

พระราชนิโรธรังสีคัมภีรปัญญาวิศิษฏ์

หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี

วัดหินหมากเป้ง อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย

โครงการหนังสือบูรพาจารย์ เล่ม ๑๐

พระราชนิโรธรังสีคัมภีรปัญญาวิศิษฏ์

หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี

วัดหินหมากเป้ง อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย

โครงการหนังสือบูรพาจารย์ เล่ม ๑๐

จัดพิมพ์เป็นธรรมบรรณาการ

สำหรับผู้ร่วมบริจาค

กองทุนพระมหาธาตุมณฑปอนุสรณ์บูรพาจารย์

และ

โครงการหนังสือบูรพาจารย์

วัดป่าอาจารย์มั่น (ภูริทตฺโต)

บ้านแม่กอย ต.เวียง อ.พร้าว จ.เชียงใหม่

ธันวาคม ๒๕๔๘

พระราชนิโรธรังสีคัมภีรปัญญาวิศิษฏ์
หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี
วัดหินหมากเป้ง อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย
โครงการหนังสือบูรพาจารย์ **เล่ม ๑๐**

จัดพิมพ์เป็นธรรมบรรณาการ
สำหรับผู้ร่วมบริจาค
กองทุนพระมหาธาตุมณฑปอนุสรณ์บูรพาจารย์
และโครงการหนังสือบูรพาจารย์
วัดป่าอาจารย์มั่น (ภูริทัตฺโต)
บ้านแม่กอย ต.เวียง อ.พร้าว จ.เชียงใหม่

เลขมาตรฐานสากลหนังสือ : ISBN : 974 - 93862 - 1 - 3
พิมพ์ครั้งที่ ๑ : เดือนธันวาคม ๒๕๔๘
พิมพ์ด้วยเงินบริจาค จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม
โครงการหนังสือบูรพาจารย์ วัดป่าอาจารย์มั่น (ภูริทตฺโต)
หลวงพ่อจำรัส จิรวํโส (อดีตเจ้าอาวาส) ให้การอุปถัมภ์
พระอาจารย์วิชิต โสภโณ เจ้าอาวาส

ผู้เรียบเรียงและจัดพิมพ์
รศ.ดร.ปฐม - รศ.ภัทรา นิคมานนท์
๔/๔๔๙ ซอย ๑๙ หมู่บ้านสหกรณ์ ถนนเสรีไทย ๕๗
เขตบึงกุ่ม กรุงเทพฯ ๑๐๒๔๐
โทร/โทรสาร ๐ ๒๓๗๙ ๗๑๓๙, ๐ ๑๕๕๗ ๖๕๒๓

พิมพ์ที่ บริษัท พี.เอ.ลีฟวิ่ง จำกัด
๔ ซอยสิรินธร ๗ แขวงบางบำหรุ
เขตบางพลัด กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐
โทร. ๐ ๒๘๘๑ ๙๘๙๐

สารบัญ

พระราชนิโรธรังสีคัมภีรปัญญาวิศิษฏ์ ยติคณิสสร บวรสังฆาราม อรัญญวาสี
(หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี)

ประมวลภาพเสด็จพระราชดำเนิน
ไปทรงนมัสการหลวงปู่ที่วัดหินหมากเป้ง
และที่วัดถ้ำขามเป็นประจำทุกปี

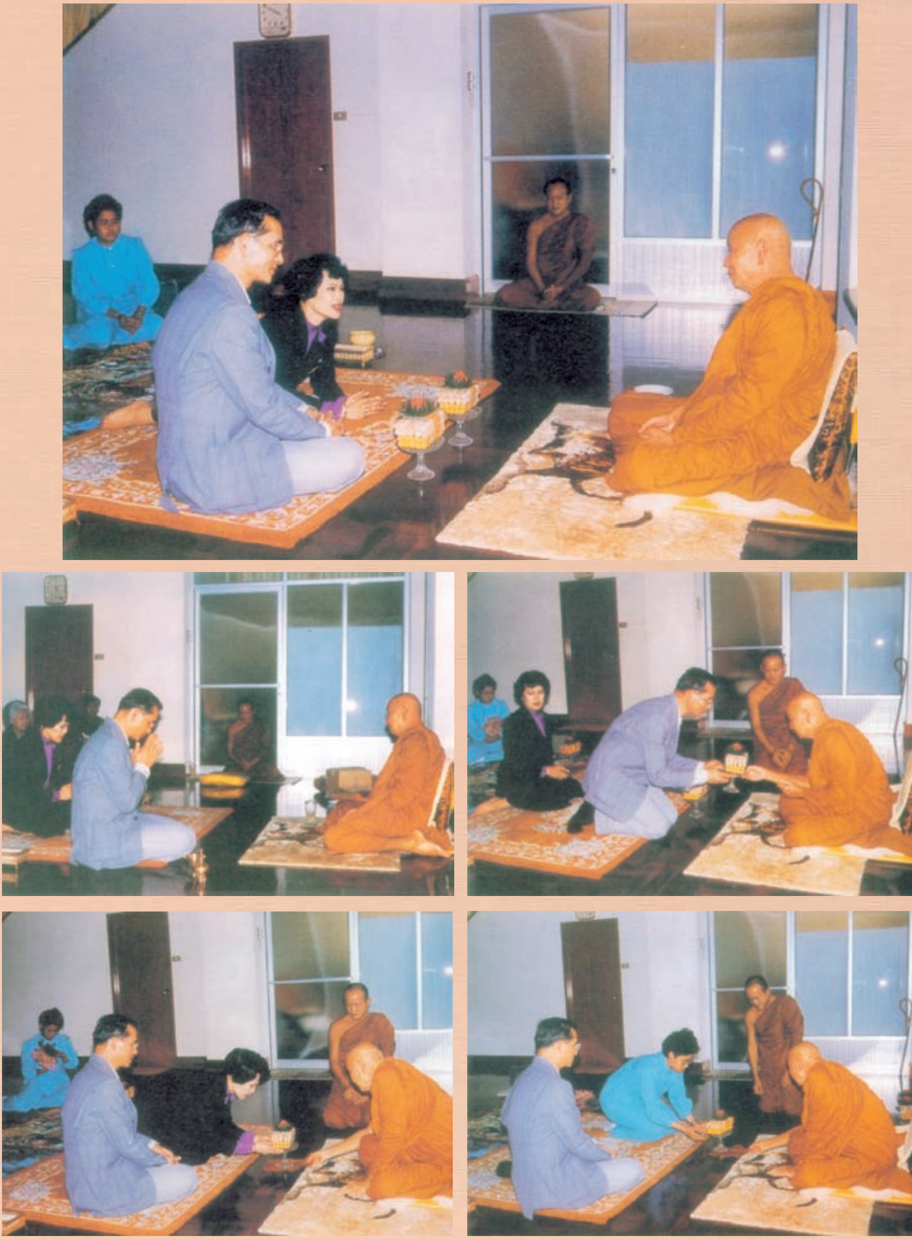

เสด็จฯ ครั้งแรก ๑ ธันวาคม ๒๕๒๓

๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๒๗

ณ วัดหินหมากเป้ง ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๒๗

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
เสด็จพระราชดำเนินไปทรงนมัสการหลวงปู่เทสก์ เทสรังสี
และทรงสนทนาธรรมเป็นประจำทุกปี ณ มณฑปวัดหินหมากเป้ง
อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
พร้อมทั้งพระบรมวงศานุวงศ์ มีพระราชศรัทธาต่อองค์หลวงปู่ฯ
เสด็จพระราชดำเนินไปทรงนมัสการหลวงปู่เป็นประจำ

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนิน
ไปทรงนมัสการหลวงปู่ฯ ที่วัดหินหมากเป้ง อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย และวัดถ้ำขาม
อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

เสด็จพระราชดำเนิน
ไปพระราชทานเพลิงศพหลวงปู่
ณ เมรุวัดหินหมากเป้ง
วันที่ ๘ มกราคม ๒๕๓๙

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสนมหาเถร)
สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปรินายก เสด็จเป็นประธาน
พิธีฉลองมณฑปวัดหินหมากเป้ง วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๒๕

สมเด็จพระญาณสังวร (สุวฑฺฒนมหาเถร) เสด็จมาประทับ
ณ วัดหินหมากเป้ง ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓

สมเด็จพระพุทธปาพจนบดี เข้ากราบถวายพัดยศที่พระราชนิโรธรังสี
ณ วัดหินหมากเป้ง ๒๘ มีนาคม ๒๕๓๔

กับหลวงปู่ฝั้น อาจาโร ณ
วัดป่าสุทธาวาส สกลนคร
๑๙ มกราคม ๒๕๑๘

กับหลวงปู่ดูลย์ อตุโล
ในงานพระราชทานเพลิงศพหลวงปู่ฝั้น

กับหลวงปู่ชอบ ฐานสโม
๑ สิงหาคม ๒๕๓๕

กับหลวงตาพระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน

กับหลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ
วัดดอยแม่ปั๋ง เชียงใหม่
พ.ศ. ๒๕๒๑

กับหลวงปู่บุดดา ถาวโร
วัดกลางชูศรีเจริญสุข สิงห์บุรี
๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๓

กับหลวงปู่สาม อกิญฺจโน
วัดป่าไตรวิเวก จ.สุรินทร์

กับพระอาจารย์วัน อุตฺตโม
วัดถ้ำอภัยดำรงธรรม (ถ้ำพวง)
อ.ส่องดาว จ.สกลนคร

กับหลวงปู่หล้า เขมปตฺโต
วัดภูจ้อก้อ จ.มุกดาหาร
๖ มิถุนายน ๒๕๓๖

กับพระอาจารย์แปลง สุนฺทโร และ
พระอาจารย์แบน ธนากโร
๒๐ มีนาคม ๒๕๓๖

เมื่ออายุ ๓๖ ปี พรรษา ๑๕ (องค์ขวาสุด)
เจ้าสำนักวัดอรัญญวิเวก (บ้านปง) อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่ พ.ศ. ๒๔๘๐

กับหลวงปู่แหวน

ณ วัดถ้ำขาม อ.พรรณานิคม จ.สกลนคร

สุขสมปอง

สมเด็จพระสังฆราชฯ และพระมหาเถระที่มาร่วมพิธี
ฉลองมณฑปวัดหินหมากเป้ง ๒๖ เมษายน ๒๕๒๕

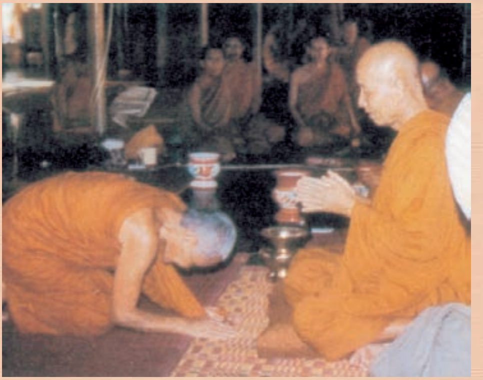

ทำบุญครบรอบวันเกิดของหลวงปู่

ทำบุญครบรอบวันเกิดของหลวงปู่

ภาพถ่ายที่เชียงใหม่
อายุ ๓๒ ปี
พรรษา ๑๑

อายุ ๕๙ พรรษา ๓๘

อายุ ๕๑ พรรษา ๓๐

อายุ ๖๑ พรรษา ๔๐ พ.ศ. ๒๕๐๖
วัดป่าวิเวกธรรม จ.ขอนแก่น

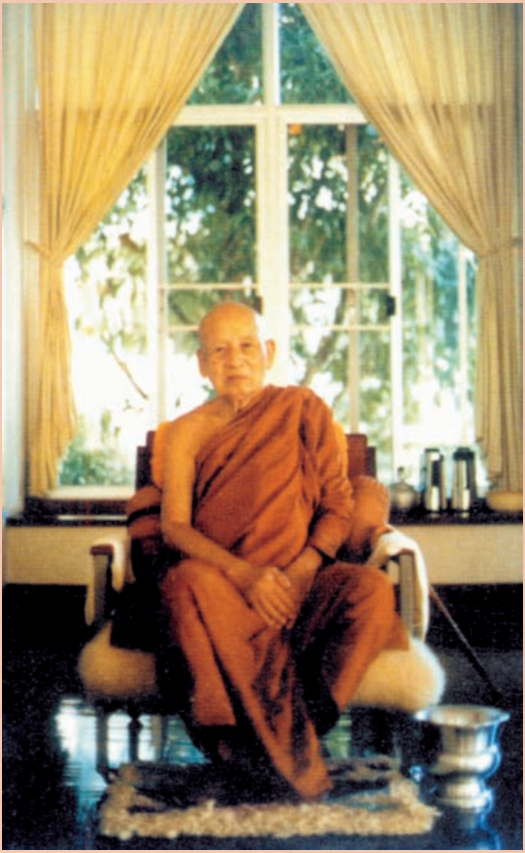

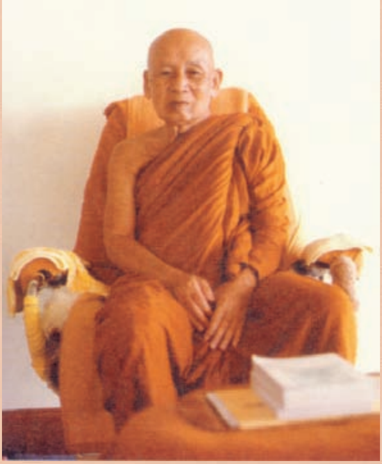

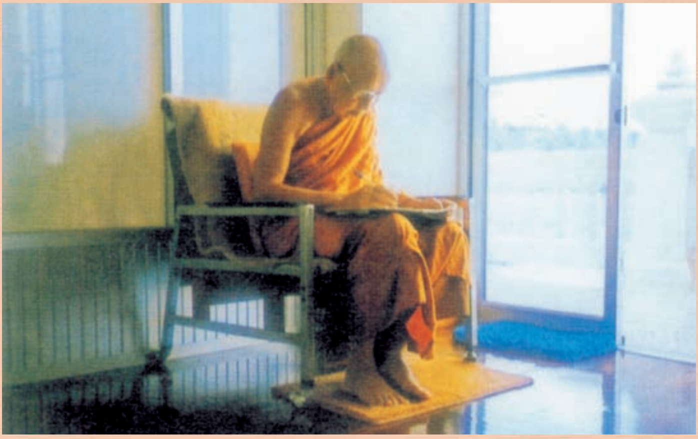

พระมณฑป
วัดหินหมากเป้ง

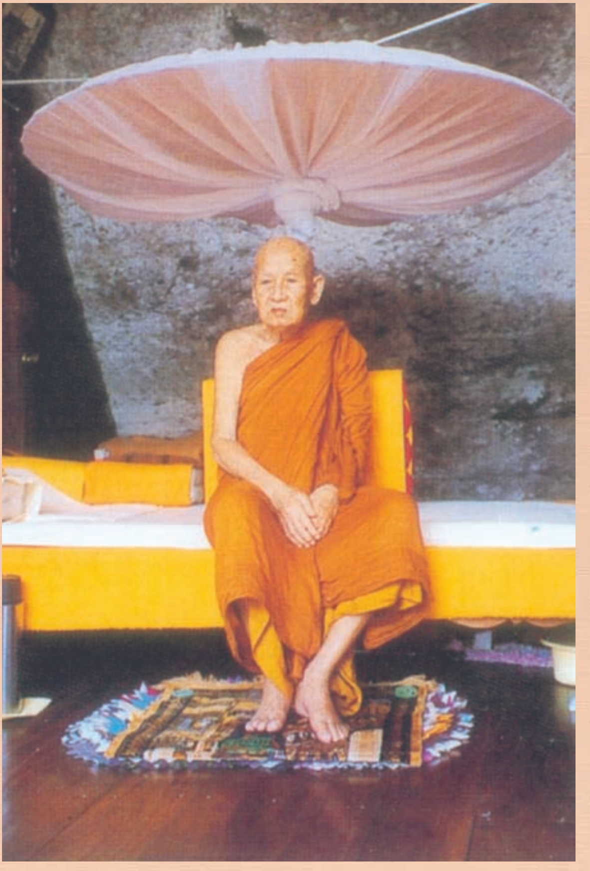

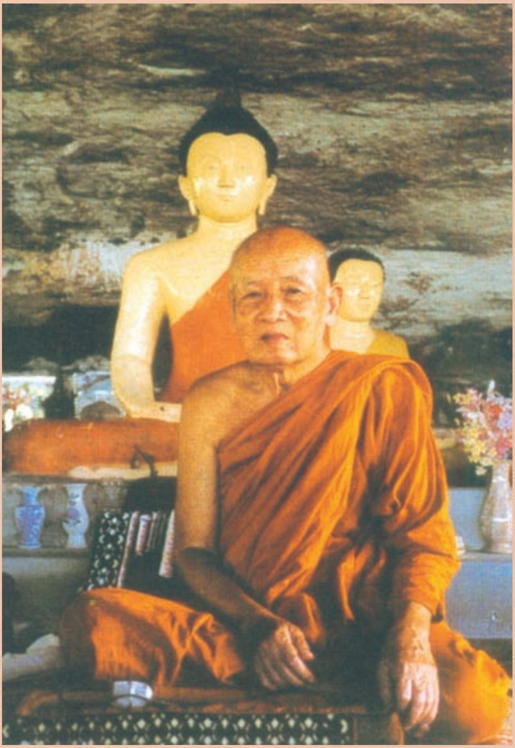

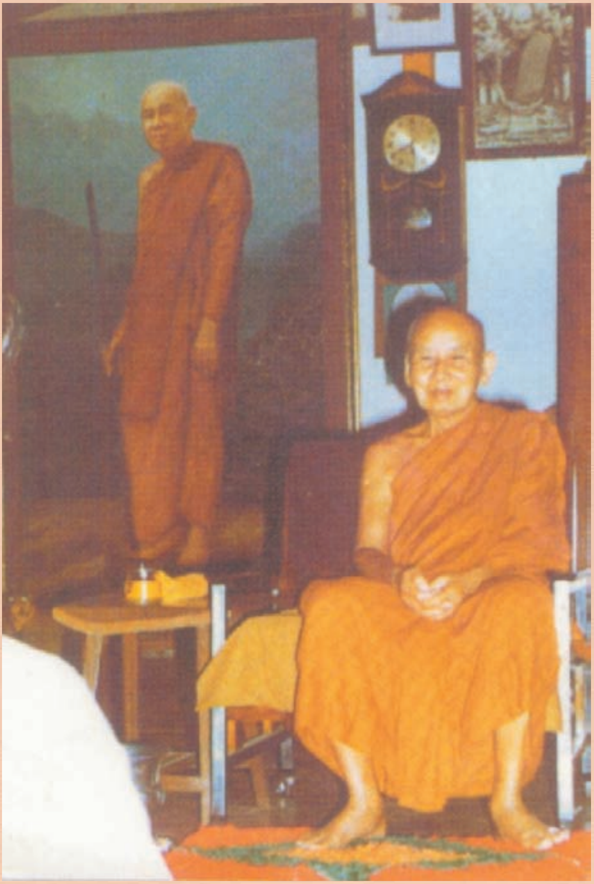

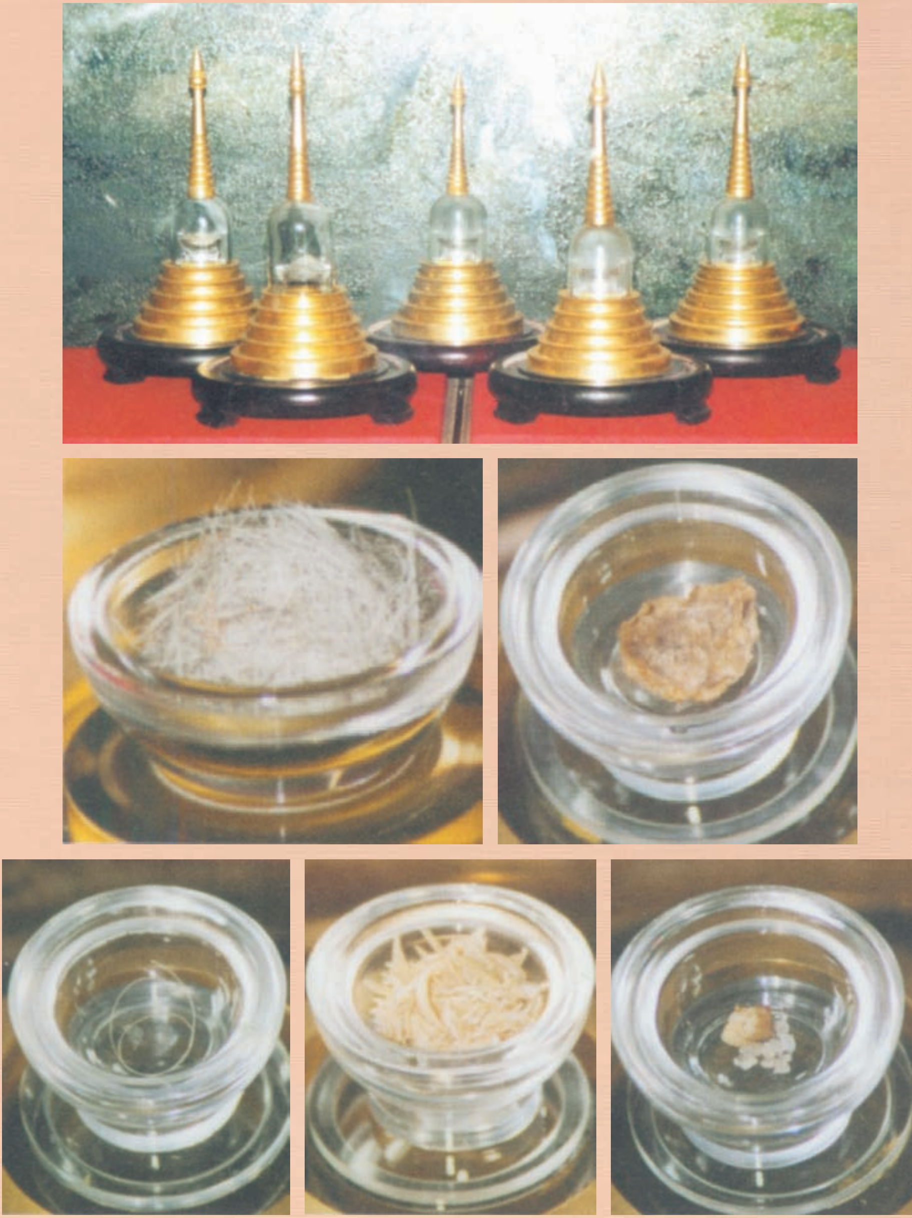
มรณธรรม หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี
๑๗ ธันวาคม ๒๕๓๗

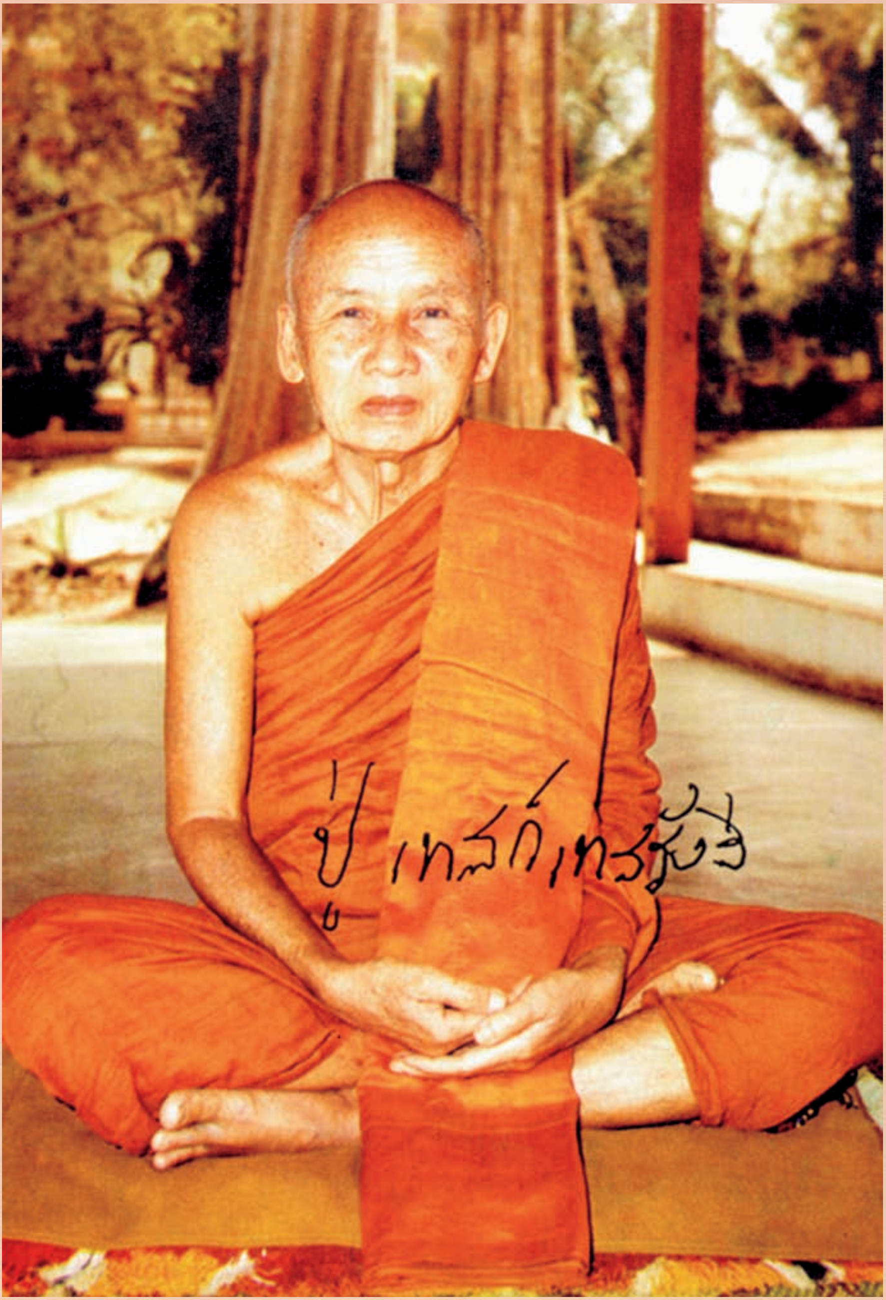

กรรมฐาน ๕ (เกศา โลมา นขา ทันตา ตโจ)
หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี

ปู่ เทสก์ เทสรังสี

วัดหินหมากเป้ง

มณฑป

พระอุโบสถ

ศาลาอเนกประสงค์

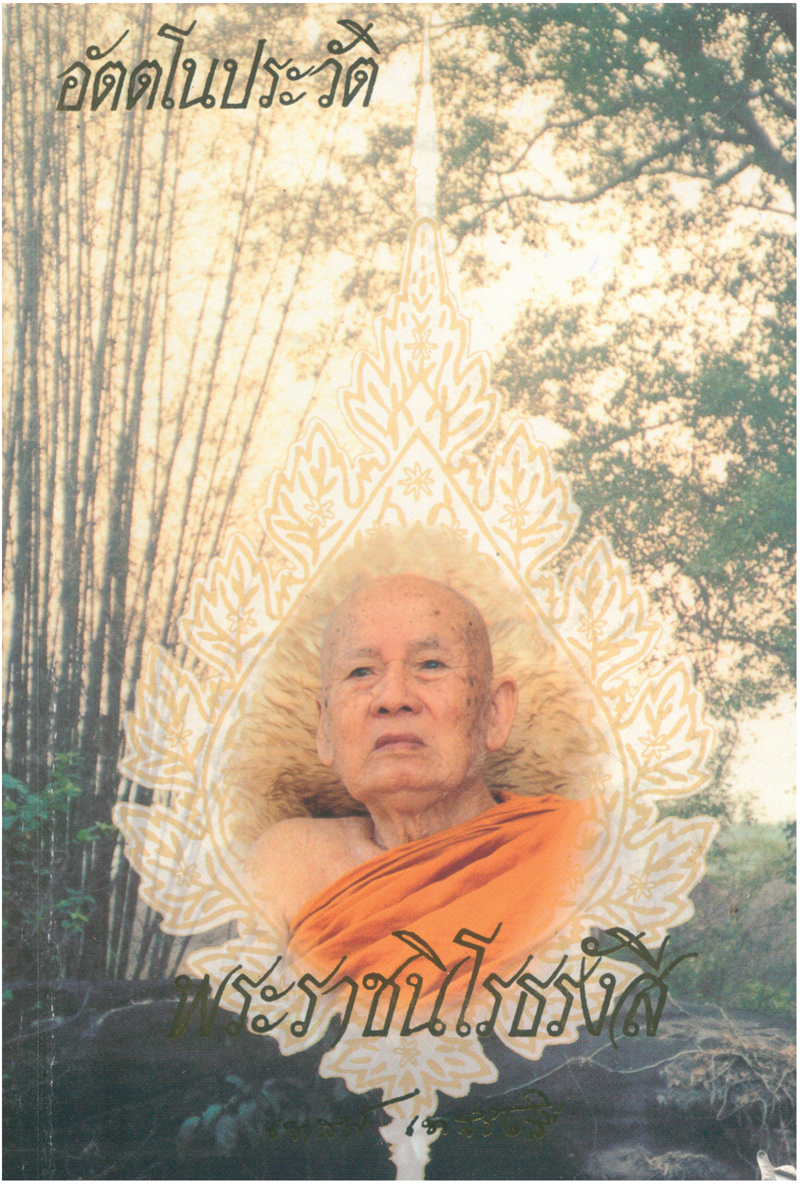
เมรุพระราชทานเพลิงศพ

หินหมากเป้ง

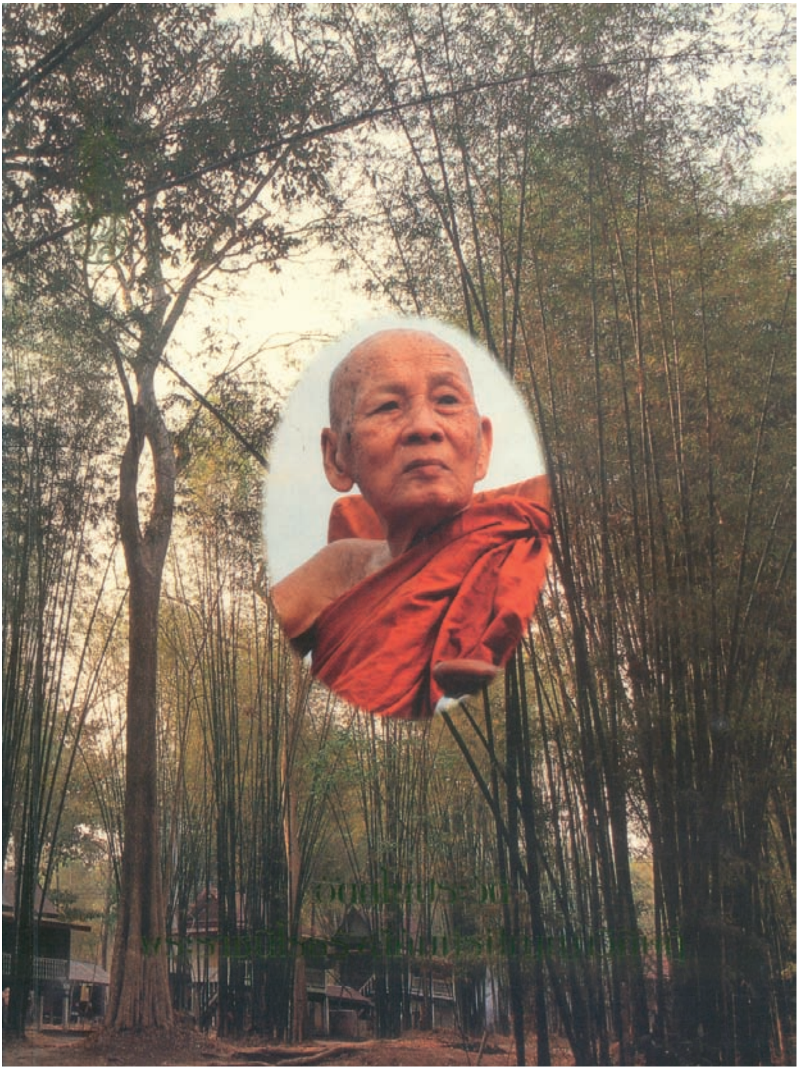

เจดีย์พิพิธภัณฑ์

ภาค ๑ : ธรรมประวัติ

ตอน ๑ :

กำเนิดและช่วงวัยเยาว์

๑.

หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี ทายาททางธรรมของ หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต

ในการเริ่มต้นเรียบเรียงประวัติของ **พระราชนิโรธรังสีคัมภีรปัญญาวิศิษฏ์** หรือที่พวกเราเอ่ยนามท่านในฐานะที่เป็นลูกหลานของท่านว่า **หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี** นี้ ผมขอเริ่มต้นด้วยข้อเขียนของ **ท่านหลวงตาพระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน** ที่กล่าวถึงองค์**หลวงปู่เทสก์** ในหนังสือ **ประวัติท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ**

ท่านหลวงตาฯ ได้เขียนไว้ในหน้า ๓๘-๓๙ กล่าวถึงลำดับอาวุโสของศิษย์**หลวงปู่มั่น** ดังต่อไปนี้ : -

*“พระที่เป็นลูกศิษย์รุ่นแรกของ**ท่าน** (หลวงปู่มั่น) คือ **ท่านพระอาจารย์สุวรรณ** (สุจิณฺโณ) ที่เคยเป็นเจ้าอาวาส**วัดอรัญญิกาวาส** อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย **พระอาจารย์สิงห์ ขนฺตยาคโม** เจ้าอาวาส**วัดป่าสาลวัน** จังหวัดนครราชสีมา **พระอาจารย์มหาปิ่น ปญฺญาพโล** เคยเป็นเจ้าอาวาส**วัดป่าศรัทธารวม** นครราชสีมา*

ทั้ง ๓ องค์นี้ท่านเป็นชาวอุบลราชธานี และท่านมรณภาพไปหมดแล้ว ซึ่งล้วนเป็นลูกศิษย์ผู้สำคัญที่ให้การอบรมพระ เณร ญาติโยม สืบทอดจากพระอาจารย์มั่น มาเป็นลำดับถึงสมัยปัจจุบัน

พระอาจารย์สิงห์ *กับ* ***พระอาจารย์มหาปิ่น*** *ทั้งสององค์นี้ท่านเป็นพี่กับน้องร่วมอุทรเดียวกัน และเป็นผู้ได้รับการศึกษาทางปริยัติมามากพอสมควร*

ทั้งสององค์นี้ ท่านเกิดความเลื่อมใสพอใจ ยอมสละทิฏฐิมานะและภาระหน้าที่ออกปฏิบัติตาม**ท่านพระอาจารย์มั่น** ตลอดมา และได้ทำประโยชน์แก่ประชาชนอย่างกว้างขวาง

รองลงมาก็**พระอาจารย์เทสก์ เทสรังสี** ท่านเป็นพระราชาคณะปัจจุบัน (พ.ศ.๒๕๑๔ ปีที่ท่านหลวงตาฯ เขียนหนังสือเล่มนี้) ท่านจำพรรษาอยู่**วัดหินหมากเป้ง** อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย

ท่านเป็นลูกศิษย์ผู้ใหญ่ของ**ท่านพระอาจารย์มั่น** รูปหนึ่งที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบเป็นที่น่าเคารพเลื่อมใสอยู่มาก และเป็นที่เคารพเลื่อมใสของพระเณรและประชาชนทั่วไปแทบทุกภาค

ปฏิปทาของท่านเป็นไปอย่างเรียบๆ สม่ำเสมอ สมกับอัธยาศัยท่านที่คล่องแคล่วอ่อนโยนสงบเสงี่ยมงามมาก ยากที่จะหาได้แต่ละองค์

คำพูดจาปราศรัยเป็นที่จับใจไพเราะต่อคนทุกชั้น ท่านมีมารยาทสวยงามมาก ผู้ยึดไปเป็นคติและปฏิบัติตาม ย่อมเป็นผู้สวยงาม และเย็นตาเย็นใจแก่ผู้ได้เห็นได้ยิน ตลอดผู้มาเกี่ยวข้องทั่วไปอย่างไม่มีประมาณ

เพราะมารยาทอัธยาศัยของครูอาจารย์แต่ละองค์ไม่เหมือนกัน คือ มารยาทของบางองค์ ใครนำไปใช้ก็งามไปหมด ไม่แสลงใจแก่ผู้มาเกี่ยวข้อง และเป็นความงามตาเย็นใจในคนทุกชั้น

แต่มารยาทของบางอาจารย์ ย่อมเป็นสมบัติที่เหมาะสมและสวยงามเฉพาะองค์ท่านเท่านั้น ผู้อื่นยึดเอาไปใช้ย่อมกลายเป็นสิ่งที่ปลอมแปลงและแสลงใจผู้อื่นที่ได้เห็นได้ยินขึ้นมาทันที

ดังนั้น มารยาทของบางอาจารย์จึงไม่สะดวกที่จะยึดไปใช้ทั่วๆ ไป

ท่านอาจารย์เทสก์ ท่านมีอัธยาศัยนุ่มนวลควรเป็นคติ และเป็นศิริมงคลแก่ผู้รับไปปฏิบัติตามทั่วๆ ไป โดยไม่มีปัญหาว่าจะขัดต่อสายตาและจิตใจของผู้มาเกี่ยวข้องแต่อย่างใด และเหมาะสมกับเพศนักบวช ผู้ควรมีมารยาทอัธยาศัยสงบเสงี่ยมเย็นใจโดยแท้

นี่คือลูกศิษย์ของ**ท่าน** (หลวงปู่มั่น) รูปหนึ่ง **ที่ควรกราบไหว้บูชาอย่างสนิทใจ** ตามความรู้สึกของผู้เขียน (ท่านหลวงตาฯ) ที่ได้เคยสมาคมและกราบไหว้บูชาท่าน โดยถือเป็นครูอาจารย์อย่างสนิทใจตลอดมา

ท่านมีลูกศิษย์ลูกหามากในภาคต่างๆ และทำประโยชน์แก่หมู่ชนอย่างกว้างขวาง **จัดว่าเป็นพระอาจารย์ที่หาได้ยากรูปหนึ่ง**”

ท่านหลวงตาพระมหาบัวฯ ได้เขียนถึงพระมหาเถระศิษย์**หลวงปู่มั่น** องค์ต่อไป เรียงตามลำดับอาวุโสพรรษา ได้แก่ **หลวงปู่ฝั้น อาจาโร** แล้วก็ **หลวงปู่ขาว อนาลโย** ซึ่งท่านผู้ที่สนใจสามารถไปหาอ่านเอาได้นะครับ

ด้วยอาวุโสพรรษา ในบรรดาบูรพาจารย์ร่วมยุคสมัยกัน จึงถือว่า **หลวงปู่เทสก์ ท่านเป็นประธาน หรือเป็น “พี่ใหญ่” ของบรรดาพระกรรมฐานศิษย์สายหลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต**

ที่สำคัญยิ่ง **หลวงปู่เทสก์** ได้รับมอบหมายเป็น **"ทายาททางธรรม"** ของ **หลวงปู่มั่น** ทำหน้าที่เป็น**ผู้นำ** หรือ **เสาหลัก** ของพระสายปฏิบัติ หลังจาก **หลวงปู่มั่น** ท่านมรณภาพในปี พ.ศ.๒๔๙๒ เป็นต้นมา

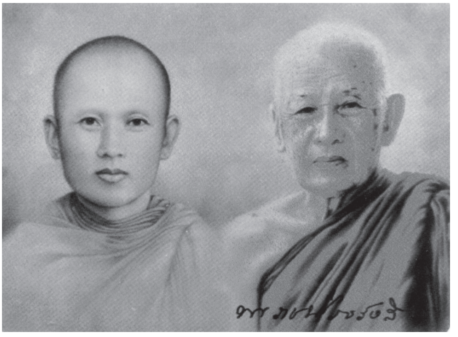
หลวงปู่เทสก์ ถือเป็นศิษย์ผู้หนึ่งที่ **หลวงปู่มั่น** ให้ความเชื่อถือและรับฟังข้อทักท้วงต่างๆ

เหตุการณ์สำคัญที่เป็นที่รับทราบกันทั่วไป ได้แก่ การที่หลวงปู่เทสก์ได้นิมนต์และชี้แจงเหตุผลให้หลวงปู่มั่นกลับจากเชียงใหม่ไปโปรดศิษย์ที่อยู่ทางภาคอิสานได้สำเร็จ หลังจากที่หลวงปู่มั่นปลีกออกจากหมู่คณะไปวิเวกที่เชียงใหม่นานถึง ๑๒ ปี

อีกครั้งหนึ่ง ก็ตอนที่หลวงปู่มั่นท่านป่วยหนักก่อนมรณภาพ **หลวงปู่เทสก์** เป็นผู้นิมนต์ให้หลวงปู่มั่นออกจาก **บ้านหนองผือ** ไปมรณภาพที่**วัดป่าสุทธาวาส** ที่อยู่ในตัวเมืองสกลนคร ซึ่ง**หลวงปู่มั่น**ท่านก็ตกลงตาม

ในกรณีข้างต้น **หลวงปู่เทสก์** ได้บอกกับลูกศิษย์ลูกหาว่า ***"บรรดาพระเล็กพระน้อยผู้เป็นศิษย์ ถ้าเรารู้จักฉลาด ก็จะช่วยเหลือครูบาอาจารย์ได้"***

ท่านผู้อ่านคงทราบเรื่องราวของ **หลวงปู่ตื้อ อจลธมฺโม** ดีแล้วว่าท่านเป็นพระอรหันต์ที่มีฤทธิ์ บางครั้งการแสดงออกของท่านอาจจะโลดโผนไปบ้าง ไม่มีใครกล้าเตือน **องค์หลวงปู่มั่น** ได้มอบหมายให้ **หลวงปู่เทสก์** เป็นผู้ไปห้ามปรามตักเตือน ซึ่ง**หลวงปู่ตื้อ**ท่านก็รับฟังและปฏิบัติตามโดยดี

แม้ในระยะหลังๆ ครูบาอาจารย์บางท่านได้เปิดโอกาสหรือเอื้อเฟื้อให้มีการสร้างพระเครื่อง และเครื่องลางของขลังออกจะมากไปสำหรับพระสายปฏิบัติ ทำให้**หลวงปู่เทสก์**ต้อง**ส่งสัญญาณเตือน** เป็นการ**ปราม** ทำให้ได้รับการเชื่อฟังโดยดีเช่นกัน

ที่ผมนำมาเขียนนี้ เป็นบางตัวอย่าง บางกรณีที่ได้รับฟังมาจากครูบาอาจารย์สายพระป่า หรือสายกรรมฐาน ต่างองค์ต่างกรรมต่างวาระกัน และขออภัยที่ขอสงวนชื่อครูบาอาจารย์ที่เปิดเผยเรื่องเหล่านี้ไว้ และผมขอรับรองว่าที่นำมาเขียนนี้เป็นความจริงที่ผมได้รับรู้มา

ก็ขอสรุปเป็นการปิดท้ายในตอนนี้ว่า **หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี ท่านเป็นบูรพาจารย์สายกรรมฐานที่มีความบริสุทธิ์ มีความงดงามตลอดสาย เปี่ยมด้วยความเมตตาและฉลาดในการสอนเป็นที่ยิ่ง**

ผู้ที่มีโอกาสกราบไหว้ ได้รับการสอน และมีโอกาสศึกษาเรื่องราวและคำสอนของท่าน จะสามารถตระหนักในคุณธรรมของท่านได้เป็นอย่างดี

เป็นบุญของพวกเราที่ได้โอกาสเป็นลูกหลานในทางธรรมของหลวงปู่ด้วยกันทุกๆ คนนะครับ

๒.

การเรียบเรียงประวัติของหลวงปู่

ใครบ้างที่กล้าเขียนประวัติของหลวงปู่เทสก์ เทสรังสี ?

ผมแน่ใจว่าไม่มีใครกล้าทำเช่นนั้น เพราะ**หลวงปู่** ท่านปิดโอกาสไม่ให้ใครเขียนประวัติของท่านโดยท่านเป็นผู้เขียนประวัติด้วยตัวของท่านเอง ที่เรียกว่า **"อัตตโนประวัติ"**

หลวงปู่ ได้เขียนและมีการตีพิมพ์ **อัตตโนประวัติ**ของท่านครั้งแรกในปี พ.ศ.๒๕๑๗ ต่อจากนั้นก็มีผู้ขออนุญาตพิมพ์เผยแพร่ครั้งแล้วครั้งเล่าจนนับครั้งไม่ถ้วน

องค์**หลวงปู่**เองก็ได้ทำการเพิ่มเติมและปรับปรุงอัตตโนประวัติของท่านอยู่หลายครั้ง จนกระทั่งครั้งสุดท้ายที่มีการปรับปรุงคือปี พ.ศ.๒๕๓๔ เมื่อ**หลวงปู่** มีอายุได้ ๙๐ ปี

นับเป็นเมตตาของ**หลวงปู่**ที่มีต่อศิษย์รุ่นหลังเป็นอย่างยิ่ง ที่ทำให้ทราบเรื่องราวในประวัติชีวิตของท่านได้ถูกต้อง ชัดเจน และละเอียดลออเป็นอย่างยิ่ง

ผมขออัญเชิญข้อความของ**หลวงปู่** ที่ได้เขียนอธิบายไว้ใน **"คำนำในการพิมพ์ครั้งที่ ๑"** ของ **อัตตโนประวัติ**ของท่าน ดังต่อไปนี้

*“**ชีวประวัติโดยมาก คนอื่นเป็นผู้เขียน หรือในเมื่อเจ้าตัวไม่มีตายแล้ว** เมื่อเขียนก็มักพรรณนาความดีของผู้นั้นที่ได้ทำไว้ตามมารยาทของการเขียน ดังจะได้ฟังชีวประวัติของผู้ตายในเวลาทำฌาปนกิจศพ บางทีทั้งๆ ที่ผู้นั้นเราก็เคยรู้อยู่ว่าเขาเคยทำความชั่วมาแล้ว แต่ก็เป็นจรรยาของผู้ดีและวิธีการเขียนชีวประวัติจำต้องทำอย่างนั้น*

จรรยาของคนดีท่านแสดงไว้โดยใจความมี ๔ อย่าง คือ

*๑. **ความชั่วของคนอื่น**มีมาก หากมีคนมาถามก็ไม่พูด หรือพูดน้อย*

*๒. **ความดีของคนอื่น**มีน้อย หากมีผู้มาถามก็พูดให้มาก*

*๓. **ความชั่วของตน**มีน้อย หากมีผู้มาถามก็พูดให้มาก*

*๔. **ความดีของตน** ถึงจะมีมาก ถ้าไม่มีผู้มาถามก็ไม่พูด เมื่อมีผู้มาถามก็พูดน้อย*

ข้าพเจ้าเป็นคนตรงต่อความจริง จึงไม่อยากให้ใครเขียนชีวประวัติเมื่อตายไป

เรารู้เรื่องของเราเอง เขียนเองดีกว่า ตายแล้วเขาเขียนตามชอบใจเขา เมื่อเขาเกลียดเราเขาก็จะต้องเขียนตามอารมณ์ที่เขาเกลียด

บางทีเกลียดกันด้วยเหตุผลเล็กๆ น้อยๆ เขาอาจพรรณนาความชั่วของเรายืดยาวจนเกินกว่าความจริงก็ได้

ตรงกันข้าม เมื่อเขารักและชอบใจเราแล้ว เขาก็เขียนยกยอชมเชยเราให้เลอเลิศจนเกินความจริงไปก็ได้

ความจริงอัตตโนประวัติทีแรก ข้าพเจ้าเขียนไว้อ่านเพื่อชมเชยชีวิตภายใต้ร่มผ้ากาสาวพัสตร์ของตนเองเท่านั้น มิได้ตั้งใจจะพิมพ์ออกเผยแพร่เลย เพราะมีความรู้สึกละอายแก่ใจตนเองมาก

อัตโนประวัติ *ก็คือการโฆษณาตนเองดีๆ นี่แหละ ถึงมีผู้มาขอร้องให้เขียนแล้วจะลงทุนพิมพ์เอง ข้าพเจ้าก็ยังไม่ตกลงใจจะทำ*

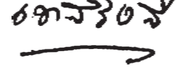
เมื่อคณะญาติโยมผู้ที่เคารพนับถือคิดจะทำบุญอายุครบ ๖ รอบของข้าพเจ้าในวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๑๗ นี้ ได้ขอร้องให้ข้าพเจ้าเขียนชีวประวัติเพื่อพิมพ์แจกในงานนี้อีก

ข้าพเจ้ามาพิจารณาดูแล้ว เห็นว่า ชีวประวัติของเราถึงเราจะไม่เขียนในเวลานี้ วันหนึ่งข้างหน้าเราตายแล้ว เขาก็จะต้องเขียนอยู่ดีๆ นี่เอง

ฉะนั้น ***อัตตโนประวัติ*** *ที่กำลังเขียนจวนจะเสร็จอยู่แล้วนั้น จึงได้รีบเขียนเพื่อให้เสร็จทันกับงานนี้ แล้วได้มอบให้* ***พลอากาศเอก หะริน หงสกุล*** *ผู้เป็นประธานจัดงานในครั้งนี้ ซึ่งท่านก็ได้มีศรัทธาปวารณาไว้แล้ว รับไปพิมพ์ตามประสงค์*

ชีวประวัติของข้าพเจ้า หากจะมีการกล่าวถึงความดีอันเป็นการเข้าข้างตัว ซึ่งผิดจรรยาของผู้ดีดังกล่าวแล้วข้างต้นอยู่บ้าง ก็ขอท่านผู้อ่านได้ให้อภัยแก่ข้าพเจ้าด้วย

เพราะถ้าไม่เขียนตามความเป็นจริง ก็ไม่ทราบว่าจะเอาอะไรมาเขียนให้เป็นชีวประวัติขึ้นมา”

แล้วลงท้ายด้วยลายเซ็นที่เป็นมงคลสูงยิ่งว่า

วัดหินหมากเป้ง ๓๑ มี.ค. ๒๕๑๗

ในคำนำที่ **หลวงปู่** เขียนไว้นี้ จากประโยคที่ว่า ***“ข้าพเจ้าเป็นคนตรงต่อความจริง จึงไม่อยากให้ใครเขียนชีวประวัติในเมื่อตายไป...”***

แล้วใครจะกล้าเขียนประวัติของท่านขึ้นมาอีก ใช่ไหมครับ?

ผมขอกราบเรียนท่านผู้อ่านว่า ประวัติของ**หลวงปู่** ที่นำเสนอในหนังสือเล่มนี้ ผมไม่ได้เขียนขึ้น แต่นำต้นฉบับเดิมของท่านมาเสนอ **ด้วยการคงข้อความเดิมที่หลวงปู่เขียนไว้ทั้งหมด**

สิ่งที่ผมทำในหนังสือเล่มนี้ก็เพียงแต่จัดหัวข้อ จัดย่อหน้า แบ่งวรรคตอน และเขียนเพิ่มเติมเล็กๆ น้อยๆ เท่านั้น

ที่ผมจำเป็นต้องทำเช่นนี้ ก็ด้วยเจตนาที่ต้องการให้**หนังสือในโครงการหนังสือบูรพาจารย์** ทุกเล่ม เป็นไปในแนวเดียวกันทั้งชุด

ผมไม่มีเจตนา และไม่บังอาจจะยกตนให้เท่าเทียมกับ**หลวงปู่** แต่เจตนาเชิดชูบารมีธรรมของหลวงปู่ด้วยความสุจริตใจ

เพื่อไม่ให้เป็นบาปเป็นภัยทั้งแก่ตัวผมเอง และท่านผู้อ่านทุกท่าน ผมขอตั้งสัจจะอธิษฐาน กราบเท้าขออนุญาตหลวงปู่ ไว้ ณ โอกาสนี้

หากมีการกระทำใดที่ไม่เหมาะไม่ควรประการใด ผมขอกราบเท้าขออโหสิกรรมจากหลวงปู่

ขอความเป็นสิริมงคลได้บังเกิดแก่ท่านผู้อ่าน แก่ตัวผมเอง และแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านด้วยครับ

ปฐม นิคมานนท์ / ๑๐ พ.ค. ๒๕๔๘

๓.

ครอบครัว “เรี่ยวแรง”

หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี เป็นชาวอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ท่านได้บันทึกประวัติชีวิตเริ่มต้น และครอบครัวของท่าน ดังนี้ : -

“เดิมชื่อ ***เทสก์*** *สกุล* ***เรี่ยวแรง*** *เกิดเมื่อวันเสาร์ที่ ๒๖ เมษายน ๒๔๔๕ เวลาประมาณ ๐๙.๐๐ น. ๗ ๔ ๕ (อ่านว่า วันเสาร์ แรมสี่ค่ำเดือนห้า) ปีขาล ณ บ้านนาสีดา ตำบลกลางใหญ่ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี*

บิดาชื่อ ***อุส่าห์*** *มารดาชื่อ* ***ครั่ง*** *อาชีพทำนา ทั้งสองเป็นกำพร้าพ่อด้วยกัน ซึ่งได้อพยพมาจากอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย มารดาอพยพมาจากเมืองฝาง (บัดนี้เป็นตำบล) ขึ้นอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ แล้วได้มาแต่งงานกัน ณ ที่บ้านนาสีดา ตั้งหลักฐานทำมาหากินจนกระทั่งบัดนี้ มีบุตรธิดาร่วมกัน ๑๐ คน คือ*

นายคำดี เรี่ยวแรง

นางอาน ปราบพาล

ด.ช.แกน เรี่ยวแรง

ด.ญ.ใคร เรี่ยวแรง

นางแนน เชียงทอง

นายเปลี่ยน เรี่ยวแรง

นางนวล กล้าแข็ง
พระเกตุ ขนฺติโก (เรี่ยวแรง)
พระราชนิโรธรังสีคัมภีรปัญญาวิศิษฏ์
นางธูป ดีมั่น"

ญาติพี่น้องจากซ้ายไปขวา : ๑. นายเปลี่ยน เรี่ยวแรง (พี่ชายคนที่สี่) ๒. นางอาน ปราบพาล (พี่สาวคนที่สอง) ๓. นางแนน เชียงทอง (พี่สาวคนที่สาม) ๔. นางนวล กล้าแข็ง (พี่สาวคนที่ห้า) ๕. นางธูป ดีมั่น (น้องคนเล็ก)

พี่น้อง ๒ คน เป็นชาย ๑ คน หญิง ๑ คน ถึงแก่กรรมตั้งแต่ยังเล็ก เติบโตมาด้วยกัน ๘ คน เป็นชาย ๔ คน หญิง ๔ คน

หลวงปู่ บันทึกประวัติของท่านในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ เมื่อท่านอายุได้ ๗๒ ปี เมื่อมีการพิมพ์ซ้ำ ท่านก็เมตตาปรับปรุงเพิ่มเติมเนื้อหาให้ทันกับกาล การปรับปรุงครั้งสุดท้าย ท่านทำในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ เมื่อท่านอายุ ๙๐ ปี ในขณะนั้นท่านบอกว่า พี่น้องทั้ง ๙ คนถึงแก่กรรมหมดแล้ว เหลือเฉพาะหลวงปู่องค์เดียว

๔.

การศึกษาขั้นต้น

หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี ได้เล่าเรียนหนังสือขั้นต้นกับพี่ชายซึ่งบวชเป็นพระ เพราะสมัยนั้นโรงเรียนประชาบาลยังขยายไปไม่ถึงถิ่นที่ท่านอาศัยอยู่

หลวงปู่ได้บันทึกเรื่องการเล่าเรียนขั้นต้นของท่านดังนี้ : -

*“เมื่ออายุ ๙ ขวบ ได้เข้าวัดไป**เรียนหนังสือไทยแลหนังสือพื้นเมือง** (หนังสือธรรมแลขอม) กับเพื่อนๆ พระเณรเป็นอันมากที่**วัดบ้านนาสีดา**นี่เอง โดย**พี่ชายคนหัวปี** ซึ่งยังบวชเป็นพระอยู่เป็นผู้สอน และสอนตาม**แบบเรียนประถม ก.กา มูลบทบรรพกิจ***

เราเรียนอยู่สามปี แต่ไม่เก่ง เพราะเราชอบเล่นมากกว่าเรียน

สมัยนั้นโรงเรียนประชาบาลยังขยายไปไม่ทั่วถึง

*พี่ชายเราคนนี้แกบวชแล้วชอบเที่ยวหาประสบการณ์ต่างๆ และจำแม่นเสียด้วย เมื่อแกไปได้**หนังสือไทย**มา จึงนำมาสอนพวกเรา*

มีพระเณรแลเด็กมาเรียนด้วยเป็นอันมาก จนบางคนมาเห็นเข้าถามว่าเป็นโรงเรียนหรือ

พวกเรามิใช่เรียนแต่เฉพาะหนังสือไทยเท่านั้น สวดมนต์หนังสือธรรม ขอม พวกเราก็เรียนควบคู่กันไปด้วย

เราเรียนอยู่สามปีจึงได้ออกจากวัดไป เพราะพี่ชายเราลาสิกขา เพื่อนๆ นักเรียนของเราโดยมากก็ออกจากวัดไปด้วย เพราะไม่มีใครสอนหนังสือต่อ”

รวมความว่า **หลวงปู่** เรียนหนังสืออยู่กับพระพี่ชายสามปี พออ่านหนังสือไทยได้บ้างแต่ยังไม่คล่อง แต่ท่านก็สามารถอ่านหนังสือธรรมะสำหรับให้พระและเณรเรียนได้คล่องแคล่วในเวลาต่อมา

หลวงปู่ ได้อธิบาย **หนังสือธรรม** ที่ท่านใช้เรียนในสมัยนั้นว่า ***"จารเฉพาะธรรมะ คำสอนของพระพุทธเจ้า"***

*(**จาร** หมายถึงใช้เหล็กแหลมเขียนลงบนใบลานให้เป็นตัวหนังสือ)*

จากซ้ายไปขวา ๑. อาจารย์คำดี เรี่ยวแรง (พี่ชายคนหัวปี)

๒. แม่ชีครั่ง เรี่ยวแรง (โยมมารดา)

๓. นางธูป ดีมั่น (น้องสาวคนสุดท้อง)

๕.

เป็นหนุ่มทำหน้าที่อุปัฏฐากพระ

เมื่อพระพี่ชายลาสิกขาแล้ว ก็ไม่มีใครสอนหนังสือต่อ ท่านจึงเลิกเรียน และออกจากวัดไปช่วยงานบิดามารดา แต่บิดามารดายังสนับสนุนให้เป็นผู้อุปัฏฐากพระอยู่ จนชาวบ้านไว้วางใจทุกอย่างในด้านปรนนิบัติรับใช้พระ

บันทึกของ**หลวงปู่** มีดังนี้ : -

*“ถึงแม้**เรา**จะออกจากวัดไปแล้วก็ตาม ชีวิตเราคลุกคลีอยู่กับพระเณรในวัดโดยส่วนมาก*

*เนื่องจากเมื่อพี่ชายของเราสึกออกไปแล้ว พระที่เป็นสมภารอยู่ที่วัดไม่มี มีพระอาคันตุกะมาเป็นครั้งคราว **เราเองต้องเป็นสื่อกลางระหว่างพระกับชาวบ้าน***

รับใช้เป็นประจำ เช้าไปประเคนสำรับ เย็นตักน้ำ กรองน้ำ เก็บดอกไม้ถวายแท่นบูชาพระ

พระมามากน้อย อาหารพอไม่พอ เราต้องวิ่งบอกชาวบ้าน

เราปฏิบัติอยู่อย่างนี้มาเป็นอาจิณวัตรตลอด ๖ ปี

บิดามารดาของเราก็สนับสนุนเราอย่างเต็มที่ ที่เราปฏิบัติพระ ท่านยิ่งเพิ่มความรักใคร่ให้แก่เรามากขึ้น

เมื่อถึงเวลา เห็นเราช้าอยู่ ท่านจะต้องเตือนเสมอ

มิใช่แต่บิดามารดาของเราเท่านั้นที่เห็นเราปฏิบัติพระได้เป็นอย่างดี แม้ชาวบ้านก็ดูเหมือนรักและเอ็นดูเราเป็นพิเศษ จะเห็นได้ใน ***เมื่อมีกิจอะไรเกี่ยวกับพระกับวัดแล้ว จะต้องตามเรียกหาเราเสมอ***”

๖.

ลูกผู้ชาย ต้องไม่ตายที่บ้านเกิด

จากการอยู่ใกล้วัด ทำหน้าที่อุปัฏฐากพระมานานถึง ๖ ปี ท่านจึงสนใจเรื่อง **บาป** เรื่อง **บุญ** และสุดท้ายก็เรื่อง **บวช** :-

*"ตอนนี้**เรา**รู้สึกสนใจเรื่อง**บาป**เรื่อง**บุญ**ขึ้นมาก สงสัยและขัดข้องอะไรมักไต่ถามบิดาเสมอ **บิดาก็มักจะสนใจในเรามากขึ้น***

*ตอนกลางคืนเวลาว่าง ท่านมักจะสอนให้รู้**คติโลก คติธรรม**เสมอ เรายังจำคำสอนของท่านไม่ลืม*

*ท่านสอนว่า **เกิดเป็นลูกคนชายอย่าได้ตายร่วมเร่ว** (เร่ว คือป่าช้า)*

หมายความว่า เกิดเป็นลูกผู้ชาย ต้องพยายามขวนขวายหาความรู้วิชานอกบ้านเดิมของตน ถึงแม้จะตายก็อย่าได้มาตายบ้านเกิด

คติของท่านนี้ถูกใจเรานัก เพราะเรามีนิสัยชอบอย่างนั้นอยู่แล้ว"

ภาพถ่ายหลวงปู่ ถ่ายที่เชียงใหม่
เมื่ออายุ ๓๒ ปี พรรษา ๑๑

๗.

เมื่อไรหนอจึงจะได้บวช?

หลวงปู่ ได้เรียนถามบิดา เกี่ยวกับเรื่อง**การบวช** : -

"...เมื่อเราถามท่านว่า ***ผู้บวชกับผู้ไม่บวชทำบุญใครจะได้บุญมากกว่ากัน ?***

ท่าน *ตอบว่า* ***ผู้บวชทำบุญเท่าโป้มือ ได้บุญเท่าสองกำปั้น*** *แล้วท่านกำมือชูให้ดู*

ผู้ไม่บวชทำบุญเท่าสองกำปั้น ได้บุญเท่าหัวโป้มือ

เรา*ได้ฟังเท่านั้นก็****เต็มใจ*** *ทั้งๆ ที่ยังไม่ทราบคำอธิบายของท่าน* ***เพราะนิสัยของเราชอบสมณเพศอยู่แล้ว***

*เรายังจำได้อยู่ เมื่อเราเข้าไปอยู่วัดใหม่ๆ ไปที่วัดแห่งหนึ่งกับพี่ชาย****เห็นสามเณรรูปหนึ่งผู้มีมารยาทดีเข้าแล้ว มันนึกให้เลื่อมใสเจือด้วยความรักมากในสามเณรรูปนั้นเป็นพิเศษ***

ไม่ว่าแกจะเดินเหินไปมา ทำธุรกิจใดๆ อยู่ก็ตาม สายตาของเราจะจับจ้องส่ายไปตามแกทุกขณะ

ยิ่งเพ่งก็ยิ่งน่ารักน่าเลื่อมใสขึ้นเป็นลำดับ

เวลากลับมาแล้ว ภาพอันนั้นก็ยังติดตาเราอยู่เลย ในใจนึกอยู่อย่างเดียวว่า ***เมื่อไรหนอเราจึงจะได้บวช...เมื่อไรหนอเราจึงจะได้บวช*** *อย่างนี้อยู่ตลอดเวลา"*

๘.

เล่าประวัติสายตระกูล

“มาตอนนี้ เราอดที่กล่าวถึงประวัติของบิดามารดาไม่ได้ ***เพราะเราระลึกถึงพระคุณของท่านทั้งสองมากเป็นพิเศษ***

*เกี่ยวกับในระยะนี้ ท่านอบรมเราในด้านต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องศีลธรรมมาก แล้วก็ดูเหมือน**ท่านจะรักเรามากเป็นพิเศษด้วย***

พร้อมกันนั้น ท่านก็เคยเล่าประวัติชีวิตผจญภัยของท่านทั้งสองมาให้ฟังโดยละเอียด

เราได้ฟังเข้าแล้วทำให้เศร้าใจและเกิดความสงสารท่าน...*”*

แล้วต่อไป**หลวงปู่** ก็เล่าถึงประวัติความเป็นมาของ**สายบิดา**และสาย**มารดา** มาอย่างย่อๆ ทำให้พวกเราได้ทราบถึง **“สายตระกูล”** ของท่านค่อนข้างชัดเจน (ในตอนต่อไป)

ภาพขวาคือ หลวงปู่เกตุ ขนฺติโก
พี่ชายคนที่ห้าของหลวงปู่

๙.

ประวัติฝ่ายโยมบิดา

“...ดังได้กล่าวแล้วในข้างต้น ***บิดามารดาของเราเป็นชาวอพยพและกำพร้าพ่อด้วยกันทั้งสอง***

โยมพ่อ *นั้น ภูมิลำเนาเดิมอยู่บนที่สูง* ***อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย***

ได้พากันอพยพหนีความอดอยากแร้นแค้นลงมาสู่ที่ลุ่ม เพราะมีคนเขาไปเล่าให้ฟังว่า ***ทางเมืองหนองคาย ข้าวปลาอาหารอุดมสมบูรณ์มาก***

*ถิ่นเดิมนั้น ถึงแม้จะมีอาชีพทำนาก็****ไม่พอกิน*** *เพราะพื้นที่เป็นภูเขามาก ต้องทำไร่ตามดอยเพิ่มอีก แล้วก็ทำกันมากๆ เสียด้วย*

โยมพ่อเรา *เคยเล่าให้ฟังว่า ท่านกำพร้าพ่อ ต้องพาน้อง ๔ ชีวิต กับแม่อีกหนึ่งคน ทำงานหาเลี้ยงกัน ทำไร่กว้างจนสุดลูกตา*

*ไร่ไม่ต้องทำ****ห้างนา*** *รับประทานข้าวกลางแจ้งเพราะกลัวน้องๆ กินแล้วจะขี้เกียจไม่ลงทำงาน ถึงขนาดนั้น*

ถ้าปีไหนฟ้าแล้ง ฝนไม่ดี ก็ยิ่งไม่พอรับประทานเลย

บางครอบครัวอดข้าว รับประทานลูกมะก่อแทนข้าว พอประทังชีวิตไปตั้งเดือนก็มี*”*

หลวงปู่ ได้เขียนเล่าถึงการอพยพของครอบครัวฝ่ายโยมบิดาดังนี้ : -

"การอพยพลงมาครั้งนี้มีน้อง ๔ คน กับแม่อีกคน คือ ***นางบุญมา ๑ นายกัณหา เรี่ยวแรง ๑ นายเชียงอินทร์ เรี่ยวแรง ๑ นางแตงอ่อน ๑***

นอกจากนี้ ยังมีญาติๆ และผู้สมัครใจมาด้วยกันอีกเป็นอันมาก

การอพยพจะต้องผ่านภูเขาสูงๆ เช่น ***ภูฟ้า ภูหลวง*** *และป่าดงทึบมาเป็นลำดับ*

*ผู้มีช้างมีต่างเป็นพาหนะก็ค่อยยังชั่วหน่อย ผู้ไม่มีอะไรนั้นสิใช้บ่าแรงของใครของมัน**เป็นพาหนะหาบหาม***

กว่าจะถึงบ้านนางิ้ว ก็กินเวลานานกว่าอาทิตย์

*เมื่อมาถึงครั้งแรกได้มาตั้งที่พักลงที่**ริมหนองปลา ที่หนองเต่าเลย** แล้วภายหลังจึงย้ายมาอยู่* ***ณ บ้านนางิ้ว*** *จนกระทั่งบัดนี้"*

ผมขออนุญาตสรุปตรงนี้ว่า โยมบิดาของ**หลวงปู่** คือ **นายอุส่าห์ เรี่ยวแรง** เป็นบุตรชายคนโตของครอบครัว ซึ่งกำพร้าบิดา ได้พามารดากับน้องๆ อีก ๔ คน อพยพหนีความแห้งแล้งจากพื้นที่**อำเภอด่านซ้าย** จังหวัดเลย มาตั้งรกรากแห่งใหม่ที่**บ้านนางิ้ว** ในท้องที่**อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี** บ้านเกิดของ**หลวงปู่**นี้เอง

๑๐.

ประวัติฝ่ายโยมมารดา

การอพยพย้ายถิ่นของ**ฝ่ายโยมมารดา** นอกจากจะลำบากเรื่องการเดินทางแล้ว ยังมีปัญหาเกี่ยวกับ "คน" อีกด้วย

*"**ฝ่ายโยมแม่** เป็น**ชาวพวน** ซึ่งทัพไทยกวาดต้อนมาจากประเทศลาว สมัยรัชกาลที่ ๓ แล้วได้เอาไปปล่อยทิ้งไว้**เขตอุตรดิตถ์***

*จึงได้ตั้งรกรากลงที่**เมืองฝาง** (ปัจจุบันเป็นตำบล) อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์*

*มารดาของเราเคยเล่าว่า แม่ (โยมยาย) ได้เล่าให้ฟังว่า เมื่ออพยพลงมาจาก**เมืองเชียงขวาง** (โยมยาย) ยังเป็นเด็กอยู่มาก เดินไม่ไหว ผู้ใหญ่เอาท่านใส่กระบุงหาบคู่กับของ บุกป่าข้ามห้วย หุบเขามาเป็นลำดับจนถึง**เมืองฝาง***

*ณ ที่นี้เอง **ยาย**โตขึ้นแล้วได้แต่งงานจนมีลูกสองคน คือ **ตัวท่าน** (โยมมารดา) แล**น้องชาย** อีกคนหนึ่ง*

*ต่อมา **พ่อ** (ของโยมแม่) ก็ตาย ยังคงเหลือแต่สามแม่ลูก"*

สรุปว่า **คุณยาย** ของ**หลวงปู่** อพยพมาจากประเทศลาวตั้งแต่ยังเป็นเด็กเล็กๆ มาตั้งรกรากอยู่ที่จังหวัดอุตรดิตถ์ เมื่อโตขึ้นก็ได้มีครอบครัว จนมีลูกสองคน แล้วคุณตาก็ถึงแก่กรรม คุณยายต้องเป็น

หม้ายเลี้ยงลูกสองคน คือ **โยมแม่** กับ คุณน้าผู้ชายของ**หลวงปู่**

ต่อมาก็มีเหตุทำให้ครอบครัวของ **คุณยาย** ต้องอพยพอีกครั้งหนึ่ง มาตั้งรกรากในเขตจังหวัดอุดรธานี

สาเหตุที่ต้องอพยพในครั้งที่สองนี้ : -

“ในสมัยนั้น เกิดโจรขโมย อันธพาล เต็มบ้านเต็มเมือง เจ้าหน้าที่ก็อ่อนแอ ไม่สามารถจะปราบได้...”

หัวหน้าคณะอพยพคือ **เชียงทอง** ซึ่งต่อมาก็ได้เป็น คุณปู่คนที่สองของ **หลวงปู่**

“สิ่งแวดล้อมมันทำให้คนดีๆ กลับเป็นคนเลวไปได้เหมือนกัน

เชียงทอง *ซึ่งเป็นคนพวกชาวอพยพนั้นเอง ก็เป็นนักเลงกับเขาไปด้วย จนอยู่บ้านไม่ติด ได้เตลิดเปิดเปิงลงมาเที่ยวหลบภัยอยู่แถว* ***ตำบลกลางใหญ่ อำเภอบ้านผือ*** *(จังหวัดอุดรธานี) นี้เอง*

เมื่อมาเห็นนิสัยใจคอและความสงบสุขของผู้คนพร้อมด้วยความอุดมสมบูรณ์ในอาชีพของคนถิ่นนี้แล้ว จึงได้กลับไปชักชวนเอาญาติๆ และพรรคพวก (ที่จังหวัดอุตรดิตถ์) พากันอพยพลงมา...”

๑๑.

การอพยพฝ่ายโยมมารดา

*"การมาครั้งนี้ **โยมแม่** เล่าให้ฟังว่า มาด้วยกันมากตั้งหลายสิบคน*

*พากันเดินทางมาทาง**เพชรบูรณ์** แล้วเดินเรื่อยลงมาพักอยู่ที่ **วัดบ้านห้วยพอด** จังหวัดเลย*

ได้เกิดโรคไข้ทรพิษตายกันก็มาก

*ด้วยคุณงามความดีของ**ชาวบ้านห้วยพอด** ที่เอาใจใส่ช่วยเหลือยามขัดสน บางคนก็เลยตั้งหลักฐานอยู่ ณ ที่นั้นก็มี*

*ส่วนคณะของ **เชียงทอง** ได้เตลิดเลยลงมาจนถึง**บ้านกลางใหญ่** (อ.บ้านผือ จ.อุดรธานี)*

***โยมแม่ของเรามีสามแม่ลูก** (โยมยายซึ่งเป็นหม้าย ๑ โยมแม่ ๑ กับน้องชายของโยมแม่ ๑) **กับน้าผู้ชาย** (น้องของโยมยาย) ได้อาศัยเพื่อนผู้ใหญ่เขามา*

*คนเราคราวจะได้รับทุกข์อับจนนั้น หากมีอันเป็นไป เมื่อเดินทางด้วยกันดีๆ ไม่เคยมีปากเสียงอะไรกันเลย **น้องชายโยมแม่ไปพบพ่อค้าชาวพม่าเข้า เลยติดตามเขาไปเฉยๆ จนกระทั่งบัดนี้ไม่ได้ทราบข่าวเป็นตายร้ายดีอย่างไรเลย**"*

*"...เมื่อมาถึง**บ้านกลาง** (อ.บ้านผือ จ.อุดรธานี) แล้วหมู่หนึ่งได้แยกย้ายลงไปอยู่ **บ้านนาบงภูเผด** อำเภอโพนพิสัย (จ.หนองคาย)*

น้าผู้ชาย*ของโยมแม่ ก็แยกตามเขาไปอีกคน*

คงยังเหลือแต่สองแม่ลูก *(โยมยายกับโยมแม่) กำพร้าพ่ออยู่อาศัยเพื่อนร่วมทุกข์ผู้ใหญ่เขาต่อไป*

ภายหลัง *(โยมแม่)* ***จึงได้มาพบเนื้อคู่โยมผู้ชาย รักและแต่งงานกัน ตั้งหลักฐานลง ณ ที่บ้านนาสีดา จนมีบุตรด้วยกัน*** *(๑๐ คน)* ***ดังกล่าวแล้วข้างต้น***”

สำหรับเรื่องราวของ **โยมยาย** ของ **หลวงปู่** มีดังนี้ : -

*“ส่วน****ยาย*** *ได้แต่งงานกับ****เชียงทอง*** *ซึ่งมาด้วยกันแต่ทุ่งล่าง (ทางฝั่งลาว) อยู่ด้วยกันตามประสาคนแก่*

แต่เคราะห์ร้ายมาถึงเข้า ***กิ่งไม้หักตกลงมาถูกศีรษะ*** *(โยมยาย)* ***แตก เลยตาย***

เชียงทอง *คนนี้ บาปกรรมของแกก็ไม่ดี บาปกรรมตามสนอง เมื่อยายตายแล้วแกยังได้ภรรยาคนใหม่ ซึ่งเป็นคนอพยพหมู่เดียวกันนั้นเอง*

*ต่อมาภรรยาคนใหม่นี้ก็มา****ผูกคอตนเองตาย***

แกจึงรู้ว่าบาปกรรมแกมาก จึงเข้าวัดนุ่งขาว รักษาศีล ๘ จนแกอายุราว ๑๐๐ ปี *แต่ไม่ได้อยู่ที่วัด แกอยู่กับลูกหลานที่บ้านนั้นเอง*

จะไหว้พระสวดมนต์ ลูกหลานก็รำคาญหนวกหู ไหว้พระทีไรลูกก็เอ็ดเอา

แก่มากแล้วไปไหนไม่ได้ กินแล้วก็บอกว่าไม่ได้กิน ลูกหลานรำคาญแช่งให้แกตายทุกวัน

ส่วนแกก็แช่งลูกๆ หลานๆ ให้เป็นอย่างแก แลฉิบหายด้วยประการต่างๆ นานา เป็นที่น่าทุเรศมาก !

คนเราทำความชั่วไว้แล้ว เมื่อตนยังไม่ตาย ความชั่วนั้นย่อมติดตามมาทัน เมื่ออยู่ในหมู่คนไม่ดี ไม่มีศีลธรรมด้วยแล้ว ย่อมทำคนหมู่มากพลอยเป็นบาปไปด้วย"

หลวงปู่ ได้สรุปเป็นข้อคิดในตอนนี้ว่า : -

"ความทุกข์ของคนเราไม่มีที่สิ้นสุด ปลดนี่แล้วไปติดโน่นอยู่อย่างนี้ร่ำไปตลอดชาติ

ฉะนั้น ผู้มีปัญญาจึงเบื่อทุกข์ในโลกนี้ แล้วหาทางหนีจากทุกข์"

๑๒.

เหตุการณ์ในครอบครัว ของหลวงปู่

หลวงปู่ ได้เขียนเล่าถึงครอบครัว **"เรี่ยวแรง"** ของท่านต่อไป ดังนี้ : -

*"**....เมื่อแม่ของท่าน** (โยมยาย) มาตายจากไป (โยมแม่) ก็พอได้อาศัยลูกๆ แลผัวเป็นที่พึ่ง*

การอาชีพก็พอเลี้ยงตัวคุ้ม ถึงแม้จะมีเงินเพียง ๖ บาทติดกระเป๋าก็ไม่เดือดร้อน เพราะสมัยนั้นข้าวปลาอาหารยังอุดมสมบูรณ์มาก เงินทองไม่จำเป็นต้องใช้

***ทำนาแต่พอคุ้มกินไปเป็นปีๆ ทำมากไม่มียุ้งใส่ ถึงขนาดนั้นยังมีข้าวเปลือกเหลือเป็นอันมาก...**"*

แสดงว่าครอบครัวของ **หลวงปู่** นั้นอยู่สุขสบาย ไม่อดไม่อยาก ข้าวปลาอาหารอุดมสมบูรณ์ แต่...ต่อมาก็มีเรื่องเศร้าใจ ทำให้ **โยมพ่อ** ต้องขอลาไปบวช : -

*"...**อยู่มาลูกชายคนที่สาม** (ด.ช.แกน เรี่ยวแรง) **มาตายลง***

*ลูกชายคนนี้**โยมพ่อ**รักมาก (โยมพ่อ) กลุ้มใจแทบจะเป็นบ้าตาย เพราะเขาเป็นคนฉลาด ช่างพูดแลพูดแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ น่ารัก*

ว่านอนสอนง่าย รักพ่อแม่ เอาใจใส่ในคำสอนของพ่อแม่

ลูก ๖ คน กับเมียคนหนึ่ง ที่ยังเหลืออยู่ (แสดงว่าตอนนั้น ***หลวงปู่*** *ยังไม่เกิด เพราะท่านเป็นลูกคนที่ ๙) ดูเหมือนไม่มีเหลืออยู่เลย (โยมพ่อ) มองเห็นแต่ลูกคนที่ตายคนนั้นคนเดียว* ***ความทุกข์กลุ้มรุมมืดมิดไปหมด***

เมื่อนานวันมา ความมืดมิดแห่งความโศก (ของโยมพ่อ) ค่อยสร่างลง แสงธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาจึงค่อยฉายส่องเข้าไปในหัวใจ พอให้เห็นทางบ้างพอรางๆ

(โยมพ่อ) คิดว่า เมื่อห่างไกลจากกังวล คือ ***การบวช*** *อาจระงับความโศกได้บ้าง*

อนึ่ง ***เราบวชเพื่อแบ่งบุญไปสู่ลูกผู้ตาย เมื่อเขาได้รับส่วนบุญแล้ว จะได้ไปเกิดในสุคติเป็นแน่แท้***

โยมพ่อจึงได้ลาลูกเมียออกบวชอยู่ได้สองพรรษา"

หลวงปู่ ได้ให้ข้อคิดในการบวช (จากกรณีของโยมพ่อ) ว่า : -

"การบวชในพระศาสนามิใช่จะทำให้คนผู้ได้รับความทุกข์แล้วหมดทุกข์ไปเลยทีเดียวก็หาไม่

เพราะทุกข์มันเกิดจากกิเลสภายใน

คนเราเกิดมา สะสมเอากิเลสอยู่ในโลกนี้จนนับภพชาติไม่ถ้วน ไม่ต้องไปแจงตัวกิเลสนออกมานับละ แม้แต่ชั้นของกิเลสที่มันสะสมทับถมกันไว้ ก็ไม่ทราบกี่ชั้นแล้ว

คนไม่มีปัญญาไม่สามารถจะขุดค้นเอากิเลสที่เนืองนองอยู่ในใจมาเผยแพร่ให้เห็นได้ จึงไม่สามารถที่จะทำลายให้หมดสิ้นได้

แต่ก็ยังดี การได้บวชก็พอมองเห็นทางอยู่บ้าง"

๑๓.

เกิดในเรือนร่างผู้มีศีลธรรม

หลวงปู่ ได้เล่าเรื่องของ**โยมพ่อ** พร้อมทั้งความโชคดีขององค์ท่านด้วย ดังนี้ : -

"...เมื่อฝ้าของความโศกค่อยจางไป ความอาลัยในลูกตาดำๆ ๖ ชีวิต กับภรรยาผู้กำพร้าไร้ญาติขาดมิตรค่อยเคลื่อนเข้ามาสู่หัวใจ ***จึงได้ลาสิกขาออกมาครองเรือนอีก***

แต่ก็เป็นโชคดีของเราผู้อันจะต้องมาเกิดอีก

เรากับน้องสาวของเรา ได้มาเกิดในเรือนร่างของท่านทั้งสอง ผู้ที่ท่านได้สร้างไว้ดีแล้ว (คือเป็นผู้มีศีลธรรมอันดีงาม)

เรา*เกิดมาแล้วก็ภูมิใจว่า เราไม่เคยยอมแพ้ใครบางคนที่เกิดมาร่วมโลกด้วยกัน เมื่อเกิดมาแล้วก็พบแต่ศีลธรรมที่สุจริต แล้วก็ได้มาเจริญเติบโตอยู่ใต้ร่มกาสาวพัสตร์ในพระพุทธศาสนา จนตราบเท่าทุกวันนี้*

ที่เราปลาบปลื้มทุกวันนี้ ก็คือ ถึงแม้เราจะไม่ได้เลี้ยงดูท่านทั้งสองเยี่ยงฆราวาสทั่วๆ ไป แต่เราก็ได้หล่อเลี้ยงน้ำใจของท่านด้วยการครองเพศพรหมจรรย์ แลอบรมจิตใจท่านเป็นลำดับมาจนอวสานแห่งชีวิตของท่าน

แล้วท่านทั้งสอง ก็ดูเหมือนจะไม่ผิดหวังในการเลี้ยงเรามา เพราะเราได้ทำหน้าที่อุตมบุตรอย่างเต็มที่แล้ว

กล่าวคือ เราได้อบรมฝึกหัดทางด้านศีลธรรม ซึ่งท่านทั้งสองได้ปฏิบัติอยู่แล้วให้เจริญยิ่งๆ ขึ้น

ที่เราภูมิใจอย่างยิ่งก็คือ เราได้ให้สติและคติโยมบิดาในด้านภาวนากัมมัฏฐานจนในวันอวสานแห่งชีวิตของท่าน และตัวท่านเองก็ยินดีและยอมรับเอาอุบายของเราไว้ปฏิบัติตาม จนเห็นผลได้ชัดด้วยใจของตนเอง

จนท่านรับและอุทานออกมาว่า ในชีวิตนี้ ๗๕ ปีมาแล้ว ไม่เคยได้รับความสงบสุขอย่างนี้เลย”

กับท่านอาจารย์พูน และ ท่านอาจารย์จันทร์โสม หลานทั้งสอง
ณ อุโบสถวัดหินหมากเป้ง ๒๕๑๙

๑๔.

ปฏิบัติหน้าที่กุลบุตร

หลวงปู่ ได้กล่าวถึงการตอบแทนพระคุณโยมบิดามารดาของท่านได้อย่างสมบูรณ์ตามแนวทางพระพุทธศาสนาแล้ว ดังนี้ : -

"...ที่เราดีใจ แสนจะดีใจ ก็คือ ***เราได้อบรมโยมแม่ ตลอดกาลอวสานแห่งชีวิตของท่านเหมือนกัน***

แม้นาทีสุดท้ายแห่งลมปราณของท่าน เราก็ได้นั่งเฝ้าอบรมให้สติแก่ท่าน

ท่านก็มีสติยอมรับเอาโอวาทของเราอย่างหน้าชื่นตาบานจนนาทีสุดท้ายแห่งลมปราณของท่านเหมือนกัน

หากเราจำพุทธพจน์คำสอนของพระพุทธเจ้าที่ตรัสโดยสรุปว่า กุลบุตรใดเกิดมาตั้งใจจะทดแทนบุญคุณของบิดามารดา แล้วนำท่านทั้งสองมาปรนปรืออย่างดียิ่งจนยากที่ใครๆ จะทำได้ แม้สมบัติจักรพรรดิจะยกให้เป็นเครื่องบูชาก็ตาม

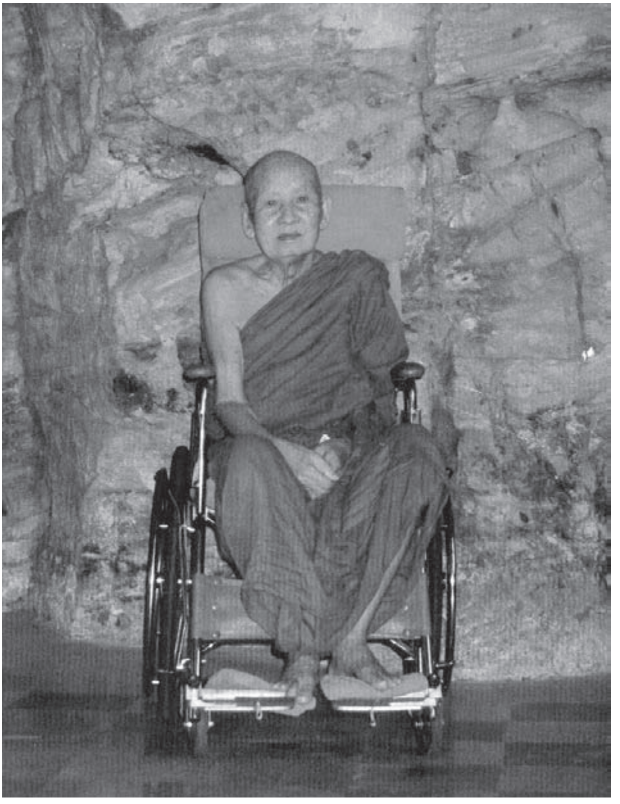
ยังไม่ได้ชื่อว่าทดแทนบุญคุณแก่ท่านอย่างยิ่ง เพราะเรื่องเหล่านั้นเป็นแต่ให้ความสุขแก่ท่านในเมื่อยังมีชีวิตอยู่เท่านั้น ตายแล้วหาได้เอาติดตัวไปได้ไม่

ส่วนกุลบุตรใด อบรมบิดามารดาให้ท่านมีหรือเจริญยิ่งๆ ขึ้นไป กุลบุตรนั้นได้ชื่อว่าทดแทนบุญคุณของท่านโดยแท้

เพราะอริยสมบัติเป็นของมีค่ามาก แลสามารถจะติดตามตนไปได้ในที่ทุกสถาน

ดังนี้ ไม่ผิดแล้วไซร้ เราได้ชื่อว่าเราได้ปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้วทุกประการ

อนึ่ง เราได้ทำหน้าที่ของลูกหนี้ผู้ซึ่งไม่ได้ทำสัญญาไว้กับเจ้าหนี้ให้ถูกต้องโดยสมบูรณ์แล้ว"

๑๕.

ชอบผู้หญิงแบบไหน?

หลวงปู่ บันทึกว่า ในช่วงชีวิตวัยรุ่น โยมพ่อให้ความดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี ดังนี้ : -

*"เนื่องจากในระยะนี้...จะเพราะชีวิตของเรากำลังจะก้าวเข้าสู่วัยหนุ่ม หรืออย่างไรก็ไม่ทราบ **โยมพ่อของเราจึงสนใจในตัวเรามากเป็นพิเศษ***

*ตอนรับประทานอาหารเย็น (ราว ๑ ทุ่ม) เสร็จแล้ว**ท่านมักจะหาเรื่องแลชักอุทาหรณ์ไม่ว่าด้านทางโลกแลทางธรรมมาสอนเราอยู่เสมอ***

บางทีก็ถามปัญหาหยั่งความคิดเห็นของเราบ้าง เช่น ท่านถามว่า "มึงชอบผู้หญิงและเมื่อจะแต่งงาน จะแต่งงานกับผู้หญิงชนิดไหน?" ดังนี้ เป็นต้น

คำตอบเรายังจำได้ไม่ลืมว่า "ชอบผู้หญิงผิวขาวเหลือง เนื้อกลมเกลี้ยง และสุภาพเรียบร้อยทั้งกายแลวาจาใจ ส่วนสกุลไม่ค่อยมีปัญหาหากมีสกุลด้วยยิ่งดี"

๑๖.

ความฝันที่ชื้อนาคต

หลวงปู่ ได้เขียนถึง**ความฝัน** เมื่อตอนวัยหนุ่ม ซึ่งท่านบอกว่าเป็นความฝันที่ชื้อนาคตของท่านได้ถูกต้อง ดังนี้ : -

*"วันหนึ่งเรานอนหลับกลางคืนได้เกิด**สุบินนิมิต** ว่า เรากับเพื่อนหลายคนด้วยกันออกจากบ้านไปเที่ยวตามท้องทุ่งนาตามประสาของเด็กสมัยนั้น*

ขณะนั้นได้มีพระกัมมัฏฐานสองรูป สะพายบาตรแบกกลดเดินมา เห็นเราเข้าแล้วหนึ่งในสองนั้นวิ่งปรี่เข้าหาเราเลย

เรากลัว วิ่งหนีไม่คิดชีวิตชีวาเอาทีเดียว

เพื่อนๆ เขาก็เฉยๆ ดูเหมือนไม่มีเหตุการณ์อะไรเลยอย่างนั้นแหละ

*เมื่อเป็นเช่นนั้น โน่นแน่ะ ที่พึ่งขั้นสุดท้ายของเราก็คือ **บ้านแลพ่อแม่***

*แต่ที่ไหนได้ เมื่อวิ่งขึ้นไปบนบ้าน เรียกร้องขอให้พ่อแม่ท่านช่วยบ้าง **ท่านกลับเฉย** ดูเหมือนไม่มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นเหมือนกัน*

ส่วนพระกัมมัฏฐานรูปนั้น ท่านก็วิ่งติดตามมามิได้หยุดจนกระชั้นชิด

เราวิ่งเข้าห้องนอน มุดเข้ามุ้งเลย ท่านก็บุกเข้าไปจนได้ เลิกมุ้งขึ้นแล้วใช้แส้หวดเราลงไปอย่างเต็มแรง

เราตกใจสะดุ้งเฮือกตื่นขึ้นมา ได้สติตัวสั่นเปียกโชกไปหมดทั้งตัว หัวใจยังสั่นริกๆ อยู่เลยที่ถูกแส้ท่านฟาดก็ดูยังปรากฏแสบๆ อยู่

เราเข้าใจว่าเป็นความจริง เอามือลูบๆ ดูก็ยังเข้าใจว่าเป็นจริงอย่างนั้นอีกด้วย

เมื่อเรามาตั้งสติกำหนดทวนเหตุการณ์ไปมาโดยรอบคอบ จนกระทั่งจิตสงบหายกลัวแล้ว เรื่องทั้งหลายแหล่จึงค่อยสงบลง”

หลวงปู่ ได้กล่าวถึง**ความฝัน**ของท่านในครั้งนั้นว่า : -

“...เรื่องนี้ เราได้ลืมไปแล้วเป็นเวลาช้านาน จนกระทั่งเราได้ออกเดินรุกขมูลกัมมัฏฐานกับท่านอาจารย์ของเรา เราจึงได้ระลึกถึงนิมิตความฝันของเราแต่เมื่อครั้งกระโน้น

เหตุการณ์ชี้อนาคตในชีวิตของเราถูกต้องสมเป็นจริงทุกประการ”

หลวงปู่ ท่านเล่าไว้เพียงแค่นี้ ไม่ได้บอกว่าความฝันครั้งนั้นเกี่ยวกับชีวิตการบวชของท่านในภายหลังอย่างไร ก็ขอให้ติดตามกันต่อไปก็คงพอเข้าใจได้ครับ

เยี่ยมหลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ ที่วัดดอยแม่ปั๋ง
อ.พร้าว จ.เชียงใหม่ พ.ศ. ๒๕๒๑

๑๗.

ศุภนิมิตอีกครั้งหนึ่ง

นิมิตที่เป็นการชี้อนาคตอีกครั้งหนึ่ง **หลวงปู่** ได้บันทึกดังนี้ : -

*“**อีกเรื่องหนึ่งในระยะเดียวกันนี้***

*คืนวันหนึ่ง...แต่มิใช่นิมิตความฝัน เป็นแค่นอนไม่หลับจนดึก **เพราะมาระลึกถึงพระคุณของบิดามารดามาก***

คิดไป พิจารณาไปว่า บิดามารดาของเราเลี้ยงเราด้วยความทุกข์ยากกรากกรำตั้ง ๑๐ ชีวิต จนเติบโตขึ้นมา

ต่อไปไม่นาน ลูกๆ เหล่านั้นเมื่อเขาแต่งงานมีครอบครัวแล้วต่างก็จะแยกย้ายออกไปอยู่เป็นของใครของมัน

*พอคิดขึ้นมาถึงตอนนี้ ทำให้ระลึกถึงบิดามารดาว่า **เอ๊ะ! บิดามารดาของเราล่ะ ใครจะเลี้ยงดูท่าน?***

*โดยที่มิได้คิดถึงอนาคตว่าจะเป็นอย่างไรตามวิสัยของเด็กแล้ว **ทำให้เกิดความเศร้าสลดใจในความอนาถาของบิดามารดาเป็นอย่างยิ่ง** จนสะอื้นน้ำตาร่วงหมอนเปียกไปหมด*

อาการเช่นนี้เป็นอยู่นานครันทีเดียว ยิ่งคิดจิตก็ยิ่งละห้อยถึงท่านทั้งสองเป็นกำลัง

ภายหลังมาตัดสินใจด้วยตนเองว่า เราล่ะ โตมาจะไม่แต่งงานอย่างเขา เมื่อเขาแยกย้ายกันออกจากบ้านไปแล้ว เราจะรับเลี้ยงบิดามารดาของเราแต่ผู้เดียวให้เต็มที่

เมื่อเราตกลงตัดสินใจของเราคนเดียวอย่างนั้นแล้ว ก็เกิดความเต็มตื้นอิ่มใจ

เวลานั้นก็ดึกครัน จึงได้นอนหลับไป

ธรรมทั้งหลายมีอยู่ที่ตัวเราทุกคน ผู้รู้ธรรมคือใจ ที่จะรู้มากรู้น้อย หยาบ ละเอียด ก็แล้วแต่ความสามารถ บุญบารมี หรือการอบรมของแต่ละบุคคล

การตัดสินใจของเราครั้งนั้น เพราะความกตัญญู ระลึกพระคุณของผู้มีพระคุณอย่างยิ่ง”

ศุภนิมิต คือ การบอกเหตุในทางดีประการที่สองนี้ก็คือ **ความรู้สึกกตัญญูต้องการตอบแทนคุณบิดามารดา ซึ่งฝังใจหลวงปู่มาตั้งแต่ยังเป็นเด็ก**

กับหลวงปู่ฝั้น อาจาโร ที่วัดป่าสุทธาวาส จ.สกลนคร
๑๙ มกราคม ๒๕๑๘

๑๘.

ศุภนิมิตประการที่สาม

หลวงปู่ ได้กล่าวถึง**ศุภนิมิต** หรือ นิมิตที่ดีที่จะกำหนดอนาคต เป็นประการที่สาม ได้แก่การ**พิจารณาเห็นทุกข์ของชีวิต**

หลวงปู่ เขียนไว้ดังนี้ : -

*"**อีกคืนหนึ่งก็เหมือนกัน เราได้นอนคิดหวนลำดับถึงกิจการงานอาชีพความเป็นอยู่ของชาวบ้านเหล่านั้น** ว่า*

เริ่มต้นระหว่างเดือนมีนา-เมษา จะต้องถางป่าทำไร่ แห้งแล้วจุดไฟเผา ขุดรากไม้หัวตอ ทำรั้วกั้น

ฝนตกลงมา จะต้องนำพืชพันธุ์ต่างๆ ไปปลูกตามต้องการ

พร้อมกันนั้น ถ้าครอบครัวไหนคนไม่มากพอ จะต้องแบ่งเวลาไปไถนาแลหว่านกล้าด้วย ทำอย่างนั้นเรื่อยไปจนกว่ากล้าจะแก่พอปักดำได้ แล้วก็ลงมือปักดำไปเลย

นี่พูดเฉพาะปีที่ฟ้าฝนตกดีเป็นปกติ ถ้าปีไหนแล้งก็จะต้องเสียเวลาไปอีกด้วย

*อีกส่วนหนึ่ง โดยมาก**แม่บ้าน**จะต้องเตรียมเสบียงไว้ให้เพียงพอ เป็นต้นว่า ข้าวสาร พริก เกลือ ปลาร้า ยาเส้น เมื่อลงมือทำนาแล้วจะไม่ต้องเป็นห่วงในเรื่องการแสวงหาเสบียง*

การทำนานี้ ปกติถ้าฟ้าฝนดี มักจะไปเสร็จเอาเดือนสิงหาคมหรือต่อเดือนกันยายน

เมื่อเสร็จจากการปักดำแล้ว ต่างก็พากันหาเสบียงกรังไว้เมื่อยามเก็บเกี่ยวอีก

นอกจากนี้ก็เตรียมเครื่องมือไว้จับปลาในหน้าแล้งต่อไป

พอออกพรรษาก็เริ่มเก็บเกี่ยวข้าวนา *บางทีก่อนเก็บเกี่ยว**ข้าวนา**ต้องไปเก็บเกี่ยว**ข้าวไร่** ไว้ก่อนด้วย*

ในขณะเดียวกันนี้ ยังมีการเก็บพืชผลของไร่ เป็นต้นว่า พริก ฝ้าย และถั่วอีกด้วย

*สมัยเมื่อ**ข้าวนา**ยังดีอยู่ **การเก็บเกี่ยว** มักจะไปเสร็จเอาโน่น - สิ้นเดือนมกราคมโน่น แล้วขนขึ้นยุ้งฉางตอนต้นเดือนกุมภาพันธ์*

*ในขณะที่เก็บเกี่ยวอยู่นี้ **ตอนกลางคืน** จะต้อง**จักตอก**สำหรับผูกฟ่อนข้าวไว้อีกด้วย*

เมื่อเสร็จจากการทำนาแล้ว ต่อนั้นก็ต้องหาฟืนต้มน้ำอ้อย

การต้มน้ำอ้อย *ตอนบ่ายของทุกวันจะต้องเข้าสวนอ้อย **ตัด**ให้พอแก่การที่จะต้มในวันรุ่งขึ้น*

*เมื่อตัดแล้วก็ต้อง**แบกขน** ผู้มีเกวียนก็ใช้เกวียนเป็นพาหนะขนมาไว้ในโรงต้มอ้อย*

*ตื่นเช้ามืดต้องออกไป**หีบอ้อย** จนกว่าจะแล้วเสร็จก็สายครันทีเดียว ถ้าคนไม่พอ สายมากก็ต้องแบ่งกันมาทำอาหารไว้ท่า*

เสร็จจากหีบอ้อยแล้วก็รวมกันรับประทานอาหาร แล้วต่างก็แยกย้ายไปทำงานตามหน้าที่ของตน คงยังเหลือแต่คนเฝ้าหม้อน้ำอ้อยเท่านั้น

บางเจ้ามีอ้อยมาก กว่าจะเสร็จก็โน่น - เดือนมีนาคมโน่น จึงจะเสร็จ พอเสร็จก็ถึงเวลาเข้าป่าถางไร่อีกแล้ว...”

อันนี้คือ**ความคิด**ของหลวงปู่สมัยเป็นเด็กเกี่ยวกับความยากลำบากในการประกอบอาชีพ - หาอยู่หากินของชาวบ้านในขณะนั้น

หลวงปู่ ได้เขียนถึง **ความคิด** ของท่านต่อไปอีกว่า : -

"แหม! คืนวันนั้น ทำไมเราจึงมาทบทวนคิดลำดับการงานที่ผู้ใหญ่เขาทำอยู่ได้ละเอียดถูกต้องถี่ถ้วนนี่กระไร

แล้วทำให้ใจเราหดหู่ สงสารในชีวิตของคนเราที่เกิดมามันช่างไม่มีโอกาสและเวลาว่างเอาเสียจริงๆ เมื่อเกิดมาแล้วมีแต่การกระทำกับการกระทำเท่านั้น จะต่างกันก็แต่หน้าที่และฐานะของแต่ละบุคคลเท่านั้น

หากยังไม่นอนหลับหรือตายไปเสียแล้ว ก็จะต้องพากันทำอยู่อย่างนี้ร่ำไป

ซึ่งมันตรงกันข้ามกับความคิดเห็นของเราที่กำลังเมาอยู่ในวัยของเด็ก โดยคิดว่า แหม! โลกนี้มันช่างน่าสนุกเสียนี่กระไร

เพราะเด็กในสมัยนั้นไม่มีการศึกษาและไม่ต้องรับผิดชอบอะไรทั้งหมด รับประทานแล้วก็มีแต่เที่ยวเล่นสนุกๆ ตามเพื่อน

หากจะมีการเลี้ยงโคกระบืออยู่บ้าง ก็เป็นการสนุกของเขาไปเสียเลย..."

หลวงปู่ ได้สรุปความคิดของท่านในคืนนั้นว่า : -

*"คืนวันนั้น เราเห็น**ความทุกข์**ของมนุษย์ชาวโลกที่เกิดมา**ชัดด้วยใจของตัวเอง** อย่างไม่เคยคิดและเห็นมาก่อนเลย*

*แต่การเห็น**ความทุกข์** ในครั้งนั้น เห็นสักแต่ว่ามนุษย์คนเราเกิดมาเป็นทุกข์เพราะการหาเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง ไม่มีเวลาว่างเว้นแต่ละวัน*

แต่หาได้รู้ไม่ว่าจะทำอย่างไรจึงจะพ้นทุกข์ทั้งหลายเหล่านั้นได้

*จึงไม่จัดเข้า **ทุกขอริยสัจจ์** เป็นแต่ **ทุกขสัจจ์** เฉยๆ"*

นี่กระมังครับที่พระท่านว่า **"ใครเห็นทุกข์ก็เห็นธรรม!"**

๑๙.

ความกดดันทำให้ใจหันเห

ในตอนที่ผ่านมา กล่าวถึง **ศุภนิมิต** หรือนิมิตหมายในทางดี ที่ชักนำ**หลวงปู่** เข้าสู่ทางธรรม

แต่ ในตอนนี้เป็นเหตุการณ์ที่ทำให้**หลวงปู่** ในช่วงที่เป็นวัยรุ่น **เกิดมีใจหันเหออกจากทางธรรม**

หลวงปู่ ได้เขียนไว้ภายใต้ชื่อหัวข้อว่า **"ความกดดันของกลียุค ทำให้ใจหันเหไปได้เหมือนกัน"** มีเรื่องราวดังนี้ : -

"ในระยะนี้ บ้านเมืองแถบนี้เกิดโจรขโมยลักโคกระบือ มีอันธพาลเต็มไปหมดทั่วบ้านทั่วเมือง แม้แต่เด็กขนาดอายุราว ๑๐ ขวบ และผู้หญิงก็หัดเป็นขโมยกัน

เจ้าหน้าที่อ่อนแอ ชาวบ้านต้องพึ่งตัวเอง แต่ละบ้านต้องเลี้ยงสุนัขเป็นฝูง กลางคืนต้องผลัดเปลี่ยนกันอยู่เวร

เมื่อโคกระบือถูกขโมยไป เจ้าของตามไปไถ่ถอน มันจะต้องเรียกค่าไถ่เอาอย่างมันมีเอกสิทธิ์เลยทีเดียว

ถ้าใครใจเด็ด ตามล่าเอาอย่างล่าสัตว์ในป่าแล้ว คนนั้นจะค่อยมีความสุขหน่อย

การทำแบบนั้น เจ้าหน้าที่ก็ดูเหมือนจะชอบใจและสนับสนุนเสียด้วยซ้ำไป"

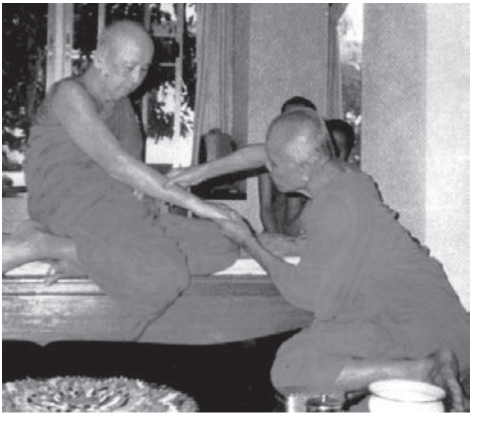
นี่คือเหตุการณ์บ้านเมืองถิ่นที่**หลวงปู่**อยู่ ในสมัยนั้น

ในเรื่องความรู้สึกของ **องค์หลวงปู่** ที่มีต่อเหตุการณ์มีดังนี้ : -

*"...เราตัวนิดเดียวก็**อยากดัง**กับเขาบ้าง แต่มิใช่อยากดังเป็นนักเลงทางขี้โมย **มันอยากดังด้านปราบขี้ขโมย***

ในใจมันคิดคำนึงอยู่เสมอว่า ทำอย่างไรหนอเราจึงจะเหนียวจนฆ่าตัวด้วยอาวุธไม่ตาย แล้วจะมาปราบอ้ายเจ้าพวกเหล่านี้ให้ราบคาบไปจนสิ้นซากเสียที..."

หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน
กราบเยี่ยมที่วัดหินหมากเป้ง

๒๐.

ถูกพระหลอก

หลวงปู่ สนใจจะมีวิชาทำให้ท่าน**หนังเหนียวอยู่ยงคงกระพัน** เพื่อจะได้มาต่อสู้และปราบพวกโจรผู้ร้ายเหล่านั้น ซึ่งเป็นความตั้งใจที่ดีของท่านที่จะช่วยสังคม

ในจังหวะนั้นก็เจอพระสงฆ์รูปหนึ่ง ที่บอกว่าสามารถสอนวิชาเหล่านั้นได้

หลวงปู่ บันทึกเรื่องราวว่า : -

*"ในขณะนั้น **มีพระขี้คุยองค์หนึ่ง** (ขอโทษ พูดให้สมเกียรติท่าน) ซึ่งเรากำลังอุปัฏฐากอยู่นั้น ภูมิลำเนาเดิมท่านอยู่**บ้านม่วงไข่** เขตอำเภอวานรนิวาส (จังหวัดสกลนคร) ติดต่อกับอำเภอบึงกาฬ (จังหวัดหนองคาย)*

ท่าน** คงจะแทงใจเราถูกทีเดียว จึงพูดว่า **"ออกพรรษาแล้วมาไปกับฉัน ที่บ้านฉันมีสารพัดทุกอย่าง ต้องการตะกรุดเอย ว่านเอย หรือสรรพเครื่องคงกระพันทุกอย่าง ของฉันมีพร้อม"

*เราดีใจ พร้อมด้วยชายหนุ่มใหญ่สามคน คือ **พี่ชาย**ของเราคนหนึ่ง **กับเพื่อนๆ** ของเขาอีกสองคน สี่ทั้งตัวเราซึ่งเป็นเด็กกว่าเขา **ออกพรรษาแล้วได้ติดตามท่านไปจนถึงบ้านเดิมของท่าน***

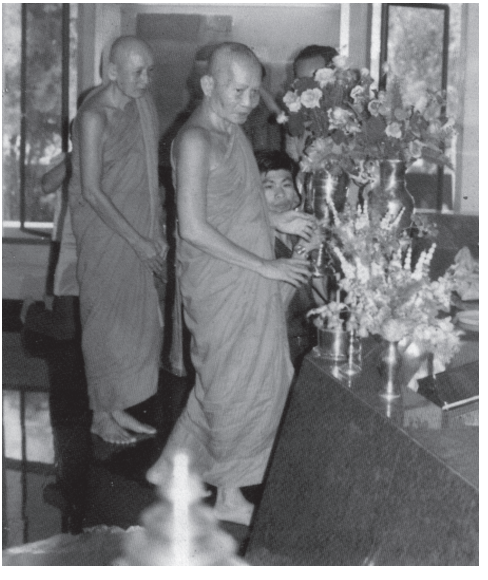
*พอไปถึงแล้ว ตาย! ที่ไหนได้ **กลายเป็นพระที่เท็จ หลอกให้พวกเราไปส่งท่าน***

ชาวบ้านแถวนั้นไม่มีใครนับถือเลย ท่านบวชแล้วสึก บวชแล้วสึกตั้งหลายครั้ง

ตอนหลังสุดได้ทราบข่าวว่า สึกออกไปมีเมีย แล้วสูบฝิ่นด้วยกันทั้งผัวทั้งเมีย

สองหนุ่มใหญ่*ที่ไปด้วย เขาพยายามอ้อนวอน ขอเรียนแลขอของดีต่างๆ ท่านก็พูดกลบเกลื่อนไปๆ มาๆ อ้างโน่นอ้างนี่แก้ตัวพอพ้นๆ ไป*

เมื่อถามพระที่อยู่วัดนั้น จึงได้ความจริงว่า ท่านไม่มีของวิเศษวิโสอะไรดอก แต่ท่านเป็นคนช่างพูด...*"*

พระอริยวงศาคตญาณ (วาสนมหาเถร)
สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปรินายก
เสด็จเป็นประธานในพิธีฉลองมณฑป วัดหินหมากเป้ง

๒๑.

โชคดี...เลิกเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง

หลวงปู่ เขียนเล่าเรื่องที่โดนพระหลอกต่อไปว่า : -

*“**พวกเราอยู่ด้วยท่านราว ๑๐ วัน จึงได้พากันลาท่านกลับด้วยความผิดหวัง***

ในขณะที่อยู่ด้วยท่านนั้น ท่านจะรบเร้าให้พวกเราหาปลาไหลมาให้ฉันทุกวัน ปลาไหลท่านชอบนัก ปลาอื่นท่านก็ไม่ชอบ

พวกเราเดินทางกลับ สามคืนจึงถึงบ้าน

โดยเฉพาะตัวเราแล้ว รู้สึกละอายแก่ใจมาก เพราะที่ตั้งเจตนาไว้ว่าออกจากบ้านไปครั้งนี้ ***จะไปแสวงหาเรียนวิชาคงกระพัน เอาให้เชื่อมั่นได้ในใจว่าเราจะไม่ยอมตายด้วยศาสตราวุธของคนอื่น แล้วจึงจะกลับบ้าน***

เมื่อกลับมาถึงบ้าน เพื่อนๆ เขาพากันพูดสัพยอกต่างๆ นานา ยิ่งละอายเขามาก

ก็ดีเหมือนกัน มันเป็นเหตุให้เราหายจากความเชื่องมงายในเรื่องเครื่องรางของขลัง ตั้งแต่วันนั้นจนกระทั่งบัดนี้

ใครจะมาพูดว่าดีอย่างไรๆ ในใจมันเฉยเอาเสียเลย

สมัยเมื่อเป็นสามเณร เพื่อนๆ เขามาชวนให้ไปเรียนขนาดเขาจะออกค่ายกครูให้ และรับรองให้ทดลองเอาเลย ***ใจมันก็ไม่ยอม***

นับว่าเป็นโชคดีของเราอย่างยิ่ง เราเกิดมาในสกุลที่มีศีลธรรม และได้อบรมอยู่ในวัดกับพระที่นับได้ว่าเป็นพระ

เมื่อสิ่งแวดล้อมมันบีบบังคับ จึงทำให้ใจของเราหันเหไปในทางที่เลว แต่สิ่งเลวที่เราต้องการนั้นก็ไม่สมประสงค์

หากสิ่งนั้นเป็นไปตามปรารถนาแล้ว ป่านนี้ตัวของเราก็ไม่ทราบว่าจะเรียกว่าบุญกรรมนำส่ง หรือบุญวาสนาช่วยรักษาไว้ก็ว่าได้”

หลวงปู่บุดดา ถาวโร วัดกลางชูศรีเจริญสุข สิงห์บุรี
มาเยี่ยมที่วัดหินหมากเป้ง เมื่อ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๓

๒๒.

อยู่วัด ๖ ปี ไม่เคยมีพระสอนให้รักษาศีล

หลวงปู่ เขียนเล่าเหตุการณ์ในตอนนี้ต่อไปว่า : -

*“**การออกจากบ้านไปทางไกลในชีวิตของเรานี้เป็นครั้งแรก***

*ขณะที่เราพากันอยู่**บ้านม่วงไข่**นั้น กำลังเริ่มข่าวสงครามโลกครั้งที่หนึ่งจะระเบิด ใครมาวัดก็พากันเล่าแต่เรื่องสงคราม*

***เราคิดถึงบ้านน้ำตาร่วงทุกวัน** บางวันนอนดึกกว่าจะหลับ คิดถึงพ่อแม่มาก*

เมื่อเรากลับมาถึงบ้านแล้ว ก็ปฏิบัติพระในวัดเช่นเคย เว้นแต่เราไม่นอนประจำวัด

ตอนนี้เราทำหน้าที่ไวยาวัจจกร ติดต่อพระกับชาวบ้านได้เป็นอย่างดีมาก

ชาวบ้านทุกคนก็ดูเหมือนจะชอบใจเรามากขึ้นเพราะใช้เราคล่อง

*ประกอบกับขณะนั้น **เรากำลังแตกเนื้อหนุ่ม** เขาทั้งใช้ทั้งสัพยอกไปในตัวด้วย*

เราเข้าวัดสนิทติดต่อกับพระเณรมาเป็นเวลายาวนานประมาณหกปี แต่ไม่เคยมีพระองค์ไหนจะสอนให้เรารักษาศีลห้า ศีลแปด

ที่จริงก็น่าเห็นใจเหมือนกัน เพราะพระสงฆ์ในสมัยนั้นขาดการศึกษาเอามากๆ ทีเดียว”

หลวงปู่ชอบ ฐานสโม มาเยี่ยมหลวงปู่ที่วัดหินหมากเป้ง
เมื่อ ๑ สิงหาคม ๒๕๓๕

หลวงปู่หล้า เขมปตฺโต วัดบรรพตคีรี (ภูจ้อก้อ) จ.มุกดาหาร
มากราบเยี่ยมหลวงปู่ที่วัดถ้ำขาม จ.สกลนคร ๖ มิถุนายน ๒๕๓๖

๒๓.

พบหลวงปู่สิงห์ ขนฺตยาคโม

หลวงปู่ ได้พบกับ**หลวงปู่สิงห์ ขนฺตยาคโม** ศิษย์เอกของ**หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต** เมื่อท่านอายุได้ ๑๔ ปี : -

"เมื่อ พ.ศ.๒๔๕๙ ***พระอาจารย์สิงห์ ขนฺตยาคโม*** *(ต่อมาเป็น* ***พระญาณวิศิษฏ์สมิทธิวีราจารย์****) กับ* ***พระอาจารย์คำ*** *ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของ* ***พระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ*** *ได้เดินรุกขมูลไปถึง****บ้านนาสีดา*** *เป็นองค์แรก*

ทั้งๆ ที่พระในวัดนั้นก็มีอยู่ ***แต่ท่านไปขอพักอยู่ด้วย คล้ายๆ กับว่าท่านมุ่งจะไปโปรดเราพร้อมด้วยบิดาเราก็ได้***

เมื่อท่านทั้งสองไปถึง เรากับบิดาของเราก็ได้ปฏิบัติท่านด้วยความเคารพและเลื่อมใสเป็นอย่างดียิ่ง ***เพราะเห็นปฏิปทาของท่านผิดแผกจากพระกัมมัฏฐานคณะอื่น***

*(เมื่อก่อนบิดาของเราเคยปฏิบัติ****อาจารย์สีทัด****)*

โดยเฉพาะท่านสอนเราในข้อวัตรต่างๆ เช่น สอนให้รู้จักของที่ควรประเคนและไม่ควรประเคน

ท่านสอนภาวนา บริกรรมพุทโธเป็นอารมณ์ จิตของเรารวมได้เป็นสมาธิ จนไม่อยากพูดกับคนเลย

เราได้รับรสชาติแห่งความสงบในกัมมัฏฐานภาวนาเริ่มแรกจากโน่นมาไม่ลืมเลย

*เมื่อไปเรียนหนังสือเป็น****สามเณร*** *อยู่กับหมู่มากๆ เวลากลางคืนอากาศเย็น สงบดี* ***เราทำกัมมัฏฐานของเราอยู่คนเดียวหามีใครรู้ไม่****"*

๒๔.

ติดตามหลวงปู่สิงห์

หลวงปู่ เขียนถึงการออกติดตามไปปฏิบัติอยู่กับ**หลวงปู่สิงห์ ขนฺตยาคโม** ต่อไปว่า : -

*“**ท่าน** มาพักอยู่ด้วยเราราว ๒ เดือนเศษ ทีแรกท่านตั้งใจจะอยู่จำพรรษา ณ ที่นั้น*

แต่เนื่องด้วยท่านมีเชื้อไข้ป่าอยู่แล้ว พอมาถึงที่นั้นเข้า ไข้ป่าของท่านยิ่งกำเริบขึ้น

*พอจวนเข้าพรรษา ท่านจึงได้ออกไปจำพรรษาที่**วัดร้างบ้านนาบง ตำบลน้ำโมง อำเภอท่าบ่อ** (จังหวัดหนองคาย)*

ในเวลาว่าง ท่านยังได้เมตตาสอนหนังสือและอบรมเราบ้างเป็นครั้งคราว

จวนออกพรรษา** ท่านจะมีความรู้สึกภายในใจของท่านขึ้นอย่างไรก็ไม่ทราบ ท่านบอกว่า **ออกพรรษาแล้วจะต้องกลับบ้านเดิม

*แล้วท่านถามเราว่า **เธอจะไปด้วยไหม ทางไกลและลำบากมากนะ***

*เราตอบท่านทันทีว่า **ผมไปด้วยครับ***

ยังอีกไม่กี่วันจะออกพรรษา เราขออนุญาตท่านกลับบ้านไปลาบิดามารดา

หลวงปู่สิงห์ ขนฺตยาคโม
พระอาจารย์กรรมฐานของหลวงปู่

ท่านทั้งสองมีความดีใจมากที่เราจะไปด้วยอาจารย์ *รีบเตรียมดอกไม้ธูปเทียนให้เรา เพื่อขอขมาบิดามารดา*

(ธรรมเนียมอันนี้ท่านสอนเราดีนัก เราหนีจากบ้านไปครั้งก่อน ท่านก็ให้เราทำเช่นนี้เหมือนกัน)

คืนวันนั้น *เราขอขมาบิดามารดาแล้ว ไปขอขมาญาติผู้เฒ่าผู้แก่จนทั่วถึงหมด*

เมื่อเราไปหาใคร ทุกคนพากันร้องไห้เหมือนกับเราจะลาไปตายนั่นแหละ เราเองก็ใจอ่อนอดน้ำตาร่วงไม่ได้

รุ่งเช้า *มารดาและป้าได้ตามมาส่งถึงอาจารย์ พากันนอนค้างคืนหนึ่ง*

วันนั้นเป็นวันปวารณาออกพรรษา รุ่งขึ้นฉันจังหันแล้ว ท่านอาจารย์พาเราออกเดินทางเลย

ตอนนี้ป้าและชาวบ้านที่นั่นพากันมารุมร้องไห้อีก”

๒๕.

จากบ้านครั้งที่สอง

การจากบ้านครั้งนี้ **หลวงปู่** ท่านบันทึกภายใต้หัวข้อว่า **"ออกจากบ้านครั้งที่สอง ตามพระอาจารย์สิงห์ไป"**

*"อาจเป็นประวัติการณ์ของ**เด็กคนแรก**ในจำพวกเด็กวัยเดียวกันในแถบนี้ ที่จากบ้านไปสู่ถิ่นทางไกล ทั้งไร้ญาติขาดมิตรอันเป็นที่อบอุ่นอีกด้วย*

แล้วก็จะดูเป็นเด็กคนแรกอีกด้วย ที่ออกเดินรุกขมูลติดตามพระกัมมัฏฐานไปอย่างไม่มีความห่วงใยอาลัยทั้งสิ้น

*ออกเดินทางจาก**ท่าบ่อ** (จังหวัดหนองคาย) ลุยน้ำลุยโคลนบุกป่าฝ่าต้นข้าวตามทุ่งนาไปโดยลำดับ*

เวลาท่านจับไข้ ก็ขึ้นนอนบนขนำนา หรือตามร่มไม้ที่ไม่มีน้ำชื้นแฉะ

รุ่งเช้า ท่านยังอุตสาห์ออกไปบิณฑบาตมาเลี้ยงเราเลย

เดินทางสามคืน**จึงถึง **อุดร** แล้วพักอยู่**วัดมัชฌิมาวาส** ๑๐ คืน จึงได้ออกเดินทางต่อไปทาง**จังหวัดขอนแก่น** ผ่าน**มหาสารคาม ร้อยเอ็ด ยโสธร

การเดินทางครั้งนี้ เราสองคนกับอาจารย์ใช้เวลาเดือนเศษ จึงถึงบ้านหนองขอน ตำบลหัวตะพาน อำเภออำนาจเจริญ *(สมัยนั้นขึ้นอยู่กับจังหวัดอุบลราชธานี)* ***อันเป็นบ้านโยมแม่ของท่าน***

ท่านพักอบรมโยมแม่ของท่าน ณ ที่นั้น ราวสามเดือน"

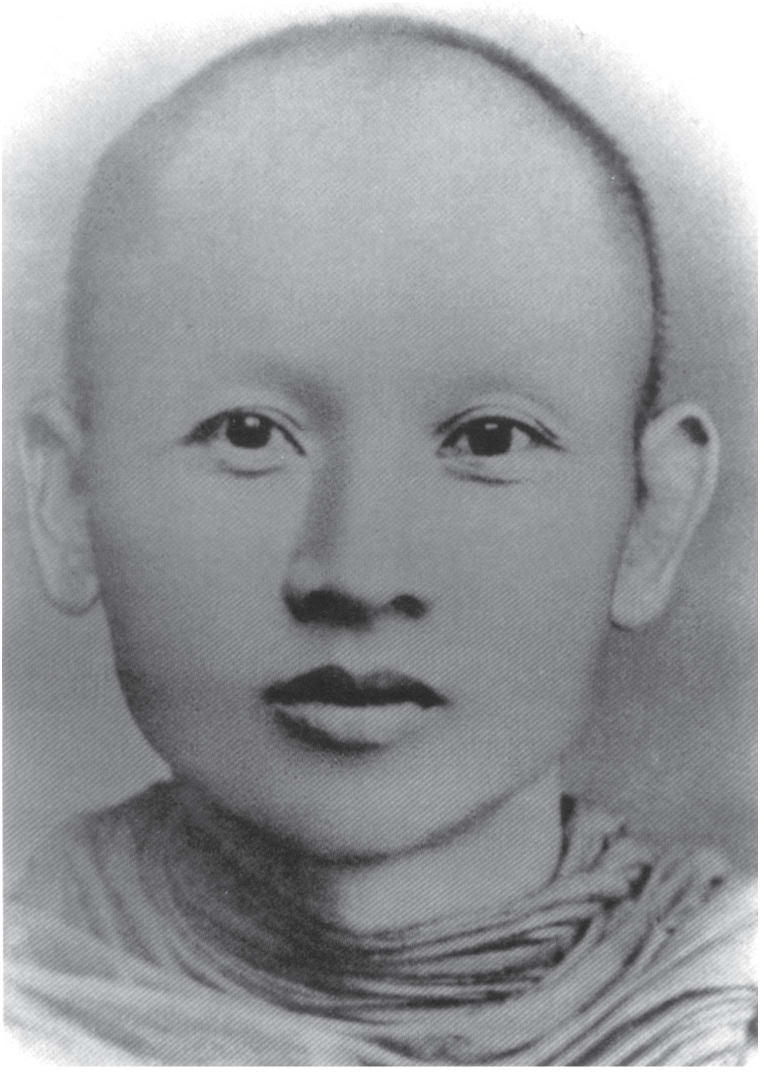

*กับ**พระอุดมสังวรวิสุทธิเถร** (วัน อุตฺตโม)*
วัดถ้ำอภัยดำรงธรรม (ถ้ำพวง) อ.ส่องดาว จ.สกลนคร

***พระครูอุดมธรรมสุนทร** (แปลง สุนฺทโร) วัดป่าอุดมสมพร จ.สกลนคร*
*และ **พระภาวนาวิสุทธิญาณเถร** (แบน ธนากโร) วัดดอยธรรมเจดีย์ จ.สกลนคร*
กราบเยี่ยมหลวงปู่ที่วัดถ้ำขาม จ.สกลนคร เมื่อ ๒๐ มีนาคม ๒๕๓๖

ตอน ๒ :
หันเข้าสู่ทางธรรม

๒๖.

บรรพชาเป็นสามเณร

"ณ ที่นั้น ท่านให้เราไปบรรพชาที่พระอุปัชฌาย์ลุย บ้านเค็งใหญ่ เมื่ออายุย่างเข้า ๑๘ ปี

*ตอนนี้เราอ่านหนังสือคล่องขึ้นบ้าง เราได้อ่านหนังสือ**ไตรโลกวิตถาร ตอนโลกเสื่อมจนเกิดสัตถันตรกัปป์** ทำให้สลดใจมาก น้ำตาไหลพรากอยู่เป็นเวลาหลายวัน*

เวลานั้นฉันอาหารก็ไม่ค่อยจะรู้สึกรสชาติ ใจมันให้มัวแต่คิดถึงความเสื่อมวิบัติของมนุษย์สัตว์ทั้งหลาย คล้ายๆ จะมีภาพให้เห็นปรากฏในวันสองวันข้างหน้าอย่างนั้นแหละ

*แล้ว**ท่าน** พาเราเข้าไปพักอยู่**วัดสุทัศนาราม** ในเมืองอุบล ซึ่งเคยเป็นที่พักอยู่เดิมของท่าน*

แล้วเราก็ได้เข้าเรียนหนังสือไทยที่โรงเรียนวัดศรีทอง

ออกพรรษาแล้ว ท่านปล่อยให้เราอยู่ ณ ที่นั้นเอง ส่วนตัวท่านได้ออกเที่ยวรุกขมูลกลับมาทางจังหวัดสกลนครอีก เพราะในขณะนั้นคณะของท่านอาจารย์มั่นยังเที่ยวอยู่แถวนั้น"

สัตถันตรกัปป์ หรือ **สันถันดร** เป็นชื่อกัปหรือกัลป์หนึ่งที่คนเสื่อมจากศีลธรรมอย่างที่สุด มีการรบราฆ่าฟันกัน ไม่รู้จักญาติพี่น้อง

๒๗.

อาลัยอาวรณ์หลวงปู่สิงห์

สามเณรเทสก์ ถูกปล่อยไว้ให้อยู่เรียนหนังสือในจังหวัดอุบลราชธานี แล้ว**วหลวงปู่สิงห์ ขนฺตยาคโม** ก็ออกธุดงค์ต่อไป : -

"...คืนก่อนที่จะไป ท่าน (หลวงปู่สิงห์) ได้ประชุมพระเณร ***บอกถึงการที่ท่านจะจากไป***

ขณะนั้นเรารู้สึกอาลัยอาวรณ์ท่านมาก ถึงกับสะอื้นในที่ประชุมหมู่มากๆ นั้นเอง

เรารู้ตัว ละอายเพื่อน รีบหนีออกมาข้างนอก แล้วมาตั้งสติใหม่

มาระลึกได้ถึงเรื่องพระอานนท์ร้องไห้เมื่อครั้งพระพุทธองค์ทรงปลงพระชนมายุสังขาร จิตจึงค่อยคลายความโศกลงบ้าง *แล้วจึงได้เข้าไปในที่ประชุมใหม่*

ท่านได้ให้โอวาทด้วยประการต่างๆ"

วัดสุทัศนาราม
ในเมืองอุบลราชธานี

๒๘.
ตั้งใจเรียนหนังสือและบาลี

เรื่องการเรียนของ**หลวงปู่** สมัยเป็นสามเณร มีดังนี้ : -

*"...**เรารู้ตัวดีว่าเราอายุมากแล้ว** (๑๘ ปี) **เรียนจะไม่ทันเขา***

*ขณะที่เรียน**หนังสือไทย**อยู่นั้น เราได้แบ่งเวลา**ท่องสวดมนต์ ท่องหลักสูตรนักธรรม เรียนนักธรรมตรี**ไปด้วย แต่ก็ไม่ได้สอบ*

*เพราะ**เจ้าคณะมณฑล**ท่านมีกำหนดว่า ผู้อายุยังไม่ถึง ๒๐ ปี ไม่ให้สอบนักธรรมตรี*

ปีที่ ๓ จึงได้สอบนักธรรมตรี และก็สอบได้ในปีนั้น

*แล้วเรา**ท่องบาลี**ต่อ พร้อมกันนี้ก็**ท่องปาฏิโมกข์**ไปด้วย **เพราะเราชอบปาฏิโมกข์มาก***

เราเรียนหนังสือไทยจบแค่ประถมบริบูรณ์ (เพราะโรงเรียนรัฐบาลมีแค่ประถม ๓ เท่านั้น)

*เมื่อเราออกจากโรงเรียนภาษาไทยแล้ว เราก็ตั้งหน้า**เรียนบาลี***

*ในปีการศึกษานั้น บังเอิญ **พระมหาปิ่น ปญฺญาพโล** น้องชายของ**ท่านอาจารย์สิงห์** กลับมาจากกรุงเทพฯ มาเปิดสอนนักธรรมโทเป็นปฐมฤกษ์ในมณฑลหัวเมืองภาคอิสาน เราจึงได้สมัครเข้าเรียนด้วย*

แต่ ทั้งบาลีและนักธรรมโทเราเรียนไม่จบ เพราะในศกนั้น อาจารย์สิงห์ได้กลับไปจำพรรษา ณ ที่วัดสุทัศนารามอีก ออกพรรษาแล้วท่านได้พาเราพร้อมด้วยมหาปิ่นออกเที่ยวรุกขมูลก่อนสอบไล่”

หลวงปู่ใหญ่เสาร์ กนฺตสีโล

หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต

หลวงปู่สิงห์ ขนฺตยาคโม

หลวงปู่พระมหาปิ่น ปญฺญาพโล

๒๙.

ถูกล็อตเตอรี่รางวัลที่หนึ่ง !

เรื่องนี้เกิดขึ้นสมัยที่**หลวงปู่** ยังเป็นสามเณร และพักอยู่ที่ **วัดสุทัศนาราม** จังหวัดอุบลราชธานี : -

*“**สามเณรได้เป็นเศรษฐีของรัฐบาล...นั่นคือ สามเณรเทสก์!***

*กล่าวคือ **สมัยนั้นรัฐบาลคิดจะสร้างให้มีเศรษฐีขึ้นในเมืองไทยปีละหนึ่งคน จึงได้ออกล็อตเตอรี่ปีละหนึ่งครั้ง ตั้งรางวัลที่หนึ่งให้เจ็ดแสนบาท พอแก่ฐานะของเศรษฐีเมืองไทยพอดี เพื่อจะได้ไม่อับอายขายหน้าแก่นานาประเทศเขาบ้าง***

*บังเอิญ คืนวันหนึ่ง **สามเณรเทสก์**แกนอนไม่หลับ เพราะแกไปถูกล็อตเตอรี่รางวัลที่หนึ่งเข้า !*

แล้วแกก็ลงมือจัดแจงหาที่สร้างอาคารหลังใหญ่โตมโหฬารเป็นบ้านตึกสามชั้น ตกแต่งด้วยเครื่องเฟอร์นิเจอร์อย่างดี ทันสมัย ณ ท่ามกลางย่านการค้า ให้ลูกน้องขนสรรพสินค้ามาใส่เต็มไปหมด

ตัวแกมีความสุขกายสบายจิต ไม่คิดอะไรอีกแล้ว นอนเก้าอี้ยาว ทำตาปริบๆ มองดูบรรดาสาวๆ สวยๆ ที่พากันเร่เข้ามาหาซื้อสินค้าต่างๆ ตามชอบใจ

คนไหนชำเลืองตามาดูแกแล้วยิ้มๆ แกก็จะยิ้มตอบอย่างมีความสุข

ในชีวิตของแกแต่เกิดมาได้ ๑๘-๑๙ ปี ไม่มีความสุขครั้งไหนจะยิ่งใหญ่ไปกว่าความสุขครั้งนี้เลย"

โอ! ท่านผู้อ่านครับ ผมขอหยุดตรงนี้ไว้แค่นี้ก่อนเพราะไม่อยากไปขัดความสุขของ **"สามเณรเศรษฐี"** ปล่อยให้ท่านนอนยิ้มอย่างมีความสุขไปสักตอนหนึ่งเถอะ อย่าไปรบกวนท่านเลย

ที่วัดถ้ำขาม อ.พรรณานิคม จ.สกลนคร

๓๐.

พูดถึงตำแหน่งเศรษฐี

ท่านผู้อ่านที่เคารพ ในสมัยพุทธกาล ในอินเดียนั้น **เศรษฐี มหาเศรษฐี** และ**เศรษฐีมหาศาล** นั้น เป็นตำแหน่งที่ได้รับแต่งตั้งจากพระราชา ไม่ใช่ว่าใครมีเงินมีทองมากก็สามารถเป็นได้ตามชอบใจ

เมืองใด แคว้นใด มี**เศรษฐี**จำนวนมาก ก็แสดงถึงความอุดมสมบูรณ์มั่งคั่ง เป็นที่เชิดหน้าชูตาแก่เมือง และได้รับความนับถือจากบ้านอื่นเมืองอื่นด้วย คือ **มีเกียรติ**

แล้วก็ตำแหน่ง**เศรษฐี**นี้ ต้องมี**คุณธรรม**ด้วย (นี่ว่าด้วยหลัก**นิตินัย** แต่โดย**พฤตินัย** ก็มีที่ตรงข้ามเยอะ เช่นเศรษฐีขี้เหนียว เศรษฐีใจอำมหิต ฯลฯ แต่ก็เป็นผู้มีอิทธิพลในสังคมอย่างแน่นอน)

ผมทราบมาว่า ความหมายของ **เศรษฐี** แต่เดิม หมายถึง **ผู้ให้ ผู้ทำประโยชน์ให้แก่สังคม** เช่น **อนาถบิณฑิกเศรษฐี** แกตั้งโรงทานให้ทานแก่คนยากจนทั้งสี่มุมเมืองเลยทีเดียว

(อนาถ = คนอนาถาไม่มีที่พึ่งพิง, บิณฑิก = ก้อนข้าว, รวมกันแล้ว หมายถึง เศรษฐีที่ให้ทานอาหารแก่คนยากจนไร้ที่พึ่ง)

มาถึงยุคสมัยต่อมา ความหมายของคำว่า **เศรษฐี** ได้เปลี่ยนไป ซึ่งหมายถึง **ผู้มีทรัพย์สมบัติมากมาย** ดังเช่นทุกวันนี้...ฯลฯ

เอาเป็นว่าในตอนนี้เป็นความคิดเห็นของผมเองก็แล้วกัน ปล่อยให้**ท่านสามเณรเศรษฐี** ท่านมีความสุขไปอีกตอน อย่าไปขัดคนที่กำลังมีความสุขนะครับ

๓๑.
ได้ตำแหน่งเศรษฐีในพริบตา

กล่าวถึง **ท่านสามเณรเทสก์** เศรษฐีของรัฐบาลในขณะนั้น : -

"...ไม่มีความสุขครั้งไหนจะยิ่งใหญ่ไปกว่าความสุขครั้งนี้เลย ***แกได้ตำแหน่งเศรษฐีตามความประสงค์ของรัฐบาล***

แล้วในพริบตาเดียว! ทั้งๆ ที่อะไรๆ ของแกก็ยังไม่มีเสียด้วย แต่อนิจจาเอ๋ย! ***ความเป็นเศรษฐีของแกมาพลันเสื่อมสูญไปจากจิตใจของแกอย่างน่าเสียดาย***

เพราะแกมาสำนึกรู้สึกตนเองเอาตอนดึก อันเป็นเวลาพักผ่อนหลับนอนเสียแล้ว

เอ๊ะ! นี่อะไรกัน ล็อตเตอรี่ก็ยังไม่ทันจะออก แล้วก็ยังไม่ทันจะซื้อเสียอีกด้วย ทำไมจึงมาเป็นเศรษฐีกันเสียแล้วนี่

เรานี่ชักจะบ้าเสียแล้วกระมัง!

คืนวันนั้นแกเกิดความละอายใจตนเองอย่างพูดไม่ถูกเสียเลย นี่หากมีท่านผู้รู้มารู้เรื่องของเราเข้าจะว่าอย่างไรกันนี่?

แล้วแกก็นอนหลับพักผ่อนไปจนสว่าง พอตื่นเช้ามาแกยังมีความรู้สึกละอายแก่ใจตัวเองอยู่เลย ***โดยที่เรื่องนั้นแกก็มิได้เล่าให้ใครฟัง!"***

โอ! สาธุ ด้วยเมตตา **หลวงปู่** จึงเขียนเล่าให้พวกเราได้รับรู้ ถ้าไม่เรียกว่าเป็น "บุญตัว" แล้วจะเรียกว่าอะไรอีกเล่า ใช่ไหมครับ?

๓๒.

ความมี-ความจน-ความสุข

ตอนนี้คือ **ธรรมะ** ที่**หลวงปู่** เมตตาประทานให้แก่พวกเรา : -

*"เศรษฐีอย่างนี้ ใครๆ ก็สามารถจะเป็นได้ มิใช่แต่**สามเณรเทสก์**คนเดียว*

*แต่ที่ข้าพเจ้าเรียกแกว่าเป็น**เศรษฐี**นั้น เพียงแต่แกมโนภาพสมบัติอันเหลือหลายอย่างเดียว **แต่รู้จักพอ***

ยังดีกว่าผู้ที่มีมโนภาพสมบัติและวัตถุสมบัติ แต่ไม่มีความพอแล้วเป็นทุกข์เดือดร้อน มันจะมีประโยชน์อันใดแก่เขาผู้นั้นเล่า

ความมี หรือจน อยู่ที่ความสุขนั้นต่างหาก หาใช่เพราะมีของมากเหลือหลายไม่

*พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า **ความพอใจของตนที่มีอยู่แล้วนั้นแลเป็นทรัพย์อันมีค่ามาก***

***เรา** เลื่อมใสในธรรมวินัยคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้วจึงได้มาบวช แล้วปฏิบัติตามคำสอนของพระองค์ เห็นจริงตามที่พระพุทธองค์ทรงชี้ลงไปที่ถุงทรัพย์ให้**พระอานนท์**ดูว่า*

นั่นอานนท์ของมีพิษ มิใช่จะเป็นพิษแต่แก่สมณะผู้เข้าไปเกี่ยวข้องเท่านั้นก็หาไม่ ถึงแม้คฤหัสน์ก็ทำให้เกิดพิษได้เหมือนกัน ถ้านำมาใช้ไม่ถูกต้องตามหน้าที่ของมัน

แต่ก็เป็นการจำเป็นที่ต้องมี เพราะภาวะความเป็นอยู่ผิดแผกแตกต่างจากสมณะ

ยิ่งกว่านั้น หากผู้มีทรัพย์แล้ว แต่ใช้ทรัพย์นั้นไม่เป็น ก็ไม่ผิดอะไรกับบุคคลผู้ถือดุ้นฟืนที่มีไฟติดข้างหนึ่ง ไฟจะต้องลามมาไหม้มือจนได้”

ขออภัยท่านผู้อ่าน ผมขอเขียนโยงเพื่อความเข้าใจ สำหรับบางท่านสักนิดเถอะ สำหรับท่านที่ทราบเรื่องแล้ว ก็โปรดผ่านไปได้

จากข้อความที่**หลวงปู่**เขียนว่า “**นั่นอานนท์ของมีพิษ** ฯลฯ” นั้น เรื่องย่อมีว่า

พระอานนท์ได้ติดตามพระพุทธเจ้าไปบิณฑบาตเห็น**ถุงเงิน**ตกอยู่ พระพุทธองค์ได้ชี้บอกพระอานนท์ว่า **“นั่นคืออสรพิษ”** ซึ่งพระอานนท์คงยังไม่เข้าใจความหมาย

เหตุการณ์ต่อมา ชาวนาได้มาเห็นถุงเงินนั้นเข้า ไม่ทราบว่าใครเป็นเจ้าของ จึงเก็บเอาไปเป็นของตน

ต่อมาทางเจ้าหน้าที่ได้สืบทราบ จึงตามมาจับชาวนาคนนั้นด้วยข้อหาเป็นโจรลักทรัพย์ นำไปดำเนินคดีซึ่งมีโทษถึงประหารชีวิต

โชคยังดีอยู่ ที่ชาวนาระลึกได้ว่า เมื่อตอนที่เขาพบถุงสมบัตินั้นได้มีพระภิกษุรูปหนึ่งก็พบเห็น ซึ่งพอจะช่วยเป็นพยานยืนยันให้ได้ว่าเขาพบถุงเงินนั้นตกอยู่ ไม่ได้ไปทำการลักขโมย

โดยสรุป **พระอานนท์**ท่านรับรองว่าที่ชาวนาพูดนั้นเป็นความจริง ทำให้เขารอดพ้นจากการถูกลงโทษทัณฑ์

จากเหตุการณ์นี้เอง พระอานนท์ จึงเข้าใจความหมายของ **“อสรพิษ”** ตามที่พระพุทธองค์ตรัสในครั้งนั้น

๓๓.

อุปสมบท ณ วัดสุทัศนาราม

หลวงปู่ เข้าพิธีอุปสมบทเป็นพระภิกษุที่**วัดสุทัศนาราม** ในเมืองอุบลฯ เมื่อท่านอายุได้ ๒๒ ปี หลังจากบวชเณรมาแล้ว ๕ พรรษา

“เราบรรพชาได้ ๕ พรรษา จึงได้อุปสมบทเป็นพระ นับว่าได้เปรียบเขามากในด้านอยู่วัดนาน แก่วัด รู้จักเรื่องของวัดได้ดี

พระที่บวชรุ่นเดียวกันแล้ว เราได้เปรียบด้านสวดมนต์ และได้พระปาฏิโมกข์ เป็นต้น”

*“**อุปสมบท ณ วัดสุทัศนาราม***

*เมื่ออายุของเราย่างเข้า ๒๒ ปี **เราได้อุปสมบทที่พัทธสีมา ณ วัดสุทัศน์** นั่นเอง โดย**พระมหารัฐ**เป็นพระอุปัชฌาย์ **พระมหาปิ่น ปญฺญาพโล** เป็นพระกรรมวาจาจารย์ **เมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๔๖๖ ตรงกับวัน ๔ ๒ฯ ๗ ค่ำ เวลา ๑๑.๔๘ น.**”*

สำหรับ วัน ๔ ๒ฯ ๗ ค่ำ อ่านว่า วันพุธ ขึ้น ๒ ค่ำ เดือน ๗ ครับผม

๓๔.

มหาองค์แรกที่ออกธุดงค์

หลวงปู่ ได้เขียนเหตุการณ์หลังจากที่ท่านเข้าพิธีอุปสมบทแล้ว ดังนี้ : -

*"ปีนี้ **ท่านอาจารย์สิงห์ ขนฺตยาคโม** พระอาจารย์ของเรา ได้พาคณะรวม ๖ องค์ คือ พระ ๔ องค์ สามเณร ๒ องค์ มาจำพรรษาที่**วัดสุทัศน์***

นับว่าเป็นปฐมฤกษ์ที่พระกัมมัฏฐานจำพรรษาในเมืองอุบลครั้งแรก

*เหตุที่ท่านกลับมาจำพรรษาที่อุบลฯ ก็เนื่องจากได้ข่าวว่า **พระมหาปิ่น** น้องชายท่านกลับจากกรุงเทพฯ มาอยู่ ณ ที่นั่น*

ท่านตั้งใจจะมาเอาน้องชายของท่านออกเที่ยวรุกขมูลด้วย

*คือ ก่อนที่**ท่านมหาปิ่น** จะไปเรียนหนังสือที่กรุงเทพฯ ท่านปฏิญาณกับ**ท่านอาจารย์มั่น**ไว้ว่า **ผมไปเรียนหนังสือเสียก่อน แล้วจะออกไปปฏิบัติตามหลัง***

ท่านอาจารย์สิงห์** พอได้ทราบว่าน้องชายมาแล้วก็ดีใจ จึงได้มาจำพรรษา ณ **วัดสุทัศนาราม

ออกพรรษาหมดเขตกฐินแล้ว ท่านอาจารย์สิงห์ ได้พาพวกเราเป็นคณะใหญ่ออกเดินธุดงค์

*การออกเดินธุดงค์ครั้งนี้ ผู้ที่ออกใหม่นอกจาก**พระมหาปิ่น** กับ**เรา**แล้ว ยังมี**พระคำพวย พระทอน** และ**สามเณรอีก ๒ รูป** รวมทั้งหมดแล้ว ๑๒ องค์ด้วยกัน"*

หลวงปู่ ท่านได้หมายเหตุโดยเขียนไว้ในวงเล็บว่า : -

*"**พระมหาปิ่น ปญฺญาพโล ป.๔** นับว่าเป็นมหาองค์แรกในเมืองไทยที่ออกธุดงค์ในยุคนั้น*

ในหมู่พระเปรียญ โดยมากเขาถือกันว่าการออกธุดงค์เป็นเรื่องขายขี้หน้า

*การออกธุดงค์ของเราครั้งนี้ ถ้าไม่ได้**ท่านอาจารย์สิงห์**เป็นผู้นำแล้ว เราคงไม่ออกธุดงค์*

เมื่อเราหนีมาแล้ว ท่านพระอุปัชฌาย์ ท่านต้องสวดปาฏิโมกข์เอง"

ที่**หลวงปู่**ท่านเขียน **"ป.๔"** หมายถึง **เปรียญธรรม ๔ ประโยค** หรือ **ป.ธ.๔**

หลวงปู่พระมหาปิ่น ปญฺญาพโล ท่านสอบได้เปรียญธรรม ๔ ประโยค จากสำนัก**วัดบวรนิเวศวิหาร** กรุงเทพฯ

การออกธุดงค์ของ**หลวงปู่พระมหาปิ่น** เมื่อครั้งนั้นเป็นที่ฮือฮากันมาก เพราะไม่เคยมีพระมหาเปรียญที่ออกธุดงค์มาก่อน !

๓๕.

รู้รสชาติของความอาลัย

บันทึกเรื่องราวในตอนนี้ **หลวงปู่**ให้ชื่อหัวเรื่องว่า **“เราพึ่งรู้จักรสชาติของความอาลัยครั้งแรก”** มีเรื่องราวดังนี้ : -

*“เราได้ไปอยู่**วัดสุทัศน์** อุบล เป็นเวลา ๖ ปีเต็ม โดยที่ปราศจากญาติมิตรและคนสนิทมาก่อน*

เมื่ออยู่ต่อมา ได้มีคนเอาลูกหลานมาฝากให้เป็นศิษย์อยู่ด้วยรวม ๔ คนด้วยกัน คือเป็นสามเณร ๒ เป็นเด็ก ๒

เขาเหล่านั้นได้อยู่ด้วยเรามาแต่เมื่อครั้งเรายังเป็นเณรอยู่ จนกระทั่งเราได้อุปสมบทเป็นพระ

ทั้งเราและเขาถือกันอย่างพ่อกับลูก

พอตอนเราจะจากเขาไป เขาพากันร้องไห้อาลัยเรา เราก็แทบกลั้นน้ำตาไม่อยู่เหมือนกัน

แต่เราเป็นอาจารย์ เราจะร้องไห้ก็ละอายเขา จึงกัดฟันอดกลั้นไม่แสดงความอาลัยออกมา

แต่ถึงกระนั้น มันก็ทำให้เสียงเครือไปเหมือนกัน

ตอนนี้ไม่สู้กระไรนัก

พอออกเดินทางไปแล้วนั่นซี มันทำให้เราซึมเซ่อไปเป็นเวลานานทีเดียว

จะเดิน-ยืน-นั่ง-นอน แม้แต่พูดและฉันอยู่ก็ตาม ใจมันให้ละห้อยอาลัยคิดถึงเขาว่า เขาจะอยู่อย่างไร กินอะไร อด อิ่ม อย่างไร แล้วใครจะมาสั่งสอนเขา หรือจะมีใครมากดขี่ข่มเหงเบียดเบียนเขาอย่างไร ?

***ความกลุ้มใจอย่างนี้ยังไม่เคยมีมาเลยในชีวิตของเรา ครั้งนี้เป็นครั้งแรก**"*

พระมหารัฐ รฐปาโล
พระอุปัชฌาย์ของหลวงปู่

พระมหาปิ่น ปญฺญาพโล
พระกรรมวาจาจารย์ของหลวงปู่

๓๖.

ทุกข์จากความห่วงอาลัย

ข้อเขียนของ**หลวงปู่** เกี่ยวกับการ**ห่วงอาลัย** มีต่อไปว่า : -

"เราจึงได้ทบทวนคิดค้นไปมาว่า เขาเหล่านั้นก็มิใช่ลูกหลานว่านเครือของเรา เป็นแต่เขามาอยู่อาศัยเราเท่านั้น

อนึ่ง เราก็ได้อบรมเขาและคุ้มครองเขาเป็นอย่างดีที่สุดแล้วเท่าที่เราสามารถจะทำได้ ***ทำไมจึงอาลัยอาวรณ์เขาหนักหนา***

มาตอนนี้มันให้ระลึกถึงผู้มีบุตรมีภรรยาว่า

โอ้โฮ ! หากเป็นบุตรที่เกิดโดยสายเลือดของเราแล้ว ความอาลัยมันจะหนักขนาดไหน ?

เราเห็นโทษในความอาลัยในครั้งนั้น มันซาบซึ้งเข้าไปตรึงหัวใจของเราไม่มีวันหายเลย

มนุษย์เรานี้ไม่มีผิดอะไรกับลูกลิง ซึ่งเมื่อปราศจากแม่แล้วอยู่ตามลำพังตัวเดียวไม่ได้

มันทำให้เรากลัวความอาลัย จนพูดไม่ถูกเอาเสียเลย

ความอาลัยเป็นทุกข์ทั้งที่มีอยู่และพลัดพรากจากกันไป ทำอย่างไรคนเราจึงจะทำให้เป็นอิสระในตัวของตนเองได้เล่า?"

๓๗.

รสชาติการออกธุดงค์

การออกธุดงค์ครั้งนี้ **หลวงปู่** บันทึกภายใต้หัวข้อว่า **“การออกจากอุบลเป็นคณะเที่ยวรุกขมูล”** มีรายละเอียดดังนี้ : -

“คณะของเรา พระ ๘ เณร ๔ รวมเป็น ๑๒ รูป โดย ***พระอาจารย์สิงห์*** *เป็นหัวหน้า*

*ได้เดินทางออกจากเมืองอุบลในระหว่างเดือน ๑๒ ได้พักแรมมาโดยลำดับ จนถึง**บ้านหัวตะพาน** (บ้านของหลวงปู่สิงห์) หยุดพักอยู่นั่นนานพอควร แล้วย้ายไปพักที่**บ้านหัวงัว** เตรียมเครื่องบริขารพร้อมแล้ว จึงได้ออกเดินรุกขมูลต่อไป*

การออกเดินรุกขมูลครั้งนี้ ถึงแม้จะไม่ได้วิเวกเท่าที่ควร เพราะเดินด้วยกันเป็นคณะใหญ่ ***แต่ก็ได้รับรสชาติของการออกเที่ยวรุกขมูลพอน่าดูเหมือนกัน***

กล่าวคือ คืนวันหนึ่ง พอจัดที่พักแขวนกลดกางกลดตกมุ้งไหว้พระสวดมนต์เรียบร้อยแล้ว ***ฝนตกเทลงมาพร้อมด้วยลมพายุอย่างแรงนอนไม่ได้***

นั่งอยู่น้ำยังท่วมก้นเลย!

พากันหอบเครื่องบริขารหนีเข้าไปขออาศัยวัดบ้านเขา แถมยังหลงทางเข้าบ้านไม่ถูก เดินวกไปเวียนมาใกล้ๆ ริมบ้านนั้นตั้งหลายชั่วโมงพอดีถึงวัด

ณ ที่นั้น มีโยมเข้าไปนอนอยู่ก่อน คือโยมที่เขาเดินทางมาด้วย ๖ คน เขามีธุระการค้าของเขา แต่เขาเห็นก้อนเมฆในตอนเย็น เขาบอกว่าพวกผมไม่นอนละ จะเข้าไปพักในบ้าน

พอพวกเราไปถึงเข้า เขาจึงช่วยจัดหาที่นอนตามมีตามได้ หมอนเสื่ออะไรก็ไม่มีทั้งนั้น

แล้วจึงรีบกลับไปรับอาจารย์กับพวกเพื่อนอีก ๗-๘ รูป

พอถึง เก็บบริขารเรียบร้อยแล้วก็นอนเฉยๆ ไปอย่างนั้น เพราะกุฏิก็เปียกไปหมดทั่วทั้งห้อง เสื่อหมอนก็ไม่มี เพราะเป็นวัดร้าง

แต่เมื่อความเหนื่อยเพลียมาถึงเข้าแล้ว ก็นอนหลับได้ชั่วครู่หนึ่งทั้งๆ ที่นอนเปียกๆ อยู่นั่นเอง

แถมรุ่งเช้า บิณฑบาตไม่ได้อาหาร ได้กล้วยน้ำว้ากับข้าวสุก ฉันข้าวกับกล้วยคนละใบ แล้วก็ออกเดินทางต่อ"

๓๘.

ธุดงค์ไปจังหวัดอุดร

*“**ท่านอาจารย์** พาพวกเราบุกป่าฝ่าดงมาทาง**ร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์** ผ่าน**ดงลิง**มาออกอำเภอ**สหัสขันธ์** เข้าเขต**กุมภวาปี** จังหวัดอุดรธานี แต่ไม่ได้เข้าในเมือง เว้นไปพักอยู่**บ้านเชียงพิณ** ตะวันตกของอุดร **เพื่อรอการมาจากกรุงเทพฯ ของเจ้าคณะมณฑล***

*การที่ท่านให้พวกเรามารออยู่ที่**อุดร** ครั้งนี้ **ท่านมีจุดประสงค์อยากให้พระมหาปิ่นมาประจำอยู่ที่อุดร เพราะที่อุดรยังไม่มีคณะธรรมยุต***

*แต่ที่ไหนได้ เมื่อ**เจ้าคณะมณฑลฯ** มาจากกรุงเทพฯ ครั้งนี้ **พระยาราชนุกูล** (ทีหลังเป็น **พระยามุขมนตรี**) ได้นิมนต์ **พระมหาจูม พนฺธุโล** (ภายหลังเป็น **พระธรรมเจดีย์**) มาพร้อม เพื่อจะให้อยู่ **วัดโพธิสมภรณ์** ที่อุดร*

*ฉะนั้น เมื่อ**เจ้าคณะมณฑล**มาถึงแล้ว พวกเราจึงเข้าไปกราบนมัสการท่าน ท่านจึงได้เปลี่ยนโปรแกรมใหม่ จะเอา**พระมหาปิ่น**ไปไว้สกลนคร แล้วจะให้**เรา** อยู่ด้วย **พระมหาจูม** “เพราะทางนี้ไม่มีใครและเธอก็คนทางเดียวกัน อนึ่งเธอก็ได้เรียนมาบ้างแล้ว จงอยู่บริหารหมู่คน ช่วยดูแลกิจการคณะสงฆ์ด้วยกัน”*

เรา**ได้ถือโอกาสกราบเรียน **ท่าน** (เจ้าคณะมณฑล) ว่า **กระผมขอออกปฏิบัติเพื่อฉลองพระเดชพระคุณ เพราะผู้ปฏิบัติมีน้อยหายาก ส่วนพระปริยัติและผู้บริหารมีมาก พอจะหาได้ไม่ยากนัก

***ท่านก็อนุญาต แล้วแนะให้เราอยู่ช่วยพระมหาปิ่น**"*

***เจ้าคณะมณฑล** ขอให้ **หลวงปู่เทสก์** อยู่ช่วยงานบริหารกับ **พระมหาจูม พนฺธุโล** ในจังหวัดอุดรฯแต่ท่านสมัครใจขอออกปฏิบัติ ซึ่งก็ได้รับอนุญาต จึงได้ออกติดตาม **หลวงปู่สิงห์ ขนฺตยาคโม** ต่อไป*

พระคณาจารย์ที่สำคัญของฝ่ายวิปัสสนาธุระ
สัทธิวิหาริก ของเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล)

แถวบน *(จากซ้าย)* พระอาจารย์ ฝั้น อาจาโร หลวงปู่ขาว อนาลฺโล
เจ้าพระคุณพระธรรมเจดีย์ (จูม พนฺธุโล) *พระอุปัชฌาย์*
พระอาจารย์ อ่อน ญาณสิริ พระอาจารย์มหาบัว ญาณสมฺปนฺโน
แถวกลาง *(จากซ้าย)* พระอาจารย์ จันทร์ เขมปตฺโต พระอาจารย์ กงมา จิรปุญฺโญ
แถวล่าง *(จากซ้าย)* หลวงพ่อ บัว สิริปุณฺโณ พระอาจารย์ อ่อนสา

๓๙.

พบหลวงปู่มั่นครั้งแรก

คณะของ**หลวงปู่** ซึ่งนำโดย **หลวงปู่สิงห์ ขนฺตยาคโม** ได้กราบลา **เจ้าคณะมณฑล** ออกเดินทางไปส่ง **หลวงปู่พระมหาปิ่น ปญฺญาพโล** ไปรับตำแหน่งบริหารคณะสงฆ์ที่**จังหวัดสกลนคร** แต่ได้แวะไปกราบ **หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต** ซึ่งพำนักที่**บ้านค้อ** อ.บ้านผือ จ.อุดรธานี ก่อน

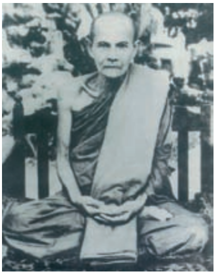
*"เมื่อตกลงกันเรียบร้อยแล้ว **ท่านอาจารย์สิงห์** พาพวกเรา ออกเดินทางไปนมัสการกราบ**ท่านอาจารย์มั่น** ที่**บ้านค้อ** อำเภอบ้านผือ*

*ขณะนั้น**พระอาจารย์เสาร์**ก็อยู่พร้อม*

เป็นอันว่าเราได้พบท่านอาจารย์ทั้งสอง และได้กราบนมัสการ ท่านเป็นครั้งแรกในชีวิต

*ตกกลางคืน **ท่านอาจารย์มั่น** ได้เทศนาอบรมพวกเราด้วย ความเต็มอกเต็มใจในการที่ได้เห็นพวกเราเป็นครั้งแรก*

โดยเฉพาะแล้ว ได้เห็นพระมหาปิ่น ผู้ซึ่งได้เคยปฏิญาณตน ไว้ก่อนจะไปเรียนหนังสือที่กรุงเทพฯ เมื่อคราวที่ได้ฟังพระธรรมเทศนา ของท่านอาจารย์มั่น พร้อมกันกับพระอาจารย์สิงห์ที่เมืองอุบลว่า ผม ไปเรียนหนังสือที่กรุงเทพฯ ก่อน จึงจะออกปฏิบัติตามท่านอาจารย์มั่น ภายหลัง

หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต

ส่วนตัวของ**เรา**นั้น ท่านคงได้รับทราบจาก**ท่านอาจารย์สิงห์**เล่าให้ฟัง นอกจากนี้แล้วท่านคงไม่ทราบ

คืนวันนั้น เสร็จจากการอบรมแล้ว ท่านก็สนทนาธรรมสากัจฉากันตามสมควร

จบด้วยการพยากรณ์พระมหาปิ่นแลตัวของเราในด้านความสามารถต่างๆ นานา

ตอนนี้ทำให้**เรา**กระดากใจตนเองในท่ามกลางหมู่เพื่อนเป็นอย่างยิ่ง

เพราะตัวของเราเองพึ่งบวชใหม่ แลมองดูตัวเราแล้วก็ไม่เห็นมีอะไรพอที่ท่านจะสนใจในตัวของเรา

ความจริง ตั้งแต่ตอนเย็น พอย่างเข้ามาในเขตวัดของท่านมันทำให้เราขวยเขินอยู่แล้ว แต่คนอื่นเราไม่ทราบ

เพราะเห็นสถานที่แลความเป็นอยู่ของพระเณรตลอดถึงโยมวัดเขาช่างสุภาพเรียบร้อยนี่กระไร

ต่างก็มีกิจวัตรและข้อวัตรประจำของตนๆ

พอท่านพยากรณ์**พระมหาปิ่น**แล้วมาพยากรณ์**เรา**เข้า ยิ่งทำให้เรากระดากใจยิ่งขึ้นเป็นทวีคูณ

แต่**พระมหาปิ่น**คงไม่มีความรู้สึกอะไร นอกจากท่านจะตรวจดูความสามารถของท่านเทียบกับคำพยากรณ์เท่านั้น”

๔๐.

ออกเดินทางไปสกลนคร

พักที่สำนักของ**หลวงปู่มั่น** เพียงคืนเดียว รุ่งขึ้นก็กราบลาเพื่อพา**หลวงปู่พระมหาปิ่น** ไปรับตำแหน่งบริหารคณะสงฆ์ที่**สกลนคร**ต่อไป : -

*"รุ่งเช้า ฉันจังหันแล้ว **ท่านอาจารย์สิงห์** ได้พาคณะของเราเดินทางต่อไป**บ้านนาสีดา** (บ้านเกิดขององค์หลวงปู่เทสก์)*

*ได้มาพักอยู่ ณ ที่นั่น ๔ คืน แล้วย้อนกลับทางเดิมมาพักที่**ท่านอาจารย์มั่น** อีก ๑ คืน จึงเดินทางกลับ**อุดร***

*แล้วได้เดินทางต่อไป**สกลนคร** ตามที่ได้ตกลงกันไว้กับ**เจ้าคณะมณฑล***

แต่กิจการนั้นไม่เป็นไปตามจุดประสงค์ของเจ้าคณะมณฑลเพราะพระมหาปิ่นอาพาธ ไม่สามารถจะไปรับหน้าที่ที่มอบหมายให้ได้

*ฉะนั้น ในพรรษานั้น (พ.ศ.๒๔๖๗) **ท่านอาจารย์สิงห์** จึงได้พาคณะเราไปจำพรรษาที่ **วัดป่าหนองลาด** อำเภอวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร*

เรื่องนี้ทำให้เจ้าคณะมณฑลไม่พอใจอย่างยิ่ง จึงได้เอาพระบุญนักธรรมเอก ไปไว้ที่สกลนครต่อไป"

๔๑.

บำเพ็ญเพียรที่ถ้ำพวงบนภูเหล็ก

ก่อนเข้าพรรษาปี พ.ศ.๒๔๖๗ **หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี** ได้ขึ้นไปบำเพ็ญเพียรที่**ถ้ำพวง** บน**ภูเหล็ก** สถานที่แห่งนี้ในภายหลัง **พระอาจารย์วัน อุตฺตโม** ได้จัดตั้งวัดขึ้นชื่อ **วัดถ้ำอภัยดำรงธรรม** อำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร และเจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันคือ **พระอาจารย์หลอ นาถรโถ**

หลวงปู่ ได้บันทึกเหตุการณ์ไว้ดังนี้ : -

*"ก่อนเข้าพรรษา **เรา**ได้**พระกลม** ชาวจังหวัดเลย เป็นกัลยาณมิตรดีมาก ขึ้นไปทำความเพียรที่**ถ้ำพวง** บน**ภูเหล็ก**สองครั้ง ครั้งที่หนึ่งสี่คืน ครั้งที่สองหกคืน*

*ผู้ใหญ่บ้านชื่อ**อ่อนสี** (ภายหลังเป็นกำนัน**ขุนประจักษ์** แล้วบวชพระ มรณภาพในเพศสมณะนั้นเอง) ได้ส่งคนให้ขึ้นไปจัดอาหารถวายเป็นประจำ*

เราได้จารึกพระคุณของแกไว้ในใจไม่รู้หายเลยจนกระทั่งบัดนี้

***ผู้ใหญ่บ้าน**คนนี้ **ท่านอาจารย์มั่น**ทักว่า เป็นคนฉลาดแคล่วคล่องทุกอย่าง โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับฝ่ายพระแล้วยกให้แกเลย ไม่ว่าจะต้องการอะไร ไม่ถึงกับพูดตรงๆ ดอก พอปรารภเท่านั้นแกจัดการให้เรียบร้อยเลย*

พวกเราได้สัปปายะครบทั้งสี่ *(ความเหมาะสมในเรื่องของอาหาร สถานที่ อากาศ และบุคคล)* ***แล้ว ก็เริ่มประกอบความเพียงอย่างสุดเหวี่ยง***

ยิ่งทำความเพียรก็ยิ่งรำลึกถึงคุณของผู้ใหญ่บ้านและชาวบ้านเป็นกำลัง

อาหาร พริกแห้งผงกับข้าวเหนียว วันละหนึ่งก้อนเท่าผลมะตูม เราอยู่ได้พอทำความเพียร ไม่ตาย

เมื่อเราลดอาหารแต่มาเพิ่มความเพียร กายเราเบา สติเราดี สมาธิเราก็ไม่ยาก

เราปรารภความเพียรมาก สติของเราก็ดีขึ้นแลมั่นคงดี

เราหัดสติอยู่ ณ ที่นั้นเอาให้สม่ำเสมอตลอดกลางวันกลางคืน มิให้เผลอส่งออกไปตามอารมณ์ภายนอกได้ ให้ตั้งมั่นอยู่ที่กายที่ใจแห่งเดียว

แม้ก่อนนอนหลับตั้งไว้อย่างไร ตื่นขึ้นมาก็ให้ตั้งอยู่อย่างนั้น

จะมีเผลออยู่บ้างก็ตอนฉันอาหาร

เมื่อปรารภความเพียรมากเท่าไร การระลึกถึงคุณของชาวบ้านก็ยิ่งมากขึ้นเป็นเงาตามมา

เรารู้ตัวดีว่าเราเป็นพระ ชีวิตของเราฝากไว้กับชาวบ้าน แล้วเราก็แน่ใจตนเองว่า ***เรามาทำความเพียรเพื่อใช้หนี้บุญคุณของชาวบ้าน***

แล้วเราก็แน่ใจตนเองว่า เรามาทำความเพียรครั้งนี้ เราได้ทำหน้าที่ของลูกหนี้อย่างสมบูรณ์แล้ว*”*

๔๒.

จำพรรษาบ้านหนองลาด

ปีนี้เป็นปี พ.ศ.๒๔๖๗ **หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี** ได้จำพรรษาที่ ๒ ที่**บ้านหนองลาด** อำเภอวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร อยู่กับ**หลวงปู่สิงห์ ขนฺตยาคโม**

*"จวนเข้าพรรษา จึงได้ไปจำพรรษาร่วมกับ**ท่านอาจารย์สิงห์** ที่**วัดป่าบ้านหนองลาด***

*ในพรรษานี้เราเป็น**พระใหม่** ไม่ต้องรับภาระอะไร นอกจากจะประกอบ**อาจาริยวัตร**แล้ว ก็**ปรารภความเพียร**เท่านั้น*

***ท่านอาจารย์**เอง ก็อนุญาตให้พวกเราเป็นพิเศษ*

เราได้ประกอบความเพียรตามแนวนโยบายที่เราได้กระทำมาแต่บนภูเขา (ถ้ำพวง บนภูเหล็ก) ตลอดพรรษา

*แล้วยังได้**ประกอบแบบโยคะ** เพื่อทดลองเพิ่มเติมอีกด้วย*

*กล่าวคือ **ฉันอาหารผ่อน ตั้งแต่ ๓๐ คำข้าวเหนียว ลงมาจนถึง ๓ คำ แล้วเขยิบขึ้นไปถึง ๓๐ คำ แล้วก็ผ่อนลงมาถึง ๕ คำ ไปๆ มาๆ อย่างนี้ เป็นระยะๆ ละ ๓-๔ วัน***

ทำอย่างนี้อยู่ตลอดพรรษา แต่ระยะที่ยาวนานกว่าเขาหน่อยคือ ๑๕ คำ

แล้วก็ฉันแต่อาหารมังสวิรัติด้วย

ร่างกายของเราผอมอยู่แล้วก็ยิ่งซูบซีดลงไปอีกจนเป็นที่แปลกตาของชาวบ้าน ใครๆ เห็นก็ถามว่าเป็นอะไรไปหรือ?

แต่เราก็มีกำลังใจ ประกอบข้อวัตรและทำความเพียรได้เป็นปกติ

พอออกพรรษาแล้วเราจึงเริ่มฉันอาหารเนื้อปลา แต่ แหม! ***มันคาวนี่กระไร ?***

มนุษย์คนเรานี้ กินเนื้อเขาเอามาเป็นเนื้อเรา เหมือนกับไปฉกขโมยของสกปรกเขามากินอย่างนั้นแหละ เทพยดาทั้งหลายจึงเข้าใกล้มนุษย์ไม่ได้ ***มันเหม็นสาบ***

แต่มนุษย์ทั้งหลายก็ยังกอดชมซากศพกันอยู่ได้*”*

ถ้ำพวง ภายในวัดอภัยดำรงธรรม ภูเหล็ก
อ.ส่องดาว จ.สกลนคร

๔๓.

หลวงปู่มั่นสั่งให้ไปพบ

*"ออกพรรษาแล้ว **เรา** สององค์กับ **ท่านอาจารย์สิงห์**ได้ขึ้นไป (ที่**ถ้ำพวง**) อีก*

*คราวนี้อยู่ ๙ คืน **ท่านอาจารย์สิงห์**อาพาธ ได้ให้ไปตามพรรคพวกขึ้นมา เมื่อเห็นว่าที่นั้นมันไม่สะดวกแก่การพยาบาลกัน จึงได้อพยพกันลงมาพักรักษาตัวอยู่ ณ **ป่าหนองบัว** (บัดนี้เป็นบ้านแล้ว)*

*พอดี **ท่านอาจารย์มั่น** สั่งให้เราเดินทางไปพบท่านที่ **อำเภอท่าบ่อ** (จังหวัดหนองคาย)*

*เราจึงได้ลา **ท่านอาจารย์สิงห์** ไปตามคำสั่งของท่าน*

*พอดีมาพบ**ท่านอาจารย์มั่น** กับ **พระอาจารย์เสาร์** ซึ่งได้รับนิมนต์มาใน**งานผูกพัทธสีมา วัดโพธิสมภรณ์** อุดร*

*ขณะนั้น **คุณยายน้อย** (มารดาพระยาราชนุกูล) ได้พบและฟังเทศน์**ท่านอาจารย์มั่น** ครั้งนี้เป็นครั้งแรก เกิดความเลื่อมใสตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา*

***เราได้อยู่ร่วมท่านอาจารย์มั่นเป็นเวลาหลายวัน แล้วเดินทางกลับท่าบ่อพร้อมท่าน**"*

๔๔.

จำพรรษาที่บ้านนาช้างน้ำ

ในพรรษา ๓ ปี พ.ศ.๒๔๖๘ **หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี** จำพรรษาที่**บ้านนาช้างน้ำ** อยู่ในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย

*“พรรษานี้ เราได้จำพรรษาที่**บ้านนาช้างน้ำ** ซึ่งไม่ไกลจาก**ท่าบ่อ**ที่**ท่านอาจารย์มั่น**อยู่*

***เรา** กับ **พระอาจารย์อุ่น** ได้หมั่นมาฟังท่านเทศน์เสมอ*

*พรรษานี้ เราก็ไม่มีภาระอะไรนอกจากจะ**ปรารภความเพียรเฉพาะส่วนตัวเท่านั้น***

*ภาระอื่นๆ มี การรับแขก เป็นต้น เราได้มอบ**ท่านอาจารย์อุ่น**ทั้งหมด เพราะท่านเคยเป็นอาจารย์เขามาแล้ว ท่านเคยบวชมหานิกายมาได้ ๙ พรรษา เพิ่งมาญัตติฝ่ายคณะธรรมยุตนี่เอง”*

๔๕.

สัญญาวิปลาสพระอาจารย์ทา

หลวงปู่ ได้เล่าถึงเหตุการณ์หนึ่งที่ทำให้ท่านรู้สึกสลดสังเวช คือ **การเกิดสัญญาวิปลาสของพระอาจารย์ทา** ซึ่งเป็นพระผู้ใหญ่

เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นในปี ๒๔๖๘ ขณะที่**หลวงปู่** พักจำพรรษาที่ **บ้านนาช้างน้ำ** อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย

"ในพรรษานี้ มีสิ่งที่น่าสลดสังเวชใจอยู่เรื่องหนึ่ง คือ ***พระอาจารย์ทา*** *ซึ่งเป็นพระผู้ใหญ่แล้ว ก็ดูเหมือนจะเป็นลูกศิษย์คนแรกของ* ***ท่านอาจารย์มั่น****เสียด้วย ถ้าจำไม่ผิด พรรษาราว ๑๖-๑๗ พรรษานี่แหละ*

เดิมท่านไปเรียนหนังสือที่กรุงเทพฯ แต่ไม่สำเร็จ

*พอท่านได้ทราบกิตติศัพท์ของ****ท่านอาจารย์มั่น*** *ซึ่ง****เจ้าคุณพระอุบาลีฯ (สิริจนฺโท จันทร์)*** *สรรเสริญ จึงได้ออกติดตามท่านมา*

ในพรรษานั้น ***ท่าน*** *(พระอาจารย์ทา) ได้ไปจำพรรษาที่* ***ถ้ำผาบิ้ง*** *จังหวัดเลย กับ****อาจารย์ขันธ์***

ท่าน*เกิด****สัญญาวิปลาส*** *หนีมาหา****ท่านอาจารย์มั่น*** *กลางพรรษา บอกว่า* ***ท่านเองต้องอาบัติถึงที่สุดแล้ว ร้อนไปหมดทั้งตัว เห็นผ้าเหลืองเป็นฟืนเป็นไฟไปหมด***

เมื่อซักไซ้ไล่เลียงไปในสิ่งที่ว่าผิดนั้น ก็ไม่มีมูลความจริงสักอย่าง เป็นแต่ตัวเองสงสัยสิ่งเล็กๆ น้อยๆ แล้วก็เดือดร้อนเอง เท่านั้น

*สิ่งซึ่ง**ท่าน**เดือดร้อนมากก็คือ เมื่อท่านไปทำความเพียรที่ **บ้านโพนสว่าง** (อ.กุดบาก จ.สกลนคร) **สมาธิมีกำลัง ทำให้สว่างไสวมาก จะคิดค้นพิจารณาธรรมหมวดใดก็ดูเหมือนหมดจดไปหมด แล้วลงสู่ที่ใจที่เดียว***

*แล้วตัดสินใจตนเองว่า **เราถึงที่สุดแห่งพรหมจรรย์แล้ว** จนปฏิญาณตนในท่ามกลางสงฆ์เอาเสียเลย*

*ต่อมาอาการนั้นเสื่อมไป เลยสงสัยตนเองว่า **เราอวดอุตริมนุสธรรมเป็นอาบัติถึงที่สุดแล้ว?***

*ถึงแม้จะมีผู้อธิบายให้ฟังว่า **เราพูดด้วยความสำคัญผิด พระวินัยมิได้ปรับโทษดอก** ท่านก็ไม่เชื่อ*

*ความจริงความ**วิปฏิสาร**เดือดร้อนอันนี้ ท่านมีมาหลายปีแล้ว แต่ก็พออดทนอยู่มาได้*

พอมาถึงพรรษานี้ จึงเหลือทนมีแต่จะสึกอย่างเดียว

ท่านอาจารย์มั่นก็แก้ไม่ไหวจึงทิ้งไป ให้ไปอยู่ด้วยท่านอาจารย์เสาร์

ปีต่อมาท่านอาจารย์ก็เอาไม่อยู่ ผลที่สุดสึกจนได้

สึกแล้วหายเข้ากลีบเมฆกลีบฟ้า ไปไหนก็ไม่รู้ ไม่มีใครทราบจนบัดนี้"

๕๖.

ต้องไม่ห่างไกลผู้รู้

จากการที่เห็น**พระอาจารย์ทา** เกิดสัญญาวิปลาสในครั้งนั้น **หลวงปู่** ได้นำมาพิจารณาใคร่ครวญถึงตัวของท่านเอง : -

*"เราได้เห็นเข้าแล้วทำให้ใจหดหู่เกิดสลดสังเวชในใจว่า **แม้ท่านเป็นผู้ใหญ่ปฏิบัติมานานถึงขนาดนี้ ยังเกิดวิปลาสได้***

ตัวของเราเล่าจะทำอย่างไร จึงจะพ้นความวิปลาสนี้ได้?

*คิดแล้วก็นึกหวาดเกรงตนเอง แล้วได้นำเอาความคิดนั้นไปกราบเรียน**ท่านอาจารย์มั่น***

*ท่านบอกว่า **นั่นซี! ต้องระวังตนเองและอย่าห่างไกลผู้รู้ เมื่อมีอะไรเกิดขึ้นรีบไปปรึกษาหารือกับท่าน***

*ออกพรรษาแล้ว **ท่านอาจารย์มั่น** พร้อมด้วยคณะ ได้ออกเดินทางลงไปทางสกลนคร"*

๔๗.

กลับไปสงเคราะห์โยมแม่

พอออกพรรษาปี พ.ศ.๒๔๖๗ แล้ว **หลวงปู่มั่น** และคณะได้เดินทางลงไปสกลนคร ส่วน**หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี** ท่านขอกลับบ้านเกิด มีความประสงค์จะไปสงเคราะห์โยมมารดาและญาติ

*"**ตัวเรา**คิดถึงแม่ จึงได้กลับไปบ้านเพื่อสงเคราะห์ก็สมประสงค์ คือ**ได้แนะนำให้ท่านนุ่งขาว รักษาศีล ๘***

*ครั้งนี้ **โยมป้า อาผู้ชาย** และ**พี่ชาย** ก็เกิดศรัทธาได้พากันนุ่งขาวรักษาศีล ๘ ด้วย*

*โดยเฉพาะ **พี่ชาย** (คนที่ ๘ ที่ชื่อเกตุ เรี่ยวแรง) ซึ่งได้มีครอบครัวแล้ว มีบุตรคนหนึ่ง อายุไม่กี่เดือน ก็ได้ออกบวชด้วย (คือ พระเกตุ ขนฺติโก)*

เพื่อให้ท่านเหล่านั้นได้สมาคมกับหมู่เพื่อน และอบรมกับครูบาอาจารย์หลายองค์ด้วย จึงให้ออกจากบ้านเดินทางตามครูบาอาจารย์ไป

*ส่วน**เรา**กับ**พี่ชาย** และ**อาผู้ชาย** ได้ตามไปทีหลัง ได้ตามไปทันกันที่**บ้านปลาโหล** อำเภอวาริชภูมิ (จังหวัดสกลนคร) ซึ่ง**ท่านอาจารย์สิงห์** จำพรรษาอยู่ ณ ที่นั้น*

*แล้ว**ท่าน**พาพวกเราไปตั้งสำนึกที่ **บ้านอากาศอำนวย** (อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร)"*

๔๘.

ไปปฏิบัติหลวงปู่มั่น

หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต ได้มาที่ **สำนักบ้านอากาศอำนวย** สำนักใหม่ที่**หลวงปู่เทสก์** ได้พำนักอยู่กับ**หลวงปู่สิงห์ ขนฺตยาคโม** :-

*"...อยู่ไม่นาน**ท่านอาจารย์มั่น** ได้ตามไปถึง แล้วท่านให้**เรา**ตามท่านไปตั้งสำนักที่**บ้านสามผง** (จังหวัดนครพนม)*

การอยู่ใกล้ผู้ใหญ่ดีมาก มีสติระวังตัวอยู่ตลอดเวลา

วันหนึ่ง สามเณรผู้ที่ปฏิบัติท่านไม่อยู่ เราจึงได้ไปนอนที่ระเบียงกุฏิของท่านอาจารย์แทนสามเณร

ปกติท่านอาจารย์มักตื่นนอนทำความเพียรเวลาตี ๓ ทุกคืน

เวลาท่านตื่น หยิบไม้ขีดไฟกร๊อกแกร๊ก เราต้องลุกก่อนท่านทุกที เพื่อเข้าไปถวายการปฏิบัติท่าน

*เราไปนอนอยู่หลายคืน จนท่านแปลกใจถามว่าเรา **ท่านเทสก์ไม่นอนหรือ?***

*เราตอบท่านว่า **นอนอยู่ครับ***

*ในที่นั้น **โรคของเราไม่ถูกกับอากาศ** ฉันได้แต่ไม่มีกำลัง ปวด เมื่อยระบมไปหมดทั้งตัวตลอดเวลา*

แต่ความเพียรของเราไม่ท้อถอย ฉันแล้วเข้าป่าหาที่วิเวก ทำความสงบอยู่คนเดียวตลอดกลางวัน

กลางคืน เดินจงกรมแล้วขึ้นฟังเทศน์ตั้งแต่ ๒ ทุ่ม จนถึง ๔ ทุ่ม ถ้าวันไหนมีพระมากท่านก็เทศน์จนถึง ๖ ทุ่ม หรือ ตี ๒ จึงเลิก

ท่านอุตส่าห์เทศน์อบรมอยู่อย่างนี้เป็นนิจ บรรดาลูกศิษย์ก็มีกำลังใจกล้าหาญทำความเพียรอยู่เช่นเดียวกัน

*หลังจาก**ท่านอาจารย์มั่น**ไปแล้ว **ท่านอาจารย์เสาร์** ไปอยู่แทน ๓ พรรษา*

*ได้ข่าวว่าพระไปมรณภาพที่นั่นหลายองค์ **พระอาจารย์ภูมี**ก็ไปตายคืน ณ ที่นั้นเหมือนกัน”*

๔๙.

ชาวบ้านเกิดโรคฝีดาษ

ในพรรษาที่ ๔ ปี พ.ศ.๒๔๖๙ **หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี** จำพรรษาที่**ป่าช้าทิศเหนือของอำเภออากาศอำนวย** จังหวัดสกลนคร

*"จวนเข้าพรรษา เราได้ย้อนกลับมาจำพรรษาที่**ป่าช้าทิศเหนือของอำเภออากาศอำนวย***

ท่านอาจารย์สิงห์จำพรรษาทางทิศใต้ของอำเภออากาศอำนวย

*ในพรรษานี้ ผู้ที่จำพรรษาด้วยกันมี **พี่ชาย อาผู้ชาย โยมแม่ โยมป้า** และ**แม่ชีบ้านโพนสว่าง** อีกคนหนึ่ง*

*พระ คงมีแต่เราคนเดียวกับ**สามเณรชื่น บ้านท่าบ่อ***

*พอจวนเข้าพรรษา **โยมอา** มาเสียไปคนหนึ่ง คงยังเหลือเพียง ๖ คนด้วยกัน*

*ในพรรษานี้ **ชาวบ้านเกิดฝีดาษ ผู้คนแตกหนีไปอยู่ตามป่าตามทุ่งนาเกือบหมด** แม้พระตามวัดในบ้านก็ตามโยมไปด้วย*

*แทบจะไม่มีคนตักบาตรให้ฉัน เพราะคนใน**เมืองอากาศฯ** นี้เขาไม่เคยเป็นฝีดาษกัน*

บ้านมีพันกว่าหลังคาเรือน คนเป็นฝีดาษ ๕ คนเท่านั้น

ใครเกิดเป็นฝีดาษแล้ว จะต้องปกปิดไม่ให้ใครรู้ กว่าคนอื่นจะรู้มันลุกลามไปมากแล้ว

และเมื่อเกิดฝีดาษแล้ว จะต้องเอาไปไว้ในป่า ปลูกกระต๊อบให้อยู่คนเดียว เพียงเอาอาหารส่งให้กิน

ดีนักหนาที่ท่านอาจารย์สิงห์ท่านรู้จักยาสมุนไพรอยู่บ้าง ท่านจึงบอกไม่ให้เอาไปทิ้งไว้ในป่า ท่านหายามารักษากัน จึงมีตายเพียงไม่กี่คนเท่านั้น

พอทางการรู้เข้า จึงมาฉีดวัคซีนป้องกันให้

เดชะบุญเขายังนับถือพระกัมมัฏฐานอยู่ ถึงแม้ไม่มีคนนอนเฝ้าบ้านเลยสักคนเดียว ขนาดนั้นแล้วตอนตี ๔-๕ ยังอุตส่าห์ด้อมๆ มาหุงข้าวไว้สำหรับตักบาตร

พวกเราไปบิณฑบาต เขาจะออกมาตักบาตรแล้วรีบกลับเข้าป่าไป

ขอขอบบุญขอบคุณชาวเมืองอากาศไว้ ณ ที่นี้เป็นพิเศษ

บุญกุศลนี้เป็นของสูงเหนือชีวิตจิตใจ เป็นที่พึ่งของมนุษย์ผู้ได้รับทุกข์ที่มีชีวิตอยู่และละโลกนี้ไปแล้วได้อย่างแท้จริง

คนเราเมื่อได้รับทุกข์ หากไม่พึ่งบุญแล้วจะไปพึ่งอะไรเล่า”

๕๐.

ถูกหลวงปู่สิงห์เทศน์กระเทือนใจ

ในตอนนี้ **หลวงปู่เทสก์** ยังพักจำพรรษาที่**ป่าช้าทิศเหนือของอำเภออากาศอำนวย** และ**หลวงปู่สิงห์** พระอาจารย์ของท่านจำพรรษาอยู่**ทางทิศใต้ของอำเภอ** เป็นช่วงที่เกิดฝีดาษระบาดตามที่กล่าวแล้ว : -

*"...**คนเมืองอากาศ** กลัวฝีดาษยิ่งกว่ากลัวเสือ คนบ้านใกล้เรือนเคียงกัน ทั้งเป็นญาติกันด้วยก็ไม่พูดกัน*

เราถามว่าเมื่อไรจะพูดด้วยกัน เขาบอกว่าโน่นละ ออกพรรษาแล้ว เดือนสามจึงจะพูดกัน

*ในพรรษานี้ เราได้ไปฟังเทศน์**ท่านอาจารย์สิงห์**บ่อยๆ การไปจะต้องเดินผ่าน**เมืองอากาศฯ** นี้ไปไกลเป็นระยะทางเกือบ ๓ กิโล (ในบ้านไม่มีคน แม้แต่สุนัขตัวเดียวก็ไม่เห็น)*

ถูกท่านอาจารย์สิงห์เทศน์กระเทือนใจเราอย่างหนัก *จะเป็นเพราะท่านแกล้งเพื่อให้กระเทือนใจเรา หรือท่านไม่รู้นิสัยของเราตามความเป็นจริงก็เหลือที่จะเดาถูก*

*ท่านว่า **นิสัยของเราเป็นคนกระด้าง หัวดื้อ ไม่ค่อยจะลงคน***

ขณะที่ท่านเทศน์อยู่นั้น เราได้กำหนดจิตตรวจดูภายในใจของเรา

เราเองก็เคารพนับถือท่านอย่างที่สุด คอยรับโอวาทของท่านอยู่เสมอ ทำไมท่านจึงว่าอย่างนั้น?

แต่ที่ท่านว่า ***ไม่ค่อยจะลงคน*** *นั้น เป็นความจริง เราเป็นคนเช่นนั้นแต่ไหนแต่ไรมา สิ่งใดถ้าไม่สมเหตุสมผลแล้วไม่ค่อยเชื่อง่ายๆ เหมือนกัน*

แม้ความเห็นของตนเอง หากไม่เทียบดูโน่นดูนี่แล้ว ถ้าไม่มีหลักฐานยืนยันแล้ว หัวเด็ดตีนขาดก็ไม่ยอมเชื่อเอาเสียดื้อๆ อย่างนั้นแหละ (เรื่องนี้จะได้นำมาเล่าให้ท่านผู้อ่านฟังข้างหน้า)

ในขณะที่นั่งฟังเทศน์ท่านอยู่นั้น ทั้งตรวจใจของตนเองไป มันยิ่งทำให้เกิดมานะกล้าขึ้น เหมือนกับเอาน้ำมารดดับไฟอย่างนั้นแหละ

ขากลับมาเดินตัวปลิว จิตมันกำหนดเอาเรื่องนั้นมาเป็นอารมณ์ไม่หาย

คืนวันนั้นเรายิ่งปรารภความเพียรเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณด้วยคิดว่า

เราได้ปรารภความเพียรมาถึงขนาดนี้แล้ว กิเลสซึ่งมีอยู่ในใจของเราแท้ๆ ทำไมเราจึงรู้ไม่ได้ แต่คนอื่นกลับมาล่วงรู้ของเราได้ น่าขายขี้หน้า

ท่านก็เป็นคน เกิดจากบิดามารดา เติบโตมาด้วยน้ำนม ข้าวป้อน เหมือนๆ กับเรา ท่านยังสามารถล่วงรู้กิเลสภายในของเราได้

วันนี้ ถ้าหากเราไม่สามารถรู้กิเลสของเราแล้ว เราจะยอมตายกับการทำความเพียรของเรานี้แหละ”

๕๑.

หาความจริงเกี่ยวกับผีอำ

หลวงปู่ เขียนถึงการปรารภความเพียรเพื่อจะดูกิเลสภายในใจตามที่ **หลวงปู่สิงห์** ท่านว่าต่อไปดังนี้ : -

"เมื่อปรารภความเพียรอยู่นั้น ก็ไม่มีอะไรเกิดขึ้น เป็นแต่พิจารณาไปว่า ***ท่านเห็นอย่างนั้น ท่านก็เทศน์ไปอย่างนั้นตามสิทธิของท่าน***

เมื่อของเราไม่เป็นอย่างท่านว่า เราก็ปรารภชำระตนเอง ใครจะไปรู้ยิ่งไปกว่าเราแล้วไม่มี

ใจก็สงบเย็นไปเฉยๆ

เมื่อทำความเพียรมากเข้า ธาตุก็ไม่ค่อยปกติ จึงได้เอนกายลงพักผ่อน แต่นอนไม่ค่อยจะหลับ

พอเคลิ้มก็ได้เรื่อง ที่ชาวบ้านเรียกกันว่า ***ผีอำ***

*เรื่อง**ผีอำ**ไม่ต้องอธิบาย ใครๆ ก็รู้กันดีอยู่แล้วว่ามันมีอาการอย่างไร แต่ข้อสำคัญ**มันเป็นผีอำจริงหรือไม่?** คืนวันนั้นเราได้ทดสอบหาข้อเท็จจริงหลายอย่าง*

เบื้องต้นมันเป็นตัวคล้ายๆ กับตัวอะไรใหญ่โตดำทะมึน เข้ามานั่งทับอกเราแล้วหายใจไม่ออก พยายามดิ้นกว่าจะรู้สึกตัวหายใจได้แทบใจขาดทีเดียว

เขาว่าผีสัตว์ที่เราฆ่า มันอยู่ที่หัวโป้มือ เอามือทับหน้าอกมันจึง ***อำ****เอา*

*ทีนี้เอามือออกจากหน้าอกแล้ว มาวางเหยียดแนบลำตัว มันก็ตามมา****อำ****อีก*

เอ๊ะ! นี่อะไรกัน ***เป็นเพราะเรานอนหงายกระมัง?*** *ลองนอนตะแคงดู มันก็ยังมาอำอีก เวลามันอำทำเอาจนหายใจจะขาดให้ได้*

จึงได้มากำหนดดูว่า อาการของคนตายมันเป็นอย่างไร?

ครั้งแรก ***เรามีสติตามรู้ตัวจิตอยู่ว่าเวลาใจจะขาดนั้นเป็นอย่างไร?***

สติตามรู้จิตจนวาระสุดท้าย ยังเหลือสติตามรู้จิตอยู่นิดเดียวในความรู้สึกนั้นว่า ***ถ้าเราปล่อยสติที่ยังตามรู้จิตนิดเดียวนี่แหละ เมื่อไรนั่นแหละคือความตาย***

บัดนี้เราจะปล่อยให้มันตาย หรือไม่ปล่อยดี?

เวลานี้จิตของเราก็บริสุทธิ์ดีอยู่แล้ว หากจะปล่อยให้มันตายก็ไม่เสียที!

มันยังมีความรู้สึกนิดๆ ว่า ***ถ้าเราไม่ปล่อยให้มันตาย มีชีวิตอยู่ก็ยังสามารถทำประโยชน์ให้แก่คนอื่นได้อีกต่อไป ถ้าตายเสียเวลานี้ก็จะได้แต่ประโยชน์ส่วนตัวเท่านั้น***

แล้วคนที่อยู่ภายหลังก็จะไม่รู้ต้นสายปลายเหตุแห่งความตายนี้ด้วย

ถ้าอย่างนั้นก็อย่าให้มันตายเลย ***แล้วพยายามกระดุกกระดิกมือเท้าให้มันเคลื่อนไหวจนรู้สึกตัวขึ้นมา***

ตอนที่สอง *ไม่เห็นตัวดอก แต่มันเป็น****ก้อนดำทะมึนๆ เข้ามา***

*ทีนี้เราทราบแน่แล้วว่า****ไม่ใช่ผี มันเป็นเรื่องของลมตีขึ้นข้างบน***

ต่างหาก *เราพยายามเคลื่อนไหวมือเท้าแล้วก็หายไป*

ตอนที่สาม *ไม่ถึงขนาดนั้น เป็นแค่ซึมๆ เคลิ้มๆ แล้วเราพยายามลุกขึ้นเสีย*

ผู้อ่านทั้งหลาย ***พึงสังเกตตัวเมื่อรู้สึกตัวขึ้นมา จะมีอาการมึนศีรษะและซึมเซ่อ ถ้าไม่พยายามรับประทานยาแก้ลมแล้วนอนไปอีกก็จะเป็นเช่นนั้นอีก*** *เฉพาะตัวข้าพเจ้าแล้วได้แต่ดมพิมเสนอย่างเดียว”*

๕๒.

ตำรานอนหลับ-ไม่หลับ

นอกจากการพิจารณาเกี่ยวกับ**อาการผีอำ**แล้ว **หลวงปู่**ยังได้พิจารณาเกี่ยวกับ**การนอนหลับหรือไม่หลับ**ด้วย ดังนี้ : -

"ในระยะเดียวกันนี้ ***ได้พยายามจับอาการของคนนอนหลับว่าเป็นอย่างไร***

โดยมากเราไม่รู้ตัวขณะที่มันจะหลับจริงๆ ตื่นแล้วจึงรู้ว่าตนนอนหลับ

คนเราก่อนหลับจะมีอาการเมื่อย อ่อนเพลีย และง่วง ซึมเซ่อทั้งกายและใจ ความนึกคิดสั้นเข้า ที่สุดปล่อยวางสติอารมณ์ทั้งหมดแล้วหลับผลอยไป เรียกว่า ***หลับ***

เมื่อมาตั้งสติคอยจับอาการ ขณะที่มันปล่อยวางขั้นสุดท้ายนั้นสติจะยังเหลือน้อยมาก แทบจะจับไม่ได้เลยทีเดียว

อารมณ์ต่างๆ ไม่มีเหลือเลย จะยังเหลือสติตามเพ่งดูจิตซึ่งปรากฏในขณะนั้นนิดเดียว คล้ายๆ กับว่าจิตจะตกภวังค์

ตอนนี้ถ้าหากเราไม่ต้องการจะให้มันหลับ พยายามค้นหาอารมณ์อันใดอันหนึ่งให้มันเอามายึดแล้วคิดค้นปรุงแต่งต่อไป

จิตใจก็แช่มชื่นเบิกบานหายจากความง่วงไม่หลับ แล้วจะมีคุณค่าเท่ากับเรานอนหลับตั้ง ๔-๕ ชั่วโมง

*ถ้าเราประสงค์จะให้มันหลับ ก็ปล่อย**สติ**ที่ว่ายังเหลืออยู่นิดเดียวนั้นเสีย แล้วจะหลับไปอย่างสบาย แต่**ดี**ไม่เสียเวลา จะหลับน้อยมากไม่เกิน ๕-๑๐ นาที*

หรือถ้าเราตั้งสติกำหนดได้ดังอธิบายมานี้จริงๆ แล้ว รับรองว่าไม่เกิน ๕ นาที

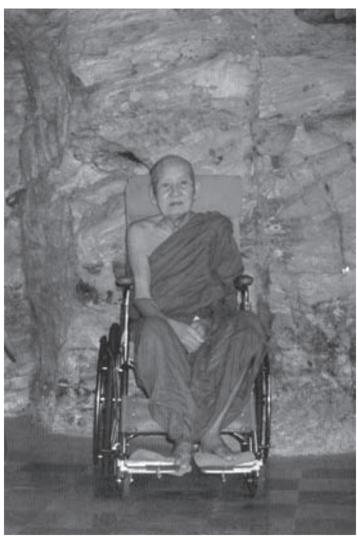
อนึ่ง ถ้าเราไม่ต้องการให้มันหลับล่ะ แต่จะพักกายพักจิตเฉยๆ

ก็ให้หาที่พักอันสงัดพอสมควร จะเป็นที่ลับตาหรือท่ามกลางผู้คนก็ตาม แล้วเอนกายนอนทอดเหยียดให้สบาย อย่าให้เกร็งส่วนใดๆ ทั้งหมดของร่างกาย

แล้วให้กำหนดจิตให้อยู่ในอารมณ์เดียวในความปล่อยวาง ให้มันว่างอยู่เฉยๆ เฉพาะมันสักพักหนึ่ง แล้วเราลุกขึ้นมา

อาการทั้งหมดก็จะเหมือนกับว่าเราได้นอนหลับไปแล้วตั้ง ๔-๕ ชั่วโมงก็เหมือนกัน”

๕๓.

พูดถึงการเข้านิโรธสมาบัติ

จากเรื่อง**ผีอำ** ก็มาเรื่อง **นอนหลับ-นอนไม่หลับ** แล้ว**หลวงปู่**ก็ได้โยงไปถึง**การเข้านิโรธสมาบัติ**ด้วย ดังนี้ : -

*"ความจริง คำที่ว่า**นอนหลับ**นั้น **ใจมิได้หลับแต่กายพักผ่อนไม่ต้องเคลื่อนไหวทั้งหมดต่างหาก***

แม้ท่านที่เข้านิโรธสมาบัติ ก็มิใช่อาการของคนนอนหลับ เป็นอาการของท่านคุมสติให้จิตแน่วอยู่ในอารมณ์อันเดียว แล้วละอารมณ์นั้นๆ ละเอียดลงไปโดยลำดับ พร้อมทั้งสติและจิตด้วย จนขาดจากความรู้สึกนึกคิดอะไรทั้งหมด

ด้วยอำนาจการอบรมของท่านขณะนั้น สติไม่มีงานทำ สติจึงหมดไป

*แม้ลมในร่างกายจะเดินอยู่ แต่ก็เป็นของละเอียดที่สุดจนเรียกว่ามีก็ไม่ใช่ ไม่มีก็ไม่ใช่ คือ **มีแต่ไม่ปรากฏเดินทางจมูก***

ถ้าจะอุปมาก็เหมือนกับลมภายนอก ลมมีอยู่ ไม่ถึงกับพัดเอาใบไม้หรือสิ่งใดๆ ให้หวั่นไหวปรากฏ

ลักษณะเช่นนั้นใครจะพูดว่าลมไม่มีไม่ได้ ถ้าลมไม่มีคืออากาศไม่มีนั่นเอง มนุษย์สัตว์ทั้งหลายที่อาศัยอยู่ในโลกนี้ก็ต้องตาย

*ที่ท่านเรียกว่า **เข้านิโรธสมาบัติ** ตอนนี้ประสาทในอายตนะทั้ง ๖ ไม่ยอมรับสัมผัสอะไรทั้งนั้น แต่มิใช่การนอนหลับ*

การนอนหลับ ถ้ามีอะไรมากระทบอาจรู้สึกขึ้นมาได้ทันที

ส่วนท่านผู้ที่เข้านิโรธสมาบัตินั้น เข้าด้วยอาการอบรมฝึกฝนจิตของท่านให้ชำนาญแล้วจึงเข้า เมื่อเข้าแล้วจึงมีปาฏิหาริย์มาก ถึงแม้ใครๆ จะมาทำร้ายท่านในขณะนั้น ขนาดเอาไฟมาเผาก็ไม่ไหม้

*ส่วน**นิพพาน** ธาตุแตกขันธ์ดับได้*

หากท่านจะออกจากนิโรธสมาบัติด้วยอำนาจแรงอธิษฐานของท่าน เมื่อถึงกำหนดแล้ว ลมหายใจจะค่อยๆ หยาบขึ้นโดยลำดับ ต่อจากนั้นไป ทุกสิ่งทุกอย่างในตัวของท่านก็จะปกติเช่นเดิม

นิโรธสมาบัติ มิใช่นิพพาน เป็นฌาน เพราะขาดปัญญาสัมมาทิฏฐิที่จะวินิจฉัยเหตุปัจจัยของกิเลสนั้นๆ คือ กามาพจรและรูปาพจร อันเป็นภูมิของวิปัสสนาญาณ ญาณทัสสนะมัคควิถี

ฌานทั้งหมดเป็นแค่เครื่องสนับสนุนแลขัดเกลามรรคให้มีกำลังเท่านั้น

ฉะนั้น พระพุทธองค์ก่อนจะปรินิพพานจึงเข้าฌานผ่านโดยลำดับ แล้วกลับเข้าจตุตถฌาน อันเป็นพื้นฐานของวิปัสสนา แล้วนิพพานในระหว่างกามาพจรกับรูปาพจรที่เป็นฐานของโลกุตตรธรรม”

๕๔.

หลวงปู่พูดออกตัว

ท่านผู้อ่านครับ **หลวงปู่**ท่านเขียน **"อัตตโนประวัติ"** เมื่อท่านอายุ ๗๑ ปี ซึ่งท่านบรรลุธรรมโดยบริบูรณ์แล้ว

แต่ในการเขียนอธิบายเรื่อง **นิโรธสมาบัติ** ท่านก็พูดในทำนอง**ออกตัว**เสียมากกว่า ท่านว่าไว้ดังนี้ : -

*"หากจะมีคำถามว่า เอ! ตานี่ ทำไมแกจึงพูดถึง **นิโรธ นิพพาน ฌานสมาบัติ** แกถึงแล้วหรือเปล่า?*

แกก็จะตอบว่า มิได้ จะหาว่าข้าพเจ้าพูดอวดอุตริมนุสธรรมอย่างนั้นหรือ

*ความจริงท่านผู้เข้าถึง **สัญญาเวทยิตตนิโรธ** ก็ดี ถึง **มรรคผลนิพพาน** ก็ดี หรือเข้าถึง **ฌานสมาบัติ** ก็ดี ท่านมิได้สำคัญว่าเราเข้าอยู่ เราถึงแล้ว หรือถึงอยู่ เป็นแต่ท่าน**ชำนาญในอุบาย**ที่จะให้เข้าถึงเท่านั้น*

ขณะที่เข้าถึงจริงๆ ถ้ายังมีความสำคัญอยู่อย่างนั้นก็จะไม่เข้าถึง

แล้วคนทั่วไปที่เรียนรู้แลฉลาดในธรรมวินัยทั้งหลาย ก็จะพากันถึงมรรคผลนิพพาน ฌานสมาบัติ กันไปทั้งหมด ทั้งบ้านทั้งเมืองละซี

ขณะนั้นไม่ใช่วิสัยของใครที่จะไปแต่งตั้งสมมติบัญญัติขึ้นมา

เมื่อพ้นจากภาวะเช่นนั้นแล้ว ท่านจึงมาอนุสรณ์ตรวจตรา ลำดับเหตุผล แล้วบัญญัติเรื่องทั้งหลายขึ้น

ผู้อธิบายทั้งหลายไม่จำเป็นต้องถึงขั้นนั้นๆ แล้วจึงจะอธิบายได้ เมื่อมีบัญญัติไว้แล้ว เข้าใจเนื้อความแล้ว ก็อธิบายตามความเข้าใจของตนๆ ผิดบ้างถูกบ้าง

ถ้ามิฉะนั้นแล้ว คำสอนของพระพุทธเจ้าที่ไหนจะจีรังถาวรมาได้จนบัดนี้

ผู้ฟังก็เถอะน่า ฟังเรื่องเดียว หัวข้ออันเดียวกัน แต่เข้าใจไปคนละแง่กันก็เยอะ

ถ้าแม้ผู้ที่เข้าถึงขั้นนั้นอย่างเดียว ด้วยอุบายอันเดียวกัน แต่ก็ยังใช้แยบคายคนละอย่างกัน

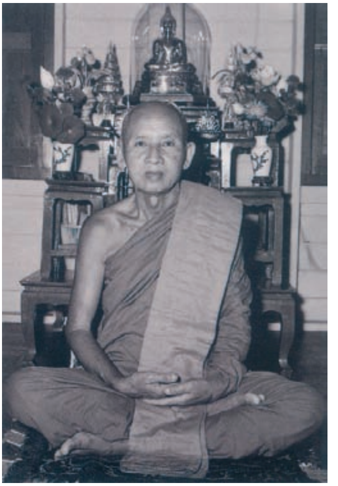
ธรรมที่เห็นได้ด้วยตนเองจึงจะเป็นอัศจรรย์และทำได้ด้วยยาก

ทำไมจึงมาปรักปรำใส่โทษข้าพเจ้าแต่ผู้เดียว ไม่ยุติธรรมเลย

ขออภัยด้วยที่ข้าพเจ้าได้นำท่านผู้อ่านแหวกแนวพาไปเที่ยวโลกเมืองผี

*บัดนี้ขอนำเข้าสู่เรื่อง**อัตตโนประวัติ**ต่อไป”*

๕๕.

เล่าเรื่องถวายครูอาจารย์

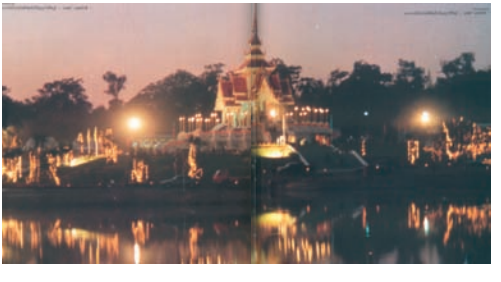
หลวงปู่ ได้บันทึกเหตุการณ์หลังจากออกพรรษาปี พ.ศ.๒๕๖๙ แล้ว ดังนี้ : -

*"ออกพรรษาแล้ว **ท่านอาจารย์สิงห์** ได้พาคณะเราไปกราบนมัสการ **ท่านอาจารย์มั่น** ที่ **บ้านสามผง** ดังเคยปฏิบัติกันมาเป็นอาจิณ*

*ในระหว่างทางได้เล่า**เรื่องทั้งหมด**ถวาย **ท่านอาจารย์สิงห์** ท่านก็ไม่ว่ากระไรได้แต่นิ่งๆ*

*เมื่อพวกเราไปถึง **ท่านอาจารย์มั่น** แล้ว **ท่าน**ได้นำเรื่องนั้นกราบเรียน**ท่านอาจารย์มั่น**อีกที*

*ขณะนั้นเรานั่งอยู่ห่างท่านไปหน่อย ไม่ทราบว่าท่านพูดอย่างไรในเรื่องของเรา เราก็ไม่ได้ยิน เข้าใจว่าเป็นเรื่องไร้สาระ**มิใช่มัคควิถี ท่านจึงไม่ปรารภต่อเหมือนกับเรื่องอื่นๆ**"*

เมรุพระราชทานเพลิงศพหลวงปู่

๕๖.

ติดตามหลวงปู่มั่น ไปบ้านข่าโนนแดง

หลวงปู่ บันทึกเหตุการณ์ต่อไปว่า : -

*“การไปรวมกันกราบนมัสการ**พระอาจารย์ผู้ใหญ่** ในครั้งนี้ ถึงแม้พระเณรทั้งหมดจะหย่อนร้อย ก็นับว่ามากเอาการอยู่ในสมัยนั้น*

*แล้ว**ท่านอาจารย์มั่น** ได้ให้**เรา** พร้อมด้วยพระอีกองค์หนึ่งกับสามเณรหนึ่งองค์ ตามท่านออกเดินทางไป**บ้านข่าโนนแดง** ซึ่ง**อาจารย์อุ่น อาจารย์กู่** และ**อาจารย์ฝั้น** จำพรรษาอยู่ ณ ที่นั้น*

*ได้พักอยู่ ณ ที่นี้สามวัน ได้เล่าเรื่องที่เรา**หัดนอนหลับและไม่หลับ**ให้เพื่อนฟัง ทุกองค์พากันเงียบไม่ว่าอะไร โดยเฉพาะ**ท่านอาจารย์อุ่น** ซึ่งเป็นผู้ปรารภเรื่องนี้ก่อน ตั้งแต่เรายังทำไม่ได้”*

เมรุพระราชทานเพลิงศพหลวงปู่

๕๗.

“มิใช่กลัวตาย แต่อยากตายหลายหน”

หลวงปู่ เล่าย้อนไปตอนที่ไปกราบ **หลวงปู่มั่น** ที่ **บ้านสามผง** จังหวัดนครพนม ว่า : -

*“ขณะที่**ท่านอาจารย์มั่น** อยู่ที่ **วัดป่าสามผง** ท่านเทศน์ทุกวัน*

*ถ้าใครอ่อนแอท้อแท้เจ็บป่วย ท่านก็เทศน์ว่า**นั่นมิใช่กลัวตาย แต่อยากตายหลายหน***

(คือหมายความว่า ถ้าทำความเพียรกล้าแข็งเข้า ใจบริสุทธิ์แล้ว ความกลัวตายก็จะลดน้อยลง)

พอท่านออกจากวัดไป ไม่มีใครเทศน์ให้ฟัง จิตใจของลูกศิษย์ก็อ่อนลง จึงอยู่ไม่ได้

ที่วัดนี้อากาศร้อนนัก ไข้มาเลเรียก็ชุม ใครใจอ่อนแอจะต้องโดนเป็นไข้ทุกๆ คน

*หมู่คณะที่อยู่**บ้านสามผง** ได้ตามมาที่วัด (บ้านข่าโนนแดง) หมดวัดเลย **บอกว่า แย่! อยู่ไม่ไหว อากาศวัดบ้านสามผงมันร้ายกาจมาก ทำให้ซึมมึนเมาง่วงนอนตลอดทั้งวัน**”*

๕๘.

หลวงปู่มั่น พาหมู่คณะลงไปอุบลฯ

เหตุการณ์เมื่อหมู่คณะศิษย์ของ**หลวงปู่มั่น**มารวมกันที่ **บ้านข่าโนนแดง** แล้ว **หลวงปู่** ก็เขียนเล่าต่อไปว่า : -

*“เมื่อหมู่คณะไปรวมพร้อมกันแล้ว **ท่านอาจารย์มั่น**ได้ปรารภถึงการเที่ยววิเวกของหมู่คณะ เพื่อเผยแพร่ศีลธรรมต่อไปว่า*

ในสามสี่จังหวัดแถบนี้ คือ สกลนคร - อุดร - หนองคาย - เลย พวกเราก็ได้เที่ยวมามากแล้ว ต่อไปนี้พวกเราจะไปจังหวัดไหนดี?

*ส่วนมากเห็นว่า **ลงไปทางอุบลฯ***

*แต่ตัวท่านเองไม่ค่อยพอใจ **เพราะหาป่าเขาและถ้ำยาก แต่ว่ามติส่วนมากเห็นเช่นนั้นท่านก็อนุโลมตาม***

เมื่อตกลงกันแล้ว ก็เตรียมออกเดินทางเป็นกลุ่มๆ หมู่ๆ

***ส่วนเราจำเป็นต้องตามส่งโยมแม่กลับบ้าน จึงไม่ได้ติดตามท่านด้วย**”*

๕๙.

ไปอุบลฯ มีทั้งดีและเสีย

หลวงปู่ แยกจาก**หลวงปู่มั่น** เพื่อพาโยมแม่กลับบ้าน

สำหรับ**องค์หลวงปู่มั่น** ก็ได้พาคณะเดินทางไปจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่ง **หลวงปู่** ได้บันทึกเหตุการณ์ว่า มีทั้ง**ผลดี** และ **เสีย** อยู่ในตัว ดังนี้ : -

*“**การที่คณะท่านอาจารย์มั่นไปครั้งนี้ ถูกมรสุมอย่างขนาดหนัก มีทั้งผลดีและผลเสีย***

***ดี** ก็คือ **ได้ขยายจำนวนวัดมากขึ้น** ซึ่งแต่ก่อน**พระกัมมัฏฐานวัดป่า**ไม่มีเลย ก็จังหวัดอุบลพึ่งมามีและตั้งรกรากลงได้ครั้งนี้เอง แล้วก็ขยายออกไปเรื่อยๆ*

ทุกวันนี้มีวัดพระธรรมยุตแทบทุกอำเภอแล้ว

*ที่ **เสีย** ก็คือ **เสื่อมคุณภาพในทางปฏิบัติก็ครั้งนี้**...เป็นประวัติการณ์*

***จนท่านอาจารย์มั่นผละหนีจากหมู่คณะขึ้นไปเชียงใหม่เสียเลย**”*

ท่านผู้อ่านคงจำได้นะครับว่า **หลวงปู่มั่น** ท่านมอบหมายให้ **หลวงปู่สิงห์ ขนฺตยาคโม** ทำหน้าที่บริหารพระเณรสายกัมมัฏฐาน แล้วท่านออกจากจังหวัดอุบลฯ ในปลายปี พ.ศ.๒๔๗๐ ออกวิเวกที่เชียงใหม่นานถึง ๑๒ ปี

คงจำได้ดีนะครับ !

๖๐.

กลับมาจำพรรษาที่บ้านนาช้างน้ำ

หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี ได้บันทึกประวัติของท่านในช่วงนี้ว่า : -

*“**พรรษา ๕ จำพรรษาอยู่ที่บ้านนาช้างน้ำอีก (พ.ศ.๒๔๗๐)***

*พรรษานี้ เราได้วกกลับมาจำพรรษาที่**บ้านนาช้างน้ำ** อีกเป็น**ครั้งที่สอง***

***พี่ชาย**ของเราได้จำพรรษาที่**บ้านนาสีดา** กับ **โยมพ่อ** (บ้านนาสีดา อ.บ้านผือ จ.อุดรธานี บ้านเกิดของหลวงปู่)*

*ออกพรรษาแล้ว เราได้พา**พี่ชาย**ของเราไปทำความเพียรที่**ถ้ำพระนาผักหอก***

*ตอนหลังนี้ **พี่ชาย** ของเราได้กลับไปหา **พระอาจารย์เสาร์** ซึ่งจำพรรษาอยู่ที่**นครพนม** ออกพรรษาแล้วได้อุปสมบทเป็นพระ (พระเกตุ ขนฺติโก) ณ ที่**วัดศรีเทพ** นั่นเอง”*

๖๑.

โปรดโยมพ่อ

พรรษาที่ ๖ ปี พ.ศ.๒๔๗๑ **หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี** จำพรรษาอยู่ที่ **ถ้ำพระนาผักหอก** ท่านได้บันทึกเหตุการณ์สำคัญ ดังนี้ : -

*“**เราได้พาเอาโยมพ่อไปอยู่ถ้ำด้วย** ตั้งแต่ท่านบวชเป็นชีปะขาวมาได้ ๑๑ ปีแล้ว เรายังไม่เคยได้ให้ท่านอยู่จำพรรษาด้วย และก็ไม่เคยมาจำพรรษาอยู่ใกล้บ้านอย่างนี้เลย*

ปีนี้นับว่าเป็นโอกาสอันดีที่เราจะได้อุปการะท่านในด้านทางธรรม และท่านก็ได้ทำภาวนากัมมัฏฐานอย่างสุดความสามารถของท่าน

*ได้ผลอย่างยิ่ง จนท่านอุทานออกมาว่า **ตั้งแต่เกิดมาในชีวิตพึ่งได้ซาบซึ้งในรสชาติของพระธรรมในครั้งนี้เอง***

ท่านนั่งภาวนากัมมัฏฐานได้นานเป็นเวลา ๓-๔ ชั่วโมงทีเดียว

เราดีใจมากที่ได้สงเคราะห์ท่านสมเจตนารมณ์ของเรา

แต่เมื่อถึงกาลเวลาเข้าแล้ว คนเรามักมีอันเป็นไป

กล่าวคือ ท่านมาเกิดอาพาธ ลูกหลานเขามองเห็นความลำบากเมื่อเจ็บมากในเวลาค่ำคืน เพราะอยู่สองคนพ่อลูกด้วยกันเท่านั้น ไม่ทราบว่าจะวิ่งไปพึ่งใคร

เขาจึงได้พากันมารับเอาลงไปรักษาที่บ้าน แต่ท่านก็ไม่ยอมกลับไปอยู่ที่วัดเดิม ให้เขาเอาไปไว้ที่ห้างนาของท่านกลางทุ่ง

เราได้ตามไปให้สติบ่อยๆ”

๖๒.

โยมพ่อถึงแก่กรรม

หลวงปู่ บันทึกเหตุการณ์เกี่ยวกับ**โยมพ่อ**ของท่านต่อไป ดังนี้ : -

"ในปีนั้น มีสิ่งที่น่ามหัศจรรย์อยู่อย่างหนึ่งสำหรับโยมพ่อของเรา

กล่าวคือ ***ข้าวกล้าในนาของชาวบ้านทั้งหมดแถบนั้นไม่ดีเลย ทั้งๆ ที่ฟ้าฝนก็พอปานกลาง ต้นข้าวแดงไปหมด มีข้าวที่เขียวงามผิดหูผิดตาของคนทั้งหลาย เฉพาะทุ่งนาที่ท่านอยู่เท่านั้น***

จนชาวบ้านพูดกันว่า ***คุณพ่อปะขาวคงจะไม่รอดในปีนี้ แล้วก็เป็นจริงอย่างที่เขาพูด***

วันนั้น *เราได้ไปให้สติและอุบายต่างๆ จนเป็นที่พอใจของท่าน ท่านก็ยังแข็งแรงดี*

จวนค่ำเราจึงกลับที่อยู่ ***ถ้ำพระนาผักหอก***

กลางคืนวันนั้นเอง ท่านได้ถึงแก่กรรมด้วยอาการมีสติ สงบอารมณ์อยู่ตลอดหมดลมหายใจ

รุ่งเช้า *เขาได้ไปตามเรามา แล้วก็ทำการฌาปนกิจศพของท่านให้เสร็จเรียบร้อยในวันนั้นเอง*

ถึงแก่กรรมเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ.๒๔๗๑ อายุได้ ๗๗ ปี บวชชีปะขาวอยู่ ๑๑ ปี"

๖๓.

ปรารภความเพียรอย่างแรงกล้า

หลังจากโยมพ่อของท่านมรณภาพแล้ว **หลวงปู่** พักอยู่ที่ **ถ้ำพระนาผักหอก** เพียงองค์เดียว ได้ปรารภความเพียรอย่างเต็มที่

"ก่อนโยมพ่อของเราจะไปอยู่ด้วย เราอยู่คนเดียว หลังจากโยมพ่อของเราถึงแก่กรรมแล้ว ***เราก็อยู่คนเดียวอีก นับว่าหาได้ยากที่จะได้วิเวกอย่างนี้***

เราได้กำหนดในใจของเราไว้ว่า ***ชีวิตและเลือดเนื้อ ตลอดถึงข้อวัตรที่เราทำอยู่ทั้งหมด เราขอมอบบูชาพระรัตนตรัย เหมือนกับบุคคลเด็ดดอกไม้บูชาพระฉะนั้น***

แล้วเราก็รีบเร่งปรารภความเพียรอย่างแรงกล้า ตั้งสติกำหนดจิตให้คิดนึกส่งออกไปภายนอก ให้อยู่ในความสงบเฉพาะภายในอย่างเดียวตลอดวันยังค่ำคืนยังรุ่ง

ก่อนจะนอนตั้งสติไว้อย่างไร ตื่นมาก็ให้ได้อย่างนั้น

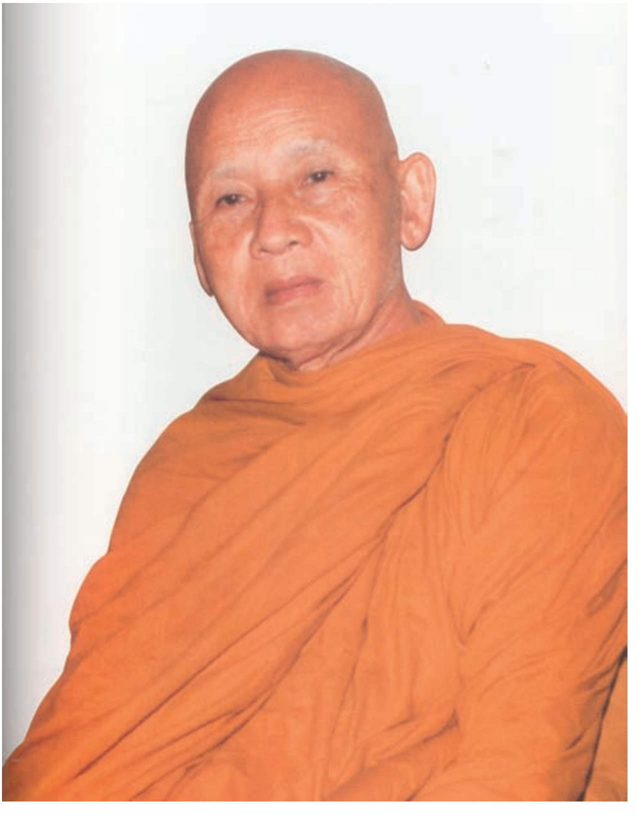
แม้บางครั้งนอนหลับอยู่ก็รู้สึกว่า ตัวเองนอนหลับ แต่ลุกขึ้นไม่ได้

พยายามให้กายเคลื่อนไหว แล้วจึงจะรู้สึกตัวตื่นขึ้นมา โดยความเข้าใจในตนเองว่า ***จิตที่ไม่คิดนึกส่งส่ายออกไปภายนอก สงบนิ่งอยู่ ณ ที่เดียวนั่นแลคือความหมดจดพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้***

ปัญญาก็เอามาใช้ชำระใจที่ส่งส่ายแล้วเข้ามาหาความสงบนั่นเอง

ฉะนั้น จึงไม่พยายามที่จะใช้ปัญญาพิจารณาธาตุขันธ์-อายตนะเป็นต้น

หาได้รู้ไม่ว่า ***กายกับจิตมันยังเกี่ยวเนื่องกันอยู่ เมื่อวัตถุหรืออารมณ์อันใดมากระทบส่วนใดส่วนหนึ่งเข้าแล้ว มันจะต้องกระเทือนถึงกัน ทำให้ใจที่สงบอยู่แล้วนั้น หวั่นไหวไปตามกิเลสได้***”

๖๔.

เดินจงกรมจนเท้าทะลุ

หลวงปู่ เขียนถึงการปรารภความเพียรอย่างหนักของท่านระหว่างพักอยู่ที่ **ถ้ำพระนาผักหอก** ต่อไปว่า : -

*"เราทำความเพียร **เดินจงกรมจนเท้าทะลุเลือดออก แล้วก็เป็นไข้ตลอดพรรษา** แต่เราก็หาได้ท้อถอยในการปรารภความเพียรไม่*

*เราเคยได้อ่านเรื่องของพระเถระบางองค์ในสมัยก่อน **เดินจงกรมจนเท้าแตก** เราไม่ค่อยจะเชื่อ*

*คำว่า **แตก** คงหมายเอาไปกระทบของแข็งอะไรเข้าแล้วก็แตก ก็เดินจงกรมสำรวมในทางเรียบๆ จะไปกระทบอะไร?*

*ความจริงศัพท์บาลี คำว่า **แตก** หรือ **ทะลุ** ใช้ศัพท์เดียวกันนั่นเอง*

*และที่ว่า **พระอาพาธ** (ไข้) เกิดจากกรรม - ฤดู - น้ำดีกำเริบ - การกระทบสิ่งภายนอก แล**เกิดจากทำความเพียร***

*ก็พึ่งมาเข้าใจเอานี่เองว่า **ความเพียรที่จิตมีกำลังกล้า ไม่มีปัญญา***

***แต่นี่เราอยู่คนเดียวไม่มีกัลยาณมิตร กล้าแต่ความเพียร จิตไม่กล้า ปัญญาไม่ค่อยมี จึงทำให้เป็นไข้**"*

๖๕.

ไปกราบหลวงปู่เสาร์ที่นครพนม

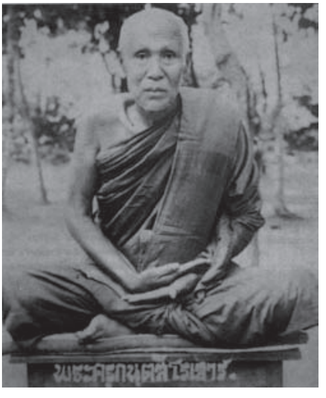
เมื่อออกพรรษาปี พ.ศ.๒๔๗๑ แล้ว **หลวงปู่** ก็ออกจาก **ถ้ำพระนาผักหอก** ไปกราบ **หลวงปู่เสาร์** ที่ **จังหวัดนครพนม**

หลวงปู่ ได้เขียนไว้ดังนี้ : -

*"ออกพรรษาแล้ว เราจึงได้ย้อนกลับไปหา**พี่ชายของเรา** (พระเกตุ ขนฺติโก) และ**พระอาจารย์เสาร์** ที่**นครพนม***

*เพราะเราห่างจากหมู่เพื่อนและครูบาอาจารย์มาสองปีแล้ว ตั้งแต่**ท่านอาจารย์เสาร์** และ **ท่านอาจารย์มั่น** พร้อมทั้งหมู่คณะจาก**ท่าบ่อ**ไป*

***ในแถบนี้ยังเหลือพระคณะนี้เฉพาะเราองค์เดียว**"*

หลวงปู่ใหญ่เสาร์ กนฺตสีโล

๖๖.

เรื่องของหลวงตามั่น

ในช่วงปี พ.ศ.๒๔๗๑ - ๒๔๗๒ **หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี** เป็นพระกัมมัฏฐานสาย**หลวงปู่มั่น** เพียงองค์เดียวที่ยังพำนักอยู่แถวจังหวัดหนองคาย ช่วงนั้นได้มีกรณีของ **"หลวงตามั่น"** เกิดขึ้น **หลวงปู่** เป็นผู้ไปแก้**อธิกรณ์** ซึ่งท่านได้บันทึกเล่าเรื่องดังนี้ : -

*"**เรื่องของหลวงตามั่น***

*ขณะนั้น **หลวงตามั่น บ้านค้อ** ได้มาจำพรรษา **บ้านนาสีดา** อันเป็นบ้านเกิดของเรา*

*แกเที่ยวคุยและอาละวาดพระที่มีความรู้น้อยกว่าว่า แกเป็นผู้เก่งทางศาสนา สามารถตอบโต้กับใครต่อใครให้ปราชัยไปได้ **แม้พระกัมมัฏฐานทั้งหลายเห็นหน้าแกแล้วก็หลบหน้า***

ดูซิ! พระกัมมัฏฐานทั้งหลายอยู่ไม่ได้ หนีไปหมดเพราะกลัวเรา เหลือแต่คุณเทสก์องค์เดียว นี่อยู่ไม่กี่วันก็จะไปแล้ว

(พระและชาวบ้าน) เขาได้ยินแล้วเบื่อไม่อยากพูด ถึงพูดแกก็ว่าถูกแต่แกคนเดียว โต้กันไปเป็นเรื่องเป็นราว

*พอดีพรรษานั้น**เกิดอธิกรณ์กับพระบ้านกลางใหญ่** เขาแอบไปนิมนต์เราให้ลงมาจาก **ถ้ำพระ** (นาผักหอก) เพื่อมาชำระอธิกรณ์*

*พอ**เรา**ลงมาแกกลับให้ล้มเลิกอธิกรณ์นั้นเสีย แกชวนทำอย่างนี้อยู่ร่ำไป จนเป็นเหตุให้พระแถวนั้นเอือมระอาไปหมด*

นี่จะเป็นเพราะบ้ายอดังคนปักษ์ใต้พูดก็ได้ เพราะเขาขี้เกียจพูด พูดไปก็ไร้สาระประโยชน์

*พอดีวันนั้นเป็น**วันปวารณา** เขาทำบุญตามประเพณี เขาไปนิมนต์แกมาเทศน์ร่วมด้วย และเขาได้ไปนิมนต์เราลงมาร่วมด้วยเหมือนกัน **แต่เขาไม่ได้บอกให้แกรู้***

พอดีเราเดินผ่านบ้านมาไม่เห็นมีคน เขาไปรอคอยเราอยู่ที่วัดหมดแล้ว ซึ่งผิดปกติจากทุกวัน

ก็แต่ไหนแต่ไรมา พอรู้ว่าเราจะเดินผ่านบ้าน เขาจะมารอดูเราเต็มไปหมดสองข้างทาง บางคนร้องเรียกจ้าละหวั่น จนเราไม่อยากจะเดินผ่านบ้านกลางใหญ่”

พระอาจารย์จันทร์โสม กิตฺติกาโร
(หลานของหลวงปู่เทสก์)
วัดป่าจันทรังสี (วัดป่านาสีดา)
อ.บ้านผือ จ.อุดรธานี

๖๗.

ตัดสินอธิกรณ์

หลวงปู่ เล่าถึงการ**ตัดสินอธิกรณ์ของหลวงตามั่น**ต่อไปว่า : -

*“พอ**แก** (หลวงตามั่น) เทศน์จบ เราเรียกประชุมสงฆ์ทั้งหมด แล้วปรารภเรื่องที่แกพูดว่า **ไหว้พระเอา - อะระหัง - ขึ้นก่อนนั้นผิด เราไม่ได้เป็นพระอรหันต์ ไหว้พระอรหันต์ไม่ได้***

*ให้แกอ้างเหตุผลประกอบ แกบอกว่า **ต้องว่า -นะโม - ขึ้นก่อนซิ แล้วว่า นะโม - อรหโต - สัมมา สัมพุทธัสสะ***

*เราชี้ให้แกเห็นว่า **มันก็ไหว้อรหโตเหมือนกัน หลวงตาเป็นพระอรหันต์หรือ จึงไหว้อรหโต ?***

*ถึงตอนนี้ แกชักจะโกรธอย่างแรงทีเดียว ว่า**ถ้าไม่ได้เป็นพระอรหันต์แล้วไม่บวชอยู่อย่างนี้ดอก สึกออกไปนอนกับเมียดีกว่า** และพูดหยาบคายหลายอย่างล้วนแต่คำไม่น่าฟังทั้งนั้น*

*จึงย้อนถามต่อไปว่า **ที่เราเป็นพระอรหันต์มีอะไรเป็นเครื่องวัด ?***

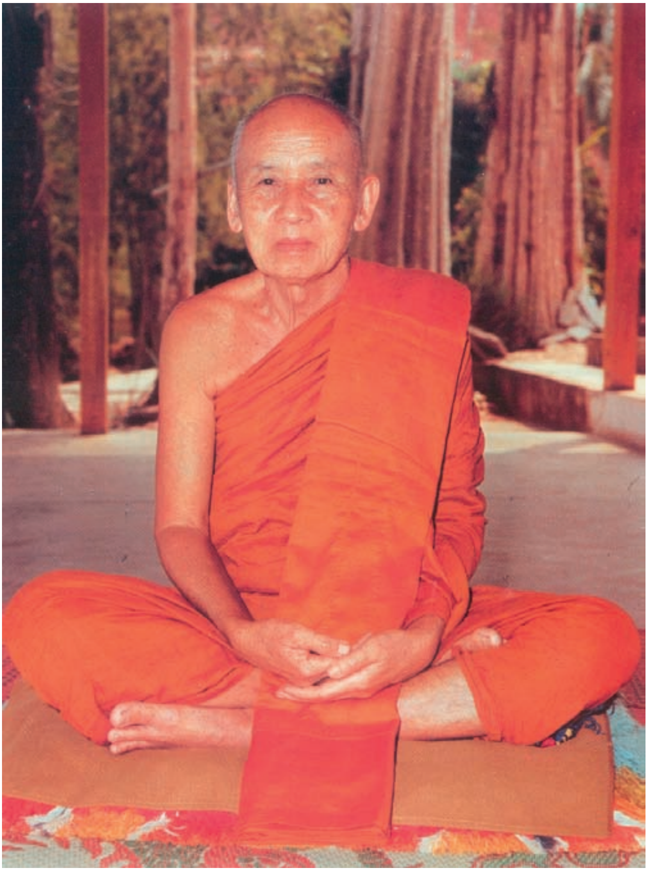
*แกตอบว่า **ดูดินเป็นเครื่องวัด***

*เราบอกว่า **ดินใครๆ ก็ดูได้ แม้แต่วัวควายมันก็กินหญ้าก้มดูดินอยู่ตลอดวันยังค่ำ มันเป็นอรหันต์หมดด้วยกันละซิ ! หลวงตานี้อวดอุตริมนุสธรรมแล้ว***

พอเราพูดเท่านี้แกตกใจหยุดชะงัก พูดอะไรไม่ได้เลย

เราได้พูดหลายเรื่อง เป็นต้นว่า ***แกพูดท้าทายหมู่เพื่อนและพระกัมมัฏฐานต่างๆ นานา เป็นจริงไหม? ขอให้พูดออกมา***

แกไม่พูดเลยเด็ดขาด”

๖๘.

ผลสุดท้ายต้องสึก

เรื่องของ **"หลวงตามั่น"** มีต่อไป ดังนี้ : -

"เวลานั้นจวนค่ำแล้ว ***พระเขาจะปวารณา แกเข้าไปในอุโบสถ จะปวารณากับเขาบ้าง***

แต่พระไม่ให้ปวารณาด้วย *แกเลยกลับ**บ้านนาสีดา**คนเดียว*

วันนั้น คนทั้งบ้านแทบจะไม่มีคนอยู่เฝ้าบ้านเลย มารวมกัน ณ ที่วัดนั้นหมด

กำนัน *ตัวเอก ซึ่งไม่เคยเข้าวัดเลยแต่ไหนแต่ไรมา ก็เข้าวัดตั้งแต่วันนั้นมาจนกระทั่งวันตาย*

*พอดีเย็นวันนั้นเราไม่ได้กลับ**ถ้ำพระ** แต่นอน**วัดบ้านนาสีดา***

หลวงตามั่น *ได้กระหืดกระหอบมาหาเราแล้วพูดแทบไม่เป็นศัพท์เป็นแสงด้วยความน้อยใจ แล้วจะหนีไปในคืนนั้น ได้บอกว่า* ***อับอายขายหน้าเขาอยู่ไม่ได้***

เราได้ร้องขอให้อยู่ ต่อรุ่งเช้าจึงไป ***ผมพูดตามเหตุผล ผมไม่มีความอิจฉาริษยาอะไรดอก***

คืนนั้นแกนอนไม่หลับหมดคืน

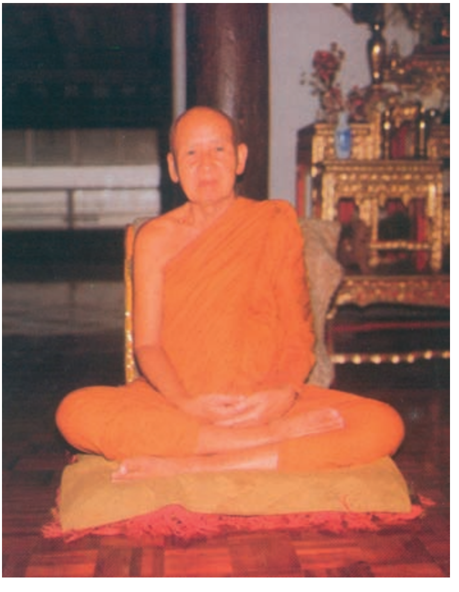
เช้ามืด *แกก็ไป โน่น ! ไปหา****เจ้าคณะอำเภอ****เขาโน่น* ***แกไปขอลาสึก***

คืนเดียวเสียงกระฉ่อนดังไปหมด ***เจ้าคณะอำเภอ****เขาก็รู้เรื่องนี้ด้วย เขาบอกว่า* ***ไม่ต้องลาก็ได้ สึกเลย !***

แกมา ***บ้านค้อ*** *ลาพระเป็นครูสอนนักธรรม พระเขาก็รู้อีกเหมือนกัน เขาบอกว่า****ไม่ต้องลาก็ได้ สึกเลย !***

ผลสุดท้ายสึก แล้วเข้าห้องนอนเงียบอยู่บ้านภรรยาเก่าเป็นตั้งหลายวัน จึงค่อยมาให้คนเห็นหน้า !

เรื่องไร้สาระ นำมาประกอบอัตตโนประวัติเพื่อให้สมบูรณ์ฉบับ ไม่นำมาหรือก็จะขาด เรื่องไม่สมบูรณ์ไป”

๖๙.

เรื่องของหลวงเตี่ยทองอินทร์

ต่อจาก**เรื่องของหลวงตามั่น** ตามที่เสนอมาแล้ว **หลวงปู่** ก็ได้เขียนเล่า **เรื่องของหลวงเตี่ยทองอินทร์** อีกเรื่องหนึ่ง มีรายละเอียดดังนี้ : -

*"นำเรื่องไร้สาระมาเล่าสู่กันฟังแล้ว ทีนี้จะนำเอา**เรื่องที่มีสาระ**มาเล่าสู่กันฟัง*

***หลวงเตี่ยทองอินทร์** เดิมแกเป็น**คนโคราช บ้านโคกจอหอ** แกมาค้าขายอยู่**ท่าบ่อ** เป็นพ่อค้าใหญ่มีชื่อเสียงคนหนึ่งในแถบนี้*

*แกเป็นคนมีศรัทธาทั้งผัวทั้งเมีย **คนท่าบ่อรู้การรักษาศีลก็เพราะแก***

*แกถวายสวนทำเป็นวัด - ชื่อ**วัดอัมพวัน** เอาชื่อของสองผัวเมียใส่ด้วย เพราะผัวชื่อ**อินทร์** เมียชื่อ**อ่ำ***

*แล้วแกก็บวชทั้งสองผัวเมีย อยู่มาได้ ๔-๕ พรรษา **แกเป็นโรคฟกบวมไปไหนไม่ได้ นอนอยู่กับที่***

*ถึงปีมาลูกๆ เขาจะต้องทำบุญ **บังสุกุลเป็น** ให้แก **เราเลยถูกนิมนต์ไปทำบุญด้วย** ทั้งที่เราไม่เคยเห็นหน้ามาแต่ก่อนเลย*

เราได้ ๕ พรรษา แกได้ ๗ พรรษา แก่กว่าเรา ๒ พรรษา

แกบอกว่า ***เวลานี้ผมเหมือนคนตายแล้วครับ***

เราบอกว่า ***คนตายแล้วมันดีซิ***

แกบอกว่า ***ผมไม่ห่วงอะไรทั้งหมด จิตจดจ่อแต่มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ เท่านั้นแหละ***

เราบอกว่า ***ถ้ายังปรารถนาอยู่ก็เรียกว่ายังไม่ตาย คนตายแล้วไม่ปรารถนาอะไรเลย***

ตอนนี้แกชักจะอึ้ง แล้วแกซักว่า ***ไม่ให้ปรารถนาจะให้ผมทำอย่างไร***

เราบอกว่า ***ให้ภาวนาพุทโธฯ เป็นอารมณ์อย่างเดียว***”

๗๐.

เรื่องมหัศจรรย์ของหลวงเตี่ย

เรื่องของ**หลวงเตี่ยทองอินทร์ ตอนที่สอง** มีต่อไปว่า : -

*"ตอนนี้**เรา**มองดูข้างล่าง มีพระมาอยู่เต็มไปหมด เราจึงรีบทำพิธี เสร็จแล้วก็ลงไป ให้พระอื่นมาทำพิธีต่อ*

*(ตามปกติแล้ว เมื่อแกดีๆ อยู่ ขยันไหว้พระสวดมนต์มาก ๗ วัน จึงจะรอบของเก่า เวลาพระอาจารย์ใหญ่มา เช่น **อาจารย์มั่น อาจารย์เสาร์** เป็นต้น แกเข้าไปหาแล้วออกมาบอกลูกเมียว่า ทำบุญตักบาตรเท่านั้นก็พอแล้ว ไม่ต้องอะไรนักหนา แต่ลูกสาวปฏิบัติได้ดีมาก)*

พอรุ่งเช้าขึ้นมา** มีคนมาบอกว่า **นิมนต์ไปหาหลวงเตี่ยด้วย แกมีเรื่องที่จะเล่าให้ฟัง

เราบอกว่า ฉันเช้าแล้วจะไป ให้รอประเดี๋ยว

*พอเราไปถึง แกรีบเล่าเรื่องมหัศจรรย์ให้ฟังว่า อาจารย์ - คืนนี้ผมแปลก ไก่ซึ่งแต่ก่อนมันขันเสียง **เอ้กอี๊เอ้ก-เอ้ก** แต่เมื่อคืนไม่ยักเป็นอย่างนั้น มันบอกว่า **จิตเจ้าเป็นเอกๆ** ดังนี้*

*(เมื่อจิตเป็น **เอกัคตารมณ์** แล้ว เสียงมันจะปรากฏเป็นอย่างนั้น)*

*อาจารย์ - - ตุ๊กแก เมื่อก่อนมันร้อง **ตุ๊กแกๆ** คืนนี้มันบอกว่า **ตัวเจ้าแก่แล้ว - ตัวเจ้าแก่แล้ว***

(เป็นธรรมเทศนา เสียงอะไรซึ่งมีอาการคล้ายกันเป็นเครื่องสอน และจะสอนทันที)

เราได้บอกแกว่า ***ถูกแล้ว ให้ตั้งใจภาวนาเข้า ทำให้ใจแน่วแน่ ตลอดทั้งกลางวันและกลางคืน อย่าให้เผลอได้ ไหนๆ เราก็ตั้งต่อความตายแล้ว****”*

๗๑.

หลวงเตี่ยจะสึกแล้ว !

เรื่องของ**หลวงเตี่ยทองอินทร์** มีต่อไปอีกว่า : -

*“**วันหลัง**มีคนมาบอกว่า **ขอให้อาจารย์รีบไปเร็ว หลวงเตี่ยจะสึกแล้ว !***

*เราตกใจ **เรื่องอะไร ทำไมจะสึกเสียแล้ว ภาวนาพึ่งเป็น !***

*เราบอกว่า **เดี๋ยวก่อนอย่าพึ่งสึก ฉันข้าวเสร็จแล้วจะไป***

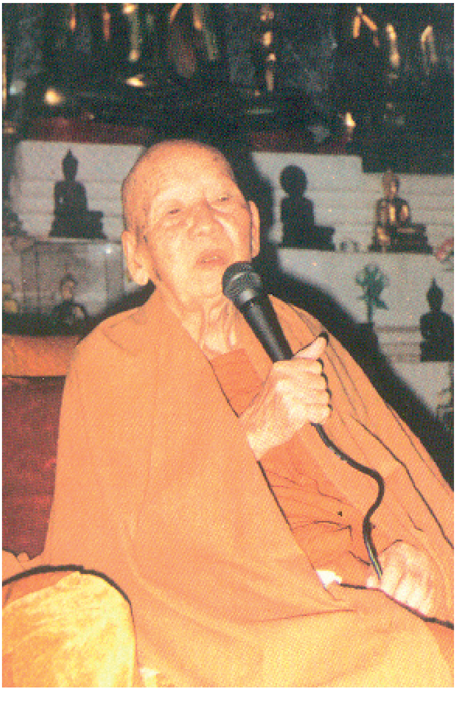
พอเราไป กุฏิแกมีลูกกรงกั้นสองชั้น เราเปิดชั้นนอกเข้าไปแล้วให้เด็กเฝ้าแกอยู่นั้นเปิดอีกชั้นหนึ่ง

*แกได้ยินเสียงของเราเท่านั้นแหละ ความสงสัยหายหมดเหมือนปลิดทิ้ง แล้วเล่าให้ฟังว่า ผมได้เล่าเรื่องต่างๆ ที่ผมภาวนาเป็นให้ลูกสาวฟัง ดังผมได้เล่าถวายอาจารย์นั้น **พอเล่าไปเกิดวิตกขึ้นมาว่าตายจริง ! กูนี่เป็นปาราชิกข้อที่ว่าอวดอุตริมนุสธรรม ให้คนฟังแล้ว เกิดความร้อนใจแล้วจะสึกให้ได้ พอดีได้ยินเสียงอาจารย์มา ความเดือดร้อนอันนั้นเลยหายวาบไป ผมไม่สึกแล้วคราวนี้***

*เราได้บอกว่า **ไม่เป็นการอวดอุตริมนุสธรรมดอก เราไม่ได้หวังลาภยศและความสรรเสริญ เราพูดเรื่องศึกษาธรรมกันต่างหาก ไม่เป็นอาบัติ**”*

เป็นอันว่า **หลวงเตี่ยทองอินทร์** ก็ยังบวชเป็นพระต่อไป **หลวงปู่** ได้ปรารภจะไปเยี่ยมครูบาอาจารย์ ดังนี้ : -

"หลังจากนั้น เราเป็นห่วงคิดถึงครูบาอาจารย์ เพราะเราหนีจากอาจารย์มาได้ ๒ ปี จึงได้ลาท่าน (หลวงเตี่ย) ***ไปนครพนม เพื่อเยี่ยมพระอาจารย์เสาร์****"*

๗๒.

ขอให้หลวงปู่เสาร์ถ่ายรูป

เหตุการณ์นี้อยู่ในปีพ.ศ.๒๔๗๒ **หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี** อายุ ๒๗ ปี พรรษา ๖ ท่านเขียนไว้ดังนี้ : -

*“**อยู่ด้วยท่านอาจารย์เสาร์***

ท่านอาจารย์เสาร์ *ตามปกติท่านไม่ค่อยเทศนา ถึงจะเทศน์ก็เป็น**ธรรมสากัจฉา** (การสนทนาธรรม)*

*ปีนี้เราไปอยู่ด้วยก็เป็นกำลังของท่านองค์หนึ่ง คือเดิมมี**ท่านอาจารย์ทุม**อยู่แล้ว เราไปอยู่ด้วยอีกรูปหนึ่งจึงเป็นสองรูปด้วยกัน และเราก็ได้ช่วยท่านอบรมญาติโยมอีกแรงหนึ่ง*

*ปีนี้**เราได้ขออาราธนาให้ท่านถ่ายรูปไว้เป็นที่ระลึก ทีแรกท่านก็ไม่อยากถ่าย พอเราอ้อนวอนอ้างถึงเหตุผลความจำเป็นเพื่อให้บรรดาศิษยานุศิษย์และลูกหลานยุคต่อไป ได้มีโอกาสกราบไหว้เคารพบูชาท่านถึงได้ยอม***

นับเป็นประวัติการณ์ เพราะแต่ก่อนมาท่านไม่ถ่ายรูปเลย

แต่กระนั้นเรายังเกรงท่านจะเปลี่ยนใจ ต้องรีบให้ข้ามไปตามช่างภาพมาจากฝั่งลาวมาถ่ายให้

*เราดีใจมาก ถ่ายภาพท่านได้แล้ว ได้แจก**ท่านเจ้าคุณธรรมเจดีย์** (จูม พนฺธุโล) และ**ท่านพระครูสีลสัมบัน** (ภายหลังได้เลื่อนเป็น**เจ้าคุณธรรมสารมุนี** - หลวงปู่จันทร์ เขมิโย)*

***รูปท่านอาจารย์เสาร์** ที่เราจัดการถ่ายครั้งนี้ ดูเหมือนจะเป็นรูปของท่านครั้งเดียวที่มีโอกาสถ่ายไว้ได้*

*แม้**ท่านอาจารย์มั่น**ก็เช่นเดียวกัน การถ่ายรูปไว้เป็นที่ระลึกเป็นเรื่องที่ท่านปฏิเสธเสมอ เราอาราธนาอ้อนวอนบ่อยๆ ท่านก็ว่า**ซื้อขนมให้หมากินดีกว่า***

***แต่เมื่อเราอ้อนวอนชี้แจงเหตุผลหนักเข้า สุดท้ายท่านก็ใจอ่อน ทำให้เป็นบุญของคนรุ่นหลังๆ ได้มีโอกาสมีรูปของท่านไว้กราบไหว้สักการะ**”*

ท่านพระอาจารย์เสาร์ กนฺตสีลเถร
ณ วัดเลียบ จังหวัดอุบลราชธานี

๗๓.

ตามหลวงปู่เสาร์ไปฝั่งลาว

ออกพรรษาปี พ.ศ.๒๔๗๑ **หลวงปู่เทสก์** ได้ติดตาม**หลวงปู่ใหญ่เสาร์ กนฺตสีโล** ไปภาวนาที่**ถ้ำสัมป่อย** ฝั่งประเทศลาว เหตุการณ์มีดังนี้ : -

*"ออกพรรษาแล้ว **ท่านพระอาจารย์เสาร์** ได้เที่ยวไป**ฟากโขงฝั่งโน้น** ไปพักอยู่**ถ้ำสัมป่อย** ซึ่งถ้ำนี้เมื่อท่านออกวิเวกครั้งแรกท่านได้มาอยู่กับ**ท่านอาจารย์มั่น***

*เป็นถ้ำใหญ่ มีหลายซอกหลายถ้ำติดกัน มี**ตู้พระไตรปิฎก**อยู่ในนั้นด้วย แต่ไม่มีหนังสือ*

***เรา**ได้ตามท่านไป แต่ท่านไม่ได้อยู่เสียแล้ว ท่านเข้าไปใน**ถ้ำเสือ**ซึ่งเดินไปอีกไกลจึงจะถึง*

ทางเข้าไปเป็นเขาวงกต มีภูเขาสลับซับซ้อนกันเป็นคู่ๆ

*ถ้ำที่ท่านอยู่มีเสือมาออกลูกทางใต้ถ้ำ เขาจึงเรียกว่า **ถ้ำเสือ** ทางบนขึ้นไปสูงราวเส้นหนึ่ง เป็นถ้ำยาวไปทะลุฟากโน้น ชาวบ้านบอกว่าจุดไต้ไปหมด ๕ เล่ม จึงทะลุออกฟากโน้น*

***ท่าน**อยู่ปากถ้ำนี้ มีพระเณร ๒-๓ รูปไปด้วย มีตาแก่คนหนึ่งตามไปปฏิบัติท่าน*

ตาแก่_คนนี้ แกสุมไฟนอนอยู่ปากถ้ำ กลางคืนวันหนึ่งได้ยินเสียงดังฮือๆ แกลุกขึ้นมาก็ไม่เห็นอะไร_

แกสงสัย รุ่งเช้าเดินไปดูตรงที่ได้ยินเสียงนั้น ***ปรากฏว่าเห็นรอยเสือมายืนอยู่ตรงนั้น เข้าใจว่ามันจะเข้าไปในถ้ำ พอเห็นคนนอนอยู่มันเลยกลับ***

ถ้ำนี้ราบเกลี้ยง สองข้างเป็นเหมือนหิ้งตู้รถไฟ มีน้ำย้อยอยู่ข้างใน พระไปตักเอาน้ำที่นั้นมาฉัน ไม่ต้องกรอง สะอาด ไม่มีตัวสัตว์

พระพาเราไป จุดเทียนไขหมดราวครึ่งเล่ม สบายมาก ไม่มีอึดอัดใจ ห่างไกลจากหมู่บ้านราวหนึ่งกิโลเมตร

เราอยู่ด้วยท่านสองคืนแล้วเดินทางกลับ

เมื่อสงครามโลกครั้งที่สอง เราได้ข่าวว่า พวกคอมมิวนิสต์ขนครัวไปซุกอยู่ในนั้น อเมริการู้เข้า เอาลูกระเบิดไปทิ้งใส่ถ้ำ ลูกระเบิดถล่มปากถ้ำเป็นเหตุให้พวกคอมมิวนิสต์ตายอยู่ ณ ที่นั้นเป็นอันมาก

ไม่มีใครไปรื้อออก น่าสลดสังเวชชีวิตของคนเรานี้หาค่าไม่ได้เสียเลย”

๗๔.

วิตกกังวลถึงอนาคตภัย

พรรษา ๗ ปี พ.ศ.๒๔๗๒ อายุ ๒๗ ปี **หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี** จำพรรษาที่**บ้านนาทราย** ในปีนั้นท่านวิตกกังวลเกี่ยวกับอนาคตหลายเรื่อง ในที่สุดก็ดับได้ด้วยการเร่งบำเพ็ญภาวนา

"พรรษา ๗ จำพรรษาบ้านนาทราย (พ.ศ.๒๔๗๒)

*จวนเข้าพรรษา **ท่านอาจารย์เสาร์** ได้ให้เราไปจำพรรษาที่**บ้านนาทราย พระอาจารย์ภูมี** ไปจำพรรษาที่**บ้านนาขี้ริ้น** เพื่อฉลองศรัทธาญาติโยม*

พรรษานี้สุขภาพของเราไม่ดีเลย แต่เราก็ไม่ท้อถอยในการทำความเพียรภาวนากัมมัฏฐาน จนถึงขนาดพลีชีพบูชาพระรัตนตรัยเอาเลย

มันให้คำนึงถึงอนาคตภัยทั้งส่วนตัวแลพุทธศาสนาว่า บรรพชาเพศของเราจะอยู่ตลอดไปได้หรือไม่หนอ? *บางทีบ้านเมืองเกิดจลาจล ประเทศชาติถูกข้าศึกรุกราน เราอาจถูกเกณฑ์ไปเป็นทหาร หรือมิฉะนั้นชาติบ้านเมืองตกไปเป็นขี้ข้าของชาติอื่น เราจะบวชอยู่ได้อย่างไร?*

ถึงแม้จะอยู่ไปก็ไม่สะดวกแก่การปฏิบัติธรรมวินัย เมื่อเป็นเช่นนั้น เราจะทำอย่างไร?

อนึ่ง เวลานี้ ครูบาอาจารย์ของเราก็ยังมีหลายท่านหลายองค์อยู่

เมื่อท่านเหล่านั้นแก่เฒ่าชราร่วงโรยไปหมดแล้ว ใครหนอจะเป็นผู้นำหมู่คณะในทางปฏิบัติศีลธรรมเล่า?

แสงแห่งพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ก็มีแต่จะหรี่ลงทุกที!

เมื่อคิดๆ ไป ก็ทำให้ใจเศร้า สลดสังเวชทั้งตัวเองแลพุทธศาสนา คล้ายๆ กับว่ากาลนั้นจะมาถึงเข้าในวันสองวันข้างหน้า

ทำให้ใจว้าเหว่ขึ้นทุกที

พอมาถึงจุดนี้ เราหวนระลึกย้อนกลับเข้ามาหาตัวว่า ขณะนี้สถานการณ์บ้านเมืองยังปกติดีอยู่ ครูบาอาจารย์ผู้นำก็ยังมีอยู่พร้อม และเราก็ได้อบรมมาพอสมควรแล้ว

เมื่อมีโอกาสเช่นนี้เราจะต้องรีบเร่งทำความเพียรภาวนา จนให้เข้าใจในธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า จนพึ่งตนเองได้

หากจะมีอุปสรรคอะไรเกิดขึ้นข้างหน้า ไม่ว่าจะเป็นส่วนตัวหรือพุทธศาสนา เราก็จะได้ไม่เสียที

พอได้อุบายอันนี้ขึ้นมา มันทำให้ใจกล้าปรารภความเพียรอย่างเด็ดเดี่ยว ทั้งๆ ที่ในพรรษานั้นเรานั่งไม่ได้ ต้องใช้อิริยาบถเดินเป็นส่วนใหญ่”

๗๕.

ร่วมกองทัพธรรม

พอออกพรรษาปี พ.ศ.๒๔๗๒ แล้ว **หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี** ก็ออกจาก**บ้านนาทราย** ไปร่วม**กองทัพธรรม** กับ **หลวงปู่สิงห์ ขนฺตยาคโม** ทำการเผยแพร่พระธรรมสั่งสอนประชาชนที่จังหวัดขอนแก่น

*"ออกพรรษาแล้ว ได้ทราบข่าวว่า**คณะท่านอาจารย์สิงห์** และ**พระมหาปิ่น** กลับจากอุบลฯ ไปถึง**ขอนแก่น** แล้ว*

*เราจึงได้ไปลา**ท่านอาจารย์เสาร์** แล้วออกเดินทางไปเพื่อนมัสการท่านทั้งสอง*

พอดีในปีนั้น ทางราชการ** (จังหวัดขอนแก่น) **ได้ประกาศไม่ให้ประชาชนนับถือภูตผีปีศาจ ให้พากันปฏิบัติตนถึงพระรัตนตรัย

*ทางจังหวัดจึงได้ระดมคณะของ**ท่านอาจารย์สิงห์** ให้ช่วยปราบผี เมื่อเราไปถึงก็เลยเข้าขบวนกับท่านบ้าง"*

หลวงปู่สิงห์ ขนฺตยาคโม กับ **หลวงปู่พระมหาปิ่น ปญฺญาพโล** ได้ตั้งวัดธรรมยุตขึ้นที่ **ป่าช้าบ้านเหล่างา** อยู่ในเมืองขอนแก่น ต่อมาภายหลังกลายเป็นวัดชื่อว่า **วัดป่าวิเวกธรรมวิทยาราม** มาจนทุกวันนี้

ในระยะนั้น **สำนักป่าช้าบ้านเหล่างา** จึงเป็นเสมือน**ศูนย์บัญชาการของกองทัพธรรม** เป็นศูนย์รวมของพระธุดงคกัมมัฏฐานสายของ **หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต**

หลวงปู่สิงห์ ขนฺตยาคโม พักจำพรรษาที่**ป่าช้าบ้านเหล่างา** บรรดาคณาจารย์ที่อาวุโสรองๆ ลงไปก็แยกย้ายกันไปอบรมประชาชน พร้อมทั้งตั้งวัดป่า ในเขตนอกๆ ของจังหวัดขอนแก่น

ในครั้งนั้น จึงมีวัดธรรมยุตเกิดขึ้นในจังหวัดขอนแก่นเป็นจำนวนมาก

วัดป่าวิเวกธรรมวิทยาราม ในเมืองขอนแก่น
เดิมคือสำนักป่าช้าบ้านเหล่างา

๗๖.

ตั้งวัดและจำพรรษา ที่บ้านพระครือ ขอนแก่น

ในพรรษาที่ ๘ พ.ศ.๒๔๗๓ **หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี** ได้ไปตั้งวัดและจำพรรษาที่**บ้านพระครือ** ท่านบันทึกเหตุการณ์ไว้ดังนี้ : -

"พรรษา ๘ จำพรรษาที่บ้านพระครือกับพระมหาปิ่น (พ.ศ.๒๔๗๓)

*เราได้พาชาวบ้านย้ายวัดจาก**ริมห้วยบ้านพระครือ** ไปตั้งตอนกลางทุ่ง**ริมหนองบ้านแอวมอง** ภายหลังท่าน**อาจารย์มหาปิ่น**จึงได้มาร่วมจำพรรษาด้วย*

*ในพรรษานี้ พระผู้ใหญ่ มี**พระอาจารย์ภูมี อาจารย์กงมา** แลเรา โดย**พระอาจารย์มหาปิ่น**เป็นหัวหน้า*

ตลอดพรรษาเราได้รับภาระแบ่งเบาเทศนาและรับแขกเป็นประจำทุกๆ วันพระ

พระเณรและญาติโยมก็พากันตั้งใจปรารภความเพียรโดยเต็มความสามารถของตน นับว่าได้ผลเป็นที่น่าพอใจมาก

บางคนภาวนาจนเห็นนั่นเห็นนี่ต่างๆ นานา จนลืมบ้าน ลืมลูกเมียด้วยการเพลินใจในการภาวนา...."

๗๗.
ออกวิเวกไปทางมหาสารคาม

ออกพรรษาปี พ.ศ.๒๔๗๓ แล้ว **หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี** ได้ออกจาก**ขอนแก่น** เที่ยววิเวกไปทางจังหวัด**มหาสารคาม**

*"ออกพรรษาแล้ว เราพร้อมด้วย**อาจารย์ภูมี** และคณะ ได้ลา**ท่านอาจารย์มหาปิ่น** ออกไปเที่ยววิกเวกทาง**บ้านโจดหนองบัวบาน อำเภอกันทรวิชัย** (โคกพระ) **จังหวัดมหาสารคาม***

*เขาได้นิมนต์ให้ไปพักที่**หนองแวง** ข้างโรงเรียนนั้นเอง ได้เทศนาอบรมประชาชนอยู่ ณ ที่นั้นพอควร แล้วญาติโยมทาง**บ้านโจดหนองบัวบาน**ได้ตามกลับมา*

ภายหลัง ณ ที่นั้นได้กลายเป็นวัดถาวรไปแล้ว

*การกลับมา**บ้านโจดหนองบัวบาน** ครั้งหลังนี้ ได้ไปพักที่ป่าดงข้าง**หนองตอกแป้น***

คราวนี้มีผู้มาอบรมกัมมัฏฐานมาก แลเป็นแม่ชีและชีปะขาวก็มาก

ผู้ที่เข้ามาอบรมได้ผลดีเป็นที่อัศจรรย์ใจอย่างยิ่ง ลูกหลานผิดด่าว่าร้ายกันอยู่ที่บ้านโน้น ภาวนาอยู่ที่วัดก็รู้ได้

คนที่ภาวนาเป็นก็เป็นอย่างน่าอัศจรรย์ คนที่ภาวนาไม่เป็นเพียงแต่บวชไปกับเพื่อนก็มี

วันหนึ่ง พระ *(คือองค์หลวงปู่)* ***ภาวนาได้นิมิตแม่ชีสาวมาขอจับเท้าพระ***

เราได้เรียกแม่ชีมาเทศน์ ***ให้เห็นโทษในกามทั้งหลายว่า เป็นเหตุให้เกิดทุกข์ แล้วชี้ลงที่รูปเป็นเหตุให้ติดหลายอย่าง จนเป็นเหตุให้แม่ชีคนนั้นรู้ตัว***

แกได้พูดว่า ***รู้ได้อย่างไร***

จวนเข้าพรรษา ***ท่านอาจารย์สิงห์*** *ได้สั่งให้เราไปจำพรรษาที่* ***อำเภอพล*** *(จังหวัดขอนแก่น) ให้**อาจารย์ภูมี** อยู่แทนต่อไป”*

ในตอนนี้ แม่ชีเพียงแต่คิด **หลวงปู่**ก็สามารถรู้ความคิดของแม่ชีได้อย่างชัดเจน และเป็นความจริง

หลวงปู่ภูมี จิตธมฺโม
วัดป่าโนนนิเวศน์ จ.อุดรธานี

๗๘.

สอนหมอผีให้ถือพระรัตนตรัย

ในพรรษาที่ ๙ ปี พ.ศ.๒๔๗๔ **หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี** ได้ไปจำพรรษาที่**อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น** ตามคำสั่งของ**หลวงปู่สิงห์ ขนฺตยาคโม**

ช่วงนี้ **หลวงปู่** ได้อบรมให้ประชาชนเลิกการนับถือผี หันมาถือพระไตรสรณาคมน์ และมาปฏิบัติสมาธิภาวนาอย่างได้ผลดี

*"**พรรษา ๙ จำพรรษาที่อำเภอพล (พ.ศ.๒๔๗๔)***

พรรษานี้ ***ท่านเกต*** *(พระเกต ขนฺติโก) พี่ชายของเราก็ได้ไปอยู่ด้วย*

เรื่องการอบรมญาติโยมก็เป็นไปตามปกติ ด้านความเพียรส่วนตัวและพระเณรที่อยู่ด้วยก็เป็นไปด้วยสม่ำเสมอ

*มี**พิเศษ**อยู่ก็ที่โยมผู้หญิงคนหนึ่ง* ***แกเป็นหมอผี*** *มีลูกน้องสิบกว่าคน แกเที่ยวรักษาคนป่วยเป็นอาชีพ*

เราได้แนะนำให้แกทิ้งผีเสีย แล้วมาตั้งมั่นในพระรัตนตรัย ถือผีเป็นมิจฉาทิฏฐิ ไม่เป็นบุญ ถือเอาคุณรัตนตรัยไว้เป็นสรณะ จึงเป็นบุญเป็นกุศล และได้ชื่อว่าเป็นอุบาสกอุบาสิกา เป็นสัมมาทิฏฐิในพุทธศาสนาด้วย

บอกว่า ของแกก็ดี เวลาผีเข้าทรงแล้วนำไปเอาทรัพย์ในดินแลกระโดดเข้าไปในกอไผ่หนามไม่เกี่ยวเลย

เราบอกว่า อันนั้นก็ดีสำหรับผู้เชื่อ แต่ผีไม่เคยสอนให้ผู้ถือละบาป บำเพ็ญบุญ และรักษาศีลเลย มีแต่จะบอกให้เซ่นหัวหมูและเป็ดไก่เท่านั้น มันสอนให้เซ่นแล้วมันไม่กิน แต่คนเป็นผู้ฆ่าสัตว์แล้วเซ่นผี เมื่อผีไม่กิน คนก็เอามากินเสียเอง ผีไม่ต้องรับบาป แล้วผีจะมาช่วยอะไรเราได้

พระพุทธเจ้านิพพานแล้วมิได้ไปเกิดเป็นผี นิพพานแล้วทิ้งคำสอนไว้ สอนคนให้ละความชั่ว บำเพ็ญแต่ความดี ทั้งเพื่อประโยชน์ตนและเพื่อประโยชน์แก่คนอื่น

แล้วพระสงฆ์นำคำสอนนั้นมาสอนพวกเราตามแนวที่พระพุทธเจ้าสอนไว้ เราจึงได้รู้จักบาปบุญคุณโทษมาจนตราบเท่าทุกวันนี้ มิใช่คำสอนของผี

แกตัดสินใจตกลงทิ้งผี มาปฏิญาณตนถึงพระรัตนตรัย

ในคืนวันนั้น แกนำเอาคำสอนของเราไปปฏิบัติตาม ได้ผลเป็นที่น่าอัศจรรย์

คือ ก่อนนอนไหว้พระสวดมนต์แล้วนั่งกัมมัฏฐาน ปรากฏว่าแกเห็นเด็กสองคน ผู้หญิงคนหนึ่ง ผู้ชายคนหนึ่ง มาโหนชิงช้าอยู่ที่ราวมือจับกระเดื่องตำข้าวที่ตีนบันไดบ้านแกนั้นเอง ไม่พูดไม่ทำอะไรทั้งนั้น

การเห็นครั้งนี้ คล้ายกับว่าเห็นด้วยตาเปล่า แต่ขณะนั้นแกยังหลับตาอยู่

แกเลยมั่นใจว่า เออ! นี้ผีมันเข้ามาหาเราไม่ได้แล้วนี่ คุณพระรัตนตรัยนี้ดีจริง”

๗๙.

สามีก็เลิกไสยศาสตร์

สำหรับสามีของผู้หญิงหมอผีคนนั้น **หลวงปู่** เขียนไว้ว่า : -

*“สามีของแกก็เป็น**หมอวิชา**เหมือนกัน ถือเคร่งขนาดไม่ไหว้พระ ก่อนจะเข้าวัดต้องยกเท้าขึ้นไหว้ก่อน (ขอโทษ)*

*เมื่อถือได้เคร่งตามครูสอนจริงๆ **เหนียวทดลองได้เลย ฟันแทง ตีไม่เข้าไม่แตกจริง***

คืนวันนั้นแกนอนไม่หลับทั้งคืน พอเคลิ้มๆ ทำให้สะดุ้งตื่นตกใจ เหมือนกับมีอะไรมาทำให้กลัว

*ฉะนั้น รุ่งเช้ามาจึงถามภรรยาว่า **เธอไปหาอาจารย์ได้ของดีอะไร เมื่อคืนนี้ฉันนอนไม่หลับทั้งคืน!***

*ภรรยาบอกว่า **อาจารย์ให้ของดีฉันมา ฉันจะพาไปหาอาจารย์***

ในที่สุดได้พากันทิ้งผีมาปฏิญาณตนขอถึงพระรัตนตรัยทั้งสอง ตายาย

***นี้เป็นเหตุการณ์ในพรรษานั้น**”*

๘๐.

จำพรรษาที่โคราช

ในปีพ.ศ.๒๔๗๕ **หลวงปู่สิงห์ ขนฺตยาคโม** ได้เริ่มก่อตั้ง **วัดป่าสาลวัน** ที่อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

วัดป่าสาลวัน จึงเป็นศูนย์รวมพระกรรมฐาน หรือศูนย์บัญชาการของ**กองทัพธรรมสายหลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต** ในสมัยนั้น

หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี ได้ร่วมเดินทางไปจังหวัดนครราชสีมากับคณะของ**หลวงปู่สิงห์ ขนฺตยาคโม** ในครั้งนั้นด้วย

หลวงปู่ ได้บันทึกเหตุการณ์ไว้ดังนี้ : -

*"**จังหวัดนครราชสีมา พระกัมมัฏฐานคณะลูกศิษย์ของท่านอาจารย์มั่น ไม่เคยไปกล้ำกรายเลยแต่ไหนแต่ไรมา** เพราะเคยได้ยินมาว่า คนในจังหวัดนี้ใจอำมหิตเหี้ยมโหดมาก กลัวจะไม่ปลอดภัย*

***สมเด็จพระมหาวีรวงศ์** (ติสฺโส อ้วน) สมัยดำรงสมณศักดิ์เป็น**พระธรรมปาโมกข์** ได้นิมนต์ **ท่านอาจารย์สิงห์ พระมหาปิ่น** ลงไปแล้ว **พ.ต.ต.หลวงชาญนิคม** ผู้กองเมือง ๒ เกิดศรัทธาเลื่อมใส ได้ถวายที่สร้างวัดป่าข้างหัวรถไฟโคราช*

ท่านอาจารย์สิงห์ จึงได้เรียกลูกศิษย์ที่อยู่ทางขอนแก่นลงไป

***เรา** พร้อมด้วยคณะได้ออกเดินทางไปพักที่สวนของ**หลวงชาญฯ** พาหมู่จัดเสนาสนะชั่วคราวขึ้น ซึ่งเวลานั้น**ท่านอาจารย์สิงห์**ไปกรุงเทพฯ*

ยังไม่กลับ

*พอ**ท่าน**กลับมาถึงแล้ว เราได้ไปช่วย**พระอาจารย์มหาปิ่น** (ปญฺญาพโล) สร้างเสนาสนะใน**ป่าช้าที่ ๒** แล้วได้อยู่จำพรรษา ณ ที่นั้น **(วัดป่าศรัทธารวม)***

*พรรษานั้น (พ.ศ.๒๔๗๕) มีพระผู้ใหญ่ด้วยกันหลายองค์ คือ **เรา อาจารย์ฝั้น อาจารย์ภูมี อาจารย์หลุย อาจารย์กงมา***

*โดยมี **ท่านอาจารย์มหาปิ่น** เป็นหัวหน้า*

*พรรษานี้ **เรา**และ**อาจารย์ฝั้น** ได้รับภาระช่วย**ท่านอาจารย์มหาปิ่น** รับแขกและเทศนาอบรมญาติโยมตลอดพรรษา*

***ปีเดียวเกิดมีวัดป่าพระกัมมัฏฐานขึ้นสองวัดเป็นปฐมฤกษ์ของเมืองโคราช และเป็นปีประวัติศาสตร์ของประเทศไทย โดยการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นประชาธิปไตย**”*

เป็นอันว่า ในปีพ.ศ.๒๔๗๕ **หลวงปู่** จำพรรษาที่ **วัดป่าศรัทธารวม** ตำบลหัวทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เป็นพรรษาที่ ๑๐ ของท่าน

และที่**หลวงปู่** บอกว่า มีวัดกัมมัฏฐานขึ้นสองวัดเป็นปฐมฤกษ์ของเมืองโคราช ก็คือ **วัดป่าสาลวัน** กับ **วัดป่าศรัทธารวม** ครับผม

หลวงปู่ ได้บันทึกเพิ่มเติมตรงนี้อีกนิดหนึ่งว่า : -

*“**ออกพรรษาแล้ว** เราพร้อมด้วยคณะออกเที่ยววิเวกไปทาง**อำเภอกระโทก กิ่งแฉะ** แล้วย้อนกลับมา**อำเภอกระโทก**อีก ได้พา**นายอำเภอ-ขุนอำนาจฯ** สร้างที่พักสงฆ์ขึ้น ณ ดอนตีคลี แต่ยังไม่เรียบร้อยดี มีเหตุจำเป็นต้องกลับมาจำพรรษาที่**อำเภอท่าบ่อ** จังหวัดหนองคาย*

*ในพรรษานั้น (ปี พ.ศ.๒๔๗๖) ได้ทราบว่า**ท่านอาจารย์สิงห์** ให้**อาจารย์ลี** (ธมฺมธโร) ไปอยู่พรรษาแทนที่อำเภอกระโทก”*

ท่านผู้อ่านครับ **อำเภอกระโทก** ที่หลวงปู่เขียนถึงก็คือ **อำเภอโชคชัย**

ส่วน **กิ่งแฉะ** ก็คือ **กิ่งอำเภอแซะ** ได้แก่ **อำเภอครบุรี** ในปัจจุบันครับ

เจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาวีรวงศ์
(ติสฺโส อ้วน)

๘๑.

หาทางแก้จิตไม่ให้รวม

ในหัวข้อนี้ **หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี** ได้กำหนดชื่อเรื่องในบันทึกของท่านว่า **"ความปริวิตกที่ไม่เป็นธรรม"** ท่านเล่าถึงการกำหนดจิตในการภาวนาตามแนวของท่านเอง และมีความเห็นแย้งๆ คือไม่ค่อยปลงใจเชื่อในคำแนะนำของพระอาจารย์ คือ **หลวงปู่สิงห์ ขนฺตยาคโม** แล้วเกิดดำริห์ที่จะออกติดตามหา **หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต พระอาจารย์ใหญ่** เพื่อความกระจ่างในเรื่องนี้

เหตุการณ์นี้เกิดที่ **วัดป่าสาลวัน** นครราชสีมา เข้าใจว่าเป็นช่วงหลังออกพรรษาปี พ.ศ.๒๔๗๕

หลวงปู่ ได้บันทึกไว้ดังนี้ : -

*"ในขณะที่เราได้พาหมู่เพื่อนจัดเสนาสนะอยู่ที่**วัดป่าสาลวัน**นั้น อากาศมันร้อนเป็นบ้าเลย*

เราไม่ชอบอากาศร้อน แต่กัดฟันอดทนต่อสู้ทำความเพียรไม่ท้อถอย

*สติที่เราอบรมดีแล้ว สงบอยู่ตลอดทั้งกลางวันและกลางคืนนั้น **บางครั้งก็รวมเข้าภวังค์แล้วก็หายไปเลยเป็นเวลานานนับชั่วโมงก็มี แล้วไม่ทำให้เกิดปัญญาอะไรเลย***

เราพยายามแก้ด้วยตนเองแลให้ผู้อื่นช่วยแก้เป็นเวลานานก็ไม่เป็นผลสำเร็จ

มาคราวนี้เราแก้ได้แล้วด้วยตนเอง นั่นคือ คอยจับจิตที่มันจะรวมเข้าเป็นภวังค์ ซึ่งมีอาการเผลอๆ สติ แล้วน้อมส่งไปยินดีในความสงบสุขจนเผลอสติ แล้วก็รวมเข้าสู่ภวังค์

เมื่อเราจับตรงที่มันกำลังเผลอๆ น้อมไปหาความสงบสุขอันละเอียดนั้นแล้ว รีบตั้งสติให้แข็งแกร่งปรารภอารมณ์ที่หยาบๆ เพ่งพิจารณานอกๆ อย่าให้เข้าไปหาความสงบสุขได้ก็จะหายทันที

พูดง่ายๆ ว่า อย่าให้จิตรวมได้ ให้เพ่งพิจารณาอยู่เฉพาะกายนี้แห่งเดียว

อาการอย่างนี้ เราเป็นมาตั้งแต่ออกป่าครั้งแรก พึ่งมาแก้ตนเองได้ ถ้าจะคิดรวมเวลาประมาณถึง ๑๐ กว่าปี เราหัดได้ถึงขนาดนั้นแล้ว ***เมื่อมีอารมณ์มากระทบเข้า จิตของเราก็ยังหวั่นไหวได้***

ผู้ปฏิบัติบางคน แม้แต่ความสงบสุขของจิตก็ยังไม่ทราบเสียเลย เมื่อมีอารมณ์กระทบเข้าแล้วจะเป็นอย่างไรกัน”

หัวข้อนี้ค่อนข้างเข้าใจยากสำหรับผู้ที่ใหม่ต่อการภาวนาเป็นอย่างมาก ใช่ไหมครับ?

ผมขออนุญาต “ตีความ” ตามที่เคยได้ยินได้ฟังมา หากผิดถูกประการใดขอท่านผู้รู้โปรดทักท้วงด้วยนะครับ

คือ ผมเคยทราบมาว่า **หลวงปู่เทสก์** เวลาท่านทำสมาธิ จิตของท่านจะรวมสงบนิ่งเป็นเวลานานๆ ได้รับความสงบสุข แต่ไม่ได้ออกพิจารณาทางปัญญา

อย่างที่พวกเราเคยได้ยินว่า “ติดสุข” หรือ “สมาธิหัวตอ” คือได้ความสุขความสงบ แต่ไม่เกิดปัญญาทางธรรม

และ ผมเคยทราบมาว่า **หลวงปู่มั่น** เคยตำหนิท่านว่า "นั่งโง่อยู่ตั้ง ๑๒ ปี"

ด้วยวิสัยนักปราชญ์ที่แท้จริง พอได้รับการชี้แนะจากพระอาจารย์ใหญ่แล้ว จิตท่านก็หลุดจากอาการ "ติดสุข" นั้นได้ และก้าวหน้าทางด้าน "ปัญญา" ไปอย่างรวดเร็วยิ่ง

ผิด - ถูก ประการใด กราบขออภัยด้วยครับ!

พระญาณวิศิษฏ์สมิทธิวีราจารย์
(พระอาจารย์สิงห์ ขนฺตยาคโม)
วัดป่าสาลวัน จ.นครราชสีมา

พระอาจารย์มหาปิ่น ปญฺญาพโล
วัดป่าแสนสำราญ
จ.อุบลราชธานี

พระอาจารย์กงมา จิรปุญฺโญ
วัดดอยธรรมเจดีย์
อ.โคกศรีสุพรรณ จ.สกลนคร

พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร
วัดป่าอุดมสมพร
อ.พรรณานิคม จ.สกลนคร

๘๒.

จิตรวมใหญ่อย่างประหลาด

บันทึกของ**หลวงปู่** จากตอนที่แล้วมาจบลงตรงที่ว่า ท่านฝึกจิตจนรวมลงสู่ความ "สงบสุข" มาได้นานถึง ๑๐ กว่าปีแล้ว แต่พบว่า "เมื่อมีอารมณ์มากระทบเข้า จิตของเราก็หวั่นไหวได้" แล้วผู้ที่ไม่เคยพบความ "สงบสุข" นั้น เมื่อมีอารมณ์กระทบเข้าจะไม่ยิ่งหวั่นไหวไปกว่านี้หรือ?

บันทึกของหลวงปู่มีต่อไป ดังนี้ : -

"เกิดความสงสัยในธรรมวินัยขึ้นมาว่า ความบริสุทธิ์ มรรค ผล นิพพาน อันสุดยอดในพุทธศาสนานี้ เห็นจะไม่มีเสียแล้วกระมัง คงยังจะเหลือแต่ฌานสมาบัติอันเป็นโลกีย์เท่านั้นเอง?

แต่เราก็ปรารภความเพียรไม่ท้อถอย ทั้งๆ ที่อากาศร้อนแทบเป็นบ้าตาย

วันหนึ่ง จิตรวมอย่างน่าประหลาดใจ

คือ รวมใหญ่เข้าสว่างอยู่คนเดียว แล้วมีความรู้ชัดเจนจนสว่างจ้าอยู่ ณ ที่เดียว จะพิจารณาอะไรๆ หรือมองดูในแง่ไหนในธรรมทั้งปวง ก็หมดความลังเลสงสัยในธรรมวินัยนี้ทั้งหมด คล้ายๆ กับว่าเรานี้ถึงที่สุดแห่งธรรมทั้งปวงแล้ว

แต่เราก็มิได้สนใจในเรื่องนั้น มีแต่ตั้งใจไว้ว่า ไฉนหนอเราจะชำระใจของเราให้บริสุทธิ์หมดจด

เราทำได้ขนาดนี้แล้ว จะมีอะไรแลดำเนินต่อไปอย่างไรอีก?"

๘๓.

เห็นแย้งในคำสอนอาจารย์

บันทึกของ**หลวงปู่** มีต่อไปว่า : -

"เมื่อมีโอกาสจึงเข้าไปศึกษากับท่านอาจารย์สิงห์ ท่านแนะให้เราพิจารณาอสุภะเข้าให้มาก เพ่งให้จนเป็นของเน่าเปื่อย แล้วสลายเป็นธาตุสี่ในที่สุด

***เรา**ได้สอดขึ้นโดยความสงสัยว่า ก็เมื่อจิตมันวาง**รูป** ยังเหลือแต่**นาม** แล้วจะกลับมายึดเอารูปอีก มันจะไม่เป็นของหยาบไปหรือ?*

*แหม! ตอนนี้**ท่าน**ทำเสียงดังมาก หาว่าเราอวดมรรคอวดผลเอาเสียเลย*

*ความจริง นับตั้งแต่ออกปฏิบัติมา เราไม่มีความชำนาญในการ**พิจารณาอสุภะ**จริงๆ อะไรๆ ก็กำหนดเอาที่จิตเลย โดยเข้าใจเอาเองว่ากิเลสเกิดที่จิต เมื่อจิตไม่ส่งส่ายวุ่นวายสงบดีแล้ว สิ่งอื่นใดๆ มันก็บริสุทธิ์ไปหมด*

*เมื่อ**เรา**สอดแทรกขึ้นด้วยความสงสัยเท่านั้น เป็นเหตุให้ท่านขึ้นเสียงดังตามอุดมคตินิสัยของท่านอย่างนั้นแล้ว จะทำอย่างไร?*

*เราก็นิ่ง นึกขยิ่มอยู่ในใจแต่ผู้เดียว โดยคิดว่า**มติของท่านทำไมไม่ตรงตามความคิดเห็นของเราเสียนี่กระไร เรื่องนี้อย่างไรเสียนอกจากท่านอาจารย์มั่นแล้วเราคงไม่มีที่พึ่งแน่**"*

๘๔.

ปลีกตัวแยกจากหมู่คณะ

หลวงปู่เทสก์ ได้บันทึกเหตุการณ์ที่เห็นท่านแย้งกับคำสอนของ **หลวงปู่สิงห์** ในวิธีการภาวนาในครั้งนั้นต่อไปว่า : -

*"...สักพักใหญ่เสียงของท่านเบาลง แล้วหันมาถาม**เรา**ว่า **ยังไง**?*

***เรา** ก็ยังยืนกรานว่า **ยังไม่เห็นด้วย** ที่ว่ากระผมมาอวดมรรคอวดผลนั้นขออย่าได้สงสัยเลยครับ กระผมเคารพนับถือครูบาอาจารย์ด้วยความบริสุทธิ์ใจจริงๆ*

*ที่มาเปิดเผยความเห็นและความจริงใจในครั้งนี้ ก็เพราะหมดหนทางจริงๆ ว่า **อาการของจิตอย่างนี้พึ่งได้ประสบเป็นครั้งแรก ก็ไม่ทราบว่าถูกหรือผิด แล้วจะแก้ไขหรือดำเนินการอย่างไรต่อไปอีก***

กระผมไม่ถือโกรธครูบาอาจารย์ หากท่านยังมีอุบายอะไรต่อไปอีกที่จะแก้ไขความข้องใจของกระผมได้ กรุณาโปรดได้เมตตาให้เต็มที่เลยครับ

*แล้ว**ท่าน**ปลอบใจว่า ค่อยทำค่อยไปนั่นแหละมันหากจะเป็นไป*

แหมวันนั้นใจเลยหมดที่พึ่งเอาเสียจริงๆ ไม่มีความเยื่อใยอาลัยในหมู่คณะเสียเลย

*ตามปกติ **ท่านอาจารย์**ไม่อยากให้หมู่คณะแตกแยกกัน อยากให้ช่วยกันเผยแพร่พระศาสนาในจังหวัดนี้ แต่**เรา**อยากปลีกตัวหาวิเวกมานานแล้ว ตั้งแต่ได้พบเพื่อนเมื่ออยู่ขอนแก่นโน้น เพราะรู้ตัวดีว่าความเพียรและอุบายของเรายังอ่อน พยายามจะปลีกตัวอยู่เรื่อยมา โดยมิให้ครูบาอาจารย์และหมู่เพื่อนสงสัยว่า เราไม่ชอบหมู่ แต่ก็ไม่สำเร็จสักที*

***คราวนี้ออกพรรษาแล้วจึงได้มีโอกาส**"*

พ.ศ. ๒๔๗๖ อายุ ๓๒ ปี
ถ่ายที่ร้านถ่ายรูป จ.เชียงใหม่

ตอน ๓ :
ตามพระอาจารย์ขึ้นภาคเหนือ

มหามณฑปอนุสรณ์บูรพาจารย์
วัดป่าอาจารย์มั่น (ภูริทตฺโต) บ้านแม่กอย
ต.เวียง อ.พร้าว จ.เชียงใหม่

๘๕.

ชวนเพื่อนไปตามหาหลวงปู่มั่นที่เชียงใหม่

หลังออกพรรษา ปี พ.ศ.๒๔๗๕ **หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี** ได้กราบลา **พระอาจารย์สิงห์ ขนฺตยาคโม** และหมู่คณะ เดินทางกลับไป**จังหวัดหนองคาย**

พรรษา ๑๑ ปี พ.ศ.๒๔๗๖ **หลวงปู่** พักจำพรรษาที่**วัดอรัญญวาสี** อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย

ในพรรษานี้เอง **หลวงปู่** ตั้งใจจะไปตามหา**หลวงปู่มั่น** ที่**จังหวัดเชียงใหม่** ได้ชักชวน **หลวงปู่อ่อนศรี สุเมโธ (พระครูสีลขันธ์สังวร)** พระสหธรรมิกร่วมเดินทางไปด้วย

บันทึกของหลวงปู่มีดังนี้ : -

"ในพรรษานี้ ***เราเตรียมพร้อมที่จะไปตามท่านอาจารย์มั่นที่จังหวัดเชียงใหม่***

*ตลอดพรรษาเราปรารภความเพียรและอุบายแนวเดิมที่ใช้อยู่วัดป่าสาลวัน โคราช แล้วก็ยึดเหนี่ยวเอา**ท่านอาจารย์มั่น**มาเป็นเครื่องเร่งเร้าทำความเพียร แต่จิตก็ไม่ละเอียดเหมือนเดิม*

*เมื่อออกพรรษาจึงปรารภกับ**ท่านอ่อนสี** (พระครูสีลขันธ์สังวร) ว่า ผมจะไปตาม**ท่านอาจารย์มั่น**ที่จังหวัดเชียงใหม่ ท่านจะไปด้วยผมไหม ถ้าจะไปด้วย ผมขอกติกาไว้ก่อนว่า (เขียน **อ่อนสี** ตามต้นฉบับเดิมของหลวงปู่ - ปฐม)*

*๑. การไป **อย่าได้บ่นถึงความทุกข์ลำบากต่างๆ** เป็นต้นว่า การเดินทาง อาหาร ที่อยู่อาศัย แม้ที่สุดถ้าอาพาธ เราสงเคราะห์กันจนสุดความสามารถแล้วตายเป็นตายกัน*

*๒. **เมื่อคิดถึงบ้าน** หรือหมู่คณะมีบิดามารดา เป็นต้น จะไม่ยอมนำส่ง*

*๓. ต้องเป็นผู้**ยอมสละตาย**ในที่ทุกสถาน ไม่ว่าจะเพราะกรณีใด*

ถ้าท่านตัดสินตกลงปลงใจจะทำตามกติกาทั้ง ๓ ข้อนี้ได้ จึงไป ถ้ายังไม่สามารถทำตามได้ก็อย่าไปเลย ท่านจะเสียใจภายหลัง และก็จะเป็นเรื่องทำให้ผมเป็นทุกข์อีกด้วย

ท่านบอกว่า ผมชอบใจ

***ผมขอไปด้วย ยังมีโยมอีกคนหนึ่งบวชเป็นชีปะขาว ขอร่วมเดินทางไปกับเรา**"*

พระครูสีลขันธ์สังวร
(พระอาจารย์อ่อนศรี สุเมโธ)
วัดพระงามศรีมงคล จ.หนองคาย

๘๖.

ออกเดินทางไปเชียงใหม่

ออกพรรษาปี พ.ศ.๒๔๗๖ **หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี** พร้อมกับ **หลวงปู่อ่อนศรี สุเมโธ** และโยมที่บวชเป็นชีปะขาวอีก ๑ คน ออกเดินทาง จาก**อำเภอท่าบ่อ** จังหวัดหนองคาย **เพื่อไปตามหาหลวงปู่มั่นที่จังหวัดเชียงใหม่**

"พวกเราได้ลงเรือยนต์จากนครเวียงจันทน์ ทวนกระแสน้ำขึ้นไปนครหลวงพระบาง พักแรมคืนตามบ้านบ้าง กลางหาดทรายบ้าง สามคืนสี่วันจึงถึงนครหลวงพระบาง

ตามระยะทางสองข้างริมแม่น้ำโขง เราชมวิวธรรมชาติ อากาศเยือกเย็น ทำให้ใจเราวิเวกวังเวงมีความสุขมาก

ประกอบกับคนโดยสารน้อย เขาพากันนอนหลับหมด ยังคงเหลือแต่กัปตันกับลูกเรือไม่กี่คน

ภาพทิวทัศน์อันปราศจากหมู่บ้าน มีแต่ป่าดงพงไพรและชะโงกหินที่ยื่นออกมาคลุมแม่น้ำ

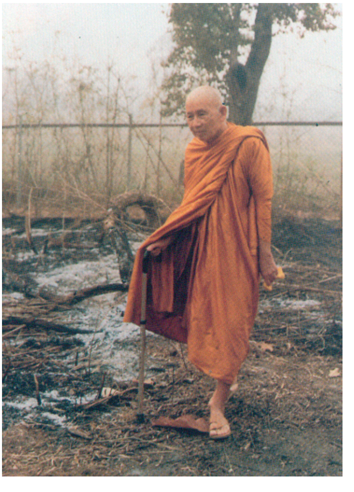
ทั้งบางทีมีสัตว์ เช่น ลิง ค่าง กระโดดโลดโผนไล่เย้าหยอกกันสนุกตามประสาสัตว์ พอเรือเข้าไปใกล้ ต่างก็จับกลุ่มชุมนุมกันมองดูพวกเรา

ภาพอันนั้นทุกวันนี้เราเข้าใจว่าจะหาดูได้ยาก เราอนุสรณ์ถึงภาพอันนั้นแล้วทุกวันนี้ก็ยังวิเวกใจอยู่เลย

*พวกเราถึง**นครหลวงพระบาง**แล้ว ได้ขอเข้าพักที่วัดใหม่ใกล้กับพระราชวังพระเจ้ามหาชีวิต ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานพ**ระบาง** อันเป็นมิ่งขวัญของชาวนครหลวงพระบาง*

*พอดีเป็นวันที่อัครมเหสีท่านทรง**ฉลองแท่นพระบาง**อีกด้วย นับว่าเป็นโชคดีของพวกเราที่จะได้ชมประเพณีการทำบุญของชาวหลวงพระบาง แต่เราจะไม่ขอกล่าวในที่นี้*

***หลังจากฉลองแท่นพระบางเสร็จแล้ว เราขอลาท่านสมภารไปพักวัดหนองสระแก้ว ซึ่งอยู่บนภูเขาคนละฟากฝั่งแม่น้ำโขงตรงกันข้ามกับนครหลวงพระบาง เพื่อรอเรือที่จะขึ้นไปอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย**”*

๘๗.

ชีปะขาวป่วยที่ลำพูน

บันทึกการเดินทางของหลวงปู่จากนครหลวงพระบางไปเชียงใหม่ มีต่อไปดังนี้ : -

*"...**พวกเรารออยู่ ๔ คืน จึงได้ลงเรือขึ้นไปอำเภอเชียงแสน ระยะทางก็สี่คืนเท่ากันกับลงมานครเวียงจันทน์***

*พวกเราพักอยู่ที่**อำเภอเชียงแสน** ๔-๕ คืน จึงได้เดินทางไปเชียงราย ลำปาง แล้วได้อยู่ที่สวนแขก**พระบาทตากผ้า** (อ.ป่าซาง จ.ลำพูน) ปากทางจะเข้าเขา*

*เวลานั้น**ปะขาว**ที่ไปด้วยป่วย ไม่มีไข้แต่เมื่อย อ่อนเพลีย น้ำปัสสาวะข้นแดงคล้ายกับน้ำล้างเนื้อ*

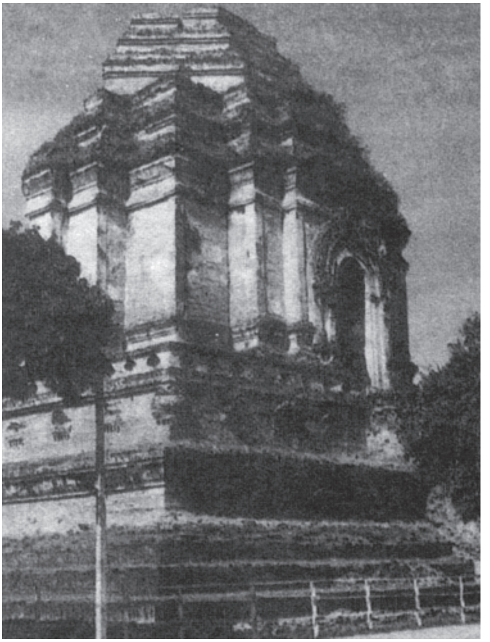
*พวกเราไกลหมอ ใช้**ยาพระพุทธเจ้า** รักษากันเอง กล่าวคือ **ให้เธอฉันน้ำมูตร (น้ำปัสสาวะ) ของตนเอง ทั้งๆ ที่มีสีแดงร่าๆ นั้น พอถ่ายออกมาอุ่นๆ ก็ดื่มเข้าไปเลย***

แหมวิเศษจริงๆ ดื่มอยู่ไม่ถึง ๑๐ วัน หายเป็นปกติเลย

*หลังจากนั้นพวกเราออกเดินทางด้วยเท้าเปล่าได้ระยะทางราว ๓๕ กิโลเมตร ต่อจากนั้นขึ้นรถบ้าง เดินบ้าง ถึง**ลำพูน เชียงใหม่***

เมื่อเข้าไปที่วัดเจดีย์หลวง สืบถามดูเรื่องราวของท่านอาจารย์มั่นก็ไม่ค่อยได้ความ มิหนำซ้ำพระบางองค์ยังพูดเป็นอาการดูถูกเหยียดหยามท่านเสียด้วยซ้ำไป”

ท่านผู้อ่านคงจำได้ว่า **หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต** ไม่ต้องการรับภาระในการบริหารคณะสงฆ์ในครั้งนั้น ท่านต้องจำใจรับตำแหน่งเจ้าอาวาส **วัดเจดีย์หลวง** ในปี ๒๔๗๕ เพียงพรรษาเดียว แล้วสละตำแหน่งเจ้าอาวาสออกวิเวกตามป่าเขานอกเมืองเชียงใหม่ โดยกลับมา**วัดเจดีย์หลวง เพื่อโปรดญาติโยมบ้างเป็นบางครั้ง**

วัดเจดีย์หลวง จังหวัดเชียงใหม่

๘๘.

เรื่องเกี่ยวกับมาตุคาม

หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี ได้บันทึกเกี่ยวกับเรื่อง**มาตุคาม** หรือ **สตรีเพศ** ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตการเป็นนักบวชของท่าน ๓ ครั้ง ครั้งแรกเมื่อท่านเดินทางมาถึงเชียงใหม่ ส่วนอีกสองครั้ง เป็นการบันทึกเรื่องราวย้อนหลังที่เกิดขึ้นในอดีต นับเป็นความเมตตาอย่างยิ่งของ**หลวงปู่** ที่ได้เล่าเรื่องส่วนองค์ของท่านไว้ เพื่อให้เป็นคติเตือนใจแก่ลูกหลานในภายหลัง

หลวงปู่ ใช้ชื่อหัวข้อเกี่ยวกับเรื่อง**มาตุคาม** ทั้งสามเรื่องนี้ว่า **"ชีวิตผจญภัยในสมณเพศ"**

เรื่องแรก มีดังนี้ : -

*"**เรา**ขออภัยท่านผู้อ่านทั้งหลายสักเล็กน้อย ในการที่จะเล่าเรื่อง**ชีวิตผจญภัยในสมณเพศ**นี้ ดูจะหาสาระอันใดมิได้และเมื่อกล่าวไปก็เป็นที่อับอายขายขี้หน้าตนเอง หากจะไม่กล่าวหรือ ชีวประวัติก็จะไม่สมบูรณ์*

*อตีเต กาเล ขณะเมื่อเราพักอยู่ที่**วัดเจดีย์หลวง เชียงใหม่** นั้น รู้สึกว่าสุขภาพของเราสมบูรณ์ดี ซึ่งไม่เคยมีมาแต่กาลก่อนเลย **เห็นจะเพราะเราชอบอากาศเย็นก็ได้***

เราได้ไปถ่ายภาพเป็นอนุสรณ์ หลังจากนั้นมาสองวันเราได้ไปรับภาพที่ร้านด้วยตนเอง

*ขณะที่เราเอาภาพมาดูอยู่นั้นเอง มีผู้หญิงคนหนึ่งไม่ทราบว่าเป็นคนชนิดไหน เดินมาข้างหลังแล้วพูดว่า **คุณพี่ขา ดิฉันขอสักแผ่นบ้าง** พร้อมทั้งแสดงกิริยาส่อไปในทางยั่วยุ*

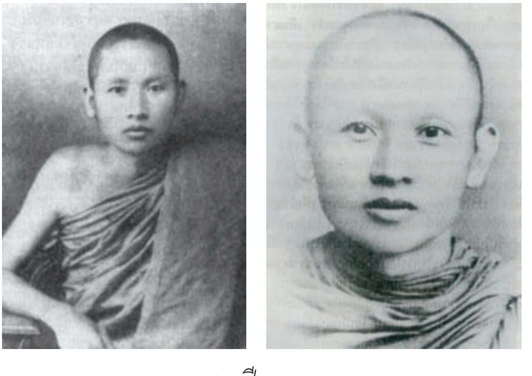
เราได้ยินเสียงนั้นก็ตกใจ เพราะเราเพิ่งมา ไม่รู้จักใครทั้งนั้น

พอมองไปดูอาการดังนั้น เราจึงทำปฏิกิริยาที่ตรงกันข้าม แล้วเขาก็หันกลับหลบหน้าหนีไป

หลังจากได้ฟังคำพูดและเห็นอากัปกิริยาของเขานั้นแล้ว เหมือนกับได้รับฟังธรรมเทศนากัณฑ์ใหญ่

*เราจึงมาจินตนาการถึงเรื่องของ**มาตุคาม**อย่างกว้างขวาง ซึ่งกิริยาในทำนองนี้ของมาตุคาม เราได้พบเห็นมามากต่อมากแล้ว **หากแต่เราไม่สนใจ เพราะเรามุ่งมั่นอยู่แต่ในธรรมวินัยคำสอนของพระพุทธเจ้า เห็นมาตุคามเป็นภัยของพรหมจรรย์อย่างเดียว***

เมื่อมาประสบเหตุการณ์ครั้งนี้เข้า จึงเป็นเหตุให้เราทบทวนย้อนหลังกลับไปถึงเหตุการณ์ในอดีตเป็นตอนๆ ไป...”

อายุ ๓๒ ปี พรรษา ๑๑
ถ่าย ณ จ.เชียงใหม่ ปี พ.ศ. ๒๔๗๖

๘๙.

เรื่องมาตุคามในอดีต

*"...**คือ มีผู้หญิงคนหนึ่ง ซึ่งเราก็นับถือเขาว่าเป็นผู้มีจิตศรัทธา แลเขาก็มีอายุมากพอสมควร***

เราได้หัดให้เขาอบรมภาวนาตามวิธีของเรา ดังได้เคยอบรมคนอื่นๆ มาแล้ว

*ทีหลังเขาบอกว่า **ถ้ามาอยู่ใกล้ๆ เรา จิตค่อยหายกลุ้มหน่อย***

บางที ถ้าหมู่มาอยู่ด้วยเรามากๆ เขาก็มานั่งอยู่ด้วยเป็นเวลานานๆ

*ตอนนี้เรารู้เล่ห์ของเขาแล้ว เราได้สอนให้เขา**แก้จิตด้วยวิธีภาวนา** แต่ก็ไม่ได้ผล*

เราใช้วิธีพูดขู่และกล่าวคำหนักๆ เพื่อให้เขาโกรธ ก็ไม่ได้ผลอีก

***วันหนึ่งเป็นเวลาจวนจะค่ำโพล้เพล้** เขาได้ผลุนผลันขึ้นไปบนกุฏิของเรา เราจะห้ามอย่างไรๆ ก็ไม่เชื่อ ขึ้นไปแล้วนั่งซึมไม่พูดอะไร*

เราได้เรียกให้ญาติของเขามากระชากแขนลงไป เขาโกรธใหญ่

***ตอนเช้า** เรากำลังเดินจงกรมอยู่ เขาได้เดินตรงขึ้นมาหาเรา แล้วยืนอยู่ในที่ไม่ไกลนัก แล้วตะโกนใส่เราบอกว่า 'สอนกัมมัฏฐานทำไมแบบนี้ สอนให้คนเป็นบ้า อาจารย์ไหนๆ ก็ไม่พ้นจากกามกิเลส' ว่าแล้วก็หันหลังกลับไป*

เราเห็นแล้วไม่สบายใจเลย ญาติของเขาได้เอาไปที่โรงพยาบาล หมอตรวจดูแล้วก็บอกว่าไม่มีอะไร

ต่อจากนั้นก็ได้ไปอยู่ในสำนักชีอีกแห่งหนึ่ง ซึ่งเขาเคยสนิทคุ้นเคยมาแต่เมื่อก่อน

สามเดือนล่วงไปแล้ว *เขาจึงได้กลับมาหาเราอีก ตอนนี้เขาสำนึกรู้สึกความผิดของเขาเอง ได้มาสารภาพผิด โดยคิดว่า* ***เรามีมหานิยมได้ทำให้เขาหลงรักเรา***

แล้วเขาก็ได้ขอขมาโทษเราไปแล้ว เป็นอันจบเรื่องที่หนึ่ง*”*

๙๐.

มาตุคามเรื่องที่สอง

*"**เรื่องที่สอง** หลังจากนั้นอีกนาน เราได้อบรมสั่งสอนพุทธศาสนิกชนไปตามชนบทในที่ต่างๆ โดยความเมตตาปรารถนาดีด้วยความจริงใจ ไม่เห็นแก่ความลำบากตรากตรำ*

ตอนกลางคืนบางทีเราอบรมสั่งสอนเขาสองยามสามยามเราก็ทนได้

โดยเฉพาะสงสารผู้หญิงที่ยังสาวๆ ไม่มีพันธะอะไร อยากให้เขาเห็นทุกข์ในภาวะเพศของตน แล้วรักษาศีลพรหมจรรย์ให้บริสุทธิ์ เมื่อตายแล้วเกิดใหม่จะได้พ้นภาวะเดิมหรือเกิดเป็นผู้ชายแล้วจะได้บวชเป็นพระเณรต่อไป

*ความนึกคิดอันโง่ๆ ของเรานี้ ได้มีต่อสตรีเพศทั่วไป มิใช่เฉพาะคนนั้นคนนี้ **ความเมตตานั้นได้กลายเป็นมหานิยมไปโดยเราหาได้รู้ตัวไม่***

กล่าวคือ มีผู้คนนิยมนับถือเรามาก จนมีผู้หญิงผู้ชายทั้งหนุ่มแก่แลเป็นสาวมาบวชอยู่ป่ากับเราด้วยเป็นอันมาก ซึ่งบางคนภาวนาก็ได้ผลเป็นที่น่าอัศจรรย์ประจักษ์แก่ตนเองและหมู่คณะด้วย

แต่ผู้ที่ภาวนาไม่เป็นนั่นซิมาทำเหตุ กลับมาสร้างกิเลสให้หนักขึ้น

***วันหนึ่ง** เรามีธุระต้องจากที่นั้นไป มีแม่ชีคนหนึ่งมาขอติดตามไปด้วย เราได้ห้าม แล้วก็ออกเดินทางไป*

หลังจากนั้น แม่ชีคนนั้นงงเซ่อไปเลย ไม่พูดอะไรทั้งหมด ใครจะถามอย่างไรๆ ก็ไม่พูด มีแต่ยิ้มๆ อย่างเดียว

เราไปเสียหลายวัน พอกลับมาเห็นอาการอย่างนั้น เราได้พยายามพูดคำหนักๆ ให้แกโกรธ เพื่อให้ลืมอารมณ์เดิม แกก็ยิ้มๆ อยู่อย่างนั้น

เราใช้วิธีทางศาสนาช่วยก็ไม่ได้ผล เราจึงใช้ให้คนนำไปส่งญาติๆ ของเขา ตอนนี้เราไม่สนใจอะไรมาก คิดได้แต่ว่า ***เหตุทั้งหลายนี้เกิดจากความใคร่ในกามเท่านั้น***

หลังจากนั้น เราได้อบรมศีลธรรมแก่พุทธศาสนิกชนด้วยความเมตตาปรารถนาดีเป็นทุนมาโดยลำดับ

เรื่องภัยอันตรายแก่พรหมจรรย์ของเราเล็กๆ น้อยๆ โดยทำนองนี้เราได้ผ่านมามาก แต่เราไม่สนใจและไม่คิดว่าจะเป็นไปได้ ทั้งในใจก็ละอายต่อเหตุการณ์เช่นนี้มากเสียด้วย จึงไม่ขอกล่าว”

เป็นอันว่าเรื่อง**แม่ชี**ที่กล่าวถึงนี้ ท่านว่าเป็นเรื่องเล็กๆ น้อยๆ เป็นการกล่าวนำเท่านั้น ยังไม่นับเป็น**เรื่องที่สอง**นะครับ

ต้องตามตอนต่อไป

๙๑.

เหตุการณ์น่าหวาดเสียว

*“จะไปขอกล่าวถึง**เหตุการณ์อันน่าหวาดเสียวที่สุดในชีวิตพรหมจรรย์***

*คือ เมื่อครั้งเราเข้ามาในเพศบรรพชิตใหม่ๆ **ปกติกลางคืนเวลาว่าง บางทีเราก็พาเด็กไปเยี่ยมบรรดาโยมซึ่งเคยอุปัฏฐากค้ำจุนเรามา***

***มาวันหนึ่ง** พอเราขึ้นไปบนบ้านของโยมผู้หนึ่ง แกออกมาปิดประตูเลย เราตกใจ!*

เวลานั้น แกอยู่กับลูกเล็กๆ คนหนึ่ง แล้วเราก็เริ่มคุยสนทนากันในเรื่องต่างๆ ตามประสาของคนนับถือกัน

*แต่ไหนแต่ไรมา ไปทีไรแกมักถามเสมอว่า **เราอยากสึกไหม** เราคนใจซื่อแล้วก็ขี้อาย จะบอกทุกครั้งว่า **ไม่** แล้วก็พูดเรื่องธัมมะธัมโมเรื่อยไป*

มาคราวนี้ก็เช่นกัน แกถามอย่างเดิม แล้วแกยังคุยถึงเรื่องอดีตของแกว่า เมื่อก่อนแต่งงานมีพระมารักมาชอบแก แต่ไม่ได้แต่งงานกัน สามีคนปัจจุบันแต่งงานกันเพราะญาติทั้งสองฝ่ายเห็นชอบด้วยกัน แล้วจัดการให้ แล้วก็อยู่กันไปอย่างนั้นแหละ ไม่ทราบว่าจะแตกร้าวกันเมื่อไร

*เราก็นั่งฟังเฉยๆ โดยถือว่า**คนคุ้นเคยกัน พูดกันโดยความสุจริตใจ***

*แต่แปลกที่กิริยาของแกมี**กระเถิบเข้ามาใกล้ทุกที** แสงไต้หรี่จวนจะดับไม่ดับแหล่ บอกให้เขี่ย แกก็ยิ้มๆ เฉยๆ (สมัยจุดไต้)*

***เรา** ชักใจไม่ดีแล**ร้อน**ด้วยความใคร่ขึ้นมาบ้าง แล**ความกลัวบาป** พร้อมทั้งกลัวคนจะรู้เข้าก็มาก ในขณะนั้น...ถึงจะให้เราพูดเวลานี้ เราก็พูดอะไรไม่ถูกเลย มันตื้อไปหมด*

ถึงตัวแกเอง เท่าที่สังเกตดูก็เป็นเอามากๆ ทีเดียว ดูสีหน้าแล้วเกือบจะไม่มีสติเอาเสียเลย

แกทนไม่ไหว ต้องลุกออกไปข้างนอก ดื่มน้ำ เอาน้ำลูบหน้าแล้วจึงกลับมาใหม่ตั้งหลายหน

แต่กลับเข้ามาทีไร นั่งใกล้-ชิดเราเข้าทุกที

เราใจไม่ดี มันงง-มึนไปหมด ทำให้เราหงุดหงิดรำคาญ จึงลากลับวัด

ที่ไหนได้ มองดูเด็กที่ไปด้วย นั่งพิงฝาหลับแล้ว

แกขอร้องให้เรานอนพักที่บ้านด้วย เช้าจึงกลับ!

เรายิ่งงงใหญ่ พร้อมด้วยความกระดากใจเอามากๆ ทีเดียว เราบอกให้ปลุกเด็ก ครั้งที่สองจึงยอม

เด็กตื่นแล้ว เราสองคนกับเด็กเดินลงบันไดบ้านด้วยความมึนงงและละอายแก่ใจตนเองมาก กลัวหมู่เพื่อนแลครูบาอาจารย์จะรู้เข้าด้วย

ถึงวัดราวเที่ยงคืน แล้วปรารภถึงเรื่องนั้นว่า อะไรหนอ อะไรหนอ ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น นอนไม่หลับจนสว่าง

เป็นอันว่าเราตลอดปลอดภัย พ้นอันตรายมาได้อย่างปาฏิหาริย์”

๙๒.

นี่หรือเล่ห์หญิง

"เรื่องทั้งหลายแหล่ในอดีต ที่เราเล่ามาทั้งหมดนั้น เกิดจากผู้หญิงสาวที่เราไม่เคยรู้จักหน้าตาเขามาก่อนเลย ซึ่งเดินเข้ามาขอรูปภาพของเราในวันนั้น

เท่ากับเทศนาให้เราฟังแท้ๆ

อ๋อ! เล่ห์เหลี่ยมของหญิงทั้งหลายผู้ยังหลงมัวเมาอยู่ในกามโลกีย์ในโลกนี้ เป็นอย่างนี้แลหนอ

เราจึงขอขอบพระคุณเขาไว้เป็นอย่างมาก ณ โอกาสนี้ด้วย

เรื่องแรก*ที่ยกมาเล่านั้น เกิดขึ้นเหมือนเราได้ฟังเทศน์เขา จึงไม่แปลกอะไร*

สองเรื่องหลัง*ต่อไป(ที่เขียนเล่ามาแล้ว)นั้น จะเป็นเพราะเราไม่สนใจในเรื่องโลกีย์วิสัย หรืออีกทีเขาก็เรียกกันว่าโง่ก็ได้*

แต่เรายอมเป็นคนโง่ในเรื่องพรรค์นั้น แล้วจึงยอมสละชีวิตออกบวช แล้วก็บวชอย่างชนิดที่ยอมถวายชีวิต เพื่อบูชาพระพุทธศาสนาเอาจริงๆ ด้วย

อนึ่ง หากเราไม่โง่เช่นนั้นก็ดี หรือบุญกุศลของเราไม่ช่วยค้ำจุนไว้ก็ดี และเราไม่ยอมสละชีวิตเพื่อบูชาพระศาสนาก็ดี ป่านนี้ตัวของเราคงจะเป็นมูลเหยี่ยวมูลกาไปแล้วแต่นานก็ได้"

๙๓.

คำสอนของพระพุทธองค์

“เมื่อเราได้อนุสรณ์ถึงเหตุการณ์ที่ได้ผ่านพ้นอันตรายมาอย่างน่าหวาดเสียวแล้ว ทำให้เราเกิดความปีติอิ่มใจจนทำให้ร่างกายสั่นสะท้านอยู่หลายวัน

แม้หลังจากนั้นแล้ว เมื่อเราปรารภถึงเรื่องนั้นขึ้นมาทีไรก็เกิดปีติขึ้นมาเช่นเคย ตลอดกาลเวลาเกือบยี่สิบปีทีเดียว

เราละอายแก่ใจมาก ไม่อยากจะพูดเลยว่า ***มาตุคามเป็นภัยอันตรายแก่พรหมจรรย์*** *เพราะ**มารดาของเราก็เป็นผู้หญิงและพุทธศาสนาที่เราซุกหัวพึ่งร่มเงาอยู่ขณะนี้ โดยมากก็อาศัยผู้หญิงค้ำจุนไว้แท้ๆ***

ถึงสมัยพุทธกาล ***นางวิสาขา*** *ก็มีนามกระเดื่องเลื่องลือว่าเป็น* ***มหาอุบาสิกาในพระพุทธศาสนา*** *คนหนึ่ง*

แต่ถึงกระนั้น เมื่อพระพุทธองค์จะเตือนพระสาวกให้ระวังสังวรในพรหมจรรย์แล้ว ก็เตือนให้ระวังสังวรในเพศตรงข้ามโดยส่วนมาก

*เช่น ใน**ปัจฉิมโอวาท** ตราตรัสตอบคำถามของ**พระอานนท์**ที่เกี่ยวถึงการปฏิบัติต่อสตรีเพศหลังจากพระองค์ปรินิพพานแล้ว : -*

การที่ไม่ได้เห็นไม่ได้ยินนั้นแลดี หากจะมีการได้เห็นได้ยินก็อย่าทำความสนิทแลพูดคุยด้วย หากจำเป็นจะต้องพูดคุยด้วยแล้ว ก็จงสำรวมใจไว้ให้ดี

ดังนี้เป็นต้น

*ส่วน**สตรีเพศ** เล่า ผู้อบรมใจของตนให้บริสุทธิ์หลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้ ก็มาปรารภบุรุษเพศที่ตรงกันข้ามอันเป็น**อิฏฐารมณ์** จนให้เห็นโทษแล้วเบื่อหน่ายเหมือนกัน*

*ดังเรื่อง **นางอุบลวรรณาเถรีภิกษุณี** กล่าวตอนหนึ่งใจความว่า :-*

เราเห็นโทษในกามทั้งหลาย เมื่อกามเข้าไปกลุ้มรุมอยู่ในหัวใจของคนใดแล้ว ย่อมทำให้บอดให้มืด แม้บิดาก็สามารถสังวาสกับบุตรของตนได้”

๙๔.

เป็นของมีอุปการะแก่ผู้เห็นโทษ

*"เป็นอันสรุปได้ว่า ภัยอันตรายที่ร้ายกาจของพรหมจรรย์ตัวสำคัญตัวหนึ่ง คือ **กามโลกีย์** แต่มิได้หมายเอาเพศตรงข้ามแต่อย่างเดียว*

*เพราะมนุษย์สัตว์ทั้งหลายที่เกิดมาใน**กามภูมิ** นี้ ย่อมเกิดจากบิดามารดาสองคนจึงเกิด*

ฉะนั้น ใครๆ จะทำอย่างไรๆ ก็ต้องหนีไม่พ้นเพศตรงข้ามอยู่ดีๆ นี่เอง

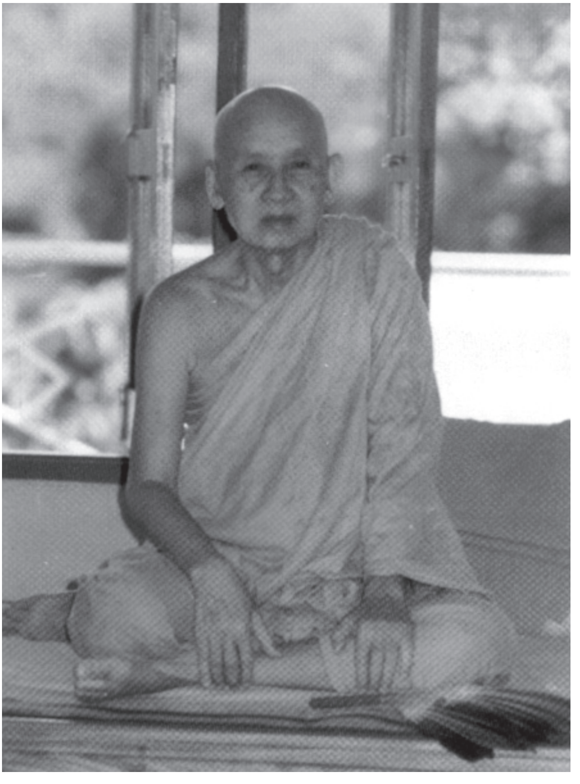
แต่...ผู้จะไปให้พ้นจากกามทั้งหลาย ต้องยกเอากามมาเป็นเหตุมาเป็นเรื่องปรารภทั้งนั้น โดยเฉพาะก็คือเพศตรงข้ามอันเป็นวัตถุที่ตั้งเครื่องหมายของกามราคะ

เพราะความใคร่ความกำหนดเป็นนามธรรมซึ่งมีอยู่แล้วในจิตของทุกๆ คน เมื่อมันเกิดขึ้นแล้วก็จะต้องเพ่งลงไปในรูปธรรมให้เป็นเครื่องหมาย แล้วก็ยึดเอาเป็นอารมณ์

*อนึ่ง **รูปธรรม** ที่จิตไปเพ่งเล็งอยู่นั้น ก็มีพร้อมที่จะสนองความใคร่ ความกำหนัดทุกประการ เป็นต้นว่า รูป เพศ สี สัณฐาน กิริยามารยาท และวาจา*

*ฉะนั้น เพศที่ตรงกันข้ามก็ดี หรือวัตถุกามทั้งหลายก็ดี ใจได้ชื่อว่าเป็นของมีอุปการะแก่ผู้ซึ่งเห็นโทษในกามทั้งหลายแล้วจะทำตนให้พ้นจาก**กามโลก**นี้ได้เป็นอย่างดี*

ถ้าหาไม่แล้ว ***พระธรรมวินัย พุทธบัญญัติ*** *หรือการปฏิบัติพระกัมมัฏฐานทั้งหลาย ตลอดถึงอุบายและปัญญาทั้งปวง ก็จะไร้ค่าหาประโยชน์มิได้”*

๙๕.

ยุทธวิธีของสมณะ

"มนุษย์สัตว์ทั้งหลายที่เกิดมาในกามภพนี้ ทุกคนจำจะต้องต่อสู้กับภัยอันตรายพรรค์นี้ด้วยกันทั้งนั้น ไม่ว่าผู้อยู่ในสมณเพศหรือฆราวาส

*อย่างน้อยถึงจะไม่มีอาวุธทันสมัย ก็ต้องใช้**อาวุธที่บิดามารดาปั้นให้** (คือ **กำปั้น**) ต่อสู้*

ผู้ใดไม่ลุกขึ้นทำการต่อสู้ ผู้นั้นได้ชื่อว่าเป็นผู้ไร้สาระในชีวิตที่เกิดมา

*แต่**ยุทธวิธีของสมณะ** กับ **ของฆราวาส** มีผิดแผกกันอยู่ที่ตรง **สมณะต่อสู้เพื่อชิงชัย ฆราวาสต่อสู้เพื่อปราชัย***

ผู้ไม่ต่อสู้เสียเลย คือผู้ที่เน่าทั้งเป็นๆ

เรื่องทั้งหมดนี้ ก็เพื่อเป็นประโยชน์แก่ท่านผู้บวช เพื่อรักษาซึ่งพรหมจรรย์ อันจะสืบศาสนาของพระพุทธเจ้าต่อไป

อันมาตุคาม เป็นภัยแก่พรหมจรรย์อย่างมหันต์ แต่ก็มีคุณอนันต์แก่พระศาสนาเท่ากัน

เพราะ มาตุคามเป็นเรือนร่างที่เกิดของพระพุทธเจ้าและพระสาวกทั้งหลาย และยังเป็นที่ปรารภให้เกิดธรรมของท่านเหล่านั้นด้วย

ในทัศนะของเราแล้ว ภิกษุผู้ล่วงละเมิดในพระวินัยที่น่าเกลียด

ที่สุด คือสิกขาบทที่เกี่ยวด้วยรูปิยะ เรื่องความรักๆ ใคร่ๆ ที่เรียกว่า ***กามโลกีย์*** *นี้*

*นับประสาอะไรแต่*__*สมณะ*__*ผู้ละกามทั้งหลายแล้วออกบวช แม้แต่* __*ฆราวาส*__*ผู้หมกมุ่นข้องอยู่ในกามคุณ ๕ แท้ๆ* ***หากผู้ใดไม่ปรารภหรือแสดงปฏิกิริยาออกมาในที่ประชุมชนผู้ดีแล้ว เขาถือว่าเป็นคนเลว*** *"*

หลวงปู่ *ท่านจบเรื่อง*__*มาตุคาม*__ *อันเป็นภัยแก่เพศพรหมจรรย์ เพียงแค่นี้ เพื่อจะเขียนถึง*__*การออกติดตามหาหลวงปู่มั่น*__ *ต่อไป โดยเขียนส่งท้ายตอนนี้ไว้ดังนี้ : -*

"เราได้นำท่านผู้อ่านเข้าบุกป่าฝ่าภัยอันตรายที่ร้ายแรงมาจนอ่อนพลียแล้ว บัดนี้ขอวกเข้ารายการติดตามท่านอาจารย์มั่นต่อไป"

๙๖.

ตามหาหลวงปู่มั่นเข้าเขตพม่า

เหตุการณ์นี้อยู่ในปี พ.ศ.๒๔๗๖ **หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี** กับ **หลวงปู่อ่อนสี สุเมโธ** ได้ติดตามหา**หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต** เข้าไปในเขตพม่า

บันทึกของท่านมีดังนี้ : -

*"พวกเราพากันพักอยู่**วัดเจดีย์หลวง** ๒-๓ คืน แล้วก็ลาสมภารท่านออกเดินทางตามหา**ท่านอาจารย์มั่น** ต่อไป*

เมื่อสืบถามดูตามสำนักต่างๆ ที่ท่านเคยพักอาศัยไม่ได้เรื่องแล้ว ***เพื่อให้สิ้นความสงสัย พวกเราจึงตัดสินใจเดินทางออกนอกประเทศ***

เข้าเขตพม่า ไปทางเมืองหาง เมืองต๋วนหมอกใหม่ รางเครือ ขึ้นไปถึงผาฮังฮุ้ง (รังรุ้ง และรุ้งคือนกแหยี่ยว - ปฐม) ติดเขตเมืองปั๋น แม่น้ำสาละวิน แต่ก็ผิดหวัง ไม่ปรากฏวี่แววว่าท่านจะไปทางนั้น

*พวกเราทนหนาวไม่ไหว พักอยู่ด้วย**ชาวเขาเผ่าปะหล่อง** ๒ คืน แล้วก็กลับลงมา*

หนาวอะไรถึงขนาดเดือนมีนา-เมษาแท้ๆ นอนกองไฟตลอดกลางวันกลางคืนเลย

หากเป็นฤดูหนาวหรือปีที่หนาวจัดแล้วจะขนาดไหนกัน?"

๙๗.

พูดถึงหลวงปู่มั่น

หลวงปู่เทสก์ ได้พูดถึงสาเหตุที่ **องค์หลวงปู่มั่น** ไม่ยอมรับตำแหน่งเจ้าอาวาส**วัดเจดีย์หลวง** โดยออกบำเพ็ญเพียรตามป่าเขาห่างไกลผู้คนว่า : -

*"เหตุที่**ท่านอาจารย์มั่น**หนีเข้าป่า เนื่องด้วย**เจ้าคุณพระอุบาลีคุณูปมาจารย์** (จันทร์ สิริจนฺโท) นับถือท่านอาจารย์มั่นมาก*

*เมื่อท่านเห็นว่าจะมีชีวิตอยู่ไม่รอดแล้ว พร้อมทั้งขณะนั้นพระผู้ใหญ่ผู้ซึ่งสมควรจะครอง**วัดเจดีย์หลวง** ไม่มี **ท่านจึงมอบภาระวัดเจดีย์หลวงให้ท่านอาจารย์มั่นต่อไป***

ท่านอาจารย์มั่น** ท่านชอบสงบ ไม่ต้องการความยุ่ง ท่านได้อยู่จำพรรษาเพื่อสนองเจตนาของ**เจ้าคุณอุบาลีฯ** เพียงพรรษาเดียว **ออกพรรษาแล้วก็ลาเข้าป่าหายไป

*พอดีกับ**ท่านเจ้าคุณอุบาลีฯ** ท่านก็มรณภาพในพรรษานั้น*

***ต่อจากนั้นสองพรรษา ไม่มีใครทราบข่าวคราวว่าท่าน (พระอาจารย์มั่น)ไปอยู่ไหน เราทั้งสองกับท่านอ่อนสีจึงได้ค้นหาตามไปพบท่าน**"*

๙๘.

ออกค้นหาในเขตพม่า

"การเดินรุกขมูลคราวนี้ เป็นการแสวงหาท่านอาจารย์มั่นไปในตัว

อยู่ในเขตเมืองไทยของเรา ถึงแม้จะกันดารด้วยนานัปการ ก็เป็นธรรมดาของผู้เดินรุกขมูล

พอออกนอกเขตเมืองไทยเราไปแล้ว แสนจะรำคาญและกันดารหลายอย่าง เช่น คำพูดและขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งบางอย่างทั้งๆ ที่ถือพุทธด้วยกัน แต่การถือผิดแผกจากที่เราเคยถือมา จนบางอย่างไม่ตรงกับธรรมวินัยพุทธบัญญัติ เลยก็มี มันลำบากใจแก่เราผู้เป็นอาคันตุกะอย่างยิ่ง

ยิ่งเที่ยวไปตามหมู่บ้านชาวเขาต่างๆ แล้ว แสนจะกันดาร หนทางยิ่งแล้วใหญ่

บางแห่งต้องเดินตามลำธาร หุบเขา มิฉะนั้นก็เดินเลียบหน้าผาที่สูงชัน

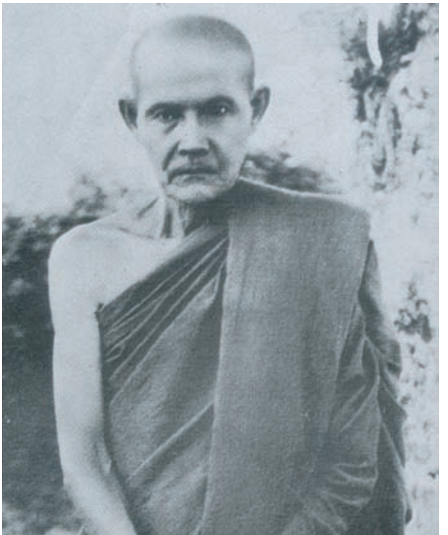
ตอนขากลับลงมาลื่นก้อนหิน หกล้มหัวเข่าแตกเหวอะหวะ ต้องอุตส่าห์เดินกะเผลกๆ จึงถึงบ้านโป่งป่าแขม อันเป็นเขตแดนไทย-พม่าติดต่อกัน แล้วมานอนรักษาที่ถ้ำปล่อง ๑๐ คืน

เมื่อเราเข้าไปในเขตพม่า ***มีสิ่งที่น่าชม คือ เขาเป็นคนชอบสงบใจบุญ ไม่มีขี้ขโมย ขี้โกง***

แม้เป็ด ไก่ สุกร เขาก็ไม่เลี้ยง เพราะเขาไม่ฆ่าสัตว์ รับประทานผักปรุงด้วยพริก เกลือ และถั่ว งา เป็นพื้น นานทีปีครั้งจะมีปลากรอบจากเขมรขึ้นไปให้ชิม

ได้ข่าวว่าหลังสงครามญี่ปุ่น ***จอมพล ป.*** *(พิบูลสงคราม) บังคับให้เลี้ยงสัตว์ เดือดร้อนกันมาก*

เราชอบใจน้ำใจศรัทธาเขามาก และความสงบเงียบเขาก็ดี ขนาดวัดติดเขตรั้วบ้านเขา กลางคืนไม่มีเสียงอึกทึกเลย เหมือนกับไม่มีบ้านอย่างนั้นแหละ*”*

หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต

๙๙.

ตามหาในเขตไทย

ในตอนที่แล้ว **หลวงปู่** บอกว่า ในตอนขากลับจากพม่า ท่านได้รับอุบัติเหตุ เหยียบก้อนหินลื่นล้มเข่าแตก เป็นแผลเหวอะหวะ ได้มาพักรักษาตัวที่ **"ถ้ำปล่อง"** ๑๐ วัน

บันทึกการเดินทางของ **หลวงปู่** มีต่อไปว่า : -

*"แผลที่หัวเข่าเราหายพอเดินได้แล้ว เราสองคนเดินตัดข้าม**เขาม่อนอางขาง** (**ขาง** หมายความว่า **หวง** แปลว่า **เขาผีหวงหรือผีดุ**)*

วันนั้น พวกเราเดินไปถึงหมู่บ้านชาวเขา เพราะภูเขาลูกนี้สูงมาก เที่ยงวันถึงยอดเขา

ขาลงมาชันมาก ถึงตีนเขามืดพอดี

*เดินมากลางทาง **ได้ยินเสียงเสือร้องอยู่ไม่ไกลนัก**จากพวกเรา*

*เรากลัวเสือแทบตาย แต่ก็ไม่บอกให้เพื่อนของเรารู้ว่าเป็นเสียงเสือ เพราะ**ท่านเป็นคนบ้านทุ่ง** ไม่รู้จักเสียงเสือ หากเราบอกให้ท่านทราบเดี๋ยวท่านจะกลัวไปด้วยอีกคน*

พ้นจากเสือร้องไปแล้วสักครู่ หลงทาง เลยพากันแวะนอนในป่านั้นเอง

คืนนั้นเรากลัวเสือจนนอนไม่หลับตลอดคืน น้ำค้างก็แรง หนาวก็หนาว เพื่อนเรานอนกรนโครกๆ ตลอดคืน เรากลัวเสือได้ยินจะตาย ท่านนอนสบายไปเลย

เช้ามืด *พากันเก็บเครื่องบริขาร แล้วก็หอบทั้งเปียกๆ นั่นเอง ออกเดินทางต่อไป*

ขณะเดินทาง เราได้บอกท่านว่า ที่ร้องเมื่อคืนนี้ ทำเสียงดังเหมือนกับสุนัขเจ็บจะตายนั่นแหละ คือ ***เสียงเสือโคร่ง*** *เมื่อมันได้อาหารอิ่มแล้ว มันก็สนุกร้องอย่างนั้นเอง*

พวกเราเดินทางราว ๒ โมงเช้าจึงถึงหมู่บ้าน เตรียมตัวออกบิณฑบาต ฉันจังหันแล้วก็ออกเดินทางต่อไปอีก

มาพักอยู่ถ้ำตับเต่าชั่วระยะหนึ่ง เพื่อพักเอากำลังหายเหนื่อย แล้วจึงออกเดินทางไปทางอำเภอพร้าว*”*

ที่**หลวงปู่** เขียน **“ถ้ำตับเต่า”** ก็คือ **ถ้ำตับเตา** คำว่า **ตับ** คือ ทับถม ส่วน **เตา** หมายถึง **ขี้เถ้า** เป็นถ้ำที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งอยู่ใน **อำเภอฝาง** ปัจจุบันแยกมาเป็น**อำเภอวชิรปราการ** จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของอำเภอพร้าวและอยู่ทางเหนือของอำเภอเชียงดาว

ดอยผาตูบ *เมืองฝางในอดีต คือ ถ้ำตับเตา อ.วชิรปราการ จ.เชียงใหม่ ในปัจจุบัน*

๑๐๐.

เดินหลงทาง

หลวงปู่ บันทึกการเดินทางในช่วงนี้ภายใต้หัวข้อว่า **“ลางร้ายของผู้เดินทาง”** เป็นช่วงการเดินทางจาก**อำเภอฝาง** ตัดตรงไปยัง**อำเภอพร้าว** สถานที่ที่**หลวงปู่มั่น** พำนักอยู่

*“**สิ่งที่ไม่น่าเชื่อแต่มันได้เป็นไปแล้ว** กล่าวคือ วันนั้น พวกเราฉันจังหันแล้วออกเดินทางจาก**ถ้ำตับเต่า** **มีอีเก้งวิ่งผ่านหน้าพวกเรา**ออกจากข้างบ้านสองหลังคาเรือน ซึ่งเขาปลูกอยู่กลางทุ่งหญ้าแฝกริมประตูวัดนั้นเอง*

แล้วเขา (เก้ง) วิ่งช้าๆ อย่างขี้เกียจอย่างนั้นแหละ พวกเราก็ไม่สนใจ ถือเสียว่าเรามาหาบ้านเมืองของเขา

*พอเดินผ่านหมู่บ้าน แล้วตัดข้ามทุ่งนาซึ่งจะไปเข้าปากทาง **อีเก้งสองผัวเมีย**ปนฝูงควายอยู่ **เห็นพวกเราก็วิ่งออกหน้าอีก** แล้วพวกเราก็ไม่สนใจเช่นเคย*

พอพ้นจากนั้นไปไม่กี่เส้น ทั้งๆ ที่พวกเราก็เดินเข้าทางเดินเท้าแล้วทำไมพากันแวะออกจากทางเดิม แล้วเข้าทางเก่าๆ เข้าไปในหุบเขาได้

พวกเราเดินตามลำธารไปไม่มีทางขึ้นตลิ่งเลยอยู่ราว ๑๐ ชั่วโมง เพราะสองข้างทางเป็นภูเขาสูงชัน

ตลอดเวลาเดินทางแดดไม่ส่องเลย พวกเราไม่ได้พักแม้แต่ฉันน้ำ พอเหนื่อยเพลียชวนเพื่อนกลับทางเก่าเพื่อนก็ไม่ยอม

ในใจเรานึกว่า**ยอดห้วย** (ต้นน้ำ) มันต้องเกิดจากน้ำไหลจาก**โคก** (ที่สูง) มารวมกัน เหมือนห้วยทางภาคอิสาน

ที่ไหนได้ พอเดินไปถึงยอดห้วยมันเป็นหน้าผาเสียฉิบ

ไปเจอะรอยกวางและหมูป่านอนปลัก เราหมดหนทางเดินต่อ

พอย้อนหลังกลับเท่านั้นแหละ เจ้ากรรม-เราเหยียบก้อนหินพลาด หกล้มหินบาดพื้นเท้าเป็นแผลลึก

พอดีจวนจะมืดอยู่แล้ว หยิบเอาผ้าอังสะมาพันแผล แล้วตัดสินใจพากันปีนป่ายขึ้นตลิ่งชันๆ กอปรด้วยหินลูกรัง

แม่เอ๋ย! เหยียบลงตรงไหนคอยแต่จะกลิ้ง”

ยักษ์กุมภัณฑ์ ผู้รักษา**ถ้ำตับเตา** และ**รอยพระพุทธบาท**ในถ้ำตับเตา

๑๐๑.

เดินทางอย่างลำบากลำบน

บันทึกการเดินทางของ**หลวงปู่** มีต่อไปว่า : -

“พอถึงยอดเขาราวหนึ่งทุ่ม ได้เห็นทางคนเดินวกไปวกมาตามยอดเขาพอรางๆ เราดีใจว่ามีทาง คงใกล้หมู่บ้านแล้ว

*ทันใดนั้น **กวาง** มันเห็นแสงไฟเทียนโคมผ้าพวกเรา มันตื่นตกใจร้องปิ๊บ-ปิ๊บ พร้อมทั้งกระทืบเท้า เราก็ตกใจแทบหัวใจหยุดเต้น*

*พอตั้งสติได้ เอ๊ะ! นี่เสียงกวางแน่ แล้วมองไปที่เสียง เห็นหน้าอกมันขาวๆ จึงเชื่อแน่ชัดลงไปอีกว่า **กวาง***

ทีหลังมันร้องปิ๊บอีก แล้วมันก็กระโดดลงเขาหายไป

*เมื่อพิจารณาดู**ทับนอน** ของเขา (ชาวบ้าน) ที่อยู่ตามทางที่ผ่านๆ ไปแล้วเห็นว่ายังไกลบ้านคนนัก*

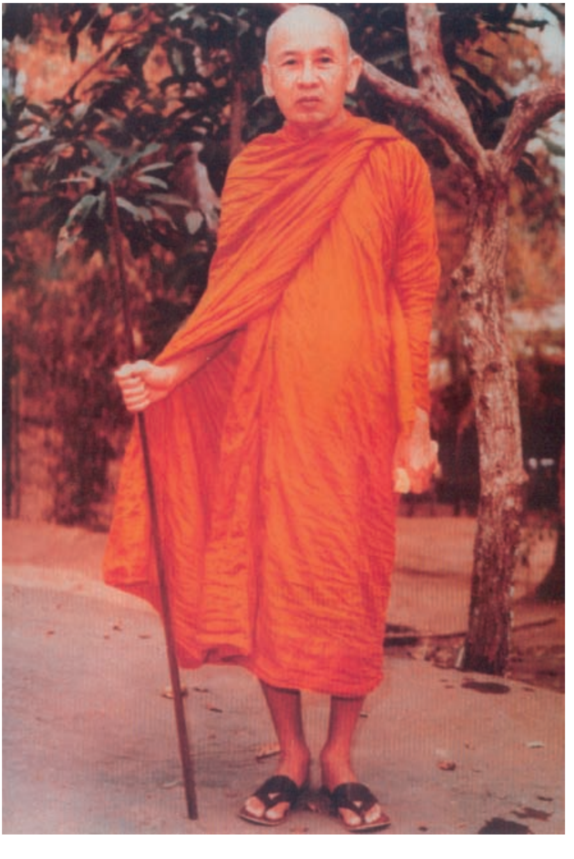
อนึ่ง เป็นเวลาดึกพอพักนอนแล้ว จึงได้พากันจัดหาที่นอนตามชอบใจในป่าหญ้าที่รกๆ นั้นเอง

แต่ตลอดคืนนอนไม่หลับ กลดมุ้งกางไม่ได้ ลมแรง ทางพื้นดิน นอกจากปลวกจะมารบกวนแล้ว เจ้ามดก็พากันมารุมกินเลือดที่แผลและเหงื่อตามตัว

ที่ตาต้องเอาผ้าพันไว้ มิฉะนั้นแล้วมันจะมารุมกินน้ำตาเรา

พอสว่างมา ลุกขึ้นมองดูข้างหลังทางเข้ามา เห็นทุ่งนาเท่าบิ้งนานิดเดียว เรากำหนดทิศได้ว่า ถ้าตรงไปทางนี้คงเจอะทางที่เราหลงนั้นแน่ จึงเดินตรงลัดป่าลัดโคกตามกำหนดหมายไว้

แหม! เท้าเจ็บ เราเดินฝ่าก้อนกรวดหินลูกรังกลางโคก แทบจะไปไม่รอดอยู่แล้ว แต่กัดฟัน จำเป็นจำใจต้องเดินเพราะไม่มีหมู่บ้านอยู่ใกล้...”

๑๐๒.

ได้อาหารเอร็ดอร่อย

“...เดินไปพักใหญ่ๆ ก็ไปตกทางที่คาดไว้จริงๆ เดินไปกว่าจะถึงหมู่บ้านก็ราว ๓ โมงเช้า (๐๙.๐๐ น.) เราค่อยโล่งใจหน่อย

แล้วได้พากันปลงเครื่องบริขารไว้ริมท่าน้ำข้างๆ บ้านเขานั้นเอง

สักครู่มีคนเดินออกมาหา เราได้เล่าพฤติการณ์ทั้งปวงให้เขาทราบ

เราคิดจะขอข้าวเขาฉันโดยตรงๆ ก็กลัวจะเป็นโทษ จึงพูดเป็นอุบายว่า พวกเรายังไม่ได้ฉันข้าวเลย แล้วก็เจ็บเท้าจะไปบิณฑบาตก็ไม่ได้ เราอยู่ ณ ที่นี้จะได้ฉันข้าวไหม?

เขาบอกว่า ได้ฉันเจ๊า แล้วเขากลับเข้าไปในบ้าน

พวกเราเชื่อว่าเขาคงจะนำข้าวมาให้ฉัน แล้วก็พากันลงอาบน้ำ

พอลงอาบน้ำแล้วขึ้นมาเท่านั้นแหละ แม่โอ๊ย! ***แผลที่เท้าเจ็บเดินไม่ได้เลย***

เมื่อคืนนี้ตลอดคืนมันก็ไม่เจ็บ เช้านี้เดินมาก็พอทนไหว นี่ทำไมจึงเจ็บเอาจนลุกไม่ได้

ท่านอ่อนสี เพื่อนคู่ทุกข์ก็เป็นลมหน้ามืด ลุกไม่ขึ้น

คอยเขาจะเอาข้าวมาให้ฉันก็หายเงียบ ความหิว ความเพลียก็ประดังเข้ามา ดีที่มียาแก้ลมติดถุงย่ามไปด้วย

*ช่วยกันพยาบาล**ท่านอ่อนสี** กว่าจะลุกขึ้นได้ก็สายร่วม ๑๐ โมงเช้าแล้ว เราจึงให้ท่านไปถามเขาดู*

เห็นแต่เด็กสองคนเฝ้าบ้านอยู่ ถามได้ความว่าผู้ใหญ่เข้าป่าไปหากินหมดแล้ว

หมู่บ้านนี้มีสองหลังคาเรือน อาชีพเขาไปหาตัดยอดตองอ่อนมารีดขายมวนบุหรี่กิน

*พอ**ท่านอ่อนสี**มารายงานแล้ว เราให้ท่านไปตามเอาเด็กทั้งสองคนนั้นมา **แล้วถามแลกข้าวด้วยไม้ขีดไฟ** เพราะสมบัติอะไรเราไม่มี ยังเหลือแต่ไม้ขีดไฟคนละสองกล่อง*

แลกข้าวได้ข้าวเหนียวสองกระติบ น้ำพริกถั่วเน่าสองจาน กับต้มผักชะอมสองมัด

พวกเราพากันฉันอย่างเอร็ดอร่อยนี่กระไร

พอฉันเสร็จแล้วเท้าเรายิ่งเจ็บใหญ่ เจ็บเอาจนเนื้อแข็งเต้นเลย

เราพากันทนทรมานอยู่ที่นั้นจนตะวันบ่ายสามโมงเศษๆ จึงได้พากันเดินเขยกๆ ไปอีกราว ๓ กม. จึงถึงอีกหมู่บ้านหนึ่ง

***แล้วพยาบาลแผลและพักเอาแรงอยู่ ณ ที่นั้น ๑๑ คืน จึงได้เดินข้ามเขาบ้านกะเหรี่ยงมาตกเขตอำเภอพร้าว ณ ที่บ้านมโนรา (ลูกสั้น)**"*

เมรุพระราชทานเพลิงศพ
ของหลวงปู่ ที่วัดหินหมากเป้ง

๑๐๓.

พบหลวงปู่มั่นสมปรารถนา

*"**เย็นวันนั้นพวกเราได้ทราบข่าวดี มีคนมาบอกว่าท่านอาจารย์มั่นอยู่ที่ป่าเมี่ยงแม่ปั๋ง ท่านอาจารย์สานอยู่ที่ปากทางเข้าไปถ้ำดอกคำ***

พวกเราดีใจคิดว่าสมความปรารถนาแล้วครั้งนี้

*ฉันเช้าแล้วเตรียมตัวออกเดินทาง ค่ำถึง**ถ้ำดอกคำ** ที่**ท่านอาจารย์สาน**อยู่พอดี พักอยู่ด้วยท่านคืนหนึ่ง สนทนาธรรมสากัจฉาและเรื่องราวต่างๆ พอควร*

เช้า ฉันแล้ว ท่านแนะทางให้ พวกเราสองคนจึงได้ลาท่านไป

*พวกเราไปถึงที่อยู่ของ **ท่านอาจารย์มั่น** ราวบ่าย ๔ โมง ท่านกำลังเดินจงกรมอยู่*

***พอท่านมองมาเห็นเรา ท่านจำได้แม่น เรียกชื่อเราเลย** แล้วท่านพักเดินจงกรม เดินเข้าไปนั่งที่อาศรมของท่าน*

พวกเราปลงเครื่องบริขารไว้ข้างนอก ท่านไม่ยอม ท่านให้เอาไปไว้ที่เฉลียงอาศรมของท่าน แล้วพวกเราเข้าไปกราบนมัสการท่าน

ท่านได้ถามสารทุกข์สุกดิบพอเป็นเครื่องระลึกเล็กน้อย แล้วเราจึงได้กราบเรียนท่านว่า

ที่ต้องตามหาท่านอาจารย์ในครั้งนี้ ด้วยจุดประสงค์อยากจะมาขอความกรุณาให้ท่านอาจารย์ได้ช่วยแก้อุบายภาวนาให้ เพราะกระผมได้คิด และได้ศึกษาจากหมู่คณะมามากแล้ว เห็นว่านอกจากท่านอาจารย์แล้ว คงไม่มีใครแก้อุบายนี้ของกระผมได้แน่"

หน้าถ้ำดอกคำ
ต.น้ำแพร่ อ.พร้าว จ.เชียงใหม่

ท่านผู้อ่านคงจำได้ว่า **หลวงปู่เทสก์** ท่านมีความเห็นขัดแย้งกับ **หลวงปู่สิงห์** พระอาจารย์ของท่าน ในแนวทางปฏิบัติภาวนา

กล่าวคือ ในการภาวนานั้น **หลวงปู่เทสก์** ได้พบความ "สงบสุข" ตั้งแต่พรรษาแรกๆ และเป็นติดต่อกันมาร่วม ๑๐ ปี ท่านจึงเห็นว่าเป็นแนวทางที่ถูกต้องแล้ว

แต่ **หลวงปู่สิงห์** แนะให้ท่านพิจารณา **กาย** หรือ **เจริญอสุภกัมมัฏฐานให้มาก**

หลวงปู่ ของเรา เห็นว่าท่านได้พิจารณา**จิต** ซึ่งเป็น**ส่วนละเอียด** จนพบ**ความสงบเย็น** แล้ว ทำไมจึงต้องยก **กาย** ซึ่งเป็น**ส่วนหยาบ** ขึ้นมาพิจารณาอีกเล่า ?

หลวงปู่ ท่านไม่เชื่อ**หลวงปู่สิงห์** จึงได้ดั้นด้นตามหา**หลวงปู่มั่น** พระอาจารย์ใหญ่ ให้เป็นผู้ตัดสินเรื่องนี้

๑๐๔.

อุบายธรรมจากหลวงปู่มั่น

“...แล้วก็ได้เล่าความเป็นมาของเราถวายให้ท่านทราบทุกประการ เริ่มต้นแต่ได้ปฏิบัติมา จนกระทั่งถึงเรื่องที่ได้นำเข้าไปเรียน**ท่านอาจารย์สิงห์**ที่โคราช

ท่านจึงเล่าถึงการที่ท่านได้อบรมสานุศิษย์มาแล้วเป็นทำนองว่า ให้เราทบทวนดูหมู่เพื่อนที่ท่านอบรมมาว่า

*‘ถ้าองค์ไหนดำเนินตามรอยของ**ผม** จนชำนิชำนาญ มั่นคง องค์นั้นย่อมเจริญก้าวหน้า อย่างน้อยก็คงตัวอยู่ได้ตลอดรอดฝั่ง*

ถ้าองค์ไหนไม่ดำเนินตามรอยของผม องค์นั้นย่อมอยู่ไม่ทนทาน ต้องเสื่อมหรือสึกไป

*ผมเอง หากมีภาระมากๆ ยุ่งกับหมู่คณะ การประกอบความเพียรไม่สม่ำเสมอ เพ่งพิจารณาใน**กายคตา**ไม่ละเอียด จิตใจก็ไม่ค่อยจะปลอดโปร่ง*

การพิจารณา อย่าให้จิตหนีออกนอกกาย อันนี้จะชัดเจนแจ่มแจ้ง หรือไม่ก็อย่าได้ท้อถอย เพ่งพิจารณาอยู่ ณ ที่นี้ละ จะพิจารณาให้เป็นอสุภะหรือให้เห็นเป็นธาตุก็ได้ หรือจะพิจารณาให้เห็นเป็นขันธ์หรือให้เห็นเป็นไตรลักษณ์ได้ทั้งนั้น แต่ให้พิจารณาเพ่งลงเฉพาะในเรื่องนั้นๆ จริงๆ ตลอดอิริยาบถทั้งสี่

แล้วก็มิใช่ว่าเห็นแล้วก็จะหยุดเสียเมื่อไร จะเห็นชัดหรือไม่ชัด ก็พิจารณาอยู่อย่างนั้นแหละ

เมื่อพิจารณาอันใดชัดเจนแจ่มแจ้งด้วยใจตนเองแล้ว สิ่งอื่นนอกจากนี้จะมาปรากฏชัดในที่เดียวกันดอก'

ท่านบอกว่า อย่าให้จิตมันรวมเข้าไปภวังค์ได้"

ท่านผู้อ่านลองอ่านทบทวนข้อความที่เป็น**ตัวดำ**อย่างพินิจพิจารณาอีกทีนะครับ องค์**หลวงปู่มั่น** ท่านย้ำให้พิจารณา **กาย** หรือ **รูปขันธ์** โดยพิจารณาให้เป็น**อสุภะ** เป็น **ธาตุ** (ดิน น้ำ ลม ไฟ) ก็ได้ เพ่งลงไปจนเห็น**ไตรลักษณ์** (อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา) อย่างชัดเจน

อันนี้หมายถึง เห็นด้วย **จิต** นะครับ ไม่ใช่ใช้สมองคิด หรือจินตนาการเอา

เป็นอันว่าก็เหมือนที่ **หลวงปู่สิงห์** ท่านบอกนั่นแหละครับ

ส่วนการดู**จิต**อย่างเดียว จนพบความ **สงบเย็น** เป็นเวลานานๆ นั้น **หลวงปู่มั่น** ท่านบอกว่า เป็น **สมาธิหัวตอ**

หลวงปู่เทสก์ ยังถูก**พระอาจารย์ใหญ่** ดุเอาอีกว่า **"นั่งให้โง่อยู่ตั้งสิบกว่าปี"**

นี้ผมเขียนตามความเข้าใจ และตามที่รู้มานะครับ หากไม่ถูกต้องโปรดเมตตาทักท้วงด้วยนะครับ

อ้อ ! ที่ท่านให้พิจารณา **กาย** ก็เพราะกายเป็น**ยุทธภูมิ** หรือเป็น**สนามรบ** การจะรบให้แตกหัก จะต้องทำในสนามรบนั่นเอง

๑๐๕.

เรียนกัมมัฏฐานใหม่

*"พอ**ท่าน**พูดจบ เรานึกตั้งปณิธานไว้ในใจว่า **เอาละ คราวนี้เราจะเรียนกัมมัฏฐานใหม่ ผิดถูกเราจะทำตามท่านสอน ขอให้ท่านเป็นผู้ดูแลและชี้ขาดแต่ผู้เดียว***

นับแต่วันนั้นเป็นต้นมา เราตั้งสติกำหนดพิจารณาอยู่แต่เฉพาะกาย โดยให้เป็นอสุภะ เป็นธาตุสี่ เป็นก้อนทุกข์อยู่ตลอดทั้งกลางวันและกลางคืน

เราใช้เวลาปรารภความเพียรอยู่ด้วยความไม่ประมาท สิ้นเวลา ๖ เดือน (พรรษานี้เราจำพรรษาอยู่ที่นี้) โดยไม่มีความเบื่อหน่าย

ใจของเราจึงได้รับความสงบ และเกิดอุบายเฉพาะตนขึ้นมาว่า ทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่ในโลกนี้เป็นเพียงสักแต่ว่า เป็นธาตุสี่เท่านั้น แต่คนเราไปสมมติแล้วหลงสมมติตนเองต่างหาก มันจึงต้องยุ่งและเดือดร้อนด้วยประการทั้งปวง

*เราได้อุบายครั้งนี้ ทำให้จิตหนักแน่นมั่นคง ผิดปกติกว่าเมื่อก่อนๆ มาก แล้วก็เชื่อมั่นในตัวเองว่า**เราเดินถูกทางแล้ว** แต่ยังไม่ได้กราบเรียนท่านอาจารย์ เพราะความเชื่อในอุบายของตนเองว่า **จะกราบเรียนท่านเมื่อไรก็คงได้**"*

๑๐๖.

หนาวขนาดเสือมานั่งผิงไฟด้วย

ปีนั้นเป็นปี พ.ศ. ๒๔๗๗ **หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี** จำพรรษาที่ ๑๒ ของท่าน อยู่กับ**หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต** ที่ **ป่าเมี่ยงแม่ปั๋ง** อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่

หลวงปู่ ได้เขียนเล่าเหตุการณ์ในช่วงนั้น ว่า : -

“ปีนั้น อากาศเย็นจัดมากจนได้สุมไฟนอน ไม้บาดที่มือ เลือดไม่ออกเลย

*ออกพรรษาแล้ว **ท่านอาจารย์มั่น** ลงมาที่ **บ้านทุ่งหมากข้าว** หรือ **ทุ่งบวกข้าว** ต.แม่ปั๋ง อ.พร้าว - ปฐม) **เรา**สองคนกับ**พระอ่อนสี** (พระครูศีลขันธ์ฯ) ยังคงอยู่ที่เดิมแต่เปลี่ยนที่กัน*

คือ เรา ลงมาอยู่ที่ท่านอาจารย์มั่นกับพระอ่อนสีจำพรรษา พระอ่อนสีขึ้นไปอยู่บนเขาที่เราอยู่จำพรรษา

กลางคืน เสือมานั่งเฝ้าพระอ่อนสีที่นอนอยู่ข้างกองไฟ พอไฟดับมันหนาว ลุกขึ้นจะใส่ไฟ เสือร้อง โฮก! แล้วก็โดดเข้าป่าไป

ท่านเป็นชาวทุ่ง ไม่รู้จักเสือ เราก็ไม่บอกให้ทราบเลย กลัวท่านจะกลัว

*ต่อมา **ท่านอาจารย์มั่น** มีหนังสือให้พวกเราลงไปหา เราไปช่วยทำธุระอยู่ ๑๐ คืน*

เอ๊ะ! อุบายที่เราเคยพิจารณาอยู่ชัดเจนแจ่มแจ้ง ชักจะไม่ค่อยชัดเจนเสียแล้ว นี่เห็นคนเป็นคนไปตามสมมติเสียอีกแล้ว"

ข้อความในประโยคสุดท้าย หมายความว่า จากที่ท่านฝึกจิตจน เห็นคนเป็น**อสุภะ** และเป็น**ธาตุสี่** ตามสภาพความเป็นจริงแล้ว ถอยกลับมา**เห็นคนเป็นตัวคน** ตามสมมติอีก

อันนี้ผมอธิบายแบบตีความตามความเข้าใจของผม *(เพราะเคยปรากฏกับตัวผมเอง ๑ อาทิตย์กว่าๆ แล้วจึงหาย)* ถือเป็นการบังอาจมาก ต้องกราบขออภัยด้วย หากผิดพลาดกราบท่านผู้รู้ช่วยแนะนำด้วยครับ

สำนักสงฆ์ป่าเมี่ยงแม่สาย ต.โหล่งขอด อ.พร้าว จ.เชียงใหม่

๑๐๗.

ออกรุกขมูลกับหลวงปู่แหวน

“พอเสร็จธุระ ***เรา****กับ****อาจารย์แหวน*** *(หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ) ขอลา****ท่าน*** *(หลวงปู่มั่น) ออกเที่ยววิเวกอีก*

ส่วนท่านอ่อนสี ให้อยู่อุปัฏฐากท่านอาจารย์มั่น

เรา *พากันออกเดินทางราวสามร้อยเส้น (๑๒ กิโลเมตร) ก็แวะเข้าป่า* ***พักรุกขมูล*** *แห่งหนึ่ง*

คืนวันนั้น ได้ยินเสียงเสือร้องบนยอดเขา ทำให้ใจเราวิเวกมาก

ระลึกเอาพุทธคุณมาเป็นอารมณ์ ต่อนั้นก็ทำให้เกิดความรู้มหัศจรรย์แปลกๆ อยู่หลายอย่าง อย่างไม่คิดและไม่เคยเป็นมาแต่เมื่อก่อนเลย

*พวกเราพัก ณ ที่นั้นสองคืน แล้วออกเดินทางต่อไปพบ****ท่านอาจารย์สาน*** *ที่* ***อำเภอพร้าว*** *แต่เราอยู่กับท่านไม่ได้นาน เพราะคิดถึงวิเวก*

*จึงได้ลาท่านขึ้นไป****บนภูเขามูเซอ*** *(ดอยมูเซอ) ไปทำความเพียรอยู่ ๙ คืน โดยคิดว่า* ***เราจะไปอยู่กับหมู่คนที่พูดไม่รู้ภาษากัน แล้วจะได้ประกอบความเพียรให้เต็มที่***

ส่วนอาหาร เราทราบดีแล้วว่าเขาใจบุญพอจะได้ฉันแน่”

๑๐๘.

เกิดวิปลาส

"เกิดวิปลาส" นี้เป็นชื่อหัวข้อเรื่อง ตามบันทึกต้นฉบับขององค์ **หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี**

ความหมายของคำน่าจะหมายความว่า มีความเห็นคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง นี่ผมอธิบายตามความเข้าใจของผมเองนะครับ

ขอย้ำว่า เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นในช่วงที่**หลวงปู่** ออกวิเวกกับ **หลวงปู่แหวน** โดยไปพักที่**ดอยมูเซอ** หรือ**บ้านปู่พญา** เป็นเวลา ๙ วัน

ท่านผู้อ่านคงจะจำได้ว่า ที่**บ้านปู่พญา** แห่งนี้ เป็นที่ที่ชาวบ้านมาเฝ้าจับตาคอยดู**หลวงปู่มั่น**อยู่ตลอดเวลา โดยสงสัยว่าท่านเป็น **"เสือเย็น"** และในภายหลังเกิดสงสัยว่า **หลวงปู่มั่น**นั่งหลับตา และเดินไปเดินมาหาอะไรอยู่

หลวงปู่ตอบว่า ท่านกำลัง**ตามหาพุทโธ**

แล้วชาวบ้านก็อาสาช่วยกัน**หาพุทโธ** เป็นการสอนให้ชาวบ้านได้รู้จักภาวนาจนบางคนได้รับผลเป็นอย่างดี

ลองไปทบทวนดูที่**หนังสือบูรพาจารย์ เล่ม ๑: หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต ประวัติ ข้อวัตรและปฏิปทา** หรือฟังเพลงชุด**ประวัติหลวงปู่มั่น** โดย **คุณพี่เพลิน พรหมแดน** ดูนะครับ

ในบันทึกของ **หลวงปู่เทสก์** ภายใต้หัวข้อว่า **"เกิดวิปลาส"** มีดังนี้ครับ : -

*“เราได้ปรารภความเพียรอย่างสุดความสามารถจนเกิด**วิปลาส** ขึ้นว่า **พระพุทธเจ้า พระสงฆ์ ไม่มี มีแต่พระธรรม***

เพราะพระพุทธเจ้า ก็คือ พระสิทธัตถะกุมาร มารู้พระธรรม จึงได้เป็นพระพุทธเจ้า

แม้ตัวพระพุทธเจ้าเอง ก็เป็นรูปธรรม นามธรรม

*พระสงฆ์ก็เช่นเดียวกัน ที่ได้มาเป็นพระสงฆ์ทั้งที่เป็นอริยะ และปุถุชน ก็มาดำรงอยู่ใน**พระธรรม**นี้ ทั้งนั้น*

รูปกายของท่านเหล่านี้ก็เป็นรูปธรรม นามธรรม

ความเห็นอันนี้ ดิ่งแน่วแน่ลงว่าต้องเป็นอย่างนั้นจริงๆ

*แต่ เราได้ย้อนมาตรวจดูตาม**สมมติบัญญัติ** แล้ว เอ! นี่มันไม่ตรงกันนี่*

*ความเห็นของเราสองแง่นี้ ได้โต้กันอยู่หลายวัน **ไม่ตกลง***

ดีที่เราไม่ยอมทิ้งสมมติบัญญัติ ถ้าหาไม่แล้ว ดูเหมือนจะสนุกใหญ่เหมือนกัน

*พอดี**ท่านอาจารย์สาน** ให้คนมานิมนต์ลงไปรับไทยทาน ใจหนึ่งมันก็ยังไม่อยากไป*

*แต่มาคิดถึง **บริขารผ้าสบง** ว่า **เราใช้มาร่วมสามปีแล้ว เกรงจะใช้ได้ไม่คุ้มพรรษา***

ไหนๆ เราไปแสวงหาบริขารให้สมบูรณ์แล้วจึงกลับขึ้นมาใหม่ จึงรับนิมนต์ท่าน

เมื่อลงมา ก็ได้สมประสงค์ทุกอย่าง

***แลความเห็นวิปลาสนั้นก็หายไปเอง**”*

๑๐๙.

บนดอยมูเซอ - บ้านปู่พญา

ช่วงที่**หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี** มาวิเวกบน**ดอยมูเซอ บ้านปู่พญา** ในเขตอำเภอพร้าวนั้น อยู่ระหว่างปี พ.ศ.๒๔๗๗ - ๒๔๗๘

บันทึกของ **หลวงปู่** มีต่อไป ดังนี้ : -

*"เมื่อตัดเย็บสบง ย้อม เสร็จแล้ว เราจึงขึ้นไป (บนดอยมูเซอ) ใหม่ แต่ไปคราวนี้มิได้ไปที่เดิม ขึ้นไปทาง**บ้านปู่พญา***

เมื่อเราไปถึง เขาพากันดีใจจัดเสนาสนะให้เราอยู่อย่างพร้อมใจกัน

โอ้โฮ! เบื้องต้นเราผิดหวังไปถนัดทีเดียว เรานึกว่าพูดไม่รู้ภาษากัน คงไม่มีใครมายุ่งเกี่ยว

ที่ไหนได้! ขึ้นไปครั้งแรกพักบ้านร้าง เขาไม่เคยเห็นพระธุดงค์ ทั้งเด็กเล็กหนุ่มแก่พากันมายืนมองดูเรา จากไกลจนใกล้ชิด ขนาดจะเหยียบเท้าเราเลย

มึงไปกูมา จากเที่ยงถึงราวบ่ายสี่โมงเย็น จากยืนลงนั่ง จากนั่งลงนอน

ความสกปรกเหม็นสาบ ไม่ทราบว่าอะไรต่ออะไร ทำเอาเราเป็นลมมืดหน้าแทบตาย

เขาทำทางให้เดินจงกรม พอเราออกเดินเท่านั้นแหละ แม่เอ๊ย! พากันกรูตามเป็นหางยาวเหยียดสุดทาง

เราไม่ไหวกลับมานั่งลง เขายังพากันเดินเป็นกลุ่มสนุกอยู่เลย

*ทีหลังทำความเข้าใจกันกับหัวหน้าเขา (**ปู่พญา** เท่ากับ **กำนัน**) ว่า **ไม่ควรเดินตามท่าน หากต้องการบุญ เมื่อเห็นท่านเดินอยู่ เราต้องพากันปึ๊ (ประนมมือ) ก็ได้บุญดอก**"*

งานบุญวันเกิดหลวงปู่

๑๑๐.

ชาวบ้านศรัทธาดีมาก

"...คราวนี้ เมื่อเห็นเราออกเดินจงกรมทีไร พากันมาปี๊เป็นแถวๆ ผู้ที่ยังไม่มาก็ไปเรียกกันมาเป็นกลุ่มๆ

คิดดูแล้วก็น่าสงสาร คนบ้านป่าไกลความเจริญแต่ซื่อสัตย์สุจริต ไม่มีใครไปอบรมเขาเป็นสิบๆ ปี หากไม่มีคดีอุกฉกรรจ์แล้ว เจ้านายก็ไม่ขึ้นไปให้เขาเห็นหน้าเลย

เขาบริหารกันเอง เชื่อถือหัวหน้ากันเคร่งครัด

ใครไม่ดี เช่น เป็นคนหัวแข็ง หาเรื่องทะเลาะวิวาทเพื่อนบ่อยๆ หัวหน้าตักเตือนไม่เชื่อฟัง หัวหน้าต้องขับหนีจากหมู่บ้าน เมื่อแกไม่ไป เขาก็ต้องหนีจากแกไป

ส่วนการขโมย รับรองไม่มีเด็ดขาด

เมื่อเราเดินทางไปตามภูเขา เห็นบ้านหนึ่งหลังหรือสองหลัง เราทายได้เลยว่า แค่นี้อยู่กับเขาไม่ได้เลย

ชาวเขาแถบนี้เขาอดข้าว ทำไร่ไม่ได้ผลมาแต่ปีกลาย

หมู่บ้านที่เราไปอยู่อาศัยนี้มี ๑๒ หลังคาเรือน มีข้าวกินเพียง ๓ เรือนเท่านั้น

เขาศรัทธาดีมาก เวลาเราออกบิณฑบาต มีคนตักบาตรเพียงสามคนเท่านั้น แต่เขาใส่มาก เราก็พอฉันอิ่ม"

๑๑.

ปีนี้ฝนตกน่าอัศจรรย์ !

"ทีหลังหัวหน้าเขามาเล่าให้เราฟังว่า : -

ทุกคนมีศรัทธาอยากใส่บาตรอยู่ แต่เขาละอายไม่มีข้าว เขาพากันรับประทานมันป่าต้มแทนข้าว

เราเกิดสงสารเขา พอดีเราก็ชอบมันนึ่งอยู่แล้วจึงบอกเขาว่า : -

ฉันชอบมันนึ่ง จึงได้ขึ้นมาอยู่ด้วยพวกเธอ ถ้าหาไม่แล้วฉันไม่ได้มาดอก

พอเขารู้เรื่องนั้นแล้ว วันหลัง เขาพากันขุดมันป่ามานึ่งตักบาตรเราเต็มบาตรทุกวันๆ แล้วก็พากันชอบใจหัวเราะยิ้มแย้มแจ่มใสอย่างน่าเอ็นดู

เขากลัวเราจะไม่ฉันให้เขา ตามมาดูถึงที่เลย เราได้แล้วก็ตั้งใจฉันให้เขาเห็น

แม้ปีนั้นปลูกข้าวแล้วฝนไม่ดี ทำให้ข้าวที่ปลูกไว้เหี่ยวแห้งเหลืองซีดไปหมด

ยังเหลือสิบวันจะเข้าพรรษา เขาพากันจัดเสนาสนะให้เราอยู่เสร็จเรียบร้อย ***ฝนตกลงมาอย่างน่าอัศจรรย์***

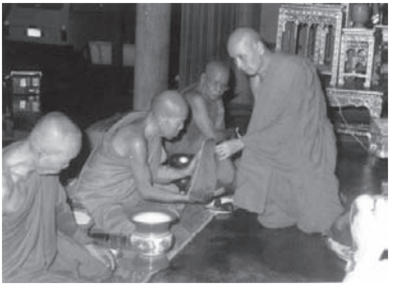
เขาพากันดีใจอย่างล้นพ้น ว่าเป็นเพราะบุญของเขาที่ทำวัดให้เราอยู่

ข้าวได้เขียวขจีงามทันหูทันตา

ปีนั้นเขาทำไร่ได้ข้าวมากจนเหลือบริโภค บางคนจนได้ขายก็มี ***แท้จริง แต่ไหนแต่ไรมา ไม่เคยมีพระไปอยู่จำพรรษากับมูเซอ เราอาจเป็นพระองค์แรกในเมืองไทยก็ได้ที่ได้ไปจำพรรษาอยู่ด้วยมูเซอ”***

งานบุญวันเกิดหลวงปู่

๑๑๒.

น้อมบูชาการตรัสรู้ ของพระพุทธองค์

เป็นอันว่า ในปี พ.ศ.๒๔๗๘ **หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี** ได้จำพรรษาอยู่กับชาวเขา **บ้านปู่พญา**บน**ดอยมูเซอ** ในเขตอำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นพรรษาที่ ๑๓ ของท่าน และในปีนั้น **หลวงปู่** มีอายุได้ ๓๕ ปี

"เมื่อเขาจัดเสนาสนะให้เราเรียบร้อยแล้ว เราได้ระลึกถึงพุทธประวัติว่า พระสิทธัตถะบำเพ็ญเพียร ได้ตรัสรู้เมื่อพระชนมายุได้ ๓๕ พรรษา

ปีนี้ อายุของเราก็เท่ากับพระชนมายุของพระองค์ในครั้งกระโน้น (คือเราอุปสมบทเมื่ออายุย่าง ๒๒ ปี)

ฉะนั้น ปีนี้เราจะบำเพ็ญภาวนาเพื่อบูชาการตรัสรู้ของพระพุทธองค์ แม้ชีวิตจะแตกดับเพราะการภาวนา เราก็จะยอมทุกๆ วิถีทาง ชีวิตนี้ของเราขอให้เป็นเหมือนดอกบัวบูชาพระฉะนั้นเถิด

แล้วเราก็ทำความเพียรตามที่เราได้ตั้งปณิธานไว้ตลอดพรรษา

แต่แล้วการภาวนาของเราก็ไม่เจริญก้าวหน้า เป็นแต่ทรงอยู่

เพื่อให้สาสมแก่เจตนาของเรา จึงได้ทรมานตนด้วยการอดอาหารอยู่ ๕ วัน"

๑๑๓.

การอดอาหารมิใช่ทางให้ตรัสรู้

ความตอนที่แล้ว มาถึงว่า **หลวงปู่**ตั้งใจอดอาหาร ๕ วัน เป็นการทรมานตนเอง

ความต่อไปมีดังนี้ : -

"...เขาได้ผลัดเปลี่ยนกันแอบมามองดูเรา ถ้าเราปิดประตูทำความเพียรอยู่ในห้อง เขาจะมาเรียกให้เราขานตอบ เมื่อเห็นเราขานตอบแล้ว เขาก็กลับไป

*แท้จริง **การอดอาหารมิใช่ทางให้ตรัสรู้** พระพุทธเจ้าของเราได้ทรงบำเพ็ญมาแล้ว บอกว่าเป็น **อัตตกิลมถานุโยค** (การทรมานตน)*

แม้ครูบาอาจารย์ของเราทุกๆ ท่านก็บอกเราเช่นนั้นเหมือนกัน ตัวเราเองก็เคยได้กระทำมาแล้ว

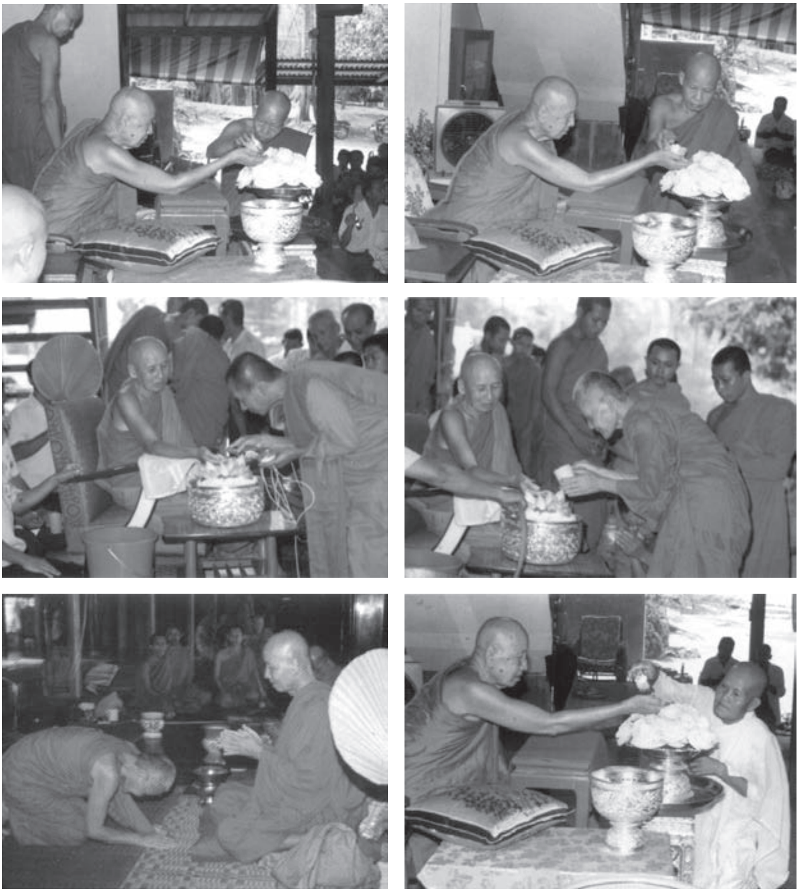
มันเป็นเพียงเครื่องทรมานกายเท่านั้น หาได้เกิดปัญญาฉลาดค้นคว้าในธรรมให้ฉลาดเฉียบแหลมอะไรไม่

แต่นี่ เราทำเพื่อทดสอบกำลังใจของตนเองดูว่า ความอาลัยในชีวิต กับความเชื่อมั่นในคุณธรรมที่เราเห็นแล้ว อะไรจะมีน้ำหนักกว่ากัน

เมื่อเราได้ความจริงด้วยใจตนเองแล้ว เราก็กลับฉันอาหารตามเคย แต่เราไม่ฉันข้าว ฉันแต่หัวมันหัวเผือกนึ่ง ฉันอยู่ ๔-๕ วัน แล้วจึงฉันข้าว

ชาวมูเซอเห็นเรากลับฉันอาหารแล้วเขาพากันดีใจ

***ในพรรษานี้ เราได้นิมิตในภาวนาอันแสดงถึงความมั่นคงในด้านอุบายภาวนา เป็นที่พอใจของเรามาก*”**

งานบุญวันเกิดหลวงปู่

๑๑๔.

อำลาชาวมูเซอ

*“**มูเซอ** คุยโอ้อวดเราว่า ‘ตุ๊เจ้า (ท่าน) มาอยู่ด้วยดีมาก ข้าวไร่อุดมได้มากเหลือกิน’*

บางคนจนได้ขายวัว ควาย (ปกติเลี้ยงไว้ไม่ได้ใช้งาน) ที่ไม่เคยได้ขายก็ได้ขาย (ปกติเขาเลี้ยงหมูขายเป็นรายได้ประจำครอบครัว)

พริกแห้ง เป็นรายได้ประเภทหนึ่ง นอกนี้แล้วไม่มีรายได้อะไรเลย

‘เงินทองเราก็เก็บไว้ได้เหลือใช้ ตุ๊เจ้ามาสอนไม่ให้เราเล่นไพ่ ถั่วเบี้ย เราก็ไม่เล่น

เมื่อก่อนนี้มีพวกกะเราะ (ชาวเมือง) เขามาหลอกให้เราเล่น บัดนี้เราฟังคำตุ๊เจ้าสอน เราไม่เล่นแล้ว’

*ออกพรรษาแล้ว หัวหน้าเขาคนเดียว ได้นำผ้าขาวหนึ่งพับมา**ทอดผ้าป่า**เรา*

*แล้วเราได้ลาชาวมูเซอเพื่อกลับลงมาเยี่ยมนมัสการ**ท่านอาจารย์มั่น** ที่**บ้านทุ่งหมากข้าว** (หรือทุ่งบวกข้าว) ตำบลแม่ปั๋ง (อำเภอพร้าว)*

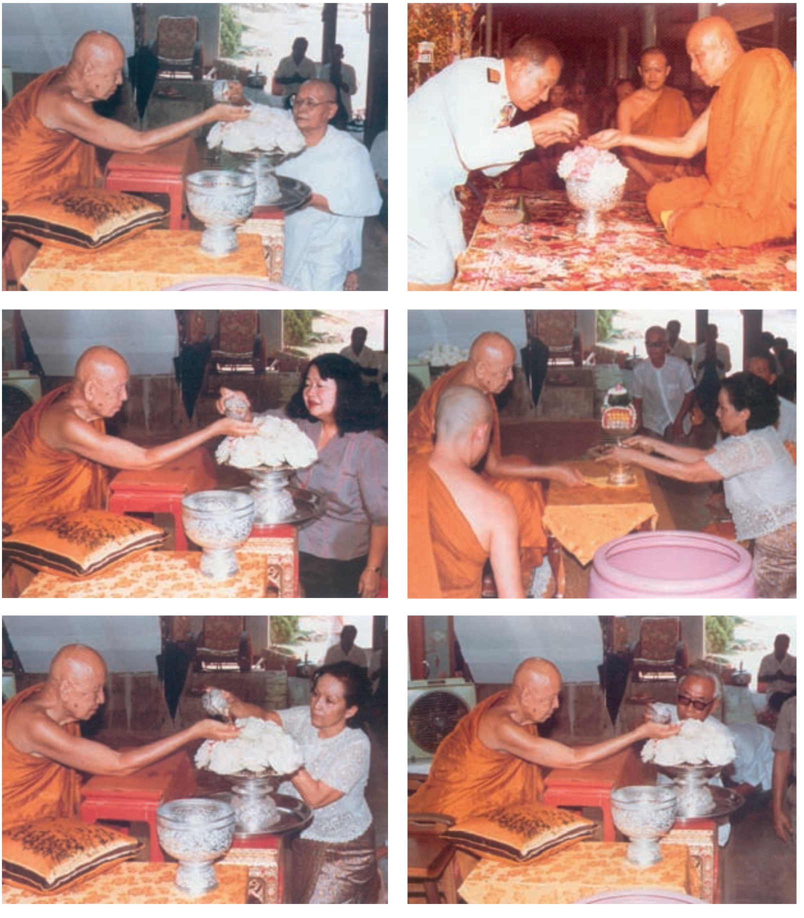
เขาพากันอาลัยเรามาก พากันร้องไห้ขอให้เรากลับมาอีก

เราไม่แน่ใจ ได้บอกกับเขาไปว่าให้ไปหาอาจารย์ดูก่อน บางทีอาจได้กลับมาอีก

เมื่อเราไปถึง ***ท่านอาจารย์มั่น****แล้ว ได้เล่าพฤติการณ์ต่างๆ ถวายท่านทุกประการ ท่านชอบใจ ชวนเรากลับไปอีก*

การกลับไปครั้งนี้เป็นสามองค์ด้วยกัน คือ ท่านอาจารย์ เรา ท่านอ่อนสี

เมื่อจะขึ้นไปจริง ท่านอ่อนสีไม่สบาย ให้รออยู่ข้างล่างก่อน*"*

งานบุญวันเกิดหลวงปู่

๑๑๕.

จำพรรษาบนดอยมูเซอ ครั้งที่สอง

ในปี พ.ศ.๒๔๗๙ **หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี** กลับไปจำพรรษาบน**ดอยมูเซอ บ้านปู่พญา** ซ้ำอีก **เป็นการจำพรรษาที่ ๑๔ ของหลวงปู่**

ในบันทึกของท่าน มีดังนี้ : -

*"การกลับไปครั้งนี้ทำให้เราลำบากใจ เพราะเขาทำความสนิทสนมกับเรามากกว่า**ท่านอาจารย์***

*อนึ่ง **ท่านอาจารย์** ท่านไม่ค่อยถูกกับอากาศเย็น เมื่อไปถูกกับอากาศเย็นเข้า อาพาธของท่านก็กำเริบแทบจะอยู่ไม่ไหว แต่ด้วยใจนักต่อสู้ ท่านก็เอาชนะจนอยู่ได้ตลอดพรรษา*

คราวนี้เราทำความเพียรดีมาก เพราะนอกจากใช้อุบายของตนเองแล้ว ก็ได้อาจารย์ช่วยให้อุบายเรา ศึกษากับท่านอยู่ตลอดเวลา

*พอจวนเข้าพรรษา **ท่านอาจารย์** ให้เราลงมาเอา**ท่านอ่อนสี**ไปอยู่ด้วย*

*พอเราจากท่านไป ๕ คืน **ท่าน**อยู่องค์เดียวได้วิเวกปรารภความ*

เพียรอย่างเด็ดเดี่ยวกล้าหาญ ท่านกลับได้อุบายดีโด่งเลย อาพาธของท่านก็หายไปพร้อมๆ กัน

พรรษานี้ เราทั้งสามต่างก็ตั้งใจปรารภความเพียรจนเต็มความสามารถของตน

แม้เหตุการณ์บางอย่าง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของภายนอกหรือเนื่องด้วยอุบายในทางธรรม ใครมีอะไรเกิดขึ้น เกือบจะเรียกได้ว่ารู้ด้วยกันทั้งนั้น”

พระภิกษุสามเณรวัดหินหมากเป้ง

งานบุญวันเกิดหลวงปู่

๑๑๖.

การพยากรณ์ของหลวงปู่มั่น

*"พรรษานี้ **ท่านอาจารย์ ได้พยากรณ์อายุของท่านอย่างถูกต้อง***

บางครั้ง ท่านก็พยากรณ์ลูกศิษย์ของท่าน รูปนั้นบ้าง รูปนี้บ้าง ต่างๆ นานา ตามนิมิตและความรู้อันเกิดเองเป็นเองในภาวนาของท่าน

*แต่แล้วท่านก็บอกว่า **อย่าได้หลงเชื่อทั้งหมด อาจผิดได้***

*สำหรับเรานั้น ตั้งตัวเป็นกลางเฉยๆ **เพราะเรื่องเหล่านั้นเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล ไม่เหมือนกัน เรื่องนั้นมิใช่จุดประสงค์ของผู้กระทำความเพียรภาวนาอย่างแท้จริง***

จุดประสงค์ที่แท้จริงคือ การกำจัดกิเลสให้หมดสิ้นไปโดยไม่มีเหลือต่างหาก

*ในพรรษานี้ **ท่านอาจารย์**ได้อบรมด้วยเล่ห์เหลี่ยมและอุบายต่างๆ อย่างไม่เคยเห็นท่านทำมาแต่ก่อนเลย*

เราก็ได้ทำตามและทำทันถูกต้องตามอุบายนั้นๆ ของท่านทุกประการ

จนท่านออกอุทานเปรยๆ ว่า 'ท่านเทสก์นี้ใจร้อน แล้วท่านแสดงนิสัยตามความจริงของท่านออกมาตรงๆ เลย'

นับว่าเป็นโชคดีของเรา ที่ได้อาจารย์ผู้อบรมเช่นนั้นให้แก่เรา

เราเข้าใจว่าท่านอบรมลูกศิษย์ผู้เช่นอย่างเรา คงจะหาโอกาสได้น้อย เพราะบุคคล สถานที่ และโอกาส เวลา ไม่อำนวยเช่นนั้น

ถึงแม้ท่านจะอำนวยพรให้เราอยู่ในฐานะธรรมทายาท เราก็ไม่เคยจะลืมตัวและยอมรับเลย

เราถือเสียว่า ความจริงมันก็อยู่แค่ความจริงนั่นแหละ หาพ้นความจริงไปได้ไม่”

ท่านผู้อ่านครับ ในหัวข้อที่ ๑ ผมตั้งชื่อหัวข้อว่า **“หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี : ทายาททางธรรมของหลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต”** และเมื่อท่านอ่านมาถึงตรงนี้แล้ว จะเห็นว่าข้อความที่เป็น**ตัวหนา**ข้างบนยืนยันเรื่องนี้ได้ใช่ไหมครับ !

ผมขอพาท่านย้อนระลึกไปถึงเนื้อหาในหนังสือ**โครงการบูรพาจารย์ เล่ม ๑ : หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต - ประวัติข้อวัตรและปฏิปทา** ท่านผู้อ่านคงจำได้ว่า เมื่อคราวที่องค์**หลวงปู่มั่น** บำเพ็ญเพียรอยู่ที่**ถ้ำสาริกา** จังหวัดนครนายก ท่านได้ระลึกถึงอดีตชาติของท่านในสมัยพระพุทธเจ้าองค์ปัจจุบัน**หลวงปู่ท่านมีตำแหน่งเป็นเสนาบดีเมืองกุรุรัฐ** (กรุงเดลฮีในปัจจุบัน) ได้ฟังธรรม**มหาสติปัฏฐานสูตร** จากพระพุทธเจ้า

และ คราวอยู่ที่เชียงใหม่นี้เอง **หลวงปู่มั่น** ได้บอก**หลวงปู่เทสก์**ว่า **“เธอเคยเป็นหลานเราที่กรุงกุรุรัฐ ฉะนั้นเธอจึงดื้อดึงไม่ค่อยจะฟังเรา และสนิทสนมกว่าเรายิ่งกว่าใคร”**

ทั้งหมดนี้จากข้อเขียนของ **หลวงพ่อวิริยังค์ สิรินฺธโร** เขียนตามที่**หลวงปู่มั่น** ได้เมตตาเล่าให้ฟัง กลับไปอ่านทบทวนได้ครับ

๑๗.

คนป่าเผ่าผีตองเหลือง

ช่วงจำพรรษาที่**บ้านปู่พญา** บน**ดอยมูเซอ** หลวงปู่เขียนถึงชาว **"ผีตองเหลือง"** ดังนี้ : -

*"ในพรรษานี้ มี**คนป่า**ซึ่งเรียกกันว่า **ผีตองเหลือง***

*แต่พวกเขาเองไม่ชอบคำคำนั้น เขาบอกว่าอย่าได้เรียกเขาว่า **ผีตองเหลือง** เพราะพวกเขาก็กลัว**ผี**เหมือนกัน ให้เรียกพวกเขาว่า **คนป่า***

***ชาวมูเซอ**บอกว่าเขามาอยู่ที่นี่ได้ ๕๐ กว่าปีมาแล้วเขาไม่เคยเห็นพวกเหล่านี้เข้ามาหาเลย*

***คนเผ่านี้เป็นคนไทยเดิม** เท่าที่เคยสนทนากับชาวเมืองยอง เมืองรวง ซึ่งอยู่เหนือเชียงตุงขึ้นไป สำเนียงคำพูดภาษา เหมือนๆ กัน ที่อพยพลงมาทำมาหากินอยู่เชียงใหม่ด้วยการจักสาน ทำขันโตก ขันพาน เรียกว่า **ขันเขิน** (คือฝีมือของคน**เผ่าเขิน**นั้นเอง)*

*เรื่องของ**คนป่า** เผ่านี้ แต่เดิมเขาบอกว่ามีราว ๖๐ คน มาภายหลังเกิดไข้ทรพิษตาย เดี๋ยวนี้ (พ.ศ.๒๔๗๙) มีหญิงชายรวมกันราว ๓๐ คน*

พอจะสรุปเรื่องของเขาดังนี้..."

๑๑๘.

บันทึกเผ่าผีตองเหลือง

หลวงปู่ได้บันทึกเรื่องราวของคนป่าเผ่า**ผีตองเหลือง** โดยแยกเป็นข้อๆ ดังนี้ : -

*"**ความเป็นอยู่***

ไม่มีหลักแหล่ง ตัดไม้เล็กๆ สักแต่ว่าเป็นเสาปัก แล้วเอากิ่งไม้ใบไม้อะไรปกคลุมพอนอนบังน้ำฝนน้ำค้างเล็กๆ น้อยๆ

บางทีก็นอนตามถ้ำ เพิงหิน หรือใต้ต้นไม้ โคนต้นไม้ สักแต่พอบังๆ

ผ้านุ่งห่มไม่มี ที่ไปขอมาได้ไว้ปกปิดกายในเวลาเข้าไปในหมู่บ้าน

อยู่เป็นกลุ่มๆ กัน กลัวผี กลัวเสือ เหมือนกัน

ที่อยู่เขา ในขณะที่เขาอาศัยอยู่ ไม่ค่อยมีคนไปเห็น

หากบังเอิญมีคนไปเห็นเข้า ผู้หญิงจะต้องวิ่งหนี ถ้าวิ่งไม่ทันก็ล้มตัวนอนกลิ้งไป

ถ้ามีผู้ชาย จะต้องออกมาต่อสู้ด้วยอาวุธหอก (เข้าใจว่าเนื่องจากผู้หญิงไม่มีผ้าหุ้มตัวนั่นเอง)

เขาถือกันว่าผู้หญิงเห็นผู้อื่นนอกจากหมู่ของเขาแล้วเป็นเคราะห์ร้าย เสือกินตาย

อยู่ที่ไหน ถ้าอาหารอุดมสมบูรณ์ก็อยู่ได้นาน อาหารหมดก็อพยพกันไปอยู่ที่อื่น เขาจึงเรียกชื่อนิมิตว่า ***ผีตองเหลือง*** *คือ* ***พอใบไม้เครื่องมุงเหี่ยวแห้งเหลือง ก็หนีไป***

อาหารการกิน

อยู่ได้ด้วยเนื้อสัตว์และหัวมันป่า รวงผึ้ง น้ำผึ้ง

*สัตว์บางชนิดเขาไม่รับประทาน เช่น งู เป็นต้น แล้วก็**กินสุก**จี่เผาแล้วจึงกิน*

กินแต่กับ ไม่มีข้าวและข้าวสาลีเป็นหลักอย่างพวกคนธรรมดา

*ถ้าเป็น**น้ำผึ้ง** ก็จะเอามาคลุกกับไม้ผุ หรือดินเพื่อให้มีเนื้อมากๆ แล้วจึงจะกิน*

ไฟ *ใช้เหล็กตีกับหิน (ที่เรียก**เหล็กไฟพราน**) หรือมิฉะนั้นก็ใช้ไม้สีกัน*

เอาไม้ขีดกล่องให้ก็กลัว เพราะเวลาขีดมันฟู่

วิธีล่าสัตว์

ล่าสัตว์ด้วยหอกป้ายน้ำยาพิษ (ยางน่อง)

เมื่อเห็นรอยสัตว์ก็จะค่อยๆ ย่องตามไป พอเห็นสัตว์นอนกลางวันเข้าใกล้แล้วก็จะพุ่งหอกใส่เลย

ถ้าเห็นสัตว์กำลังหากินอยู่ ก็จะค่อยๆ หาที่กำบัง แอบเข้าไปให้ใกล้เท่าที่จะใกล้ได้ แล้วพุ่งหอกขึ้นบนอากาศให้ตกใส่เอง

เขาบอกว่า ระยะไกลราว ๒๐ - ๓๐ เมตร ก็ได้กิน หากหอกเข้าลึกถึง ๑ นิ้วฟุตแล้ว เนื้อสัตว์เป็นพิษ กินไม่ได้ เข้าตื้นกว่านั้นกินได้

เขาเคยเอามาให้เรา เนื้อย่างเหม็นเขียวควันไฟมาก เขาเอามาวางไว้คาคบต้นไม้ไกลขนาด ๑๐ เมตร เหม็นเขียวตลอดคืนแทบนอนไม่หลับ

ท่านอาจารย์บอกให้มูเซอเอาไปต้มดู แหมเป็นดินเกือบครึ่งหนึ่งฉันไม่ได้เลย"

เรื่องเกี่ยวกับคนป่าเผ่าผีตองเหลือง ยังมีต่อครับ

๑๑๙.

ขนบธรรมเนียมประเพณี

หลวงปู่ ได้เขียนเรื่องราวของ**คนป่าเผ่าผีตองเหลือง**ต่อไป ดังนี้ : -

“ขนบธรรมเนียมประเพณี

อยู่ป่าเป็นพื้น โดยไม่ยอมออกมาให้คนเห็น โดยมากหากจะออกมาก็จะมาขอผ้าขอข้าวแลเกลือแลเหล็กไปทำเหล็กไฟ

*คนเผ่านี้ บรรพบุรุษเดิมเขาเข้าใจว่าคงจะหนีเจ้าหนีนายเข้าป่ามานานแล้ว ดังจะเห็นได้จากประเพณีเขาที่ว่า**ห้ามเดินผ่านที่เตียนโล่งและที่ซึ่งเขาปลูกฝัง ไม่ว่าอะไรทั้งหมด***

แม้แต่ของปลูกในไร่นา หรือไร่ที่ได้ปลูกพืชลงแล้ว พวกเขาเหล่านี้จะไม่เดินเข้าไปกล้ำกรายเลย ไร่จะกว้าง ทางแสนจะกันดาร เขาก็จะต้องเว้น ทั้งๆ ที่ไม่มีใครห้ามเขา

นี่แสดงถึงคนเก่าเฒ่าแก่เขาจะหลอกลวงไม่ให้ออกไปในที่โล่ง กลัวคนจะเห็นเอานั่นเอง

และที่ว่าผู้หญิงเห็นคนเข้าแล้ว จะต้องถูกเสือกินก็เหมือนกัน

การเข้ามาขอกินข้าวหรือข้าวสาลี หัวเผือก มันต่างๆ เขากินจนหมดไม่มีเหลือ

เราได้บอกให้เขาเอาไปปันผู้หญิงกินบ้าง เขากลับตอบว่า ไม่ได้ ***เขาได้กินแล้วมันจะติดรส เคยตัว***

*เมื่อเขาเข้ามาอยู่ในสังคมคนมูเซอ ดูท่าทีของเขาเหล่านั้นแสดงอาการกลัวคนแปลกหน้า โดยเฉพาะคือ**กลัวเจ้านายนั้นเอง** เดินไปช้าๆ มีการสำรวมระมัดระวังตัวอยู่ตลอดเวลาอย่างน่าสงสาร*

เวลาเข้าป่าจะคล่องตัว เรามองตามแทบไม่ทัน เห็นแต่ใบไม้ปลิวกับเสียงควบคาบๆ เท่านั้นเอง

การสมรส

หญิงชายต่างมีอิสระในตัวของตนเองเช่นธรรมดาสามัญของคนทั่วไป

ต่อเมื่อชายใดมีโชคลาภร่ำรวย ได้เนื้อได้อาหารมา หญิงใดชอบรักก็จะไปนอนเป็นคู่เคียงด้วย

ส่วนจะแบ่งกันอย่างไร ลืมถามเขา

***การเลี้ยงลูกจะเป็นภาระของผู้หญิงแต่ฝ่ายเดียว**”*

ที่พิพิธภัณฑ์บริขารพระอุดมสังวรวิสุทธิเถร (พระอาจารย์วัน อุตฺตโม)
วัดอภัยดำรงธรรม (ถ้ำพวง) ภูเหล็ก อ.ส่องดาว จ.สกลนคร
เมื่อ ๙ พฤษภาคม ๒๕๓๖

๑๒๐.

กลัวแผ่นดินจะปลิ้น

หลวงปู่ มีใจเมตตาที่จะช่วยสงเคราะห์คนป่าเผ่าผีตองเหลืองพวกนี้ แต่ได้รับการปฏิเสธเพราะขัดกับประเพณีและความเชื่อที่พวกเขาถูกอบรมสั่งสอนมา

หลวงปู่ เขียนไว้ดังนี้ : -

"เขาเคยเข้ามาหาเรา เราได้สัมภาษณ์เขาหลายเรื่องจึงรู้เรื่องของเขาดี

เราเห็นเขาแล้วคิดสงสาร เพราะเขาเป็นคนเผ่าไทยเดียวกับเรา พูดรู้เรื่องกันทุกๆ คำ รูปร่างหน้าตาก็เหมือนกันกับพวกเราทั้งสิ้นทุกอย่าง

ในใจเราคิดอยากสงเคราะห์เขาให้มีอาชีพเป็นหลักแหล่ง อย่างน้อยก็ให้เหมือนกับเผ่ามูเซอหรือเผ่าอื่นๆ ที่อยู่บนเขา

หากเขาจะรับสงเคราะห์แล้ว เราตั้งใจจะรายงานเป็นทางการไปหาเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อจะได้สงเคราะห์เขาต่อไปด้วยเครื่องมือและเครื่องใช้ ตลอดจนพืชพันธุ์ต่างๆ

ทีหลังเขามาหาเรา เราได้ทาบทามเขาดูว่า 'การที่ได้บริโภคข้าวก็ดี บริโภคข้าวโพด และเผือกมัน ตลอดถึงพริก เกลือ ก็ดี รู้สึกอย่างไร อร่อยไหม ?'

เขาตอบว่า ‘อร่อยดี’

เราบอกว่า ‘ถ้าอย่างนั้นให้พากันมาอยู่เป็นกลุ่มอย่างมูเซอเหล่านั้น แล้วทำไร่ปลูกข้าวและเผือกมันกินเสียจะดีไหม ?’

พอเราพูดได้เท่านั้น เขารีบพูดสวนค้านขึ้นมาทันทีว่า

‘พวกข้าน้อยเป็นคนป่า ทำไม่ได้ ถ้าทำเข้า ***แผ่นดินจะปลิ้น****’*

เป็นคำพูดของคนรุ่นเก่า ที่พูดคัดค้านอย่างรุนแรง คือ หมายความว่า สิ่งนั้นมันเป็นไปไม่ได้ ถ้าทำได้ก็ต้องทำให้แผ่นดินพลิกกลับเอาข้างล่างขึ้นมาเป็นข้างบน

พอเราได้ยินเขาพูดดังนั้น โครงการของเราก็เลยยุติลงเพียงแค่นั้น

เป็นที่น่าเสียดาย ผู้ที่ได้มนุษย์สมบัติอันล้ำค่าแต่หาได้ทำให้เกิดประโยชน์เท่าที่ควรไม่ เพราะเกิดในถิ่นอันไม่สมควร

แต่บุคคลที่น่าสงสารมากกว่านั้น คือผู้ที่เกิดมาแล้ว ได้รับความสมบูรณ์พูนสุขพร้อมด้วยประการทั้งปวงตลอดถึงการศึกษา แล้วประมาท จมอยู่ในความสุขนั้นๆ อันหาสาระมิได้ นอนให้กาลเวลาเขมือบอายุ ชีวิต ให้สิ้นไปโดยไร้ประโยชน์ ก็ยังมีเป็นอันมาก”

โห! **หลวงปู่**พูดถึงคนป่าเผ่าผีตองเหลืองแท้ๆ ยังอุตส่าห์ขมวดท้ายมาสอนพวกเรา “ผู้ได้รับความสมบูรณ์พูนสุขพร้อมด้วยประการทั้งปวง” เข้าจนได้

ขอกราบแทบเท้าขอบพระคุณหลวงปู่ครับ

๑๒๑.

หลวงปู่มั่นปรารภ
จะรับภาระสอนศิษย์อีก

ผมขออนุญาตทบทวนว่า เหตุการณ์ขณะนี้อยู่ในปี พ.ศ. ๒๔๗๙ **หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี** และ**หลวงปู่อ่อนสี สุเมโธ** รวม ๓ องค์ พักจำพรรษาที่**บ้านปู่พญา** บน**ดอยมูเซอ** เขตอำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่**เป็นพรรษาที่ ๑๔ ของหลวงปู่เทสก์ และท่านมีอายุ ๓๖ ปี ครับผม**

บันทึกของ**หลวงปู่** มีต่อไป ดังนี้ : -

*"ในพรรษานี้ นอกจาก**ท่านอาจารย์** จะพยากรณ์สิ่งต่างๆ แล้ว ยังปรารภว่า **ท่านยังมีภาระที่จะต้องรับหมู่คณะต่อไปอีก***

***แล้วก็ปรารภที่จะตั้งสำนักทางเชียงใหม่** เสนอให้เราช่วยพิจารณาอีกด้วย*

*เราดีใจที่**ท่าน**คิดจะรับเป็นภาระหมู่อีก แล้วเราจึงปรารภถึงคนทางภาคอิสานว่า **เหมาะสม ควรแก่การปฏิบัติธรรมมากกว่าทุกๆ ภาค***

โดยเฉพาะแล้วภาคเหนือได้ผลน้อย

*เราได้ชี้ให้ท่านเห็นว่า "ดูแต่**ท่านอาจารย์** มาอยู่ทางนี้ได้ ๗ - ๘ ปีแล้ว มีใครบ้างที่ออกปฏิบัติตาม หมู่ที่ตามๆ **ท่านอาจารย์**มานี้ ล้วนแต่ลูกศิษย์เก่าคนภาคอิสานทั้งนั้น*

*บัดนี้คนทางภาคอิสาน ไม่ว่าพระและฆราวาส มี**เจ้าคุณธรรมเจดีย์** เป็นต้น ต่างก็พากันบ่นถึง**ท่านอาจารย์***

กระผมมานี้ ทุกคนร้องขอให้กระผมอาราธนาให้ท่านอาจารย์กลับทั้งนั้น

ส่วนการจะกลับทางไหน เขายอม ยินดีรับภาระทั้งหมด ขอให้กระผมบอกข่าวเขาก็แล้วกัน'

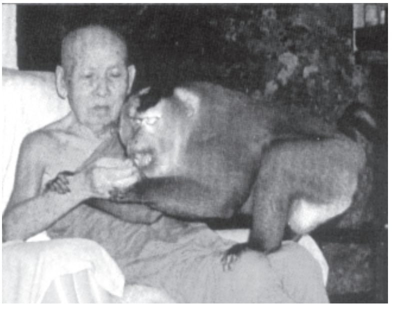
*แล้ว**ท่าน**ก็ปรารภถึงภูเขาทาง**อำเภอนาแก** (จังหวัดนครพนม) ว่า น่าอยู่น่าสบายมาก ท่านชอบภูเขาเช่นนี้*

***'พวกเราพากันไปอยู่ทางโน้นเถอะ แต่ว่าท่านต้องเป็นนายประตูให้ผมนะ หากใครมาหา ถ้าท่านเห็นไม่สมควรขออย่าได้ปล่อยให้เข้ามาหาผม'** "*

ในหัวข้อนี้ บ่งบอกอย่างชัดเจนว่า **หลวงปู่เทสก์** เป็นศิษย์ผู้ทำการนิมนต์**องค์หลวงปู่มั่น** ให้กลับไปโปรดลูกศิษย์ลูกหาที่รออยู่ทางภาคอิสาน

หลวงปู่มั่น ได้เดินทางกลับภาคอิสานจริงๆ ในกลางปี พ.ศ. ๒๔๘๓ ดังได้กล่าวในเล่มก่อนๆ มาหลายครั้งแล้วนะครับ

๑๒๒.

หลังออกพรรษาปี ๒๔๗๙

หลวงปู่ ได้บันทึกเหตุการณ์หลังออกพรรษาปี พ.ศ. ๒๔๗๙ ว่า : -

*“หลังจากออกพรรษาแล้ว **ท่าน** (หลวงปู่มั่น) ได้กลับลงมาทางอำเภอพร้าวอีก (ตามที่เพื่อนๆ เล่าให้ฟังว่าท่านได้มาปรารภกับหมู่คณะในทำนองนั้นอีกเหมือนกัน)*

ส่วนเรา กับท่านอ่อนสี ได้ขออนุญาตท่านอาจารย์อยู่ประกอบเพียรในบริเวณนั้นต่อไปเพื่อให้สาสมแก่ใจอีก

*ต่อมาไม่กี่วัน **ท่าน** ได้พา**อาจารย์สาน อาจารย์แหวน อาจารย์ขาว** กลับคืนมาหาเราอีก **แล้วท่านก็ปรารภในการที่จะจัดตั้งสำนักรับหมู่คณะอีก***

*เราได้ยืนกรานตามคำเดิม ‘หากตั้งทางภาคนี้ผมไม่เห็นด้วย แต่ถึงอย่างไร ถ้า**ท่านอาจารย์**ตั้งอยู่ทางภาคนี้จริงแล้ว **หลังจากท่านอาจารย์ตั้งสำนักแล้วสามปีผมจึงจะไปช่วยเหลือ**’*

*คณะของ**ท่านอาจารย์** ได้พักอยู่ด้วยสองคืน แล้วก็แยกย้ายกันไป*

ท่านอาจารย์สาน อาจารย์แหวน และอาจารย์ขาว กลับลงมาทางอำเภอพร้าว

ท่านอาจารย์มั่น กับท่านมนู เลยลงไปทางอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย แล้วจำพรรษาทางโน้นเลย

ส่วนเรากับท่านอ่อนสี ยังพากันประกอบความเพียรอยู่ ณ ที่นั้นต่อไป

เมื่อท่านแยกย้ายกันไปหมดแล้ว เรา กับ ท่านอ่อนสีได้แยกย้ายกันอยู่คนละแห่ง คือ ท่านอ่อนสีอยู่ที่เดิม เราได้แยกไปอยู่ภูเขาอีกลูกหนึ่ง”

ทางเดินจงกรมของหลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต
ที่วัดป่าอาจารย์มั่น (ภูริทตฺโต) บ้านแม่กอย ต.เวียง อ.พร้าว จ.เชียงใหม่
(ภาพซ้าย) สภาพของเดิม (ภาพขวา) สภาพในปัจจุบัน

๑๒๓.

การแก้อนุสัยกิเลส

หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี ท่านเคยเป็นคนที่กลัวเสือมาตั้งแต่เด็ก ความกลัวนี้ฝังลึกอยู่ในใจของท่าน ซึ่งท่านเรียกว่า **"จิตมีกิเลสใต้สำนึก หรืออนุสัยกิเลส"** แล้วท่านใช้คำนี้เป็นชื่อหัวข้อเรื่อง

เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นภายหลังจากที่**หลวงปู่** แยกจาก**หลวงปู่อ่อนสี** ไปบำเพ็ญเพียรอยู่ภูเขาอีกลูกหนึ่ง ท่านเกิดกลัวเสืออย่างจับจิตจับใจ และในที่สุดก็เอาชนะความกลัวนั้นไปได้

เรื่องราวที่**หลวงปู่** บันทึกไว้ มีดังนี้ : -

"เรื่องที่จะนำมาเล่าต่อไปนี้ เมื่อพูดแล้วก็ขายขี้หน้าตัวเอง แต่กิเลสมันยังขายขี้หน้าตัวมันเองเสียยิ่งกว่าเราเสียอีก

*นั่นคืออะไร ? กล่าวคือ เมื่อเราแยกจาก**ท่านอ่อนสี**ไปอยู่องค์เดียวแล้ว **คือ วันหนึ่งเสือร้อง เรากลัวเสียงเสือจนตัวสั่นสะท้าน นอนไม่ได้ ภาวนาไม่ลงเลย***

ผู้คนก็ช่วยไล่ ขนาดยิงปืนขู่ เอาดุ้นฟืนติดไฟแดงโร่อยู่นั้นแหละขว้างใส่ แล้วมันก็หนีไปครู่หนึ่งแล้วก็กลับมาอีก

บางทีตื่นเช้ามา เขาออกไปทำงาน เห็นนั่งตงโมงดักหน้าอยู่แล้วก็มี เขาเห็นแล้วก็พากันวิ่งหนี แต่มันก็ไม่เห็นทำอะไรใคร

เรานั่งภาวนาอย่างไรๆ ก็ไม่รวมลงได้ แต่เราก็หาได้รู้ตัวไม่ว่ามันกลัวเสือ เหงื่อเปียกโชกหมดทั้งตัว

เอ๊ะ! นี่อะไรนะ หนาว ทำไมจึงมีเหงื่อ ? ลองเอาผ้าห่มออกดู ก็ยังสั่นเทาอยู่

เมื่อภาวนาไม่ลงแล้วมันเหนื่อยมาก *นึกว่าเอนหลังลงนอนพัก เอาแรงสักหน่อยก่อน แล้วจึงจะลุกขึ้นมาภาวนากันใหม่*

ขณะนั้นเอง พอดีได้ยินเสียงเสือร้องขึ้น เลยสั่นสะบั้นกันใหญ่ เหมือนกับเป็นไข้จับสั่น ***จึงได้รู้ว่า นี่มันกลัวเสียงเสืออย่างไรเล่า***

เราได้ลุกขึ้นตั้งสติกำหนดจิตให้อยู่นิ่งในอารมณ์เดียว ยอมสละชีวิตว่า เรายอมสละความตายแล้วมิใช่หรือ จึงได้มาอยู่ ณ ที่นี้

เสือกับคนก็ก้อนธาตุ ๔ เหมือนกัน มิใช่หรือ ตายแล้วก็มีสภาพเช่นเดียวกัน

แล้วใครกินใคร ใครเป็นผู้ตาย และใครเป็นผู้ไม่ตาย

เมื่อยอมสละพิจารณาด้วยความกล้าหาญเด็ดเดี่ยวอยู่นั้น เสียงเสือก็ไม่ได้ยิน

ภายหลัง เมื่อได้ยินเสียงมัน ใจก็เฉยๆ เห็นเป็นลมกระทบวัตถุอันหนึ่งแล้วมันเกิดเสียงออกมาเท่านั้น

นิสัยของเราขี้ตกใจเป็นโรคประสาทมาตั้งแต่เป็นเด็กแล้ว เมื่อมีเสียงสัญญาเดิมมาปรากฏ จึงทำให้เรากลัวโดยไม่รู้ตัว

กิเลสานุสัยที่นอนจมอยู่ในห้วงลึกของดวงใจจึงยากที่จะละได้ ถ้าหากไม่ยอมสละความยึดถืออุปาทานในสังขารอันไร้สาระ แลกเอาอมตรสที่ปรากฏอยู่เฉพาะกับใจแล้ว ก็จะเอาชนะกิเลสไม่ได้เลย

*แม้**พระสารีบุตร อัครสาวก** ผู้ถึงพระอรหันต์แล้วก็ละได้ แต่วาสนานิสัยยังละไม่ได้เลย ไม่เหมือนกับพระสัมมาสัมพุทธเจ้า”*

๑๒๔.

เรื่องกามกิเลสานุสัย

เรื่องนี้เป็นบันทึกเกี่ยวกับการทำสมาธิภาวนาของ**หลวงปู่**อีกเรื่องหนึ่ง เกิดในสถานที่เดียวกันกับเรื่อง "กลัวเสือ" ที่เพิ่งผ่านมา

เรื่องมีดังนี้ : -

"ในช่วงระยะที่เรากำลังทำความเพียรด้วยความกล้าหาญอยู่นั้น ได้เกิดมีภาพนิมิตอันน่าเกลียดขึ้นมาเรื่องหนึ่งเป็นเรื่องที่น่าเอามาประจานขายขี้หน้ากิเลสให้กับท่านผู้อ่านได้รู้บ้าง บางทีอาจเป็นประโยชน์แก่ผู้เห็นโทษของกิเลสจำพวกนี้ แล้วจะได้สำรวมระวังต่อไป

ภาพนั้นปรากฏเป็นหญิงวัยกลางคน *ซึ่งเมื่อปรากฏขึ้น เราก็จำได้ชัดเจน เพราะเมื่อราว ๕-๖ ปี ล่วงมาแล้ว เราได้เห็นเขาแล้วเขาก็ได้อุปัฏฐากเราด้วยเจตนาศรัทธาอันจริงใจ*

เรานึกว่าเขาเป็นคนดีมีศีลธรรม สุภาพเรียบร้อยน่าคบ สมเป็นอุบาสิกาในพระพุทธศาสนาโดยแท้ ส่วนรูปร่างเราก็เห็นว่าเป็นธรรมดาอย่างสามัญชนหญิงทั่วไป

จากนั้นแล้วเราก็ไม่นึกคิดอะไรอีก นอกจากจะระลึกถึงอุปการคุณของเขาตามวิสัยของพระผู้มีชีวิตเนื่องด้วยคนอื่น

ขณะที่ปรากฏภาพของเขามานั่งแอบสนิทเคียงข้างขวาอยู่นั้น ภายในใจของเราในขณะนั้น มันให้รู้สึกว่าเป็นกันเองนี่กระไร

ทั้งตัวเราและตัวเขาดูเหมือนว่าเคยได้อยู่กินร่วมกันมานานเป็นสิบๆ ปี แต่หาได้มีความใคร่กำหนัดอะไรไม่

เราตกใจ ออกจากภาวนาแล้วตรวจดูจิตของตนก็ไม่มีสัญญาอารมณ์ในเรื่องนั้น

แล้วก็ลืม ไม่เคยนึกถึงเลยตั้ง ๕-๖ ปีมาแล้ว ทำไมถึงมาเป็นเช่นนี้ได้

เมื่อมาพิจารณาไปๆ ก็มารู้เรื่องของกามกิเลสานุสัยที่มันจมดิ่งอยู่ในก้นทะเลลึก จนเหลือวิสัยของผู้ประมาทแล้วจะตามจับตัวมันได้

ผู้มีปัญญา แต่ขาดศรัทธา ความเพียร แลความอดทนกล้าหาญ ก็ไม่สามารถจะค้นคว้าจับเอาตัวของมันออกมาประจันหน้าได้

ผู้มีศรัทธา มีความเพียรกล้าหาญ แต่ขาดปัญญาก็ไม่สามารถจะประหารมันได้เหมือนกัน

ผู้มีศรัทธา มีความเพียรด้วย และมีความอดทนกล้าหาญประกอบด้วยปัญญา ประกอบความเพียรรักษาความดีนั้นๆ ไว้ติดต่อกันอย่าให้ขาด นั่นแลจึงสามารถขจัดกิเลสานุสัยให้หมดสิ้นไปได้”

๑๒๕.

ระวังกามกิเลสลวง

หลวงปู่ ได้เขียนถึงเรื่อง **กามกิเลส** ต่อไปอีกว่า : -

“แล้วเรายังพิจารณาต่อไปอีกว่า ***นักภาวนาผู้ได้ฌานทั้งหลาย กามกิเลสมันลวงให้ตกหลุมลึกด้วยเหตุนี้เอง***

กล่าวคือ เมื่อปรากฏภาพนิมิตดังกล่าว ก็เลยถือเอาเป็นจริงเป็นจังว่า เคยเป็นบุพเพเสน่หาสันนิวาสแต่ชาติก่อน แล้วก็เกิดความเอ็นดูสงสาร กำหนัดรักใคร่ไปตามสายของมัน

จนกระทั่งเสาะแสวงหาภาพนั้น แล้วก็เล่าความจริงในสิ่งที่ไม่น่าเล่าสู่กันฟัง

ไฟฟ้าสายคู่ ไฟมันเดินอยู่แล้ว แม้โลหะของแข็งเมื่อเข้าใกล้กันแล้วไหนจะทนอยู่ได้ จำจะต้องดึงดูดสัมพันธ์ให้เข้าหากันจนได้

เรื่องในทำนองนี้ นักภาวนา โดยเฉพาะพระ บางทีถึงขนาดเป็นคณาจารย์ก็เคยตกหลุมทะเลลึกมามากต่อมากแล้ว

เมื่อเห็นภาพปรากฏเช่นนั้น แทนที่จะกลัว เห็นเป็นภัยอันตรายอันน่ากลัว แล้วจับอาวุธลุกขึ้นต่อสู้เพื่อชิงชัย กลับไปสวามิภักดิ์ข้าศึกอย่างน่าเสียดาย

พระพุทธเจ้าตรัสว่า มนุษย์และสัตว์ทั้งหลายที่เกิดมาในโลกนี้ ล้วนแล้วแต่ได้เกิดเป็นพ่อเป็นแม่ เป็นพี่เป็นน้องหรือเป็นผัวเป็นเมีย แลเป็นญาติซึ่งกันและกันทั้งนั้น ไม่ชาติใดก็ชาติหนึ่ง

บางที เนื้อไก่และสุกรที่เราบริโภคนี้ อาจเป็นเนื้อบิดามารดาของเราก็ได้ เพราะคนเรายังมีกิเลสอยู่ ย่อมตายแล้วเกิด ตายแล้วเกิดอีกนับชาติไม่ถ้วน

นับประสาอะไร เมื่อมาเห็นภาพปรากฏยั่วยุเพียงครั้งเดียวแล้วตามมันไป”

๑๒๖.

ตัวกามกิเลสนี้ร้ายกาจ

หลวงปู่ ได้เขียนถึงเรื่องของ**กามกิเลส** ต่อไปว่า : -

"ไหนๆ ก็ได้ประจานขายขี้หน้าข้าศึกมารร้ายมาแล้ว จึงขอนำเอามาเล่าอีกสักเรื่อง

คือ ***มีหญิงสาวสวยคนหนึ่ง*** *ซึ่งเขาและญาติพ่อแม่ก็เคารพนับถือเรามาก และเราก็ได้สงเคราะห์ด้วยการอบรมศีลธรรม โดยเฉพาะก็อยากให้เขาเห็นโทษในภาวะเป็นหญิง แล้วรักษาพรหมจรรย์ให้ตลอดชีวิตสมตามเจตนาของเรา*

แต่ เหตุการณ์หาได้เป็นอย่างนั้นไม่ เขากลับยอมทำความชั่วเสียตัว เมื่อมารู้สึกแล้วเสียใจร้องไห้

เราบังเอิญไปรู้เรื่องนั้นเข้า แล้วเกิดความเบื่อหน่ายอย่างยิ่งในความใจเบาของหญิง

จากนั้นมา ตัวเขาเองทั้งเคารพและละอายเรามาก เราได้แต่คิดว่าอะไรหนอ-อะไรหนอ ทำไมจึงได้เป็นไปถึงเพียงนั้น

มองดูตัวเขาแล้ว ดูเหมือนเป็นรูปคนแต่ร่าง ส่วนใจเป็นสัตว์ดิรัจฉานไปเลย ยิ่งคิดคำนึงถึงเรื่องนั้นขึ้นมาแล้ว มันทำให้เบื่อหน่ายผู้หญิงคนนั้น ขนาดคลื่นไส้แทบอาเจียนออกมาเลย

อาการเช่นนั้นเป็นอยู่นานปี คำนึงถึงเรื่องนั้นทีไรก็ให้เกิดอย่างนั้น เบื่อหน่ายแบบนี้ ซึ่งเราไม่เคยเป็นมาแต่ก่อน แล้วก็มิใช่ทางมรรคปฏิบัติแน่ แต่มันได้เกิดเป็นมาแล้ว

ภายหลังเรามาคิดถึงโทษของตัวกามว่า มันร้ายกาจถึงเพียงนี้ เมื่อมันเกิดขึ้นในสันดานของใคร เว้นพระอรหันต์ และพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ไม่ว่าผู้นั้น จะมีศีลธรรม หรือเป็นอันธพาล แม้แต่ท่านที่ได้ฌานสมาบัติแล้วก็ตาม มันจะต้องใช้อำนาจขม้ำเอาเป็นเหยื่อของมันถ่ายเดียว โดยปราศจากเมตตาปรานีเอาเสียเลย เหมือนเสือตะครุบลูกสุนัขอันไม่มีทางต่อสู้กินอย่างใจเย็น

แล้วทำให้เอ็นดูผู้หญิงคนนั้นว่า แท้จริงตัวเขาเองก็ยังตั้งใจหวังดีต่อความดีอยู่ ***แต่ตัวกามกิเลสนั้นสิมันร้ายกาจมาก ใช้อำนาจขม้ำไม่เลือกหน้าใคร***

จึงน่าตำหนิตัว ***กาม*** *อย่างยิ่งแล ไม่น่าให้อภัยในที่ใดๆ ทั้งนั้น* ***แล้วเกิดสงสารผู้หญิงคนนั้นเป็นกำลัง****”*

๑๒๗.

กามภพเป็นที่บำเพ็ญบารมี

หลวงปู่ ได้เขียนถึงเรื่องของ**กามกิเลส** ต่อไปในทำนองบทสรุปว่า :-

*“ผู้ที่ยังตกอยู่ในห้วงของ**กามโอฆะ** แล้ว จะต้องเกิดใน**กามภพ**อันนี้*

กามภพหรือกามภูมินี้ เป็นที่บำเพ็ญบารมีของผู้ต้องการความเจริญก้าวหน้าด้านจิตใจก็ได้ เป็นสนามต่อสู้ของผู้ต้องการชิงชัยก็ได้ หรืออาจเป็นหลุมฝังศพของพวกอันธพาลก็ได้

***กามภพ** หรือ **กามภูมิ** อันนี้ มีทรัพยากรธรรมชาติทั้งภายนอกและภายในครบเสร็จสรรพ*

เป็นแหล่งของผู้มีปัญญา สามารถหามาใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ตามต้องการ

ต้นไม้ในป่าไม่มี แล้วจะไปหารากยามาจากไหน ?

หมอไม่มีรากยาก็หาประโยชน์ไม่ได้

รากยามี หมอก็มี แต่คนไข้ไม่ยอมรักษา หรือรับประทานยาโรคก็ไม่หาย

*ผู้เห็นคุณในกามภพแล้วเพลินอยู่ในกามทั้งหลาย เรียกว่า**กามคุณ***
*ผู้ได้รับพิษสงของกามทั้งหลาย เห็นเป็นภัยอย่างร้ายแรง เรียกว่า **กามโทษ***
ผู้สละกามได้ทั้งหมด เรียกว่า เนกขัมมะ"

พระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ มหาเถระ)
สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปรินายก
เสด็จมาเป็นองค์ประธานพิธี งานฉลองมณฑปวัดหินหมากเป้ง
เดือนพฤษภาคม ๒๕๒๕

๑๒๘.

พูดถึงสถานที่บำเพ็ญเพียร

ในช่วงนี้ **หลวงปู่อ่อนสี สุเมโธ** พำนักอยู่ **บ้านปู่พญา** ที่เดิม ส่วน **หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี** แยกไปพักอยู่บนเขาอีกลูกหนึ่งต่างหาก แต่ยังอยู่บน**ดอยมูเซอ** เหมือนกัน

ที่ว่า **ดอยมูเซอ**นี้ มีหลายหมู่บ้านซึ่งเป็นหมู่บ้านชาวเขากระจัดกระจายกันอยู่หลายแห่ง

หลวงปู่ ได้ย้อนกลับมาเขียนถึงสถานที่พำนักของท่านต่อไปดังนี้ : -

*"ทีหลังเราได้กลับมาอยู่ที่เดิม เปลี่ยนให้**ท่านอ่อนสี**ไปอยู่ที่เราอยู่*

คราวนี้ เราได้ผจญภัยกับเสืออย่างจังเลย

คือ คืนวันหนึ่ง เสือได้มาตะครุบกินควายริมกุฏิเรานั้นเอง

เราได้เคาะไม้ช่วยไล่ ทั้งตะโกนแรงๆ ด้วย แต่เสือก็ไม่ยอมปล่อย ลากไปกินจนได้

คราวนี้เราไม่กลัว แต่ไม่กล้าออกมาช่วยควายได้ เพราะกลัวมันจะขม้ำเราเข้าไปอีกคน

*เราสองคนอยู่บำเพ็ญเพียร ณ ที่นั้นพอสมควรแล้วก็ย้ายไปตาม**หมู่บ้านมูเซอ** ซึ่งอยู่ตามแถวนั้นโดยลำดับ*

เมื่อปลูกศรัทธาปสาทะเขาพอควรแก่เวลาแล้วจึงได้กลับลงมาทางอำเภอพร้าว แล้วเที่ยวไปทางอำเภอเชียงดาว วกกลับมาทางอำเภอแม่แตง"

๑๒๙.

จำพรรษาที่บ้านปง อ.แม่แตง

ในบันทึกของ**หลวงปู่** ท่านเขียนว่า "บ้านโป่ง" ผมขออนุญาตเขียนตามชื่อในปัจจุบันเป็น **บ้านปง** ซึ่งหมายถึง **วัดป่าบ้านปง** ในอดีต ปัจจุบันก็คือ **วัดอรัญญวิเวก** บ้านปง ตำบลอินทขิล อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ นั่นเอง

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๐ **หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี** จำพรรษาที่**บ้านปง** อำเภอแม่แตง ดังกล่าว เป็นพรรษาที่ ๑๕ และท่านมีอายุ ๓๖ ปี

หลวงปู่ ได้บันทึกเรื่องราวช่วงจำพรรษา ดังนี้ : -

*"**บ้านปง** เป็นสำนักที่**ท่านอาจารย์มั่น**เคยไปจำพรรษา แล้ว **เจ้าคุณอุบาลีคุณูปมาจารย์** (จันทร์ สิริจนฺโท) ก็เคยไปพักบ้านนี้*

ญาติโยมนับว่าฉลาด เข้าใจธัมมะธัมโมได้พอสมควร

*ปีนี้เราจำพรรษาด้วยกัน ๕ รูป คือ **อาจารย์บุญธรรม** ๑ **พระเขื่อง** ๑ พระเมืองเลย ๑ (จำชื่อไม่ได้) **พระอาจารย์ชอบ** ๑ และ**เรา***

***เรา** เป็นหัวหน้า ได้เลือกสรรอุบายต่างๆ มาเทศน์อบรมหมู่เพื่อน เพื่อให้ได้หลักธรรมปฏิบัติแน่นแฟ้นมั่นคงเป็นที่พึ่งแก่ตนเองได้ต่อไป*

*ในหมู่นั้น **ท่านอาจารย์ชอบ** เป็นผู้เคร่งในธุดงค์กว่าเพื่อน เป็นการหาได้ยากกัลยาณมิตรเช่นในพรรษานี้*

***เรา**เทศน์อบรมเกือบแทบทุกคืน ขณะที่เราเทศน์อบรมอยู่นั้น หมู่เพื่อนก็ตั้งมนสิการทำความสงบรับฟังด้วยดี*

หลังจากเราอบรมแล้ว ได้เปิดโอกาสให้เพื่อนซักถามความข้องใจและออกความเห็นต่างๆ

*ในหมู่นั้น นอกจาก**ท่านอาจารย์ชอบ** แล้ว ก็มี**พระเขื่อง**เป็นผู้เก่งในด้าน**ปรจิตตวิชา***

ใครจะมีอารมณ์อะไรข้องอยู่ภายในจิต หรือไปทำความผิดอันใดก็ตาม ตามพระธรรมวินัยแล้ว ทั้งสองท่านนี้จะต้องตามไปรู้เห็นทั้งนั้น

*ในหมู่นั้น ผู้ที่น่าสงสารกว่าเพื่อนคือ **ท่านอาจารย์บุญธรรม** (เป็นชาวสุรินทร์) มีพรรษามากแต่ยังภาวนาไม่เป็น*

ทั้งสองท่านนี้จะตามไปรู้เรื่องอะไรต่ออะไรของท่านหมดทุกสิ่งทุกอย่าง แล้วก็มิใช่เป็นเรื่องที่น่าจะเป็นไปเสียด้วย

พอเพื่อนทักเข้า ก็ยอมรับสารภาพโดยดี จนยอมลงกราบพระผู้อ่อนพรรษากว่าเสียด้วย ท่านทั้งน้อยใจและอับอายหมู่เพื่อนมาก

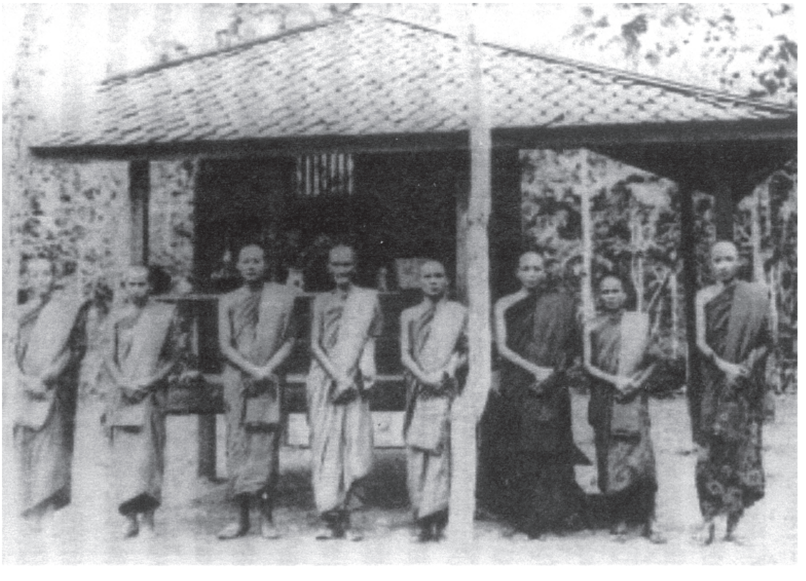
*แล้วก็ไม่เคยพบ**ท่านอาจารย์มั่น**เลย แต่เคยเป็นลูกศิษย์ของ**ท่านอาจารย์สิงห์***

*อยากฟังเทศน์**ท่านอาจารย์มั่น**มาก โดยท่านสำคัญตัวว่าท่านมีความรู้พอ หากได้ฟังเทศน์**ท่านอาจารย์มั่น** แล้ว จะรู้เห็นธรรมโดยพลัน*

เราเคยเตือนท่านเสมอว่า ให้ระวังเมื่อเห็นและฟังเทศนาของท่านแล้วจะเกิดความประมาทท่าน

*ออกพรรษาแล้ว **ท่านอาจารย์มั่น**ได้ย้อนกลับมาหาพวกเราอีก **ท่านอาจารย์บุญธรรม** ได้ฟังธรรมเทศนาของ**ท่านอาจารย์มั่น** เท่านั้นแหละ กลับตาลปัตตรงกันข้ามเลย คือ ไม่พอใจในอุบายของท่านอย่างน่าเสียดาย*

ภายหลังท่านน้อยใจอย่างไรก็ไม่ทราบ ได้หนีจากหมู่ไปเที่ยววิเวกรูปเดียว แต่โชคไม่อำนวย ไปเป็นไข้ป่ามาเลเรียขึ้นสมอง ***ท่านอาจารย์เหรียญ*** *(หลวงปู่เหรียญ วรลาโภ) ไปเจอเข้าจึงได้หอบกันมา เลยมรณภาพที่โรงพยาบาลเชียงใหม่ โดยญาติและลูกศิษย์ไม่มีใครได้ปฏิบัติรับใช้”*

หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี *(องค์แรกจากขวา) กับคณะ จำพรรษาที่****วัดป่าบ้านปง***
(วัดอรัญวิเวก) อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่ ในปี พ.ศ. ๒๔๘๐
เมื่อท่านอายุ ๓๖ พรรษา ๑๕ (องค์ที่สองคือ หลวงปู่ชอบ ฐานสโม)

๑๓๐.

เรื่องของพระเขื่อง ผู้มีปรจิตตวิชา

หลวงปู่ ได้เขียนเล่าเหตุการณ์หลังออกพรรษาปี พ.ศ. ๒๔๘๐ ต่อไป ว่า : -

*“... ส่วน**เรา** และ **พระเขื่อง** เมื่ออยู่อบรมกับ**ท่านอาจารย์มั่น** พอสมควรแก่เวลาแล้ว ได้ขอลาท่านออกไปวิเวกตาม**ลำแม่น้ำแตง** ขึ้นไป*

*ได้ไปพักวิเวกอยู่ใกล้**ป่าเมี่ยง** เขาแห่งหนึ่ง*

*พอไปถึง เราได้ให้**พระเขื่อง** อยู่เฝ้าเครื่องบริขารที่วัดร้างเชิงเขา ส่วนเราได้ขึ้นไปหาที่พักบนเขา*

***มีผู้หญิงคนหนึ่ง** เดินมาเที่ยวเย้าหยอกกับผู้ชายหนุ่มๆ ที่อยู่ในนั้น*

พระเขื่อง เห็นเข้า เกิดความกำหนัดอย่างร้ายแรง

เรากลับลงมาจากดูที่พัก เห็นอาการอย่างนั้น เราได้พยายามอบรมและให้อุบายต่างๆ นานา อันจะเป็นทางระงับอารมณ์นั้น แต่ก็ไม่ได้ผล

เรื่องนี้ เราเข้าใจดีแล้วตั้งแต่เมื่อเธอจะมาอยู่ด้วยเราทีแรก

*เธอเล่านิมิตก่อนแต่เธอจะมาหาเรา ขณะที่เธออยู่ **อำเภอแม่สรวย** (จังหวัดเชียงราย) กับ**ท่านอาจารย์มั่น** ว่า เธอได้ทราบข่าวเราแล้วทำให้เกิดศรัทธามากอยากจะมาหาเรา*

เธอได้นิมิตว่า ปรากฏเป็นถนนจากที่อยู่ของเธอตรงแน่วพุ่งมาหาเรา

เธอได้เดินตามถนนมาถึงที่อยู่ของเราโดยราบรื่น หัวถนนจดเชิงบันไดกุฏิเราพอดี แล้วเธอเกาะบันไดขึ้นไปหาเราสูงมาก พอถึงได้กราบเราแล้ว ***เราได้มอบผ้าให้เธอหนึ่งไตร แต่เธอไม่ยอมรับ***

พอดีเหตุการณ์ได้มาตรงกับนิมิตของเธอพอดี เราเองก็หมดเยื่อใยในตัวของเธอลงเพียงเท่านั้น

ตอนเช้า เมื่อฉันเช้าอยู่ เธอแสดงความโกรธให้เราด้วยเหตุเล็กน้อย

*พอตอนเย็น จึงเข้าไปหาเราแล้วได้แสดงโทษต่อเราและบอกว่าเย็นวานนี้มีผู้หญิงมาพูดเย้าหยอกกับผู้ชายหนุ่มให้เห็น แล้วจึงเกิดความกำหนัด จากนั้น****ภาวนาไม่ลง****ตลอดคืนเลย*

แล้วขอลาแยกทางเรา เที่ยวไปตามลำพัง

หลังจากนั้นมาราวสามเดือน *ได้เจอเธออีก เราได้ชักชวนให้เธอเริ่มต้นทำภาวนากันใหม่อีก หากตั้งใจจะทำกันจริงจังก็คงไม่เหลือวิสัยนา ขอเริ่มทำกันใหม่อีกทีเถอะ*

แต่เธอก็ไม่ยอม

ภายหลัง ทราบว่าเธอได้ลาสิกขาออกจากสมณเพศไปแล้วอย่างน่าเสียดาย

*เธอเป็นคนใจเด็ด ทำอะไรทำจริง มีทิฏฐิจัด แม้แต่****ท่านอาจารย์มั่น****เทศน์ก็ไม่ยอมลงด้วย*

เคยเป็นนักเลงโตมาแล้ว พอบวชก็หนีจากบ้านไปโดยไม่มีจุดหมายปลายทาง

บ้านเดิมเธออยู่บ้านน้ำก่ำ อำเภอธาตุพนม *(จังหวัดนครพนม)”*

๑๓๑.

อภิญญา ๖

ท่านผู้อ่านคงทราบตั้งแต่ตอนก่อนนี้สองตอนว่า **พระเขื่อง** เป็นพระที่ภาวนามาค่อนข้างได้ผลดี ท่านมี**ปรจิตตวิชา** คือ **สามารถรู้วาระจิตของผู้อื่น** เช่น สมัยอยู่**บ้านปง** นั้น ไม่ว่า**พระอาจารย์บุญธรรม**จะนึกอย่างไร คิดอะไร **ท่านพระเขื่อง**สามารถตามไปรู้ได้ (ถ้าต้องการจะรู้)

ปรจิตตวิชา จัดเป็นฤทธิ์อย่างหนึ่งในทั้งหมด ๖ อย่างเรียกว่า **อภิญญา ๖** - ความรู้ยิ่งยวด ๖ อย่าง คือ ๑) **อิทธิวิธิ** ความรู้ที่ทำให้แสดงฤทธิ์ต่างๆ ได้ ๒) **ทิพพโสต** ญาณที่ทำให้มีหูทิพย์ ๓) **เจโตปริยญาณ** ญาณที่ให้กำหนดใจคนอื่นได้ ๔) **ปุพเพนิวาสานุสสติ** ญาณที่ทำให้ระลึกชาติได้ ๕) **ทิพพจักขุ** ญาณที่ทำให้มีตาทิพย์ และ ๖) **อาสวักขยญาณ** ญาณที่ทำให้อาสวะสิ้นไป

ฤทธิ์ทั้ง ๖ อย่างนี้เป็นของดี เป็นความสามารถที่เหนือคนธรรมดาทั่วไป **ห้าข้อแรก** จัดเป็น **โลกียะ** หรือ **โลกียอภิญญา** ส่วนข้อสุดท้ายเป็น **โลกุตตระ**

คงไม่ต้องอธิบายคำว่า **โลกียะ** กับ **โลกุตตระ** ต่ออีกนะครับเดี๋ยวจะเป็นการอวดรู้มากไป กราบขออภัยด้วยครับ

หลวงปู่ ท่านเขียนเรื่อง อภิญญา ๖ โดยยก **ปรจิตตวิชา** หรือ **เจโตปริยญาณ** ของ **ท่านพระเขื่อง** มาเล่า ดังนี้ : -

*"**อภิญญา ๖** เช่น **ปรจิตตวิชา-รู้จักวาระจิตของผู้อื่น** นี้เป็นต้น เป็นของ**อสาธารณ์ หาได้เกิดมีแก่ผู้ปฏิบัติทั่วไปไม่***

บางท่านปฏิบัติเอาจนจิตละเอียดบริสุทธิ์สักเท่าไรๆ อภิญญาไม่เกิดเลยสักอย่างก็มี

*บางท่านปฏิบัติพอจิตรวมเป็น **ขณิกะ อุปจาระ** นิดหน่อยก็เกิดแล้ว*

*สำหรับ**พระเขื่อง**คนที่ว่านี้ เธออบรมจิตให้สงบได้ดีมากจะทำให้จิตสงบตลอดวันยังค่ำคืนยังรุ่งก็ทำได้ เธอเดินไปธรรมดา มันปรากฏในใจของเธอเหมือนกับเดินอยู่บนอากาศ หรือมิฉะนั้นก็เหมือนกับอยู่ใต้บาดาลโน่น **เพราะจิตของเธอไม่ถอนออกจากสมาธิ***

แต่ไม่มีปัญญาพิจารณาพระไตรลักษณ์

*เรียกว่า **โลกียอภิญญา** เกิดจาก **โลกียฌาน***

นับประสาอะไรกับพระเขื่อง แม้แต่พระเทวทัต ขนาดเหาะเข้าช่องพระแกลไปปรึกษากิจการกับเจ้าชายอชาตศัตรูได้ ก็ยังเสื่อม"

งานฉลองมณฑปวัดหินหมากเป้ง พฤษภาคม ๒๕๒๕

๑๓๒.

เป็นสมภารวัดหนองดู่ ลำพูน

ในพรรษา ๑๖ ปี พ.ศ. ๒๔๘๑ หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี จำพรรษาที่บ้านหนองดู่ อำเภอปากบ่อง จังหวัดลำพูน

อำเภอปากบ่อง ก็คือ **อำเภอป่าซาง** ในปัจจุบันครับ

หลวงปู่ ได้บันทึกเหตุการณ์ในพรรษานั้น ดังนี้ : -

*"**บ้านหนองดู่** เป็นบ้านชาวมอญ พระที่**วัดดู่** เหมือนจะเคร่งครัดในวินัยพอควร แต่สมภารตามที่ชาวบ้านว่า **ท่านขลังพอดูเหมือนกัน** ชาวบ้านจะไปในงานใด ท่านเสกน้ำมันงาให้เขากิน ให้ทา แล้วแทงไม่เข้า ตีไม่แตก*

คนแถบนั้น เมื่อเห็นชาวหนองดู่ ไปในงานไหนแล้วต่างก็จะพากันจ้องจับตาดูกันเป็นแถว

ส่วนชาวบ้าน** (ดู่) **ได้อาจารย์ดี แล้วก็กำเริบไม่กลัวใครทั้งนั้น

เคยมีบ้านแถบนั้นเขารวมหัวกัน มีอาวุธครบมือยกขบวนมาล้อมบ้าน จะแก้แค้นเอาให้ตายหมดทั้งบ้าน

ผู้ชายรู้ตัว พากันหนีเข้าป่าหัวซุกหัวซุน ต่างเอาตัวรอด

***สมภาร** อาจารย์ดีองค์นี้แหละ อายุได้ ๘๐ ปีแล้ว ถูกพระกัมมัฏฐานเที่ยวธุดงค์มาขอพักอาศัย ได้อบรมเอาเกิดความรู้แจ้ง*

เห็นจริงในพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าอย่างน่าอัศจรรย์ เลยเกิดความเลื่อมใส ยอมสละมานะทิฐิขอเป็นลูกศิษย์ท่าน

ภายหลัง พร้อมกันทั้งวัด โดยการสนับสนุนของชาวบ้านด้วย ได้เปลี่ยนแปลงเป็นคณะธรรมยุต

สมเด็จพระมหาวีรวงศ์** (พิมพ์ ธมฺมธโร) เมื่อครั้งเป็น**พระญาณดิลก** ไปรักษาการที่ **วัดเจดีย์หลวงเชียงใหม่ ได้ขอร้องให้เราไปเป็นสมภารวัดหนองดู่เป็นองค์แรก

*มี**พระปลัดทองสุก** เป็นรองสมภาร*

*ในพรรษานี้ **พระมหาขันธ์** หัดเทศน์เป็นปฐมฤกษ์ เป็นครูสอนปริยัติธรรมด้วย*

ในพรรษานี้ เราได้อบรมประชาชนให้เกิดศรัทธาปสาทะเข้ามารักษาศีลอุโบสถมากเป็นประวัติการณ์ บางบ้านปิดประตูบ้าน แล้วพากันมานอนรักษาศีลอุโบสถที่วัดหมดครอบครัวเลยก็มี

ประเพณีคนมอญ เด็กสาวๆ จะไม่มีการรักษาศีลอุโบสถเลย ซึ่งตรงกันข้ามกับชายหนุ่ม

***ชายหนุ่ม** สึกจากพระแล้วจะเข้าวัด รักษาอุโบสถไม่ขาดเลย น่าชมเชยเขา*

คนบ้านนี้ ถึงแม้อาชีพเขาจะไม่ค่อยคล่อง แต่เขาก็ศรัทธาดีมาก

*นอกจากนี้ **เรายังได้สอนให้เขามั่นอยู่ในพระไตรสรณคมน์ ละมิจฉาทิฐิถือผีเสีย***

ได้มีผู้เห็นดีเห็นชอบด้วย พากันยอมสละผีมอญ มาขอรับเอาพระไตรสรณาคมน์เป็นสรณะแทนเป็นจำนวนมาก

แต่ออกพรรษาแล้ว เราจำเป็นจะต้องเดินทางกลับภาคอิสานเสีย จึงเป็นอันยุติไว้เพียงเท่านั้น

ความเป็นเศรษฐี มีจน คนอนาถา ก็มิได้เป็นอุปสรรคแก่การจับจ่ายอริยทรัพย์ของผู้มีศรัทธาปัญญา

ฉะนั้น อริยทรัพย์จึงเป็นของมีคุณค่าเหนือกว่าทรัพย์ทั้งปวง"

งานฉลองมณฑปวัดหินหมากเป้ง พฤษภาคม ๒๕๒๕

๑๓.

อำลาจากภาคเหนือ

ออกพรรษาปี พ.ศ. ๒๔๘๑ **หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี** ก็ได้อำลาจากภาคเหนือ เพื่อเดินทางกลับอิสาน ในปีนั้น**หลวงปู่** อายุได้ ๓๗ ปี พรรษา ๑๖

ในบันทึกของ**หลวงปู่** มีดังนี้ : -

*"ก่อนจะกลับ เราได้ไปกราบนมัสการลา**ท่านอาจารย์มั่น** ซึ่งได้จำพรรษาอยู่ ณ **วัดเจดีย์หลวง** จังหวัดเชียงใหม่ ตามคำขอร้องของ**สมเด็จพระมหาวีรวงศ์** (พิมพ์ ธมฺมธโร) เช่นเดียวกัน*

แล้วเราได้อาราธนาให้ท่านกลับภาคอิสานอีกวาระหนึ่ง

*คือ ก่อนเข้าพรรษา เราได้อาราธนาท่านครั้งหนึ่งแล้วท่านก็ปรารภว่า **เจ้าคุณธรรมเจดีย์** (จูม พนฺธุโล) ก็มีหนังสือมานิมนต์ท่านเหมือนกัน*

*ความจริงเราได้เคยทาบทามท่าน เห็นมีทีท่าท่านจะกลับ เราจึงได้มีหนังสือแนะให้**เจ้าคุณธรรมเจดีย์** มีหนังสือมานิมนต์ท่าน*

*เมื่อเราย้ำว่า **แล้วท่านอาจารย์จะกลับไหม ?***

*ท่านบอกว่า **ดูกาลก่อน***

*แล้วกราบเรียนท่านว่า **ผมขอลากลับละ เพราะมาหาวิเวกทางนี้ก็เป็นเวลานานพอสมควร จะดีชั่วขนาดไหนก็พอจะพิสูจน์ตัวเองได้แล้ว***

*แล้ว**เรา**ก็ได้มีจดหมายเรียน**ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์**อีกฉบับหนึ่ง*

การเดินทางกลับครั้งนี้ เขาให้เด็กคนหนึ่งมาเป็นเพื่อน ส่วนท่านอ่อนสี ยังอยู่ติดตามท่านอาจารย์มั่นต่อไป”

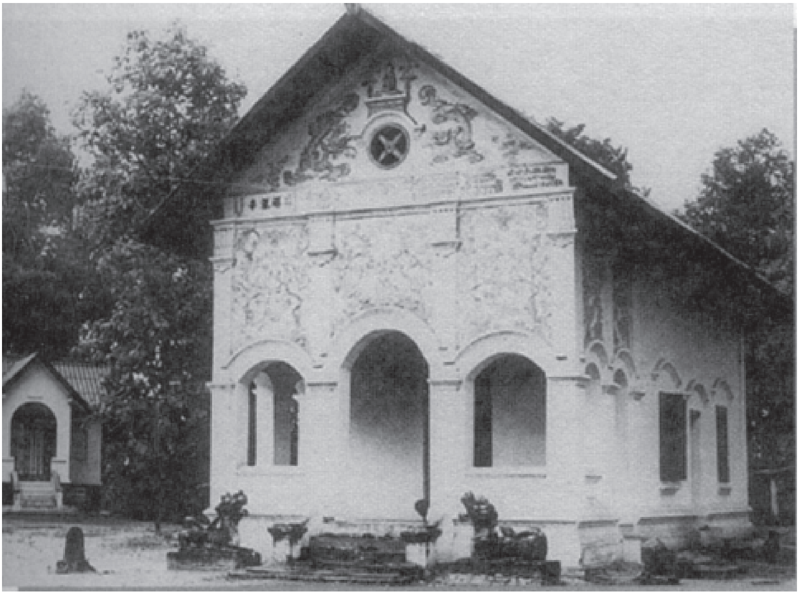
หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี ท่านเดินทางไปเชียงใหม่หลังออกพรรษาปี พ.ศ. ๒๔๗๖ เมื่อท่านอายุได้ ๓๒ ปี อายุพรรษา ๑๑

และ เดินทางกลับภาคอิสาน หลังจากออกพรรษาปี พ.ศ. ๒๔๘๑ เมื่อท่านอายุได้ ๓๗ ปี พรรษา ๑๖

รวมเวลาที่หลวงปู่วิเวกอยู่ในภาคเหนือเป็นเวลา ๕ ปี

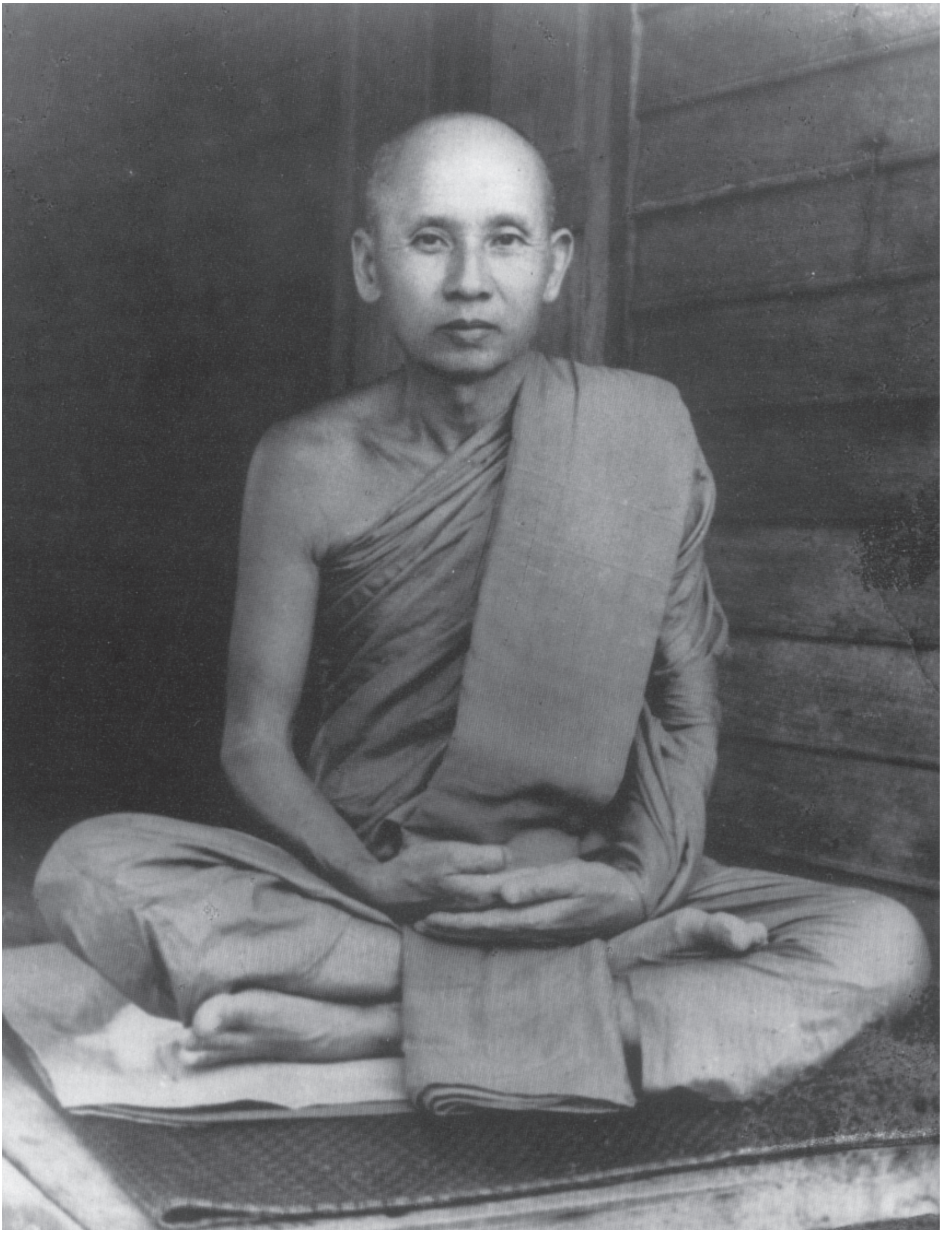

งานฉลองมณฑปวัดหินหมากเป้ง

ตอน ๔ :

เมื่อกลับสู่ภาคอิสาน

๑๓๔.

พำนักที่ท่าบ่อ หนองคาย

จากเชียงใหม่ **หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี** ได้มาพำนักประจำที่ **วัดอรัญญวาสี** อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย ท่านจำพรรษาที่วัดแห่งนี้นานถึง ๙ ปีติดต่อกัน ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๘๒ - ๒๔๙๐ พรรษาที่ ๑๗ - ๒๕

บันทึกของ **หลวงปู่** มีดังนี้ : -

*"เมื่อกลับมาถึง **ท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย** แล้ว เราตั้งใจจะอบรมหมู่เพื่อนให้เคร่งในด้านปฏิบัติ แต่ทำมาได้ราว ๓ - ๔ ปี ได้ผลราว ๒๐ - ๓๐ % ต่อจากนั้นมาไม่ค่อยได้ผล **จึงได้หันมาส่งเสริมในด้านการศึกษาควบคู่กันไป***

พร้อมกันนี้ เราได้นำหมู่ไหว้พระสวดมนต์ประจำ หลังจากไหว้พระสวดมนต์แล้ว ได้ซ้อมสวดมนต์ทั้งมคธสังโยค และร้อยแก้ว ทั้งปาฏิโมกข์ก็สวดต่อท้ายสวดมนต์ประจำ

เราผลิตนักสวดได้มากทีเดียว เราเห็นคุณประโยชน์ประจักษ์แล้วจึงได้ทำเช่นนั้นเรื่อยมาจนกระทั่งบัดนี้

*อนึ่ง ขณะเราได้กลับมาอยู่**วัดอรัญญวาสี** ได้ ๒ พรรษา คือระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๘๔ - ๒๔๘๕ เราได้พาลูกหลานญาติโยมไปสร้างสำนักขึ้นที่ตะวันตก **บ้านกลางใหญ่***

ยังเป็นสำนักถาวร มีพระเณรอยู่จำพรรษาตลอดมาทุกปีมิได้ขาด จนกระทั่งทุกวันนี้

ปัจจุบันมีชื่อว่า ***วัดนิโรธรังสี***”

งานฉลองมณฑปวัดหินหมากเป้ง

พฤษภาคม ๒๕๒๕

๑๓๕.

นิมนต์หลวงปู่มั่นกลับอิสาน

บันทึกของ**หลวงปู่เทสก์** ได้กล่าวถึง **ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์** (จูม พนฺธุโล) **วัดโพธิสมภรณ์** จังหวัดอุดรธานี ซึ่ง **ท่านเจ้าคุณฯ** เป็นพระเถระที่ไปนิมนต์**หลวงปู่มั่น** จากเชียงใหม่ เพื่อให้มาโปรดคณะศิษย์ทางภาคอิสาน

ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ได้ส่งจดหมายไปนิมนต์**หลวงปู่มั่น** หลายฉบับ แต่ไม่เคยได้รับการตอบ จนกระทั่งท่านต้องเดินทางไปนิมนต์ด้วยองค์ท่านเอง **หลวงปู่มั่น**จึงรับนิมนต์ โดยพูดในทำนองขบขันว่า ท่านได้รับหนังสือทุกครั้งแต่ไม่ได้ตอบ เพราะเป็น**หนังสือน้อย** แต่ครั้งนี้เป็น**หนังสือใหญ่** ท่านจึงต้องตอบ และเป็นการตอบหนังสือทุกฉบับไปพร้อมกันด้วย

สำหรับบันทึกของ**หลวงปู่เทสก์** มีดังนี้ : -

"ในระยะนี้ ***ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์*** *กำลังสนใจในกัมมัฏฐานและในตัวของ**ท่านอาจารย์มั่น**มาก*

แท้จริง ***เจ้าคุณธรรมเจดีย์*** *เมื่อเป็นสามเณร ก่อนจะไปเรียนหนังสือที่**กรุงเทพฯ** ก็เคยเป็นลูกศิษย์ของ**ท่านอาจารย์เสาร์ ท่านอาจารย์มั่น**มาก่อนแล้ว แต่ไม่ได้สนใจในธรรมปฏิบัติ*

*หลังจากนั้นมา ก็เห็นจะเป็นครั้งยกพัทธสีมา**วัดโพธิสมภรณ์**นั้นกระมัง ที่ท่านได้สัมพันธ์ใกล้ชิดกับ**ท่านอาจารย์ทั้งสอง***

*มาตอนนี้ ท่านสนใจมากถึงกับถามปฏิปทาและนิสัยใจคอของ**ท่านอาจารย์ทั้งสอง** กับเราเสมอ*

*บางครั้งยังให้เราแสดงธรรมที่ได้ยินได้ฟังมาจาก**ท่านทั้งสอง**ให้ฟังอีกด้วย*

*เมื่อเรานำเอาธรรมของ**ท่านอาจารย์**มาแสดง รู้สึกว่าท่านตั้งใจฟังโดยความเคารพสงบนิ่งอย่างน่านับถือมาก*

*ภายหลัง **ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์** ได้ให้ **อาจารย์อุ่น ธมฺมธโร** ไปนิมนต์**ท่านอาจารย์มั่น** ที่เชียงใหม่ แต่ก็ไม่เป็นผล ไปเล่าเรื่อง**ฉันเจ** (มังสวิรัติ) ให้ท่านฟังจนเป็นเหตุให้หมู่คณะแตกแยกกัน*

ท่านอาจารย์มั่น** บอกว่า **พระอรหันต์ทั้งหลาย ท่านไม่ทะเลาะกันเพราะเรื่องกินเรื่องขี้ดอก อะไรพวกเราจะมาทะเลาะกันเพราะเรื่องพรรค์นี้

*เมื่อเจ้าคุณ**พระธรรมเจดีย์** ลงไปกรุงเทพฯ ด้วยกิจคณะสงฆ์ พอเสร็จแล้วท่านจึงเลยไป**เชียงใหม่** แล้วนิมนต์ด้วยตนเอง*

ท่านอาจารย์มั่นบอกว่า เออ ! อย่างนี้ซิ นิมนต์ด้วยหนังสือใหญ่ (คือนิมนต์ด้วยตนเอง)”

๑๓๖.

บูรณะปฏิสังขรณ์เสนาสนะ

"เรามีโอกาสได้จำพรรษาที่ ***วัดอรัญญวาสี ท่าบ่อ*** *เป็นเวลานานครั้งแรกถึง ๙ ปี เป็นประวัติการณ์ในชีวิตของการบวชมา*

เมื่อก่อนเราไม่สนใจในการก่อสร้าง เพราะถือว่าเป็นเรื่องยุ่ง และไม่ใช่กิจของสมณะ ผู้บวชจำต้องประพฤติเฉพาะสมณกิจเท่านั้น

เมื่อเราได้มาอยู่ ณ ที่วัดนี้แล้ว มองดูเสนาสนะที่อยู่อาศัย ล้วนแล้วแต่เป็นมรดกของครูบาอาจารย์ได้ทำไว้ให้เราอยู่ทั้งนั้น

*แล้วมาคิดค้นถึงพระวินัยบางข้อ ท่านอนุญาตให้บูรณะปฏิสังขรณ์เสนาสนะได้ แล้วเกิดความละอายแก่ใจว่า**เรามานอนกินของเก่า เฝ้าสมบัติเดิมของครูบาอาจารย์แท้ๆ***

ต่อจากนั้น จึงได้เริ่มพาญาติโยมทำการก่อสร้างมาจนกระทั่งบัดนี้

แต่ถึงกระนั้นก็ตาม เราไม่เคยทำการเรี่ยไรมาก่อสร้างเลย ละอายแก่ใจมาก

มีก็ทำ ไม่มีก็ไม่ทำ แล้วก็ไม่ยอมติดในงาน ถึงงานไม่เสร็จ เมื่อทุนไม่มีเราทิ้งได้โดยไม่มีเยื่อใยเลย

เรามาอยู่ ณ ที่นี้ ได้พาญาติโยมทำการก่อสร้างกุฏิใหม่ ๒ หลัง และศาลาการเปรียญ ๑ หลัง แล้วก็หลังเล็กๆ อีกหลายหลัง

จำเดิมแต่เราออกเที่ยวรุกขมูลมา ไม่เคยอยู่จำพรรษาที่เก่าถึง ๓ ปีสักที เพิ่งมาอยู่นานที่ท่าบ่อนี่เอง

จะเป็นเพราะเราอยู่นานหรืออย่างไรก็ไม่ทราบ ภายหลังโรคเส้นประสาทของเรากำเริบ แต่เราก็กัดฟันอดทนอยู่มาเพื่อหวังประโยชน์แก่หมู่คณะ ซึ่งต้องการอยากจะศึกษาในธรรมปฏิบัติ"

งานฉลองมณฑปวัดหินหมากเป้ง
พฤษภาคม ๒๕๒๕

๑๓๗.

พระพี่ชายมาอยู่จำพรรษาด้วย

"เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๙ ***ท่านเกต*** *(พี่ชาย) ได้มาอยู่จำพรรษาด้วย* ***แล้วท่านได้มามรณภาพเสียในกลางพรรษานั้นเอง ด้วยโรคไส้ติ่ง***

แต่อุปสมบทมา ท่านมีพรรษาได้ ๑๔ พรรษา อายุ ๔๘ ปี

ท่านเกต *(พี่ชายคนติดกัน) นับแต่บวชมา ไม่เคยจำพรรษาด้วยกันสักที ปีนี้ได้มาอยู่ด้วยกัน ดูเหมือนจะเทพนิมิตสังหรณ์อะไรไม่ทราบ*

พอมาอยู่ด้วยเรา ก็ไม่ได้เทศนาสั่งสอนญาติโยมอะไร ให้อยู่ภาวนาทำความเพียรสบายๆ

ในพรรษานี้ เราเป็นโรคประสาทอย่างร้ายแรงขนาดเทศนาอบรมญาติโยมอยู่บนธรรมาสน์ ไม่รู้ตัวเลยว่าเราพูดอะไรต่ออะไร แต่ก็พูดได้

เมื่อพูดจบแล้วถามญาติโยมผู้ฟังว่า ***เราพูดอะไรได้ความไหม ?***

เขาก็ตอบว่า ***ได้ความดีอย่างเดิมไม่ผิดแปลกอะไร****"*

๑๓๘.

ฝันว่าฟันร่วงหลุดจากปาก

“วันหนึ่ง เราได้นิมิตฝันว่า ***เรากับท่านเกต*** *(พี่ชาย)* ***ได้เดินรุกขมูลไปในป่าด้วยกัน ไปถึงลำธารแห่งหนึ่ง***

ได้พากันเดินตามลำธารนั้นไป น้ำไม่ลึก เพียงเอวแต่เดินไปไม่ปรากฏว่าผ้าเปียก

เราเห็นน้ำใสจืดสนิทดี อยากวักมาบ้วนปากดู จึงเอามือวักใส่ปากอมแล้วก็พ่นทิ้ง

โอ้โฮ ! ที่ไหนได้ ฟันในปากของเราหลุดออกมากับน้ำ

ตื่นขึ้นมานึกว่าเป็นจริง พอคลำดูในปาก จึงรู้ว่าเป็นความฝัน

เราไม่ค่อยเชื่อความฝันว่ามันเป็นจริงเป็นจัง ***ฝันเพราะเรารักษาจิตไม่ได้ มันกวัดแกว่ง หลับไปมันจึงฝันไปตามอารมณ์ของมัน***

ถ้าเรารักษาสติให้ดี แล้วจะไม่มีฝันเลย ถึงแม้ฝันก็รู้ตัวว่าเราฝันอยู่ แต่ลุกไม่ได้เพราะกายยังไม่เคลื่อนไหว เมื่อกายเคลื่อนไหวแล้วจึงลุกขึ้นได้

จิตไม่มีหลับ ที่ฝันคือจิตมันไม่หลับ มันส่งส่ายนั่นเอง”

๑๓๙.

นิมิตปรากฏเห็นด้วยตาใน

"เมื่อเราไม่เชื่อในความฝัน คราวนี้นิมิตมาปรากฏให้เห็นด้วยตาใน (คือใจ)

ก่อนถึงเดือนสิบเพ็ญ ซึ่งเขานิยมทำบุญกันตามประเพณี เรียกว่า ***บุญข้าวสลากภัต***

เราได้ป่วยล่วงหน้ามาก่อน ๔ - ๕ วันแล้ว ดังกล่าวมาข้างต้น

คราวนี้เป็นหนักมาก ลุกไม่ได้ ลุกขึ้นก็อาเจียน นอนหลับตาอยู่ พอลืมตามองเห็นท้องฟ้า มีเมฆเคลื่อนผ่านพระอาทิตย์ ก็เจ็บนัยน์ตาทำให้อาเจียน

*วันนั้นพอดีเป็นวันพระ เราลงเทศน์ไม่ได้ เขาจึงนิมนต์ให้****ท่านเกต*** *ลงเทศน์*

ท่านเทศน์อยู่ชั่วโมงครึ่งจึงจบ

ญาติโยมได้ยินแล้วพากันแปลกใจมาก ***ไม่นึกว่าท่านจะเทศน์ได้ถึงขนาดนั้น***

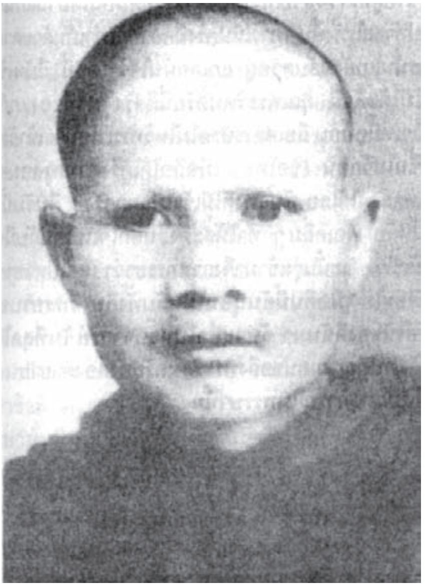
พอดีรุ่งเช้าเราก็หายจากโรคประสาท และวันนั้นเขานิมนต์เราไปประชุมในราว ๑๑ โมงเช้า

มีคนไปบอกเราว่า ***ท่านเกตปวดท้อง*** *เราจึงกลับมา เมื่อมาแล้วก็มองดูอยู่เฉยๆ ไม่ทราบว่าจะทำอย่างไรเพราะไม่มียา*

อนึ่ง โรคนี้ท่านเคยเป็นมาสิบกว่าปีแล้ว บางทีฉันยาตามมีตามได้ก็หาย บางทีไม่มียาฉันมันก็หายเอง

*มีครั้งหนึ่งไปป่วยอยู่****บ้านนาสีดา*** *(บ้านเดิม - อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี) ๕ วัน ๕ คืน นอนไม่ได้ฉันไม่ได้*

เวลาจะหาย เอานิ้วมือล้วงเข้าที่ทวารหนัก มีอะไรไม่ทราบออกมาเป็นก้อนเล็กๆ สามสี่ก้อน จากนั้นก็หายเลย"

หลวงปู่เกต ขนฺติโก
พระพี่ชายคนที่หกของหลวงปู่

๑๔๐.

พระพี่ชายมรณภาพ

*"ในสมัยนั้น **การแพทย์แผนปัจจุบันยังเจริญไม่ทั่วถึง** ปวดท้องก็หายาแก้ปวดท้องมากิน ไม่ทราบว่าไส้ติ่งเป็นอย่างไร*

ถ้าปวดท้องเพราะอาหารเป็นพิษ หรือของแสลงหรือท้องมีลมก็หายไป

*ถ้าเป็นไส้ติ่ง อย่างนี้ ก็ไม่หาย คนตายเพราะ**ไส้ติ่ง** นับไม่ถ้วน*

***ท่านเกต** ปวดท้องครั้งนี้เป็นเรื่อง**ไส้ติ่ง** โดยแท้และไม่มียา*

เจ็บเอาเหลือจะทน ดิ้นคลั่กๆ แต่ไม่เคยได้ยินเสียงร้อง

*ในที่สุด หลุดปากออกมาประโยคหนึ่งว่า **อดทนไม่ไหวแน่***

*คิดว่า**เดินจงกรม**มันจะสบายบ้าง ให้พยุงขึ้นเดินจงกรม เดินไปได้ประมาณ ๔ - ๕ ก้าวเลยอ่อนพับลง พระเณรที่เอาไปเดินเห็นอาการดังนั้น จึงเอามานอนลงที่เดิม*

*เวลานั้น **เรา** อ่อนเพลียมาก เพราะดูกันเป็นเวลานานแล้วจึงขออนุญาตจากเพื่อนไปพักผ่อน*

*พอดีมีเณรไปเรียกว่า **ท่านเกตอ่อนเพลียมากสลบลง** เราจึงรีบมาดู*

*เห็นนอนนิ่งเฉยๆ ไม่พูดอะไร เราเตือนสติอยู่ใกล้ๆ บอกว่า **ได้ยินไหม ?***

พูดว่า ***ได้ยิน***

จนเวลาราว ๒ ทุ่ม จึงมรณภาพไป

ท่านเกตเป็นพระอดทนอย่างยิ่ง *ทั้งที่ยามปกติและยามโรคกำเริบ*

โรคมิใช่อย่างเดียว โรคไส้ติ่ง โรคนิ่ว และโรคมาลาเรีย

*โดยเฉพาะ**โรคไส้ติ่ง**นี้ เวลามันอักเสบ เป็นตั้งหลายๆ วัน จึงหาย แต่ไม่เคยทำความเดือดร้อนให้ใครเลย*

เวลาเป็นมาก็นอนนิ่งอยู่คนเดียว อาหารฉันได้ก็ฉัน ฉันไม่ได้ก็นอนนิ่งอยู่อย่างนั้น

ปกติท่านก็ฉันน้อยอยู่แล้ว ฉันง่ายด้วย ฉันข้าวกับเกลือก็อยู่ได้ตั้งเป็น ๑๐ วันกว่าๆ

ได้รับความยกย่องจากครูบาอาจารย์ทุกองค์ว่ามีความอดทนดีมาก”

งานฉลองมณฑปวัดหินหมากเป้ง พฤษภาคม ๒๕๒๕

๑๔๑.

โยมมารดาถึงแก่กรรมอีกคน

"เราทำฌาปนกิจศพท่าน** (พระพี่ชาย) **เสร็จ ออกพรรษาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๐ โยมมารดาก็มาเสียไปอีกคนหนึ่ง

ในปีนั้น เขาเป็นโรคแผลเปื่อยกันทั้งบ้านทั้งเมือง โยมเราก็เป็นที่แข้งกับเขาบ้าง

เขาเป็นพากันรักษาหายหมด โยมเราเป็นรักษาไม่หาย

*ยาอะไรดีๆ เขารักษาหาย เราก็ไปเอามารักษาก็ไม่หาย **เปื่อยจนกระทั่งเนื้อหนังหลุดออกยังเหลือแต่กระดูก แต่ไม่รู้สึกเจ็บ***

***เรา**อยู่จำพรรษาที่**อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย** โยมแม่ของเราป่วยอยู่ที่**บ้านนาสีดา** ตำบลกลางใหญ่ (อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี)*

โรคที่ไม่เชื่อความฝันว่าจะเป็นจริงก็พลอยหายไปโดยฉับพลัน

ในเมื่อฝันว่าฟันหลุดออกจากปาก พอรุ่งเช้ามาเราพยากรณ์ได้เลยว่า วันนี้เราจะต้องออกเดินทางแน่นอน

กลับจากบิณฑบาตเห็นคนมารอท่าอยู่แล้ว บอกว่าโยมมารดาป่วยหนัก

ใครจะหาว่าความฝันเป็นเรื่องเหลวไหลไม่เชื่อก็ตามใจ แต่เราเชื่อร้อยเปอร์เซ็นต์เลย

ถ้าฝันว่าฟันหลุดออกจากปาก ไม่บิดาก็มารดา หรือพี่น้องคนใดคนหนึ่ง จะต้องเจ็บหนักหรือถึงแก่ความตาย ถ้ามิฉะนั้นก็คนใกล้ชิดสนิทคุ้นเคยกับเรา

*เราได้พยาบาลโยมมารดาด้วย**ธรรมโอสถ** และยาภายนอกจนสุดกำลัง แต่สังขารมันแก่หง่อมเต็มที ได้ ๘๒ ปีแล้ว เอายาอะไรมาใส่รักษามันก็ไม่ทุเลา กินไม่ได้มีแต่ทรุดลงๆ จนทนไม่ไหว*

ร่วงโรยไปเหมือนกับใบไม้แก่ฉะนั้น

แต่ด้านจิตใจ เราได้พยาบาลรักษาให้อยู่ในความสงบอย่างยิ่ง จนวาระสุดท้ายเกือบจะไม่มีลมแล้วเราจึงหยุดให้สติ

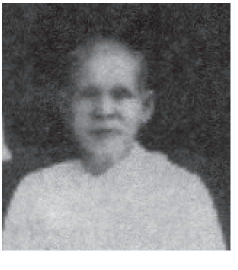
*เราได้ทำหน้าที่ **อุตมบุตร** อย่างยิ่ง*

ในขณะที่ปกติอยู่ ท่านถือเราเสมออาจารย์คนหนึ่ง ขัดข้องต้องการสิ่งใดปรึกษาหารือเรา เมื่อเราออกความเห็นให้ก็ยอมรับทั้งนั้น

ยามป่วยไข้ เราได้ให้สติ

บางทีถึงกับไม่ต้องรับประทานยาเลย ก็หายด้วยความเชื่อมั่นศรัทธาในคำสอนของเรา

***ตอนจะถึงแก่กรรมก็เหมือนกัน อาจเป็นเพราะความเชื่อมั่นในคำสอนของเราก็ได้ ทำให้ไม่เจ็บแผลที่ขา**”*

แม่ชีครั่ง เรี่ยวแรง
โยมมารดาของหลวงปู่

๑๔๒.

จำพรรษาที่จันทบุรี

ในช่วงปี พ.ศ. ๒๔๙๑ - ๒๔๙๒ **หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี** ไปเผยแผ่ธรรมทางภาคตะวันออก และจำพรรษาที่**เขาน้อย ท่าแฉลบ จังหวัดจันทบุรี** เป็นเวลา ๒ ปี เป็นพรรษาที่ ๒๖ และ ๒๗ ของท่าน

บันทึกของหลวงปู่ มีดังนี้ : -

"ภูเขาลูกนี้ ก่อนที่เราจะไปอยู่ เราได้ภาพนิมิตแล้วตั้งแต่อยู่วัดอรัญญวาสี อำเภอท่าบ่อ *(จังหวัดหนองคาย)* ***แต่เราไม่ยักเชื่อว่ามันจะเป็นเช่นนั้น***

อนึ่ง ภูเขาลูกนี้มันไม่น่าจะวิเวกเลย เพราะเป็นภูเขาเล็กๆ อยู่กลางทุ่ง มีหมู่บ้านอยู่รอบเชิงเขา

แต่เป็นที่แปลกใจมาก ไม่ว่าใคร จะเป็นพระเป็นเณร หรือแม้แต่คฤหัสน์ชาวบ้าน เมื่อมาอบรมภาวนา ณ ที่นั้นแล้ว จะได้รับผลเป็นที่น่าอัศจรรย์ทุกๆ คนไป ไม่มากก็น้อยตามกำลังของตนเอง

ที่น่าแปลกที่สุด มีตาแก่คนหนึ่ง อายุ ๗๐ กว่าปีแล้ว อาศัยเขาอยู่ แกเป็นนักดื่ม เมาเป๋ตลอดวัน

เขาจ้างให้แกไปอุปัฏฐากพระประจำ ให้เดือนละ ๕๐ บาท แกไม่ยอม

พอเราไปอยู่ แกเกิดศรัทธาเลื่อมใส ไม่ต้องจ้าง แกมาภาวนากัมมัฏฐานเกิดภาพนิมิตเป็นที่น่าอัศจรรย์ใจ ละสุราเข้ามารักษาอุโบสถได้

ชาวบ้านใครๆ ก็นิยมนับถือแก เข้าบ้านใคร ร้านไหน เขาให้อาหารแกกินฟรีๆ ไม่ต้องซื้อ

แกยิ่งเห็นอานิสงส์มากขึ้น และปฏิบัติพระตลอดมา

ที่แปลกยิ่งกว่านั้นก็คือ คนใบ้ที่ท่าแฉลบนั้นเอง

นี่ก็อาศัยอยู่กับเขาเหมือนกัน ***เราได้สอนภาษาใบ้ให้เขารักษาอุโบสถและภาวนาจนเป็นที่น่าอัศจรรย์ใจของเขา แล้วเขาได้สอนคนอื่นด้วยภาษาใบ้ให้เห็นโทษของการดื่มสุรา***

เขาภาวนาอยู่ที่บ้านยังสว่าง เห็นตัวของเราที่อยู่วัดเลย

เวลานี้ (พ.ศ. ๒๕๑๗) คนๆ นี้ได้ข่าวว่ายังมีชีวิตอยู่ แล้วก็ได้สร้างวัดเฉพาะส่วนตัวอยู่ ได้นิมนต์พระไปอยู่และปฏิบัติด้วยตนเองด้วย

ส่วนตัวของเราเองก็รู้สึกแปลกมาก คือ ค้นธรรมที่ไม่เคยคิดและรู้ธรรมที่ยังไม่เคยรู้ ลำดับอุบายและแนวปฏิบัติได้ละเอียดถี่ถ้วนจนวางแนวปฏิบัติได้อย่างเชื่อตนเอง

จึงได้เขียนหนังสือ ส่องทางสมถะวิปัสสนา เป็นเล่มแรก

เราบำเพ็ญเพียร ณ ที่นั้น ๒ พรรษา ตามที่เราได้กำหนดเอาไว้พอดี

พรรษาสอง ออกพรรษาแล้ว ได้ข่าวการอาพาธของท่านอาจารย์มั่น เราจึงจากเขาน้อยไปด้วยการระลึกถึงคุณของเขาลูกนี้อย่างยิ่ง

*เราได้ไปเยี่ยมอาการไข้ของ**ท่านอาจารย์มั่น** จนท่านมรณภาพแล้วทำฌาปนกิจศพของท่านเสร็จเรียบร้อย แล้วเราไม่ได้กลับไปอีกทั้งๆ ที่มีผู้ปวารณาจะให้อุปการะแก่เราอย่างดียิ่งถ้ากลับไปอีก*

เป็นแต่ได้ส่งพระไปรอท่าด้วยความไม่แน่นอนของเรา”

๑๔๓.

ปริวิตกไม่มีพระผู้ใหญ่เป็นเสาหลัก

หลังจากการมรณภาพของ**หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต** ในปลายปี พ.ศ. ๒๔๙๒ และทำการฌาปนกิจศพของท่านในต้นปี พ.ศ. ๒๔๙๓ แล้ว **หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี** ในฐานะธรรมทายาทเป็นผู้นำพระกัมมัฏฐานลูกศิษย์หลวงปู่มั่น จึงมีความกังวล เป็นห่วงว่า พระผู้ใหญ่ต่างก็มรณภาพไปเป็นอันมาก เกรงไม่มีผู้เป็นหลักในการสั่งสอนลูกศิษย์ลูกหาอีกต่อไป

ท่านบันทึกไว้ดังนี้ : -

"หลังจากฌาปนกิจศพของท่านอาจารย์มั่นแล้ว

เรามารำพึงถึงหมู่คณะว่า เมื่อก่อนเรามีหมู่คณะยังไม่มากและยังไม่เป็นที่รู้จักของผู้คนกว้างขวาง

*อนึ่ง พระผู้ใหญ่ที่เป็นร่มเงา เช่น เจ้าคุณ**พระอุบาลีคุณูปมาจารย์** (จันทร์ สิริจนฺโท) ก็ยังมีเป็นที่พึ่งอาศัยอยู่ หากมีเรื่องเกี่ยวข้องทางคณะสงฆ์ ท่านก็รับเอาเป็นภาระเสีย*

*เมื่อท่านมรณภาพไปแล้ว เจ้าพระคุณ**สมเด็จพระมหาวีรวงศ์** (อ้วน ติสฺโส) ก็รับภาระแทน*

เมื่อท่านนั้นมรณภาพไปแล้ว ***ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ*** *ก็เป็นที่รู้จักและเคารพนับถือของพระผู้ใหญ่เป็นอันมาก*

เวลานี้ท่านอาจารย์มั่นก็มามรณภาพไปเสียแล้ว คงยังเหลือแต่พวกเรา ในคณะของพวกเรานี้ก็ไม่กี่องค์ที่พระผู้ใหญ่รู้จัก และจะรับเอาภาระของหมู่คณะอย่างจริงจัง

พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจนฺทเถร)
วัดบรมนิวาส กรุงเทพมหานคร

*ต่อไปนี้ พระคณะลูกศิษย์ของ*__พระอาจารย์มั่น__ *ก็นับวันแต่จะเป็นที่รู้จักของคนเป็นอันมาก (แต่เรามันโง่ไป หารู้ไม่ว่าท่านที่ยังมีชีวิตเหลืออยู่ ณ บัดนี้ ต่อไปท่านก็จะเป็นพระผู้ใหญ่ และมีความสามารถด้วยกันทั้งนั้น ความวิตกนี้มันอาจเลอะเลือนไปก็ได้)*

อย่าเลย ถ้ากระนั้นเราจะเดินทางเข้ากรุงเทพฯ หากมีโอกาสจะได้สังสรรค์กับพระผู้ใหญ่เพื่อฟังมติและอุบายของท่านเหล่านั้นว่าท่านจะมีความคิดเห็นอย่างไรบ้างในคณะของพวกเรา”

ตอน ๕ :

พระกรรมฐานลงภาคใต้

๑๔๔.

เดินทางสู่ภาคใต้

"เราได้ออกเดินทางมาพักที่ ***วัดบ้านจิก*** *อุดรฯ (**วัดทิพย์รัฐนิมิตร** อ.เมือง จ.อุดรธานี เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันคือ* ***พระครูสถิตธรรมวิสุทธิ์*** *หรือ* ***หลวงปู่ถิร จิตธมฺโม** - ปฐม)*

เมื่อเราได้มาพักรวมกันกับ ***อาจารย์อ่อน ญาณสิริ*** *พัก**วัดทิพย์รัฐฯ** ที่อุดรฯ* ***ท่านอาจารย์อ่อน*** *เข้าใจว่า เราหนีหมู่คณะเอาตัวรอด*

เราชี้แจงข้อเท็จจริงให้ท่านฟังทุกประการ ท่านถึงเข้าใจความหมายของเรา

อนึ่ง ในพรรษานี้ได้ทราบว่า ***ท่านอ่อน*** *เองก็ได้ไปจำพรรษาที่* ***ถ้ำเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี*** *เหมือนกัน*

ไม่ทราบว่าท่านจะเข้าใจในคำพูดของเราอย่างไรก็ไม่ทราบ

เมื่อเราเข้าไปกรุงเทพฯ แล้วก็ได้มีโอกาสเข้าไปกราบนมัสการพระเถระหลายรูป แล้วก็ได้รู้และเข้าใจในทัศนะของท่านแต่ละรูปที่มีต่อคณะของพวกเราพอสมควร อันเป็นเหตุให้เรามั่นใจในตัวของตนเองและหมู่คณะเป็นอย่างดี

แต่เรายังต้องการอยากจะชมปฏิปทาและแนวปฏิบัติของสำนักที่มีชื่อเสียงต่างๆ เช่น ที่ราชบุรี และเพชรบุรี เป็นต้น

เราจึงได้ออกเดินทางไปขอพักเพื่อศึกษาในสำนักนั้นๆ จนกระทั่งถึงจังหวัดสงขลา

*ขณะนั้น **พระขุนศิริเตโชดม** (อำพัน) ซึ่งเคยเป็นอดีตนายอำเภอแล้วก็เคยอยู่ด้วยเรามาแล้ว เธอไปเผยแพร่ธรรมปฏิบัติทาง**ภูเก็ต พังงา***

*ภายหลังมี**พระมหาปิ่น ชลิโต** (**พระครูวิโรจน์ธรรมาจรรย์**) เป็นชาวนครปฐม ซึ่งไม่ใช่คณะของเรา ไปช่วยประโคมเข้าอีกแรงหนึ่ง ทำให้ผู้คนตื่นเต้นแลเอิกเกริกจนเลยขอบเขต เป็นเหตุให้เกิดความแตกร้าวเป็นกลุ่มเป็นก๊ก*

***พระมหาปิ่น** คุมสถานการณ์ไว้ไม่อยู่ และหมู่ก็ไม่มี*

เมื่อเธอได้ทราบข่าวว่าเรามาอยู่ที่สงขลา เธอจึงได้ไปขอร้องให้คณะของเราไปช่วยแก้ไขสถานการณ์"

พระครูวิโรจน์ธรรมาจารย์
(พระอาจารย์มหาปิ่น ชลิโต)
วัดอริยวงศาราม จ.ราชบุรี

๑๔๕.

ไปเกาะภูเก็ตครั้งแรก

หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี ได้ลงใต้ไปเผยแพร่ธรรมและสร้างวัดกัมมัฏฐานฝ่ายธรรมยุตขึ้นที่ภูเก็ต รวมทั้งอยู่จำพรรษาที่ภูเก็ตติดต่อกันนานถึง ๑๒ ปี

หลวงปู่ เดินทางไป**ภูเก็ต** ครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๔๙๒ ท่านได้บันทึกไว้ดังนี้ : -

"เกาะภูเก็ตสมัยนั้น ในมโนภาพของคนโดยมาก เข้าใจว่าเป็นดินแดนโดดเดี่ยวและสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรเป็นอันมาก มีเศรษฐีเต็มไปหมดทั้งเกาะ

อนึ่ง คนในเกาะนี้ นอกจากนักธุรกิจแล้ว อาจไม่ค่อยได้เห็นโลกภายนอกนัก

ความจริงแล้วมีส่วนถูกต้องราว ๓๐% เพราะการคมนาคมก็ยังไม่สะดวก โดยมากข้ามไปเกาะภูเก็ตทางเรือ

*เรายังจำได้ เราข้ามไปเกาะภูเก็ตครั้งแรก**ไปเครื่องบินขึ้นจากสงขลาไปลงภูเก็ต***

เที่ยวบินที่เราไป มีพวกเรา-พระสองรูปกับฆราวาส ๑ คน เท่านั้น

เมื่อส่งเราแล้ว ขากลับจากภูเก็ตมาลงสงขลา มีคนโดยสารคนเดียวแท้ๆ

อนึ่ง กรรมกรอิสานก็ยังมีไม่กี่คน คนแถบนั้นพากันกลัวคนอิสานเหมือนกับกลัวยักษ์กลัวเสืออย่างนั้นแหละ เพราะเขาได้ข่าวเล่าลือกันต่อๆ มาว่า คนอิสานใจดำอำมหิต โหดร้ายจับเด็กๆ มากินเป็นอาหาร

หลังจากเราเข้าไปแล้วได้ ๑ ปี กรรมกรอิสานพากันแห่เข้าไปเป็นหมู่ ***แล้วก็เดินตามหลังกันตามถนนยาวเหยียดเลย*** *คนในเมืองพากันมองดูตาตั้งเทียว ส่วนคนที่อยู่ริมเมืองตลอดบ้านนอก เห็นเข้าแล้วพากันวิ่งเข้าบ้าน ถ้าอยู่ป่าก็วิ่งหัวซุกหัวซุนเข้าป่าเลย*

นี่เราก็ไม่ได้เห็นด้วยตาตนเองดอก แต่คนเขามาเล่าสู่ฟัง

ด้านความมีความจน คนไทยเราทุกภาคก็เห็นจะไม่เกินกันถึง ๕% กระมัง

คนเรามีมากใช้มาก มีน้อยใช้น้อย

ที่น่าสงสารคนภูเก็ตมากที่สุดก็คือ คนจนอยากจะทำตนให้เทียมคนมีคนรวยนี่ซี มันแย่หน่อย”

งานฉลองมณฑปวัดหินหมากเป้ง พฤษภาคม ๒๕๒๕

๑๔๖.

พบการต่อต้านอย่างรุนแรง

*"**เราเข้าไปอยู่เกาะภูเก็ตครั้งแรก นอกจากจะไม่มีความตื่นเต้นอะไรแล้ว ยังไปผจญภัยแม่ต่อแม่แตนอีกด้วย***

นั่นคือ ยังเหลืออีกราว ๑๐ กว่าวันจะเข้าพรรษา ได้มีผู้คนพร้อมด้วยพระคณะหนึ่ง เขารวมหัวกันกีดกันไม่ยอมให้พวกเราอยู่

หาวิธีกีดกันด้วยประการต่างๆ ถึงกับเอาไฟไปเผาเสนาสนะบ้าง ใส่ยาเบื่อบ้าง เอาก้อนอิฐูปาบ้าง ห้ามมิให้คนตักบาตรให้กินบ้าง

บางที พวกเราออกไปบิณฑบาต เดินตรงมาใส่จะชนเอาบ้าง

*เราเป็น**อาคันตุกะ** มาอยู่ในถิ่นเขา ต้องขอองอนง้อเขา ได้เข้าไปหาหัวหน้าเขา **ร้องขออยู่จำพรรษาในถิ่นนี้สักพรรษาบ้าง เพราะจวนจะเข้าพรรษาแล้ว***

ท่านไม่ยอม แลหาว่าเราเป็นพระจรจัดไปโน่นอีกด้วย

เราได้ชี้แจงและอ้างเหตุผลอย่างไรๆ ให้ท่านฟัง ท่านก็ยืนกรานไม่ให้อยู่ท่าเดียว

***สุดท้ายท่านบอกว่า ผู้ใหญ่ท่านไม่ให้อยู่** (หมายถึงผู้ใหญ่ทางกรุงเทพฯ)*

*เราก็เลยบอกท่านตรงๆ เลยว่า **เมื่อผู้ใหญ่ท่านมี ผู้ใหญ่ผมก็มีเหมือนกัน***

*ภายหลังได้ทราบว่าท้าทายอย่างหนักเลย บอกว่า**ถ้าพระคณะธรรมยุตอยู่จำพรรษาที่ภูเก็ต - พังงา ได้ จะยอมนุ่งกางเกงเอาเสียเลย***

ฟังดูแล้วน่ากลัวจัง !"

๑๔๗.

ปักหลักในจังหวัดพังงา

หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี และคณะ ได้ปักหลักตั้งวัดธรรมยุตในจ**ังหวัดพังงา** ขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๙๓ โดยแยกกันอยู่ ๓ แห่ง ที่ **ตะกั่วทุ่ง** ๑ แห่ง **ท้ายเหมือง** ๑ แห่ง และ**โคกกลอย** อีก ๑ แห่ง

ในพรรษาปี พ.ศ. ๒๔๙๓ **หลวงปู่** จำพรรษาที่ ๒๘ ของท่าน ที่ **บ้านโคกกลอย จังหวัดพังงา** ในปีนั้น**หลวงปู่**อายุได้ ๕๐ ปีพอดี

บันทึกการตั้งวัดธรรมยุตที่พังงา และภูเก็ต **หลวงปู่**ได้เขียนไว้ดังนี้ : -

"ผลที่สุด พวกญาติโยมที่เคารพนับถือพวกเราก็จัดเสนาสนะให้พวกเราอยู่จำพรรษาจนได้

*ในปีนี้พระเณรติดตามเราไปด้วยราว ๑๕ รูป รวมทั้งอยู่ก่อนแล้วเป็น ๑๘ รูป แล้วก็แยกย้ายกันอยู่ ๓ แห่งด้วยกัน คือ ที่**ตะกั่วทุ่ง** ๑ แห่ง **ท้ายเหมือง** ๑ แห่ง และที่ **โคกกลอย** ที่เราอยู่นี่อีก ๑ แห่ง*

*ในพรรษานี้ นอกจาก**คลื่นบนผิวน้ำ** จะกระทบอยู่ตลอดเวลาแล้ว ยังมี**คลื่นใต้น้ำ**มากระทบกระหน่ำอีกด้วย*

นั่นคือ คณะธรรมยุตด้วยกันนี่เอง เอะอะเอาว่าพวกเราไม่มีธรรมวินัยเป็นเครื่องดำเนิน ปฏิบัติผิด นอกแบบแผนตำรา ไม่ทำอุโบสถสังฆกรรมในโบสถ์ ใครอยากเป็นพระอรหันต์ไปหาอาจารย์เทสก์โน่น

(อาจเป็นการประชดลูกศิษย์ที่หนีมาหาเราก็ได้ เพราะพระทางปักษ์ใต้ออกพรรษาแล้วหาผู้อยู่เฝ้าวัดยาก)

หากจะเป็นความเห็นเช่นนั้นจริง ถ้าเป็น**พระนวกะ**บวชใหม่ไร้การศึกษา ก็ไม่เห็นแปลกอะไร

แต่ถ้าเป็นพระที่มีพรรษา และมีการศึกษาพอควรแล้วน่าเห็นใจเพราะท่านมีแต่ภาคศึกษาไม่ได้ปฏิบัติ

ส่วนเราได้ปฏิบัติตามมาเป็นอาจิณ ตั้งแต่อุปสมบทพรรษาแรก”

งานฉลองมณฑปวัดหินหมากเป้ง พฤษภาคม ๒๕๒๕

๑๔๘.

นิทานเรื่องสุนัขจิ้งจอกกับลูกแกะ

ปัญหาเรื่องการขัดขวางไม่ให้คณะของ**หลวงปู่**อยู่จำพรรษายังไม่จบ บันทึกของท่านมีดังนี้ : -

"เรื่องที่เขาไม่ยอมให้พวกเราอยู่จำพรรษายังไม่ยุติ ทราบว่าเรื่องได้ขึ้นไปถึงกรมการศาสนา ในทำนองฟ้องว่าพวกเราเป็นพระจรจัดมาทำให้บ้านเมืองวุ่นวายแตกร้าวสามัคคี

*แล้วมีคำสั่งมาให้บันทึก**หนังสือสุทธิ**พวกเรา เพื่อจะสอบสวนข้อเท็จจริง*

*แต่**ศึกษาธิการจังหวัด**ไม่กล้ามาด้วยตนเอง ได้ใช้ให้**ศึกษาธิการอำเภอ** มาขอบันทึก*

เมื่อเราถามหาหนังสือคำสั่งไม่มี เราจึงไม่ให้บันทึก แล้วได้ชี้แจงระเบียบบริหารการคณะสงฆ์ให้เขาทราบโดยถ้วนถี่

เมื่อเขากลับไปแล้ว ไม่ทราบว่าเขาทำอย่างไรกันเราก็ไม่ทราบ

ทราบภายหลังว่า เจ้าคณะภาคมีหนังสือมาเทศนาให้เจ้าคณะจังหวัด และผู้ว่าราชการจังหวัด ฟังกัณฑ์เบ้อเร่อ

*เรื่องที่เล่ามานี้ เป็นเพียงเอกเทศของ**ประสบการณ์ปีแรกที่เข้าไปอยู่ในเขตพังงา** ถ้าจะเล่าทั้งหมดก็กลัวผู้อ่านจะเบื่อเรื่องขี้หมูราขี้หมาแห้ง*

คนเราเกิดมาในโลกนี้ ไม่ว่าใครจะทำอะไร ไม่ว่าดีหรือชั่ว จะเป็นไปเพื่อความเสื่อมหรือความเจริญก็ตาม จำต้องมีอุปสรรคคล้ายกันทั้งนั้น

ที่จะสำเร็จตามเป้าหมายได้ อยู่ที่ความรอบคอบ อดทน หาเหตุผลมาแก้ไข ถ้าหาไม่แล้วก็จะไม่บรรลุได้เลย

แล้วก็เป็นกำลังใจในอันที่จะทำสิ่งนั้นๆ ให้บรรลุผลรวดเร็วเข้าอีกด้วย

โดยเฉพาะ พระคณะธรรมยุต ไม่ว่าจะไปอยู่ ณ ที่ไหน ทำอะไร ล้วนแต่มีอุปสรรคทั้งนั้น

แล้วก็สำเร็จตามเป้าหมายโดยมาก

*เราเลยอยากจะนำเอา**นิทานเรื่องสุนัขจิ้งจอกกับลูกแกะ**มาสาธกไว้ ณ ที่นี้ด้วยว่า : -*

เฮ้ย ! มึงทำไมมาท่องน้ำของกูให้ขุ่นเล่า ?

***ลูกแกะ** : นาย ข้าฯไม่ได้ทำน้ำของนายให้ขุ่นดอก ข้าฯเดินอยู่ใต้น้ำต่างหาก*

***สุนัขจิ้งจอก** : เถอะน่า ถึงเอ็งไม่ได้ทำน้ำของข้าฯให้ขุ่น พ่อของเอ็งก็ทำผิดไว้กับข้าฯมาแล้วนักหนา*

ว่าแล้วก็ตะครุบเอาแกะไปกินเป็นอาหาร - เอวํ

***ออกพรรษาแล้วเราเริ่มสร้างกุฏิสมภารหนึ่งหลังเป็นเรือนไม้แต่ยังไม่ทันเรียบร้อยดี**”*

๑๔๙.

สร้างวัดและจำพรรษาที่ภูเก็ต

หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี และคณะได้เริ่มสร้างวัดธรรมยุตขึ้นในเกาะภูเก็ต เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๔ วัดแรกคือ **วัดเจริญสมณกิจ** หรือ **วัดหลังศาล** อยู่ในเขตอำเภอเมือง

หลวงปู่ ได้อยู่จำพรรษาที่ภูเก็ตติดต่อกันนานถึง ๑๒ ปี ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๙๔ - ๒๕๐๖ ในพรรษาที่ ๒๙ - ๔๑

บันทึกของ**หลวงปู่** ในช่วงนี้ ผมได้นำมาแยกออกเป็นตอนย่อยๆ ติดต่อกันหลายตอน เพื่อสะดวกในการอ่านและติดตามเรื่องเท่านั้น เจตนานอกเหนือจากนี้ไม่มีครับ

บันทึกของ**หลวงปู่** เริ่มต้นดังนี้ : -

*"**พอดีวันตรุษจีนในแล้งนั้น คุณนายหลุยวุ้น ภรรยาหลวงอนุภาษภูเก็ตการ นายเหมืองเจ้าฟ้า มานิมนต์ให้ไปภูเก็ต**"*

***เรา**พร้อมด้วย**พระมหาปิ่น** (ชลิโต) และพระเณรอีก ๔ รูปด้วยกัน*

พวกเราได้รอจังหวะและแสวงหาที่ตั้งสำนักอยู่จนกว่าจะสำเร็จ

*เราได้ย้อนมา**โคกกลอย** (จ.พังงา) ที่เราจำพรรษาอีก ให้**พระมหาปิ่น**ดูแลการก่อสร้างจนเสร็จ เราจึงไปจำพรรษา*

*เบื้องต้น การก่อสร้างทำเป็น**เรือนจาก** ห้องเล็กๆ พอหมดกลด หมดมุ้ง เว้นแต่กุฏิสมภาร ค่อยใหญ่หน่อย*

เราได้ทำลงที่ป่าหญ้าคาอันหนาทึบ อยู่บนเชิงเขาโต๊ะแซะ ข้างหลังศาลยุติธรรมภูเก็ต ซึ่งคุณนายแขไปตกลงขอซื้อกับเจ้าของ คือ นายบวร พ่อค้าแร่ ๔ ไร่ เป็นราคา ๑,๐๐๐ บาท

*เดิม ที่นี้เป็นสวนมะพร้าวของเศรษฐีเก่า แต่ร้างไปนานแล้ว **นายบวร**รับซื้อไว้ทำเหมืองแร่ต่อ ผลที่สุดแร่ก็ไม่มี จึงขายให้**คุณนายแข***

แต่คุณนายแขได้ซื้อไว้น้อยไป เราจึงได้ซื้อเพิ่มเติมอีก ๔ ไร่ เป็นเงิน ๔,๐๐๐ บาท

*ที่นี้เดิมเป็น**ป่าหญ้าคาหนาทึบ** มีสัตว์ร้ายต่างๆ เช่น เสือโคร่ง เสือดำ กวาง เก้ง หมูป่า และลิง*

เราทำกุฏิเล็กๆ และบริเวณก็แคบพอปัดกวาดรอบได้ แล้วก็ทำทางพอเดินไปหากัน

*กลางคืน เราเปิดกุฏิออกมาจะเดินไปหากัน **เสือกระโดดเข้าป่าโครม !***

บางที พากันนั่งฉันน้ำร้อนตอนเย็นๆ เสียงร้องตะกุยๆ ออกมาจากป่าแทบจะเห็นตัวเลย

กลางวันแสกๆ ยังตะครุบเอาสุนัขเอาแมวไปกินก็มี

ดีว่าเสือเหล่านี้ไม่อาละวาด เสือก็อยู่ตามเรื่องของเสือ คนก็อยู่ตามประสาคน

เสียงเสือโคร่งร้อง คนเมืองภูเก็ตนี้ยังไม่รู้ตัวด้วยซ้ำไป

***เราเคยเที่ยวป่ามามากแล้ว เสือมันจะทำเสียงเช่นไรเรารู้เรื่องของมันหมด...**”*

๑๕๐.

ดูแลภูเก็ต-พังงา-กระบี่

"พวกเราได้อยู่เกาะภูเก็ตตลอดเวลา ๑๙ ปี ไม่เคยได้กลับจำพรรษาในเขตพังงาอีกเลย

แต่พังงา ตลอดถึงกระบี่ ในสามจังหวัดนี้ อยู่ในคุ้มครองของเราทั้งหมด เปรียบเหมือนกับวัดเดียวกัน มีกติกา ข้อวัตร แนวปฏิบัติระเบียบ อันเดียวกันทั้งหมด

พระเณรรูปไหน ไม่ว่าอยู่ ณ สำนักใดก็ตาม หากขัดข้องต้องประสงค์สิ่งใดในสิ่งที่จำเป็น ใครมีอะไรก็เฉลี่ยแบ่งปันสงเคราะห์กันตามมีตามได้

มีงานในสำนักไหนก็พร้อมใจกัน พร้อมแรงกันทำด้วยความสามัคคี

หากจะมีปัจจัยลาภเกิดขึ้น ก็พร้อมกันมอบถวายไว้เพื่อบำรุงในสำนักนั้นๆ ต่อไป

ปัจจัยเขาถวายเฉพาะส่วนตัว ก็พากันเก็บไว้เป็นกองกลาง

*เราเป็น**อุปัชฌาย์** เขาถวายส่วนตัว เรามอบถวายไว้เป็นกองกลาง ยังถูกเขาต่อว่าเลย*

แต่พวกเราก็มิได้มีความเดือดร้อนเพราะไม่มีเงินในกระเป๋าเลย ญาติโยมเขาเอาใจใส่ดูแลปฏิบัติพวกเราอย่างดีเลิศ

ขาดเกินอะไร แม้แต่ค่ารถไฟไปมา เขาก็พากันจัดการให้เรียบร้อยทั้งนั้น

เรื่องเหล่านี้ไม่มีที่ไหนอีกแล้ว นับแต่เราบวชมาที่จะได้รับความสะดวกเหมือนครั้งนี้

พวกเราจึงขอขอบพระคุณชาวภูเก็ต-พังงา ที่ได้อุปัฏฐากพวกเราไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย"

๑๕๑.

ความสัมพันธ์กับพระท้องถิ่น

"ในช่วงระยะที่เราเข้ามาอยู่เกาะภูเก็ตนี้ เราพยายามสร้างแต่ความดีทั้งเพื่อตนแลส่วนรวม

*ได้ติดต่อกับ**เจ้าคณะท้องถิ่น** ทุกๆ รูป และท่านเหล่านั้นก็ให้ความเอื้อเฟื้อแก่พวกเราเป็นอย่างดียิ่ง*

มีธุรกิจการงานอะไรเกิดขึ้น ก็เคยได้ร่วมกันปรึกษาหารือกันบ่อยๆ และเข้าใจกันดี

เข้าพรรษา เราได้พาคณะของเราไปถวายเครื่องสักการะแก่พระเถระทุกๆ รูป ทุกๆ ปี ไม่เคยขาด

*ไม่เหมือนที่ **พังงา***

*แม้ที่ **พังงา** ก็มีบางคนส่งข่าวมาบอกเราว่า เขาไม่พากันรังเกียจคณะของเราดอก เขาเกลียดเฉพาะ**พระมหาปิ่น**รูปเดียวเท่านั้น*

*เห็นจะเป็นเพราะ**พระมหาปิ่น**เธอพูดโฮกฮากโปงปางโผงผางลืมตัว เมื่อมีคนยอเข้าก็ได้ใจ*

คนแบบนี้ถือไม่ได้ดอก เข้าตำราภาษาอิสานว่า : -

ใครถือคนชนิดนั้น จะไม่มีช้อนซดน้ำแกง

***ส่วนด้านญาติโยม** พวกเราที่อุตส่าห์พยายามอบรมสั่งสอนให้รู้จักขนบธรรมเนียมในทางพุทธศาสนา แล้วทำเป็นตัวอย่างให้ดู ตลอดถึงสอนให้รักษาอุโบสถ*

ไม่ใช่แต่ในพรรษา นอกพรรษาก็ให้รักษาด้วย
สนับสนุนพระที่ท่านสอนเป็นทุนไว้ก่อนแล้ว ให้มั่นคงยิ่งๆ ขึ้น

ซ้ำพวกเรายังได้ฝึกอบรมภาวนา ทำสมาธิ ทุกๆ คืน จนทำให้เขาเหล่านั้นได้ผลเป็นที่ประจักษ์แก่ตนเองตามกำลังศรัทธาของตนๆ อีกด้วย”

พิธียกช่อฟ้า วัดป่าพระสถิตย์ อ.ท่าบ่อ จ.หนองคาย

๑๕๒.

ขยายสำนัก
และเปิดโรงเรียนปริยัติธรรม

"อนึ่ง หมู่เพื่อนทางอิสานที่เป็นคณะเดียวกัน ก็ได้พากันทยอยติดตามเราลงไปมากขึ้นเป็นลำดับ

ส่วนกุลบุตรในท้องถิ่น ก็เกิดมีศรัทธาพากันมาอุปสมบทเรื่อยๆ

คณะธรรมยุตทางปักษ์ใต้ ผู้มีใจสมัครรักใคร่ในทางปฏิบัติก็พากันมาอบรมด้วยเป็นอันมาก

แล้วก็ได้ขยายสำนักออกไปถึงจังหวัดกระบี่ รวมทั้ง ๓ จังหวัดนี้มีสำนักที่พวกเราไปอยู่จำพรรษา ๑๑ สำนักด้วยกัน

ปีหนึ่งๆ ในพรรษามีพระเณรรวมทั้งหมดเฉลี่ยแล้วร้อยกว่ารูป มากกว่าพระเณรในเขตอำเภอเมืองภูเก็ตเมื่อปีเราไปอยู่ครั้งแรกอีกเท่าตัว

*เมื่อมีพรรคพวกมากขึ้น เราได้**จัดให้มีการศึกษานักธรรม** เปิดสอนประจำในสำนักของใครของมัน ถึงเวลาสอบจึงมารวมกันสอบ*

*ปีแรก เราได้ให้ไปสอบที่**สำนักวัดมหาธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช***

*ปีต่อมา เราได้ขออนุญาตเปิดสอบขึ้นที่**วัดเจริญสมณกิจ ภูเก็ต**เอง*

มีนักเรียนทั้ง ๓ ชั้น เข้าสอบรวมไม่น้อยกว่า ๖๐ รูป ทุกๆ ปี แล้วก็สอบได้คะแนนดีเสียด้วย

จน***มหามกุฏราชวิทยาลัย*** *ยกฐานะให้เป็นชั้นโท* (หมายถึงฐานะของวัด)

เราเห็นคุณค่าในกิจการพระพุทธศาสนา ที่มีทั้งปริยัติและปฏิบัติควบคู่กันไป จึงได้ดำเนินตามแนวนั้นสืบมาจนกระทั่งทุกวันนี้"

งานเททองหล่อพระพุทธรูป วัดอรัญญวาสี
อ.ท่าบ่อ จ.หนองคาย

๑๕๓.

ใช้หนี้สินชาวภูเก็ต-พังงาคืนแล้ว

*“**พวกเราได้ต่อสู้กับอุปสรรคนานาประการเป็นเวลานานถึง ๑๕ ปี เพื่อบำเพ็ญศาสนกิจอันเป็นประโยชน์แก่ตนและประโยชน์ส่วนรวม***

เพื่อฉลองความต้องการของญาติโยมชาวภูเก็ต-พังงา อันมีพระคุณแก่พวกเราเป็นอันมาก

อย่างน้อย เขาเหล่านั้นก็ได้ดูโฉมหน้าอันแท้จริงของพระคณะธรรมยุต และคณะศิษย์ของ ***พระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ***

*นัยว่าพระคณะธรรมยุตเคยมาเพื่อจะตั้งรกรากลงที่**ภูเก็ต**นี้ ตั้งหลายครั้งแล้ว แต่ไม่เป็นผล*

อนึ่ง ไม่ต้องพูดถึงเรื่องชื่อนามของ ***ท่านอาจารย์มั่น*** *ละ แม้แต่ลูกศิษย์ของท่าน ก็ไม่เคยกล้ำกรายเข้ามาในภูเก็ตนี้เลย*

คณะของพวกเรา เข้ามาตั้งสำนัก จนก่อสร้างให้เป็นวัดถาวรลงได้นี้ นับว่าเป็นประวัติการณ์ของคณะธรรมยุตและของเกาะภูเก็ตเลยทีเดียว

***แล้วเราก็ภูมิใจว่า เราได้ทำการใช้หนี้สินชาวภูเก็ต-พังงา ผู้ไม่เรียกร้องเอาหนี้คืนแล้ว**”*

ขออนุโมทนาสาธุการกับชาวภูเก็ต-พังงา ด้วยนะครับ สาธุ!

๑๕๔.

ความวิตกกลายเป็นจริง

ที่ **หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี** เคยวิตกเรื่องการบริหารหมู่สงฆ์สายกัมมัฏฐานหลังจากการมรณภาพของ**หลวงปู่มั่น** ในปี พ.ศ. ๒๔๙๑ นั้น **หลวงปู่** ย้ำให้เห็นว่าปรากฏเป็นจริงตามคาด ดังนี้ : -

*"ความวิตกของเรา**เรื่องบริหารหมู่คณะ** ดังกล่าวมาแล้วในบท ๒๖.๑ (ในหนังสืออัตตโนประวัติของหลวงปู่) กลายมาเป็นความจริงขึ้น*

กล่าวคือ ก่อนจะไปปักษ์ใต้ เราได้ติดต่อพระผู้ใหญ่ทางกรุงเทพฯ ให้ท่านได้รู้จักไว้ แล้วเราก็ได้ลงไปทางปักษ์ใต้ ทำความรู้จักกับเจ้าคณะทุกๆ องค์ จนได้เข้าไปอยู่ในเกาะภูเก็ต

*แท้จริง**เกาะภูเก็ต** นี้เป็นที่เลื่องลือโด่งดังมาแต่ก่อนนัก **ใครไปอยู่แล้วจะต้องร่ำรวยมาก***

เราไปอยู่ยังมีคนโจษจันกันว่า เรานั้นร่ำรวยมหาศาล

*ความจริงหาได้เป็นเช่นนั้นไม่ **เราอยู่เกาะภูเก็ต ๑๕ ปี ไม่มีอะไรเลย***

ปัจจัยลาภได้มาทุกสตางค์ แลทุกๆ องค์ ก็เก็บไว้กองกลางและก่อสร้างหมด

เสนาสนะก็มีไม่กี่หลัง

เรามาอยู่ทางอิสานไม่ถึง ๑๐ ปี เสนาสนะนับหลังไม่ถ้วน อุโบสถก็เรียบร้อย ศาลาการเปรียญสองชั้นก็เสร็จ

ทั้งนี้เรามิได้เหยียดหยามดูถูกชาวภูเก็ต พังงา (แต่) เพื่อแก้ความกังขาที่ว่าเรารวยนั้นต่างหาก

คนชาวภูเก็ต พังงา ปฏิบัติพวกเราดีเลิศดังกล่าวแล้ว ไม่มีที่ไหนจะปฏิบัติดีเท่าเลย

ส่วนวัด เขาไม่นิยมสร้าง

มันก็ดีเหมือนกัน เพราะสร้างหรูหรามากไม่ดี เป็นกังวลไปไหนมาไหนเป็นห่วง

เราหนีจากภูเก็ตไม่มีอะไรเป็นห่วง น่าสงสารแต่ชาวบ้านที่เคยปฏิบัติพวกเราเท่านั้น

เราหนีมาแล้วได้มอบเงินแสนกว่าบาทให้ ***พระครูสถิตบุญญารักษ์*** *(บุญ)*

เธอได้ทำการก่อสร้างอุโบสถอยู่ ๔-๕ ปี จึงสำเร็จเป็นประวัติการณ์อีกเหมือนกัน

พระที่ภูเก็ต พังงา ที่จะมาสร้างอุโบสถบนไหล่เขาที่ต้องพังลงมาให้ราบ แล้วจึงทำเป็นอุโบสถได้เช่นนี้ และสร้างเพียง ๔-๕ ปี สำเร็จไม่มี

*อนึ่ง คณะของเราเข้ามาอยู่***เกาะภูเก็ต***นี้ เป็นเหตุให้พระผู้ใหญ่ในกรุงเทพฯ ตลอดจนสาธุชนทั่วไป สนใจคณะของเรามากขึ้น แต่ส่วนตัวเราแล้วไม่มีอะไร เฉยๆ อุปสรรคต่างๆ ดังกล่าวมาแล้วก็เป็นธรรมดา เราเคยผ่านมาแล้วนับไม่ถ้วน”*

๑๕๕.

พระฝ่ายวิปัสสนาได้รับสมณศักดิ์

"ในขณะนั้น ***วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษดิ์*** *ในกรุงเทพมหานคร กำลังตั้งกัมมัฏฐานแบบพม่า* ***ยุบหนอพองหนอ*** *โฆษณาออกแบบแพร่กันมา*

แต่มิได้ออกป่า อยู่ตามบ้านตามที่วัด มีคนได้ขั้นได้ชั้นกันก็มาก บางคนถึงกับตัวแข็งทื่อไม่รู้สึกเลยก็มี

ในขณะเดียวกันนั้น ***วัดราชประดิษฐ์ วัดบวรนิเวศวิหาร*** *และวัดอื่นๆ* ***ก็ตั้งคณะของลูกศิษย์พระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต***

ปฏิบัติมานานกว่า ๕๐ ปีแล้ว แต่ไม่เคยออกโฆษณาเลย

เมื่อเสียงโฆษณา จากฝ่ายหนึ่ง อีกฝ่ายหนึ่งไม่โฆษณา ก็จำเป็นอยู่เองที่จะต้องดังไปตามกัน

แต่ดังไม่มีเสียง *จะเห็นได้ดังต่อไปนี้ คือ : -*

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๔ เจ้าคณะภาค (ธรรมยุต) ได้อาราธนาให้ ***พระอาจารย์สิงห์ ขนฺตยาคโม*** *ไปอบรมกัมมัฏฐานแก่พุทธบริษัท****ชาวเมืองเพชรบุรี***

เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๔๙๕ ***ขอสมณศักดิ์พระครูญาณวิศิษฏ์ให้พระอาจารย์สิงห์***

*พร้อมกันนี้ได้ขอให้****เรา****อีกองค์ แต่เรานั้นได้ตกไปเพราะเรายังไม่มีสำนักเป็นที่อยู่ถูกต้องตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์*

*เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๖ แต่งตั้งให้เราเป็น**พระอุปัชฌาย์*** *พร้อมกันนี้ก็ได้แต่งตั้งให้เป็น**เจ้าคณะอำเภอภูเก็ต-พังงา กระบี่ (ธรรมยุต)***

เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๘ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็น ***พระครูนิโรธรังสี***

*เมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๙ ให้**รักษาการแทนในตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัด (ธรรมยุต) ในจังหวัดภูเก็ต-พังงา-กระบี่** อีกตำแหน่งหนึ่งด้วย*

พร้อมกันนี้ก็ให้เป็น ***ผู้อำนวยการศึกษาธรรมในสามจังหวัดนี้ด้วย***

เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๐ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะสามัญ ฝ่ายวิปัสสนา ที่ ***พระนิโรธรังสีคัมภีรปัญญาจารย์***

พร้อมกับ ***พระอาจารย์สิงห์ ขนฺตยาคโม*** *(ที่)* ***พระญาณวิศิษฏ์สมิทธิวีราจารย์***

และ ***พระอาจารย์ลี ธมฺมธโร*** *(ที่)* ***พระสุทธิธรรมรังสีคัมภีรเมธาจารย์***

*เมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๗ ตั้งให้เป็น**เจ้าคณะจังหวัดในสามจังหวัดนั้น***

เมื่อวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๘ ได้ขอลาออกจากเจ้าคณะทั้งสองตำแหน่ง เป็นกิตติมศักดิ์สมณศักดิ์”

๑๕๖.

ไม่อยากให้มีสมณศักดิ์

การได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ชั้น **พระราชาคณะ** (ท่านเจ้าคุณฯ) ของพระเถระฝ่ายวิปัสสนา ๓ องค์ คือ **หลวงปู่สิงห์ ขนฺตยาคโม หลวงปู่เทสก์ เทสฺรํสี** และ **ท่านพ่อลี ธมฺมธโร** ตามที่กล่าวในหัวข้อที่ผ่านมาจึงถือเป็นประวัติการณ์ของพระป่าสายวิปัสสนากัมมัฏฐาน

แต่...โดยส่วนตัวของ**หลวงปู่**แล้ว **ท่านไม่อยากให้มีสมณศักดิ์** สำหรับพระป่า หรือพระฝ่ายวิปัสสนาเลย

บันทึกของท่านมีดังนี้ : -

*"อาจนับได้ว่า**เป็นประวัติการณ์** พระฝ่ายวิปัสสนาได้รับสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะ รองจาก**เจ้าคุณวิปัสสนาโกศลเถร วัดภาษีเจริญ***

*แต่ก่อนมีแต่ชื่อ ตัวจริงไม่มี ดังเราจะเห็นได้จากชื่อพระราชาคณะผู้ใหญ่ มีสมัญญาห้อยท้ายว่า **ฝ่ายอรัญญวาสี** เป็นต้น*

ต่อจากนั้นมา คณะคณาจารย์ฝ่ายกัมมัฏฐานที่เป็นลูกศิษย์สายของพระอาจารย์มั่น ก็มีผู้ได้รับสมณศักดิ์เรื่อยๆ มาหลายรูป

เรื่องสมณศักดิ์ของพระกัมมัฏฐานนี้ เราไม่อยากให้มี เพราะมันไม่สมดุลกัน โดยเฉพาะคณะลูกศิษย์ของท่านอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ

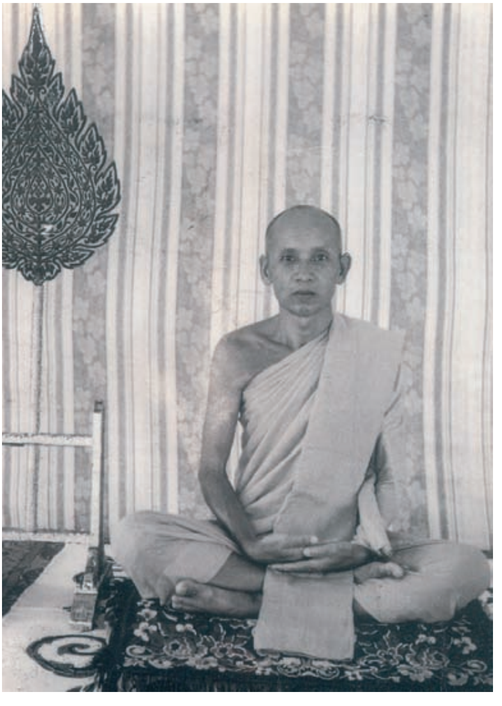
เราเคยได้มีหนังสือส่วนตัวคัดค้านพระผู้ใหญ่แล้ว และต่อหน้าท่านเราก็เคยคัดค้าน โดยอ้างสิ่งที่ควรแลไม่ควร

อุปมาเหมือนเอาเครื่องเพชรไปแขวนไว้ที่คอของลิง มันจะมีความรู้สึกอะไร

แต่นี้ก็เป็นความเห็นส่วนตัวของเราอีก

แต่มันไม่แน่เหมือนกัน ลิงบางตัว เมื่อถูกแต่งด้วยเครื่องเพชรเข้า มันอาจเข้าใจว่าตัวเป็นมนุษย์ไปก็ได้

แต่ผลที่สุด ท่านก็ขอร้อง เพื่อประโยชน์แก่การบริหารคณะสงฆ์ส่วนรวมจนได้*”*

๑๕๗.

ไม่สมควรแก่พระป่า

หลวงปู่ ได้กล่าวถึง**สมณศักดิ์** โดยเฉพาะสำหรับพระป่าสายกัมมัฏฐานต่อไปว่า : -

“เราเกิดมาในโลกอันกว้างใหญ่ไพศาลนี้ ย่อมมีสิทธิเสรีอยู่ได้โดยชอบ แต่ทุกๆ คนจะมีอยู่ในเพศ ภูมิ และฐานะมีจนใดๆ ก็ตาม ***โลกธรรมย่อมครอบงำถึงด้วยกันทั้งนั้น***

เว้นแต่เราจะรับเอาโลกธรรมนั้นมาไว้เป็นเจ้าแห่งหัวใจของเราหรือไม่เท่านั้นเอง

เราใช้โลกธรรมให้เป็นประโยชน์ก็ดีเหมือนกัน

เมื่อก่อน หมู่เพื่อนและใครๆ เห็นเราแล้ว ดูเหมือนเราเป็น ***หลวงตาคนป่าคนหนึ่ง*** *อย่างนั้นแหละ*

แต่เราก็ชอบเป็นหลวงตาคนป่านั้นด้วย

แต่พอเราได้มีตำแหน่งและได้รับสมณศักดิ์แล้ว มาเดี๋ยวนี้ใครๆ เห็นเข้าแล้วเรียกออกชื่อ ทักทาย เชื้อเชิญในที่ทุกสถาน

แม้เราต้องการจะติดต่องานอะไรก็คล่องตัว

ฉะนั้น สมณศักดิ์จึงเพิ่มภาระและเป็นเกียรติแก่เรามากขึ้น

เราจึงไม่เห็นสมควรแก่พระผู้ต้องการความสงบอยู่ป่าเลย”

๑๕๘.

อำลาอาลัยชาวปักษ์ใต้

หลวงปู่ มาพำนักในภาคใต้ติดต่อกันนานถึง ๑๕ ปี ถึงวาระต้องอำลา ท่านเขียนไว้ดังนี้ : -

"เราเข้ามาอยู่เกาะภูเก็ต ๒-๓ ปีแรกก็ดีดอก สุขภาพก็พอเป็นไป แต่ปีต่อๆ มา ***โรคของเราไม่ค่อยถูกกับอากาศเสียเลย***

มันเป็นธรรมดาโรคนักเที่ยวของเรา อยู่ไหนสุขภาพจะดีปกติไม่เกิน ๓ ปี *ต่อนั้นไปแล้วจะเปลี่ยนแปลงเป็นอื่นไปเลย*

แล้วในใจของเราก็มิได้ตั้งใจจะอยู่ ณ ที่ภูเก็ตนี้ตลอดไป

เราเคยได้บอกเรื่องนี้กับหมู่เพื่อน และญาติโยมไว้แต่ปีมาอยู่ทีแรกแล้ว

แต่เราก็อยู่มาได้นานถึง ๑๕ ปี เพราะการขอร้องของพระผู้ใหญ่และญาติโยมแท้ๆ

มาเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๗ เราได้ขออำลาชาวภูเก็ต-พังงา-กระบี่ ด้วยความสงสารในน้ำตาอันนองหน้าของเขาเหล่านั้น

พร้อมด้วยสำนักต่างๆ ที่พวกเราได้ทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ โดยได้ใช้พัสดุและทรัพย์ของชาวปักษ์ใต้ก่อสร้างเป็นถาวรวัตถุทั้งปวง

มอบให้เป็นมรดกแก่ชาวปักษ์ใต้ทั้งหมด พร้อมด้วยตำแหน่งอันมีเกียรติของเราด้วย

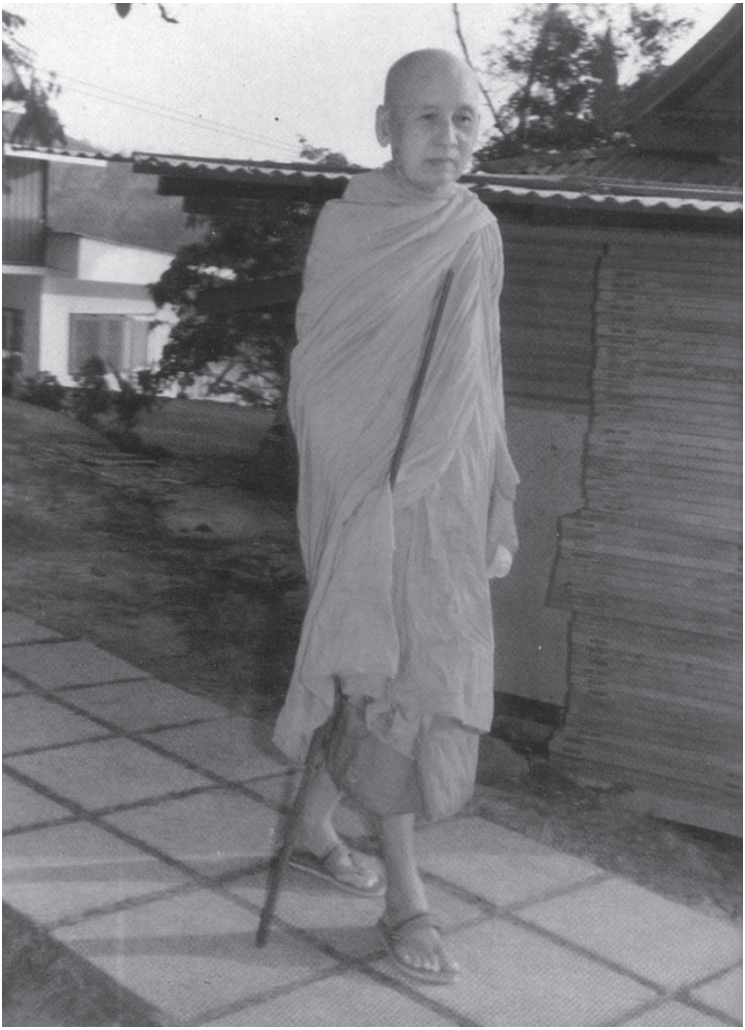
พวกเราจึงขอให้ชาวปักษ์ใต้ที่ได้อุปถัมภ์ค้ำจุนพวกเราทุกๆ คน จงประสบแต่ความสุขความเจริญ ภิญโญยิ่งด้วย ยศ ลาภ อายุ วรรณะ สุขะ พละ สมบูรณ์ทุกๆ คนเถิด

อนึ่ง วัดและสำนักต่างๆ ขอจงจิรังถาวร เจริญรุ่งเรืองเพื่อประโยชน์แก่คนส่วนรวมเถิด"

หลวงปู่เนียม สุวโจ เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบัน
วัดเจริญสมณกิจ อ.เมือง จ.ภูเก็ต

ตอน ๖ :

กลับขึ้นไปภาคอิสาน

๑๕๙.

จำพรรษาที่ถ้ำขาม สกลนคร

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๗ **เมื่อหลวงปู่เทสก์ เทสรังสี** ขึ้นมาจากปักษ์ใต้แล้ว ท่านได้ไปพักจำพรรษาที่ **ถ้ำขาม อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร** เป็นวัดของ **หลวงปู่ฝั้น อาจาโร**

ปีนี้**หลวงปู่** อายุ ๖๒ ปี พรรษา ๔๒

*"เมื่อเราออกจาก**เกาะภูเก็ต** เปลื้องปลดภาระอันนั้นแล้ว เราก็ตั้งใจแสวงหาที่วิเวก ความสงบตามวิสัยเดิมของตน*

*เมื่อเที่ยวไปเยี่ยม **ท่านอาจารย์ฝั้น อาจาโร** ที่**อำเภอพรรณานิคม** (จังหวัดสกลนคร) ไปเห็น**วัดถ้ำขาม**ของท่านเข้า เรารู้สึกชอบใจ*

เราจึงขอจำพรรษา ณ ที่นั้นหนึ่งพรรษา

*ที่นี่ ถึงแม้บริเวณวัดจะไม่กว้างขวางเท่าไรนัก และเขาก็ไม่สู้จะสูง แต่**อากาศดีมาก***

***ท่าน** (หลวงปู่ฝั้น) เป็นคนขยัน ออกพรรษาแล้วพาญาติโยมทำทางขึ้นเขาทุกปี จนเกือบถึงยอดเขา*

*พวกญาติโยมก็ชอบใจเสียด้วย ถ้า**อาจารย์ฝั้น**เรียกทำงานแล้วการงานส่วนตัวจะมากสักเท่าไรก็ทอดทิ้ง*

ผู้ที่ขึ้นไปถึง แม้จะได้รับความเหน็ดเหนื่อย หายใจไม่ทั่วท้องก็ตาม พอขึ้นไปถึงวัดท่านแล้ว พักอยู่ ๕-๖ นาที ***อากาศที่นี่เรียกเอากำลังเพิ่มให้ คุ้มค่าเหนื่อยที่เสียไป***

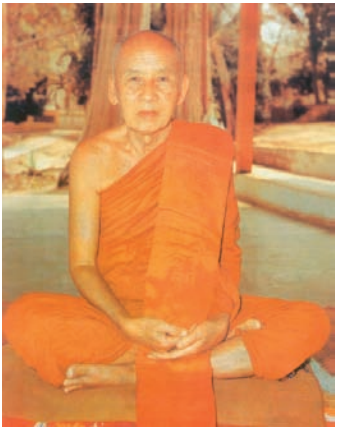
ตามสำนวนของผู้ติดถิ่น ที่ว่า ไม่ต้องหาสถานที่และอากาศที่ไหนๆ มันอยู่ที่ตัวของเรา เราทำตัวของเราให้วิเวกแล้วมันก็วิเวกเท่านั้นเอง ***นั้นไม่จริง***

สัปปายะทั้งสี่เป็นกำลังของการปฏิบัติธรรมได้อย่างแท้จริง

*(**สัปปายะทั้งสี่** ได้แก่ สถานที่ อาหาร อากาศ บุคคล - ปฐม)*

ถ้าเราไม่ทำตัวของเราให้เหมือนกับ ***หมู่บ้าน*** *แล้ว การเปลี่ยนสถานที่ย่อมหมายถึงการเปลี่ยนบรรยากาศและอารมณ์ด้วย*

หมู่ป่า กับ หมู่บ้าน ย่อมมีสภาพผิดแผกกันมาก แม้แต่อาหารและอากัปกิริยา ย่อมส่อให้เห็นตรงกันข้ามเลย”

หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี

หลวงปู่ฝั้น อาจาโร

๑๖๐.

การบำเพ็ญเพียรที่ถ้ำขาม

*“ในพรรษานี้ เราได้บำเพ็ญเพียรอย่างเต็มที่ เพราะญาติโยมและหมู่เพื่อนที่อยู่จำพรรษาด้วย ก็ล้วนแต่เป็นลูกศิษย์ของ**ท่านอาจารย์ฝั้น** ที่ท่านได้อบรมมาดีแล้วทั้งนั้น*

เราไม่ต้องเป็นภาระที่จะต้องอบรมเขาอีก

เมื่อเราได้มีโอกาสประกอบความเพียรติดต่อกันอย่างสม่ำเสมอ ความรู้และอุบายต่างๆ ที่เป็นของเฉพาะตัวย่อมเกิดมีขึ้นอย่างน่าอัศจรรย์

เราไม่ต้องนั่งหลับตาภาวนาละ แม้จะนั่งอยู่ ณ สถานที่ใด เวลาไหน มันเป็นภาวนาไปในตัวตลอดกาล

จะพิจารณาตนและคนอื่น ตลอดถึงทิวทัศน์ มันให้เกิดอุบายเป็นธรรมไปทั้งนั้น

อตีตารมณ์ ไม่ว่าจะเป็นอิฏฐารมณ์ และ อนิฏฐารมณ์ก็ตาม สัญญาเก่ามันนำหยิบยกขึ้นมาให้ดู ล้วนแต่เป็นไปเพื่อธรรมสังเวชทั้งสิ้น

*ออกพรรษาแล้ว **พระอาจารย์ขาว** (หลวงปู่ขาว อนาลโย) พาคณะลูกศิษย์ของท่านขึ้นไปเยี่ยมอยู่พักหนึ่ง*

*ท่านก็ชอบใจเหมือนกัน ท่านยังได้ขอร้องให้เราไปอยู่**ถ้ำกลองเพล** แทนด้วย แล้วท่านจะมาอยู่ที่นี่*

แต่เราปลดเปลื้องภาระแล้ว ไม่ต้องการความยุ่ง

*หลังจากนั้นมาไม่นาน เขาได้นิมนต์ให้เรามาทำบุญศพที่**อุดรฯ** แล้วเราเลยไปเยี่ยม**ถ้ำกลองเพล**ครั้งแรก แต่เราไม่ชอบอากาศ (คือที่เดิมอยู่หลังถ้ำ)*

*พอเสร็จพิธีแล้วเราจึงออกเดินทางจากอุดรฯ มาพักที่**วัดป่าพระสถิตย์** อำเภอศรีเชียงใหม่ (หนองคาย) กับ**พระอาจารย์บัวพา ปญฺญาภาโส***

จากนั้นจึงได้ลงเรือไปพักวิเวกอยู่ที่ หินหมากเป้งกับพระคำพัน”

ต่อจากนี้ไป **หลวงปู่** ก็สร้างวัดและพักจำพรรษาที่ **วัดหินหมากเป้ง** ตำบลพระบาท อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย แล้วพักจำพรรษาเป็นการถาวรอยู่ที่นี่ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๘-๒๕๓๖ รวม ๒๘ ปี

และในปี พ.ศ. ๒๕๓๗ **หลวงปู่**กลับไปจำพรรษาที่ **วัดถ้ำขาม** อีกครั้ง และมรณภาพที่วัดแห่งนี้ดังจะได้กล่าวถึงต่อไป

*ศาลา และต้นมะขามที่อยู่กลางศาลา สัญลักษณ์ของ**วัดถ้ำขาม***

๑๖๑.

หินหมากเป้ง-หนาวจัดและผีดุ !

หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี ได้เขียนถึงเรื่องราวของ **หินหมากเป้ง** สถานที่ที่ท่านสร้างวัด และพำนักประจำในช่วงท้ายชีวิตของท่าน ดังนี้ : -

*"**หินหมากเป้ง** เป็นที่รู้จักกันทั่วไปในหมู่ชนแถบนี้ในความที่ **หนาวจัด** ดังคำพังเพยที่ว่า **ไม่มีผ้าฟา (ผ้าห่ม) อย่าไปนอนหินหมากเป้ง***

*ในแถบนี้ **หินหมากเป้ง**หนาวกว่าเขาทั้งหมดในฤดูหนาว และ **มีผีดุ** ทั้ง**เป็นที่อยู่ของสัตว์ร้ายต่างๆ** มี เสือ หมี ผี เป็นต้น*

เมื่อก่อนราว ๔๐ ปีมาแล้ว (นับถึงปี ๒๕๔๘ ก็ต้องบอกว่า เมื่อราว ๗๐ ปีมาแล้ว-ปฐม) คนมาทางเรือพอมาถึงบริเวณนี้แล้ว จะพากันเงียบกริบไม่มีเสียงเลย

แม้แต่จะเงยหน้าขึ้นดูตลิ่งก็ไม่อยากดู

ในนามเป็นที่วิเวกเพราะความกลัวของคนนั่นเอง จึงไม่ค่อยมีใครกล้าเข้ามา

พระกัมมัฏฐานมักจะมาอยู่วิเวกเพื่อทดสอบความเป็นผู้เสียสละ

*พระกัมมัฏฐานรูปไหนมาอยู่ได้ ก็เป็นที่เชื่อใจตนเองได้แล้วว่า **เป็นผู้กล้าหาญ พึ่งตนเองได้***

หมู่เพื่อนก็ยอมรับว่าเป็นผู้กล้าหาญ ยอมสละได้จริง

*(หินหมากเป้ง) เป็นที่รู้จักกันดีของ**กองปราบ** ทั้งหลาย คือ เมื่อผู้คนหนาแน่นเข้า สัตว์ร้ายต่างๆ ก็ค่อยหายไป ภายหลังกลับมาเป็น **ด่านขนของหนีภาษี** และ **ขโมยวัวควายข้ามฟาก***

เมื่อวัวควายหาย หรือได้ข่าวว่าจะมีคนขนของหนีภาษีแล้ว เจ้าหน้าที่หรือเจ้าของทรัพย์ จะต้องมาพักซุ่มคอยจับเอาตรงนี้

*แลที่สุด **บ้านโคกซวกพระบาท ห้วยหัด** ซึ่งอยู่ติดกันนี้ พลอยเหม็นโฉ่ไปด้วย...”*

งานเททองหล่อพระพุทธรูป วัดอรัญญวาสี
อ.ท่าบ่อ จ.หนองคาย

๑๖๒.

ตำนานของหินหมากเป้ง

หินหมากเป้ง เป็นภาษาอิสาน เป็นชื่อเรียกหินขนาดใหญ่ ๓ ก้อนหน้าวัด ริมฝั่งแม่น้ำโขง หินแต่ละก้อนมีรูปร่างคล้าย**ลูกตุ้มชั่งทองคำ**สมัยเก่า คนพื้นเมืองเรียกว่า **เต็ง** หรือ **เป้งยอย** อันเป็นที่มาของคำว่า **"เป้ง"** ส่วน **หมาก** เป็นคำเรียกชื่อผลไม้ เช่น หมากม่วง หมากพร้าว หรือ หมากไม้ (ผลไม้) และเรียกก้อนหินดังกล่าวว่า **"หมากเป้ง"**

มีตำนานเล่าสืบต่อกันมาว่า **หินหมากเป้ง** ๓ ก้อนนี้ แสดงถึงความร่วมมือของ ๓ พระนคร ก้อนทางเหนือ หมายถึง **นครหลวงพระบาง** ก้อนตรงกลาง หมายถึง **บางกอก** และ ก้อนทางใต้ หมายถึง **นครเวียงจันทน์** จะร่วมกันสร้างความเจริญให้กับสถานที่นี้

สำหรับข้อเขียนของ**หลวงปู่** มีต่อไป ดังนี้ : -

"อนึ่ง เมื่อผู้เฒ่าคนเก่านักประวัติศาสตร์สังสรรค์กันแล้วมักจะพูดถึงเรื่อง ***หินหมากเป้ง*** *ข้างหน้าว่า*

กษัตริย์สามพระนคร จะพากันสร้างหินหมากเป้งให้เจริญ เพราะหินสามก้อนซึ่งตั้งเรียงรายกันอยู่ฝั่งแม่น้ำโขงนี้

(ความจริงมันติดกันเป็นพืดอันเดียวกันไป เมื่อดูมาแต่ไกลคล้ายกับเป็นสามก้อน)

ก้อนเหนือ (คือเหนือน้ำ) เป็นของหลวงพระบาง ก้อนกลาง เป็นของบางกอก ก้อนใต้ เป็นของเวียงจันทน์

เราฟังแล้วน่าขบขันมาก ใครจะมาสร้างเพื่อประโยชน์อะไร ป่าทึบรกจะตาย เป็นที่อยู่ของสัตว์ร้ายทั้งนั้น”

งานยกยอดมณฑปวัดหินหมากเป้ง

๑๖๓.

เมื่อหลวงปู่มาอยู่ครั้งแรก

บันทึกของ**หลวงปู่** มีต่อไป ดังนี้ : -

“ถึงแม้กาลเวลาจะผ่านพ้นไปแล้ว ๔๐ กว่าปีก็ตาม (หลวงปู่เขียนเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๔ ครับ)

เมื่อปลายปี พ.ศ. ๒๕๐๗ เราเข้ามาสู่สถานที่นี้เป็นครั้งแรก เรายังได้ดูและฟังเสียงอีเก้งและนกกระทาขันอยู่เลย

ลิงทโมนตัวเบิ้มยังอุตส่าห์ด้อมๆ ไต่กิ่งไม้มาให้เราชมเป็นขวัญตาในวาระสุดท้ายของมันอีกด้วย

ทั้งอากาศและทิวทัศน์เช่นนี้ จะหาดูได้ยากเหมือนกัน ***เรามาเห็นเข้าแล้วนึกชอบใจ แล้วเราตั้งใจจะอยู่จำพรรษากับพระคำพันต่อไป***

ในใจเราคิดว่าจะหยุดการก่อสร้างและรับภาระใดๆ ทั้งหมดละ แต่คนอื่นอาจเห็นไปว่าความคิดเช่นนี้อาจเป็นของเลอะเลือนไปก็ได้

แต่ในใจจริงของเราแล้ว เห็นว่าการก่อสร้างและการบริหารหมู่คณะ ตลอดถึงการรับแขก เราได้ทำมามากแล้ว

เพราะอายุของเราก็มากถึงขนาดนี้แล้ว (๖๕ ปี) ไม่ทราบว่ามันจะตายวันไหน

*จึงปรารภกับ**พระคำพัน**ว่า ผมจะมาขอพักผ่อนอยู่กับคุณ เรื่องการก่อสร้างและอื่นๆ ใด ขอให้เป็นภาระของคุณทั้งหมด หากต้องการศึกษาอบรมในด้านปฏิบัติแล้วผมยินดีแนะนำให้*

เธอก็รับและยินดีด้วย เธอยังบอกว่า ผมไม่มีความสามารถในการหาทุนมาก่อสร้าง หากมีทุนผมจะรับภาระได้

แล้วเราก็บอกเธอว่า ***บางทีอาจมีก็ไม่แน่ แต่ผมไม่หาแล้ว มีผู้ให้ก็เอา ไม่มีผู้ให้ก็แล้วไป***

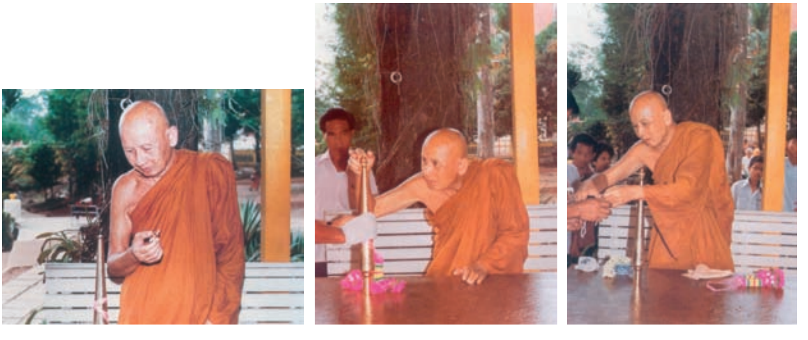
ออกพรรษา (ปี ๒๕๐๘) แล้ว ได้มี ***นางติ๋ม*** *(ร้านขายเครื่องอะหลั่ยยนต์) นครเวียงจันทน์* ***พ่อลี แม่เป่า*** *(พา) บ้านโคกซวก กับ* ***นายประสพ คุณะนิติสาร*** *และญาติ (อุดรธานี) ได้มีศรัทธาพากันมาสร้างกุฏิไม้ถวายคนละหลัง คิดเป็นมูลค่าหลังละประมาณ ๕,๐๐๐ บาท (กุฏิในวัดทั้งหมดทำเป็นแบบเรือนทรงไทยทั้งนั้น)*

นางนวย *ได้สร้างกุฏิอุทิศให้* ***นางบัวแถว มาลัยกรอง*** *หนึ่งหลังมูลค่า ๑๐,๐๐๐ บาท”*

เป็นอันว่า **วัดหินหมากเป้ง** ก็ได้กลายเป็นวัด (สำนักสงฆ์) ขึ้นอย่างเต็มรูปแล้ว ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. ๒๕๐๘

ขออนุโมทนาสาธุกับท่านผู้ใจบุญทุกท่าน ที่ร่วมสร้างวัดแห่งนี้ตั้งแต่เริ่มต้นครับ ถือเป็นรุ่นบุกเบิกจริงๆ

อนุโมทนาด้วยครับ!

งานยกยอดมณฑป วัดหินหมากเป้ง

๑๖๔.

การก่อสร้างเสนาสนะยุคแรก

หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี ได้บันทึกเรื่องการก่อสร้างเสนาสนะเมื่อเริ่มก่อตั้ง **วัดหินหมากเป้ง** ในช่วง พ.ศ. ๒๕๐๙-๒๕๑๔ ไว้อย่างละเอียด

ผมขอคัดบันทึกของ**หลวงปู่** มานำเสนอโดยครบถ้วนเพื่อจะได้ทราบถึงบุคคล หรือคณะบุคคลที่มีจิตศรัทธาสร้างถาวรวัตถุถวายเป็นสมบัติของวัด **เพื่อพวกเราจะได้ร่วมอนุโมทนา**

(ใครก็ไม่รู้ บอกว่า การอนุโมทนาจะได้รับบุญด้วย ๓๐% อันนี้พูดเล่นนะครับ แต่ก็พอมีเค้าและเข้าใจได้ดี เพราะ**การอนุโมทนา**ก็จัดเป็น**บุญกิริยาวัตถุ**อย่างหนึ่งด้วย)

บันทึกของ**หลวงปู่** มีดังนี้ : -

*"**เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๙** ญาติโยมทางกรุงเทพฯ ได้ลงเรือมาเยี่ยม เมื่อมาเห็นสถานที่และสภาพความเป็นอยู่ของวัดแล้ว พากันชอบใจ เกิดศรัทธาหาเงินมาบูรณะ**ก่อสร้างศาลาการเปรียญเป็นเรือนไม้ทรงไทยรูปสองชั้น** ชั้นล่างมุงเป็นระเบียงรอบสามด้าน พื้นลาดซีเมนต์เสมอกัน ข้างบนยาว ๑๗ เมตร กว้าง ๑๑ เมตร ข้างล่างยาว ๑๙.๕๐ เมตร กว้าง ๑๖ เมตร เสร็จเรียบร้อยเมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๑๐ คิดเป็น*

มูลค่าประมาณแปดหมื่นบาทเศษ (๘๔,๗๖๓ บาท) แรงงานโดยส่วนมากพระเณรพากันทำเอง

พระคำพันป่วยเจ็บตา ได้หนีไปรักษาแล้วไม่กลับมาอีก

อนึ่ง ในศกเดียวกันนี้ ***ทุนของญาติโยมทางกรุงเทพฯ*** *อีกนั่นแหละ* ***สร้างกุฏิถวายอีกสองหลัง***

และ ***นายศักดิ์ชัย พร้อมด้วยญาติ****ที่ตลาดพังโคน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร หนึ่งหลังเป็นมูลค่าหลังละประมาณ ๗,๐๐๐ บาท*

พร้อมกันนี้ได้ทำส้วมอีก ๔ ห้อง โดยทุนของวัด

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๑ *ได้สร้าง****ถังเก็บน้ำฝน****คอนกรีตเสริมเหล็กหลังศาลาการเปรียญ ยาว ๑๑ เมตร กว้าง ๓ เมตร สูง ๑.๘๐ เมตร สิ้นเงินไป ๑๕,๐๐๐ บาท*

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒ *ได้สร้าง****กุฏิสองชั้นที่ริมฝั่งแม่โขง*** *โดยทุนของ* ***คุณนายทรัพย์ ศรีมุกติ*** *(กรุงเทพฯ) ๑๕,๐๐๐ บาท นอกนั้นเป็นทุนของวัด เสร็จเรียบร้อยแล้วสิ้นเงินงบประมาณ ๗๐,๐๐๐ บาท แล้วก่ออิฐกั้นห้องใต้ดินอีก หมดราว ๒,๐๐๐ บาท โดยทุนของวัด*

อนึ่ง ***เถ้าแก่กิมก่าย (นายธเนตร เอียสกุล)*** *(หนองคาย) ได้มีศรัทธา****สร้างกุฏิไม้****ถวายอีกหลังหนึ่ง สิ้นเงินไปประมาณ ๒๐,๐๐๐ บาท*

*ปีนี้ได้****มุงหลังคาวิหารพระใหม่*** *โดยทุนของ****แม่เหลียน ศรีสุนทร*** *(สกลนคร) และ* ***นายกิมเซ็ง*** *(นครเวียงจันทน์) เป็นเงินราว ๓,๐๐๐ บาท*

*พร้อมกันนี้ก็ได้ปลูก****ศาลาบ้านชี****อีกหนึ่งหลัง โดยทุนของวัด สิ้นไปประมาณ ๒๐,๐๐๐ บาท*

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๓ นายวิสิทธิ์ วงษ์สุวรรณ โรงสีวงษ์ทอง *ได้มีศรัทธา**สร้างกุฏิไม้**ถวายหนึ่งหลัง เป็นเงิน ๒๐,๐๐๐ บาท*

*ปีนี้ได้**เกิดพายุลมแรง** อันเป็นเหตุให้ต้นไม้หักทับระเบียงศาลาการเปรียญด้านตะวันตก ทำความเสียหายหมดไป ๒๐,๐๐๐ บาท โดย**ทางการกรุณาช่วยเหลือออกให้***

*ในปีเดียวกันนี้ได้สร้าง**ถังเก็บน้ำฝนเทคอนกรีตเสริมเหล็ก** กว้าง ๓ เมตร ยาว ๖ เมตร สูง ๒ เมตร ที่บ้านชี ๑ ถัง ที่กุฏิเถ้าแก่กิมก่าย ๑ ถัง โดยยาว ๕ เมตร กว้าง ๔ เมตร สูง ๑.๒๐ เมตร ทั้งสองข้างสิ้นเงิน ๒๐,๐๐๐ บาท โดยทุนของวัดเอง*

ปีนี้ ออกพรรษาแล้ว ได้มีนักศึกษาพระสังฆาธิการ ๓๐ รูป จากนครราชสีมา พักอบรมกัมมัฏฐานอยู่ที่นี่ ๕ วัน

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๔ *ทางวัดได้**สร้างกุฏิไม้อีกหนึ่งหลัง** โดยทุนของวัดสิ้นไปราว ๒๐,๐๐๐ บาท*

*และได้**ทำห้องส้วม บ้านชี** อีก ๔ ห้อง ไว้รับแขกอีก ๒ ห้อง **บ้านพักแขก** อีก ๑ หลัง โดยทุนของวัดทั้งหมด*

ทำถังเก็บน้ำฝนหน้าอุโบสถ *เทคอนกรีตเสริมเหล็กยาว ๑๐.๔๐ เมตร กว้าง ๕ เมตร สูง ๒ เมตร สิ้นเงินไปประมาณ ๓๐,๐๐๐ บาทเศษ โดยทุนของวัด"*

ทั้งหมดนี้ **หลวงปู่** ท่านทำการบันทึกไว้ด้วยองค์ท่านเอง น่าชื่นใจนะครับ ขออนุโมทนากับเจ้าภาพทุกท่านด้วยใจจริงครับ

๑๖๕.

หลวงปู่อาพาธ

ดูชื่อเรื่องนี้แล้วชวนหดหู่ใจ ไม่อยากอ่านเลย ใช่ไหมครับ

หลวงปู่ ท่านบันทึกด้วยองค์ท่านเอง ดังนี้ : -

"ราววันที่ ๕ กรกฎาคม *(พ.ศ. ๒๕๑๔)* ***ก่อนเข้าพรรษา เราได้เกิดอาพาธ ทีแรกเป็นไข้หวัดประสมกับหลอดลมอักเสบ ซึ่งเป็นอยู่ก่อนแล้ว***

*ได้ให้**แพทย์ประจำไร่ยาสูบบ้านหม้อ** (อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย) มารักษา แต่อาการก็ไม่ทุเลาลง*

แพทย์หญิงทวินศรี สมรไกรสรกิจ *ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงพยาบาลหนองคาย กับ**คุณถวัล** เศรษฐการจังหวัด ได้เอารถมารับไปรักษาที่**โรงพยาบาลหนองคาย***

หมอได้ให้การรักษาอยู่ ๕ วัน แต่อาการก็ไม่ดีขึ้น

*เมื่อฉายเอกซเรย์ดูก็ได้ทราบว่า **น้ำท่วมปอด** และ**ที่ปอดมีพยาธิสภาพเล็กน้อย** (**พยาธิสภาพ** หมายถึงอาการเจ็บป่วยไม่ปกติ นะครับ) **คุณตุ๊ โฆวินทะ** จึงได้โทรเลขติดต่อ**ศาสตราจารย์นายแพทย์อุดม โปษะกฤษณะ***

นายแพทย์อุดม โปษะกฤษณะ *เมื่อได้ทราบดังนั้นจึงให้นิมนต์ไปกรุงเทพฯ และคุณหมอได้รอรับอยู่ที่**โรงพยาบาลศิริราช**แล้ว*

อนึ่ง เนื่องจากหมอที่หนองคายนี้ ที่เชี่ยวชาญโรคด้านนี้ไม่มี เครื่องมือก็ไม่พร้อม ฉะนั้น จึงจำเป็นต้องไปกรุงเทพฯ

เถ้าแก่กิมก่าย *พร้อมด้วย* ***นายแพทย์สมศักดิ์*** *ผู้อำนวยการโรงพยาบาลหนองคาย ได้นำเอาเราขึ้นเครื่องบินส่งที่* ***โรงพยาบาลศิริราช***

เราเป็นคนไข้ของ ***คุณหมออุดม โปษะกฤษณะ*** *โดยมี****คุณหมอธีระ ลิ่มศิลา*** *เป็นหมอดูแลประจำ*

หมอทุกคนได้ให้การรักษาเราเป็นอย่างดีเลิศ

*หมอได้ดูดเอาน้ำออกจากช่องปอดเป็นจำนวนมาก****ในอาทิตย์แรก*** *อาการของโรคดีขึ้นเป็นลำดับ*

*แต่****ในอาทิตย์ที่สอง*** *เริ่มแพ้ยา กลับมีอาการอย่างอื่นเกิดแทรกแซงขึ้นอีก*

และ จะเป็นเพราะเดิม ปกติเราไม่ค่อยถูกกับเรือนตึกอยู่แล้วหรืออย่างไรก็ไม่ทราบ เมื่อไปนอนอยู่โรงพยาบาลนาน ตอนหลังอาการจึงได้ทรุดลงๆ จนลมอ่อน พูดเสียงแผ่วเกือบจะไม่ได้ยิน

หมอได้มาดูดเอาน้ำออกจากช่องปอดอีกเป็นจำนวนมาก อาการของร่างกายค่อยเบาขึ้นมานิดหน่อย แต่ความอ่อนเพลียยังไม่ดีขึ้น

เราจึงได้ขอลาหมอออกจากโรงพยาบาล แต่หมอก็ได้ขอร้องให้เราอยู่ต่อไปอีก

เราไม่สามารถจะอยู่ต่อไปได้ จึงลาออกจากโรงพยาบาลเมื่อวันที่ ๑๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๔”

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ ที่**หลวงปู่** ท่านอาพาธ ตามบันทึกข้างต้นนี้ ท่านมีอายุได้ ๖๙ ปี อายุพรรษา ๔๘

๑๖๖.

ขอกลับไปตายที่วัด

บันทึกเรื่องการเจ็บไข้ของ**หลวงปู่** มีต่อไปว่า : -

“ตอนนี้ เราเห็นโทษ เบื่อหน่ายในร่างกายมาก เพราะกายก้อนนี้แท้ๆ จึงทำให้เราเกิดโรค เป็นทุกข์แก่ตนเองและผู้อื่นอีกด้วย

อาหารที่เราฉันอยู่วันละนิดเดียว มันจะมีประโยชน์อันใด?

คิดแล้วตัดสินใจว่า ***วันนี้อย่าฉันเลย***

*ได้บอกกับ****คุณกัณฑรัตน์ ทรัพย์ยิ่ง*** *ผู้ถวายอาหารประจำว่า ‘วันนี้อย่าเอาอาหารมาให้เลย เราไม่ฉันล่ะ’*

คุณกัณฑรัตน์ *ร้องไห้ ไปตาม****แพทย์หญิง ชะวดี รัตพงศ์*** *แล้ว****แพทย์หญิงชะวดี*** *ได้ไปเชิญ****คุณหมอโรจน์ สุวรรณสุทธิ*** *มา เพราะ****คุณหมออุดม****ไปราชการต่างจังหวัด*

*เราได้เล่าอาการของโรคที่เป็นอยู่ และความที่เรา****ไม่ค่อยถูกกับบ้านตึก*** *ให้หมอฟัง*

คุณหมอโรจน์*จึงได้อนุญาต แลจัดรถส่งเราไปพักที่****บ้านคุณกัณฑรัตน์*** *๓ คืน*

ก่อนออกจากโรงพยาบาล ***คุณหมอบัญญัติ ปริชญานนท์*** *ได้มาตรวจอาการและได้ให้คำแนะนำในการรักษา*

คุณหมอโรจน์ และคุณหมอชะวดี ได้ตามไปรักษาและถวายยาทุกวัน อาการค่อยดีขึ้น

เราพิจารณาตัวเอง ***แล้วเห็นว่ายังไม่ตายก่อน*** *แต่ในสายตาคนทั่วไปแล้ว อาจเป็นตรงกันข้ามก็ได้*

หมอดูบางคนยังทายว่าเราไม่เกิน ๔ วัน ต้องตายแน่

เมื่อ ***ศาสตราจารย์นายแพทย์อวย เกตุสิงห์*** *ไปเยี่ยม เราขอความเห็นจาก****คุณหมออวย*** *ว่า* ***อาตมาจะกลับวัด หมอเห็นว่าอย่างไร***

คุณหมออวย *ตอบว่า* ***กลับได้เร็วเท่าไรยิ่งเป็นการดี***

*เราแปลกใจและดีใจที่จะได้กลับวัด เพราะเราคิดว่า****ถึงจะตายก็ขอไปตายที่วัดเราดีกว่า และสมแก่สมณสารูปโดยแท้****”*

ภาพถ่ายช่วงที่หลวงปู่อาพาธเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลศิริราช กรุงเทพฯ
เดือนสิงหาคม ๒๕๑๔ อายุ ๖๙ ปี พรรษา ๔๘

๑๖๗.

กลับวัด

*"**วันนั้น เถ้าแก่กิมก่ายได้เหมาเครื่องบินพิเศษส่งเรา มีพระและญาติโยมตามมาส่งเราเต็มเครื่องบิน***

*ถึงสนามบินหนองคายเกือบเที่ยง พอดีแม่น้ำโขงกำลังนองเจิ่งล้นฝั่ง จึงต้องขอยืมเรือ น.ป.ข. จาก **บ้านกองนาง** นำส่งถึง**วัดหินหมากเป้ง***

*ถึงวัดราว ๕ โมงเย็น **หมอชะวดี** ก็ได้ตามมารักษาโดยตลอดจนถึงวัด และอยู่เฝ้าดูอาการไข้ถวายยาประจำราว ๕-๖ วัน เห็นว่าเรามีอาการดีขึ้นและปลอดภัยแล้ว หมอจึงเดินทางกลับกรุงเทพฯ*

*เราป่วยครั้งนี้ เริ่มตั้งแต่**เข้าโรงพยาบาลหนองคาย** จนกระทั่ง**ถึงโรงพยาบาลศิริราช** พระสงฆ์ สามเณร ตลอดถึงประชาชน ทั้งที่เราเคยรู้จักและไม่เคยรู้จัก ต่างพากันสนใจให้ความเมตตาแก่เรามาก*

*ดังจะเห็นได้เมื่อเราไปอยู่ที่**โรงพยาบาลหนองคาย** ได้มีทั้งพระเณร ตลอดถึงฆราวาส ไปเยี่ยมเราแน่นขนัดทุกวัน*

*โดยเฉพาะที่**โรงพยาบาลศิริราช** พากันไปมากเป็นพิเศษจนหมอห้ามเยี่ยม*

บางคนมาเยี่ยม ไม่เห็นเรา เพียงแต่ขอกราบอยู่ข้างนอกก็มี

จึงเป็นที่แปลกใจมากทีเดียวว่า ไม่ค่อยรู้จักกับคนกรุงเทพฯ เท่าไรนัก เวลาเราป่วยทำไมจึงมีคนมาเยี่ยมเรามากมายเล่า

บางคนพอเห็นเราเข้าแล้ว ทั้งๆ ที่เขาผู้นั้นยังไม่เคยเห็นหน้าเรามาแต่ก่อน ยังไม่ทันจะกราบก็ร้องไห้น้ำตาพรูออกมาก็มี

ฉะนั้น เราจึงขอจารึกน้ำใจเมตตาปราณีของท่านทั้งหลายเหล่านั้น อันมีแก่เรา ไว้ในความทรงจำตลอดสิ้นกาลนาน

*ผู้ที่น่าสงสาร และขอขอบคุณมากที่สุดก็คือ ผู้ที่มาเยี่ยมและผู้ที่มาช่วยเหลือในการรักษาพยาบาลเราที่**วัดหินหมากเป้ง** เมื่อกลับไปแล้วยังย้อนกลับมาอีก*

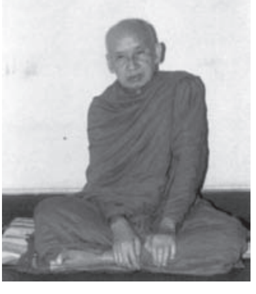
ในขณะนั้น การกลับไปกลับมาเป็นการลำบากมาก ต้องใช้เรือหางยาวเป็นพาหนะ เพราะเป็นเวลากำลังน้ำท่วมและถนนก็ขาด

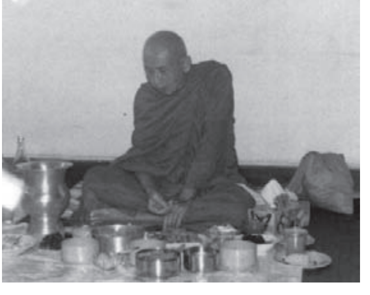
บางทีต้องนั่งเรือตั้ง ๓-๔ ชั่วโมงก็มี

จึงเป็นที่น่าเห็นใจมากที่สุด

เมื่อเรามาถึงวัดแล้ว อาการโรคทั่วไปค่อยดีขึ้นเป็นลำดับ ผู้ที่เคารพนับถือต่างก็พากันมาเยี่ยม

***พรรษานี้เรายอมขาดพรรษา เพราะกลับวัดไม่ทัน**”*

หลวงปู่อาพาธ สิงหาคม ๒๕๑๔ อายุ ๖๙ ปี

๑๖๘.

พร้อมสละตาย

*"**การที่เราอาพาธครั้งนี้ เป็นผลดีแก่การภาวนาของเรามาก***

*พอเราไปถึง**โรงพยาบาลหนองคาย** อาการโรคของเราไม่ดีขึ้นเลย มีแต่จะทรุดลง **เราจึงได้เตรียมตายทันที***

ยอมสละทุกๆ วิถีทาง แล้วบอกกับตัวเราเองว่า ร่างกายและโรคภัยของเจ้า เจ้าจงมอบให้เป็นธุระของหมอเสีย

เจ้าจงเตรียมตาย สำรวมจิต ตั้งสติให้แข็งแกร่ง แล้วพิจารณาชำระจิตของตนให้บริสุทธิ์หมดจดก็แล้วกัน

*หลังจากนั้นมา**จิตสงบสบาย** ปราศจากความรำคาญใดๆ ทั้งหมด*

หมอมาถามอาการโรค เราก็ได้บอกแต่ว่าสบายๆ

***เถ้าแก่กิมก่าย** มารับเอาเราขึ้นเครื่องบินไปกรุงเทพฯ เราก็ยอม*

*แม้ไปถึง**โรงพยาบาลศิริราช** หมอมาถามอาการเราก็บอกว่า **อาการไข้ของเราสบายอยู่เช่นเคย แต่คนภายนอกดูแล้วเห็นจะตรงกันข้าม***

เมื่ออยู่โรงพยาบาลนานวัน เป็นเหตุให้เกิดความรำคาญขึ้นมา เวลาวันคืนดูเหมือนเป็นของยาวนานเอาเสียเหลือเกิน

*เราจึงได้ย้อนระลึกถึงความ**ยอมสละตาย**ของเราแต่เบื้องต้นว่า **เราได้ยอมสละตายแล้วมิใช่หรือ ทำไมจึงต้องไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องพรรค์นี้***

เรื่องเหล่านั้น เขาก็ย่อมเป็นไปตามกาลเวลาหน้าที่ของเขาต่างหาก ความตายหาได้เกี่ยวข้องกับเรื่องเหล่านั้นไม่ ต่างก็ทำหน้าที่ของตนๆ จนถึงที่สุดด้วยกันทั้งนั้น

ตอนนี้ ความรู้สึกของเราที่ยอมสละเรื่องต่างๆ แล้ว ***เข้ามาสงบอยู่ในปัจจุบันธรรม จนไม่มีความรู้สึกว่าเวลาไหนเป็นกลางวัน เวลาไหนเป็นกลางคืน มีแต่ความสว่างจ้าของจิตแล้วสงบอยู่เฉพาะตนคนเดียว***

ภายหลังเมื่อมาตรวจดูกายและจิตของตนเองแล้วเห็นว่า ***เรายังไม่แตกดับก่อน***

หากเราอยู่ ณ ที่นี้ อายตนะผัสสะของเรายังมีอยู่ จำต้อง ***กระทบกับอารมณ์ภายนอกอยู่เรื่อยไป***

เมื่อกระทบเข้าแล้วก็จะต้องใช้กำลังสมาธิ และอุบายปัญญาต่างๆ *ต่อสู้กันร่ำไป*

อย่าเลย! ***เรากลับไปต่อสู้กันที่สนามชัยของเรา (คือที่วัด) ดีกว่า***
แล้วจึงได้กลับวัด ดังได้กล่าวมาแล้ว”

งานยกยอดมณฑปวัดหินหมากเป้ง

๑๖๙.

อุโบสถวัดหินหมากเป้ง

การอาพาธของ **หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี** ในตอนที่ผ่านมา อยู่ในเดือนสิงหาคม ๒๕๑๔ ก่อนช่วงเข้าพรรษาในปีนั้นเพียงเล็กน้อย

ในปีต่อมา คือ พ.ศ. ๒๕๑๕ **หลวงปู่** ได้เริ่มทำการ**ก่อสร้างพระอุโบสถ** ซึ่งท่านบันทึกไว้ดังนี้ : -

*"**ในปี ๒๕๑๕** ได้เริ่ม**ทำการก่อสร้างอุโบสถ** ซึ่งรายละเอียดจะได้กล่าวแยกเป็นบทหนึ่งต่างหากต่อไป*

*พร้อมกับขณะที่ทำการก่อสร้างอุโบสถอยู่นี้ ก็ได้ปลูก**ศาลาบ้านชีอีกหนึ่งหลัง** ทำเป็นเรือนไม้สองชั้น เสาคอนกรีตต่อไม้ มุงกระเบื้องลอนเล็ก กว้าง ๔ เมตร ยาว ๙ เมตร ข้างล่างทำระเบียงรอบข้างละ ๔ เมตร พื้นราดซีเมนต์เสมอกันกับพื้นข้างใน สิ้นเงินไปประมาณ ๗ หมื่นบาทเศษ **โดยทุนของวัด**"*

เกี่ยวกับ **การก่อสร้างอุโบสถวัดหินหมากเป้ง** ที่**หลวงปู่**บอกว่าได้แยกรายละเอียดไปกล่าวอีกบทหนึ่งต่างหากนั้น

ในโอกาสนี้ ผมขออนุญาตคัดลอกเนื้อหาในบทดังกล่าวนำมาเสนอไว้ด้วยกันตรงนี้เลย เรื่องจะได้ติดต่อกันนะครับ

เรื่อง สร้างอุโบสถ **หลวงปู่**เขียนไว้ใน**บท ๓๕.๑** ชื่อหัวเรื่องว่า **อุโบสถวัดหินหมากเป้ง** มีรายละเอียดดังนี้ : -

"ในราว พ.ศ. ๒๕๐๙ ***นายกอง ผิวศิริ อยู่บ้านโคกซวก ตำบลพระพุทธบาท*** *(อ.ศรีเชียงใหม่) นี้ มีจิตศรัทธา****สร้างพระประดิษฐานบนก้อนหินใหญ่หันหน้าไปทางแม่น้ำโขง*** *ทำด้วยหิน ปูน และทราย ไม่ได้ผูกเหล็ก โดยใช้หินก้อนใหญ่ที่หาเอาในบริเวณวัดนี้ผสมกับปูนและทรายก่อขึ้นเป็นองค์พระ*

แกหาทุนทรัพย์ และดำเนินการหาช่างมาก่อสร้างด้วยลำพังตนเอง ***เรา****ไม่เกี่ยวข้องด้วยแต่อย่างใด ทราบว่าสิ้นเงินไปราว ๑,๐๐๐.๐๐ บาท (หนึ่งพันบาท) ได้****พระพุทธรูปองค์ใหญ่ปางสะดุ้งมาร*** *ขนาดหน้าตักกว้างราว ๔ เมตรเศษ สูงตั้งแต่ฐานจรดยอดพระเกศราว ๕ เมตรเศษ*

แต่รูปลักษณะก็มิได้งดงามอย่างนี้ เพราะช่างที่ว่าจ้างมานั้นเป็นช่างพื้นบ้านธรรมดาๆ ไม่มีความสามารถและชำนาญในการปั้นพระมากนัก

ต่อมาเราได้หาช่างที่มีความสามารถมาตกแต่งแก้ไขโดยเฉพาะพระพักตร์ ตกแต่งแก้ไขอีกสองสามครั้ง จึงสำเร็จเรียบร้อยสวยงามดังที่ปรากฏอยู่ทุกวันนี้

เสร็จแล้วเราได้สร้างศาลาครอบองค์พระไว้ โดยทุนของวัดและพระเณรช่วยกันทำเอง

*ต่อมาทางวัด****ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา*** *เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๓ เราจึงพิจารณาเห็นว่าวัดหินหมากเป้งแห่งนี้ นับว่าเป็นวัดที่ถูกต้องตามกฎหมายโดยสมบูรณ์ สมควรที่จะมีพระอุโบสถไว้เพื่อประกอบสังฆกรรมตามธรรมวินัย เพื่อความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาสืบไป*

และเห็นว่าบริเวณที่ประดิษฐานพระองค์ใหญ่นั้น หากจะสร้างอุโบสถครอบไว้แล้วคงจะเหมาะสมดีนัก เมื่อเสร็จแล้วจะได้ทั้งพระอุโบสถและพระประธานพร้อมกันทีเดียว

*จึงได้ทำพิธีวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๕ โดยเจ้าพระคุณ**สมเด็จพระมหาวีรวงศ์** (พิมพ์ ธมฺมธโร) วัดพระศรีมหาธาตุ บางเขน กรุงเทพฯ เป็นประธานฝ่ายสงฆ์ **พลอากาศโท ชู สุทธิโชติ** เป็นประธานฝ่ายฆราวาส*

อุโบสถหลังนี้ทำเป็นหลังคาสองชั้น กว้าง ๗ เมตร ยาว ๒๑ เมตร สูงจากพื้นดินถึงเพดาน ๙ เมตร มุงกระเบื้องดินเผากาบกล้วย

***คุณไขศรี ตันศิริ** กรมอนามัย เป็นผู้ออกแบบ*

***อาจารย์เลื่อน พุกะพงษ์** แห่งกรมศิลปากร เป็นผู้ออกแบบลวดลายต่างๆ ตลอดจนแนะนำการก่อสร้าง*

***นายไพบูลย์ จันทด** เป็นผู้รับเหมาก่อสร้าง เฉพาะค่าแรงงาน ๓๐๐,๐๐๐ บาท (สามแสนบาทถ้วน)*

***นท.พูนศักดิ์ รัตติธรรม** เป็นผู้หาเครื่องอุปกรณ์ที่มีอยู่ทางกรุงเทพฯ*

***นายแสงเพ็ชร จันทด** เป็นเหรัญญิก และหาอุปกรณ์ตลอดจนควบคุมการก่อสร้างโดยใกล้ชิด*

ทุนทรัพย์ที่ใช้ในการก่อสร้าง รวมทั้งสิ้นประมาณ ๗๐๐,๐๐๐ บาท (เจ็ดแสนบาทถ้วน) ได้จากท่านผู้มีจิตศรัทธาทั้งสิ้น

*ได้จัดให้มีการฉลองอุโบสถ ยกช่อฟ้า ผูกพัทธสีมาตัดลูกนิมิต เมื่อวันที่ ๕-๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๖ โดยมีเจ้าพระคุณ**สมเด็จ***

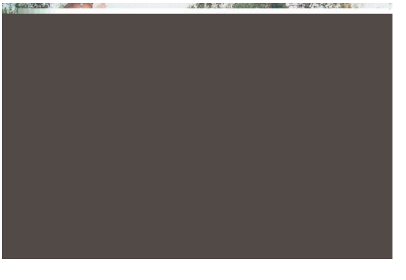
พระมหาวีรวงศ์ *(พิมพ์ ธมฺมธโร) เป็นประธานฝ่ายสงฆ์ และ**พลอากาศโท ชู สุทธิโชติ** เป็นประธานฝ่ายฆราวาส อีกเช่นกัน*

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๙ ได้ทำการซ่อมแซมเปลี่ยนกระเบื้องมุงหลังคาเป็นกระเบื้องซีแพคโมเนีย ทำช่อฟ้าใบระกา คันทวย หางหงส์ ทำลวดลายปูนปั้นซุ้มประตูหน้าต่าง บัวหัวเสา กำแพงแก้วรอบอุโบสถ ทาสีทั้งภายในและภายนอก

สิ้นทุนทรัพย์อีก ๔๕๐,๐๐๐.๐๐ บาท (สี่แสนห้าหมื่นบาทถ้วน)"

งานยกยอดมณฑปวัดหินหมากเป้ง

๑๗๐.

จัดเสนาสนะวังน้ำมอก

ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๑๖-๒๕๑๗ พรรษา ๕๑-๕๒ **หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี** ได้ให้ความอุปถัมภ์ในการก่อสร้างโรงเรียนประจำหมู่บ้าน รวมทั้งสถานที่ปฏิบัติธรรมเพิ่มขึ้นอีกแห่งหนึ่ง ที่**ป่าวังน้ำมอก** ในเขตอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย

บันทึกของ**หลวงปู่** มีดังนี้ : -

*"ได้ช่วยย้ายโรงเรียนเก่า **บ้านโคกซวก** และ **บ้านพระบาท** มาปลูกต่อหลังที่ปลูกใหม่ เป็นอาคารไม้ ๔ ห้องเรียน เสาคอนกรีตต่อไม้ สิ้นเงินไป ๘๐,๐๐๐ บาท แต่ยังไม่เสร็จเพราะทุนหมด*

มา พ.ศ. ๒๕๑๗ นี้ ได้เริ่มทำต่อ โดยเชื่อมหลังใหม่กับหลังเก่าให้ติดกัน แล้วได้กั้นให้เป็นห้องทำงานครูใหญ่ ข้างล่างได้ทำเป็นถังเก็บน้ำฝนเทคอนกรีตเสริมเหล็ก ยาว ๗ เมตร กว้าง ๖ เมตร สูง ๒ เมตร

*ขณะที่กำลังย้ายโรงเรียนอยู่นี้ ได้ไปจัดเสนาสนะขึ้นที่**ป่าวังน้ำมอก** ซึ่งไกลจากที่**วัดหินหมากเป้ง** ไปทางทิศตะวันตกราว ๖ กม. อีกแห่งหนึ่ง **เพื่อให้เป็นที่วิเวกของผู้ต้องการเจริญภาวนากัมมัฏฐาน** เพราะสถานที่แห่งนั้นยังมีสภาพเป็นป่า มีถ้ำ และแม่น้ำลำธารสมบูรณ์ เป็นที่วิเวกดีอยู่ **เพื่อรักษาสภาพของป่าธรรมชาติไว้**"*

๑๗๑.

สร้างวัดลุมพินี

ในพรรษา ๕๓ ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ **หลวงปู่** ได้สร้างวัดขึ้นอีกแห่งหนึ่ง ชื่อว่า **วัดลุมพินี**

*"มีโยมคนหนึ่งถวายที่ที่**ตำบลลุมพินี** (อำเภอศรีเชียงใหม่ หนองคาย) เนื้อที่ประมาณ ๓ ไร่ แล้วมีคนอื่นซื้อเพิ่มเติมอีก ทั้งหมดเป็นที่ประมาณ ๑๑-๑๒ ไร่ **จึงได้ตั้งเป็นสถานที่พักวิเวกอีกแห่งหนึ่ง***

***วัดลุมพินี** นี้ ไม่แพ้ **วังน้ำมอก** ที่ได้สร้างมาแล้ว เพราะมีอาณาเขตจดแม่น้ำทั้งสี่ทิศ สร้างไว้เพื่อผู้ต้องการวิเวกไปอยู่ เนื่องจากที่วัดหินหมากเป้งบางคราวไม่มีความสงบ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๗ มา รู้สึกว่าคนทางภาคกลางสนใจสมาคมกับวัดต่างๆ ทางภาคอิสานมากขึ้นเป็นลำดับ วัดเราก็พลอยได้ต้อนรับชาวกรุงมากขึ้นด้วย*

*ในปี ๒๕๑๘ นี้ **สมเด็จพระญาณสังวร** (ก่อนได้รับการสถาปนาเป็น **สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปรินายก**) ได้สนับสนุนพระภิกษุชาวต่างประเทศ ซึ่งได้อุปสมบทที่**วัดบวรนิเวศฯ** ให้ออกไปศึกษาธรรมะที่วัดภาคต่างๆ ของเมืองไทยหลายแห่ง และได้ส่งมาจำพรรษาอยู่**ที่นี่**หลายรูป ท่านก็สนใจและตั้งใจปฏิบัติด้วยกันทุกองค์"*

๑๗๒.

ไปแสดงธรรมต่างประเทศ

ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๑๙-๒๕๒๐ **หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี** ได้รับนิมนต์ไปแสดงธรรมยังต่างประเทศ มี**สิงคโปร์ ออสเตรเลีย** และ**อินโดนีเซีย**

จากบันทึกของ**หลวงปู่** จะเห็นว่าท่านได้พิจารณาอย่างละเอียดละออ ถึงประโยชน์ที่พึงได้อย่างรอบด้าน แล้วจึงรับนิมนต์ และไปเพื่อทำประโยชน์จริงๆ

เพื่อไม่ต้องนำไปตีความให้เกิดความคลาดเคลื่อน ผมก็ได้ทำการคัดลอกบันทึกของ**หลวงปู่**มานำเสนอครบถ้วนทุกตัวอักษรเช่นเดิมครับ

“การไปต่างประเทศของเราครั้งนี้ ได้รับการสนับสนุนและความอุปการะจากหลายฝ่าย โดยมีความมุ่งหมายจุดเดียวกัน คือ ***เพื่อการอบรมศีลธรรมในต่างประเทศ***

นอกจากนั้น ***เราเองยังต้องการที่จะไปเยี่ยมและให้กำลังใจแก่เพื่อนๆ ทั้งพระไทยและพระต่างประเทศ ที่ได้ไปอบรมเผยแพร่พุทธศาสนาในประเทศเหล่านั้นอีกด้วย***

มันเป็นสิ่งที่น่าขนขันอยู่อย่างหนึ่งคือ รู้สึกตัวว่าแก่จวนจะตายอยู่แล้ว ยังอุตส่าห์ไปเมืองนอกกับเขา มิหนำซ้ำภาษาของเขาก็ยังไม่รู้เสียอีกด้วย

ว่าที่จริงแล้ว การเดินทางไปต่างประเทศครั้งนี้ ยังไม่ถูกต้องตามอุดมคติของเราในเรื่องของการเดินทาง ๓ ประการ คือ

๑. การไปในภูมิภาคหรือถิ่นฐานใดๆ ก็ตาม ต้องรู้ภาษาคำพูดของเขา

๒. ต้องรู้จักเข้าใจขนบธรรมเนียมประเพณีของเขา

๓. ต้องรู้จักการอาชีพในภูมิภาค และถิ่นฐานนั้นๆ ของเขา

ทั้งนี้ เพื่อเราจะได้สมาคมกับเขาและพูดเรื่องราวของเขาได้ถูกต้อง

แต่นี่เมื่อเราไม่รู้ภาษาของเขาเสียอย่างเดียวแล้ว สองข้อท้ายก็เลยเกือบไม่ต้องพูดถึง

อย่างไรก็ดี เราก็ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านผู้รู้มากหลายช่วยเป็นสื่อภาษา ให้ความรู้ความเข้าใจแก่เราเป็นอย่างดี ทำให้อุปสรรคด้านภาษาแทบจะหมดความหมายไร้ค่าไปทีเดียว”

ที่ประเทศสิงคโปร์ พ.ศ. ๒๕๑๙

๑๗๓.

ความพยายามของผู้นิมนต์

“เรารู้ตัวดีว่า เราอายุมากแล้ว ล่วงเข้าวัยชรามากแล้ว ไม่อยากไปไหนมาไหน ไปมาก็มากแล้ว ***หาที่ตายได้ขนาดวัดหินหมากเป้งนี้ก็ดีโขแล้ว***

อยู่ๆ ***แม่ชีชวน*** *(คนสิงคโปร์ มีศรัทธาในพุทธศาสนาและได้มาบวชเป็นแม่ชี และมาจำพรรษาอยู่วัดหินหมากเป้ง) มานิมนต์ให้เราไป* ***สิงคโปร์-ออสเตรเลีย-อินโดนีเซีย***

เพราะเธอเห็นว่าเราแก่แล้ว อยู่วัดไม่มีเวลาพักผ่อน บางทีรับแขกตลอดวัน โดยมากเรื่องขอบัตรขอเบอร์กันทั้งนั้น ***ไปทางโน้นคงมีเวลาพักผ่อนบ้าง***

เราได้มาพิจารณาดูแล้ว เห็นว่าการไปต่างประเทศ เมื่อไม่รู้ภาษาของเขา ย่อมเป็นการลำบาก และเมื่อเขาเห็นคนแปลกหน้าเขาก็จะยิ่งแห่กันมาดู ***มันจะได้พักผ่อนกันอย่างไร***

ยิ่งกว่านั้น เราเป็นพระสาธารณะ แก่แล้วจะไปมา ณ ที่ใดต้องพิจารณาให้รอบคอบ

บางทีไปเกิดอันตราย เจ็บป่วย หรือตายลง อาจเป็นเหตุทำความเดือดร้อนให้แก่คนอื่น โดยเฉพาะผู้นิมนต์ไปนั้นเอง

เขาจะหาว่านิมนต์ไปแล้วไม่ช่วยรักษา

*ถึงกระนั้นแล้วก็ตาม เธอก็ไม่สิ้นความพยายามจะนิมนต์ไปให้ได้ กอปรทั้งพี่ชายของเธอ ซึ่งเป็น**หัวหน้ากองชุมชนชาวพุทธ ที่เมืองเพิร์ธ ในออสเตรเลีย** ก็ได้จดหมายมานิมนต์ให้ไปโปรดชาวพุทธที่โน่นด้วย”*

ที่ประเทศสิงคโปร์ พ.ศ. ๒๕๑๙

๑๗๔.

เหตุผลที่รับนิมนต์

*"**เราได้พิจารณาแล้ว มีเหตุผลที่ควรแก่การรับนิมนต์ ๓ ประการ ว่าการไปครั้งนี้มีผลคุ้มค่าแน่***

ประการแรก *ประเทศ**อินโดนีเซีย** มีพลเมือง ๑๓๐ กว่าล้าน **ยังนับถือพุทธศาสนาอยู่ ๑๐ กว่าล้าน** ในท่ามกลางศาสนาอื่น คือ ฮินดู อิสลาม คริสต์ **โดยมิได้มีพระภิกษุสงฆ์เป็นผู้นำเลย***

เราได้ฟังจากคนอื่นมาเล่าเรื่องนี้ให้ฟังแล้วทำให้เกิดความสงสารชาวอินโดนีเซียมาก

*แล้วได้ทราบว่า **เขาเหล่านั้นชอบในการทำภาวนานั่งสมาธิอีกด้วย** (ทุกๆ ศาสนาที่เขาถือพระเจ้า เขาจะต้องนั่งสมาธิรวมใจให้สงบ ยึดเอาพระเจ้าของเขาเป็นอารมณ์) เรายิ่งชอบใจใหญ่*

ประการที่สอง *พระที่มาบวชที่ **วัดบวรนิเวศวิหาร** กับ **สมเด็จพระญาณสังวร** (สมณศักดิ์ในขณะนั้น) ที่มาทางสาย**อินโดนีเซีย ออสเตรเลีย** ก็มีจำนวนมาก*

*ก่อนเข้าพรรษาปีนี้ **พระดอน** (Donald Riches) ซึ่งเป็น**ชาวอังกฤษ** ก็ได้นำเอาเทปอัดธรรมเทศนาและรูปของเราไปเผยแพร่ทาง**ออสเตรเลีย**ก่อนแล้ว*

*เมื่อเขาได้ทราบว่าเรา พร้อมด้วยคณะ จะเดินทางไปออสเตรเลีย ก็พากันเตรียมรับรอง **บางคนดีใจถึงกับนอนไม่หลับ***

ที่ออสเตรเลีย นี้ มีพระไทยรูปหนึ่งชื่อบุญฤทธิ์ *(หลวงปู่บุญฤทธิ์ ปณฺฑิโต)* ***เธอบวชมานาน ได้ออกไปเผยแพร่พุทธศาสนาอยู่ก่อนแล้ว***

ท่านรูปนี้ได้ทำประโยชน์แก่การเผยแพร่พุทธศาสนาในออสเตรเลียมาก มีหลายรูปที่ได้ไปอบรมกับท่านแล้วเข้ามาบวชในเมืองไทย

ประการที่สาม *เรานึกอยู่เสมอว่า* ***ต่อไปพุทธศาสนาจะเผยแพร่ไปในนานาชาติมากขึ้น และอาจเผยแพร่แบบบาทหลวงของคริสตศาสนา***

ถ้าเป็นพระไทยออกไปเผยแพร่แล้ว มักจะเอาเปลือกของพุทธศาสนาออกไปเผยแพร่

หากเป็นคนชาติของเขาเองเข้ามาบวช และอบรมให้เข้าถึงแก่นของพุทธศาสนาที่แท้จริงแล้วเขาได้นำเอาแก่นแท้ของพุทธศาสนาออกไปเผยแพร่เอง นั่นแหละจึงจะได้แก่น

เมื่อพรรษาที่แล้ว (พ.ศ. ๒๕๑๙) ก็ได้มี ***พระสุธมฺโม ชาวอินโดนีเซีย ซึ่งบวชกับสมเด็จพระญาณสังวร ที่วัดบวรนิเวศวิหาร มาจำพรรษาที่วัดหินหมากเป้ง***

*เวลานี้เธอยังรอรับคณะของเราอยู่ที่****อินโดนีเซีย****นั้นเอง ซึ่งเป็นพระสำคัญรูปหนึ่ง ที่จะนำเอาแก่นของพุทธศาสนาออกไปเผยแพร่*

เมื่อพิจารณาดูถึงเหตุผลทั้ง ๓ ประการดังกล่าวแล้ว จึงได้ตัดสินใจด้วยตนเองว่า ชีวิตของเราเท่าที่ยังเหลืออยู่ จะขอยอมสละทำประโยชน์เพื่อพระศาสนาเท่าที่สามารถกระทำได้

เมื่อตกลงอย่างนั้นแล้ว ก็มองเห็นคุณค่าของชีวิตของตนขึ้น อันเป็นเหตุให้เรายอมสละความสุขส่วนตัวเพื่อพระศาสนาอย่างเด็ดเดี่ยว"

๑๗๕.

ไม่รับนิมนต์ไปอินเดีย

ท่านผู้อ่านคงจำได้ จากประวัติของ **หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต** ตอนที่ท่านบำเพ็ญเพียรอยู่ที่ **ถ้ำสาริกา** จังหวัดนครนายก ท่านได้ตรวจอดีตชาติ และพบว่าในสมัยพุทธกาล ท่านเคยมีตำแหน่งเป็น **เสนาบดีแห่งแคว้นกุรุรัฐ** (กรุงเดลฮี ในปัจจุบัน) พระพุทธองค์ได้เสด็จมาแสดง**มหาสติปัฏฐานสูตร**แก่ชาวกุรุรัฐในสมัยนั้น

องค์หลวงปู่มั่น ยังพบว่า หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี เป็นหลานชายของเสนาบดีแห่งแคว้นกุรุรัฐ ในชาตินั้น

มาในชาตินี้ องค์หลวงปู่มั่น ยังบอกว่า หลวงปู่เทสก์เป็นพระที่ดื้อกับท่าน แต่ก็สนิทกับท่านมากที่สุดด้วย

กลับมาที่บันทึกของ**หลวงปู่** ท่านไม่ยอมรับนิมนต์ไปประเทศอินเดีย ดังนี้ : -

"แท้จริงมีคนกรุงเทพฯ หลายคนหลายหมู่ ได้เคยมานิมนต์ให้เราไปอินเดีย เพื่อนมัสการกราบไหว้ปูชนียสถานต่างๆ โดยรับบริการให้ความสะดวกทุกประการ

แต่เราก็ยังไม่ยอมรับอยู่นั่นเอง

ได้เคยวาดมโนภาพที่จะไปอินเดียดูมาหลายครั้งแล้ว เพื่อให้เกิดฉันทะในการที่จะไปอินเดีย ***แต่แล้วใจมันก็เฉยๆ***

เมื่อพิจารณาดูเหตุผลว่า อินเดียเป็นที่อุบัติขึ้นของพระพุทธศาสนา

เมื่อเราเกิดไม่ทันพระพุทธเจ้า หรือสมัยที่พระพุทธศาสนายังรุ่งโรจน์อยู่ เมื่อปูชนียสถานยังคงเหลืออยู่ควรจะไปนมัสการ เพื่อจะได้เกิดธรรมสังเวช

แต่แล้วใจมันก็ตื้อเฉยๆ อยู่เช่นเคย

หรือว่าเราอาจได้เกิดมาเป็นพระสงฆ์ในสมัยยุคฮินดูปราบพระและปูชนียวัตถุให้ราบเรียบไป?

เราอาจเป็นคนหนึ่งในจำนวนพระที่ถูกฮินดูปราบนั้นก็ได้ เราเลยเข็ดฮินดูในอินเดียแต่ครั้งกระโน้นแล้ว เลยไม่อยากไปอีกในชาตินี้กระมัง?

ใครมีศรัทธา มีโอกาส ได้ไปกราบไหว้ปูชนียสถานทั้งสี่ ก็นับเป็นมหากุศลอันยิ่งใหญ่

ดังที่พระองค์ได้ตรัสไว้แก่พระอานนท์ว่า ***ปูชนียวัตถุทั้งสี่ จะเป็นบ่อบุญแก่สาธุชนเป็นอันมากเมื่อเรานิพพานไปแล้ว***

เราวาสนาน้อยมิได้ไป ก็ขออนุโมทนาด้วย แล้วก็ขอเป็นหนี้บุญคุณประเทศอินเดีย ซึ่งเป็นที่อุบัติขึ้นของพระพุทธศาสนาไว้ในโอกาสนี้ด้วย”

ที่ประเทศสิงคโปร์

๑๗๖.

แสดงธรรมโปรดคนกรุงเทพฯ

“ก่อนจะเดินทางไปต่างประเทศครั้งนี้ ได้มาพัก ณ ที่พักสงฆ์สวนของ ***พลอากาศเอก โพยม เย็นสุดใจ*** *(ที่พักสงฆ์ ก.ม.๒๗) ที่ดอนเมือง*

กลางคืน จะมีผู้มาฟังเทศน์อบรมสมาธิมากขึ้นทุกๆ คืน

รู้สึกว่าคนกรุงเทพฯสมัยนี้ คงจะมีความรู้สึกตัวดีกว่าสมัยก่อนว่า ***เรามาเกิดในเมืองเทวดา****ตามสัญญาสมบัติต่างหาก*

แต่ตัวเราเองยังคงเป็นมนุษย์ดิ้นรนกระเสือกกระสนทำมาหาเลี้ยงชีพ แย่งกันเหมือนมนุษย์ทั่วไปนั่นเอง

จึงอยากจะสร้างตนเองให้ได้เป็นเทวดาที่แท้จริงได้

เพราะเคยได้ทราบมาว่า ***เทวดาที่ไปเกิดในสวรรค์นั้นไม่มีโอกาสจะได้ทำบุญเหมือนมนุษย์เรา*** *เมื่อเสวยผลบุญที่ตนได้กระทำไว้แต่ในเมืองมนุษย์นี้หมดแล้ว ก็กลับมาเกิดในเมืองมนุษย์นี้อีก*

บางทีไม่แน่นอน ***อาจไปเกิดในอบายก็ได้***

ไม่เหมือนพระเสขะอริยบุคคล มีพระโสดาบัน เป็นต้น ท่านเหล่านั้นตายแล้วไม่ไปเกิดในอบายอีกแน่

เรา*เป็นพระแก่ เกิดในถิ่นด้อยการศึกษา บางทีเขานิมนต์ให้เราไปเทศน์อบรมศีลธรรมแก่ผู้ที่มีการศึกษาดี*

*เบื้องต้นเรามีความรู้สึกเหนียมๆ ตัวเองเหมือนกัน แต่มันเข้ากับหลักพุทธศาสนา ที่****ไม่ให้ถือชั้นวรรณะ ให้ถือเอาความรู้ดีประพฤติดี***

เป็นประมาณ

เพราะคน(ที่)รู้ดีทำความชั่ว ย่อมทำความเดือดร้อนให้แก่ประเทศชาติบ้านเมืองยิ่งกว่าคนไม่มีความรู้

คนไม่มีความรู้ แต่เขาไม่ทำความชั่ว ดีกว่าคนที่มีความรู้มาก แต่นำความรู้นั้นๆ ไปใช้ในทางที่ชั่ว

คนรู้น้อย แต่เขาพยายามสร้างแต่ความดี ย่อมนำความเจริญมาให้แก่หมู่คณะตลอดถึงประเทศชาติได้

เมื่อได้มาพิจารณาถึงเหตุผลดังกล่าวแล้ว เราก็สามารถพูดอบรมได้อย่างภาคภูมิใจ

เพราะเทศน์อบรมศีลธรรมแก่ผู้ที่มีการศึกษาดี ย่อมเข้าใจง่าย

ศีลธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้านั้น สอนให้รู้จักหลักของธรรมชาติ จึงเข้ากับหลักวิทยาศาสตร์ทันสมัยดีที่สุด

นักศึกษาที่ดีทั้งหลาย ย่อมมุ่งแสวงหาแต่ความรู้ที่เป็นสาระอันจะนำมาประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ชีวิตของตนเท่านั้น

มิได้มุ่งบุคคล ว่าจะอยู่ในฐานะและภูมิเช่นไรก็ตาม

อย่างสมัยนี้ ครูสอนศิษย์มีความรู้สูงๆ แล้วศิษย์กลับนำเอาความรู้นั้นๆ มาสอนครูอีกก็มี

ไม่เหมือนศิษย์ที่เลวๆ บางคนบางกลุ่ม เห็นครูอาจารย์ทำผิดอะไรนิดๆ หน่อยๆ หรือมีความคิดความเห็นไม่ตรงกับของตนแล้ว

ถือว่าครูอาจารย์เป็นเรือจ้าง รวมหัวกันรุมจิกตี ขับไล่ ถือว่าได้หน้า มีเกียรติ

อย่างนี้มันเป็น สมัยพัฒนาวิชาอุบาทว์ มีแต่จะนำมาซึ่งความเสื่อมถ่ายเดียว”

๑๗๗.

ถึงสิงคโปร์ประเทศแรก

*"**คณะเราอันมี พระสตีเฟน พระชัยชาญ หมอชะวดี และแม่ชีชวน ออกเดินทางจากกรุงเทพฯ วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๙ ถึงสิงคโปร์ในวันเดียวกัน คณะศรัทธามารับและพาไปชมเมืองจนทั่ว***

สิงคโปร์ *เป็นเกาะเล็กๆ อยู่กลางทะเล มีเนื้อที่เพียง ๓๐ x ๒๕ กม. เท่านั้น*

มีผู้คนหนาแน่น มีพลเมืองรวมทั้งเกาะเล็กเกาะน้อยราวๆ ๓ ล้านเศษ

เพราะเนื้อที่น้อย ฉะนั้น เขาจึงปลูกแฟลตสูงๆ สิบชั้น ยี่สิบชั้นขึ้นไป เพื่อมิให้เปลืองเนื้อที่

คนไปเห็นแฟลตสูงๆ แล้ว เข้าใจว่าคนสิงคโปร์มีแต่คนรวยๆ กันทั้งนั้น

แท้จริงแล้ว ก็เหมือนกับประเทศอื่นๆ ทั่วไปในโลกนี่แหละ

บ้านธรรมดาๆ มุงกระเบื้อง สังกะสี แม้แต่มุงจาก อย่างบ้านเราก็ยังมีเหมือนกัน

เมื่อมนุษย์เรายังมีกิเลสอยู่ตราบใดแล้ว จะมีทุกสิ่งทุกอย่างเสมอภาคกัน เป็นไปไม่ได้

รัฐบาลของทุกประเทศ ก็พากันพยายามต้องการอยากให้เป็นเช่นนั้น แต่แล้วก็ไม่เห็นเป็นไปตามประสงค์สักประเทศเดียว

แม้แต่ประเทศที่ปกครองด้วยระบบคอมมิวนิสต์ ก็โฆษณานักหนาว่า ประชาชนพลเมืองของเขาอุดมสมบูรณ์ไม่เดือดร้อน มีสิทธิเสมอภาคกันทั่วหมด

*แล้วทำไมพลเมืองเหล่านั้น จึงพากันดิ้นรนเล็ดรอดหนีตายจาก **เมืองพระศรีอาริย์**มาเล่า?*

*อันนั้นเพราะอะไร? **ก็เพราะกิเลสของคนเรามันแก่ตัวเกินไปนะซี***

เรื่องนี้พระพุทธองค์สอนนักสอนหนาว่า ให้เห็นอกเขาอกเรา จงมีเมตตาปรารถนาหวังดีต่อกันและกัน

***ทุกๆ คนก็ปรารถนาเช่นนั้นเหมือนกัน แต่บทเมื่อมาถึงตัวเองเข้า กิเลสปิดบังห่อหุ้ม เลยลืมหมด ลงของเก่า**"*

ที่ประเทศสิงคโปร์

๑๗๘.

ทำไมไม่รวมกับมาเลเซีย

*“**เราเคยสงสัยว่า เหตุใดสิงคโปร์ซึ่งเป็นเกาะเล็กๆ จึงแยกออกจากมาเลเซียเป็นเอกราชต่างหาก***

ทำไมจึงไม่รวมกันกับมาเลเซียเพื่อจะได้เป็นประเทศใหญ่ๆ ให้เป็นปึกแผ่นแน่นหนา

เมื่อไปเห็นความจริงแล้ว การแยกออกมาจากมาเลเซียไปเป็นเอกราชต่างหากนั้น มันเหมาะสมดีแล้ว

เพราะเรื่องวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและศาสนา ตลอดจนนิสัยของคนสิงคโปร์ อาจแปลกต่างไปจากมาเลเซียก็ได้

*อนึ่ง **สิงคโปร์** เป็นเกาะเล็ก มีพลเมืองหนาแน่น อาจมีรายได้ดีกว่ามาเลเซีย*

แล้วผู้คนก็อาจปกครองง่ายกว่ามาเลเซีย

*แต่ถึงอย่างไรก็ตาม **สิงคโปร์**ก็ยังต้องอาศัยวัตถุดิบ เช่น **ไม้** เป็นต้น จากมาเลเซียอยู่นั่นเอง*

น้ำ เป็นปัจจัยสำคัญประจำชีวิตของมนุษย์อย่างยิ่ง

สิงคโปร์ *มีพื้นที่น้อย ไม่พอจะทำการกสิกรรมและเกษตรกรรม*
แม้แต่น้ำบริโภค และน้ำใช้ ก็ต้องอาศัยต่อท่อไปจากมาเลเซียทั้งนั้น

ฉะนั้น ***มาเลเซีย****กับ****สิงคโปร์*** *ถึงแม้จะแยกกันไปคนละประเทศ*
แล้วก็ตาม แต่สัมพันธไมตรีด้านอื่นๆ ยังแน่นแฟ้นอยู่ตามเดิม

หากจะตัด ก็ต้องตัดสายน้ำนี้แหละ จึงจะขาด*”*

หน้ามณฑปวัดหินหมากเป้ง

๑๗๙.

สภาพของบ้านเมือง

*"**ด้านการจราจร**นั้น ถนนหนทางเขากว้างและมีความพอแก่รถราจะวิ่ง ไม่คับคั่ง ทั้งคนขับก็ช่วยกันรักษาการจราจร ไม่เห็นแก่ตัว*

ตามสี่แยกต่างๆ จะหาตำรวจจราจรมาทำยาสักนายเดียวก็ไม่มี มีแต่ไฟแดง-ไฟเขียวทำหน้าที่โดยอัตโนมัติอย่างน่าสงสาร

ถนนหนทางเขารักษาความสะอาดได้ดี ไม่ค่อยจะมีคนเดินพลุกพล่าน

ตามหน้าร้านมีบานกระจกปิดกันฝุ่นเรียบร้อย

นอกจากแฟลตที่สูงๆ แล้ว บ้านช่องเขาปลูกมีระเบียบเรียบร้อยน่าดู

ริมถนนและระหว่างบ้านต่อบ้าน เขาปลูกต้นไม้ร่มเย็น น่าชมน่าเที่ยว

*ที่ใดบ้านห่างๆ ไม่ว่าตามในเมืองหรือชานเมืองก็ตาม เขาทำเป็น**สวนสาธารณะ** เล็กบ้างใหญ่บ้าง แล้วทำที่พักนั่งเล่นตามโคนต้นไม้ไว้ให้คนไปนั่งพักผ่อนสบาย*

***ตามชายทะเล** ที่ไม่มีต้นไม้ เขาก็ปลูกต้นไม้ลง แล้วทำลานจอดรถไว้เป็นระเบียบเรียบร้อยแทบทุกแห่ง*

ไม่ว่าบ้านริมถนน หรือกำแพงบ้าน ตลอดจนสวนสาธารณะเขาชอบปลูกดอกไม้พรรณต่างๆ สวยงามมาก

ดินของเขาดี อากาศและฝนก็อำนวย ตกบ่อย จึงทำให้ดอกไม้ของเขาเขียวชอุ่มอยู่ตลอดเวลา

สิงคโปร์*เป็นเกาะเล็ก พลเมืองหนาแน่น* ***อย่าพึงเข้าใจว่าจะไม่มีป่าเลย***

แม้แต่ในเมือง ก็ยังมีป่าดงดิบอยู่

ทั้งนี้ เพราะเขามีป่าน้อย เขาจึงรักษาป่าและพันธุ์ไม้ แล้วสงวนไว้ดังกล่าวแล้ว

สิงคโปร์ *เป็นเกาะอยู่กลางทะเล สูงกว่าระดับน้ำ ฉะนั้นถึงน้ำจะดี ฝนตกเสมอ แต่น้ำก็ไม่ขังชื้นแฉะ จึงทำความสะอาดได้ง่ายกว่ากรุงเทพฯ ของเรา*

ประจวบกับพลเมืองก็เอาใจใส่ ช่วยกันรักษากฎหมายบ้านเมืองเป็นอย่างดี

ถึงอย่างไรก็ดี อย่าได้ลืมตัว

เพราะคนเราเกิดมาแล้ว ก็คลุกคลีอยู่ด้วยของสกปรกทั้งภายนอกและภายในตลอดกาล

ชำระสะสางอาบน้ำแล้ว ก็สกปรกอีก

ผลที่สุด เมื่อตายแล้วก็เปื่อยเน่าสกปรกอีก

เมื่อมันเป็นอยู่เช่นนั้นแล้ว คนเราไปอยู่ที่ไหนมันจะสะอาดได้อย่างไรเล่า?

นอกจากทุกๆ คนที่อยู่ร่วมกัน เข้าใจความจริงนั้นแล้วก็ช่วยกันรักษาความสะอาดตามหน้าที่ของตนๆ

รักษาความสะอาดภายในตัวของเราอย่างไร ก็ให้รักษาความสะอาดภายนอกเช่นนั้นก็แล้วกัน”

๑๘๐.

เหตุที่ทำให้บ้านเมืองเจริญ

"บ้านเมืองใดก็ตาม ที่จะเจริญสมบูรณ์ ต้องพร้อมด้วยเหตุ ๔ ประการ *ดังนี้ คือ :-*

๑. ***ภูมิประเทศ*** *ที่เป็นชัยภูมิเหมาะแก่คนผู้ที่ไปอยู่อาศัย*

*๒. หัวหน้าผู้บริหาร**วางระเบียบกฎหมาย**เป็นยุติธรรม ไม่ทำความเดือดร้อนให้ประชาชนผู้อยู่อาศัย และหย่อนยานเกินไป*

๓. ***พลเมือง*** *ช่วยกันรักษาระเบียบกฎหมาย เคารพต่อกฎหมายบ้านเมือง*

๔. ***ผู้บริหารตั้งอยู่ในยุติธรรม***

ถ้าพร้อมด้วยเหตุ ๔ ประการ นี้แล้ว บ้านเมืองนั้นก็จะอุดมสมบูรณ์

ถ้าขาดอันใดข้อหนึ่ง ถึงแม้จะอุดมแต่ก็จะไม่สมบูรณ์

กรุงเทพฯ เรา จะทำให้สะอาดสมบูรณ์เหมือนสิงคโปร์ไม่ได้เด็ดขาด!

เพราะสถานที่ไม่อำนวย อยู่ที่ต่ำกว่าระดับน้ำทะเล

ใครก็ตามเถิด อย่ามาคุยโอ่เลยว่า จะทำกรุงเทพฯ ให้สะอาดอย่างนั้นอย่างนี้ พอเป็นขี้ปากหนังสือพิมพ์เปล่าๆ

ทางที่ดี ควรมาช่วยกันรักษาความสะอาดตามหน้าที่ของตนๆ ขออย่าได้พากันมักง่ายเห็นแก่ตัวจะดีกว่า

เห็นอะไรผิดนิดก็ด่า หน่อยก็โจมตีกันอย่างสาดเสียไร้มารยาท ขาดวัฒนธรรมอันดีงาม เหมือนคนไม่มีการศึกษา”

ที่วัดหินหมากเป้ง อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย

๑๘๑.

ความสุขที่แท้จริง

“ช่วงระยะที่คณะของเราได้อยู่ที่สิงคโปร์นี้เป็นเวลา ๑๐ คืน

เราได้อบรมศีลธรรมฝึกกัมมัฏฐานให้ชาวสิงคโปร์ทุกๆ คืน คืนละไม่เกิน ๓ ชั่วโมง มีคนมารับการอบรมคืนละ ๒๐-๓๐ คน

แท้จริงการอบรมศีลธรรม ก็คือการชี้ให้เห็นโทษของโลกตามเป็นจริงนั้นเอง

ผู้ใดเห็นโทษของโลกนั้น ก็ได้ชื่อว่ามองเห็นธรรมแล้ว เพราะโลกกับธรรมอาศัยซึ่งกันและกันอยู่

ฉะนั้น เมื่อเราแสดงถึงธรรม ปัญหาของโลกจึงพากันหลั่งไหลเข้ามารอบด้าน

ปัญหาทั้งหมดก็เหมือนๆ กับที่มีอยู่ในโลกทั่วๆ ไปนั่นเอง เมื่อสรุปแล้วก็คงอยู่ในวงขอบเขต ๓ ประการ ดังนี้

๑. ปัญหาในครอบครัวและการครองชีพ

๒. ปัญหาที่พึ่งทางใจ

๓. ปัญหาเรื่องต้องการเปลื้องทุกข์ให้หลุดพ้น

ข้อแรก *ก็ไม่เห็นแปลกแตกต่างอะไร เมื่อมีโลกก็ต้องมีปัญหาโลกแตกเป็นธรรมดา*

เมื่อเราผูกเอง ก็ต้องแก้เป็นละซี คนอื่นใครจะแก้ให้ได้นอกจากจะบอกวิธีแก้ให้เท่านั้นเอง

ปลาติดเบ็ดนายพราน เพราะเหยื่อของนายพรานหุ้มพรางไว้ ปลาเห็นเข้าโฉบเอาด้วยความหิว

เมื่อเบ็ดเกี่ยวปาก เหยื่อก็ไม่ได้กิน ยังเหลือแต่ความเจ็บปวดรวดร้าวอย่างเดียว

ความหิว *ทำให้เกิดทุกข์อย่างนี้ เราให้ความเห็นว่า**จงอดเอาเถิด***

เมื่อเราหลงเหยื่อจนเบ็ดเกี่ยวปากแล้ว ยิ่งดิ้นก็จะมีแต่ความเจ็บปวดทวีคูณ

ปลงอนิจจังสังเวชตนเองว่าเป็นทุกข์เช่นนี้ ก็เพราะความหลงผิดแท้ๆ นิ่งๆ เอาไว้ให้นายพรานมาปลดเอาไปต้มยำเป็นอาหารเย็น ก็จะเป็นโชคดีของแก

ข้อสอง *คนเราเมื่อยังมีความหวังอยู่ ก็จะต้องดิ้นรนไปจนสุดเหวี่ยงจนหาที่หยุดสุดสิ้นไม่ได้ ตามใจที่ยังไม่ได้อบรมเหมือนกับสัตว์ป่าที่จับมาใหม่ๆ จะฮึดเท่าไร ดิ้นเท่าไร เมื่อเชือกยังเหนียวไม่ขาด สัตว์ป่าก็จะเหนื่อย รู้กำลังตนเอง แล้วนิ่งยอมจำนน*

คนเราก็ฉันนั้นเหมือนกัน เมื่อไม่สมหวังในสิ่งนั้นๆ ที่เข้าใจว่าจะนำความสุขมาให้ แล้วใจก็จะสงบสุข

นั่นแหละ จึงจะเห็นที่พึ่งของใจ ว่าที่เราแสวงหาความสุขในที่นั้นๆ ด้วยวัตถุภายนอกนั้น ที่แท้จริงไม่ใช่แสวงหาความสุขอันแท้จริง เป็นแต่สุขปลอมๆ เปลือกๆ

สุขที่แท้จริงได้แก่สุขที่จิตนิ่งไม่ดิ้นรนต่างหาก

ผู้มาจับจุดความสุขที่แท้จริงได้อย่างนี้แล้ว แม้ผู้นั้นจะอยู่ในอิริยาบถใด ประกอบภารกิจงานใดๆ อยู่ก็ตาม เขาจะมีใจเป็นสุขอยู่

ตลอดกาลทุกเมื่อ

แต่เมื่อผู้ที่ยังไม่ถึงและไม่เห็นเช่นนั้นแล้ว ก็เหมือนเป่าปี่ให้ควายฟัง

ข้อสาม *เราได้สอนให้เขาทบทวนย้อนไปพิจารณาถึงข้อ ๑-๒ จนให้เห็นว่า* ***นอกจากเป็นความสุขเพียงเพื่ออาศัย และสุขปลอมๆ เท่านั้น***

แล้วสอนให้เขาเหล่านั้นหมั่นบำเพ็ญ เจริญสมาธิภาวนา พิจารณาอยู่อย่างนี้ตลอดไป จนชำนาญ

เมื่อชำนาญแล้ว จะอยู่ด้วยอาการอย่างไร ก็อยู่ได้ตามใจปรารถนา

เมื่อทำได้อย่างนี้แล้ว ใครจะอยู่ด้วยความสุขก็อยู่ไป ใครจะอยู่ด้วยความทุกข์อย่างไร ก็อยู่ไปโดยอิสระเสรี”

พระ เณร ที่วัดหินหมากเป้ง

๑๘๒.

ชื่นชมชาวสิงคโปร์

"เท่าที่ได้อบรมมาแล้ว และได้ฟังความคิดความเห็นของชาวสิงคโปร์ นับว่าพวกเขามีโชคดี มีความคิดความเห็นเป็นธรรม

เห็นโทษทุกข์ในความมาเกิดในโลกนี้ เห็นว่าชีวิตของคนเราไม่มีสาระ เป็นเพียงมายาเท่านั้น

อนึ่ง เราเองก็ไม่ได้นึกได้ฝันเลยว่า คนสิงคโปร์จะมีความรู้ความเข้าใจหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าถึงอย่างนี้

*เมื่อก่อน คนสิงคโปร์โดยมากถือ**ฮินดู**บ้าง **คริสต์**บ้าง และ**ลัทธิมหายาน**บ้าง*

แต่เมื่อพากันมา ได้อบรมศึกษาในหลักคำสอนของพุทธศาสนาที่ถูกต้องแล้ว ความเชื่อถือในลัทธิและศาสนาเหล่านั้น ไม่ทราบจมหายไปไหน

คงยังเหลือแต่แก่นแท้ของสัจธรรม เป็นที่น่าชื่นชมที่เขาได้พากันแสดงออกมาซึ่งความเชื่อมั่น กล้าหาญ ความร่าเริงในการที่ได้เข้าใจในสัจธรรมที่เป็นสาระอย่างจริงจัง

เป็นที่น่าอัศจรรย์ ที่บางคนมีศีลห้าโดยอัตโนมัต หัดภาวนาทำสมาธิแน่วแน่ จนทำให้เกิดญาณรู้เรื่องราวต่างๆ ทั้งเรื่องของตนและของคนอื่นอีกด้วย"

๑๘๓.

ไปออสเตรเลีย

หลวงปู่ และคณะได้อยู่แสดงธรรมโปรดชาวสิงคโปร์เป็นเวลา ๑๐ วัน แล้วจึงเดินทางไป**ประเทศออสเตรเลีย** เป็นประเทศที่สองต่อไป

บันทึกของ**หลวงปู่** มีดังนี้ : -

*“จาก**สิงคโปร์** เราได้บินไป**ออสเตรเลีย**ในวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน (พ.ศ. ๒๕๑๙) แวะลงพักที่ **เพิร์ธ** เป็นเมืองด่านแรก*

*แล้วก็ไป **เมลเบอร์น ซิดนีย์ แคนเบอร่า** ตามเมืองใหญ่ๆ ที่มีผู้สนใจพุทธศาสนา หรือพุทธสมาคม นิมนต์ให้ไปอบรมศีลธรรมทุกแห่ง*

*ไม่ว่า ไทย ลาว พม่า ศรีลังกา ฝรั่งมังค่า **ต่างให้การต้อนรับนับว่าดีเลิศ***

***คณะเราขอขอบพระคุณท่านเหล่านั้นไว้ ณ โอกาสนี้เป็นอย่างยิ่ง**”*

๑๘๔.

สนทนากับสวามี หัวหน้าฮินดู

*"**ระหว่างอยู่ เพิร์ธ มี สวามี มาเยี่ยม***

***สวามี** หมายถึงนักบวชลัทธิฮินดู นุ่งห่มและสีผ้าคล้ายๆ กับพระธิเบต*

*ตัวท่าน (สวามี) เองก็บอกว่า ท่านเป็น**ฮินดูลามะ** ถือพระเจ้าหลายพระองค์เหลือเกิน*

จะถือพระเจ้ากี่องค์ๆ ก็ไม่ว่า ขอให้ถือว่าพระเจ้าเหล่านั้น ล้วนแยกออกมาจากพระเจ้าองค์เดียวกันก็ใช้ได้ (คือ พระผู้เป็นเจ้าผู้สร้างโลก ผู้ไม่มีตัว)

ท่านองค์นี้บวชมาได้ ๔๕ ปีแล้ว อายุก็ได้ ๗๖ ปีพอดี

ท่านมานั่งรอเราอยู่ที่ห้องรับแขกก่อนแล้ว พอเห็นเราก็ยกมือไหว้เราก่อนด้วยความยินดี มีศีลธรรมอย่างน่ารักมาก

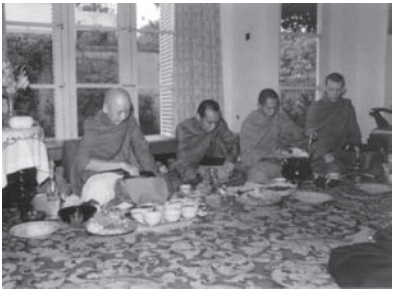
เราได้ยกมือไหว้ตอบ สนทนาสัมโมทนียกถาพอเป็นเครื่องทำให้เกิดความอิ่มใจในกันและกันพอสมควร

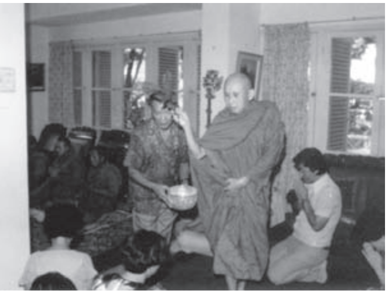
*แล้วเราเริ่มถามถึง**ลัทธิ**ของท่านที่ประพฤติอยู่ ว่า**ท่านดำเนินไปในแนวไหน และหนักไปในทางใด** ด้วยความเป็นกันเอง*

*ท่านได้บอกว่า ท่านเป็น**สวามีลามะ** หัวหน้าสอนศาสนาลัทธิฮินดู ตระกูลของท่านถือฮินดู และตัวท่านเองก็เคร่งในลัทธิฮินดู ได้บวชแต่ยังหนุ่มจนบัดนี้ แล้วก็เคยเข้าไปหาพระในธิเบตลัทธิมหายาน”*

ความเห็นของ**สวามี**ท่านนี้ **หลวงปู่**จะกล่าวถึงพร้อมกันกับความเห็นของ**สวามี**อีกท่านหนึ่งที่มาเยี่ยม**หลวงปู่**

ที่ประเทศออสเตรเลีย ปลายปี พ.ศ. ๒๕๑๙

๑๘๕.

สวามีฮินดูคนที่สอง

*"ยัง**สวามี**อีกคนหนึ่ง แต่คนนี้เขาไม่บวชเหมือนคนก่อน เป็นฆราวาสเหมือนคนธรรมดาๆ เรานี้เอง อายุ ๘๑ ปีแล้ว แต่รูปร่างหน้าตาน่ารักมาก ผิวพรรณผุดผ่องยิ้มแย้มอยู่ตลอดเวลา ดูท่าทีแล้วเหมือนคนอายุราว ๖๑ ปี เท่านั้นเอง*

*เขาได้มานั่งรอเราอยู่ที่ห้องรับแขกก่อนแล้ว พอเราออกจากห้องมา เขาเห็นเราเข้าแล้วก็ยกมือไหว้เราก่อนเหมือน**สวามี**คนก่อน*

*เขาบอกว่า **พอเห็นเราแล้วเมตตามาก** (ตามภาษาบ้านเราคือ**เคารพรักมาก**นั่นเอง)*

*เมื่อทักทายและแสดงความดีใจซึ่งกันและกันพอสมควรแล้ว เราได้เริ่มซักถามถึงลัทธิที่เขาถือก่อน เช่นเดียวกับ**สวามี**คนก่อน*

ก่อนจะถาม เราได้ขอโทษเขา แต่เขาได้บอกว่า ไม่ต้องขอโทษ เรามีธรรมเสมอกัน *(คอยฟังมติของเขาต่อไป)*

*เขาบอกว่า **เขาไม่ถือศาสนาอะไรๆ ทั้งหมด 'เพราะในโลกนี้มีพระเจ้าองค์เดียวเท่านั้น' ศาสดาของแต่ละศาสนาล้วนแล้วแต่แยกออกมาจากพระเจ้าผู้เป็นเจ้าองค์เดียวกัน (คือพระพรหม) เมื่อทำดีที่ถูกต้องแล้วก็เข้าถึงพระเจ้าองค์เดิมเหมือนกัน***

*เขาบอกว่า เขาได้ไปศึกษาแบบ**โยคะ** กับอาจารย์ต่างๆ ในประเทศอินเดีย ถึง ๖ อาจารย์*

*อาจารย์ของเขาสอนหลายแบบ เป็นต้นว่า **แบบฤษีดัดกาย แบบอดอาหาร และกลั้นลมหายใจเข้าออก** เป็นต้น (แสดงว่าลัทธิเหล่านี้มีมาแต่ก่อนพุทธกาล คงยังเหลืออยู่จนบัดนี้)*

*เขาเป็นผู้มีความรู้และความสามารถในลัทธิฮินดู และเป็นผู้ยอมสละทุกๆ อย่าง (ไม่มีครอบครัว) **ฮินดูศาสนิกทั้งหลายจึงได้ยกให้เขาเป็นสวามี***

*เมื่อเราทั้งสองสนทนากัน โดยมี**พระสตีเฟน** เป็นล่ามคนกลางพอสมควร และเราทั้งสองฝ่ายต่างก็พอใจและยินดีในคำพูดของกันและกันแล้ว*

*ก่อนเขาจะลากลับ เขาขอกราบเท้าเราเพื่อเป็น**สิริมงคล** (เราเลยกลายเป็นพระผู้เป็นเจ้าไปเลย)*

*เรารู้สึกละอายใจมาก เพราะเขาเป็นคนดี มีอายุมากและมีคุณธรรมน่าเลื่อมใส จึงบอกว่า **ไม่ต้องกราบดอกเรามีธรรมเสมอกันก็เป็นสิริมงคลดีอยู่แล้ว***

ก่อนจะลาไป เขาได้หันหน้ามาไหว้แล้วไหว้เล่า-ไหว้แล้วไหว้เล่า แสดงว่าเขาเคารพด้วยความจริงใจ"

๑๘๖.

ลัทธิวิธีเข้าถึงพระเจ้า

*"**สวามี**ทั้งสองนั้น ถึงคนหนึ่งบวชเป็นพระ อีกคนหนึ่งไม่ได้บวชก็ตาม แต่**ลัทธิวิธีเข้าถึงพระเป็นเจ้าอย่างเดียวกัน เพราะเป็นลัทธิฮินดูเหมือนกัน***

เราได้ขอร้องให้ทั้งสองอธิบายวิธีที่จะเข้าถึงพระผู้เป็นเจ้า ทั้งสองได้อธิบายเหมือนกัน

*คือ **คนแรก** บอกว่า บริกรรม **โอมะ** ช้าๆ สัก ๒-๓ ครั้ง โดยระลึกเอาพระเจ้ามาไว้ที่ใจ เอาใจมาระลึกถึงพระเจ้า แล้วพระเจ้าก็มาปรากฏเป็นภาพต่างๆ ขึ้นที่ใจ*

พระเจ้าจะสอนให้รู้จักผิด รู้จักถูก...ให้ทำดี ละชั่ว...

บางทีก็ไม่ปรากฏภาพ จะมีแต่เสียง

*(ในหลักปฏิบัติทางพุทธศาสนาตอนนี้ เรียกว่า **รูปฌาน ผู้ใดเห็นธรรมผู้นั้นเห็นเรา** ... ธรรมเป็นศาสดาตามพร่ำสอนผู้ปฏิบัติดีแล้วไม่ให้ตกไปในทางที่ผิด)*

แล้วพระเจ้านั้นจะหายไป ยังเหลือแต่ความว่างเปล่า เราเข้าถึงพระเจ้านิรันดรแล้ว

*(**อรูปฌาน** ซึ่ง **อาฬารดาบส** และ **อุทกดาบส** เจริญอยู่ **พระสิทธัตถะกุมาร**ไปศึกษาได้แล้ว **เห็นว่า ยังยึดอยู่นั่นแหละ ไม่เป็น***

ทางพ้นทุกข์ได้ ละทั้งดีและชั่วแล้ว จึงจะพ้นทุกข์ จึงได้หนีไปทำทุกรกิริยา)

ส่วน**สวามีคนที่สอง** ไม่ได้บวช ก็อธิบายเหมือนกัน แต่เขาไม่ได้พูดถึง **คำบริกรรม** อาจเป็นเพราะเขาหวงเคล็ดลับในลัทธิของเขาก็ได้

แต่เข้าใจว่า คงบริกรรมเช่นเดียวกัน เพราะลัทธิเดียวกัน แล้วก็พูดแต่เพียงว่า **เมื่อเข้าถึงพระเจ้าแล้ว พระเจ้าจะแสดงภาพต่างๆ มาสอน หรือมีแต่เสียงมาสอน**

ไม่ได้พูดว่า เมื่อภาพและเสียงนั้นหายไปแล้ว ยังเหลือแต่ความว่าง แล้วเขาถึงพระเจ้านิรันดร”

ที่ออสเตรเลีย

๑๘๗.

สิ่งที่ควรจะเป็นสาระ

ชื่อหัวข้อข้างบนนี้เป็นคำของ**หลวงปู่**ท่านเอง แล้วท่านก็ให้เนื้อหาดังนี้ : -

"นักสนใจในศาสนาทั้งหลาย ฟังแล้วสนุกไหม ได้ความว่าอย่างไร?

เราขอแสดงความเห็นดังต่อไปนี้ หากผิดถูกอย่างไร ขอนักสนใจในศาสนาทั้งหลายได้ให้อภัยด้วย เพราะเราไม่มีโอกาสได้ค้นคว้าตำราศาสนาอื่นๆ นอกจากพุทธศาสนา

เขาให้ทำความเชื่อมั่นแน่วแน่ว่า พระเจ้าเขามีแต่ไม่เห็นตัว พระเจ้าที่เขาเชื่อนั่นแหละ เมื่อทำความเชื่อมั่นแล้วน้อมเอาพระเจ้าหรือเอาใจของเราเข้าไปไว้ในพระเจ้าแล้ว พระเจ้าก็จะมาปรากฏให้เห็น ณ ที่นั้น

แม้พุทธศาสนาฝ่ายมหายาน ก็ในทำนองเดียวกันนี้

ส่วนฝ่ายเถรวาท** หรือ**หินยาน พระพุทธเจ้ามีตัว คือ พระราชโอรสสิทธัตถะแห่งศากยราช เสด็จออกทรงผนวช ทรงบำเพ็ญเพียรชำระกิเลสในใจจนหมดจดบริสุทธิ์ ได้สำเร็จเป็นพระพุทธเจ้า เพราะคุณธรรมทั้งหลาย

แต่ไม่ให้ถือเอาเพียงกายของพระสิทธัตถะเท่านั้นมาเป็นพระพุทธเจ้า

เมื่อผู้มีความเชื่อและเลื่อมใสในพระคุณของพระพุทธเจ้าแล้ว เอาคุณความดีทั้งหลายเหล่านั้นมาไว้ที่ใจ หรือน้อมเอาใจของตนไปไว้ที่ความดีเหล่านั้นก็ดี

เมื่อใจตั้งมั่นอยู่ในความดีเหล่านั้นแน่วแน่เต็มที่แล้ว (เอกัคตารมณ์) อาจเกิดภาพนิมิตต่างๆ หรือเสียงปรากฏ ณ ที่นั้น

ลัทธิของพระเจ้าไม่มีตัวตนนั้น เขาถือว่านั่นถึงพระเจ้าแล้ว พระเจ้ามาสอนแล้ว

ส่วนพุทธศาสนาถือว่า นิมิตของภาวนา หากมีเสียงสอนบอกกล่าว ก็ถือว่า พระธรรมเป็นเครื่องพร่ำสอน

ถ้ามีภาพปรากฏ ก็ถือว่าเป็นภาพนิมิต

พระธรรมเป็นของไม่มีรูปร่าง ผู้เห็นผู้ฟังยังเป็นของมีรูปร่าง พระธรรมจึงแสดงภาพให้เข้ากับผู้เห็นผู้ฟัง

เมื่อสรุปแล้ว ทุกๆ ศาสนาและลัทธินิกาย สอนให้ศาสนิกชนของตนๆ ละชั่วทำดี น้อมจิตเอาคุณความดีของพระเป็นเจ้ามาไว้ที่ใจของตน หรือเอาจิตของตนให้เข้าไปอยู่ในพระเป็นเจ้า เพื่อเราจะได้เข้าถึงพระผู้เป็นเจ้าเหมือนๆ กันทุกๆ ศาสนา

ศาสนิกชนของศาสนานั้นๆ เมื่อไม่เข้าใจในหลักของจริงของศาสนาดังกล่าวมานี้แล้ว มักจะถือว่าอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งนับถือปฏิบัติไม่เหมือนตน ก็เหมาว่าผิด

ตนเท่านั้นที่ถูก แล้วก็หาเรื่องโฆษณาโจมตีกันและกัน เพื่อให้ฝ่ายของตนเด่น คนจะได้เข้ามานับถือฝ่ายตนให้มากขึ้น

นอกจากมิใช่คำสอนของศาสดาที่ดีมีธรรมเป็นเครื่องอยู่แล้ว ยังจะเป็นที่เพ่งเล็งของปราชญ์ที่ดีทั้งหลายอีกด้วย

การถือภาพนิมิตของภาวนา กับการเข้าถึงพระเจ้าน่าจะเป็นเครื่องพิสูจน์ของนักปฏิบัติด้วยดี”

๑๘๘.

ให้คติแก่ท่านมหาสมัย

*"ระหว่างเดินทางอยู่ใน**ออสเตรเลีย**นี้ นอกจากจะได้อบรมศีลธรรมแก่ผู้ที่สนใจหลักพุทธศาสนาแล้ว ยังได้แลกเปลี่ยนทัศนคติกับหมู่เพื่อนอีกด้วย*

*โดยเฉพาะ **ท่านมหาสมัย ซึ่งทางมหามกุฏราชวิทยาลัย ส่งมาอยู่ประจำ วัดพุทธรังษี เมืองซิดนีย์***

***พระมหาสมัย**รูปนี้ เดิมเป็นคน**จำปาศักดิ์ ประเทศลาว** ได้มาอยู่**วัดสระปทุม** (วัดปทุมวนาราม) แต่เล็ก จนได้บวชเป็นสามเณร แล้วบวชเป็นพระ สอบ ป.ธ.๕ สำเร็จการศึกษามหาวิทยาลัยวัดบวรนิเวศวิหาร (มหามกุฏราชวิทยาลัย) เมื่อปี ๒๕๐๒ ไปช่วยสอนสามัญศึกษาที่**วัดโพธิสมภรณ์** อุดรธานี อยู่ ๑ ปี*

*แล้วได้อาสามาเผยแพร่พุทธศาสนาในออสเตรเลียนี้ได้ ๒ ปีแล้ว (นับถึง พ.ศ. ๒๕๑๙) เป็นรุ่นที่ ๒ ต่อจาก**เจ้าคุณปริยัติฯ** แล้วก็เป็นรูปแรกที่ได้เข้ามาอยู่วัดนี้ เวลานี้ (พ.ศ. ๒๕๑๙) ได้ ๑๓ พรรษา*

แล้วท่านเป็นพระสุภาพเรียบร้อย น่าเคารพเลื่อมใสมาก

ท่านได้ชื่อว่าเป็นตัวแทนพระสงฆ์ไทยไปเผยแพร่พุทธศาสนาในทวีปออสเตรเลีย เพราะเมื่อก่อนออสเตรเลียไม่เคยมีพระสงฆ์ฝ่าย

เถรวาท เขาถือศาสนาคริสต์เป็นพื้น เพิ่งมีวัดและพระสงฆ์ฝ่ายเถรวาทครั้งนี้เอง

คนเราสมัยนี้ทั้งโลก มีการศึกษาดี โดยเฉพาะด้านวิชาวิทยาศาสตร์ซึ่งมีหลักค้นคว้าหาเหตุผลข้อเท็จจริง

ส่วนคำสอนของคริสต์ศาสนา สอนให้ใช้ความเชื่อ ห้ามวิพากษ์วิจารณ์คำสอนที่ตนนับถือ มันเลยขัดกับหลักวิทยาศาสตร์สมัยใหม่

*สันตะปาปาเคยลงโทษใครคนหนึ่ง เมื่อเขาคิดคำนวณว่า**โลกกลม**มาแล้ว*

แต่ในที่สุดคนทั้งโลก รวมทั้งสันตะปาปารุ่นหลัง ก็ได้นำเอาหลักวิชาของตาคนนี้มาใช้อยู่จนทุกวันนี้

(**กาลิเลโอ** เคยถูกพิพากษาให้ถูกเผาทั้งเป็น ด้วยไม่ยอมถอนคำสั่งสอนของตน_ปฐม)

ส่วนหลักคำสอนในพุทธศาสนา *ปล่อยให้มีสิทธิเสรีเต็มที่ในการคิดค้นใดๆ ก็ตาม แม้แต่ในหลักคำสอนของพุทธศาสนา*

เพราะหลักคำสอนในพุทธศาสนา สูงกว่าหลักวิทยาศาสตร์มาก พิสูจน์ข้อเท็จจริงได้มิใช่แต่ด้านวัตถุอย่างเดียว แต่สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้ทั้งด้านนามธรรมอีกด้วย

เมื่อพิสูจน์ได้ข้อเท็จจริงแล้ว ก็มิได้นำเอามาใช้ในทางที่ให้เกิดโทษ มีแต่จะนำมาใช้ในทางสันติ ให้เกิดคุณประโยชน์ทั้งแก่ตนและคนอื่นอีกด้วย

บางท่านได้นำมาใช้ได้ผลจนโลกตามเกาะไม่ติด พ้นจากโลกไปเลยก็มี เช่น พระพุทธเจ้า และพระอรหันต์ทั้งหลาย เป็นต้น”

๑๘๙.

การศึกษาต้องคู่กับการปฏิบัติ

"จึงเป็นที่น่าเสียดายที่คนเราในสมัยนี้มีการศึกษาดีและสูงๆ ***แต่โดยมากเข้าใจว่าการศึกษาตำราได้สำเร็จปริญญาแล้วก็เป็นพอ***

บางคนอาจไม่คิดเลยก็ได้ว่า ***ตำราที่จะเขียนออกมาเป็นหลักสูตรนั้น เบื้องต้นออกมาจากมันสมองซึ่งนอกเหนือจากตำรา***

ความรู้ที่ได้มาจากตำรามิใช่ความรู้ที่เกิดขึ้นจากสมองของตน ประสบการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดความรู้จากสมองนั้นแล จึงจะเป็นความรู้ของเราเองโดยแท้

ในทางพุทธศาสนาท่านเรียกว่า ***ปัจจัตตัง เห็นหรือรู้ชัดด้วยตนเอง อันเนื่องมาจากพลังของใจที่ได้อบรมให้เข้าถึงความสงบดี แล้วเกิดความรู้ชนิดนี้ และจะปฏิบัติตนเองให้เปลี่ยนจากสภาพเดิมได้โดยแท้จริง แล้วเข้าถึงสภาพของจริงตามหลักสัจธรรมในพุทธศาสนา***

*ฉะนั้น ผู้จะรู้แจ้งเห็นจริงในสัจธรรมคำสอนในพุทธศาสนาจะต้องมีทั้ง****การศึกษา*** *และ* ***การปฏิบัติ*** *ควบคู่กันไป จะมีแต่อย่างเดียวอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้*

ผู้จะเป็นนักเผยแพร่พุทธศาสนาในสมัยคนมีการศึกษาดีความรู้สูง จึงจำเป็นจะต้องฝึกฝนตนให้พร้อมทั้งสองอย่างดังกล่าวแล้ว

ถ้าหาไม่แล้วก็จะไม่เป็นผลดีแก่การเผยแพร่เท่าที่ควร

นอกจากนั้น ***เรา****ได้แนะนำท่าน (มหาสมัย) ว่า เราควรจะ****เผยแพร่ให้เต็มแบบฉบับ*** *กล่าวคือ นอกจากเราจะรักษาศีลพระปาติโมกข์ให้สมบูรณ์แล้ว เมื่อคณะของเรายังมีน้อยไม่สามารจะจัดการศึกษาได้ ก็จงรักษาวัตรอื่นๆ เช่น ธุดงควัตร มีการออกบิณฑบาต เป็นต้น ทั้งจะเป็นการแบ่งเบาเงินบำรุงโรงครัวอีกด้วย*

การเผยแพร่พุทธศาสนา ต้องมีการศึกษาพร้อมกับการลงมือปฏิบัติไปด้วยกัน พุทธศาสนาจึงจะมีรากตั้งมั่นอยู่ได้นาน

หมู่เพื่อนพร้อมด้วยท่านมหาสมัยต่างก็เห็นดีด้วย แล้วก็รับว่าจะนำเอาไปปฏิบัติให้เป็นไปตามมตินี้ต่อไป”

๑๙๐.

อุปสรรคการเผยแพร่พุทธศาสนา

*“เราได้ให้คติ**ท่านมหาสมัยว่า** อุปสรรคบนท้องถนนของการเผยแพร่พุทธศาสนาในต่างประเทศ มีข้อใหญ่ๆ อยู่ ๓ ประการ คือ*

๑. พระเอาเปรียบชาวบ้าน ไม่ทำมาหากิน มีแต่ขอทานชาวบ้านเขาร่ำไป

๒. พระลัทธิเถรวาทใจแคบ ไม่ช่วยประชาชนเมื่อทุกข์ยากลำบาก ไม่เหมือนศาสนาอื่นและลัทธิอื่น

๓. พระเถรวาทห้ามเขาฆ่าสัตว์ แต่ตัวเองยังฉันเนื้อสัตว์อยู่

ผู้จะออกไปเผยแพร่พุทธศาสนาในต่างประเทศจะต้องประสบอุปสรรคเหล่านี้แน่

*ฉะนั้น **ผู้เขียน** จึงได้แนะนำ**ท่านมหาสมัย** ให้เตรียมเครื่องมือไว้สำหรับแก้ไขอุปสรรคเหล่านี้ หากท่านไม่ลืม เมื่อเกิดมีอุปสรรคดังว่านั้นขึ้นมา คงจะจับมาใช้ได้ทันที*

*อนึ่ง อันตรายที่ร้ายกาจยิ่งกว่านั้น ของพระผู้จะออกไปเผยแพร่พุทธศาสนาในต่างประเทศ คือ **ขนบธรรมเนียมประเพณีของเขา** ซึ่งเรายังไม่เคยชิน*

อาจเป็นเครื่องกีดขวางและบาดหูบาดตาในเวลาที่ได้ประสบเข้า แล้วทำให้ท้อแท้ระอาเบื่อหน่ายแก่ใจก็ได้

หรือมิฉะนั้น ก็อาจทำให้ลืมตัวลืมใจหลงระเริงไปตามเขาก็ได้”

๑๙๑.

ข้อควรคิดจากออสเตรเลีย

"ตามประวัติ เป็นที่ทราบกันอยู่แล้วนั้นว่า ***ออสเตรเลียเดิมเป็นเมืองป่า ผู้คนยังไม่ทันเจริญ***

เผ่าไหนที่เจริญแล้ว ก็หาล่าเผ่าที่ยังไม่ทันเจริญเล่นอย่างนายพรานล่าสัตว์กินอย่างนั้นแหละ

ชาวอังกฤษเกลียดนักโทษอันธพาล จึงได้ขนใส่เรือมาเทไว้ที่เกาะนี้ เพื่อให้สมน้ำหน้า ดีไม่ดีจะได้ดูเขาล่าเล่นเป็นสัตว์ไปในที่สุดก็ได้

นักโทษเหล่านั้นคงจะรู้สำนึกตนได้ เพราะเป็นธรรมดาของคนผู้ไม่มีที่พึ่ง แล้วต้องพึ่งตนเอง

จึงพากันตั้งหน้าตั้งตาทำมาหากินในด้านเกษตรกรรมด้วยความอุตสาหะวิริยะ จนตั้งตัวเป็นหลักเป็นแหล่งได้

พอดีเหมาะสมกับโลกเขาเจริญด้วยเครื่องจักรยนต์กลไก ซึ่งเขาต้องการวัตถุดิบเอามาป้อนโรงงานให้มากๆ พร้อมกับออสเตรเลียสมบูรณ์ด้วยน้ำด้วยดินอยู่แล้ว

เมื่อประชากรมีที่จำหน่ายผลผลิตจากเกษตรกรรม ก็ยิ่งทำกันเป็นการใหญ่ รายได้จึงเพิ่มทวีขึ้นเป็นลำดับ เลยกลายมาเป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์อย่างที่ปรากฏเห็นอยู่แล้ว

ชาวอังกฤษซึ่งสมัยโน้นพากันดูถูกเหยียดหยามออสเตรเลีย มาเวลานี้ชักจะอายๆ ออสเตรเลียไปเสียแล้ว

ออสเตรเลีย_ยังมีทรัพยากรธรรมชาติอยู่มาก พื้นที่ยังกว้างขวางมาก แต่พลเมืองเพียง ๑๓ ล้านเท่านั้น_

ทรัพยากรเป็นปัจจัยทำให้ประเทศชาติเจริญอยู่ได้นานๆ ออสเตรเลียเป็นประเทศหนึ่งของโลกที่มีทรัพยากรมากที่สุด โลหะต่างๆ เกือบจะมีครบถ้วน

ในขณะที่บางประเทศหาทรัพยากรบนพื้นแผ่นดิน ในน้ำมาใช้บริโภคจนหมดสิ้น แล้วก็ขุดหรือดำลงไปใต้น้ำ ใต้ดิน มาใช้กำลังจะหมดอยู่แล้วก็มี

บางประเทศก็หาคุ้ยขุดออกมาโชว์เพื่ออวดความรวยความมีของตนก็มี

แต่ออสเตรเลียไม่ได้อวดใคร เพราะทรัพยากรบนผิวดิน บนน้ำยังมีอยู่เหลือหลาย พลเมืองของประเทศจะเอามาใช้มาบริโภคก็ยังไม่หมด

ต่อไปในอนาคต หากไฟบรรลัยโลกยังไม่อุบัติขึ้น ออสเตรเลียอาจเป็นพี่เลี้ยงสำคัญของโลกประเทศหนึ่งก็ได้

แม้ว่าขณะนี้โลกจะให้สัมญญาสมมติว่าเป็น***ประเทศที่พัฒนาแล้ว***_ก็ตาม แต่มิได้หมายความว่า เมื่อพัฒนาแล้ว ออสเตรเลียมิได้ทำอะไรอีก นั่งกินนอนกินอยู่เป็นสุขสบายเลย_

แต่แท้จริงเขาได้พยายามทะนุถนอมรักษาสิ่งที่เขาได้พัฒนานั้นและยังพยายามหาทางพัฒนาให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นต่อไปอีก_”_

๑๙๒.

หันมาดูเมืองเทวดาของไทยเรา

*“**จงหันมาดูเมืองเทวดาของไทยเราซิ** เข้าไปในเมืองแล้ว เทวดาสักองค์เดียวก็ไม่เห็น เห็นมีแต่จิ๊กโก๋ จิ๊กกี๋ ฮิปปี้ เต็มไปหมดในท้องถนน*

*คนไม่เคยพัฒนา และไม่รู้จักความหมายในคำว่าพัฒนา ก็เข้าใจว่า ทำสิ่งใดลงไปเสร็จแล้ว สิ่งนั้นจะไม่ต้องทำอีกต่อไป **เข้าใจเช่นนั้นผิด***

เด็กเมื่อเจริญมาถึงขั้นเป็นหนุ่มเป็นสาวก็ชอบใจ

*เมื่อมาถึงขั้น**แก่**แล้ว จึงจะรู้ตัวว่า **หนุ่มๆ สาวๆ นั้น คือแก่ยังมาไม่ถึงต่างหาก** มิใช่หนุ่มสาวดอก*

บ้านเมืองถนนหนทางที่ทำให้มีระเบียบเรียบร้อยสวยงามนั้นที่แท้คือไปเอาวัตถุอันนั้นมาจากที่อื่นซึ่งเขาสูญสิ้นไป มาประกอบขึ้น ณ ที่นั้นต่างหาก

อันแสดงถึงการเก็บหอบเอาของจาก ณ ที่นี้ ไปปรับปรุง ณ ที่โน้นให้เป็นระเบียบเรียบร้อยเท่านั้นเอง

คนเราเจริญเติบโตอยู่ได้เพราะอาหาร แต่ต้องสิ้นเปลืองเลือดเนื้อของสัตว์อื่น และพืชพันธุ์อื่นเป็นอันมาก

คนเราเดินทาง มุ่งแต่จะให้ถึงจุดหมายปลายทาง แต่ลืมว่าเราได้ละต้นทางไกลออกไปทุกที

คนเราจงอย่ามองแต่ข้างหน้าถ่ายเดียว ตามสายตาซึ่งมันมีอยู่ข้างหน้า จงใช้ปัญญาย้อนมาดูข้างหลังบ้าง จึงจะเห็นของจริง แล้วจึงจะทำให้เราหายเมาหลงลืมตัว เข้าถึงหลักสัจธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า”

เยี่ยมอินโดนีเซีย ปี พ.ศ. ๒๕๑๙

๑๙๓.

เยี่ยมอินโดนีเซีย

"จากออสเตรเลีย เรากลับมาพักที่สิงคโปร์ แล้วจึงเดินทางต่อไปอินโดนีเซีย เมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๑๙

*มีบรรดาพวกเพื่อนของเราที่อยู่ในอินโดนีเซียเกือบทั้งหมด คือ **ท่านเจ้าคุณสุวีรญาณ พระครูธรรมธรสมบัติ พระสุธมฺโม พระอคฺคปาโล** และ**พระเขมิโย** ต่างมาคอยรอรับที่**สนามบินจาการ์ตา**ด้วย*

รวมชาวพุทธสมาคมที่นั่นด้วย

*นอกจาก**นครจาการ์ตา**แล้ว เราได้มีโอกาสไปเยี่ยมเมืองอื่นๆ อีก เช่น **บันดุง ยอร์คจาการ์ตา เมนดุด สะมารัง สุราบายา** และ**บาหลี** เป็นต้น*

*ได้ไปเยี่ยมพุทธสมาคม และวัดทางพุทธศาสนา ที่คณะธรรมทูตของเรา อันมี**ท่านเจ้าคุณวิธูรธรรมาภรณ์** เป็นหัวหน้าคณะธรรมทูตได้เป็นหัวหน้าจัดสร้างไว้ ดังเช่น**วัดมัชฌิมศาสนวงศ์** ที่อยู่ติด**เจดีย์เมนดุด** หรือ **วัดธรรมทีปาราม** ที่**บาตู มาลัง สุราบายา***

แต่ละแห่งที่เราได้เห็นด้วยความปลื้มใจ ทุกเย็นจะมีพุทธบริษัททั้งหญิงชายและหนุ่มแก่ มารวมไหว้พระสวดมนต์มิได้ขาด

***หลังจากนั้นพระท่านก็จะเทศนาอบรม และพาให้ทำสมาธิกันเป็นประจำ**"*

๑๙๔.

ทำไมจึงต้องทำลาย ล้างผลาญกัน?

*“**เราเข้ามาในอินโดนีเซีย ได้เห็นปูชนียวัตถุอันมีลักษณะเป็นศาสนาประสมกันแล้ว อดที่จะเกิดความสลดสังเวชไม่ได้***

พร้อมทั้งหวนระลึกถึงเมืองไทยของเรา เราปฏิเสธอนุสาวรีย์และปูชนียสถานไม่ได้ว่าเป็นของไม่มีค่ามหาศาล

ดูแต่ชาวอินโดนีเซียซิ พระสงฆ์ และคัมภีร์พุทธศาสนา ก็ไม่ทราบว่าหายสาบสูญไปจากอินโดนีเซียแต่เมื่อไร ไม่มีใครทราบเลย

***ฮินดู**ยิ่งแล้วใหญ่ ไม่มีพระเลย มีแต่ปูชนียวัตถุและคัมภีร์เท่านั้น*

ด้วยความยึดมั่นในศาสนวัตถุปูชนียสถานแท้ๆ ที่ยังมีชาวอินโดนีเซียเหลือนับถือพุทธศาสนาอยู่ ๑๐ กว่าล้านคน ในจำนวนพลเมือง ๑๑๓ ล้านคน

แล้วทำไมนะคนเรา จะต่างคนต่างอยู่ไม่ได้เทียวหรือ ทำไมจึงต้องอิจฉาทำลายล้างผลาญซึ่งกันและกัน อันมิใช่หน้าที่ของตน

ทำไมมนุษย์เราจึงหน้ามืดด้วยกิเลสตัณหา ไม่เห็นใจคนอื่นประเทศอื่นเขาบ้างเลย

การเสียเอกราชของชาติย่อมหมายถึงเสียสิทธิเสรีและอธิปไตยทั้งหมด

อินโดนีเซียไม่ทราบว่าได้เสียเอกราชให้แก่ชาวมุสลิมแต่เมื่อไร ไม่เคยมีประวัติกล่าวไว้ด้วย เพราะหนังสือประวัติต่างๆ เขาเผาทิ้งหมด

*มาทราบเอาบ้างก็ตอน**ฮอลันดา**มาปกครองอยู่ ๓๐๐ กว่าปีนี่เอง*

ถึงกระนั้นก็ตาม หนังสือและคัมภีร์ต่างๆ ที่เกี่ยวถึงประวัติศาสตร์ของอินโดนีเซียนั้น ฮอลันดาก็เก็บเอาไปหมด

ชาวอินโดนีเซียจึงไม่ผิดอะไรกับเขาจับไก่มาถอนขนแล้วปล่อยไป

*ยังมิหนำซ้ำ **ปูชนียสถานต่างๆ** ซึ่งสร้างมาด้วยศรัทธา (ตามประวัติว่าสร้างอยู่ ๙๐ ปี) ตามที่ดูก้อนหินต่างๆ แล้วแสดงว่ายังไม่เรียบร้อยดีเลย*

ซึ่งคนในอีกล้านปีข้างหน้า หากจะสร้างด้วยเงินก็ไม่มีวันจะทำได้สำเร็จ

หินล้วนๆ แท้ๆ ไม่มีจิตใจจะไปโกรธแค้นใคร ยังไม่พ้นน้ำมือของอสุรกายไปทำลายจนได้

แล้วทำเช่นนั้น มันจะได้อะไรแก่ผู้ทำเล่า?

นอกจากชาวโลกรุ่นหลังๆ อีกกี่ร้อยกี่พันปีมาเห็นเข้าแล้ว ทั้งๆ ที่มิใช่ประเทศของเขา และเขาก็ไม่เห็นหน้าและทราบชื่อผู้กระทำนั้น ต่างก็พากันสาปแช่งไม่ให้มาผุดมาเกิดในโลกนี้อีกต่อไป

โลกนี้จึงเป็นของที่น่าเบื่อหน่ายนักหนา”

๑๙๕.

หวนระลึกถึงเมืองไทย

"เมื่อหวนระลึกถึงเมืองไทยประเทศไทยแล้ว ปูชนียวัตถุในพุทธศาสนา ยิ่งมีค่ามากกว่าที่อินโดนีเซียเสียอีก

ถึงอินโดนีเซียจะมีวัตถุเป็นของใหญ่โตน่ามหัศจรรย์สักเท่าไรก็ตาม แต่ก็ยังไม่เป็นทัศนียสถานเหมือนโบสถ์วิหารในเมืองไทยเรา

ในโลกนี้ ไม่มีที่ไหนอีกแล้วที่จะมีปูชนียสถานอันน่าเลื่อมใสยิ่งไปกว่าเมืองไทยเรา

เราเชื่อ ๑๐๐% เลยว่า ถ้าหากคนไทยศึกษาให้เข้าใจในความหมายของพุทธศาสนาที่แท้จริงแล้ว ย่อมปฏิบัติตามให้ถูกต้อง ลัทธิและการเมืองใดเล่าในโลกนี้จะมาทำลายพุทธศาสนาให้สูญสิ้นไปจากเมืองไทยได้ ย่อมไม่มี"

ที่ประเทศอินโดนีเซีย

๑๙๖.

ท่านเจ้าคุณฯ ผู้เสียสละ อย่างแท้จริง

*"ขณะที่เราไปตระเวนอยู่ใน**อินโดนีเซีย เจ้าคุณสุวีรญาณฯ** และ**พระครูธรรมธรสมบัติ พระสุธมฺโม** เป็นผู้รับรอง ทั้งเป็นมัคคุเทศก์ด้วยโดยตลอด*

***เจ้าคุณวิธูรธรรมาภรณ์** ไม่อยู่ ไปกรุงเทพฯ ยังไม่กลับ*

*เมื่อไปเห็นร่องรอยและความเลื่อมใสอันฝังลึกเข้าถึงจิตใจของชาวอินโดนีเซียในตัวของ**เจ้าคุณวิธูรฯ** แล้ว ทำให้เราเกิดความเลื่อมใสและเห็นความสามารถของท่านมากๆ*

*เด็กๆ ตัวเล็กๆ เมื่อเอ่ยชื่อถึง**ท่านเจ้าคุณวิธูรฯ** แล้วจะรู้จักกันทั้งนั้น*

ท่านเป็นพระที่ยอมเสียสละและอดทนอย่างยอมพลีชีพเพื่อบูชาพระศาสนาจริงๆ นับว่าเป็นกำลังใหญ่สำคัญแก่สมเด็จพระญาณสังวร** (สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปรินายก) **และพระสงฆ์ไทย ในการไปเผยแพร่พุทธศาสนาในอินโดนีเซียมาก

*หลายศตวรรษมาแล้ว นับแต่พระสงฆ์ไทยได้ออกไปเผยแพร่พุทธศาสนาในต่างประเทศ หลังจาก**เจ้าคุณพระอุบาลี**สมัยกรุงศรีอยุธยา*

*ได้นำคณะสงฆ์ไทย ๑๕ รูป ออกไปเผยแพร่พุทธศาสนาใน**ศรีลังกา**แล้ว*

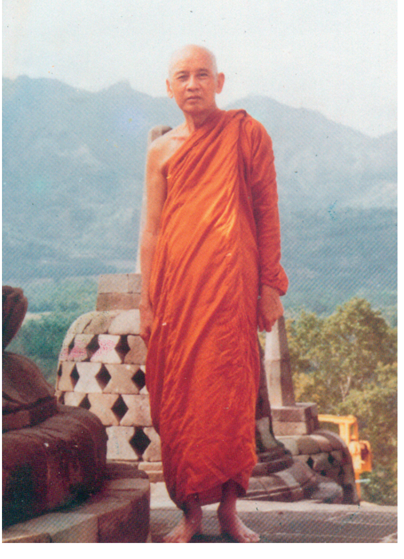
ก็จะเห็นครั้งนี้กระมังที่เอากันจริงจัง แล้วก็ปรากฏเห็นผลเป็นที่พอใจมาก

*แต่เป็นที่น่าเสียดาย รู้สึกว่าหาพระผู้จะเป็นเช่นอย่าง**เจ้าคุณวิธูรฯ**นี้มีน้อย*

ถ้าหากได้มากๆ รูปหน่อย ก็จะเป็นประโยชน์แก่พุทธศาสนาและแก่นานาชาติซึ่งเขากำลังต้องการอยู่มากในเวลานี้

ผู้ให้เมื่อมีของต้องการอยู่ก็ควรให้เขา ในเมื่อเขาอยากได้มิใช่หรือ

***หรือพระสงฆ์ไทยเรา มีจำนวนเป็นแสนๆ พากันเป็นพระจนไม่มีอะไรจะเอาไปแจกจ่ายเขาแล้วอย่างนั้นหรือ?**"*

ที่ประเทศอินโดนีเซีย

๑๙๗.

ชาวอินโดนีเซียตื่นตัว

*“**เวลานี้ ชาวอินโดนีเซียพากันตื่นตัว ขะมักเขม้นฟื้นฟูพุทธศาสนากันอย่างเอาเป็นเอาตายกันทีเดียว***

*ดังจะเห็นได้จาก เมื่อมีบุคคลบางกลุ่มกีดกันไม่ให้**เจ้าคุณวิธูรฯ** กลับไปอินโดนีเซียอีก ชาวพุทธเขาพร้อมกันต่อต้านเอาหัวชนเสาเลย*

*ทุกระแหง แม้ตามชนบทบ้านนอก ถึงแม้จะไม่มีพระเป็นผู้นำเขา เขาก็นำกันเอง โดยมีหัวหน้าซึ่งเขาตั้งกันขึ้นเอง เรียกว่า **บัณฑิตตะ** แนะนำชักชวนให้เข้ามาเป็นพุทธมามกะเป็นกลุ่มๆ แล้วตั้งชื่อให้ว่า **พุทธสมาคม***

แล้วชาวอินโดนีเซียยังเชื่อมั่นฝังอยู่ในใจของทุกๆ คนว่า พ.ศ. ๒๕๒๐ นี้ พุทธศาสนาในอินโดนีเซียจะฟื้นฟูกลับคืนมาอีกวาระหนึ่ง

มีเรื่องเล่าไว้ว่า อินโดนีเซียรุ่งโรจน์ด้วยพุทธศาสนา มีเอกราชอธิปไตยของตนเองมานานแสนนาน

*จะด้วยเหตุผลอันใดก็ไม่ทราบได้ เจ้าผู้เป็นใหญ่ใน**เมืองโมโจเคอร์โต** ซึ่งเป็นศูนย์กลางของ**ราชวงศ์มิชะปาหะโต** ที่กลับใจไปนับถืออิสลาม แล้วก็ประกาศให้ชาวเมืองหันไปนับถือด้วย*

มีแต่พระราชบุตรองค์เดียวที่ใจแข็ง ยอมสละชีวิตไม่ยอมนับถือศาสนาอิสลาม หนีเข้าป่าเลย

ก่อนจะหนีเข้าป่า ยังได้ประกาศออกมาอย่างเด็ดเดี่ยวว่า อีก ๕๐๐ ปีข้างหน้า จะกลับมาฟื้นฟูพุทธศาสนาในอินโดนีเซียให้รุ่งเรืองอีกครั้งหนึ่ง

แล้วก็นับจากนั้นมา ถึง พ.ศ. ๒๕๒๐ ครบถ้วน ๕๐๐ ปีพอดี

ฉะนั้น ชาวอินโดนีเซียจึงเชื่อมั่นตามคำพยากรณ์ของพระราชบุตรองค์นั้นว่า พุทธศาสนาจะเจริญรุ่งเรืองขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ นี้แน่นอน

เราอยากขออ้อนวอนเจ้ากูผู้มีเมตตา ได้แผ่ความเมตตาไปในทิศอินโดนีเซียบ้างเถิด เพื่อเป็นการบูชาพระพุทธศาสนาสนองพระมหากรุณาของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า”

สาธุ !

ที่ประเทศอินโดนีเซีย

๑๙๘.

ความรู้สึกในการไปต่างประเทศ

"หลังจากที่ตระเวนไปตามเมืองต่างๆ สิงคโปร์ ๓ ครั้ง ออสเตรเลีย และอินโดนีเซีย แล้วเราก็กลับมาถึงกรุงเทพฯ ในวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๒๐ เป็นเวลารวมทั้งสิ้นสองเดือนเศษ

แม้จะเป็นระยะเวลาสั้น แต่ก็ได้ประโยชน์เกินกว่าที่คาดหมายไว้มาก

*ที่**สิงคโปร์**และ**ออสเตรเลีย** มีผู้สนใจศึกษาธรรมะอย่างจริงจังจำนวนไม่น้อย*

*ส่วนใน**อินโดนีเซีย** ยิ่งมีผู้สนใจศาสนาพุทธมากขึ้นไปอีก เมื่อเราไปอบรมเพิ่มเติม ก็ยิ่งมีความกระตือรือร้นมากขึ้น เราไปเห็นแล้วก็สงสาร **แม้จะมีคนสอนน้อย แต่กระนั้นการปฏิบัติของเขาก็เป็นไปโดยส่วนมาก***

*การอบรมธรรมะ เราได้เขียนไว้แล้วในหนังสือ **'ปุจฉาวิสัชนาธรรมะในต่างประเทศ'***

*ส่วนรายละเอียดของการเดินทาง ก็ได้เล่าเอาไว้แล้วใน **'ประวัติชีวิตการไปต่างประเทศ'***

ท่านผู้สนใจอาจหาอ่านได้ตามใจ

ทุเรียนมีเปลือกหนา หนามคม ก็เพื่อรักษาเนื้อในของมันไว้
ท่านที่ต้องการรับประทาน จงค่อยพลิกหาที่ต่อระหว่างพูของมันฉีกออก ท่านก็คงได้รับประทานและรู้จักรสอันโอชะสมหวัง
ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้ มีอะไรบ้างที่ดีแล้ว ถูกแล้ว หมดทุกประการ นอกจากคนฉลาด ผู้มีปัญญา จะรู้จักฝึกฝนตนเองให้ดีและถูกต้องเท่านั้น

มนุษย์เราทุกเพศทุกวัย และทุกชาติภาษา แม้ตลอดถึงสัตว์ทุกจำพวก คงไม่มีใครสักคนเดียวที่จะปฏิเสธว่าเขาเหล่านั้นไม่ต้องการความสุขเพื่อตนเอง แล้วต่างก็เกลียดความทุกข์ด้วยกันทั้งนั้น
ฉะนั้น ด้วยเหตุผลทั้งสองประการนี้แล มนุษย์ชาวโลกตลอดถึงสัตว์ดิรัจฉานทั้งหลาย จึงได้พากันดิ้นรน กระเสือกกระสนเพื่อหาหนทางให้พ้นจากทุกข์ที่ตนเกลียด แล้วให้ได้มาซึ่งความสุขที่ตนต้องการนั้น”

ที่ประเทศอินโดนีเซีย

๑๙๙.

เจริญด้านหนึ่งกลับเสื่อมอีกด้าน

*"**การดิ้นรน** ที่ว่านี้แหละ บางทีมันก็ออกมาในรูป**การพัฒนา**ด้านต่างๆ พร้อมกันไปในตัว*

*แต่ **การพัฒนา** ที่ว่านี้ ถึงแม้จะเป็นการพัฒนาด้วยเหตุผลก็จริงแล ถ้าพิจารณาให้ดีๆ จะเห็นว่า **มันเจริญไปด้านหนึ่งของมัน แต่อีกด้านหนึ่งมันกลับให้เสื่อมลงๆ***

***ความทุกข์** เป็นคุณมหาศาลแก่การพัฒนา (คือ ทำให้เกิดความฉลาดเพื่อเอาตนรอด)*

แต่พร้อมกันนั้น มันก็ได้นำเอาความทุกข์เดือดร้อนมาปล่อยไว้ให้แก่โลกนี้เป็นอเนกประการ

***เรา** เมื่อก่อนไม่เคยไปเมืองนอกเมืองนากับเขา นอกจากเช้ามาแจวเรือข้าม**แม่น้ำโขง** ไปฉันที่**นครเวียงจันทน์** ของลาว แล้วก็กลับมาจำวัดที่วัดเท่านั้น*

ครั้งนี้ แก่จวนจะเข้าโลงอยู่แล้ว บังเอิญได้ไปเที่ยวเมืองนอกกับเขา

เมื่อไปแล้วก็ไม่เห็นสนุกตื่นเต้นอะไร นอกจากจะได้ไปเห็นข้อเท็จจริง ความเป็นอยู่เป็นไป ของมนุษย์เรา ตลอดถึงสัตว์ทั่วๆ ไป

ในแต่ละประเทศ ก็มีสภาพเช่นเดียวกันกับประเทศของเรา และประเทศลาวที่ได้ไปเห็นมาแล้ว

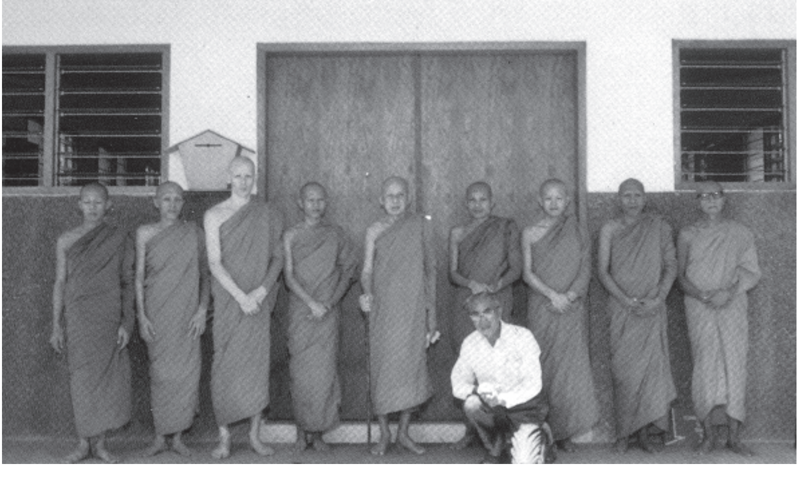
จะผิดแผกกันบ้างเล็กน้อย ก็ที่รสนิยมของแต่ละท้องถิ่นนั้นๆ

ข้อใหญ่ก็ลงจุดเดียวกัน คือ เกลียดทุกข์ ดิ้นรนเพื่อให้ตนได้พ้นไปจากทุกข์

ฉะนั้น ในเมื่อเราไม่ต้องการทุกข์ สัตว์จำพวกอื่นก็เช่นเดียวกัน

*แต่เมื่อเกิดมาอยู่ในวงล้อมของสิ่งสองประการนี้แล้วจึงควรคำนึงถึง**วิถีชีวิตของตนๆ ๓ ประการ** ดังจะกล่าวต่อไปนี้ ซึ่งทุกๆ คนจะต้องดำเนินให้ถูกต้องเป็นธรรม*

ถ้าหากเราไม่เข้าใจในวิถีชีวิต และดำเนินไม่ถูกต้องเป็นธรรมแล้ว ผลที่ได้รับ นอกจากจะไม่นำความสุขมาให้แก่ตนเองและคนอื่นแล้ว ยังจะต้องเพิ่มทวีความทุกข์เดือดร้อนให้แก่ตนและคนอื่นอีกด้วย”

ที่ประเทศอินโดนีเซีย

๒๐๐.

ธรรมคือความเจริญที่แท้จริง

*“ทุกคน ทั้งผู้มีอำนาจ มีความฉลาดรู้ดี และคนมีคนจน พากันพูดเสียงเดียวกันหมดในเมื่อพูดถึง**ศีลธรรมอันดีงาม** ว่า **‘สังคมมันพาไป’***

เมื่อรู้ว่าสังคมมันเลวแล้ว และเราคนหนึ่งมิใช่หรือที่มีส่วนในสังคมนั้น

แล้วทำไมแต่ละคนจึงไม่ช่วยกันคิดแก้ไขหรือต้านทานสังคมนั้นไว้บ้าง แล้วพากันเอาสังคมดีๆ มีประโยชน์ มาใช้เสีย สังคมมันจะได้ดีขึ้น

***ครอบครัว**ก็ดี **สังคม**ก็ดี และ**อาชีพ**ก็ดี ทั้งสามอย่างนี้จะดำเนินไปได้ด้วยความราบรื่นและเรียบร้อยเป็นสุขแล้ว ต้องดำเนินให้ถูกต้องตามหลัก **ฆราวาสธรรม (คิหิปฏิบัติ)** ที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้*

ถ้าหาไม่แล้วจะไร้ค่า นำมาแต่ความเดือดร้อน เป็นทุกข์โดยส่วนเดียว

ศีลธรรม เครื่องนำโลกให้เกิดสุข

*ประเทศชาติบ้านเมืองใดก็ตาม จะเจริญก้าวหน้าในด้านวัตถุก็ดี หรือในด้านบริหาร จะเป็นระบอบและลัทธิใดก็ตาม **หากขาดหลักศีลธรรมดังว่านี้แล้ว จะหาความสุขทางใจให้สมบูรณ์ได้ยาก***

ธรรม คือ การไม่ประพฤติชั่วของแต่ละคนก็ดี และแต่ละคนต่างก็กลัวต่อความไม่ดีด้วยกันแล้วนั่นแล คือความเจริญที่แท้จริงของครอบครัวและของสังคม ตลอดถึงอาชีพและประเทศชาติเป็นที่สุด"

*รับนิมนต์ไปวิเวกที่**ออบหลวง** อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่ ปี พ.ศ. ๒๕๒๑*

๒๐๑.

ขอจารึกน้ำใจ

“การเดินทางครั้งนี้ **พล.อ.ท.ชู สุทธิโชติ** กรรมการผู้จัดการ บริษัท การบินไทย จำกัด ได้ช่วยเป็นธุระ จัดทำเรื่องการเดินทางให้เรียบร้อยทุกอย่าง

นับตั้งแต่การทำหนังสือเดินทาง วีซ่า ตั๋วเครื่องบิน เป็นต้นไป แล้วยังติดตามไปส่งจนถึงสิงคโปร์ (และอินโดนีเซียในตอนหลัง)

เมื่อตนเองไม่สามารถจะไปด้วยได้ตลอด ก็ยังอุตส่าห์ติดต่อส่งข่าวไปยังสาขาต่างๆ ที่สิงคโปร์ ซิดนีย์ จาการ์ตา และบาหลี ตลอดจนเจ้าหน้าที่ประจำเรือบินให้การต้อนรับ และให้ความสะดวกเป็นอย่างดียิ่ง

โดยเฉพาะที่**จาการ์ตา** ซึ่งมี**คุณสุทธิพร กรรณสูต** เป็นผู้จัดการ เธอและภรรยา (คุณติ๊ก) ยังได้เป็นธุระช่วยเหลือเรื่องที่พักและการเดินทางภาคพื้นดินไปเมืองต่างๆ อีกด้วย

จึงขอจารึกน้ำใจและบุญคุณของ **พล.อ.ท.ชู และคุณสุภาพ สุทธิโชติ** พร้อมทั้งขอขอบคุณ**เจ้าหน้าที่ของบริษัทการบินไทยทุกท่าน** เป็นอย่างมาก ที่ได้เอื้อเฟื้อคณะของเราไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

เมื่อกลับมาแล้วประมาณ ๒ เดือน ชาวสิงคโปร์ได้นิมนต์กลับไปอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ดูที่เขาอยากสร้างวัดเพื่ออบรมกัมมัฏฐาน

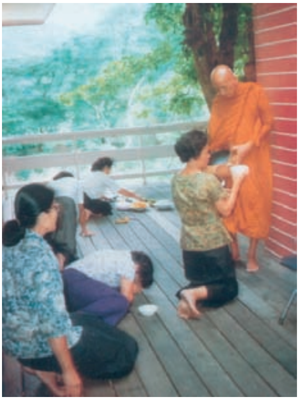
ได้ไปดูที่ประมาณ ๑๐ แห่ง แต่ไม่มีที่แห่งใดเหมาะที่จะสร้างวัดได้

การที่ไม่ได้ก็ดีเหมือนกัน ถ้ามีการสร้างวัดขึ้นมาก็จะต้องเป็นกังวลอีก เพราะสร้างแล้วก็จะต้องเป็นภาระมีธุระคอยดูแล*"*

บันทึกการไปเผยแพร่ธรรมในต่างประเทศของ**หลวงปู่**ก็จบลงเพียงแค่นี้

หวังว่าท่านผู้อ่าน คงร่วมอนุโมทนาสาธุกับทุกท่านที่ได้อำนวยความสะดวกในการเดินทางของ**หลวงปู่และคณะ**ด้วยนะครับ

ที่ออบหลวง อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่ พ.ศ. ๒๕๒๑

๒๐๒.

สังขารนี้เป็นวัฏจักร

ข้อความในตอนนี้ **หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี** ได้บันทึกเหตุการณ์ในพรรษาที่ ๕๕-๕๖ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๐ - ๒๕๒๑ **หลวงปู่**อายุได้ ๗๗-๗๘ ปี เมื่อท่านเริ่มเจ็บไข้เพราะเข้าวัยชรา

ท่านเขียนไว้ดังนี้ : -

"สังขารร่างกายเป็นวัฏจักร มีการหมุนไปไม่มีที่สิ้นสุด แม้จิตใจของผู้ที่ไม่ได้ฝึกฝนอบรม ก็ต้องเป็นวัฏจักรด้วย ผู้ที่ฝึกฝนแล้วจึงจะเห็นเป็นของเบื่อหน่าย

*อย่างตัวของ**เรา** เมื่อออกจากหมู่ที่**ภูเก็ต** พ.ศ. ๒๕๐๗ **อยู่เฉยๆ เสียงก็แหบแห้งจนจะพูดไม่ออก***

*มาคราวนี้อีกก็เหมือนกัน หลังจากพวกพระนวกะ (นักศึกษาแพทย์ศิริราช) ที่มาอบรมศึกษาธรรมะเพิ่งกลับไป **เราอาพาธเล็กๆ น้อยๆ แต่เสียงก็แหบแห้งไปเฉยๆ***

จนกระทั่งบัดนี้ เสียงก็ยังไม่กลับเหมือนเดิม

คุณหมอโรจน์ สุวรรณสุทธิ** ได้นิมนต์ให้ไปตรวจสุขภาพทั่วไปที่ **โรงพยาบาลศิริราช

*เมื่อตรวจแล้วก็ไม่ปรากฏว่ามีโรคอันใด นอกจาก**โรคชรา** เท่านั้น*

วัฏจักรย่อมเป็นไปอย่างนี้ ทุกรูปทุกนามก็จะเป็นอย่างนี้ทั้งหมด จะต่างกันก็แต่อาการเท่านั้น*”*

ที่ออบหลวง อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่ พ.ศ. ๒๕๒๑

ตอน ๗ :

อยู่ยาวนานที่หินหมากเป้ง

๒๐๓.

๒๗ ปีที่หินหมากเป้ง

เรื่องนี้ **หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี** บันทึกไว้ในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ เมื่อท่านมีอายุ ๘๙ ปี พรรษา ๖๙

หลวงปู่ ได้ให้ชื่อหัวข้อของบันทึกนี้ว่า **"พรรษา ๕๗ - ปัจจุบัน, ๒๗ ปีที่หินหมากเป้ง (พ.ศ. ๒๕๒๒-๒๕๓๔"**

เนื้อหาของบันทึกมีดังนี้ : -

*"**จำเดิมแต่เรามาอยู่วัดหินหมากเป้งได้ ๒๗ ปี เข้านี่แล้ว** (นับถึง พ.ศ. ๒๕๓๔) **นับว่านานโข***

ถ้าเป็นฆราวาสก็พอสร้างฐานะได้ พอมีอันอยู่อันกินได้พอสมควร เป็นพระแก่ ก็อยู่เฝ้าวัดเป็นธรรมดาๆ อย่างพระแก่ทั่วไป

*ไปไหนก็ไม่ได้อย่างเมื่อก่อน ถึงไปก็**ไม่มีป่าเที่ยวรุกขมูลอย่างพระธุดงค์เหมือนแต่ก่อน เขาโค่นป่าทิ้งหมดแล้ว***

*และ ลูกหลานก็มากเข้าทุกวันๆ ไปไหนก็มี**ลูกเกิดจากโอษฐ์** มิได้เกิดจากอุทร **แห่ตามกันเป็นพรวน***

*ดังเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๑ **พล.อ.อ.หะริน หงสกุล** นิมนต์ไปวิเวกที่ **ออบหลวง** อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ก็มีผู้ตามเป็นพรวนไปเลย*

แทนที่จะอดอาหาร ทำความเพียรภาวนา มันตรงกันข้าม อาหารการกินก็รุ่มรวยมาก มีเบาะมีเตียงดีให้นอน

เรื่องปัจจัยธาตุสี่นี้ ถ้ามันฟุ่มเฟือยมาก ก็เป็นอุปสรรคแก่การภาวนาของผู้ที่ยังไม่เป็นอย่างสำคัญ

วัดใด สำนักใด ที่ปัจจัยลาภมาก มักทะเลาะกัน และการศึกษาธรรมก็ไม่เจริญเท่าที่ควร

ถึงทางโลกๆ ที่เป็นพื้นฐานนี้ก็เช่นเดียวกัน ลาภสักการะเกิดมีขึ้น ณ ที่ใด ที่นั้นย่อมเป็นอันตรายแก่คนหมู่มาก

เป็นเจ้านายฉ้อราษฎร์บังหลวง โกงกินกันแหลกลานไปหมด ทะเลาะกันเพราะผลประโยชน์ไม่เท่ากัน

พ่อค้าประชาชน ผู้มีอิทธิพล ขัดผลประโยชน์กัน ฆ่ากันตายนับไม่ถ้วน

พระพุทธองค์จึงตรัสไว้ว่า 'สกฺกาโร กาปุริสํ หนฺติ' สักการะย่อมฆ่าบุรุษผู้มีปัญญาทราม ดังนี้

อยู่ที่เก่านานเกินไป ชอนฝังรากลึกลงไปทุกที ญาติโยมไปเห็นสิ่งที่ไม่ดีไม่งามในวัด ก็มีศรัทธาก่อสร้างขึ้นจนเป็นถาวรวัตถุสวยๆ งามๆ

เมื่อก่อสร้างสวยงามขึ้นมาแล้วก็จำเป็นอยู่เองที่จะต้องรักษา

เมื่อไม่รักษาก็เป็นโทษตามวินัยของพระผู้รักษา ก็ใครล่ะ ก็พระแก่นั่นแหละ

อบรม สั่งสอน การนั่ง นอน อยู่กิน บิณฑบาต และกิจวัตรทั้งปวง ตลอดถึงการศึกษาของพระภิกษุและสามเณรทั้งหมดที่อยู่ในวัดมาเป็นภาระของพระแก่คนเดียว

*เขาให้ชื่อว่า **สมภาร** สมจริงดังเขาว่า*

เรื่องนี้เลี่ยงไม่ได้ จำเป็นต้องสู้ไปจนกว่าจะสิ้นชีพ"

๒๐๔.

บุญคุณของพุทธศาสนา

ในบันทึกตอนนี้ **หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี** ได้ตระหนักถึงบุญคุณของพระพุทธศาสนา ที่ท่านได้อิงอาศัยมาโดยตลอด เมื่อมีโอกาสท่านจึงหาทางตอบแทนด้วยการก่อสร้างถาวรวัตถุเพื่อเป็นการจรรโลงไว้ซึ่งพระศาสนาทางหนึ่ง

ในเรื่องนี้ **หลวงปู่** ได้บันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับการก่อสร้างศาสนวัตถุแต่ละอย่าง แต่ผมจะขออนุญาตงดเว้นในการนำเสนอรายละเอียด ขอนำเสนอเฉพาะรายชื่อสิ่งก่อสร้างเหล่านั้นเท่านั้น เพื่อเป็นการสงวนเนื้อที่หนังสือสำหรับนำเสนอพระธรรมคำสอนของท่านต่อไป

บันทึกของ**หลวงปู่** มีดังนี้ : -

"เมื่อมาคิดถึงครูบาอาจารย์ และพระผู้ใหญ่แต่ปางก่อน มีพระพุทธเจ้าเป็นต้น

ท่านนำพระศาสนาก็ด้วยอาการอย่างนี้แล้ว ก็มีใจกล้าหาญขึ้นมาว่า เราคนหนึ่งก็ได้นำพระศาสนามาได้โดยลำดับ ไม่เสียทีที่เกิดมาเป็นคน แล้วยังบวชในพระพุทธศาสนา ยังได้ทำหน้าที่ของคนให้สมบูรณ์

เมื่อเขาทำอัญชลีกรรมกราบไหว้ หรือทำทานวัตถุต่างๆ ก็นึกถึงตนเสมอว่า เขากราบไหว้อะไร?

เขากับเราก็เช่นเดียวกัน คือ เป็นก้อนดิน น้ำ ไฟ ลม เหมือนกัน

แท้จริง อย่างน้อยเขาก็เห็นแก่ผ้ากาสาวพัสตร์ อันเป็นเครื่องหมายของพระอรหันต์ แล้วจึงกราบไหว้

พระศาสนาอยู่ได้ด้วยความเชื่อถืออย่างนี้ ถึงแม้จะไม่เห็นจริงจังด้วยใจของตน แต่เชื่อด้วยความเห็นที่สืบๆ กันมา

เราคิดถึงบุญคุณของพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง แต่บวชมาก็นานแล้ว ศาสนาได้ปรนปรือตัวของเราให้เป็นคนดีตลอดเวลา

ศาสนามิได้แนะนำสอนให้เราทำความชั่วแม้แต่น้อย แต่ถึงขนาดนั้น พวกเราก็ยังฝ่าฝืนคิดจะทำชั่วอยู่ร่ำไป

ที่อยู่ ที่นอน เสื่อ หมอน มุ้งม่าน และอาหารการกินทุกอย่างที่เราบริโภคใช้สอยอยู่ทุกวันนี้ ล้วนแต่เป็นของพุทธศาสนาทั้งนั้น

ยาแก้โรคภัยไข้เจ็บ ก็เป็นของผู้มีศรัทธาในพระศาสนาสละมาทำทานทั้งนั้น

เราบวชมาเป็นพระครั้งแรกก็ต้องอาศัยผ้ากาสาวพัสตร์ อันเป็นเครื่องหมายของท่านผู้วิเศษที่อุปัชฌาย์อาจารย์ให้แก่เราแล้วทั้งนั้น

(อุปัชฌาย์อาจารย์ ก็เป็นเพียงตัวแทนพุทธศาสนาเท่านั้น เพราะท่านทั้งหลายเหล่านั้น ก็ล้วนแต่ยึดเอาพระรัตนตรัยมาเป็นหลักด้วยกันทั้งนั้น)

*เมื่อได้**เครื่องทรงอันวิเศษ**นี้แล้ว เขาก็กราบไหว้ทำบุญสุนทานจนเหลือหลาย*

เราไม่ตายอยู่มาได้จนตราบเท่าทุกวันนี้ก็เพราะศาสนา

พุทธศาสนามีคุณอเนกอนันต์มหันต์เหลือที่จะพรรณนานับแก่ตัวของเรา พร้อมทั้งโลกทั้งหมดด้วยกัน

เมื่อเราได้มาอยู่ที่นี่ หรือที่ไหนๆ ก็ตาม เมื่อกำลังทางกายมีอยู่ เราก็ได้ก่อสร้างถาวรวัตถุทางพุทธศาสนาไว้เป็นหลักฐานตามสมควรแก่อัตภาพของตน

เมื่อเราแก่แล้ว เราไม่มีกำลังกายพอจะก่อสร้างได้ ญาติโยมเขามีศรัทธาบริจาคทรัพย์ เราก็เอาทรัพย์นั้นมาก่อสร้างถาวรวัตถุในพุทธศาสนาแทนตัวต่อไป

ถ้าหากมีเหลือพอเฉลี่ยให้แก่วัดอื่นๆ ได้ เราก็เฉลี่ยไป แต่ไม่ยอมเป็นทาสของอิฐ ปูน หรือไม้ แต่ไหนแต่ไรมา

เพราะเราเห็นว่าของเหล่านั้นเป็นภายนอก ของเหล่านั้นจะสร้างให้สวยสดงดงามสักปานใด จะหมดเงินกี่ร้อยล้านก็ตาม หากตัวของเราไม่ดี ประพฤติเหลวไหลแล้ว ของเหล่านั้นไม่มีความหมายเลย

แก่นพุทธศาสนาแท้มิใช่อยู่ที่วัตถุ แต่หากอยู่ที่ตัวผู้ประพฤติต่างหาก อันนี้เป็นหลักใจของเรา

การบวชที่ได้นามว่า เนกขัมมะ เพื่อละกามทั้งหลาย ตั้งใจปฏิบัติตามสัจธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า เพื่อพ้นจากทุกข์ทั้งปวงนั้น จึงไม่ควรที่จะนำเอาตัวของตนไปฝังไว้ในกองอิฐกองปูนโดยแท้”

*สำหรับรายการถาวรวัตถุที่**หลวงปู่**ได้นำญาติโยมทำการก่อสร้างเฉพาะภายใ**นวัดหินหมากเป้ง** มีดังนี้ : -*

๑. อุโบสถวัดหินหมากเป้ง

๒. มณฑปแห่งวัดหินหมากเป้ง

๓. ศาลาเทสรังสี

๔. จิตรกรรมฝาผนังบนผนังศาลาการเปรียญ

๕. หอระฆัง

๖. หอสมุดประจำวัดหินหมากเป้ง

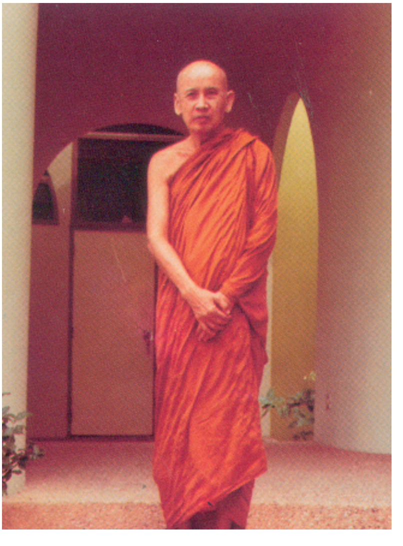
๗. หอกลอง

๘. กุฏิเสนาสนะต่างๆ ภายในวัด

๙. กำแพงวัด

สิ่งก่อสร้างทั้ง ๙ รายการข้างต้น มีรายละเอียดในหนังสือ **“อัตตโนประวัติ”** ของหลวงปู่อย่างครบถ้วนแล้ว ผมจึงของดเว้นนำเสนอรายละเอียดในที่นี้ ดังได้กราบเรียนมาตั้งแต่ต้นแล้วนะครับ

ที่ออบหลวง อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่ พ.ศ. ๒๕๒๑

๒๐๕.

ถวายพระราชกุศล

ในบรรดาถาวรวัตถุภายใน**วัดหินหมากเป้ง** ตามที่กล่าวมาในหัวข้อที่แล้ว **หลวงปู่** ได้จัดให้มีการฉลองและถวายพระราชกุศลในโอกาสเดียวกัน

"หลังจากการก่อสร้าง ***ศาลาการเปรียญ หอสมุด หอระฆัง หอกลอง*** *และ* ***กำแพงวัด*** *เสร็จเรียบร้อยตามประสงค์* ***เรา****เห็นว่าถาวรวัตถุเหล่านี้เกิดขึ้นด้วยแรงศรัทธาของญาติโยมทั้งหมด*

เมื่อการก่อสร้างเสร็จเรียบร้อย ก็จำเป็นที่ควรจะมีการฉลองเพื่อประกาศให้ท่านผู้มีส่วนช่วยเหลือในการนั้นๆ ได้ทราบถึงความสำเร็จและได้ร่วมอนุโมทนากุศลบุญโดยพร้อมเพรียมกัน

ประกอบกับในปี พ.ศ. ๒๕๓๐ ซึ่งชาวไทยทั้งหลายถือว่าเป็นโอกาสมหามงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ของปวงชนชาวไทยทั้งหลาย ทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๕ รอบ

จึงได้กำหนดการฉลองถาวรวัตถุเหล่านั้นในวันที่ ๒๕-๒๖ เมษายน ๒๕๓๐ ซึ่งเป็นวาระที่เรามีอายุครบ ๘๕ ปีบริบูรณ์ และได้ทำพิธีถวายพระราชกุศลแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พร้อมกันทีเดียว

..."

๒๐๖.

บำรุงพุทธศาสนา และสาธารณประโยชน์

นอกจากการสร้างถาวรวัตถุที่**วัดหินหมากเป้ง** แล้ว **หลวงปู่**ก็ยังได้อุปถัมภ์เกื้อกูลวัดอื่นๆ โรงเรียน และโรงพยาบาลอีกหลายแห่ง

“นอกจากการก่อสร้างเป็นการตอบแทนบุญคุณของพระพุทธศาสนา สำหรับในวัดหินหมากเป้งที่เราได้อาศัยร่มเงาอยู่มากว่ายี่สิบปีดังกล่าวแล้ว

ทรัพย์ที่ญาติโยมมีศรัทธาบริจาค ปวารณาถวายเป็นการส่วนตัวแก่เรา ก็ยังมีเหลือพออยู่อีก

เฉลี่ยให้แก่วัดอื่นๆ ได้เราก็เฉลี่ยไป เพื่อก่อสร้างถาวรวัตถุให้เป็นการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา

พร้อมกันนั้น มีญาติโยมมารายงานถึงความจำเป็นที่ควรต้องช่วยด้านสาธารณประโยชน์ต่างๆ อันมีกิจการโรงเรียนหรือโรงพยาบาลเป็นอาทิ

เราก็ช่วยเหลือเจือจานไปตามกำลังความสามารถ เพื่อประโยชน์แก่สถานที่นั้นๆ และเพื่อประโยชน์ของผู้บริจาคเงินปวารณาถวายทานแก่เราแต่เบื้องต้นด้วย

กิจการด้านทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาและสาธารณประโยชน์ต่างๆ ในช่วงระยะเวลาหลังๆ ที่ได้ทำไปแล้ว นอกจากที่ได้กล่าวมาแล้วเท่าที่พอจะจดจำและรวบรวมได้ รวมทั้งงานที่อยู่ระหว่างดำเนินการ ได้ให้เจ้าหน้าที่ประมวลสรุปมาเพื่อให้ญาติโยมได้ทราบ และร่วมอนุโมทนาด้วยดังนี้

*๑. **วัดอรัญญวาสี** อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย สร้างอุโบสถ ศาลาการเปรียญ กุฏิ ๒ หลัง กำแพงวัด ถนนคอนกรีตในวัด สิ้นเงินเก้าล้านบาทเศษ*

*๒. **วัดพระพุทธบาทคอแก้ง** (เวินกุ่ม) ตำบลพระพุทธบาท อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย สร้างศาลาการเปรียญ พระพุทธไสยาสน์ ยาว ๙ เมตร พร้อมวิหารครอบ สิ้นเงินราว**สามล้านห้าแสนบาท***

*๓. **วัดป่ากุดงิ้ว** บ้านผักบุ้ง ตำบลกลางใหญ่ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี สร้างศาลาการเปรียญ สิ้นเงินราวสองล้านบาทเศษ*

*๔. **วัดพระพุทธบาทบัวบก** ตำบลเมืองพาน อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี สิ้นเงิน สามล้านห้าแสนหกหมื่นบาท*

*๕. **วัดป่าเทสรังสี** (วังน้ำมอก) ตำบลพระพุทธบาท อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย สร้างศาลาการเปรียญ สิ้นเงินสองล้านห้าแสนบาท*

*๖. **วัดโพธิสมภรณ์** อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี บริจาคสมทบสร้างศาลาจารย์-กุศลศพ **"ศาลาสามพระอาจารย์"** จำนวนหนึ่งล้านบาท ..."*

นอกจากนี้ **หลวงปู่** ยังได้สร้างถาวรวัตถุที่วัดต่างๆ อีกหลายแห่ง นอกจากที่กล่าวมาแล้ว มีที่อื่นอีก เช่น

- **วัดถ้ำพระนาผักหอก** ต.กลางใหญ่ อ.บ้านผือ จ.อุดรธานี

- **วัดป่าบ้านผักบุ้ง** ต.กลางใหญ่ อ.บ้านผือ จ.อุดรธานี
- **วัดป่าสามัคคีธรรมวาส** ต.โพนทอง อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย
- **วัดป่านิโรธรังสี** ต.กลางใหญ่ อ.บ้านผือ จ.อุดรธานี
- **วัดป่าสาระวาสี** บ้านค้อใหญ่ อ.บ้านผือ จ.อุดรธานี
- **วัดถ้ำผาขาม** อ.นาด้วง จ.เลย
- **วัดดอนขนุน** (ถ้ำฮ้าน) บ้านดอนขนุน อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย
- **วัดโพธิ์ศรีวนาราม** ต.หนองปลาปาก อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย
- **วัดป่าสำราญนิเวศ** อ.อำนาจเจริญ จ.อุบลราชธานี
- **วัดสุทัศนาราม** อ.เมือง จ.อุบลราชธานี
- **วัดบ้านโพธิ์ตาก** ต.โพธิ์ตาก อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย
- **วัดหนองแวงจันทาราม** ต.ยางคำ อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย
- **วัดโพธิการาม** บ้านกุดบง อ.โพนพิสัย จ.หนองคาย
- **วัดศรีเมือง** อ.เมือง จ.หนองคาย
- **วัดป่าพระสถิตย์** อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย
- **วัดหนองบัวทอง** นครเวียงจันทน์ ประเทศลาว
- **วัดป่าบ้านนาสีดา** ต.กลางใหญ่ อ.บ้านผือ จ.อุดรธานี
- **วัดประชานิยม** อ.เมือง จ.กาฬสินธุ์
- **วัดศรีราษฎร์บำรุง** อ.บ้านผือ จ.อุดรธานี
- **วัดสังฆนาราม** อ.บ้านผือ จ.อุดรธานี
- **วัดถ้ำพระ** ต.กลางใหญ่ อ.บ้านผือ จ.อุดรธานี
- **วัดป่าหนองนาโท** อ.โพธิ์ชัย จ.ร้อยเอ็ด
- **วัดถ้ำขาม** อ.พรรณานิคม จ.สกลนคร
- **วัดตึกคชหิรัญ** อ.ผักไห่ จ.พระนครศรีอยุธยา

ยอดเงินก่อสร้างถาวรวัตถุ และทะนุบำรุงวัดต่างๆ ข้างต้น นับถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๓๗ รวมแล้วมากกว่าสามสิบห้าล้านบาท

สำหรับการสนับสนุนสาธารณประโยชน์ ได้แก่ การบริจาคเงินก่อสร้าง ซื้ออุปกรณ์ รวมทั้งซื้อที่ดิน สำหรับโรงพยาบาล โรงเรียน และหน่วยงานต่างๆ นับถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๓๗ **เป็นเงินกว่าสามสิบห้าล้านบาท**

โรงพยาบาล และโรงเรียน ที่**หลวงปู่** ให้การอุปถัมภ์ ได้แก่ : -

- **โรงพยาบาลสังคม** อ.สังคม จ.หนองคาย
- **โรงพยาบาลบึงกาฬ** อ.บึงกาฬ จ.หนองคาย
- **โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชท่าบ่อ** อ.ท่าบ่อ จ.หนองคาย
- **โรงพยาบาลหนองคาย** จ.หนองคาย
- **โรงพยาบาลปะทิว** อ.ปะทิว จ.ชุมพร
- **โรงพยาบาลศรีนครินทร์** มหาวิทยาลัยขอนแก่น จ.ขอนแก่น
- **โรงเรียนพระพุทธบาทรังสีวิทยา** ต.พุทธบาท อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย
- **โรงเรียนกลางใหญ่นิโรธรังสีอุปถัมภ์** ต.กลางใหญ่ อ.บ้านผือ จ.อุดรธานี
- **โรงเรียนประจักษ์ศิลปาคาร** อ.เมือง จ.อุดรธานี
- สร้างที่ว่าการอำเภอ, หอสมุดประชาชน, ทำถนน, สร้างศูนย์เยาวชน, อาคารที่ทำการต่างๆ อีกมากมาย

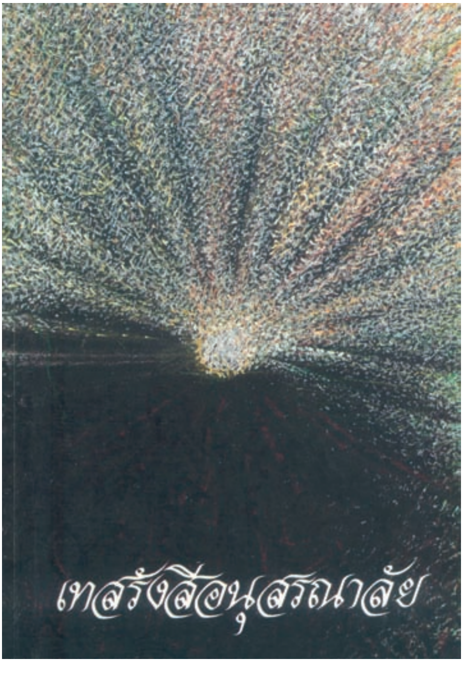
ยอดเงินสนับสนุนช่วยเหลือสาธารณประโยชน์ข้างต้น นับถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๓๗ เป็นเงิน **สามสิบห้าล้านบาท**

งานสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่**หลวงปู่**ได้จัดทำคือ **การจัดตั้งองค์กรสาธารณกุศล** เช่น การจัดตั้งมูลนิธิ และกองทุนต่างๆ เป็นเงินเกือบ **๔๐ ล้านบาท**

ยอดรวมเงินเพื่อบำรุงพระพุทธศาสนา และสาธารณประโยชน์ต่างๆ ที่**หลวงปู่**ได้จัดดำเนินการจนถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๓๗ รวมทั้งสิ้น ๑๗๔,๕๒๓,๐๓๘.๓๐ บาท (หนึ่งร้อยเจ็ดสิบสี่ล้านห้าแสนสองหมื่นสามพันสามสิบแปดบาทสามสิบสตางค์)

ตัวเลขทั้งหมดนี้ ผมนำมาจากหนังสือ **เทสรังสีอนุสรณาลัย** ครับผม

เชิญร่วมอนุโมทนาสาธุในฐานะลูกหลานหลวงปู่กันนะครับ

๒๐๗.

ทำแต่ไม่ยึด

"สำหรับโครงการในอนาคตอันใกล้นี้คือ ***การก่อสร้างเจดีย์พิพิธภัณฑ์*** *ซึ่งอยู่ระหว่างการเขียนแบบแปลน และกำหนดรายละเอียด คงจะเริ่มดำเนินการก่อสร้างได้ในเร็ววันนี้* (หมายถึงในสมัยที่หลวงปู่ยังไม่ละขันธ์นะครับ_ปฐม)

การก่อสร้างทั้งหมดโดยสรุปใจความมานี้ ย่อมเป็นการยุ่งยากแก่ผู้กระทำอย่างยิ่ง

โดยส่วนมาก ผู้ที่จะทำไม่ค่อยสำเร็จก็เพราะขาดทุนทรัพย์และศรัทธา

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ***ขาดคุณธรรมประจำตัว***

เมื่อทำสำเร็จก็ดีอกดีใจ เมื่อทำไม่สำเร็จก็ตีอกชกหัววุ่นวายไปหมด

แต่สำหรับเรา ที่กระทำมาทั้งหมดนั้นไม่รู้สึกอะไรเลย สำเร็จก็ช่าง ไม่สำเร็จก็ช่าง ใจมันเฉยๆ อยู่

การกระทำสิ่งใดๆ เราถือว่าเป็นสักแต่ว่าทำเพื่อกิจพระศาสนา ปัจจัยที่ทำก็ไม่ใช่ทุนทรัพย์ของตน เป็นของศรัทธาญาติโยมชาวบ้านทั้งหมด

เมื่อทำสำเร็จไปได้ก็เป็นประโยชน์แก่พุทธศาสนา และเป็นบุญกุศลแก่ญาติโยมทั้งหลาย

การจะทำอะไรก็ไม่ต้องบอกบุญเรี่ยไร การบอกบุญเรี่ยไรเป็นการจู้จี้ ทำให้เขารำคาญเบื่อหน่าย

*การที่**เรา**ได้กระทำไปจนสำเร็จทุกรายการนั้น ก็ด้วยทุนทรัพย์ที่ญาติโยมจากจตุรทิศทั้งสี่ จากต่างประเทศก็มีมาปวารณาถวายไว้*

*ในส่วนที่ปวารณาถวายเป็น กฐิน ผ้าป่า สังฆทาน ค่าภัตตาหาร ค่าไฟฟ้า น้ำประปา นั้น ใช้เฉพาะกิจการของ**วัดหินหมากเป้ง**เท่านั้น*

*ในส่วนที่ปวารณา**ถวายเป็นการส่วนตัว** แล้วแต่เราจะใช้ในกิจการใดตามอัธยาศัย ตั้งแต่หนึ่งบาท สิบบาท ร้อยบาท พันบาท หมื่นบาท แสนบาท ตามกำลังทรัพย์และศรัทธานั้น*

เมื่อเห็นว่ามีจำนวนมากพอสมควรที่จะสร้างถาวรวัตถุเพื่อสาธารณประโยชน์ จึงได้นำไปใช้ในกิจการที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

ส่วนทุนทรัพย์ก็ไม่เห็นขาดตกบกพร่อง ศรัทธาความเชื่อมั่นในกิจการงานของตนก็ตั้งมั่นดีบดี

ส่วนคุณธรรมของตัวเองก็ไม่เสื่อมถอย กระทำการโดยเรียบร้อย สาธุ สาธุ สาธุ

เรื่องเหล่านี้เป็นเพราะบุญกุศลที่เราได้เคยกระทำมา จึงสำเร็จเรียบร้อยด้วยดีโดยประการทั้งปวง ดังกล่าวแล้ว”

๒๐๘.

พระคลังสมบัติ

"เราเองหาเงินไม่เป็นเลยแม้แต่สตางค์แดงเดียว ญาติโยมจากจตุรทิศทั้งสี่มามอบกราบทำบุญไว้ เราเลยกลายเป็น ***พระคลังสมบัติ*** *ของพุทธบริษัทที่มาบริจาคทำบุญในพระพุทธศาสนาไปเลยทีเดียว*

พระคลังสมบัติ *ของพุทธศาสนิกชนที่บริจาคปัจจัยทำบุญถวายไว้ในพระพุทธศาสนานี้* ***เป็นการยากมากแก่ผู้บริหาร เพราะลูกค้า (ผู้ถวาย) ไม่มีสมุดบัญชีบันทึกไว้ เป็นแต่พระคลังสมบัติมีไว้ฝ่ายเดียว***

กล่าวคือ เมื่อมีเงินทุนมากพอสมควรที่จะสร้างสิ่งใดได้ จะเป็นอุโบสถ ศาลาการเปรียญ อาคารเรียน หรือสิ่งใดก็ดี ก็จะถอนเงินทุนและดอกเบี้ยมาใช้จ่ายให้จนหมดเกลี้ยง ไม่เหลือหลอแม้แต่สตางค์แดงเดียว

ผู้จะเป็นนายพระคลังสมบัติ บริหารทุนทรัพย์ของพุทธศาสนิกชนที่มาทำบุญนี้ ถ้าหากไม่เชื่อฝีมืออันขาวบริสุทธิ์ของตนเองถึง ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ แล้วอย่าพึงทำเลย

ขืนทำไปก็เสื่อมเสียพุทธศาสนาอันเป็นที่เคารพของตน และตนเองก็เสื่อมเสียด้วย ดังมีตัวอย่างให้เห็นได้ในที่ทั่วไป

*ตัว **"ง"** ตัวนี้ร้ายกาจมาก ทำให้คนเสียมานับไม่ถ้วนแล้ว*

แต่ ผู้บริหารคลังสมบัตินี้ ขอยืนยันว่า เรื่องเหล่านี้บริสุทธิ์สะอาดเต็มที่

*ผู้มีคุณธรรม **หิริ โอตตัปปะ** อยู่ในตัว อย่ากลัวเลยว่าจะเป็นเช่นนั้น*

การทำสิ่งใดเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน ย่อมก่อให้เกิดผลเสียหาย

การสร้างสิ่งต่างๆ เพื่อพระพุทธศาสนาและศาสนิกชนทั่วไป ถ้าหวังจะได้อย่างเดียวย่อมเป็นการเสียหายมาก

ถ้าหากมุ่งประโยชน์เพื่อพระพุทธศาสนาและสาธารณกุศล ไม่ใช่ของใครทั้งหมด จะเป็นผลดีมาก

***โดยเฉพาะ "พระ" เมื่อก่อสร้างสิ่งต่างๆ แล้ว สิ่งเหล่านั้นย่อมพาไป ส่วนตนเองทอดทิ้งกิจในพระพุทธศาสนาและพระธรรมวินัยทั้งหมด ไปสร้างสิ่งต่างๆ ภายนอก แต่ตนไม่สร้างตนเอง ย่อมเป็นการเสื่อมเสียอย่างยิ่ง**"*

นายชวน หลีกภัย
กราบเยี่ยมหลวงปู่
ที่วัดหินหมากเป้ง
สมัยยังดำรงตำแหน่ง
นายกรัฐมนตรี

๒๐๙.

บรรลุผลสมดังหมาย

บันทึกตอนนี้ **หลวงปู่** ใช้ชื่อหัวข้อว่า **"บทสรุป"** มีดังนี้ : -

"จากสภาพของป่าดงทึบที่เราได้เคยเห็นครั้งแรกเมื่อประมาณกว่า ๖๐ ปีก่อนหน้านี้ เราได้มาอยู่ตั้งแต่ปี ๒๕๐๗ และพัฒนาสถานที่นี้

จนถึงบัดนี้ กาลเวลาได้ล่วงเลยมายี่สิบกว่าปีแล้ว การพัฒนาวัดที่ค่อยเจริญมาโดยลำดับ ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จบริบูรณ์ เป็นวัดที่ถาวร ดังที่ปรากฏแก่สายตาของท่านทั้งหลายอยู่ ณ บัดนี้แล้วนั้น

ที่สำคัญที่สุดคือ เกิดจากศรัทธาของญาติโยมทั้งหลาย

บรรดาศิษยานุศิษย์ ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ ต่างก็ร่วมแรงร่วมใจกันทั้งกำลังกาย กำลังทรัพย์ ตามความสามารถของแต่ละท่านแต่ละคนเกินกว่าที่จะกล่าวนามท่านทั้งหลายได้หมด

ผลงานจึงปรากฏอยู่จนบัดนี้

เมื่อคราวที่ ***สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปรินายก (วาสน์ มหาเถระ)*** *เสด็จมาเป็นประธานในพิธีฉลองมณฑป ทรงพอพระทัยมาก*

*โปรดให้ยกขึ้นเป็น**วัดพัฒนาตัวอย่าง** พร้อมทั้งประทานประกาศนียบัตร และพัดพัฒนาให้เป็นที่ระลึก เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๒๕*

นับว่าเป็นเกียรติประวัติที่สำคัญของวัดหินหมากเป้งอีกอย่างหนึ่ง

เราหวังเป็นอย่างยิ่งว่า วัดหินหมากเป้งแห่งนี้จะเป็นศาสนสถานสำหรับบำเพ็ญศาสนกิจ เพื่อความเจริญแห่งพระพุทธศาสนาสืบต่อไปอีกนานเท่านาน

จึงขออนุโมทนาให้ท่านทั้งหลายทั้งมวล ที่มีส่วนช่วยในการทำนุบำรุงวัดหินหมากเป้งแห่งนี้ จงประสบแต่ความสุขความเจริญงอกงามไพบูลย์ และมั่นคงในบวรพุทธศาสนาตลอดไปชั่วกาลนาน"

ความดับมีค่ามหาศาล

๒๑๐.

ประโยชน์ตน
และประโยชน์คนอื่น

"นับแต่อุปสมบทมาจนบัดนี้ (พ.ศ. ๒๕๓๔) มีพรรษา ๖๘ แล้ว

เราได้บำเพ็ญกรณียกิจ สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนและเพื่อนคนอื่น ตลอดมา โดยได้เริ่มตั้งต้นแต่ประโยชน์ตน แล้วก็ต่อไปเพื่อประโยชน์คนอื่น

กล่าวคือ ได้ออกเที่ยวธุดงค์ตั้งแต่ได้อุปสมบทพรรษาแรก ได้ติดตามครูบาอาจารย์ประกอบกิจวัตร และตั้งใจฝึกหัดตามคำสอนของท่านโดยลำดับ

ไม่มีกิจธุระอย่างอื่นที่ต้องทำ จึงได้โอกาสบำเพ็ญเพียรภาวนาดีมาก

พรรษาต่อๆ มา *ได้แยกตัวออกไป ต้องรับภาระมาก มีหมู่เพื่อนคอยติดตามอยู่เสมอ และจะต้องเป็นภาระในการอบรมสั่งสอนญาติโยมเป็นประจำ*

เพราะสมัยนั้นพระกัมมัฏฐานมีจำนวนน้อย พอเห็นองค์ใดมีลูกศิษย์ติดตามมากหน่อย เขาก็ถือว่าเป็นอาจารย์ แล้วก็แห่กันไปหาองค์นั้น

ถึงอย่างนั้นก็ดี เรามิได้ท้อแท้ใจในการทำความเพียร ดูเหมือนเป็นเครื่องเตือนสติของเราให้ทำความเพียรกล้าแข็งขึ้นไปเสียอีก

ตกลงประโยชน์ของเราก็ได้ คนอื่นก็ไม่เสีย

การทำประโยชน์ให้แก่คนอื่น อันจะเป็นประโยชน์ได้ที่แท้จริงนั้น จะต้องทำประโยชน์ของตนให้ได้เสียก่อน แล้วนำประโยชน์นั้นๆ ออกแจกให้แก่คนอื่น

หากคนอื่นเขาไม่รับของเรา เราก็ไม่เสียหายไปไหน

อันนี้เป็นกรณียกิจที่แท้จริงของเรา นับแต่เราได้บวชมาในพุทธศาสนา ได้กระทำมามิได้ขาดตลอดเวลา”

ภาพชุดงานพระราชทานเพลิงศพหลวงปู่

๒๑๑.

การได้รับสมณศักดิ์

*"ในวโรกาสพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๓ นี้ ได้ทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ให้เราเป็น**พระราชาคณะชั้นราช** ที่*

พระราชนิโรธรังสี คัมภีรปัญญาวิศิษฏ์ ยติคณิสสร บวรสังฆาราม อรัญยวาสี

*สำหรับการได้รับสมณศักดิ์ของพระกัมมัฏฐาน โดยเฉพาะคณะลูกศิษย์ของ**ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตะเถระ** นี้*

เรายังคงยืนยันความรู้สึกส่วนตัว ดังที่เคยกล่าวไว้ในช่วงประวัติของเรา ตอนที่ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญ เมื่อปี ๒๕๐๐ นั้น

*แต่นั่นแหละ ท่านผู้ใหญ่ได้อธิบายว่า การสถาปนาเลื่อนและตั้งสมณศักดิ์นี้ **เป็นพระราชประเพณี อันมีมาแต่โบราณกาล***

เป็นส่วนพระราชทานสังคหธรรมของพระมหากษัตริย์ไทยองค์เอกอัครศาสนูปถัมภก

ทรงยกย่องพระมหาเถรานุเถระผู้รับธุระพระพุทธศาสนาเป็นภาระสั่งสอน ช่วยระงับอธิกรณ์ และอนุเคราะห์พระภิกษุสามเณรให้ดำรงอยู่ในสมณฐานันดรโดยสมควร

และเมื่อได้บำเพ็ญคุณงามความดีเพิ่มขึ้น ก็จะพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ ถวายเครื่องราชสักการะ เป็นการประกาศเกียรติคุณ

เราพระป่า ก็ได้แต่ระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณถวายอนุโมทนาและถวายพระพร*"*

๒๑๒.

บุญคุณของบิดามารดา

เรื่องนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งใน **"บทสรุป"** ในท้ายบันทึกของ**หลวงปู่** : -

"คนเกิดมาได้ชื่อว่าเป็นบุญคุณของกันและกัน

*บุตร ธิดา เป็นหนี้บุญคุณของบิดา มารดา บิดามารดาเป็น **หนี้ใหม่**ของบุตร ธิดา*

ต่างก็คิดถึงหนี้ของกันและกันโดยที่ใครๆ มิได้ทวงหนี้ แต่หากคิดถึงหนี้เอาเอง แล้วก็ใช้หนี้ด้วยตนเองตามความสำนึกของตนๆ

บางคนก็น้อยบ้าง มากบ้าง เพราะหนี้ชนิดนี้เป็นหนี้ที่ตนหลงมาทำให้เกิดขึ้นเอง ไม่มีใครบังคับและค้ำประกัน

บางคนคิดถึงหนี้สินที่ตนมีแก่บิดามารดา มากมายเหลือที่จะคณานับ แต่เกิดจนตาย

บิดารมารดาถนอมเลี้ยงลูกด้วยความเอ็นดูทุกอย่าง เป็นต้นว่า นั่ง นอน ยืน เดิน พูดจา ต้องอาศัยบิดามารดาสั่งสอนทุกอย่าง

*เวลาเกิด**โทสะ** ตีด้วยไม้หรือฝ่ามือ ก็ต้องมีความระลึกตัวอยู่ว่านี่ลูกนะๆ บางทีตีไม่ลงก็ยังมี มันเป็นสัญชาตญาณของสัตว์ผู้เกิดมา*

บิดามารดาย่อมมีความรักบุตร แม้แต่สัตว์เดรัจฉานก็ยังมีความรักลูก โดยไม่ทราบความรักนั้นว่ารักเพื่ออะไร และหวังประโยชน์อะไร จะช่วยเหลืออะไรแก่ตนบ้าง

ลูกๆ ก็ทำนองเดียวกันนี้

*แต่สัตว์มันยัง**รู้หาย**เป็น รักกันชั่วประเดี๋ยวประด๋าว รักกันแต่ยังเล็กๆ เมื่อเติบโตแล้วก็ลืมกันหมด*

มนุษย์นี้รักกันไม่รู้จักหาย ถึงตายแล้วก็ยังรักกันอยู่อีก

ตายแล้วมันคืนมาได้อย่างไร?

มนุษย์คนใดไม่รู้จักบุญคุณบิดามารดา และไม่สนองตอบแทนบุญคุณของท่าน มนุษย์ผู้นั้นได้ชื่อว่าเลวร้ายกว่าสัตว์เดรัจฉานไปเสียอีก"

๒๑๓.

พูดถึงองค์หลวงปู่เอง

"เราบวชแต่ยังเล็ก มิได้มาเลี้ยงบิดามารดาเหมือนกับคนธรรมดา แต่หล่อเลี้ยงน้ำใจของท่านด้วยเพศสมณะ

ตอนนี้เราคุยโม้โอ้อวดได้เลยว่า เราเกิดมาเป็นลูกผู้ชาย ได้บวชแต่เล็ก มิได้เลี้ยงบิดามารดาเหมือนคนธรรมดาสามัญทั่วไป แต่หล่อเลี้ยงน้ำใจของท่านทั้งสองด้วยทัศนะเพศสมณะ อันเป็นที่ชอบใจของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ระลึกถึงอยู่เสมอว่า ลูกของเราได้บวชแล้วๆ ถึงอยู่ใกล้หรือไกลตั้งพันกิโลเมตร ก็มีความดีใจอยู่อย่างนั้น แล้วก็สมประสงค์อีกด้วย

ตอนท่านทั้งสองแก่เฒ่าลง เราก็ได้กลับมาสอนท่านให้เพิ่มศรัทธาบารมีขึ้นอีก จนบวชเป็นชีปะขาวทั้งสองคน (แท้จริงท่านก็มีศรัทธาอยู่แล้ว เรามาสอนเพิ่มเติมเข้า กระทั่งมีศรัทธาแก่กล้า จนได้บวชเป็นชีปะขาว) และภาวนาเกิดความอัศจรรย์หลายอย่าง ทำให้ศรัทธามั่นคงขึ้นไปอีก

เราสอนไปในทางสุคติ ท่านทั้งสองก็ตั้งใจฟังโดยดีเหมือนอาจารย์กับศิษย์จริงๆ เต็มใจรับโอวาททุกอย่าง ท่านไม่ถือว่าลูกสอนพ่อแม่

บิดาบวชเป็นชีปะขาวอยู่ได้ ๑๑ ปี ถึงแก่กรรมเมื่ออายุ ๗๗ ปี

มารดาบวชเป็นชีอยู่ได้ ๑๗ ปี จึงถึงแก่กรรม อายุได้ ๘๒ ปี

มารดาเสียชีวิตหลังบิดา ตอนจะตายเราก็ได้แนะนำสั่งสอนจนสุดความสามารถ

เราได้ชื่อว่า ได้ใช้หนี้บุญคุณของบิดามารดาสำเร็จแล้ว หนี้อื่นนอกจากนี้ ไม่มีอีกแล้ว

ท่านทั้งสองล่วงลับไปแล้ว เราก็ได้ทำฌาปนกิจศพให้สมเกียรติท่าน และตามวิสัยของเราผู้เป็นสมณะอีกด้วย

ดีเหมือนกันที่เราบวชอยู่ในพุทธศาสนา และอยู่ได้นานมาถึงปานนี้

ได้เห็นความเปลี่ยนของสังขารร่างกายพร้อมทั้งโลกภายนอกด้วย

ได้เห็นอะไรหลายอย่างทั้งดีและชั่ว เพิ่มปัญญาความรู้ของเราขึ้นมาอีกแยะ นับว่าไม่เสียทีที่เกิดมาร่วมโลกกะเขา

คิดว่าเราเป็นหนี้บุญคุณของโลก เอาดิน น้ำ ไฟ ลม ของเขามาปั้นเป็นรูปกาย แล้วเราจึงได้มาครองอยู่ มาบริโภคใช้สอยของที่มีอยู่ในโลกนี้ทั้งนั้น

ของเราแท้ๆ ไม่มีอะไรเลย ตายแล้วก็สละปล่อยทิ้งไว้ในโลกทั้งนั้น

บางคนไม่คิดถึงเรื่องเหล่านี้ จึงหลงเข้าไปยึดเอาจนเหนียวแน่นว่าอะไรๆ ก็ของกูๆ ไปหมด

ผัวเมีย ลูกหลาน ข้าวของ เครื่องใช้ในบ้าน ของกูทั้งนั้น

แม้ที่สุด ของเหล่านั้นที่มันหายสูญไปแล้ว หรือมันแตกสลายไปก็ยังไปยึดว่าของกูอยู่ร่ำไป”

๒๑๔.

กิจไม่ควรทำ-กรรมไม่ควรก่อ

“**กิจไม่ควรกระทำ** แต่เกิดขึ้นมาแล้วก็จำยอมทำ เพราะคนผู้เกิดมาได้อัตภาพอันนี้ อันได้นามชื่อว่า **สังขาร** จะต้องแก่ ต้องเจ็บ ต้องตาย เป็นธรรมดา

ไม่มีใครสักคนเดียวที่อยากให้เป็นเช่นนั้น จะแก่หง่อมเฒ่าชรา จนกระทั่งไปไหนไม่ได้แล้วก็ตาม ก็ยังไม่อยากตาย อยากอยู่เห็นหน้าลูกหลานต่อไป

เมื่อตายลง คนที่อยู่ข้างหลัง แม้แต่ลูกหลาน ก็ไม่ยอมเก็บศพไว้ที่บ้าน อย่างนานก็ไม่เกิน ๑๕ วัน โดยส่วนมากแล้วจะต้องเอาไปเผาทิ้ง

นั่นได้ชื่อว่า **กิจไม่ควรทำ**

เพราะคนที่เรานับถือแท้ๆ แต่เอาไปเผาทิ้ง จึงเป็นสิ่งไม่สมควรอย่างยิ่ง แต่ก็จำเป็นต้องกระทำ และไม่มีใครจะเอาผีไว้ในบ้านให้เฝ้าเรือน

กรรมที่ไม่ควรก่อสร้าง นั้น เมื่อตายแล้ว จะเป็นใครก็ตาม เป็นบิดา มารดา พี่ชาย น้องชาย พี่หญิง น้องหญิง หรือญาติคนอื่นๆ เช่น ครูอาจารย์ที่เคารพนับถือ

อย่างไรก็ตาม เมื่อตายแล้ว จะต้องมีการทำฌาปนกิจศพ

การทำศพนี้จะต้องใช้คนและสิ่งของมาก ไม่เหมือนเมื่อเกิด เกิดนั้น มีสองคนตายายเท่านั้นก็สำเร็จได้

นี่จะต้องเลี้ยงแขก เลี้ยงคน เลี้ยงพระ เลี้ยงสงฆ์ หรือหาของมาถวายพระอีกด้วย นับว่าเป็นภาระแก่ผู้ยังอยู่ ที่มีฐานะค่อนข้างฝืดเคืองมิใช่น้อย

เมื่อไม่มีก็ต้องไปยืมพี่ยืมน้อง เป็นหนี้เป็นสินสืบไป

การเป็นหนี้เช่นนี้ ไม่มีรายได้อะไรเลย มีแต่จะขาดทุน เว้นแต่ผู้ใจบุญจริงๆ ***เอาบุญนี้มาเป็นกำไร***

แต่ถึงอย่างไรก็ได้ชื่อว่า ***เป็นของไม่ควรกระทำ***

แต่เมื่อมันเกิดขึ้นมาเฉพาะหน้าของผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ ก็จำเป็นต้องทำ*”*

๒๑๕.

การเกิด-การตาย

ตอนนี้เป็นตอนสุดท้ายใน **บทสรุป** และเป็นตอนสุดท้ายใน **อัตตะชีวประวัติ** ขององค์ **หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี**

ท่านให้ชื่อตอนว่า **"การเกิด-การตาย"** ตามชื่อหัวข้อข้างบน มีเนื้อหาดังนี้ : -

*"**การเกิด การตาย** สำหรับสัตว์โลกถือไม่เหมือนกัน*

*โดย **การเกิด** จะต้องลำดับในบิดามารดาเดียวกัน ใครเกิดก่อนก็เรียกว่าพี่ เกิดทีหลังก็เรียกว่าน้อง*

*แต่ **การตาย** ไม่อย่างนั้น **ใครตายก่อนตายหลังก็แล้วแต่กรรมบุญกรรมของใครของมัน***

บางทีน้องตายก่อนพี่ก็มี ตายแล้วก็ไม่จำเป็นต้องไปเกิดเป็นพี่น้องกันอีก ก็แล้วแต่บุญกรรมจะส่งให้ไปเกิดที่ใดเหมือนกัน

บางคนทำชั่ว อาจไปเกิดเป็นเปรต อสุรกาย หรือตกนรกหมกไหม้อยู่ในอเวจีก็มี

บางคนทำดี จิตใจผ่องใสบริสุทธิ์ หลุดพ้นจากกองทุกข์ถึงพระนิพพานก็มี เอาแน่ไม่ได้

*ดังโยมบิดามารดาของเรา ผู้ถึงแก่กรรมไปแล้ว **ท่านทั้งสองนั้นเราคิดว่าไม่ได้เป็นหนี้บุญคุณของท่านอีกแล้ว ใช้หนี้กันหมดเสียที***

เพราะเราเป็นลูกคนสุดท้ายของท่าน ได้ทำกิจอันสมควรแก่สมณะให้แก่ท่านทั้งสองทุกอย่าง ไม่มีการบกพร่องแต่ประการใด

ถึงแม้ท่านทั้งสองก็คงคิดเช่นนั้นเหมือนกัน คงไม่คิดจะทวงเอาหนี้สินจากเราอีกแล้ว เพราะสมเจตนาของท่านแล้วทุกประการ

อาจารย์คำดี *พี่ชายคนหัวปีนั้น รักเรายิ่งกว่าลูกสุดสวาท น่าเสียดายมาถึงแก่กรรมเมื่อเราไม่อยู่ ไปจำพรรษาที่จังหวัดจันทบุรี ไม่ได้ทำศพสนองบุญคุณให้สมกับความรักของท่าน*

นอกจากนั้น พี่ๆ ทุกคน เมื่อยังมีชีวิตอยู่ เราก็ได้อบรมสั่งสอนให้ตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรมตามสมควรแก่นิสัยวาสนาของตนๆ เมื่อตายก็ได้เป็นที่พึ่งทางใจอย่างดี ไม่เสียทีที่เกิดมาพบพระพุทธศาสนาแล้วได้ปฏิบัติตามสติกำลังของตน

นางอาน ปราบพาล *พี่สาวคนที่สอง ถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๗ อายุได้ ๘๘ ปี*

นางแนน เชียงทอง *พี่สาวคนที่สาม ถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๑ อายุได้ ๙๐ ปี*

นายเปลี่ยน *พี่ชายคนที่สี่ ถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕ อายุได้ ๘๐ ปี*

นางนวล กล้าแข็ง *พี่สาวคนที่ห้า ถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๖ อายุได้ ๗๙ ปี*

พระเกต *พี่ชายคนที่หก ถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๙ อายุได้ ๔๘ ปี พรรษา ๑๔*

นางธูป ดีมั่น *น้องสาวคนสุดท้อง ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๓ อายุได้ ๘๖ ปี*

พี่น้องทั้งหมด เราได้ทำฌาปนกิจศพให้สมบูรณ์บริบูรณ์ทุกอย่างสมเจตนารมณ์ของผู้ตายแล้วทุกประการ

*เฉพาะ **นางธูป** น้องสาวสุดท้องนี้ ในช่วงบั้นปลายชีวิตเธอได้มาถือศีลบวชชีอยู่รับการอบรมกับเราที่**วัดหินหมากเป้ง**หลายปี*

การปฏิบัติภาวนาของเธอคงจะได้ผล มีที่พึ่งทางใจอย่างดีโดยไม่เป็นที่น่าสงสัย

เมื่อป่วยหนัก บุตรได้มารับตัวไปรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลจังหวัดสกลนคร เล่าว่า เธอมีสติดี รู้สึกตัวตลอดเวลาจนวาระสุดท้าย

บอกลูกหลานผู้พยาบาลได้ทุกระยะว่า รู้สึกอย่างไร ว่ารู้สึกเย็นมาแต่ปลายเท้า มาถึงหน้าแข้ง มาถึงเข่า มาถึงหน้าอก

เธอเพ่งดูจิตที่หน้าอกอย่างมีสติ ลมหายใจแผ่วลง แผ่วลงและจนสงบลงไปในที่สุด

บัดนี้ยังเหลือแต่เราเป็นที่พึ่งของเราเท่านั้นเอง ญาติพี่น้องและครูบาอาจารย์ไม่มีใครเป็นที่พึ่งแก่ตัวเองแล้ว

เราจะพยายามทำความดีจนกว่าชีวิตจะหาไม่ เพราะคนเราตายแล้วความดีและความชั่วไม่มีใครทำให้

อัตตโนประวัติแต่เริ่มมา จนอายุครบแปดสิบเก้าปีก็เห็นจะจบลงเพียงแค่นี้”

อัตตโนประวัติ ที่หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี ได้เมตตาบันทึกเล่าประวัติของท่านเอง ให้ลูกหลานผู้ศรัทธาได้รับรู้ประวัติ ปฏิปทา และเรื่องราวตลอดชีวิตของท่าน ก็จะจบลงเพียงแค่นี้

หลวงปู่ เริ่มบันทึก และพิมพ์เผยแพร่ครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ ต่อจากนั้นก็มีผู้ศรัทธาคณะต่างๆ ได้จัดพิมพ์เผยแพร่หลายครั้งหลายครา

หลวงปู่ ได้ปรับปรุง **อัตตโนประวัติ** ของท่านให้ทันกาลครั้งสุดท้ายในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ เมื่อท่านอายุ ๘๙ ปี อายุพรรษา ๖๘

ดังที่นำเสนอมาแต่ต้นก็จบลงเพียงเท่านี้ครับ

ขอกราบเท้าขอบพระคุณในความเมตตาของ**หลวงปู่**ที่กรุณาเปิดเผยประวัติให้ลูกหลานได้รับทราบ

หากมีความบกพร่อง ไม่เหมาะไม่ควรประการใดกระผมผู้นำ **อัตตโนประวัติ** ของ**หลวงปู่** มานำเสนอในรูปแบบที่แตกต่างไปจากเดิม ขอกราบเท้าขอขมาไว้ ณ โอกาสนี้ด้วยครับ

กำหนดการ

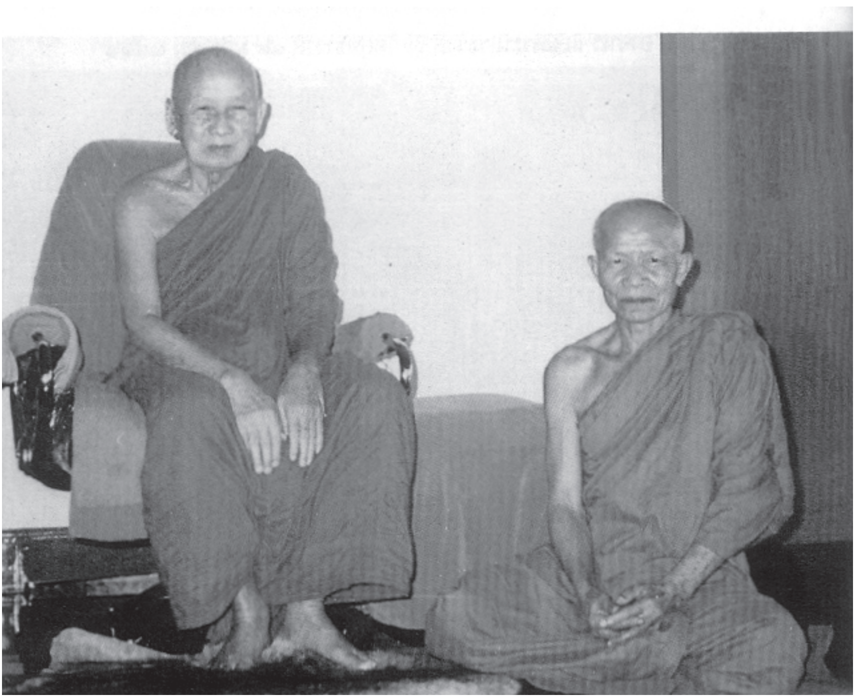

พระอาจารย์พิชิต ชิตมาโร
เจ้าอาวาสวัดหินหมากเป้ง

ตอน ๘ :

เล่าเหตุการณ์ในช่วงท้าย

๒๑๖.

กิจวัตรและสุขภาพของหลวงปู่ในช่วงท้าย

ข้อมูลจากตอนนี้เป็นต้นไป เป็นการเขียนเพิ่มเติมโดยนำมาจากแหล่งอื่นๆ นอกเหนือจาก **อัตตชีวประวัติ** ที่**หลวงปู่**ได้เขียนไว้

เกี่ยวกับ**กิจวัตรและสุขภาพของหลวงปู่ในช่วงท้าย** เมื่อท่านชราภาพแล้วนั้น **พระอาจารย์พิชิต ชิตมาโร เจ้าอาวาสวัดหินหมากเป้ง** องค์ปัจจุบันได้เล่าให้ผู้เขียนฟังเมื่อค่ำวันเสาร์ที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๘ ดังต่อไปนี้ : -

...ตอนที่**หลวงปู่**ท่านป่วย เรียกว่าไม่สามารถลงมากวาดลานวัดได้ หรือไม่สามารถทำภารกิจต่างๆ ได้ตามปกติก็เมื่อท่านอายุ ๘๐ กว่าแล้วแหละ

อาตมา (พระอาจารย์พิชิต) มาอยู่ที่นี่เมื่อ**หลวงปู่** อายุประมาณ ๗๔-๗๕ นี้แหละนะ ตอนนั้นท่านยังลงมากวาดลานวัดอยู่ พอถึงเวลาแล้วท่านจะลงมากวาดลานวัด ไปกวาดตรงโน้นตรงนี้ เป็นการพาลูกศิษย์ทำความสะอาดบริเวณวัดนั่นแหละ

ทีนี้มาตอนหลัง เมื่อท่านเริ่มไม่สบาย นัยว่าเกี่ยวกับเส้นเลือด

ในสมองตีบ ตามที่หมอเขาว่านั่นแหละ คือเริ่มแรกท่านจะมีอาการปากเบี้ยว หน้าตาเบี้ยว

แล้วต่อมา ร่างกายซีกซ้ายของท่านทำงานไม่เป็นปกติ เวลาเดินท่านไม่รู้สึกว่าขาท่านยก พอยกแล้วมันก็สะดุดก็มี แต่ว่าไม่ถึงกับล้มอะไรดอก

อาการดังกล่าวอยู่ในช่วงปี ๒๕๓๐-๒๕๓๔ แถวๆ นี้แหละ เรื่องอาการชาและเท้าเดินไม่รู้สึกนี้ก็ครั้งหนึ่งหละ

ต่อมาอีกก็ ท่านมีอาการ **"ไม่รู้จักกลืน"** เวลากลืนอาหารแล้วเกิดสำลัก อันนี้ท่านเป็นอยู่นาน ก็มี **คุณหมอชะวดี** กับ **คุณหมอโรจน์** เป็นผู้ดูแลท่านอยู่

แล้วจากปี ๒๕๓๔ ในระยะนั้นเรียกว่าท่านแก่แล้ว (อายุย่างเข้าปีที่ ๙๐) แต่ท่านก็ยังเดินจงกรมอยู่ในห้องของท่าน ท่านเดินเป็นปกติในตอนค่ำ ประมาณใกล้จะสองทุ่มท่านก็จะพัก

พอพวกเราสวดมนต์ทำวัตรเย็นบนศาลาเสร็จ (ประมาณสองทุ่ม) พวกเราก็มาปฏิบัติท่านที่กุฏิ เราก็มีโอกาสถามธรรมะบ้าง หรือถามเรื่องอื่นๆ บ้าง

มาตอนหลัง เมื่อ**หลวงปู่**เริ่มเสียงไม่มีบ้าง กลืนก็ไม่ค่อยลงนี้นะ พวกพระเณรก็พากันมาถวายนวดท่านในตอนเย็นๆ

หลวงปู่จะสรงน้ำก็ราวๆ บ่าย ๕ โมง หรือ ๕ โมงครึ่ง ทีแรกท่านก็สรงเอง โดยพวกเราเข้าไปช่วย มาทีหลังท่านสรงไม่สะดวกก็มีพระอุปัฏฐากคอยช่วยท่าน

สรงน้ำเสร็จแล้วท่านก็ออกไปเดินจงกรม มาตอนนี้ท่านไปพัก

ที่มณฑปแล้ว ท่านจะออกไปเดินจงกรมที่ระเบียง เดินไป-เดินมา เดินไป-เดินมา พอสมควร เสร็จแล้วท่านก็เข้ามาพัก อาจนั่งพัก หรือนอนพัก ก็แล้วแต่ท่าน

ช่วงที่ท่านพักนี้ พวกเราก็ขอโอกาสไปถวายนวดท่าน ถวายนวดก่อนถึงเวลาสวดมนต์ทำวัตรเย็น

พอเสียงตีระฆังทำวัตร (เย็น) พวกเราก็ออกมา ก็มีพระอยู่ดูแลท่านองค์หนึ่ง แล้วท่านก็ทำวัตรของท่าน

การทำวัตรเช้า-เย็น ของหลวงปู่นี้ไม่เคยขาดนะ แม้อายุมากแล้ว แม้เจ็บป่วย ก็ยังไม่ขาด

ช่วงหลังท่านไม่ได้ลงไปทำวัตรที่ศาลาร่วมกับพระ ท่านทำเฉพาะองค์เดียวของท่านแล้วตอนนี้ ท่านทำในห้องของท่านซึ่งอยู่ในมณฑปนั้นหนะ ท่านทำของท่านเอง

บางทีก็ให้ลูกศิษย์จุดธูปให้ แล้วท่านก็นั่งทำ พอทำเสร็จแล้วท่านก็นอนพักแถวๆ นั้นแหละ

พอเรา (พระ-เณร) เสร็จจากทำวัตรของเรา ประมาณซักสองทุ่มแล้วก็มาถวายนวดท่านอีกทีหนึ่ง พวกเราก็นวดท่าน นวดไปแล้วก็ถามธรรมะไป แล้วท่านก็จะพักประมาณซัก ๓ ทุ่มนี้แหละ บางทีก็ดึกกว่านั้น

พอพวกเราออกมาแล้ว ท่านก็จะเดินจงกรมแถวๆ นั้นแหละนิดหน่อย

การลงมาเทศน์มาสอนธรรมะ ในช่วงท้ายของท่านไม่มี แต่ก่อนหน้านั้น ท่านจะลงไปเทศน์ที่ศาลา ๗ วันจะลงไปเทศน์ทีหนึ่ง

ก่อนหน้า**อาตมา**มาอยู่ บอกว่าประมาณ ๓ วัน ท่านลงมาเทศน์ทีหนึ่ง

ทีหลังมาก็เทศน์ที่ศาลาเฉพาะวันพระ ทุกวันพระ ๗ วัน ๘ วันครั้ง

การลงไปเทศน์ที่ศาลาของ**หลวงปู่**นั้น จะเทศน์หลังจากที่พวกเราทำวัตร

คือ พวกเราทำวัตรก่อน ถึงเวลาท่านก็ลงมา เราทำวัตรเสร็จท่านก็ลงมา ลงมาก็เทศน์ แล้วก็พาพวกเรานั่งภาวนา

คือ พอท่านเทศน์จบ ก็พานั่งภาวนาอีกประมาณ ๓๐ นาที แล้วท่านก็กลับ

หลังจากที่ว่ามานี้ คือมาในช่วงหลังสุด **หลวงปู่** ก็ไม่ได้ลงเทศน์ ท่านก็อยู่ที่ของท่าน การภาวนาของท่านนั้นบางทีก็ไปนั่งที่เก้าอี้-เก้าอี้เอน ท่านก็ไปนั่งทำภาวนาของท่าน บางทีก็นั่งตรง บางทีก็นั่งเอน

หลวงปู่จะจำวัด (เข้านอน) ประมาณสัก ๕ ทุ่ม แถวๆ นั้นแหละ ๔ ทุ่ม ๕ ทุ่ม นี่แหละ แล้วไปตื่นอีกทีก็ **ตี ๒**

ตี ๒ ลุกขึ้นมา แล้วท่านก็บ้วนปาก เอาน้ำล้างหน้าสักหน่อย ก็เดินจงกรม

ตอนหลัง พอท่านแก่มากแล้วก็เดินได้น้อยหน่อย ท่านออกไปเดินข้างนอก บางทีก็เดินข้างใน แล้วก็นั่งภาวนาของท่าน กระทั่งใกล้ๆ จะสว่างท่านก็ทำวัตรเช้า เสร็จแล้วท่านก็เอนหลังพักสักหน่อย ไม่นานก็สว่าง

พวกเราก็เข้าไปทำกิจวัตร เช่น ไปช่วยเก็บกระโถนปัสสาวะท่านไปล้าง เก็บที่นอน เป็นต้น

ตอนนั้น**หลวงปู่**ท่านก็ลุกขึ้นมาแล้ว มาล้างหน้าแปรงฟัน ท่านทำของท่านเอง

การสอนประชาชนช่วงหลังนี้ หลวงปู่ไม่ได้ลงมาสอนมาเทศน์เหมือนเมื่อก่อน แต่เราเข้าไปถามธรรมะท่านได้ตลอดเวลาที่ประตูกุฏิที่พักท่านเปิด

เราสามารถเข้าไปกราบ เข้าไปถามได้ทุกคน ทั้งพระทั้งเณรทั้งญาติโยม สามารถถามเกี่ยวกับธรรมปฏิบัติต่างๆ ท่านก็ตอบเรา

ท่านไม่ได้มาเทศน์มาสอนเป็นหัวข้อโดยตรงเหมือนเมื่อก่อน แต่เป็นการสนทนาธรรม เป็นว่าใครมีปัญหาอะไรก็นำมาถามท่านมากกว่า

แต่ตอนที่ท่านไปอยู่**ถ้ำขาม**แล้ว (พ.ศ. ๒๕๓๖-๓๗) เวลาที่ท่านนอนแซ่วอยู่นั่นนะ บางทีใครไปกราบถามธรรมะ ท่านก็ยังตอบให้อยู่

ท่านพูดอยู่ตลอด แต่ว่าท่านมีทุกขเวทนาทางร่างกายท่านอยู่ ดูภายนอกก็จะมีลักษณะกล้ามเนื้อเกร็ง-กระตุก ศิษย์ต้องคอยนวดถวาย ท่านก็ดูของท่าน อดทนของท่านอยู่

แต่ในขณะนั้น บางทีเราก็ไปถวายนวดท่าน ท่านก็นั่งอยู่ ก็มีพระดูแลเป็นประจำ

พวกเราถวายนวดท่านอยู่ บางทีท่านก็กำหนดจิตอะไรของท่านอยู่นะ ก็อยู่นิ่งของท่าน ตากะพริบอยู่

อาตมาเห็นหลวงปู่แหวนก็เป็นเหมือนกัน คือ ตอนขณะนั้นท่านอาจกำหนดอะไรของท่านอยู่

ท่านผู้อ่านครับ ถึงตอนนี้ผมขอโอกาสพูดแทรก โดยเล่าให้**พระอาจารย์** ฟังว่า

คงราวๆ ปี ๒๕๓๓-๓๔ ก่อนที่**หลวงปู่**จะไปพักที่**ถ้ำขาม** พวกเราได้มีโอกาสมากราบ**หลวงปู่**ครั้งหนึ่ง ในคณะก็มีผม ลูกชาย ๒ คน อายุ ๙ กับ ๑๐ ขวบ กับลูกศิษย์เรียนปริญญาโท ๒ คน รวมเป็น ๕ คน

พวกเรามาถึงวัดตอนเย็นแล้ว ประตูที่พัก**หลวงปู่**ปิดและมีป้ายแขวนไว้ที่ประตูว่า **หมดเวลาเยี่ยมหลวงปู่แล้ว** ดูตามกำหนดเวลาพวกเรามาช้าไปราว ๑๐ นาที เห็นจะได้

ปรากฏว่าโชคดีอย่างที่สุด พระท่านเปิดประตูออกมาแล้ว อนุญาตให้พวกเราเข้ากราบ**หลวงปู่** พร้อมทั้งกำชับว่า "อย่าอยู่นานเพราะหลวงปู่ท่านเหนื่อย และอย่าถามอะไรเพราะท่านไม่มีเสียง"

เพียงได้เข้ากราบและได้เห็นหลวงปู่แว็บเดียวก็ถือว่าเป็นบุญสูงสุดแล้ว อุตสาห์เดินทางมาจากกรุงเทพฯ แค่นี้ก็น่าพอใจยิ่งแล้ว

หลวงปู่นั่งอยู่บนเก้าอี้ปรับเอนได้ ที่พวกเรารู้จักกันในนาม **เก้าอี้ฮ่องเต้** นั่นแหละ

หลวงปู่นั่งอยู่องค์เดียว ใบหน้าท่านวางเฉย เพียงส่งสายตารับรู้การมาของพวกเรา

คงไม่ต้องบอกถึงความปีติของพวกเรานะครับ

เราก้มลงกราบ แล้วขอโอกาสถวายนวดเท้าของท่าน ท่านก็ผงกศีรษะอนุญาต

พวกเราช่วยกันถวายนวดที่เท้าท่านประมาณไม่ถึงนาที ลูกชายก็ขอให้หลวงปู่ช่วยเป่ากระหม่อมให้ เพราะเคยได้เห็นตัวอย่างจากที่อื่นมา

หลวงปู่ท่านบอกว่า **"ทุกอย่างรวมอยู่ในนี้หมดแล้ว"** พร้อมกับเอื้อมมือไปกดปุ่มเครื่องเล่นเทป แล้วพูดว่า **"เอ้า-รับพร"** แล้วก็เป็นเสียงสวดคำบาลีให้พรของท่าน **"ยะถา วาริวะหา...ฯลฯ...อายุ วัณโณ สุขัง พลังฯ"**

พวกเราพร้อมกันก้มลงกราบ แล้วคลานออกมาด้วยความ "เบา" อย่างที่สุด

ที่เล่าถวาย**พระอาจารย์พิชิต** ผมไม่ได้พูดยาวขนาดนี้หรอกนะครับ พูดนำเพียงนิดเดียว เพื่อให้ท่านขยายความต่อ

พระอาจารย์ ได้ขยายความเรื่อง "เทปให้พร" ของ **หลวงปู่** ว่า : -

...ตอนนั้นท่านพูดแล้วเหนื่อย ต้องให้พรบ่อยๆ ให้ทุกคนทุกคณะ ท่านก็เหนื่อย ลูกศิษย์จึงช่วยกันคิดหาวิธีช่วยผ่อนแรงท่าน

บางทีคนมากราบมาคุยยาวไป ท่านก็ต้องนั่งอยู่ เพราะท่านเกรงใจคน ลูกศิษย์ลูกหาก็คิดหาวิธีโดยอัดเสียงให้พรของท่านลงเทป แล้วลูกศิษย์ก็อยู่คอยช่วยท่าน

เมื่อเห็นว่าญาติโยมได้เข้ากราบ และพูดคุยกับท่านนานพอสมควรแล้ว พระก็จะช่วยตัดบทโดยบอกว่า "เอาละพอสมควรแล้ว หลวงปู่จะได้พักผ่อน ขอให้ญาติโยมรับพร" แล้วก็เปิดเทปให้ฟัง

พระอาจารย์บอกว่า ตอนแรกคนก็เข้าไปกราบท่านอยู่เรื่อย ทางวัดเห็นว่าเป็นการรบกวน**หลวงปู่**มากเกินไป จึงได้กำหนดเวลาให้เข้ากราบ และให้เข้าไปเป็นชุดๆ ในจำนวนพอสมควร พร้อมกับแนะนำไม่ให้อยู่นาน

ซึ่งบรรดาญาติโยมก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เพราะต่างก็ปรารถนาจะให้หลวงปู่ได้อยู่โปรดพวกเราให้นานที่สุดเท่าที่จะเป็นได้

ก็ต้องขอขอบใจกับทุกๆ คน

ขอกราบขอบพระคุณ**พระอาจารย์**ครับ ที่ได้เมตตาเล่าเรื่องของ**หลวงปู่** ให้พวกเราได้รับทราบ ผมขอกราบขอบพระคุณแทนท่านผู้อ่านทุกท่านด้วยครับ

๒๑๗.

เหตุการณ์ตอนใกล้มรณภาพ

ผมได้กราบเรียนถามถึง **เหตุการณ์ตอนที่หลวงปู่ใกล้จะมรณภาพ** ตอนที่ไปอยู่ **ถ้ำขาม** อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร แล้วท่าน **พระอาจารย์พิชิต** ได้เล่าให้พวกเราฟัง ดังนี้ : -

ตอนจะมรณภาพจริงๆ อาตมาไม่ได้อยู่กับท่าน เพราะว่า **ตอนหลังดูท่านแข็งแรงขึ้น**

ในปี ๒๕๓๗ อาตมาไปจำพรรษา (ที่ถ้ำขาม) กับ**หลวงปู่** มาตอนท้ายๆ ท่านแข็งแรงขึ้น ไปทอดกฐินทางฝั่งประเทศลาวก็ได้ เดินทางไปที่ไหนๆ ก็พอได้บ้าง

ปี ๒๕๓๖ กับ ปี ๒๕๓๗ อาตมาได้อยู่จำพรรษากับท่านที่ **ถ้ำขาม** ๒ ปี

ปี ๒๕๓๕ ได้เริ่มไปดูสถานที่ ไปเตรียมที่ แล้วปีต่อมา คือ ๒๕๓๖ ท่านก็ไปจำพรรษาที่นั่น แล้วอาตมาก็ได้ไปจำพรรษาอยู่กับท่าน ๒ ปี ตามที่กล่าวมา

ตอนแรกคิดว่าจะไปกราบลาท่าน เพื่อจะไปจำพรรษาทางภาคเหนือ แต่พอไปเห็นกุฏิที่พักโกโรโกโสมากก็เลยเปลี่ยนใจ อยู่จำพรรษากับท่าน

พอออกพรรษาปี ๒๕๓๗ แล้ว ดูท่านแข็งแรงขึ้น ก็เลยกราบลาท่านขึ้นไปทางภาคเหนือ ไปไม่นานก็มีข่าว**หลวงปู่เทสก์มรณภาพ**

ทีนี้เหตุการณ์ตอนท้ายๆ ผู้ที่รู้ดีว่า**หลวงปู่**เป็นอย่างไรก็ **ครูบาตู่**

ครูบาตู่ ท่านเป็นผู้ดูแลอยู่ใกล้ชิด ต้องป้อนข้าวป้อนน้ำ คอยปรนนิบัติช่วยเหลือท่านทุกอย่าง ถ่ายไม่ออกก็ต้องใช้วิธีล้วงช่วยท่าน

พระเณรก็ไปช่วยนวด ช่วยเฝ้าท่านบ้างทุกๆ วัน แต่ผู้ที่เฝ้าดูแลอยู่ตลอดเวลาก็ **ครูบาตู่**

(แล้ว **พระอาจารย์** บอกว่า **ครูบาตู่** ได้บันทึกเหตุการณ์อาพาธช่วงสุดท้ายของ**หลวงปู่** เอาไว้ แล้วท่านบอกว่าจะค้นหาหนังสือให้

หนังสือเล่มดังกล่าว ชื่อว่า **เทสรังสีอนุสรณาลัย** แล้วผมจะนำเสนอในภายหลังนะครับ)

เมื่อสนทนามาถึงตรงนี้ ผมก็ปรารภขึ้นว่า "บางทีการเขียนเรื่องการอาพาธ ของครูบาอาจารย์ อาจเกิดปัญหาสองแง่ได้ เพราะบางคนอาจจะเข้าใจหรือตีความไปว่า **ท่านภาวนาถึงขนาดนั้นแล้ว** ทำไมยังจะต้องเจ็บป่วยอยู่**อีกหรือ?**"

พระอาจารย์พิชิต ได้ยกกรณีของ **หลวงปู่** ว่า

...อาตมาเห็นว่า ยังไงท่านก็ยัง**ข่มเวทนา** ด้วย ... แต่บางทีสังเกตดู **อาตมาก็เห็นว่าท่านไม่ได้ข่มเวทนาเลยนะ** แต่ **"ท่านไปอยู่อีกแห่งหนึ่ง"**

ไม่รู้ท่านกำหนดยังไงของท่านหรอกนะ แต่อาการกระตุกของกล้ามเนื้อ ที่แสดงออกมาภายนอกให้พวกเราเห็นนี้ **มันเป็นอาการทางกาย** มันยังมีอยู่

บางทีท่านนั่งอยู่ พวกเราก็กำลังถวายนวดอยู่ แต่ดูตาท่านอยู่ที่ไหนก็ไม่รู้ ท่านไม่ได้มองอะไรเจาะจงลงไป ท่านทำอย่างนั้นของท่าน

เป็นปกติ (อย่างที่ว่า **มองสักแต่ว่ามอง** หรือ **เห็นสักแต่ว่าเห็น** ผู้ปฏิบัติภาวนาคงทราบกันดีนะครับ_ปฐม)

เพราะฉะนั้น ในขณะที่ท่านมรณภาพนี้ มรณภาพไปโดยที่ใครๆ ก็ไม่รู้นะ ผู้ที่เฝ้าอยู่ไม่มีใครรู้หรอก จึงว่า "ท่านคงจะแอบไป"

ทีนี้ผู้คนที่ไม่เข้าใจก็นึกเอาว่า อะไร! ภาวนามาตั้งขนาดนี้แล้ว ยังเป็นยังงี้ (ยังเจ็บป่วย) อยู่อีกหรือ?

คือ เขาไม่เข้าใจว่า **จิตกับกายนั้นสัมพันธ์กันอย่างไร** บางครั้ง แม้กายจะชักแหง็กๆๆ อยู่ ดิ้นทุรนทุราย **แต่จิตท่านอยู่อีกอย่างหนึ่งก็ได้**

พลัน! ผมได้นึกไปถึงเรื่องราวของพระอรหันต์ในสมัยพุทธกาล เราก็เคยได้ยินว่า จิตท่านบรรลุถึงขั้นอรหันต์ในขณะที่โดนวัวบ้าขวิดตาย หรือ บรรลุเป็นพระอรหันต์ขณะที่อยู่ในปากเสือก็มี

แล้วก็นึกถึงเรื่องของ **หลวงปู่ดูลย์ อตุโล** ขณะที่ท่านนอนพักรักษาการอาพาธอยู่ที่โรงพยาบาลจุฬาฯ ตอนกลางคืนของวันที่ ๑๗ ที่ท่านมานอนอยู่โรงพยาบาล **พระอาจารย์ยันตระ** (สมัยยังโด่งดัง) ได้พาคณะมากราบเยี่ยมหลวงปู่

หลวงปู่ดูลย์ ท่านนอนตะแคงขวาหลับตาอยู่ ก่อนจะกลับท่านพระอาจารย์ยันตระได้ก้มไปถามชิดหูของ**หลวงปู่**ว่า **"หลวงปู่ยังมีเวทนาอยู่หรือ?"**

หลวงปู่ตอบว่า **"เวทนากับร่างกายนั้นมีอยู่ตามธรรมชาติของมัน แต่ไม่ได้เสวยเวทนานั้นเลย"**

ทั้งหมดนี้ผมเพียงแต่คิดได้ในขณะนั้น ไม่ได้กราบเรียน**พระอาจารย์พิชิต** หรอกนะครับ

แล้ว**พระอาจารย์พิชิต** ก็ได้ยกตัวอย่างกรณีที่ท่านพบเห็นมาเล่าเป็นตัวอย่างให้ฟัง ว่า : -

อาตมาดูคนๆ หนึ่งนะ ไม่ถึงกับเป็นพระอริยเจ้าอะไรหรอก หรืออย่างไรเราก็ไม่ทราบนะ แกป่วยเป็นถุงลมโป่งพอง แกก็เป็นลูกศิษย์ของ**หลวงปู่**นี้แหละ บ้านอยู่**อำเภอศรีเชียงใหม่**นี้แหละ

ทีแรกแกตาย-สลบไปนะ แกเล่าบอกภายหลังว่า ตอนนั้นมันมีอาการคล้ายกับความรู้สึกมันสั้นเข้ามา สั้นเข้ามา

คือแกอึดอัดหนะ คนเป็นถุงลมโป่งพอง หายใจไม่ออก

ตอนนั้นแกนึกถึงคำสอนของ**หลวงปู่**ที่ว่า **“กาย**ก็เป็นเรื่องของมันเถอะ ส่วน**ใจ**เราต้องรักษา”

แล้วแกก็เลย**รักษาใจ** แกว่างั้น ซักประเดี๋ยว ก็มีความรู้สึกว่าแกไปอยู่ที่ไหนก็ไม่รู้ แต่ว่ามีแสงสว่างพอนวลไม่ถึงกับแสบตา รู้สึกเย็นเบิกบาน ไม่มีความทุกข์ความกังวลอะไร ลมเย็น สบาย

ทีนี้ในระหว่างนั้น เขากำลังพาแกไปโรงพยาบาล ลูกๆ ก็พยายามปลุก พยายามเรียก พ่อๆ ยังงั้นยังงี้ พ่อเป็นยังไง ทนได้ไหม

แกก็ตอบเขาว่า “พอทนได้” ตอบเขาเป็นตุเป็นตะราวกับไม่เป็นอะไร แต่แกก็ยังร้องครวญครางแสดงอาการทุกขเวทนาอยู่

หมายความว่า กายแกยังเจ็บปวดทุกข์ทนอยู่ ส่วนในใจแกไม่รับรู้อาการเจ็บปวดนั้นเลย

เพราะฉะนั้น มันเป็นเครื่องพิสูจน์อย่างหนึ่งว่า **“จิตอย่างหนึ่งกายอย่างหนึ่ง”**

เมื่อถึงจุดหนึ่งแล้ว ผู้ที่แยกจิตออกจากกายก็จะไม่รับรู้เวทนานั้นเลย

(ก็คงเหมือนที่**หลวงปู่ดูลย์** ว่า “เวทนานั้นมี แต่จิตไม่เสวยเวทนานั้น”)

ทีนี้คนทั่วไป ก็อย่างที่บางคนบอกว่า เขาไม่เข้าใจแล้วก็ไปคิดไปติด เขาคิดว่า ถ้าปฏิบัติธรรมแล้วต้องไม่เจอเหตุอย่างนั้นๆ อันนี้คิดกันเอาเอง!

หลวงปู่แสดงธรรมที่ถ้ำขาม เมื่อ ๕ มกราคม ๒๕๓๗

๑ เมษายน ๒๕๓๖ ที่ถ้ำขาม อ.พรรณานิคม จ.สกลนคร

๒๑๘.

หลวงปู่ผูกพัน และห่วงใยในหลวง

ท่านผู้อ่านจะเห็นจากรูปถ่ายในตอนต้นหนังสือนี้ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ฟ้าชายและฟ้าหญิงทุกพระองค์ รวมทั้งสมเด็จพระพี่นางเธอ ได้เสด็จเยี่ยม **หลวงปู่** นับว่าบ่อยครั้งมาก และการเสด็จแต่ละครั้งก็ประทับอยู่เป็นเวลานาน

จากสายตาประชาชนอย่างเราๆ ก็ต้องรู้สึกว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และทุกพระองค์ ทรงปฏิบัติต่อ**หลวงปู่**ราวกับลูก-หลานมากราบเยี่ยมญาติผู้ใหญ่ของท่าน และดูทุกพระองค์ทรงมีความสนิทสนมคุ้นเคยกับ**หลวงปู่**เป็นอย่างมาก

ในส่วนขององค์**หลวงปู่**นั้น **พระอาจารย์พิชิต ชิตมาโร** เจ้าอาวาส**วัดหินหมากเป้ง** ได้เล่าประเด็นที่น่าสนใจให้ผมกับเพื่อน คือคุณจุ่น (วีระชัย เหลือล้น) ฟัง เมื่อเย็นวันเสาร์ที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๘ ที่**วัดหินหมากเป้ง** ดังนี้ : -

...ตอนหนึ่ง ระยะหนึ่ง ที่ท่านมีความสงสาร มีความเห็นใจต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ของเรานี้นะ

ก็มีบางครั้งที่ **หลวงปู่ ท่านน้ำตาร่วง** เหมือนกัน เป็นคล้ายๆ กับปีติ หรือเป็นอะไรเราก็บอกไม่ถูก ท่านบอกว่า**เป็นห่วงและสงสารพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว**

อาตมาถามว่า “หลวงปู่ อันนี้มันเป็นยังไง น้ำตาร่วงนี้มันจะไม่เป็นกิเลสหรือ?”

หลวงปู่ตอบ “ก็เป็นกิเลสละซิ!”

“อ้าว! แล้วเราจะไม่ต้องแก้ไขหรือ?”

“ก็ต้องแก้ละซี”

ท่านก็ว่าอย่างนี้นะ ...

พระอาจารย์พิชิต เล่าต่อไปว่า หลวงปู่ท่านอาจจะมีบุพกรรมอะไรที่เกี่ยวข้องกับพระราชวงศ์ เชื้อพระวงศ์ มาก่อน ในชาติที่ไม่ไกลหรอก

เพราะฉะนั้น ท่านจึงมีความ**ห่วงใย** มีความ**สงสาร**ในเชื้อพระวงศ์อย่างมาก ท่านจะคอยสดับตรับฟังข่าวในหลวงและเชื้อพระวงศ์ทุกพระองค์อยู่เสมอ

ท่านพูดอยู่เสมอว่าท่านสงสารในหลวง และแสดงความรู้สึกผูกพันกับพระองค์

และก็เรื่องที่ **หลวงปู่** ท่านยังห่วง หรือรู้สึกผูกพันกับในหลวงนี้แหละ เป็นประเด็นที่น่าคิดว่า **ท่านบรรลุอรหันต์แล้ว ยังมีอะไรที่ต้องเป็นห่วงอยู่อีกหรือ?**

ก็เป็นเรื่องที่เราจะนำไปพิจารณากัน

ท่านผู้อ่านครับ ประเด็นที่ **พระอาจารย์พิชิต** ยกมาพูดให้เราฟัง

นี้ เป็นการตั้งข้อสังเกตก่อน เมื่อผมตั้งคำถามว่า **“หลวงปู่ท่านบรรลุธรรมที่ไหน?”** หมายถึงว่า ท่านสำเร็จเป็นพระอรหันต์เมื่อไร และที่ไหน นั่นเอง

พระอาจารย์พิชิต ท่านยกเรื่องนี้ให้เป็นข้อสังเกตก่อนที่จะพูดถึงประเด็นคำถามของผมโดยตรง ดังที่นำเสนอในตอนต่อไปครับ

วัดถ้ำขาม อ.พรรณานิคม จ.สกลนคร
มองจากมุมสูง และภาพที่มุมขวาข้างล่าง
เป็นกุฏิที่หลวงปู่มาพักในช่วงท้าย

๒๑๙.

หลวงปู่บรรลุธรรมที่ไหน?

คำถามที่ว่า **หลวงปู่เทสก์ ท่านบรรลุธรรม คือบรรลุอรหัตผล ที่ไหน และเมื่อไร?** นั้น ดูจะอยู่ในความสนใจของพวกเราอยู่ไม่น้อย

จากตอนที่ผ่านมา **พระอาจารย์พิชิต ชิตมาโร** ท่านไม่ตอบคำถามนี้โดยตรง แต่ได้ยกประเด็นความห่วงใยที่**หลวงปู่**มีต่อองค์ในหลวง และเชื้อพระวงศ์ มาให้พิจารณาก่อน

ต่อจากนั้น **พระอาจารย์** ก็ตอบชนิดฟันธง แบบไม่มีความลังเลใจ ว่า :-

"ทีนี้ ที่ว่าท่านบรรลุธรรมที่ไหนนั้น ***อาตมาว่าน่าจะตอนที่ท่านไปจำพรรษาอยู่ถ้ำขาม*** *อาตมาคิดว่าอย่างนั้น"*

สาธุ! ความเข้าใจของผม (นายปฐม นิคมานนท์) ก็ว่าอย่างนั้นเหมือนกัน

พระอาจารย์พิชิต ท่านเล่าโดยสรุปว่า "..ตอนที่ท่านไปอยู่กับ**หลวงปู่มั่น** ที่เชียงใหม่นั้น **ท่านคงได้หลักที่มั่นคงแล้วแหละ**

เมื่อตอนที่ท่านลงไปอยู่ทางปักษ์ใต้ ท่านมีภาระในการบริหารหมู่คณะ การปฏิบัติเพื่อวิมุตติหลุดพ้นจริงๆ จึงทำได้ไม่เต็มที่

ต่อเมื่อท่านสละตำแหน่งเจ้าอาวาส สละตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัด ในปี พ.ศ. ๒๕๐๗ แล้วกลับมาภาคอิสาน ไปพักจำพรรษาแรกที่**ถ้ำขาม** อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

ในพรรษานี้เองที่ท่านมีเวลาบำเพ็ญเพียรอย่างเต็มที่ และเมื่อออกพรรษาแล้ว ท่านก็ลงจาก**ถ้ำขาม** แล้วเดินทางมาพักวิเวกที่บริเวณ**หินหมากเป้ง** เริ่มสร้างวัด แล้วพำนักประจำที่ ณ **วัดหินหมากเป้ง** จนวาระสุดท้ายของท่าน...”

ท่านผู้อ่านครับ ลองมาดูบันทึกของ**หลวงปู่** ตอนที่ท่านมาพำนักที่**ถ้ำขาม** ซึ่งศิษย์อุปัฏฐากของ**หลวงปู่** ได้เขียนไว้ในหนังสือ **เทสรังสีอนุสรณาลัย** หน้า (๘๐) ดังนี้ : -

*“**ท่านหลวงปู่** เคยมาวิเวกที่ **วัดถ้ำขาม** อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๓ แต่ไม่ได้อยู่จำพรรษา*

จนปี ๒๕๐๗ เมื่อกลับจากปักษ์ใต้คืนสู่ภาคอิสานจึงได้มาจำพรรษา ณ วัดถ้ำขาม

*ในปีนั้น และในครั้งนั้น **ท่านหลวงปู่** เกิดความซาบซึ้งประทับใจใน**ถ้ำขาม**มาก ปรากฏจากหลักฐานที่ท่านได้บันทึกไว้ว่า*

...เวลาเย็น สรงน้ำเสร็จแล้ว ไปนั่งชะง่อนหินมองดูปลายไม้ที่เกิดจากหน้าผา แลดูเขียวชอุ่ม ต่ำบ้างสูงบ้างไม่เสมอกัน

เมื่อพิจารณาแล้วก็แจ้งชัดขึ้นมา ทั้งภายนอกภายในว่าเป็นอันเดียวกัน มีสภาพดุจเดียวกันกับประชาชนผู้เกิดมาในโลก ต่างบ้านต่างเมือง ประกอบอาชีพต่างๆ นานากัน เมื่อแก่ชราแล้วก็ชำรุดทรุดโทรม แตกดับสลายไปเป็นธรรมดา

ทำให้เกิดความสลดสังเวช เต็มตื้นขึ้นมาในหัวใจ พร้อมทั้งความปราโมทย์อิ่มใจ อุปมาเหมือนกับน้ำที่คนตักใส่ไหเต็ม แล้วเทน้ำใหม่ใส่ลงไป น้ำใหม่ย่อมล้นออกจากปากไห ยังเหลือน้ำเก่าเต็มเปี่ยมอยู่ตามเดิมฉะนั้น...ฯลฯ

ที่ถ้ำขามนี้ เป็นที่วิเวกสบายทั้งดินฟ้าอากาศ ภาวนาดีนักหนา พระทุกรูปที่ได้มาอยู่ก็พูดในทำนองเดียวกันนี้...”

*ท่านผู้อ่านครับ ลองกลับไปพิจารณาบันทึกของ**หลวงปู่** ข้างต้นดูอีกครั้งก็ได้*

หลวงพ่อเปลี่ยน ปญฺญาปทีโป *วัดอรัญญวิเวก อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เคยให้หลักสังเกตแก่ผมประการหนึ่งว่า “ถ้าถามว่าหลวงปู่แต่ละองค์แต่ละท่านบรรลุธรรมที่ไหน* ***ก็ต้องดูว่าท่านบอกว่าสบายที่ไหน ท่านหมดห่วงหมดกังวลที่ไหน ก็ที่นั่นแหละ...***”

อันนี้เป็นหลักพิจารณาอย่างกว้างๆ ประการหนึ่งเท่านั้นครับ

พระอาจารย์พิชิต ชิตมาโร ยังได้กล่าวถึงข้อที่ควรพิจารณาอีกประการหนึ่ง เมื่อครั้งที่**หลวงปู่** ท่านกลับไปจำพรรษาในช่วงท้ายและมรณภาพที่**ถ้ำขาม** ว่า

*“...แล้วก็ การที่ท่านพยายามกลับไปอยู่ที่**ถ้ำขาม** อีก ก็เป็นเครื่องยืนยันอย่างหนึ่งว่า มันจะต้องมีอะไรพิเศษอยู่ในใจของท่านนั้นแหละ*

หลวงปู่ *ท่านก็ชรามากแล้วนะ สถานที่อื่นที่สบายกว่านั้นก็มีเยอะแยะ ทำไมท่านเจาะจงไปอยู่ตรงนั้น (และก็มรณภาพที่นั้นด้วย)*

ท่านอ้างว่า ท่านอยู่ตรงนั้นอากาศมันสบายดี ถูกกับร่างกาย

แล้วก็อาจจะถูกกับอะไรในใจท่านอีกก็เป็นได้

อาตมาก็คิดว่าอย่างนั้นแหละ”

ความจริงมีประเด็นที่ผมอยากเขียนถึงเกี่ยวกับเรื่องนี้อยู่หลายอย่างเหมือนกัน แต่ขอจบแค่นี้จะดีกว่า ผิด-ถูกอย่างไรขอท่านผู้รู้ช่วยเมตตาชี้แนะด้วยนะครับ

๒๒๐.

บันทึกการอาพาธของหลวงปู่

พระอาจารย์ผู้เป็นศิษย์อุปัฏฐากหลวงปู่ คราวที่ท่านพำนักอยู่ที่ **ถ้ำขาม** เป็นผู้บันทึกเรื่องนี้ โดยนำเสนอในหนังสือ **เทสรังสีอนุสรณาลัย** ดังนี้ : -

พระเดชพระคุณท่านหลวงปู่ อาพาธหนักครั้งแรกเมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๑๔ ด้วยโรค**หลอดลมอักเสบและน้ำท่วมปอด** เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลศิริราช กรุงเทพมหานคร

การอาพาธครั้งนั้นหนักมาก จนบางคนมีความเห็นว่าหมดความหวังที่จะเยียวยารักษา **ท่านหลวงปู่** จึงขออนุญาตแพทย์กลับมา**วัดหินหมากเป้ง**

เมื่อกลับมาถึงวัด การอาพาธกลับดีขึ้นอย่างรวดเร็วจนเป็นปกติ สร้างความแปลกใจแก่คนทั้งหลายเป็นอันมาก

วันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๒๘ หลวงปู่อาพาธอีกครั้งด้วยโรค**เส้นโลหิตในสมองตีบ** เป็นผลให้ร่างกายซีกซ้ายทำงานไม่เป็นปกติ

เมื่อความทราบถึง**สมเด็จบรมบพิตร พระราชสมภารเจ้า** ก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ **นายแพทย์รุ่งธรรม ลัดพลี** แพทย์หลวงประจำพระองค์ พร้อมด้วย**ศาสตราจารย์นายแพทย์นิพนธ์ พวงวรินทร์**

จากคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มาถวายการรักษา**ท่านหลวงปู่** ที่ **วัดหินหมากเป้ง** อย่างดีที่สุด จนอาการอาพาธฟื้นตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว

นับแต่นั้นมา ศาสตราจารย์นายแพทย์นิพนธ์ พวงวรินทร์ ก็ได้ติดตามถวายการรักษาท่านหลวงปู่มาโดยตลอด จวบจนวาระสุดท้าย

ครั้นถึงเดือนพฤศจิกายน ๒๕๓๕ **ท่านหลวงปู่อาพาธหนักอีกครั้งด้วยโรคปอดอักเสบ**

ในครั้งนั้น โรคอื่นๆ ก็หาอุบายแทรกซ้อนรบกวนซ้ำเข้าอีก เช่น เส้นเลือดที่ไปเลี้ยงหัวใจบางส่วนตีบ ต่อมลูกหมากโต

แต่คณะแพทย์ผู้ถวายการรักษาก็พยายามจนสุดความสามารถ จนอาการอาพาธท่านหลวงปู่ค่อยทุเลาขึ้น แต่ก็ไม่แข็งแรงดังเดิม

จากการรบกวนของพยาธิสภาพดังกล่าวมานั้น ประกอบกับเหตุผลส่วนตัวของ**ท่านหลวงปู่** เมื่อท่านหวนระลึกถึงอารมณ์เก่าที่**วัดถ้ำขาม ท่านจึงตัดสินใจลาหมู่คณะและญาติโยม ออกจากวัดหินหมากเป้ง เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๓๖ มาพำนักอยู่ ณ วัดถ้ำขาม ซึ่งมีพระอาจารย์เขี่ยม โสรโย เป็นเจ้าอาวาส**

หลังจากอยู่ที่ถ้ำขามแล้ว สุขภาพร่างกายของท่านหลวงปู่ค่อยฟื้นตัวดีขึ้นเป็นลำดับอย่างน่าแปลก ดูท่านสดชื่นแข็งแรง การขบฉันก็ดีขึ้น อาการอ่อนเพลียที่เคยปรากฏอยู่เนืองๆ ก็หายไปเองโดยปริยาย

ลางบอกเหตุร้ายเริ่มปรากฏในเดือนพฤษภาคม ๒๕๓๗

ท่านหลวงปู่ เริ่มมีอาการผิดปกติ ฉันอาหารได้น้อย อ่อนเพลีย และท้องอืด

ในวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๓๗ **ศาสตราจารย์นายแพทย์นิพนธ์ พวงวรินทร์** และคณะแพทย์ ได้มาถวายการตรวจรักษา พบว่า **มีอาการอุดตันของท่อทางเดินน้ำดี ซึ่งอาจจะมีสาเหตุมาจากก้อนนิ่วในถุงน้ำดี หรือเนื้องอก**

แม้**ท่านหลวงปู่**จะมีอายุถึง ๙๒ ปี แต่บรรดาศิษยานุศิษย์ และคณะแพทย์ก็พยายามอย่างสุดความสามารถที่จะถวายการดูแลรักษาพยาบาล**ท่านหลวงปู่** ให้ดำรงขันธ์เพื่อเป็นมิ่งขวัญกำลังใจแก่เหล่าพุทธศาสนิกชนผู้มีความเคารพเลื่อมใสในปฏิปทาของพระเดชพระคุณท่านจนถึงที่สุด

โดยหวังว่าท่านจะสามารถครองธาตุขันธ์ได้อีก ๑-๒ ปีเป็นอย่างน้อย ซึ่งศิษย์หารู้ไม่ว่า **อุปาทาน** ความยึดมั่นถือมั่นอันนั้นจะกลายเป็น**โมหะจริต** ปิดบังปัญญาเสียสิ้นเชิง

แม้ท่านจะกล่าวเตือนสติปานใด ศิษย์ก็หาได้เฉลียวใจไม่

ก่อนวันเข้าพรรษาไม่กี่วัน ยามอยู่ตามลำพังสองต่อสอง ท่านได้ปรารภเรื่องส่วนตัวของท่านให้ศิษย์ฟังหลายเรื่อง พร้อมกับสั่งความว่า : -

“ถ้าผมตายให้เอาศพตั้งไว้ที่วัดถ้ำขาม แต่เวลาเผาให้เอาไปเผาที่วัดหินหมากเป้ง สงสารคุณเฉลียวกับคุณกิมก่าย แกอุตส่าห์สร้างเมรุกับเจดีย์ไว้ให้แล้ว”

พอศิษย์ตั้งสติได้ ศิษย์ยังถามท่านต่อไปว่า *“ท่านหลวงปู่อยากให้เอาไว้นานเท่าไรจึงถวายเพลิง”*

ท่านก็เมตตาตอบว่า ***“แล้วแต่จะตกลงกัน”***

๒๒๑.

วันที่หลวงปู่ลาขันธ์

บันทึกของพระอาจารย์ผู้อุปัฏฐากหลวงปู่ที่ถ้ำขามมีต่อไป ดังนี้ : -

ในพรรษากาล ๒๕๓๗ ศิษย์รู้ว่า **ท่านหลวงปู่** มีสุขภาพที่อ่อนแอและได้รับทุกขเวทนาเกือบตลอดพรรษา แต่ด้วยเหตุที่ท่านเป็นนักปฏิบัติประเภท**สุปฏิปัณโณ** แม้ยามเวทนากำเริบ ท่านมิได้ปริปากบ่นหรือแสดงอาการให้ศิษยานุศิษย์ได้รับความกระทบกระเทือนเลย

คณะศิษย์ผู้ปฏิบัติรับใช้ท่านก็ได้แต่ปรารภกันว่า "น่าสงสาร**หลวงปู่**เสียจริงๆ ถ้าเป็นคนธรรมดาคงจะแสดงอาการกิริยาทุรนทุรายหรือบ่นเพ้อไปต่างๆ นานา

แต่นี่ท่านสงบนิ่งตลอดเวลาไม่ว่าศิษย์จะปฏิบัติกับท่านอย่างไร

พวกเราไม่มีอะไรจะกตเวทีต่อท่านได้อีกแล้ว นอกจากตั้งใจปฏิบัติและหล่อเลี้ยงน้ำใจท่านให้ถึงที่สุดเท่าที่แต่ละคนจะทำได้"

แล้วบันทึกเหตุการณ์ในวันที่ต้องจดจำสำหรับศิษย์ก็มาถึง ดังนี้

วันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนอ้าย ปีจอ
ตรงกับวันเสาร์ที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๓๗
สิ้นร่มโพธิ์ทอง ศิษย์สิ้นบุญ

เวลา ๐๖.๐๐ น. - ท่านหลวงปู่ตื่นจากจำวัดตามปกติ ศิษย์ถวายน้ำล้างหน้า แปรงฟัน ฉันอาหารว่างและยา แล้วพักผ่อน

๐๘.๓๐ น. - ลุกขึ้นฉันอาหาร (โปรตีนสังเคราะห์และกล้วยน้ำว้าบด) ฉันยา พักผ่อน

๑๑.๐๐ น. - ฉันโปรตีนสังเคราะห์และกล้วยน้ำว้าบด ฉันยา

- นั่งรถเข็นจงกรมประมาณ ๓๐ นาที **ท่านหลวงปู่** ปรารภว่าอยากนอน

๑๒.๑๕ น. - **ท่านหลวงปู่** นอนบนเตียง มีอาการกระสับกระส่ายเล็กน้อย นอนไม่หลับ ศิษย์ได้เปิดเทปธรรมเทศนาซึ่งแสดงโดยท่านหลวงปู่ เรื่อง **"แยบคายการภาวนา"** ให้ท่านฟัง และได้สนทนากับท่านดังนี้

ศิษย์ : "ท่านหลวงปู่ได้ยินไหมครับ?"

ท่านหลวงปู่ : "ได้ยิน"

ศิษย์ : "ท่านหลวงปู่สอนให้พิจารณากำหนดความเป็นกลางใช่ไหมครับ?"

ท่านหลวงปู่ : "ใช่ ต้องกำหนดความเป็นกลางนะสิ จึงจะพ้นทุกข์"

ศิษย์ : "ถ้าท่านหลวงปู่ง่วง ก็กำหนดให้หลับไปเลยนะครับ ตื่นขึ้นมาจะได้มีแรง"

ท่านหลวงปู่พยักหน้ารับคำ ศิษย์ยังแกล้งถามท่านต่อไปว่า "ท่านหลวงปู่จำได้ไหมครับ ใครเทศน์?"

ท่านหลวงปู่ : "จำได้..." ท่านลากเสียงยาว

ท่านหลวงปู่นอนฟังเทศน์จนหลับ

๑๕.๐๐ น. - ท่านหลวงปู่ตื่นจากจำวัด ลุกขึ้นฉันโปรตีนสังเคราะห์ น้ำส้มคั้น ฉันยา
- นั่งรถเข็นจงกรมประมาณ ๓๐ นาที
- ศิษย์ขออนุญาตท่านหลวงปู่เช็ดตัวด้วยน้ำอุ่น ทำความสะอาดร่างกาย เปลี่ยนผ้าสบง อังสะ เสร็จแล้วท่านหลวงปู่ลงนอนพักผ่อน

๒๐.๐๐ น. - ท่านหลวงปู่ลุกขึ้นนั่ง ศิษย์ถวายน้ำมังคุด ฉันยา
- ระหว่างฉันน้ำมังคุดนั้น ได้สนทนากับท่านดังนี้

ศิษย์ : "ท่านหลวงปู่ครับ น้ำมังคุดนี้ดีไหม?"

ท่านหลวงปู่ : "ดี" พร้อมพยักหน้ารับคำ

ศิษย์ : "ท่านหลวงปู่ฉันให้หมดแก้วเลยนะครับ"
- ท่านหลวงปู่ฉันน้ำมังคุดจนหมดแก้ว ศิษย์พานั่งรถเข็นจงกรมจนเวลาประมาณ ๒๑.๐๐ น. ท่านหลวงปู่นั่งคอเอียง ศิษย์จึงถามว่า "ท่านหลวงปู่ง่วงแล้วหรือครับ?"

ท่านหลวงปู่ : พยักหน้าตอบรับ

ศิษย์ : "ถ้าอย่างนั้น ท่านหลวงปู่ขึ้นเตียงนอนเลยนะครับ" ท่านพยักหน้าอีกครั้ง ศิษย์จึงช่วยกันอุ้มท่านขึ้นเตียงนอนอย่างนุ่มนวลที่สุด **ท่านหลวงปู่**นอนพลิกเท้าขวาไป-มาเล็กน้อย นอนไม่หลับ ศิษย์ช่วยกันบีบนวดถวาย

"ท่านหลวงปู่เคยสอนให้กำหนดความเป็นกลางใช่ไหมครับ?"

ท่านหลวงปู่ : "ใช่"

ศิษย์ : "ถ้าง่วง ท่านหลวงปู่กำหนดให้หลับไปเลยนะครับ ตื่นขึ้นมาจะได้มีแรง"

- ท่านหลวงปู่พยักหน้าตอบรับ เพียงครู่เดียว ร่างกายท่านหลวงปู่สงบนิ่ง จมูกใส่สายออกซิเจน เพื่อช่วยการหายใจ ไม่ให้ท่านเหนื่อย

ศิษย์แปลกใจ วันนี้ทำไมหลับง่ายจริง โดยปกติท่านหลวงปู่ชอบนอนตะแคงขวา ถ้านอนในอิริยาบถนี้จะหลับได้นาน

จึงบอกกับเพื่อนพระว่า "ช่วยกันอุ้มท่านหลวงปู่นอนตะแคงขวาดีกว่า เดี๋ยวจะสำลักน้ำลาย ค่อยๆ นะเดี๋ยวท่านจะตื่น วันนี้หลับง่ายจริง คงจะหลับนานละคืนนี้!"

หลังจากนั้นศิษย์ยังนั่งบีบมือท่านหลวงปู่อยู่ข้างๆ เตียง

ท่านนอนสงบนิ่ง ไม่มีกิริยาใดๆ ผิดปกติ นอกจากมีน้ำลายไหลออกทางปาก แต่ก็เข้าใจว่าเป็นเพราะฉันน้ำมังคุดมาก มิได้เฉลียวใจแม้แต่น้อยว่า : -

ร่มโพธิ์ทองของเรานั้นได้ขาดสะบั้นลงเสียแล้ว

ท่านผู้อ่านครับ : -

ท่านหลวงปู่เทสก์ เทสรังสี ได้ละวางขันธ์จากพวกเราไปด้วยอาการสงบ เมื่อเวลาประมาณ ๒๑.๐๐ น. ในวันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนอ้าย ปีจอ ตรงกับวันเสาร์ที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๓๗ ณ วัดถ้ำขาม ตำบลไร่ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

สิริรวมอายุได้ ๙๒ ปี ๗ เดือน ๒๑ วัน อายุพรรษา ๗๑

(มีข้อมูลเพิ่มเติมว่า สองสัปดาห์ก่อนหลวงปู่ จะมรณภาพ ท่านได้พูดเป็นนัยให้บรรดาลูกศิษย์ใกล้ชิดฟังว่า ***"อีกไม่นาน เมื่อถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ หลวงปู่ก็จะนอนยาวตลอดไป"***

แล้วท่านก็มรณภาพตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ จริง แต่ศิษย์ไม่ได้นึกเฉลียวใจมาก่อน)

๒๒๒.

ธรรมะบทสุดท้าย

หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี ได้ละสังขารไปท่ามกลางศิษย์ใกล้ชิดเฝ้าอุปัฏฐากอยู่ โดยไม่มีใครสังเกตรู้ว่า **"ท่านไปเมื่อไร"** ดูราวกับว่า **"ท่านขโมยหนีไป"** ต่อหน้าต่อตาของบรรดาศิษย์

พระอาจารย์ผู้อุปัฏฐากใกล้ชิดได้บันทึกแสดงความรู้สึกของท่านในช่วงที่ทราบว่า **หลวงปู่** ท่านลาขันธ์ไปในคืนวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๓๗ นั้น ดังนี้ : -

*"**เวลา ๒๑.๓๐ น.** พระจันทร์วันเพ็ญทรงกลดสาดส่องสีทองเหลืองอร่ามทั่วบริเวณ**ถ้ำขาม** สรรพสิ่งสงบนิ่ง ทำให้วิเวกวังเวงยิ่งนัก*

ท่านหลวงปู่ แสดงธรรมะบทสุดท้ายด้วยความสุขุมคัมภีรภาพแฝงไว้ด้วยความเด็ดเดี่ยวอาจหาญ

ลมหนาวโชยมาแผ่วๆ ทำให้อากาศค่อนข้างเย็นเล็กน้อย แต่ดวงใจของศิษย์นั้น เย็นยะเยือกเกินกว่าที่จะบรรยาย

สังขารท่านหลวงปู่นอนสงบนิ่งบนเตียงในท่าตะแคงขวา แขนซ้ายของท่านยังคงทอดเหยียดยาวแบมือให้ศิษย์บีบนวดเช่นเคย

ดวงตาที่เปี่ยมล้นด้วยกระแสแห่งความเมตตา อันเคยยังความปลาบปลื้มชื่นใจแก่ผู้ได้ไปกราบ บัดนี้หลับพริ้ม

ใบหน้าสงบละไมราวกับท่านหลวงปู่หลับอย่างเป็นสุข

*แต่...อนิจจา **ธาตุลม**หยุดแล้ว **ธาตุไฟ**ก็ไม่ทำงาน **ธาตุดิน** และ **ธาตุน้ำ** ที่ยังคงเหลืออยู่นี้ ก็คงจะต้องแปรปรวนเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา*

ทว่า...พระคุณของท่านหลวงปู่ยังคงตราตรึงอยู่ในใจของศิษย์ตลอดกาล ตราบจนศิษย์สิ้นภพสิ้นชาติ...”

สาธุ !

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
เสด็จพระราชดำเนิน ในพระราชพิธี
บำเพ็ญกุศลแก่หลวงปู่ ณ วัดถ้ำขาม
วันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๓๗

สมเด็จพระพุทธปาพจนบดี
แสดงธรรมเทศนาและ
เป็นประธานสวดพระพุทธมนต์
เนื่องในพระราชพิธีบำเพ็ญกุศล
ปัญญาสมวาร (๕๐ วัน)
ณ วัดถ้ำขาม สกลนคร
วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘

๒๒๓.

พระมหากรุณาธิคุณ

บันทึกของพระอาจารย์ผู้เป็นศิษย์อุปัฏฐากหลวงปู่ มีต่อไปดังนี้ : -

*"เมื่อ**สมเด็จพระบรมบพิตร พระราชสมภารเจ้า** ทรงทราบว่าพระเดชพระคุณท่านหลวงปู่ **พระราชนิโรธรังสี คัมภีรปัญญาวิศิษฏ์ (เทสก์ เทสรังสี)** กราบบังคมทูลลามรณภาพ ทั้งทรงทราบเจตนารมย์ของ**ท่านหลวงปู่** เกี่ยวกับการจัดงานบำเพ็ญกุศลศพ*

*จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ท่านราชเลขาธิการ **หม่อมหลวงทวีสันต์ ลดาวัลย์** อัญเชิญพระราชกระแสแจ้งแก่บรรดาศิษยานุศิษย์ของ**ท่านหลวงปู่** ได้รับทราบโดยทั่วกัน*

*ซึ่งคณะศิษย์ทั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์ ต่างซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณ **ที่ล้นเกล้าฯ ทั้งสองพระองค์** ทรงมีต่อ**ท่านหลวงปู่** อย่างหาประมาณมิได้*

และ คณะกรรมการต่างพร้อมใจกันปฏิบัติตามพระราชกระแสนั้นทุกประการ"

ณ โอกาสนี้ ผมขออัญเชิญ**พระราชกระแสเกี่ยวกับการจัดงานศพของหลวงปู่** ซึ่งมีอยู่ในหน้าสุดท้ายของหนังสือ **เทสรังสีอนุสรณาลัย** มาเสนอไว้ ดังต่อไปนี้ : -

บันทึก

เรื่อง การจัดงานศพพระราชนิโรธรังสี คัมภีรปัญญาวิศิษฏ์ (หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี)

๑. ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้แจ้ง**พระทรงวุฒิ ธมฺมวโร** แห่งวัดถ้ำขาม ตำบลไร่ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร เกี่ยวกับการจัดงานศพ พระราชนิโรธรังสี คัมภีรปัญญาวิศิษฏ์ (หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี) ดังนี้

๑.๑ ภายหลังการบำเพ็ญกุศล ๑๐๐ วันแล้ว วันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๓๘ ให้เชิญศพ พระราชนิโรธรังสี คัมภีรปัญญาวิศิษฏ์ จากวัดถ้ำขาม ไปตั้งบำเพ็ญกุศลต่อที่วัดหินหมากเป้ง อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย เพื่อให้ศิษยานุศิษย์และประชาชนจังหวัดหนองคายได้สักการะจนกว่าจะมีพิธีพระราชทานเพลิงศพ

๑.๒ โปรดเกล้าฯ ให้แบ่งอัฐิธาตุเป็น ๓ ส่วน บรรจุไว้ที่วัดหินหมากเป้ง ๑ วัดถ้ำขาม ๑ และวัดป่าพระธาตุเขาน้อย อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

๑.๓ รายละเอียดต่างๆ ให้พิจารณาโดยรอบคอบและสมเกียรติ เช่น รถเชิญศพ ขบวนแห่ ฯลฯ

๒. ราชเลขาธิการ ได้เชิญพระราชกระแสให้**พระทรงวุฒิ ธมฺมวโร** เมื่อวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๓๗ ทราบแล้ว **พระทรงวุฒิ ธมฺมวโร** รับที่จะสนองพระราชกระแสทุกประการ

ลงนามท้ายบันทึกพระราชกระแสนี้ โดย **หม่อมหลวงทวีสันต์ ลดาวัลย์** ราชเลขาธิการ และลงวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๓๗

๒๒๔.

แด่ชาวสกลนคร

สถานที่ที่ **หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี** ได้พักจำพรรษาอยู่ประจำที่ติดต่อกันเป็นเวลานาน ดูเหมือนจะมีเพียง ๒ แห่ง

แห่งแรก ได้แก่ **วัดเจริญสมณกิจ** หรือ**วัดหลังศาล** อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต อยู่จำพรรษาที่นั่นเป็นเวลา ๑๒ ปี ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๙๔ - ๒๕๐๖ เป็นพรรษาที่ ๒๙-๔๑ ของท่าน

แห่งที่สอง ได้แก่ **วัดหินหมากเป้ง** อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย เป็นวัดที่หลวงปู่ปักหลักพำนักอยู่ติดต่อกันเป็นเวลานาน ตั้งแต่เริ่มต้นสร้างวัด จนกระทั่งมีความเจริญเป็นปึกแผ่นตราบเท่าทุกวันนี้

หลวงปู่ พักจำพรรษาที่ **วัดหินหมากเป้ง** ติดต่อกันนานถึง ๒๘ ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๘-๒๕๓๖ หลวงปู่มีอายุ ๖๔-๙๑ ปี อายุพรรษา ๔๓-๗๑

นอกจากสถานที่สองแห่งข้างต้นที่**หลวงปู่**พักประจำที่อยู่นานแล้ว ดูเหมือนท่านจะมีความประทับใจ และผูกพันกับ **วัดถ้ำขาม** ตำบลไร่ อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร อีกแห่งหนึ่งเป็นอย่างมาก

จากที่เขียนไว้ในตอนก่อนแล้วว่า **วัดถ้ำขาม** เป็นวัดที่หลวงปู่ได้บำเพ็ญเพียรจนสามารถตัดกิเลสออกจากใจได้อย่างแท้จริง คือ บรรลุอรหัตผล ณ สถานที่แห่งนี้ ในช่วงเข้าพรรษาปี พ.ศ. ๒๕๐๗

ในบั้นปลายชีวิต **หลวงปู่**หวนกลับมาจำพรรษาอีกครั้งในพรรษาปี พ.ศ. ๒๕๓๖ และได้**ละวางขันธ์** ณ สถานที่แห่งนี้

วัดถ้ำขาม จึงเป็นสถานที่ที่**หลวงปู่**มีความผูกพัน มีความหมายต่อองค์**หลวงปู่** และเป็นสถานที่ที่เป็นมงคลยิ่ง

หลวงปู่ เคยมาวิเวกที่ **วัดถ้ำขาม** ครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๓ แต่ไม่ได้อยู่จำพรรษา

ครั้งที่สอง เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๗ เมื่อ**หลวงปู่**กลับจากปักษ์ใต้คืนมาสู่ภาคอิสาน แล้วได้มาพักจำพรรษาอยู่ ๑ พรรษา ซึ่ง**เป็นพรรษาที่หลวงปู่ท่านบรรลุธรรมสูงสุด คือบรรลุพระอรหันต์** ดังกล่าวแล้วข้างต้น

และ ครั้งที่สาม เมื่อหลวงปู่อายุ ๙๑ ปี ท่านชราภาพมากแล้ว สุขภาพทรุดโทรมเพราะโรคภัยเบียดเบียน ท่านจึงได้ลาหมู่คณะและญาติโยมออกจาก**วัดหินหมากเป้ง** มาพำนักที่**วัดถ้ำขาม** อ.พรรณานิคม จ.สกลนคร เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๓๖ ดังที่กล่าวมาแล้ว

ที่**วัดถ้ำขาม**นี้มี **พระอาจารย์เขี่ยม โสรโย** เป็นเจ้าอาวาส และ **พระอาจารย์ทรงวุฒิ ธมฺมวโร** เป็นศิษย์ผู้อุปัฏฐากหลวงปู่

หลวงปู่ พำนักที่**ถ้ำขาม**จนถึงวันสุดท้ายแห่งอายุขัย คือ ท่านมรณภาพเมื่อคืนวันเสาร์ที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๓๗ ดังได้กล่าวมาแล้ว

ท่านผู้อ่านครับ ผมตั้งชื่อหัวเรื่องของตอนนี้ว่า **...แด่ชาวสกลนคร...** ก็หมายถึงว่า หลวงปู่ท่านมีความผูกพัน มีความซึ้งใจกับ**ถ้ำขาม** กับ**จังหวัดสกลนคร** และแน่นอน...กับ**ชาวจังหวัดสกลนคร**ด้วยครับ

น่าชื่นชมยินดี กับ **ชาวสกลนคร** นะครับ!

หลวงปู่ เขียนถึง **ถ้ำขาม** ว่า

“ที่ถ้ำขามนี้เป็นที่วิเวกสบาย ทั้งดินฟ้าอากาศ ภาวนาดีนัก พระทุกรูปที่ได้มาอยู่ก็พูดในทำนองเดียวกันนี้”

เมื่อคราวทำบุญฉลองอายุ**ครบปีที่ ๙๒ ของหลวงปู่** ณ **วัดถ้ำขาม** เมื่อ **๒๕ เมษายน ๒๕๓๗** **หลวงปู่** ได้กล่าวสัมโมทนียกถาที่นำความทราบซึ้งและยินดียิ่งแก่ชาวสกลนคร มีข้อความตอนหนึ่ง ดังนี้ : -

*“...ตลอดชีวิตการบวชของอาตมากว่า ๗๐ ปี ได้ท่องเที่ยวมาแล้วหลายจังหวัด **คณะศรัทธาสนับสนุนที่อื่นไม่มีมากเหมือนจังหวัดสกลนคร***

*ที่**จังหวัดอุดรธานี** และ **จังหวัดหนองคาย** ที่สนับสนุนอาตมาก็มีมาก แต่เป็นบางส่วนเท่านั้น*

ที่จะพร้อมเพรียงร่วมแรงร่วมใจ ให้ความสะดวกสบายแก่อาตมาอย่างจังหวัดสกลนครนี้ไม่มี

จึงขอขอบคุณน้ำใจของชาวจังหวัดสกลนครไว้ ณ ที่นี้อีกครั้งหนึ่ง...

...คิดไปก็น่าเสียดายมาก เมื่อก่อน ยังหนุ่มไป-มาคล่องแคล่วว่องไว ทำไมจึงไม่เห็นมา

*นี่แก่จนป่านนี้แล้ว อบรมสั่งสอนศีลธรรมแก่ประชาชนไม่ได้แล้ว จึงขึ้นมาอยู่**ถ้ำขาม***

*อย่างไรก็ตาม คิดเสียว่า **เป็นโชคของชาวสกลนครอีกเหมือนกัน...***

...เอาเถิด ไหนๆ พระแก่องค์นี้ก็มาถึงที่นี่แล้ว ขอญาติโยมชาวสกลนคร จงเมตตารับไว้ด้วย

ดังคำผู้เฒ่าโบราณท่านพูดไว้ว่า ***หามผีตกป่าช้าแล้ว ไม่ฝังก็ต้องเผา*** *ที่จะเอากลับคืนไปบ้านอีกเป็นไม่มี*

เรื่องนี้ขอให้พี่น้องชาวสกลนครจงอดทนเอาเถิด วันหนึ่งข้างหน้าอาจจะปรากฏความจริงให้เห็น..."

โอ ! พี่น้องชาวสกลนครที่เคารพ ท่านอ่านมาถึงตรงนี้ ท่านพอ**ถอดรหัส**คำพูดของหลวงปู่ที่อ้าง**คำผู้เฒ่าโบราณ** ในย่อหน้าข้างบนออกไหมครับ หลวงปู่ท่านบอกอะไรแก่เราเป็นการล่วงหน้า คิดออกไหมเอ่ย ?

ก็ขอแสดงความยินดี และอนุโมทนาสาธุกับพี่น้องญาติธรรมชาวจังหวัดสกลนครทุกท่าน นะครับ

๒๒๕.

หลวงปู่สอนไว้

"หลวงปู่สอนไว้" เป็นหนังสือที่รวบรวมพระธรรมเทศนาและแนวปฏิบัติภาวนา ที่**หลวงปู่**ได้เทศนา อบรมสั่งสอน และแนะอุบายในการปฏิบัติภาวนา แก่บรรดาศิษยานุศิษย์ในโอกาสต่างๆ แล้วจัดพิมพ์เพื่อแจกจ่ายเป็นธรรมวิทยาทาน ในงานทำบุญฉลองอายุครบ ๙๐ ปี ของ**หลวงปู่** เมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๓๕

ผมได้ขอยืมชื่อ **"หลวงปู่สอนไว้"** มาเป็นหัวข้อของตอนนี้ เพื่อจะเขียนถึง **คำสอน ของหลวงปู่** ที่ได้เมตตาแสดงเพื่ออบรมลูกศิษย์ลูกหา ซึ่งเป็นงานสำคัญยิ่งของหลวงปู่ คำสอนเหล่านั้นเป็นอนุสรณ์ให้เราระลึกถึงพระคุณของหลวงปู่ตราบนานเท่านาน

หลวงปู่ มีความสามารถยอดเยี่ยมในด้านการอบรมสั่งสอนศิษย์ จัดเป็น **ปาฏิหาริย์** ที่พระพุทธองค์ทรงสรรเสริญ ว่าเป็นเยี่ยมที่สุดในบรรดาปาฏิหาริย์ทั้งหมด

กล่าวคือ **ปาฏิหาริย์** อันหมายถึง **การกระทำที่ให้บังเกิดผลเป็นอัศจรรย์ ในทางพระพุทธศาสนา แบ่งเป็น ๓ ประการ เรียกว่า ปาฏิหาริย์ ๓** ได้แก่ (๑) **อิทธิปาฏิหาริย์** การแสดงฤทธิ์ในลักษณะต่างๆ (๒) **อาเทศนาปาฏิหาริย์** การทายใจ ดักใจ รู้ใจผู้อื่น และ (๓) **อนุสาสนีปาฏิหาริย์** ความสามารถในการสอนให้ได้ผลอย่างแท้จริง

ปาฏิหาริย์ ๓ อย่างนี้ พระพุทธองค์ทรงสรรเสริญ **อนุสาสนีปาฏิหาริย์** คือ ความสามารถในการอบรมสั่งสอน **ว่าเป็นเยี่ยม**

และ **หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี ท่านเด่น และจัดว่าเป็นเลิศในด้านการอบรมสั่งสอนศิษย์ คือ ท่านมีอนุสาสนีปาฏิหาริย์**

หลวงปู่ เจริญชนมายุยืนยาวถึงกว่า ๙๒ ปี อยู่ในร่มกาสาวพัสตรเกือบตลอดชีวิต คือ นับเฉพาะเป็นพระภิกษุยาวนานถึง ๗๑ พรรษา งานการเผยแพร่ธรรม และอบรมธรรมแก่ลูกศิษย์ลูกหาจึงมีมากมายเกินกว่าที่จะรวบรวมมาได้หมด ซึ่งมีทั้งงานพิมพ์ คือ งานเขียน และด้านธรรมเทศนาอบรมพระ เณร และฆราวาสผู้ปฏิบัติธรรม

ด้านงานนิพนธ์ หรือ ด้านการเขียนหนังสือ เท่าที่ผมสามารถรวบรวมได้ มีดังนี้ : -

งานเขียนในรูปเล่มชิ้นแรกของหลวงปู่ คือ หนังสือชื่อ **ส่องทางสมถวิปัสนา** จัดพิมพ์เป็นครั้งแรกเมื่อ ๑ พฤศจิกายน ๒๔๙๒ ระหว่างจำพรรษาอยู่ ณ **วัดเขาน้อยนาวา** อำเภอท่าแฉลบ จังหวัดจันทบุรี

งานเขียนเล่มที่สอง คือ **โมกขุบายวิธี** พิมพ์ครั้งแรกเมื่อ ๑ มีนาคม ๒๕๐๕ และเล่มสาม คือ **มรรควิธี** พิมพ์ครั้งแรกเมื่อ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๙ ทั้งสองเล่มนี้เขียนในช่วงท่านจำพรรษา ณ **วัดเจริญสมณกิจ** อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต

งานเขียนต่อๆ มา ระหว่างที่**หลวงปู่** มาอยู่ ณ **วัดหินหมากเป้ง** จังหวัดหนองคาย มีหลายเล่ม เช่น

- **สามทัพธรรม** พิมพ์เมื่อ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๕
- **ธาตุ - ขันธ์ - อายตนะสัมพันธ์** พิมพ์ครั้งแรก ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๕

- **สติปัฏฐานภาวนา** พิมพ์ครั้งแรก ๓ ตุลาคม ๒๕๑๗
- **พุทธศาสนาเสื่อมได้อย่างไร** พิมพ์ครั้งแรก ๒๐ กันยายน ๒๕๑๘

งานเขียนภายหลังเมื่อ **หลวงปู่** อายุมากกว่า ๘๐ ปีแล้ว ได้แก่
- **ฝึกหัดสมาธิโดยบริกรรมพุทโธ** พิมพ์เมื่อ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๒๘ เมื่อหลวงปู่มีอายุ ๘๔ ปี
- **ถึงโลกถึงธรรม** พิมพ์ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๒๙ เมื่อท่านอายุ ๘๕
- **สิ้นโลกเหลือธรรม นัยที่หนึ่ง** พิมพ์ครั้งแรกเมื่อ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๒๙
- **สิ้นโลกเหลือธรรม นัยที่สอง** เป็นงานเขียนชิ้นสุดท้ายในบั้นปลายชีวิตของหลวงปู่ ผมไม่ทราบว่าพิมพ์ครั้งแรกเมื่อไร แต่ที่แน่ๆ ผมได้รับแจกเมื่อคราวไปกราบศพของหลวงปู่ ที่**วัดถ้ำขาม** ในเดือนมีนาคม ๒๕๓๗

หนังสือที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ต้นฉบับเป็นลายมือเขียนของ**หลวงปู่**ทั้งสิ้น

ใครได้รับหนังสือที่เป็น **ลายมือเขียนของหลวงปู่** ถือว่าเป็นมงคลสุดยอดอย่างหนึ่ง นอกจากเนื้อหาที่ลึกซึ้งแล้วยังเป็นลายมือที่งดงามเรียบร้อย และเป็นระเบียบยิ่ง เทียบกับลายมือของเรา หรือของลูกหลานเราที่เรียนสูงๆ อย่างทุกวันนี้แล้วเทียบกันไม่ได้เลย

นอกจาก **งานนิพนธ์** ดังกล่าวแล้ว ยังมีงานหนังสือของ**หลวงปู่**อีกชุดหนึ่ง ซึ่งหลวงปู่ได้ประมวลเอาข้อสงสัยต่างๆ ที่มีผู้ถามมาก มาเรียบเรียงไว้เป็นหนังสือ **ปุจฉาวิสัชชนา** ในต่างประเทศบ้าง ในประเทศบ้าง นานาปัญหาธรรมบ้าง เป็นการให้ความรู้ความเข้าใจแก่มวลศิษย์

ผู้มีข้อสงสัยในธรรมปฏิบัติได้อย่างกระจ่างใจ

งานเขียนที่สำคัญอีกชิ้นหนึ่งของ**หลวงปู่** ได้แก่ บันทึกของท่าน ชื่อ **ประวัติการเดินทางไปต่างประเทศ** ตามที่มีผู้ที่เลื่อมใสศรัทธาชาวต่างประเทศ ได้นิมนต์ท่านให้เดินทางไปเผยแพร่ธรรมและสอนการปฏิบัติภาวนา ที่ประเทศสิงคโปร์ ออสเตรเลีย และอินโดนีเซีย

เรื่องที่**หลวงปู่**บันทึกไว้ ล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องที่ท่านเมตตาอธิบายสอดแทรกถึงอุบายวิธีในการปฏิบัติภาวนาแทบทั้งสิ้น

และ...งานเขียนที่สำคัญยิ่ง เต็มเปี่ยมด้วยความเมตตา ทำให้เราได้ทราบประวัติของ**หลวงปู่** อย่างถูกต้อง ชัดเจน ไม่มีคลาดเคลื่อน คือ **อัตตโนประวัติ** ของหลวงปู่ ซึ่งท่านเขียนด้วยมือของท่านเอง มีการปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันอยู่เรื่อยๆ ได้รับการพิมพ์แล้วพิมพ์เล่า พิมพ์แล้วพิมพ์เล่านับครั้งไม่ถ้วน และพิมพ์ติดต่อมากระทั่งทุกวันนี้

เหนือสิ่งใด **อัตตโนประวัติ** เล่มนี้ เป็นเล่มที่ผมนำมาเสนอในเล่มนี้ทั้ง ๑๐๐% โดยจัดนำเสนอในรูปแบบที่ผิดแปลกไปบ้าง ดังได้กราบเรียนมาแล้วตั้งแต่ต้น

ด้านธรรมเทศนา ของ**หลวงปู่** นับว่ามีมากจนสุดคณานับ เฉพาะที่บันทึกเป็นเทปเสียงไว้มีมากมายหลายร้อยกัณฑ์ ส่วนหนึ่งได้รับการถอดความ นำออกพิมพ์เผยแพร่โดยคณะศิษย์กลุ่มต่างๆ จำนวนมากมาย ภายใต้ชื่อหนังสือต่างๆ กัน เช่น **ธรรมรส อรรถรสในธรรม ธรรมยิ่งทรัพย์ ประมวลแนวปฏิบัติธรรม ปกิณกะเทศนา หลวงปู่สอนไว้ เทสกานุสรณ์ เทสรังสีอนุสรณาลัย รวมพระธรรมเทศนา ฯลฯ**

มาในระยะหลังๆ นี้ ได้มีการเผยแพร่คำสอนของหลวงปู่ในรูปของ **วิดิโอภาพ ซีดีเสียง ซีดีภาพ เอ็ม.พี.๓** เป็นต้น ตลอดถึงเผยแพร่ในรูปของเว็บไซต์ทางอินเตอร์เน็ต

ท่านผู้อ่านครับ เนื่องจากหนังสือเล่มนี้ ไม่สามารถจะนำคำสอนของ**หลวงปู่**มารวมลงได้ เพราะหนังสือจะหนามากไป ผมจึงได้พยายามรวบรวมเอาเฉพาะ **“ชื่อ”** ของหนังสือ และแหล่งรวบรวมคำสอนของหลวงปู่มาเสนอเท่านั้น

อย่างน้อยที่สุดก็ได้ชี้แนะ**แหล่ง** สำหรับผู้ที่สนใจจะได้เป็นแนวทางในการเสาะหาคำสอนของ**หลวงปู่** เพื่อประโยชน์ในการอ่าน การศึกษา หรือการนำเผยแพร่ในรูปแบบต่างๆ ได้

\+ + +

ผมทำหน้าที่นำเสนอประวัติและเรื่องราวขององค์**หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี** มาพอสมควรแล้ว คิดว่าจะขอจบลงเพียงแค่นี้

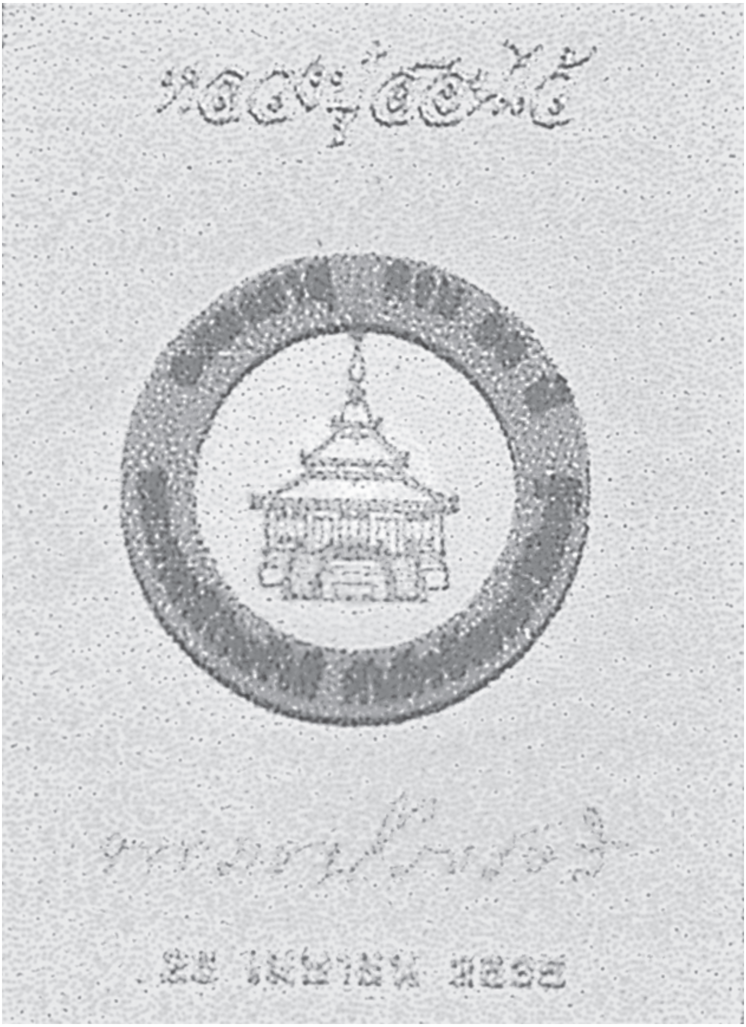
หากมีการกระทำใดที่เป็นการไม่เหมาะไม่ควรต่อองค์**หลวงปู่** กระผมกราบขอขมากรรมต่อ**องค์หลวงปู่**ด้วยครับ

เช่นเดียวกัน หากหนังสือเล่มนี้ทำให้ท่านผู้ใดเสียหายทำให้ไม่พอใจด้วยประการใดๆ ก็ตาม กราบขอขมาด้วยครับ

และ เหมือนเช่นเคย ขออนุโมทนาสาธุกับผู้ใจบุญทุกท่าน ที่ได้ร่วมบริจาคปัจจัยในการพิมพ์ ทำให้**โครงการหนังสือบูรพาจารย์ วัดป่าอาจารย์มั่น (ภูริทตฺโต)** ได้อยู่รอดมาจนถึงเล่มนี้ เป็นเล่มที่ ๑๐ แล้ว

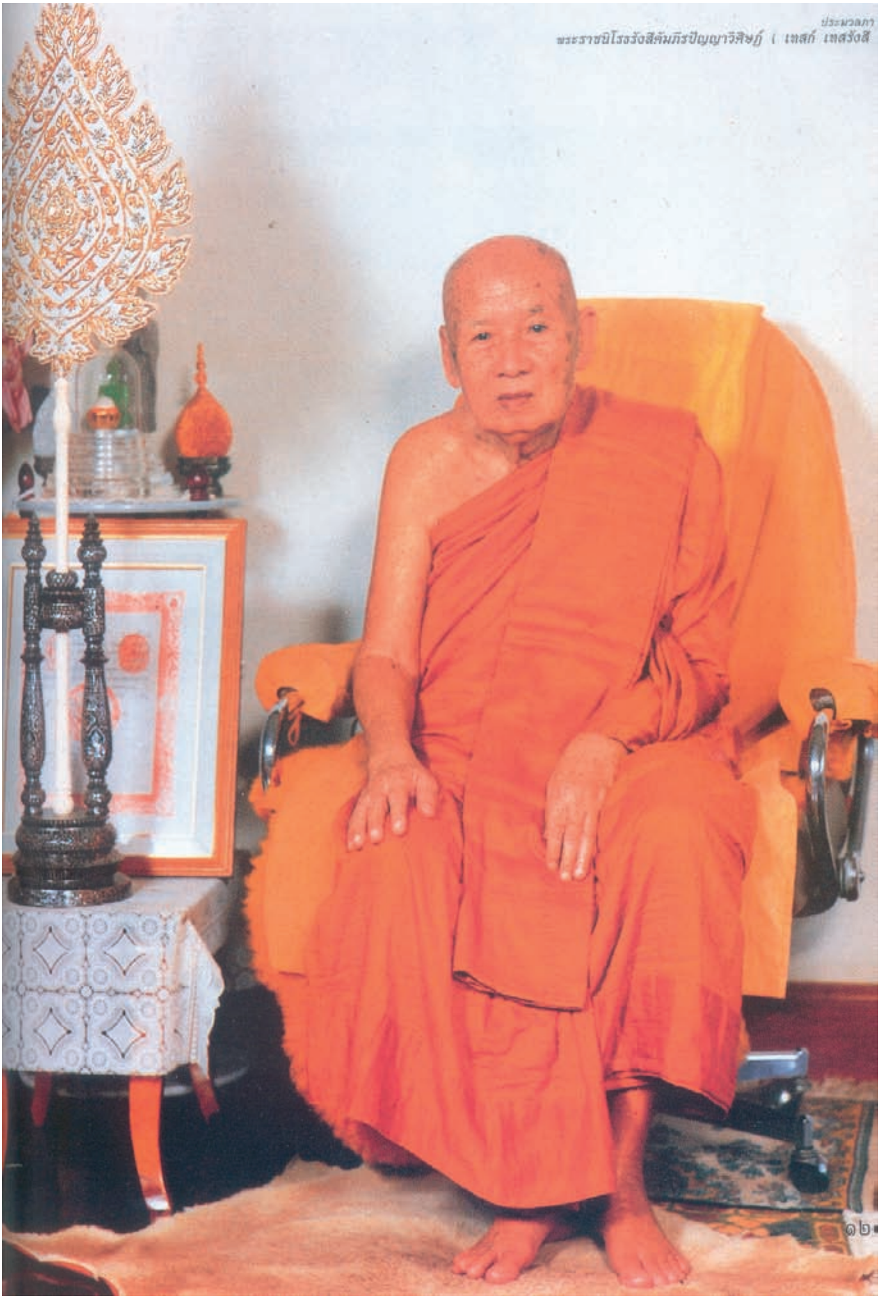
หวังว่า ทุกท่านคงช่วยอุปถัมภ์ให้ โครงการฯ อยู่ได้ตลอดรอดฝั่ง รวมทั้งเกิดโครงการอื่นอีกต่อไปนะครับ-นะคะ

ด้วยใจคารวะยิ่ง
ปฐม-ภัทรา นิคมานนท์
๑๑ พฤษภาคม ๒๕๔๘
๒๓:๕๕ น.

ภาค ๒

พระธรรมเทศนา

ประมวลภา
พระราชนิโรธรังสีคัมภีรปัญญาวิศิษฏ์ (เทสก์ เทสรังสี
๑๒

กัณฑ์ที่ ๑

ส่งปีเก่า - รับพรปีใหม่

แสดง ณ วัดเจริญสมณกิจ จังหวัดภูเก็ต
วันที่ ๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๖ ตอนเช้า

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส (๓ หน)

สุนกฺขตฺตํ สุมงฺคลํ สุปภาตํ สุหุฏฺฐิตํ
สุขโณ สุมุหุตฺโต จ สุยิฏฺฐํ พฺรหฺมจาริสุ
ปทกฺขิณํ กายกมฺมํ วาจากมฺมํ ปทกฺขิณํ
ปทกฺขิณํ มโนกมฺมํ ปณิธี เต ปทกฺขิณา
ปทกฺขิณา นิ กตฺวาน ลภนฺตตฺเถ ปทกฺขิเณ

บัดนี้ จะได้แสดงธรรมเทศนาอันให้ฉายาว่า **ส่งท้ายปีเก่า รับเอาพร**ปีใหม่ เพื่อให้สมกับกาลนิยมดังที่ทราบกันดีอยู่แล้ว

ปีเก่าได้ล่วงเลยไปแล้ว ๗ วัน และได้รับปีใหม่เข้ามาแทนแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่ทันพ้นกาลซึ่งควรจะกล่าวถึงอยู่

เพราะคำว่า **เก่า** นี้หมายถึง **ของที่ล่วงเลยมาแล้ว** เช่นดังปีหนึ่งมี ๑๒ เดือน ที่ล่วงไปแล้วนี้เป็นต้น

นี้ก็ล่วงมาแล้วเพียง ๗ วัน เท่านั้น ไม่นานอะไร จึงสมควรกล่าวถึงอยู่โดยแท้

ความจริง **เดือนปี**เป็นเรื่องของพระอาทิตย์ พระจันทร์ และนักขัตฤกษ์เดือนดาว หากหมุนเวียนไปตามจักรราศีของมันต่างหาก ไม่น่าจะมาเกี่ยวข้องอะไรกับมนุษย์ของเราเลย

คนเราจะนับหรือไม่นับ มันก็หมุนเวียนไปตามธรรมดาของมันอยู่เช่นนั้นตลอดกาลแต่ไหนแต่ไรมา โน้น_มันเป็นมาตั้งแต่โลกเกิดโน้น ก่อนเราเกิดเป็นไหนๆ

ปีใหม่คนเราจะทำการสนุกหรือไม่ **เดือนปี**เขาก็ไม่เห็นมีการเดือดร้อนอะไร คนเราเสียอีก บางคนสนุกงานปีใหม่ เที่ยวหลายๆ วัน กระเป๋าแห้งกลับบ้านไม่มีข้าวกรอกหม้อ หน้าเศร้า หนักเข้าผัวเมียทะเลาะกันลูกเต้าพลอยเป็นทุกข์ไปด้วย

บางคนเที่ยวสนุกจนเลยขอบเขต กลับบ้านไม่ถูก โน่น-กว่าจะกลับได้ ไปปรากฏตัวอยู่ที่เรือนจำโน้นก็มี

ที่เกี่ยวข้องกับคนเรานั้นคือ ความเสื่อมสูญอายุของคนเรา ซึ่งขึ้นอยู่กับวัน เดือน ปี

ถ้าไม่มีสิ่งเหล่านั้นเป็นเครื่องวัดแล้ว ก็ไม่สามารถทราบได้ว่าอายุชีวิตของคนเราหมดไปแล้วเท่าไร ได้กี่ปีกี่เดือนแล้ว

มิใช่วัน คืน เดือนปี จะมาสร้างฐานะร่ำรวย เกียรติยศชื่อเสียงให้แก่เรา เพื่อเราจะได้ประกอบกิจกรรมทำความดี เพื่อความผาสุกพลานามัย ให้เจริญก้าวหน้า

เมื่อประกอบกิจกรรมเหน็ดเหนื่อยพอควร มืดแล้วจะได้พักผ่อนหลับนอนเอากำลังไว้ทำงานต่อไป

ทุกคนเกิดมาในโลกนี้ มีความต้องการความสุข ความร่ำรวย มีเกียรติยศชื่อเสียง มีบริษัทบริวารคนนิยมชมชอบมาก พยายามทุกๆ วิถีทางเพื่อให้สำเร็จผลอันนั้น

แม้**เกิด** ก็จะให้ได้วัน คืน เดือน ปี ที่ดีๆ แต่ก็ไม่สำเร็จ พอครรภ์แก่ถ้วนกำหนดแล้ว ไม่ว่าวัน เดือน ปี อะไร มันไม่รอทั้งนั้น แม้แต่เวลาหรือสถานที่ ไม่ว่าบ้านหรือป่า มันคลอดออกมาทั้งนั้น

ผู้แม่ของเด็กเล่า ก็มิได้คำนึงถึงเรื่องนั้นเลย อยากจะคลอดๆ ให้หมดทุกข์ร้อนไปเสียที

การแต่งงาน ก็ไม่เป็นไปตามปรารถนาอีก บางคู่หมั้นกันไว้แล้วหาฤกษ์งามยามดีกี่หมอๆ ก็ไม่ได้สักที จนถึงกับเลิกร้างกันไปก็มี

คู่ที่หาฤกษ์ได้ดีๆ เล่า บางทีอยู่ด้วยกันไปไม่กี่วัน ต้องเลิกร้างกันก็มี หรือมิฉะนั้นอยู่ด้วยกันไปด้วยการเดือดร้อนระทมทุกข์ ทะเลาะเบาะแว้งกันตลอดวันยังค่ำก็มี

บางทีสามีเป็นนักสุรา ภรรยาเป็นนักไพ่ ไม่มีเวลาประกอบสัมมาอาชีพ ความจนบีบบังคับหัวใจ เพราะรายได้ไม่พอแก่การประกอบอบายมุข ลูกเต้าตาดำๆ เกิดขึ้นมาไม่เดียงสาอะไรกับพ่อแม่เลย ก็พลอยได้รับความเดือดร้อนไปด้วย

ฉะนั้น **วัน คืน เดือน ปี จึงมิได้ทำอะไรให้คนดีขึ้นมาเลย นอกจากตัวของเราเท่านั้นที่จะทำตัวของเราให้ดีขึ้น**

งานปีใหม่ ซึ่งคนไทยเราถือมีการทำบุญตักบาตร เพื่อเป็นการส่งท้ายปีเก่า ต้อนรับเอาพรปีใหม่นั้น **เป็นการกระทำที่ดีแล้ว น่าสรรเสริญ**

ถึงแม้ วัน คืน เดือน ปี เป็นเรื่องของการหมุนเวียนตามจักรราศีของเดือนดาวดังกล่าวแล้วก็ตาม แต่คนเรามา**ถือเอาพอเป็นเลศทำความดี**เท่านั้น หากไม่ยึดถือเอาเรื่องเหล่านั้นมาเป็น**เครื่องหมาย**เสียแล้ว คนเราก็จะไม่รู้จักกาลเวลาซึ่งกันและกัน

ดังวันงานปีใหม่ที่แล้วไปนี้ ต่างก็ทราบกันดีทุกๆ คน แต่จุดประสงค์ที่พวกเราจะทำความดี มิได้อยู่ที่วันขึ้นปีใหม่ อยู่ที่นิมนต์พระมารับบิณฑบาตไทยทาน ของที่พวกเราพากันมาเตรียมไว้

เมื่อมารวมกันในที่แห่งเดียวกัน นอกจากจะเป็นการแสดงความพร้อมเพรียงกัน และเพื่อเป็นการรักษาประเพณีประจำปีของชาวพุทธ แล้วยังเป็นเครื่องเพิ่มพูนปสาทะศรัทธาของกันและกันอีกด้วย

ความจริงแล้ว **การทำความดีย่อมทำได้ทุกๆ เมื่อ ไม่เลือกกาลเวลา และสถานที่**

การทำชั่วก็เช่นเดียวกัน แต่การทำชั่วให้เกิด**อัปมงคล** การทำความดีให้เกิด**สิริมงคล**

สมกับ**พุทธนิพนธ์คาถาในสุปุพพัณหสูตร** ที่ยกขึ้นไว้ในเบื้องต้นนั้นว่า **สุนกฺขตฺตํ สุมงฺคลํ...ลภนฺตฺตฺเถ ปทกฺขิเณ ฯ**

ซึ่งแปลใจความว่า **เวลาที่สัตว์ประพฤติชอบ ชื่อว่าฤกษ์ดี มงคลดี สว่างดี รุ่งดี และขณะดี ครู่ดี บูชาดีแล้วในพรหมจารีบุคคลทั้งหลาย กายกรรม วจีกรรม มโนกรรม เป็นประทักษิณ** (ทำให้หนักแน่นเหมือนแขนส่วนเบื้องขวา) **ความปรารถนาของท่าน** (จึงจะ) **เป็นประทักษิณ ส่วนเบื้องขวา**

สัตว์ทั้งหลายทำกรรมอันเป็นประทักษิณ ส่วนเบื้องขวา แล้วย่อมได้ประโยชน์ทั้งหลาย อันเป็นประทักษิณเบื้องขวา ดังนี้

รวมความแล้ว การที่จะต้องกระทำทั้งหมดด้วยกาย วาจา และใจ ถ้ากระทำให้เป็นประทักษิณ พร้อมด้วยองค์ ๓ นี้ คือ **มีความเพียรหนักแน่นเปรียบเหมือนกับความแข็งแกร่งของข้างขวา ๑ มีสติปัญญารอบคอบในการงานนั้นๆ ๑ ทำให้ถูกต้องกับกาลเวลานั้น ๑** แล้ว

การงานนั้นๆ ย่อมสำเร็จได้ผลเป็นที่พึงพอใจ ไม่ว่าการงานทั้งฝ่ายโลกและฝ่ายธรรม ทั้งดีและชั่ว

แต่ในคาถานี้หมายเอาเฉพาะการงานที่ดี เป็นผลให้เกิดความสุข

งานปีใหม่นี้ ก็เพื่อรับเอาพรความสุขปีใหม่ ส่งท้ายปีเก่าเหมือนกัน ฉะนั้น จึงควรพูดถึงพรอันเราทั้งหลายจะพึงได้รับในปีใหม่นี้คืออะไร และอะไรในปีเก่าที่เราทั้งหลายควรส่งเสียให้พ้นๆ ไป **มิใช่อะไรก็รับเอาหมดและส่งเสียทั้งสิ้น**

สิริมงคล อันเป็นผลให้เกิดความสุขความเจริญ จะเกิดขึ้นแก่คนเราก็ต้องอาศัยการกระทำความดีด้วยกาย วาจา และใจ ให้เป็นประทักษิณ ดังแสดงมาแล้ว มิใช่อยู่เฉยๆ เมื่อขึ้นปีใหม่วันที่ ๑ มกราคม แล้วพรปีใหม่ก็จะเข้ามาสวมเอาเลย

พุทธศาสนิกชนทั้งหลายต่างก็มีจิตศรัทธา มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส ซึ่งแสดงถึงความสุขกายสบายใจยิ่งกว่าวันอื่นๆ แล้วในวันนี้

การรอคอยตักบาตรอยู่นั้น นับว่าพากันได้รับพรปีใหม่ทั่วหน้ากันทุกคนแล้ว

เมื่อพากันได้รับพรปีใหม่ วันที่ ๑ มกราคม ฉันใด วันเดือนต่อไปของปีใหม่ที่ย่างเข้ามาถึงนี้ ก็ขอจงพากันทำอย่างนั้น ให้ได้รับพรอย่างนั้นตลอดปีนี้เถิด ถึงสมกับว่าเรารับพรปีใหม่แท้ มิใช่รับเอาวันเดียวจะคุ้มค่าตลอดปี

เพราะโลกอันนี้มีความทุกข์ก็มากกว่าความสุข ฉะนั้น รับเอาความสุขทีเดียวเอาไปใช้ตลอดจึงไม่คุ้มค่า เหมือนกับความหิวอาหารของคนเรา หิวมากกว่าความอิ่ม อิ่มไม่กี่ชั่วโมงหิวอีกแล้ว จำเป็นต้องรับประทานอยู่บ่อยๆ จึงจะคุ้มความหิว แล้วมีกำลังทำงานได้ ฉันนั้น

แต่พรสำหรับพวกเราจะพึงได้รับเพื่อความสุขตลอดปีนั้น มิใช่มีเพียงแต่ทำบุญตักบาตรเท่านั้น ความจริงมีอยู่มากมายหลายอย่าง

เมื่อกาลเวลาผ่านพ้นมาได้ ๑ ปี เรายังไม่ตาย มีชีวิตเหลือไว้ให้เราได้ทำความดีอีก ก็ควรที่จะพากันยินดีกับการได้ของเรา แล้วสร้างความดีอันจะให้เป็นผลเกิดความสุขยิ่งๆ ขึ้นไป

อย่าพากันประมาท ปล่อยกาลเวลาให้ล่วงไปเสียเปล่าโดยมิได้ทำความดีอะไรทดแทนไว้เสียเลย

นอกจากการ**ทำทาน** อันจะเป็นสิริมงคลให้เกิดผลความสุขแล้ว ยังมีอีกมาก ในที่นี้จะนำมาแสดงเพียง ๔ ข้อ พอเป็นอุทาหรณ์ที่จะนำมาให้เกิดพรความสุขทั้งแก่ตนและคนอื่นด้วย

๑. ให้มี**ทาน** การสละแบ่งปันของตนให้แก่คนที่ควรให้

๒. **พูดไพเราะ** (ปิยวาจา) ไม่เป็นเครื่องแสลงหูแก่คนอื่น

๓. (อัตถจริยา) จงทำแต่สิ่งที่จะให้เกิดประโยชน์แก่กันและกัน

๔. (สมานัตตตา) ทำตนให้สม่ำเสมอ ไม่เย่อหยิ่งจองหอง

พร ๔ ประการนี้ หากทุกคนนำไปเก็บไว้ใช้จนตลอดปีแล้ว อาจเหลือไว้ใช้ในปีต่อไปก็ได้ เพราะยิ่งใช้ก็ยิ่งงอกงาม ไม่หมดเหมือนอย่างสตางค์

ทาน การสละวัตถุสิ่งของแก่คนอื่น ถึงจะให้ไปของเราก็ยังไม่หมด นอกจากไม่หมดแล้ว เรายังได้ความอิ่มใจ ความเลื่อมใส ความสุขใจในการกระทำความดีของตน แล้วยังเป็นเครื่องสมานมิตรไมตรี เกิดความนิยมยินดีแก่ผู้ได้รับและผู้รู้ทั้งหลายอีกด้วย

ความ**ได้**ทั้งหลายดังกล่าวมานี้ จะประทับแน่นแฟ้นอยู่ในดวงใจของเรา ไม่มีวันเสื่อมหายตลอดวันตาย

วาจาที่พูดไพเราะ ก็ยิ่งดีเลิศ โดยที่เรามิได้ลงทุนแม้แต่สตางค์แดงเดียว ขอแต่ให้พูดไพเราะ พูดจริง พูดแต่สิ่งที่มีประโยชน์ เว้นการพูดเท็จโกหก มารยาหลอกลวง เพ้อเจ้อ เหลวไหล หรือเสียดสีสับส่อให้เกิดความวิวาทกันแล้ว เราก็จะมีแต่ความสุขใจ ได้เพื่อนมิตรที่ดี มีศีลธรรม นำให้เกิดสันติสุขทุกเมื่อ

การงาน ไม่ว่าจะทำด้วยกาย ด้วยวาจา และใจก็ตาม ถ้ามุ่งแต่จะให้**เกิดประโยชน์แก่กันและกัน**แล้ว เว้นสิ่งอันจะให้เกิดโทษเสื่อมเสียและเดือดร้อนทั้งแก่ตนและคนอื่นเสีย โลกอันนี้ก็จะเป็นโลกสันติสุข เป็นโลกที่น่าอยู่อาศัย ไม่ดิ้นรนต่อไปอีกแล้ว

มนุษย์ทั้งหลายที่เดือดร้อนดิ้นรนเป็นทุกข์อยู่ทุกวันนี้ ก็เพราะมนุษย์เราเห็นแก่ตัว แล้วกระทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อประโยชน์ส่วนตัวเป็นส่วนมาก ปราศจากความเห็นอกเขาอกเรา มันจึงได้เป็นอยู่เช่นนี้

ทำตนให้สม่ำเสมอ ในบุคคลนั้นๆ ในสิ่งนั้นๆ ไม่เย่อหยิ่งจองหองยกตนข่มเพื่อน เห็นคนอื่นสู้ตนไม่ได้ ใครจะคบค้าสมาคมเขาก็ทำเป็นที่ว่าคบเพื่อเป็นสมบัติความรู้ไว้เท่านั้น แต่ในใจแล้วเขาเกลียดขี้หน้าไม่อยากเห็นเลย

การทำคนให้สม่ำเสมอ ย่อมได้ความนิยมชมชอบในสังคมทั่วไป เป็นผู้ใหญ่คนก็รัก เป็นผู้น้อยเขาก็เอ็นดู ประชาชนย่อมช่วยบริหารรักษาเขาตลอดเวลา

พรทั้งสี่นี้ ยังไม่ได้รับ หรือรับเอาไว้แล้วแต่ยังไม่ครบสี่ก็ขอได้พากันรับเอานั้นเสียในปีใหม่นี้ จึงจะมีความสุขอันแน่นอนถาวร

ความสุขที่ได้รับ หรือส่งเป็นของขวัญก็ดี สุขกินเลี้ยงปีใหม่ส่งท้ายปีเก่าก็ดี **เป็นความสุขไม่คุ้มค่าและไม่ถาวรอะไรนัก** บางที

บางรายอาจ**สุข** (สุก) ฝ่ายหนึ่ง แต่อีกฝ่ายหนึ่งอาจ**ดิบ**หรือ**ไหม้**ไปก็ได้ ใครจะไปตามรู้เห็น

นี่เป็นการรับพรความสุขปีใหม่อย่างไม่ผิดหวัง หากเราไม่ประพฤติตนตามหลักให้เกิดความสุข ๔ ข้อดังกล่าวนั้นแล้ว จะไปขอพรจากคนเฒ่าคนแก่หรือผู้ที่เราเคารพนับถือ เข้าวัดหาพระอาจารย์ กี่อาจารย์ก็เอาเถิด คงไม่สำเร็จผล นอกจากจะรักษาประเพณีอันดีงามไว้เท่านั้น

ส่วนปีเก่าที่เราส่งท้ายนั้นเล่า ก็โดยทำนองเดียวกัน คือว่า**ให้ตรวจดูความประพฤติของเราตามข้อปฏิบัติทั้งสี่ข้อที่ได้แสดงมาแล้วนั้น หากข้อใดเราได้ปฏิบัติมาถูกต้องดีแล้ว ก็จงรักษาไว้เพื่อเป็นพรปีใหม่ต่อไป และได้ชื่อว่าเราได้พรเหลือมาจากปีเก่า ไม่ขาดทุน**

คำว่า **ส่งท้ายปีเก่า**นั้น มิใช่เราจะส่งทั้งหมดทุกๆ อย่าง สิ่งที่ดีมีประโยชน์เราเก็บไว้ใช้บ้าง

ภาษาเมืองเหนือเขาเรียกว่า **"สังขารล่วง-ล่อง"** เป็นสำนวนที่ลึกซึ้งมาก แต่คนสมัยนี้ไม่ค่อยคิดและสนใจในคำพูดนั้นเท่าไรนัก

สังขาร หมายถึง **สิ่งปัจจัยปรุงแต่ง** ถ้าเป็น **รูป** ก็ได้แก่มนุษย์ สัตว์ เป็นต้น ถ้าเป็น **นาม** ก็ได้แก่ความคิดนึกปรุงแต่งภายในจิตใจของคนเรา เป็นต้น

คำว่า **ล่วง** หมายถึง อาการกิริยาที่ล่วงเลยหรือพ้นไป เก่าแก่ และ**ล่อง** หมายถึง อาการไปตาม เช่น ล่องตามกระแสน้ำไป ไหลไปสู่ที่ต่ำ

ความหมายก็พ้นล่วงเลยไปอย่างเดียวกัน ปีเก่าพ้นไป รูปร่างสังขาร ชีวิตคนเรา ก็สิ้นไปหมดไป

ฉะนั้น ความชั่วเหลวไหลทั้งหลายที่มีอยู่ในใจของเรา ที่ประพฤติไม่ตรงต่อหัวข้อ ความ ๔ ประการดังแสดงมาแล้วนั้น **จงปล่อยให้มันล่วง - ล่องเลยพ้นไปกับอายุสังขาร ชีวิตปีเก่าเสีย**

อนึ่ง ความผิดพลาดประการใดที่ได้ล่วงเกินด้วยทวารทั้งสาม จะด้วยเจตนาหรือไม่ก็ตาม ในบุคคลหรือในการงานใดๆ ก็ตาม

ทั้งสองฝ่าย จงได้ส่งไปพร้อมกับความสิ้นไปแห่งปีเก่านี้ให้หมดสิ้นเสีย แล้วตั้งต้นระวังสังวรปฏิบัติตามพรปีใหม่ต่อไป

แม้ในจิตของท่านทั้งหลาย หากยังมีนึกคิดเกลียด โกรธ เพ่งโทษปองร้ายใครอยู่ หรือได้พูดคำส่อเสียด กล่าวเท็จ ยุยงให้เขาแตกความสามัคคีซึ่งกันและกันก็ดี ความเลวร้ายทั้งหมดดังกล่าวมาแล้วนี้ก็ดี หรือความเลวร้ายนอกเหนือจากที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ก็ดี **ทุกๆ คนจงพากันส่งไปพร้อมกับความสิ้นไปแห่งปีเก่านี้เสีย**

นี่ปีเก่าก็เพิ่งจะพ้นไปไม่นานนัก หากทุกคนจะตามไปส่งก็ยังทัน

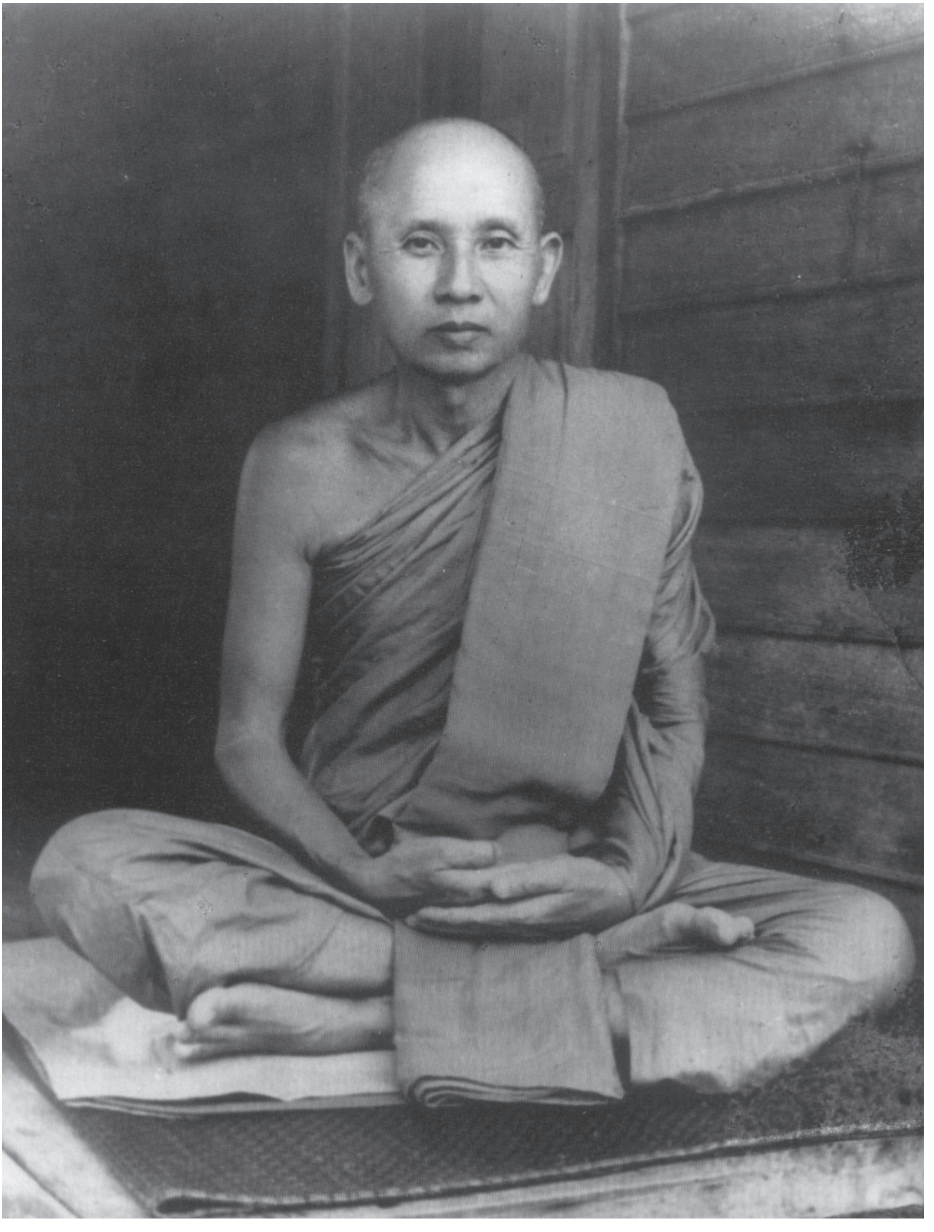
การส่งท้ายปีเก่า รับพรปีใหม่ ดังแสดงมานี้ จึงจะถูกต้องเป็นของแน่นอน **ผลของความสุขก็ถาวรดีกว่า**

เมื่อทำได้ดังว่ามานี้ โลกจึงจะเป็นสันติสุข

ไม่เพียงแต่ส่งเสียงไชโยๆ ขอให้ได้รับความสุขปีใหม่เท่านั้น แต่กายยังไม่ละบาป ปากก็ยังเหม็นกลิ่นน้ำเมาฟุ้งอยู่ ในใจก็ยังผูกพยาบาทอาฆาตแค้นเจ็บใจใครต่อใครอยู่ หาสำเร็จอันแท้จริงไม่

ดังแสดงมาในธรรมมิกถา อำนวยพรความสุขปีใหม่ ส่งท้ายปีเก่า เท่าที่แสดงมาแล้วนี้ หวังว่าพอจะเข้าใจ นำไปปฏิบัติได้เพื่อสำเร็จประโยชน์ดังความหวัง

เอวํ ก็มีด้วยประการฉะนี้ฯ

อายุ ๖๑ ปี พรรษา ๔๐ พ.ศ. ๒๕๐๖ วัดวิเวการาม จ.ขอนแก่น

กัณฑ์ที่ ๒

เนกขัม

แสดง ณ วัดเจริญสมณกิจ จังหวัดภูเก็ต
วันที่ ๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๖ ตอนค่ำ

ได้แสดงถึงเรื่อง**การทำทาน** และอานิสงส์ของการทำทาน ตลอดถึง**การรักษาศีล** และอานิสงส์ของการรักษาศีล **สำรวมอินทรีย์** จนถึง**หัดสมาธิภาวนาให้เกิดปัญญาวิปัสสนา** เป็นลำดับมาแล้ว

การฟังเทศน์ในตอนคืนวันนี้ จะต้องฟังด้วยความสงบ และได้ฟังเรื่องการทำทาน รักษาศีล ภาวนา อย่างแสดงมาแล้วนั้นด้วย **แต่ ทาน ศีล ภาวนา ที่จะฟังต่อไปนี้เป็น ทาน ศีล ภาวนา ที่มีอยู่ในภาวนาแห่งเดียวกัน**

แท้จริง ว่ากันโดยเฉพาะแล้ว **ภาวนา** คือการเสียสละ หรือที่เรียกว่า **เนกขัม**

คำว่า **สละ** หรือว่า **ออก** ก็ดี มิได้สละให้ใคร แต่สละในใจ ทำทานในใจ ทานของที่มีอยู่ในใจ **ทานแบบนี้มิใช่ทานของดิบของดี เป็นทานสิ่งที่ผู้รู้ทั้งหลายเห็นน่าเกลียด แต่เป็นสิ่งที่คนโง่ทั้งหลายปรารถนา**

ฉะนั้น การทำทานแบบนี้จึงไม่จำเป็นให้เฉพาะคนนั้นคนนี้ทอดผ้าบังสุกุลเลย เมื่อสละทอดบังสุกุลของไม่ดี **ศีล**ก็จะเกิดขึ้นในคนผู้ฉลาดทั้งหลาย เพราะศีลมิใช่ของคนโง่

ส่วน **สละ** หรือ **เนกขัม** การออกก็ดี มิได้ออกไปไหน ใครบวชก็มิได้ออกไปนอกโลกนอกฟ้า

พระพุทธเจ้าและพระสาวกทั้งหลาย ท่านออกบวชท่านก็บวชอยู่ในบ้านในเมือง อาศัยบิณฑบาต ฉันกับข้าวชาวบ้าน เหมือนดังภิกษุที่เห็นกันอยู่ในปัจจุบันนี้เอง

ที่ท่าน **ออก** หรือ **สละ** นั้น คือ**ออกจากสิ่งที่สกปรกท่านไม่ต้องการ อันได้แก่กามคุณทั้งห้า คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ซึ่งเป็นเครื่องยั่วยวนชวนให้ใจติดหลงมัวเมาต่างหาก**

ผู้เข้าถึง**ภาวนา**ทำจิตให้เป็น**สมาธิ**ได้แล้ว ไม่ว่าจะออกบวชหรือไม่ก็ตาม ย่อมเห็นโทษใน**เบญจกามคุณ** นี้เหมือนกันทั้งนั้น เรียกว่า**เนกขัมด้วยใจ**

ดังมีเรื่องในพุทธกาลว่า มีแม่บ้านคนหนึ่ง เห็นพระจำนวน ๓๐ รูป เดินรุกขมูลมาจวนจะเข้าพรรษา เกิดศรัทธาเข้าไปหา ไหว้แล้วถามถึงความต้องการของพระภิกษุเหล่านั้น ก็ได้ทราบว่า **ท่านต้องการเสนาสนะที่อยู่จำพรรษา** แกพร้อมด้วยลูกบ้านจึงจัดเสนาสนะถวาย

เมื่อพระภิกษุเหล่านั้นได้เสนาสนะแล้ว วันเข้าพรรษาพระเถระผู้ใหญ่จึงประชุมตั้งกติกาทำความเพียรกันว่า **พวกเราไม่อยู่รวมกันถึง ๒ รูป หากใครมีธุระอะไรแล้ว ขอให้มาตีระฆังสัญญาณที่ศาลานี้**

หลังจากเข้าพรรษาแล้วหลายวัน ยายแก่แม่บ้านคิดถึงพระของแกจึงได้หาของถวายพระ ให้คนใช้ถือตามหลังแกไป

พอไปถึงวัด เห็นศาลาว่างไม่มีพระอยู่ แกตกใจว่า**พระหายไปไหนหมด?**

พอดีเจอคนเฝ้าศาลายังอยู่ แกจึงถาม ได้รับคำตอบว่า**พระยังอยู่ เมื่อยายต้องการพบท่านแล้ว ตีระฆังสัญญาณ ท่านก็จะมาเอง**

แกก็ให้ตีระฆัง พอพระได้ยินเสียงระฆังต่างก็มากันคนละทิศละทาง ทำเอายายแกตกตะลึงงงงัน พร้อมกับอุทานในใจว่า **ตาย! พระของเราชะรอยจะทะเลาะกันเสียแล้ว เราไม่รู้ว่าเพราะเรื่องอะไรกัน?**

พอท่านมารวมกันเรียบร้อยแล้ว ยายแกคลานเข้าไปหาท่านผู้เป็นเถระถามว่า **ท่านทะเลาะอะไรกันจึงมิได้อยู่รวมกัน?**

พอท่านผู้เป็นหัวหน้าอธิบายให้ฟังว่า **พวกอาตมามิได้ทะเลาะอะไรกัน แต่แยกกันอยู่ทำความเพียรภาวนา**

แกจึงโล่งใจ แล้วก็สนใจในคำว่า **ภาวนา** แกจึงซักถามท่านว่า **คำว่าภาวนาๆ นั้นทำอย่างไรกันเจ้าคะ เช่นตัวดิฉันนี้จะทำได้หรือไม่?**

ท่านก็ตอบว่า **คือพิจารณาเกิดดับของอัตภาพอันนี้ โยมก็ทำได้ไม่เลือก**

โชคดี พอแกไปทำเข้าก็ได้ **ปรจิตตวิชา** คือ **รู้วาระจิตของคนอื่น** พระเหล่านั้นคิดนึกอะไรแกก็รู้ได้หมด

พอออกพรรษาแล้ว พระเหล่านั้นละอายใจ เกรงว่าแกจะรู้วาระจิตของตน เพราะเรายังเป็นพระปุถุชนอยู่ มันอาจคิดไปต่างๆ นานาก็ได้ **แล้วพากันไปเฝ้าพระศาสดา**

พอพระองค์ทรงทราบเหตุนั้นแล้ว จึงทรงบัญชาให้ **กลับไป ณ ที่นั้นอีก ทำความเพียรจนสำเร็จพระอรหันต์ทั้งหมด**

เรื่องนี้แสดงว่า **เนกขัม คือ การสละ หรือการออกจากกามคุณ ๕ มิใช่ทำได้แต่ผู้บวช หรือบวชแล้วจึงจะสละได้ ยายแก่**

แม่บ้านก็ยังสามารถบวชใจแกได้ก่อนพระเสียด้วยซ้ำ บวชกายแล้ว ใจยังไม่บวชเลย

นี่แหละ **เนกขัม** คือ การสละ หรือออก มิได้สละไปไหน ออกไปไหน สละแล้ว ออกแล้วก็อยู่ในโลกนี้กับเขาผู้ที่ยังไม่สละไม่ออกด้วยกัน **แต่มันเป็นการสละภายใน ออกภายใน กามคุณ ๕ มิได้มีติดอยู่ที่ใจของผู้นั้นต่างหาก**

ในเมื่อผู้นั้น **ยกเอารูปนามอันเป็นที่ตั้งของกามคุณ ๕ ขึ้นมาพิจารณาให้เห็นเป็นของเสื่อมสูญสิ้นไปเสมอ** เหมือนกับยายแก่แม่บ้านคนที่กล่าวนั้น

เมื่อแกมีความสมัครรักใคร่สนใจในอุบายที่พระสอนให้ แกไม่ประมาท เร่งทำความเพียรปรารภความสิ้นความเสื่อมแห่งอัตภาพของตน จนเบื่อหน่ายเห็นโทษในเบญจกามคุณ **จิตเข้าถึงภาวนาเอกัคตารมณ์ เกิดปรจิตตวิชา รู้วาระจิตของคนอื่นได้**

คราวนี้พวกเราเล่าจะทำอย่างไรจึงจะสละ หรือ**เนกขัม**ได้อย่างยายแม่บ้านคนนั้น ?

จริงอยู่ ทุกคนเกิดมาแล้วต้องได้**อัตภาพ**อันมีค่านี้มาพร้อมแล้วทุกคน ยายแม่บ้านคนนั้นก็เช่นเดียวกันกับพวกเรา และก็ต้องถนอมเลี้ยงรักด้วยกันทั้งนั้น

ฉะนั้น จึงยากอยู่สำหรับผู้มิได้พิจารณาให้เห็นสภาพตามเป็นจริงของมัน จะเห็นโทษของมันได้ เพราะมีหลายอย่างเป็นเครื่องปกปิดไว้ โดยเฉพาะก็คือ เห็นว่าเรายังเป็นหนุ่มเป็นสาว เราไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ เรายังไม่แก่ ยังไม่ตาย เป็นต้น

แต่ถ้าพิจารณาถี่ถ้วนแล้ว การที่เราถนอมเลี้ยงดู**อัตภาพ**อันนี้ด้วย **อาหารการบริโภค** เป็นต้น **ก็เพื่อบำบัดความทุกข์ คือ มันทุกข์**

อยู่แล้วจึงหาของมาบำบัด มิใช่ส่งเสริมความสุข

การหา**เครื่องนุ่งเครื่องห่ม** มาหุ้มห่อปกปิดมัน ก็คล้ายกับผ้าพันแผลของเน่าของปฏิกูลนั่นเอง

หา**เครื่องมุงเครื่องบัง** กันแดดร้อน ลม ฝน หรืออันตรายต่างก็คือเป็นการป้องกันทุกข์อันจะมาถึง

การแสวงหาหมอ หา**ยา** มารักษา ก็คือการยาแผล ยาเรือรั่วหลังคาบ้านรั่ว นั่นเอง

สรุปแล้ว **ปัจจัย ๔** ที่อัตภาพอันนี้อาศัยอยู่นั้น **เพื่อเป็นการบำบัดทุกข์ชั่วคราว มิใช่การแก้ทุกข์แท้ และเพื่อกันแตกมิใช่มันบุบสลายไปเร็ว**

ผู้ที่อาศัย **ปัจจัย ๔** นั้น ด้วยความเพลิดเพลินมัวเมา จึงได้ชื่อว่า **เป็นผู้หลงอยู่ในเบญจกามคุณ**โดยแท้

ท่านผู้มีปัญญาพิจารณาเห็นโทษแห่งอัตภาพอันนี้แล้วท่านก็ปกปักรักษาเลี้ยงดู อาบน้ำชำระขัดถู เหมือนกับผู้ที่ยังไม่เห็นโทษ **แต่ท่านทำโดยไม่เป็นไปเพื่อความเมาหลงลืมตัว ทำด้วยความไม่ประมาท มีสติ เห็นโทษอยู่เสมอ**

ถ้าจะเปรียบก็เหมือนกับคนป่วยเป็นแผล **อาหาร** คนไข้มิใช่รับประทานด้วยความหิวความอร่อย แต่เพื่อบำบัดให้มีกำลังพอทรงตัวอยู่ได้

ผ้านุ่งผ้าห่ม ถึงจะเป็นของดีและใหม่เอี่ยม มิใช่นุ่งห่มด้วยความหลงเพลิดเพลิน นุ่งห่มเพื่อปกปิดร่างอันซูบโซสกปรกต่างหาก

อาคารที่อยู่ ถึงแม้จะหรูหราโอ่โถงสักปานใดก็ดี คนไข้ที่ไปอยู่อาศัยนั้นมิได้อยู่ด้วยความสนุกสนานเหมือนการไปพักชายหาดชายทะเลเลย ไปอยู่ด้วยการจำเป็นเพื่อสะดวกแก่การรักษาไข้เท่านั้น

ยาที่กินก็เหมือนกัน มิใช่เป็นของเอร็ดอร่อยอะไร ถึงแม้บางอย่างจะเคลือบน้ำตาล ก็เพื่อให้กลืนง่ายสบายคอเท่านั้น ที่กินก็เพื่อประโยชน์แก่การบำบัดไข้

ทุกคนเกิดมาในโลกนี้แล้ว จำเป็นต้องไปกับโลกเขา หากทำผิดแปลกแตกต่างความนิยมประเพณีของเขา เขาก็หาว่าเราเป็นบ้า ประเดี๋ยวอยู่กับเขาไม่ได้

ฉะนั้น **จึงจำเป็นต้องเป็นไปกับโลกเขา แต่อย่าให้เมาหลงจนเกินขอบเขต มีสติเพ่งพิจารณาให้เห็นตามสภาพเป็นจริงอยู่เสมอ**

การเป็นอยู่ของผู้รู้กับผู้หลงผิดกัน ผู้หลงมิใช่หลงแต่ตัวคนเดียวเท่านั้น ยังทำให้คนอื่นพลอยหลงตามอีกด้วย

การหลงในความเป็นหนุ่มเป็นสาว ก็คือหลงเงาหลงงม หลงจมอยู่ในความแก่นั่นเอง แล้วก็ประดิษฐ์คิดแต่งรูปแก่แปรสภาพให้คนอื่นเห็นว่าเป็นหนุ่มเป็นสาวสวยงาม พลอยตามหลงอีกด้วย

หลงว่าตนไม่เจ็บไม่ไข้ คือหลงไถลผิดไปจากความเป็นจริงความจริงแล้ว ความไม่สบาย ไม่ว่าจะด้วยประการใด ทั้งหมดเรียกว่า **ไข้** ด้วยกันหมดทั้งนั้น

หลงว่าตนไม่ตาย ยิ่งเป็นการหลงงมงายใหญ่ สิ่งใดถ้าแปรจากสภาพเดิมแล้วเรียกว่า **ตาย** ทั้งนั้น เราแปรมาจากวัยต่างๆ ก็คือเราตายมาแล้วโดยลำดับ แต่กลับว่าตนยังไม่ตาย

ฉะนั้น ทุกคนขอได้พิจารณาตามอุบายดังได้บรรยายมานี้จึงจะเห็นโทษของ**อัตภาพ** อันนี้ อันเป็นที่ตั้งของ**กามคุณ ๕** จึงจะปล่อยวาง**อุปาทาน**เสียได้ แล้วจะเห็นอัตภาพอันนี้เป็นแค่เพียง**บัญญัติ**อันหนึ่ง ตามที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ว่า **ธาตุก็ดี ขันธ์ก็ดีมิใช่ตัวตน**

บุคคลอะไรเลย การพิจารณาแยกบุคคลออกให้เห็นสักว่าเป็นธาตุ ๔ ก็ดี เป็นขันธ์ ๕ ก็ดี เป็นวิธีการปล่อยวางความยึดถือมั่นในรูปกายได้อย่างดีที่สุด

จะเห็นชัดตามเป็นจริงหรือไม่ก็ตาม ขอให้ยึดแนวพิจารณานี้ไว้ให้มั่น อย่าประมาท เพียรพยายามพิจารณาอยู่เสมอ อาจได้ความรู้และความเห็นอันแปลกๆ เกิดขึ้นมาในความเพียรนั้นในวันหนึ่งจนได้

การปฏิบัติธรรม ถ้าทำไม่ถูกตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า หรือปฏิบัติถูก แต่เราไม่ทำ**ฉันทะ** ความพอใจในคำสอนนั้น ก็จะไม่เกิด**ความเพียร** (วิริยะ)

เมื่อขาด **ฉันทะ วิริยะ** ทั้งสองประการนี้แล้ว ก็จะไร้ผลอันตนปรารถนา แล้วจะมีแต่ความเบื่อหน่ายเกียจคร้านในการปฏิบัติธรรม นอกจากจะไม่เป็นกุศลแก่ตนแล้ว จะเพิ่มบาปโทษให้เกิดมีขึ้นอีกด้วย

นั่นคือ จะไปโทษคำสอนของพระพุทธเจ้าอันสมบูรณ์ด้วยเหตุผลและคุณค่าอย่างประเสริฐ ว่าปฏิบัติตามแล้วไร้ผล

เหมือนคำพูดของบางคนผู้ไม่เข้าใจในพระศาสนาว่า “บวชอยู่นานบาปมาก บวช ๒-๓ วันก็พอแล้ว” คือ การบวชนานมันท้อใจ ทำอะไรก็ไม่ถูกไม่เป็นกับเขา จับวอกจับลิงมาขังไว้ในกรง มันก็น่าเห็นใจ เป็นบาปแน่ เพราะความกลุ้มใจ

บวช ๒-๓ วันแรก กำลังศรัทธายังกล้าและไม่รู้จักอะไรเป็นอะไร บวชชนิดนั้นเขาถือว่า**บวชเอาบุญ** มิใช่**บวชให้รู้จักบาปบุญคุณโทษอะไร** เกือบจะถือเอา**ตัวเหลืองๆ** นั้นเป็น**ตัวบุญ** ไปอีกด้วยซ้ำ

ความคิดเห็นชนิดนี้ มันไกลจากหลักคำสอนของพระพุทธเจ้ามากเสียเหลือเกิน ซึ่งก็มีอยู่ในใจของเหล่าพุทธบริษัทเป็นจำนวนมากทีเดียว

แท้จริง **การบวชเป็นการบำเพ็ญบุญโดยแท้** ขอแต่ให้รู้ว่ามาบวชนั้นคือเรามาทำความงดเว้นจากการทำชั่วทุกประการ มีการฆ่าสัตว์เป็นต้น

งดเว้นจากการทำความชั่วมากกว่าฆราวาส แล้วจึงทำความพอใจในความดีของตนที่ตนได้ทำดีอยู่นั้น แล้วหมั่นพยายามรักษาความดีอันนั้นไว้ให้มั่นคง ก็จะเกิดความพอใจในของดีอันตนไม่เคยได้มาก่อน

บุญ คือ ความอิ่มใจ พอใจ ในการที่ได้เห็นความดีที่ตนได้บำเพ็ญแล้ว ก็จะเกิดมีขึ้นในตนของตน จึงจะเรียกว่า **บุญ**

ผู้เห็นบุญอย่างนี้ แม้จะต้องบวชอยู่ตั้งร้อยปีก็จะไม่บาป เห็นเป็นการบำเพ็ญบุญตลอดเวลา เขาบวชอยู่นาน ก็เหมือนการบวชของเขาครู่เดียว เปรียบเหมือนบุคคลประกอบธุรกิจ เมื่อได้รับผลเจริญก้าวหน้า เวลา ๑๒ ชั่วโมงของเขาเหมือนครู่เดียว เวลาของเขาเป็นของมีค่ามาก

การละชั่วทำดี เห็นเป็นบาป การไม่ทำดีละความชั่วก็ไม่เห็นเป็นบุญ เช่นนั้น ก็ไม่ต้องทำอะไรกันต่อไปอีกแล้ว

เมื่อพวกเราพากันมาหัดภาวนา พิจารณาความเป็นของ**ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา** แห่งอัตภาพอันนี้ หากยังไม่เห็นชัดเจนตามเป็นจริงก็ดี ก็ได้ชื่อว่าเราพากันมาเจริญภาวนาทำอุบายกัมมัฏฐาน ซึ่งแต่ก่อนเรายังมัวเมาหลงอยู่ ไม่เคยเจริญภาวนา

มาบัดนี้ เราได้เจริญอุบายนั้นให้เกิดมีในใจของเรา จึงควรทำความพอใจรักใคร่ เพียรพยายาม ทำไปเสมออย่าได้ท้อถ้อย

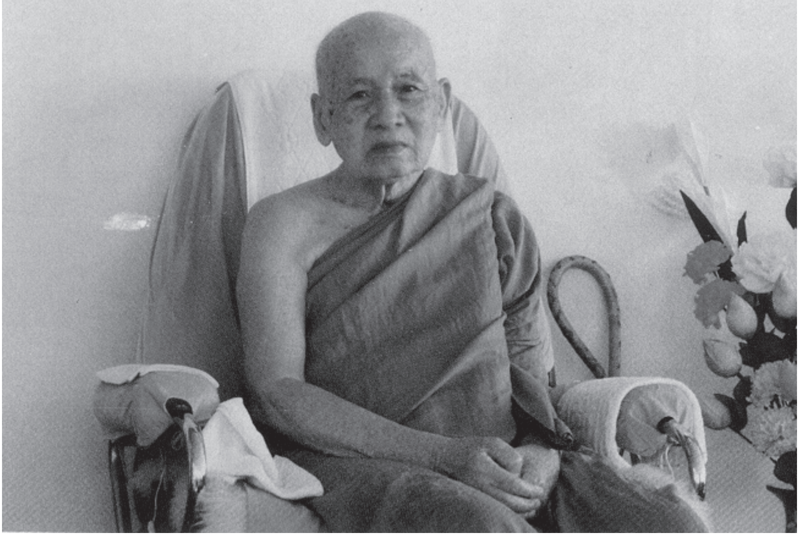
เมื่อทำไปจนเกิดความรู้แจ้ง เห็นชัดตามเป็นจริง เพราะความปล่อยวางในเบญจกามคุณ แล้วจะเกิดความปลื้มปีติอิ่มใจ เห็นตัวบุญเกิดขึ้นมาในใจของตนเองนั่นเอง นั่นแหละเป็น **ปรมัตถทาน** ทานอย่างอุกฤษฏ์ ได้อานิสงส์อย่างเลิศ

เมื่อจิตปล่อยวาง ไม่เพลิดเพลินหลงมัวเมาในกามคุณแล้วก็สงบเป็นปกติ เป็น **ศีลปรมัตถ์** พ้นจากอาสวะอย่างหยาบได้

จิตที่สงบ ละนิวรณ์ ๕ เข้าถึงเอกัคตา จนเป็นอัปนาสมาธิ ย้อนออกมาพิจารณาขันธ์ อันเป็นที่ยึดมั่นของอุปาทาน บังเกิดญาณเห็นอาการของขันธ์ทั้งภายนอกภายใน เป็นไปตามพระไตรลักษณ์ จิตก็จะหลุดพ้น ไม่ถืออะไรว่าเป็นเรา เป็นของของเราต่อไปอีก

รวมความแล้ว ทาน ศีล ภาวนา สงเคราะห์ลงเป็น เนกขัม คือ การสละออกจากกามคุณ ๕ และกองกิเลสบาปธรรม โดยสิ้นเชิง

แสดงธรรมิกถาก็สมควรแก่กาลเวลา **เอวํ** ด้วยประการฉะนี้ฯ

กัณฑ์ที่ ๓

ของมีอยู่ เหมือนไม่มี

แสดง ณ วัดเจริญสมณกิจ จังหวัดภูเก็ต
วันที่ ๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๖ ตอนค่ำ

วันนี้ไม่ใช่วันพระ แต่เป็นวัน ๔ ค่ำ ซึ่งเป็นวันอบรมกันเป็นพิเศษ ฉะนั้นต่อไปนี้จะได้แสดงธรรมว่าด้วย **ของมีอยู่เหมือนไม่มี** ให้ฟัง

อันของมีอยู่เหมือนไม่มีนี้ ท่านว่าไว้มี ๔ อย่าง คือ มีโคนม ๑ มีโคถึก ๑ ไปฝากไว้ให้เขาเลี้ยง มีภรรยาเอาไปฝากในตระกูลพ่อปู่ ๑ มีเงินให้เขายืม ๑ ของ ๔ อย่างนี้นั้นมีเหมือนกับไม่มี

นั่นเป็นของภายนอก ตั้งหลักสูตรไว้ให้เรานำมาคิดเทียบเข้ามาในตัวของเรานี้ ตัวของเราที่ว่า**เป็นเรา เป็นของของเรา** นั้น เป็นจริงหรือไม่? จะเหมือนกับของ ๔ อย่างที่ว่ามีเหมือนไม่มี อย่างไร ?

คนเราเกิดมาเป็นหญิงเป็นชายแล้ว ก็ถือว่านั่น**เป็นเรา เป็นของของเรา** แท้จริง**เป็นของสูญเปล่า** สมกับที่พระพุทธเจ้าตรัสว่าเป็น **อนัตตา** ทั้งนั้น

ที่ว่านั่นเป็นหญิง นั่นเป็นชาย หรืออะไรต่ออะไรนั้น เป็นเพียง**ชื่อสมมติ** ในวงที่รู้กันแคบๆ เท่านั้น

เช่น คำที่เรียกกันว่า **คน** ก็ดี ว่า**หญิง** ว่า**ชาย** ก็ดี จะรู้กันได้ก็แต่เหล่ามนุษยชาติเรานี้เท่านั้น สัตว์เหล่าอื่นเขาหาได้รับรู้ด้วยพวกเราไม่ เขาเห็นพวกเราเป็นอะไรก็ไม่ทราบ

เหตุนั้น โดยมากเขาจึงพากันกลัวพวกเรา ดังพวกเราที่กลัวสัตว์บางจำพวกที่ไม่เคยเห็นฉะนั้น

ดังเคยได้อธิบายมาให้ฟังแล้วว่า **ตัวคนเรานี้ เมื่อสิ่ง ๔ อย่าง คือ ธาตุทั้งสี่ ประกอบควบคุมกันเข้าแล้วก็เป็นรูปเป็นตัวขึ้นมา สิ่งทั้งสี่สลายตัวออกจากกันแล้ว รูปตัวก็ไม่มี เป็นธาตุ ๔ ตามเดิม**

แต่ถึงกระนั้น เมื่อได้รูปตัวอันนี้มาแล้ว ก็เข้ารับเลี้ยงดู ปกปักรักษา ทะนุถนอมด้วยความเอาใจใส่เป็นพิเศษ

เพราะความหลง ไม่รู้เท่าเข้าใจตามเป็นจริง เป็นเหตุให้มีอุปาทานเข้าไปถือมั่นว่า นั่นเป็นเรา นั่นเป็นของของเรา แต่รูปตัวอันนั้นก็หาได้รับรู้กับเราไม่ว่าเราหลงยึดถือเอามันเป็นของตัว

เรื่อง**รูป**ตัวเองที่ว่าเป็น**อนัตตา**นี้ ถ้าเราวางจิตของเราให้เป็นกลาง อย่าได้นึกคิดว่ารูปตัวอันนี้เป็นของเรา หรือเป็นของใครอะไรทั้งหมด แล้วมาตั้งสติพิจารณาให้เป็นธรรม จะเห็นได้ง่าย อย่างชัดเจนทีเดียว

คือ พิจารณาตาม**อาการ**ที่มันเป็นอยู่ทุกๆ อย่าง เช่น เราเลี้ยงดูถนอมหอมรักมันอย่างดีที่สุดก็ดี หรือเราเห็นโทษ เกลียดชังมันอย่างขนาดหนักก็ดี นี่**เรื่องของเราที่มีต่อมัน**

คราวนี้**เรื่องของรูปกายที่มีต่อเรา** เราจะพยายามรักษาสุขภาพอนามัยให้ดีที่สุด ก็รักษาได้เพียง**เปลี่ยนหน้าความเจ็บ**เท่านั้น เช่น เจ็บในเวลานั่ง เราจะต้องนอน เจ็บเวลานอนเราจะต้องลุกเดิน เจ็บในขณะเดิน เราจะต้องยืนหรือนั่ง เปลี่ยนเจ็บอยู่อย่างนี้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง หรือตลอดวันตาย (หมายถึง **ป่วยในอิริยาบถ ๔**)

หากเจ็บไข้ด้วยโรคอื่น มีเป็นไข้ เจ็บหัว ปวดท้อง เป็นต้น ก็เช่นเดียวกัน แต่นั้นเป็นอาการ**เจ็บจร**มาเป็นครั้งคราว

เจ็บดังกล่าวมาเบื้องต้นเป็นการ**เจ็บประจำ** ซึ่งใครจะแก้ไขไม่ได้

ความตาย ก็เหมือนกัน ไม่ว่าหนุ่ม แก่ เด็กเล็กแดง แม้แต่อยู่ในครรภ์ของมารดา ซึ่งพ่อแม่ยังไม่ได้เห็นหน้าเลย ก็ตายได้ ใครจะร่ำไห้บ่นทุกข์อย่างไร **ความตายมันไม่รับรู้ทั้งนั้น**

นี่แสดงให้เห็นอย่างชัดแจ้งไม่มีเรื่องปิดบังอำพรางแล้วว่า **รูปกายอันนี้เป็นของที่ไม่ใช่ของใคร ไม่อยู่ในอำนาจของใครทั้งนั้น**

ตาที่มองเห็นรูปสวยๆ น่ารัก **ตา**มันรักสวยยินดีพอใจด้วยหรือ? ถ้าหากตารู้จักรักรูปสวยงามและพอใจแล้ว คนตาบอดก็คงจะหมดความชอบรูปสวยงามได้แล้ว

หูฟังเสียงก็เช่นเดียวกัน **อายตนะทั้ง ๖** เมื่อพิจารณาโดยนัยนี้ทั้งหมดแล้ว เขาจะไม่ได้รับประโยชน์อะไรจากการสัมผัส**อายตนะภายนอก**เลย

ที่**เห็นรูป** และ**ฟังเสียง**ได้ เป็นต้น นั้น เป็นเพียงแสงสะท้อนคลื่นของเสียงกระทบ เป็นต้นเท่านั้น ส่วน**ตา** และ **หู** เป็นแต่เพียงแว่นขยาย หรือลำโพง เท่านั้น หาได้มีส่วนอะไรกับเขาไม่

ตา หู เป็นต้น ก็มิใช่ของเรา และก็มิใช่ของมันเองอีกด้วย เพราะมันเองก็ไม่มีสิทธิ์เสรีแก่ตัวเอง เพียงแต่เป็นเครื่องมือของคนอื่นเท่านั้น

ถ้าเช่นนั้น **ก็ใครเล่าเป็นผู้เห็นรูป ฟังเสียง เป็นต้น? วิญญาณ**ต่างหาก เป็นผู้เห็นรูป ฟังเสียง เป็นต้นเหล่านั้น แต่แล้ว**วิญญาณ** ก็ไม่ได้อะไรจากการเห็นและการได้ฟังเสียงนั้นๆ

วิญญาณ ทำหน้าที่เพียงเป็นผู้รู้ในการเห็นรูป ฟังเสียง ฯลฯ และหน้าที่อื่นๆ อีก แล้วก็หมดหน้าที่ของ**วิญญาณ**ไป เหมือนกับลมมาปะทะต้นไม้ให้ปรากฏว่ามีลมเท่านั้น แต่ลมก็มิได้ติดอยู่ที่ต้นไม้นั้น

แล้วใครเล่าที่ว่ารูปสวยงามน่ารักน่าใคร่น่าพอใจ เสียงไพเราะน่าเพลิดเพลินสนุกจริง?

สัญญา สังขาร กับ **เวทนา** ๓ อย่างนี้เป็นผู้รับหน้าที่ต่อ แล้วทั้งสามนั้นได้อะไร ก็ไม่ได้อะไร

สัญญา เป็นเพียงประมูลได้ สังขาร เป็นผู้รับเหมาก่อสร้าง เวทนา เป็นเพียงผู้รับค่าจ้างเท่านั้น ตกลงก็ไม่มีใครได้อะไร

ถ้าอย่างนั้น **ค่าแรงงานใครเป็นผู้จ่าย?** ก็ **จิต** นั่นแหละเป็นผู้ใช้จ่าย เมื่อ**จิต**ได้รับค่าแรงงานอันเวทนาหยิบยื่นให้แล้ว **จิต**ก็จะใช้จ่ายไปดูรูป ฟังเสียงอีก ยิ่งใช้จ่ายมากเท่าไรก็จะได้ค่าแรงงานมากเท่านั้น

ค่าแรงงานที่จิตได้นั้นเป็นค่าแรงงานลม เพราะจิตก็ไม่มีวัตถุเป็นตัวลมเหมือนกัน ลมได้ลมมาเป็นสมบัติก็ไม่มีวันอิ่มวันเต็มได้ ตกลงลมได้ลม ลมยึดลม ลมเกิดขึ้นแล้วลมก็ดับไปเอง ไม่มีใครเป็นคนได้เป็นคนเสีย เป็นอันจบกันที

เรื่อง **ของมีอยู่เหมือนกับไม่มี** มันเป็นอย่างนี้ **ว่าไม่มีก็ปรากฏอยู่ ว่ามีก็ไม่เห็นได้อะไร**

เมื่อไม่ได้ ไม่เห็นผล แล้วทำอย่างไร? ตามธรรมดาก็ต้องล้มเลิกกัน แต่เรื่องของ**อนัตตา** แล้ว ไม่รู้จักล้มเลิกเป็น ยิ่งทำไม่เห็นก็ยิ่งทำ จนเรียกว่า **หลง** ว่า **เมา** จน**ควันหลงควันเมาเข้าตาก็ไม่เห็นเอาเสียเลย**

มีปัญหาต่อไปว่า **เมื่ออะไรๆ ก็เป็นอนัตตา และไม่มีใครได้ใครเสียแล้ว ก็อะไรจะมาหลงมาเมาอยู่อีกเล่า?**

ความหลงความเมา**อนัตตา**นั่นแหละยังเหลืออยู่ ถ้าหากรู้**อนัตตา**เสียแล้ว ความหลงความเมาก็หายไป **อัตตา**และ**อนัตตา**ก็ไม่มีคราวนี้ **ของไม่มีกลับมีขึ้น** คือ ตาเห็นรูป หูฟังเสียง เป็นต้น ดังได้อธิบายมานั้น ต่างก็ไม่มีของใครและไม่มีผู้ได้ผู้เสีย **เป็นแต่ของเหล่านั้นสืบเนื่องเป็นปัจจัยแก่กันและกัน แล้วทำให้เกิดปฏิกิริยาขึ้นมาเป็นไปในรูปต่างๆ** ทำให้จิตหลงเข้าใจผิด เข้าไปยึดถือเอาด้วยอาการต่างๆ ที่เรียกว่า **อัตตานุทิฏฐิ** เลยกลายเป็น**กิเลส**

อุบายแยก**อัตตา** ถือว่ามีตนมีตัวด้วยความเข้าใจผิด เป็นเส้นชีวิตของสัตว์ทั้งหลายแต่ตั้งโลกมา โลกอันนี้จะตั้งเป็นโลกอยู่ได้ก็เพราะ**ความถือ**นั้น

ศาสดาในโลกทั้งหมดก็ต้องมีมติอย่างนั้น **พระพุทธเจ้าองค์เดียวเท่านั้นที่ผู้ทรงรู้เห็นอุบายนี้ก่อนคนอื่นๆ**

ฉะนั้น เป็นโชคดีแล้วที่พวกเราพากันได้พระศาสดาที่มีหูตาสว่างกว่าศาสดาอื่นๆ และพวกเราก็ได้มาเลื่อมใสตั้งใจปฏิบัติตามคำสอนของพระองค์

ยังเหลืออย่างเดียวว่า ทำไฉนพวกเราจะเข้าถึงธรรมของพระองค์เห็นรูปกายอันนี้เป็นอนัตตา ตามที่พระองค์ท่านแสดงไว้

เมื่อพวกเราพากันหยิบยกเอารูปกายตัวตนอันนี้ขึ้นมาพิจารณาตามนัยที่ได้แสดงมาแล้วข้างต้น ก็คงไม่เป็นของเหลือวิสัย อย่างน้อยอาจมองเห็น**ทางแห่งอนัตตา เพราะอุบายนี้เป็นทางตรงเข้าถึงความเป็นจริงทุกประการ**

ดังได้แสดงมา สมควรแก่เวลา **เอวํ** ฯ

กัณฑ์ที่ ๔

ภาวนา - สมาธิ

อบรมพระภิกษุ สามเณรในวัดเจริญสมณกิจ จังหวัดภูเก็ต
วันที่ ๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๖ ตอนค่ำ

การฟังเทศน์ในแนวภาวนา ที่จะให้หายสงสัยกันเด็ดขาด เป็นของทำได้ยาก ถ้าหากพวกเราภาวนาไม่เป็น

ผู้ภาวนาเป็นแล้ว ยึดอุบายภาวนาของตนให้เป็นหลักไว้ดีแล้ว ท่านจะเทศนาอะไร ใครจะว่าที่ไหน ใจมันไม่ได้ยึดเหนี่ยว แต่อุบายนั้นๆ จะมาเข้ากับอุบายของเรา ทำให้เกิดความสว่างแจ่มแจ้งหายสงสัยไปเอง

สำหรับผู้ที่ยังภาวนาไม่เป็น จิตจะต้องส่ายหาอุบายเป็นเครื่องอยู่ของตน แล้วก็จะลังเลใจ พอได้รู้จากตำรา ได้ข่าวจากคนพูด คิดนึกโดยคาดคะเนว่านั้นดีนี่ดี ที่โน้นอาจารย์มีชื่อเสียงโด่งดัง แล้วก็วุ่นวายคาดหมายไปต่างๆ นานา จับหลักอะไรไม่ได้ ยิ่งคิดยิ่งส่งก็ยิ่งจะเกิดความสงสัย ทำจิตใจให้วุ่นไปหมด

เพราะหลักธรรมที่แท้มิได้เกิดจากความคิดที่ส่งออก แต่เกิดจากการคิดค้นตรงเข้ามาหาของจริงที่มีอยู่ในตัวนี้

เมื่อเราค้นเข้ามาหาของจริงในตัวนี้แล้ว จิตก็เป็นสมาธิ (คือคิดค้นอยู่ในที่อันเดียว) ต่อนั้นไปทุกสิ่งทุกอย่างที่ผ่านเข้ามาในรัศมีของจิตก็จะกลายเป็นอุบายให้เกิดเป็นธรรมไปทั้งหมด

มีตัวอย่างสมัยครั้งพุทธกาล **บัณฑิตสามเณร** อายุ ๗ ขวบ ลูกศิษย์ของท่าน**พระสารีบุตร** ได้เห็นเขา**ขุดเหมืองเข้านา** ได้เห็นเขา**ถากไม้** เห็นเขา**ดัดลูกศร**

ท่าน**น้อมเข้ามา**อบรมจิตของท่านให้มันเป็นไปตามบังคับ ให้เหมือนกับเขาบังคับของซึ่งหากวิญญาณไม่ได้เหล่านั้นให้เป็นไปตามประสงค์ **จนได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์**

ก็สิ่งทั้งสามนั้นเป็นธรรมอะไร วัตถุภายนอกแท้ๆ แต่เมื่อท่านน้อมนำเข้ามาพิจารณาเป็นอุบายอบรมภายในใจของท่านเอง เลยได้ผลอย่างสุดยอด

พุทธวัจนะ คำสอนของพระองค์ มีมากถึงแปดหมื่นสี่พันพระธรรมขันธ์ ตามที่ท่านกำหนดไว้แต่ละหมวดละข้อ หรือแต่ละขันธ์ล้วนแต่เป็นของดี ท่านโบราณาจารย์เคยปฏิบัติได้รับผลสำเร็จมาแล้วทั้งนั้น จึงได้รวมตั้งไว้เป็น**ปริยัติ** เพื่อเป็นบทศึกษาแก่อนุชนสืบมา

ธรรมเป็นของดีแล้ว แต่เราปฏิบัติดียังไม่พอที่จะเป็นรากฐานให้เกิดธรรมของดีได้

มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ เป็นของผู้ปฏิบัติที่มีสัมมาสมาธิเป็นรากฐาน

อริยสัจธรรมทั้งสี่ คือ ทุกข์ ๑ สมุทัย ๑ นิโรธ ๑ มรรค ๑ เป็นวิชาของสัมมาสมาธิอย่างถูกต้อง

ทุกข์ ทั้งหลาย มี ชาติทุกข์ เป็นต้น มีอยู่ แต่ผู้จะ**เข้าไปรู้แจ้งเห็นจริง** ในทุกข์ทั้งหลายเหล่านั้นไม่มี

สมุทัย มีความทะยานอยากในความใคร่ เป็นต้น มีอยู่ แต่ผู้จะเห็นโทษในสมุทัยนั้นแล้ว**ละเสีย**ไม่มี

นิโรธ คือ ความเข้าไปดับซึ่งรากธรรม เป็นต้น มีอยู่ แต่จะ**เข้าไปดับ**ไม่มี

มรรคมีองค์ ๘ อันเป็นทางยังผู้ดำเนินตามแล้วให้พ้นทุกข์ได้ มีอยู่ แต่ผู้จะ**ดำเนินตาม**ไม่มี ทางจึงเป็นทางว่างหาผู้สัญจรไม่มี ก็เพราะขาด**สัมมาสมาธิ** อันเป็นรากฐานที่มั่นคง

ความจริง **อริยสัจ** คือ **ทุกข์** และ **สมุทัย** มีอยู่พร้อมแล้วในตัวของเราทุกๆ คน ทั้ง**ทุกขสัจ** มี ชาติ เป็นต้น ทุกๆ คนก็มีมาแล้วทั้งนั้น แต่คนเราไม่ทำความรู้ ปล่อยวางละเมินไปเสีย เห็นว่ามันเป็นของไม่ดีไม่น่าพอใจ ไม่อยากได้ ก็เลยไม่สนใจ ไม่นำมาพิจารณา

แต่หากได้รู้ไม่ว่า นั่นเป็นของจริง ของประเสริฐ เมื่อเกิดขึ้นในดวงใจของบุคคลใดแล้ว ผู้นั้นถึงแม้จะเป็นปุถุชน ก็จะกลายเป็น**พระอริยเจ้า**

ไปตามเอาแต่สุขจอมปลอมมากลบทุกข์ที่แท้จริงไว้ เวลาทุกข์ที่แท้จริงประดังปรากฏออกมาจริงจังเข้า สุขหลบหน้าหายตัวไปหมด ช่วยอะไรไม่ได้ ปล่อยให้เราเดือดร้อนเป็นทุกข์อยู่แต่คนเดียว

โทษแห่งการไม่นำเอาทุกข์มาพิจารณาให้เห็นตามเป็นจริง มันเป็นเสียอย่างนี้

ผู้ที่นำเอาทุกข์มาพิจารณาให้เห็นตามเป็นจริงแล้ว ทุกข์ทั้งหลายจะไม่เข้ามาเบียดเบียนเขาได้ เพราะความรู้จริงเห็นจริงเสียแต่เบื้องต้น ทุกข์เลยเป็นของธรรมดา เป็นสภาวธรรมมีอยู่ประจำโลก ทุกคนเกิดมาแล้วหนีไม่พ้น

ใครจะร้องไห้เป็นทุกข์หรือไม่ ทุกข์มันก็เป็นอยู่อย่างนั้น

ทางที่จะพ้นได้ มิใช่เมื่อทุกข์มาถึงเข้าแล้ว เป็นทุกข์ร้องไห้

คร่ำครวญ แต่จะต้องละตัวเหตุ คือ **ความทะยานอยาก** มีอยากใคร่ในกาม เป็นต้น เสีย ที่เรียกว่า **สมุทัย** คือความทะยานอยากใคร่ในกาม เป็นต้น ซึ่งมีอยู่แล้วในใจของพวกเราทุกๆ คน

แต่พวกเราเห็น**สมุทัย**เป็นของหวาน ไม่เข้าใจว่าเป็นของศัสตรายาพิษ จึงพากันรับประทานเข้าไปด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลินมาก

แต่เมื่อมันทำพิษติดคอเข้าแล้ว ทุกๆ คนจะพากันดิ้นด้าวระทมทุกข์ ต่างก็ช่วยอะไรกันไม่ได้

เมื่อเหตุและผลของจริงเบื้องต้นมีอยู่ในตัวของเราอย่างนี้แล้ว แต่เราไม่เอามาพิจารณาให้รู้เห็นตามเป็นจริง เหตุและผลอันไม่มีอยู่ในตัวของเรา (คือ นิโรธ และมรรค) แต่เราจะต้องเจริญให้เกิดมีขึ้น เมื่อเราไม่เจริญก็เกิดมีไม่ได้

นี่พูดถึงเรื่อง **ภาวนาไม่เป็น** มันเป็นอย่างนี้

แต่เมื่อผู้ภาวนาเป็น มีสัมมาสมาธิเป็นหลักฐานมั่นคงแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างที่ผ่านเข้ามาในรัศมีของจิต ก็จะกลายเป็นอุบายให้เกิดปัญญารู้แจ้งเป็นธรรมไปหมด ดังแสดงมาแล้วข้างต้น

เหตุและผลอันไม่มีอยู่ในตัวของเรา (คือ นิโรธ และ มรรค) เราไม่ต้องไปแสวงหาที่อื่นมาเจริญอีกแล้ว แต่เป็นการเจริญมรรค (คือ ความเห็นชอบตามเป็นจริง) อยู่แล้ว

เมื่อเจริญเกิดขึ้นแล้ว ความโง่ความเขลาในความอยากทั้งหลายมันก็หมดไปเอง

ฉะนั้น จะขอบอกให้ทราบอีกทีว่า เมื่อจะฟังเทศน์เอาอุบายภาวนาหาความสงบจนให้เกิด**สัมมาสมาธิ**กันจริงๆ แล้ว ขออย่าได้ไป

ตื่นเต้นส่งส่ายไปหาเรื่องอุบายนั่นนี่ หรือวิธีนั้นวิธีนี้ให้มันยุ่งยากไปมากเลย ไม่เป็นผลดอก

การภาวนาเป็นเรื่องตัดภาระให้น้อยลงทุกๆ วิถีทางจนไม่เหลือ แม้แต่อารมณ์ที่เรายกขึ้นพิจารณาอยู่นั้นก็จะต้องเปลี่ยนสภาพไป เป็นอารมณ์ของภาวนาโดยเฉพาะ มิใช่อารมณ์อุบายยกขึ้นมาพิจารณาอย่างเบื้องต้น แต่มันเป็นของจริงเกิดจากการภาวนาโดยเฉพาะ **ซึ่งผู้ภาวนาเท่านั้นจะรู้ได้ด้วยตนเอง**

การทำภาวนามี ๒ วิธีด้วยกัน ได้เคยอธิบายให้ฟังมาแล้วหลายครั้งว่า

วิธีที่ ๑ เรา**ปล่อยวางอารมณ์**ทั้งหมดไม่ให้มีอะไรเหลืออยู่ที่ใจพร้อมๆ กับอัดลมหายใจเข้าไปแล้วปล่อยวางลมหายใจออกมา แล้วตั้งสติกำหนดเอาแต่ผู้รู้ **จะไปตั้งอยู่ตรงไหนแล้วแต่ความถนัดของตน**

แบบนี้ทำได้ง่าย สบาย แต่ไม่มีหลักหนักแน่น ได้ชั่วขณะหนึ่งแล้วก็ส่งส่ายไปตามอารมณ์ที่ตนชอบเสีย

วิธีที่ ๒ ให้**หยิบเอาอารมณ์**อันใดก็ได้ ซึ่งเป็นอารมณ์ที่มันเคยทำความกระเทือนใจให้เราเกิดความสลดสังเวช จิตของเราเคยไปจดจ่ออยู่เฉพาะในเรื่องนั้นมาแล้ว

เช่น เราเคยพิจารณาเห็นโทษทุกข์ในความเกิด - แก่ - เจ็บ - ตายเป็นต้น

เรายกเอาเรื่องนั้นขึ้นมาพิจารณาค้นคว้าทบทวนกลับไปกลับมาไม่ให้จิตแลบออกไปจากเรื่องนั้น จนเข้าไปรู้เรื่องความเป็นอยู่ เป็นมาและเป็นไป ของในเรื่องนั้นละเอียดถี่ถ้วน

แล้วจะเกิดมีอาการ ๓ อย่าง อย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นมา ณ ที่นั้นอย่างแปลกประหลาด คือ : -

ความชัดเจนแจ่มแจ้ง อันมิใช่เกิดความนึกคิดคาดคะเน และได้สดับศึกษามาจากคนอื่น **แต่มันเป็นความรู้ที่ชัดเจนอันประกอบด้วยปีติปราโมทย์ที่เกิดเองเป็นเอง อันใครๆ จะแต่งเอาไม่ได้ ๑**

มิฉะนั้น**จิตก็จะหดตัวเข้าไปสงบนิ่งเฉยอยู่** โดยไม่คิดอะไรแม้แต่ความคิดที่คิดค้นอยู่นั้นก็พักหมด ๑

บางทีสงบนิ่งเข้าไปอยู่ในที่แห่งหนึ่งเฉพาะจิตอย่างเดียว บางทีก็รู้เฉพาะตัว แต่ความรู้อันนั้นมิใช่รู้อย่างที่เราพูดกันถูก หรือบางทีก็ไม่รู้ตัวเสียเลย คล้ายๆ กับหลับ ที่เรียกว่า **จิตเข้าภวังค์** อาการเหล่านั้นใครๆ จะทำเอาไม่ได้ แต่เมื่อภาวนาถูกต้องดังแสดงมาแล้ว มันก็จะเกิดขึ้นมาเอง ๑

อาการทั้งสามอย่างนี้ มิใช่จะเกิดเหมือนกันหมดทุกๆ คน และทุกๆ อาการก็หาไม่ บางคนก็เป็นและเป็นครบ บางคนก็เป็นอย่างสองอย่าง

เรื่องของ**การภาวนา**นี้ พิสดารมาก หากจะนำมาพรรณนาไว้ ณ ที่นี้ จะเป็นหนังสือเล่มเขื่องเล่มหนึ่ง ที่แย้มให้เห็นเพียงเล็กน้อยนี้ก็เพื่อแนะให้ทราบว่า **ผู้ภาวนาเป็นแล้วจะเป็นอย่างนั้น**

แบบที่ ๒ ที่ให้หยิบเอาความเกิด - แก่ - เจ็บ - ตาย ขึ้นมาพิจารณานี้ เป็นการหัด**สมถะ** และ **วิปัสสนา** ไปในตัว

ถ้า**ผู้ที่มีนิสัยวาสนา**แล้วเป็นไปได้รวดเร็ว ถ้า**นิสัยพอประมาณปานกลาง** บางทีก็จะหนักไปทาง**สมถะ** จิตเข้าหาความสงบ มีอาการ ๓ อย่าง ดังแสดงมาแล้ว

ถึงอย่างไร การพิจารณาอย่างนี้ย่อมมีคุณานิสงส์มาก เพราะพิจารณาให้เห็นสภาวะเป็นจริง ถึงไม่ได้ปัญญาขั้นละเอียด แต่ก็ยังรู้เท่าเข้าใจตามความเป็นจริง แล้วค่อยๆ **วางอุปาทาน** ลงได้โดยลำดับ

การยกเอาความเกิด - แก่ - เจ็บ - ตาย ขึ้นมาพิจารณานั้น เป็นอุบายของการภาวนาโดยแท้ อย่าได้สงสัยว่าเราไม่ได้ภาวนา

อุบายภาวนา คือการที่หยิบยกเอากัมมัฏฐานบทใดบทหนึ่งขึ้นมาพิจารณา เมื่อจิตแน่วแน่ลงสู่อารมณ์อันเดียวจนเข้าเป็นภวังค์ เรียกว่าจิตเข้าถึงภาวนาแล้ว

ฉะนั้น การที่เรายกเอาความ เกิด-แก่ - เจ็บ - ตาย ขึ้นมาพิจารณา จิตของเราจดจ่ออยู่ในเรื่องนั้นอยู่อย่างเดียว เรียกว่าเรากำลัง**เจริญภาวนา**อยู่แล้ว **ขอให้ยินดีพอใจในจิตของตนที่เป็นอยู่นั้นเถิด จิตก็จะได้แน่วแน่และเกิดปีติปราโมทย์จนละเอียดลงไปโดยลำดับ**

ผู้ไม่เข้าใจเรื่องภาวนามักจะสงสัยต่างๆ นานา แล้วก็ปรุงแต่งไปว่าภาวนาจะต้องเป็นอย่างนั้น เห็นอย่างนี้ แล้วจัดระดับชั้นภูมิของตนๆ ไว้ก่อนภาวนา เมื่อจิตไม่เป็นไปตามสังขารก็เลยฟุ้งซ่าน เกิดความรำคาญ

สังขารเป็นผู้ลวง จะไปแต่งภาวนาไม่ได้ โดยเฉพาะแล้ว **สังขารเป็นอุปสรรคแก่การภาวนาอย่างยิ่ง** ฉะนั้น เมื่อยังละสังขารไม่ได้ตราบใดแล้ว ไม่มีหวังจะได้ประสบรสชาติของการภาวนาเลย

ที่สุดฟังเทศน์หรือยกอุบายใดขึ้นมาพิจารณาก็ไม่เป็นผล มีแต่ความลังเลใจ ธรรมทั้งหลายแปดหมื่นสี่พันพระธรรมขันธ์ก็จะไม่มีคุณค่าแก่เขา แม้เท่าที่เขาได้ส่ายตาไปมองดูรูปที่สวยๆ ขณะแวบเดียว

ผู้ที่ท่านช่างคิดค้นหาข้อเท็จจริงทั้งหลาย ท่านไม่ใช้สัญญาออกหน้า แต่ท่านใช้เหตุผลและปรากฏการณ์เฉพาะหน้าเข้าค้นคว้าพิจารณา จึงได้ผลสมประสงค์

ธรรม หรือ **วิธีเจริญกัมมัฏฐาน** มิใช่เป็นของมีโครงการอะไร ขอแต่ให้หยิบยกเอาเหตุผลหรือสิ่งปรากฏการณ์นั้นๆ มาพิจารณาให้เข้าถึงหลักของจริง ก็เป็นอันใช้ได้

ที่มีพิธีรีตอง และโครงการมากๆ นั้น ล้วนแล้วแต่ว่าตามความจริงของท่านที่ท่านได้สำเร็จมาแล้วทั้งนั้น

ฉะนั้น ยิ่งนานและยิ่งมีผู้ค้นพบของจริงมากเข้าเท่าไร วิธีและโครงการหรือตำราก็ยิ่งมากขึ้นจนผู้ศึกษาภายหลังทำตามไม่ถูก ก็เลยชักให้สงสัย บางคนพาลหาว่าตำราไม่ได้เรื่องอย่างนี้ก็มี

ถ้าหากทำตามดังแสดงมาแล้ว คือยกเอาความจริง เช่น เกิด - แก่ - เจ็บ - ตาย ขึ้นมาพิจารณาให้เห็นเป็นจริง จนเป็นภาวนาสมาธิขึ้นมาแล้ว โครงการหรือวิธีการทั้งหลายแหล่ จะมากสักเท่าไรก็เป็นแต่เพียงกระจกเงาเท่านั้น หาใช่ตัวจริงไม่

ด้วยเหตุนี้ สาวกของพระพุทธองค์จึงได้สำเร็จมรรคผลด้วยอุบายแปลกๆ ไม่เหมือนกัน

ขนาดแสงไฟในดวงเทียนจะมีธรรมอะไร ใครๆ เขาก็ใช้กันอยู่ทั่วบ้านทั่วเมือง ก็ไม่เห็นจะวิเศษวิโสได้สำเร็จมรรคผลอะไร

แต่ภิกษุณีชื่อ **ปฏาจารา** จุดเทียนบูชาในวิหาร แล้วเพ่งดูแสงเทียน ยึดเอาอาการแสงเทียนพลุ่งขึ้นด้วยกำลังแรงไฟแล้วย่อยยับๆ ลงมาด้วยความอ่อนกำลังของมันเองอยู่อย่างนั้นเป็นอารมณ์ น้อมเข้ามาเทียบกับอายุขัยและวัยในอัตภาพของตน จนเห็นเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ในสังขารทั้งหลาย **ที่สุดจนสำเร็จเป็นพระอรหันต์เพราะไฟนั้น**

นี้เป็นตัวอย่าง **ท่านยกเอาแสงเทียนขึ้นมาพิจารณา** เห็นเป็นของไม่เที่ยงตามลักษณะที่มันพลุ่งขึ้นแล้วย่อยยับๆ หดตัวลงตามความเป็นจริง แล้วหมดความลังเลสงสัยในธรรมทั้งปวง ธรรมอื่นๆ ไม่ต้องไปตามพิจารณา แต่มันมาปรากฏชัดในที่แห่งเดียวแล้ว

บัณฑิตสามเณรลูกศิษย์ของท่านพระสารีบุตร ท่านเห็นเขาไขน้ำใส่นามันไหลไปตามเหมือง ท่านนำมาพิจารณาว่า น้ำเป็นของไม่มีจิตใจ แต่ก็ไหลไปตามคลองได้ตามประสงค์ **จิตของเราเมื่อทรมานให้อยู่ในอำนาจก็จะทำได้**

เห็นเขาถากไม้ ดัดลูกศร เขาหลิ่วตาข้างเดียวดูที่คดที่ตรง ท่านก็นำมาพิจารณาว่า ผู้ฝึกจิต ถ้าทำจิตให้มีอารมณ์หลายอย่างก็จะสงบไม่ได้ และไม่เห็นสภาพของจิตตามเป็นจริง **ถ้าทำจิตให้ดิ่งแน่วแน่อยู่ในอารมณ์อันเดียวแล้ว จิตก็มีกำลังเบ่งรัศมีแห่งความสว่างออกมาเต็มที่ มองสภาพของจิตตามเป็นจริงได้ ว่าอะไรเป็นจิต อะไรเป็นกิเลส อะไรเป็นของควรละ**

ผลที่สุดท่านก็ได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์เพราะอุบายอันนั้น

นี่แหละความละเอียดและเป็นธรรมชาติ มิใช่อยู่ที่อุบาย แต่**อยู่ที่จิตอบรมถูกจนจิตเป็นภาวนาสมาธิแล้ว อุบายทั้งหลายที่หยิบยกขึ้นมาพิจารณานั้น ไม่ว่าหยาบและละเอียด ก็จะได้ปัญญา มีคุณค่าให้สำเร็จมรรคผลเป็นที่สุดเช่นเดียวกัน**

ฉะนั้น ทุกๆ คน เมื่อเราหยิบยกเอาอุบายอันใดขึ้นมาพิจารณาเห็นชัดเจนแจ่มแจ้งแล้ว แม้แต่ครั้งเดียวก็ตาม ขออย่าได้ทอดทิ้งให้นำเอาอุบายนั้นแหละมาพิจารณาอีก จิตจะเป็นอย่างที่เคยเป็นมาแล้วหรือไม่ก็ตาม ขอได้ทำเรื่อยไปจนให้ชำนาญ

ข้อที่ควรระวังก็คือ **อย่าให้เกิดความโลภในอุบายภาวนา** เมื่อภาวนาไม่เป็นก็ยิ่งโลภใหญ่ อย่าได้แต่อุบาย เห็นว่าอันนี้ไม่ดี อันอื่นจะดีกว่า แล้วก็ส่ายหาหยิบเอาโน่นบ้างนี่บ้างมาพิจารณา เจริญสมถะเห็นว่าเป็นของทึบ เป็นคนโง่บ้าง เจริญวิปัสสนาสำเร็จเร็ว อะไรต่ออะไร ผลที่สุดเอาอะไรเป็นแก่นสารไม่ได้

ความโลภและความเป็นคนรู้มาก เป็นภัยแก่การภาวนาอย่างยิ่ง

ได้เคยอธิบายให้ฟังมามากแล้วว่า **อย่าเป็นคนมักมากในอุบายภาวนา** เมื่ออุบายใดได้แล้วขอให้เจริญอยู่ในอุบายนั้นเรื่อยๆ ไป

อุบายใดเป็นเหตุให้เราชอบคิดและสนใจ ซึ่งเป็นของมีอยู่ในตัวของเรานี้ อันนั้นแหละ**เป็นของควรเจริญ** เช่น ความแก่ เจ็บ ตาย และทุกข์ทั้งหลายที่เราได้ประสบอยู่เสมอๆ

ที่จริงเรื่องเหล่านี้เป็นอุบายภาวนาที่ดีที่สุด และเราทุกคนเคยได้กำหนดพิจารณามาแล้ว โดยตัวของท่านไม่รู้ว่าเราเจริญภาวนาอยู่แล้ว เพราะเป็นของง่าย ประสบอยู่กับตัวเอง ก็เลยเห็นเป็นของไม่สำคัญอะไร ไม่ดำเนินติดต่อ ทิ้งเสีย แล้วไปแสวงหาอุบายอันหาสาระมิได้อันอื่นโน้น ผลที่สุดก็เหลว

ของง่ายๆ มีอยู่ภายในกาย ในใจ เป็นของมีคุณค่ามาก

นะโม, พุทธัง, อรหัง เป็นบทเรียนเบื้องต้นของการจะบำเพ็ญคุณงามความดีในพุทธศาสนาทั้งผอง เพราะเป็นเบื้องต้นและเห็นเป็นของง่าย จึงได้กลายเป็นขี้ปากของพุทธศาสนิกชนทั้งหลายเสีย สวดไปเถิดกี่จบๆ ก็หาได้รู้ตัวไม่ว่า เรากล่าวอะไร ว่าอะไร เพื่อประโยชน์และสำคัญอย่างไร

ฉะนั้น โบราณาจารย์ท่านจึงมีวิธีสอนกัมมัฏฐานหลายอย่าง เช่น สอนให้พิจารณา **ปัญจกกัมมัฏฐาน** ว่า **เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ**

เมื่อว่าเสียจนชิน คล่องปากคล่องใจ แต่ยังไม่เกิดความสนใจ ท่านจึงให้พิจารณาทวนถอยหลังอีกว่า **ตโจ ทันตา นขา โลมา เกสา**

ถ้ายังไม่ได้ผล จิตใจยังไม่จดจ่ออยู่เฉพาะ เป็นต้น คือว่า **เกสา นขา ตโจ** ข้ามกันไปสลับกันมาอย่างนี้ เป็นต้น

ส่วนพิจารณา **อานาปานสติ** ก็ทำนองเดียวกัน

สรุปความแล้วว่า ทำอย่างไรจิตใจจะจดจ่ออยู่เฉพาะในอุบายนั้นๆ เท่านั้น

เมื่อสิ่งใดเป็นของง่าย เราก็ไม่สนใจ ฉะนั้นท่านจึงมีวิธีทำให้ยากขึ้นเพื่อจะได้สนใจ แล้วจิตจะได้แน่วแน่อยู่ในอารมณ์เดียว เป็น **ภาวนาสมาธิ** นี่เป็นเบื้องต้น

เมื่อเราทำไปจนให้ชำนาญ คือ ชัดเจนแจ่มแจ้งขึ้น จนเป็นเหตุให้จิตหยุดนิ่ง เพ่งพิจารณาอยู่เฉพาะในอารมณ์เดียวที่เป็นอารมณ์กัมมัฏฐานของตนโดยเฉพาะ ซึ่งมี**ปัญญาญาณ** เป็นเหมือนกับประทีปตามส่องให้พิจารณาอยู่ในที่ทุกสถาน

นี่เป็นผลของความชำนาญในการพิจารณาดังกล่าวแล้ว ถ้าปัญญาญาณดังว่านั้นไม่มี ไม่เกิดขึ้นในที่นั้น เป็นแต่เพ่งพิจารณาอยู่เฉพาะอารมณ์กัมมัฏฐานของตน คือ มิได้ยึดเอาความรู้และอุบายของใครมาพิจารณา แต่มันเป็นความรู้ชัดเจนของมันเองอยู่อย่างนั้นแล้ว **จิตจะรวมใหญ่** คือมีการวูบวาบเข้าไปแล้วตั้งเฉยอยู่

ถ้าหากสติอ่อน อาจลืมตัว**เข้าภวังค์**เลย **ถ้าสติยังกล้าอยู่**จะเพียงแต่นิ่งเฉยโดยปราศจากนิวรณ์ทั้งหมด จะถึง**อัปปนาสมาธิได้ก็ตอนนี้**

สมาธิตอนนี้มีเรื่องวิจิตรพิสดาร เมื่อจะนำมาอธิบายก็จะมากเกินต้องการ

ที่แสดงมานี้ เพื่อให้เห็นความสำคัญของการยกเอาของอันเดียวไม่โลภในอุบายภาวนา แต่เจริญภาวนาให้ชำนาญเท่านั้น

ความชำนาญเป็นของสำคัญมาก ตามหลักท่านเรียกว่า **วสี** มี ๕ อย่างด้วยกัน คือ

ชำนาญในการยกอุบายอะไรขึ้นมาพิจารณาก็ได้ทันท่วงที ๑
ชำนาญในการเข้าสมาธิ ๑
ในการออกจากสมาธิ ๑
ในการตั้งอยู่ของสมาธิ ๑
ในการกำหนดรู้อารมณ์ของสมาธิ ๑

ความชำนาญ นี้ ถึงแม้ไม่ครบทั้ง ๕ ชำนาญแต่อย่างใดอย่างหนึ่ง ก็สามารถยังภาวนาสมาธิให้มั่นคงอยู่ได้ นี่ว่าตาม**วิถีของสมาธิ**

ถ้าจะว่าตาม**วิถีของปัญญา**แล้ว ผู้ได้ปัญญาอันเกิดจาก**สัมมาสมาธิ** พิจารณาเห็นสรรพสังขารทั้งหลาย ตกลงปลงสู่**พระไตรลักษณญาณ**แล้ว ถึงอุบายนั้น จะเกิดโดยวิธีใดก็ตาม ไม่ว่าหยาบหรือละเอียด ภายในหรือภายนอก ปัญญาดวงนั้นจะต้องเอามาตัดสินลงสู่พระไตรลักษณญาณเหมือนกันทั้งหมด ไม่ผิดแปลกกันเลย

พระไตรลักษณญาณ เป็นเหมือนกับยานพาหนะของพระโยคาวจรเจ้าทั้งหลาย อุบายภาวนาสมาธิถึงแม้จะมีมากอย่างแปลกต่างออกไป ก็เป็นไปตามวิถีของอุบายภาวนาสมาธิเท่านั้น แต่**ปัญญาต้องมีพระไตรลักษณญาณเป็นหลักยืนโรง เป็นเครื่องตัดสิน**

อนึ่ง ขอแนะไว้ ณ ที่นี้ด้วยว่า **ภาวนาสมาธิ** นี้ ถ้าเราฝึกหัดเพื่อใช้ประโยชน์ส่วนอื่น หรือเพื่อเพียงปาฏิหาริย์อำนาจศักดิ์สิทธิ์อย่างเดียวแล้ว พึงหัดให้ชำนาญใน **วสี ๕** ดังแสดงมาแล้ว จึงจะสำเร็จ แต่ไม่เข้าถึง**ปัญญา** ดังกล่าวมาแล้ว **เพราะปัญญาญาณเป็นโลกุตระ - ทางให้พ้นทุกข์**

ฉะนั้น อุบายภาวนาสมาธิจึงไม่จำเป็นให้เกิดอยู่เฉพาะในขอบเขตจำกัดอย่างเดียว จะเกิดโดยวิธีใดๆ ก็ตาม **ถ้ามีพระไตรลักษณญาณเป็นเครื่องตัดสินอยู่ตลอดเวลาแล้ว เป็นอันใช้ได้**

อุบายภาวนาสมาธิที่เกิดในวิถีต่างๆ กัน เช่น เกิดจากตาเห็นรูป หูฟังเสียง เป็นต้น ก็ดี หรือจิตที่เป็นภาวนาสมาธิแปลกๆ ต่างๆ หยาบละเอียดไม่เหมือนกัน ก็ดี แทนที่จะเป็นเครื่องบั่นทอนอุบายภาวนาสมาธิ หรือปัญญาให้เสื่อมทรามลง แต่กลับให้เป็นผู้ฉลาดในอุบายและรู้รสชาติของวิถีของภาวนาสมาธิ ตลอดถึงเป็นการชำนาญอาจหาญในการใช้พระไตรลักษณญาณเป็นเครื่องตัดสินอีกด้วย

นักปฏิบัติที่ปฏิบัติมานานๆ แล้ว **ภายหลังกลับเสื่อม**เสีย ก็เพราะเหตุไม่ชำนาญใน **วสี ๕** และไม่เข้าใจในเรื่องความเปลี่ยนแปลงของอุบายภาวนาสมาธิ หรือบางทีก็ไป**หลงในฤทธิ์** ใน**ปาฏิหาริย์ ความศักดิ์สิทธิ์** จนเลยเถิดเข้าสมาธิดังเดิมไม่ได้

ถึงแม้ผู้มีปัญญาญาณใช้พระไตรลักษณ์เป็นเครื่องตัดสินในทุกกรณีก็ตาม แต่เมื่อจิตเปลี่ยนสภาพ คือมีอาการไม่คงที่เช่นเคย ก็ยังเกิดสงสัย เข้าใจว่าจิตของตนเสื่อมเสียแล้ว

ฉะนั้น จึงขอสรุปความย่อเพื่อจำง่ายอีกทีว่า **การฟังเทศน์ในแนวภาวนาที่จะให้เข้าใจดี ต้องภาวนาเป็นเสียก่อน** ถ้ามิฉะนั้นจะไม่หมดสงสัย

อุบายภาวนาอะไรก็ได้ ขอให้ตั้งใจจดจ่อคิดค้นหาเหตุผลของจริงในสิ่งที่ได้ประสบ แล้วน้อมเข้ามาพิจารณาให้เห็นชัดแจ้งภายในตัวของตนจนเป็นสัจธรรม

อุบายทั้งหลาย **ขออย่าได้ส่งไปภายนอก** จงหาเอาสิ่งที่เกิดขึ้นในตัวของเรา เช่น ความเกิด - แก่ - เจ็บ - ตาย เป็นต้น ถึงอุบายภายนอกจะเกิดขึ้น ก็ให้น้อมเข้ามาในตัว

การหัดภาวนา**มีวิธี ๒ อย่าง** อย่างหนึ่ง**ปล่อยวางเอาเฉยๆ**

ไม่ให้จิตไปเกาะเกี่ยวอะไรทั้งหมด ทำให้จิตว่างเปล่าๆ เฉยๆ วิธีนี้ทำได้ง่าย แต่ได้ชั่วขณะหนึ่งแล้วจิตก็จะส่ายไปตามอารมณ์ที่ชอบใจ เรียกว่า**สมถะ** โดยเฉพาะ

อีกวิธีหนึ่ง ต้องหยิบยกเอาอารมณ์สิ่งที่เราชอบมาคิดค้น เป็นต้นว่า ทุกข์ ซึ่งเราได้เคยประสบมาแล้ว มาคิดค้นจนจิตจดจ่ออยู่เฉพาะในเรื่องเดียวนั้น นี่เป็นการทำ **สมถะ วิปัสสนา** ไปพร้อมกันในตัว

วิธีนี้จิตจะหยาบหรือละเอียดก็มีหลักหนักแน่นอยู่ได้นาน ข้อสำคัญขอให้เข้าใจว่า การที่เราหยิบยกเอา**ทุกข์** เป็นต้น ขึ้นมาพิจารณาอยู่นั้นมันเป็น**การภาวนา** และเป็น**ธรรม** แล้วพอใจในการที่เราทำถูกต้องนั้น อย่าได้สงสัยส่ายหาอุบายโน่นนี่อื่นอีก

ข้อสำคัญประการสุดท้าย ใครจะหัดภาวนาทำสมาธิแบบไหนได้อุบายอย่างไรก็ตาม **ขอได้ทำให้ชำนาญ**

ถ้าหัดให้ชำนาญแล้ว จะใช้ทางอำนาจปาฏิหาริย์ศักดิ์สิทธิ์อย่างไรก็ย่อมได้สมประสงค์ **แต่เป็นไปในทางโลก**

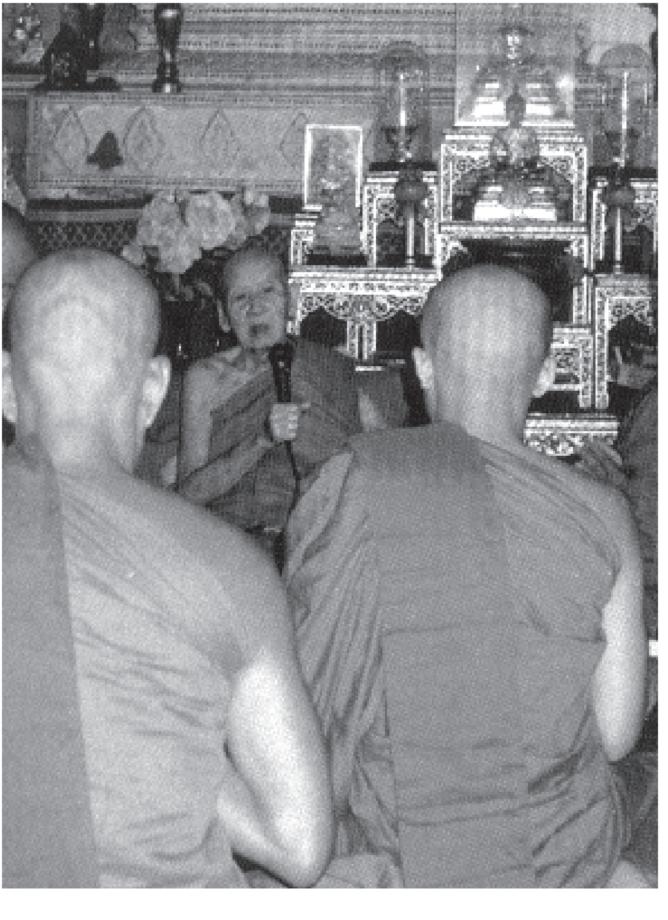
ถ้าเป็นไปในทางธรรมแล้ว อุบายภาวนาสมาธินั้นจะเป็นอย่างนั้นยืนตัวหรือไม่ก็ตาม **แต่จะต้องมีปัญญาญาณใช้พระไตรลักษณ์ตัดสินอยู่เสมอ** อุบายใดจะเกิดขึ้นโดยวิธีใด ภายนอกภายใน หยาบละเอียดไม่ว่า **อุบายนั้นจะต้องลงมาตัดสินด้วยพระไตรลักษณญาณอยู่เสมอ**

เมื่อเป็นเช่นนั้น ขออย่าได้สงสัยว่า ทำไมหนอจิตของเราไม่ยึดอุบายเก่าคงที่ละเอียดตามเดิม เรื่องนี้มันมีเหตุผลมากอย่าง ดังที่อธิบายโดยย่อแล้ว จะเห็นได้เพราะอารมณ์ การสำรวม ความกล้าหาญ การตั้งสติ เป็นต้น ในเบื้องต้นก่อนที่เราจะทำภาวนาเข้าสมาธิ

ถึงอย่างไรๆ เมื่อมีพระไตรลักษณญาณ เป็นพนักงานควบคุมตัดสินอยู่แล้ว ขออย่าได้สงสัย

อธิบายมาวันนี้ พูดถึง**สมาธิภาวนา**โดยเฉพาะ แต่ก็เห็นว่ายืดยาวพอสมควร หากพากันภาวนาเป็นไปแล้วก็ จับเค้าความได้ และดำเนินตามโดยไม่ผิดพลาด แล้วสามารถจะรักษาสมาธิภาวนาของตนไว้ให้มั่นคงต่อไป

แสดงมาด้วยประการ ฉะนี้ฯ

กัณฑ์ที่ ๕

แนวปฏิบัติพระพุทธศาสนา

แสดง ณ วัดหินหมากเป้ง อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย

พ.ศ. ๒๕๑๓

วันนี้จะแสดงธรรมเทศนา พูดถึงเรื่อง**แนวปฏิบัติพระพุทธศาสนา** โดยเฉพาะพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย จะต้องปฏิบัติพุทธศาสนาให้ถูกต้อง ให้เป็นประโยชน์อันดีงามแก่ตน จะต้องให้รู้เรื่องและเข้าใจในการปฏิบัติ

ศาสนา เป็นของมีมายืดยาวนานตั้ง ๒,๐๐๐ กว่าปี บางครั้งบางสมัยศาสนาก็เจริญ บางครั้งบางสมัยศาสนาก็เสื่อมโทรมลงไป นอกจากนั้นก็ยังมีธรรมะหรืออุบายต่างๆ ที่ท่านสอนไว้หลายอย่างหลายประการ เป็นการสลับซับซ้อนยากที่พุทธศาสนิกชนจะหยิบยกเอาหัวข้อใจความมาปฏิบัติให้ถูกต้องได้ ถึงแม้จะฟังเทศน์ฟังธรรมอยู่ทุกวันก็ตาม

โดยเฉพาะฆราวาส มักยุ่งมีภาระมาก จะฟังเฉพาะในเวลาที่เข้าวัดหรือฟังพระเทศน์ที่ใดก็ตาม จิตใจมุ่งมั่นในการฟังธรรมเทศนา จดจ่อเฉพาะเรื่องธรรมก็พอรู้พอเข้าใจกันบ้าง พอมองเห็นทาง แต่เมื่อกลับไปรับภาระการงานเข้าแล้ว เรื่องนั้นก็หายลืมเลือนไป เหตุนั้นจึงเป็นการยาก

ฉะนั้น วันนี้จะเทศนาถึง**เรื่องแนวปฏิบัติ** เทศน์ทุกครั้งเป็นเทศน์แนวปฏิบัตินั่นเอง **แต่คราวนี้จะสรุปรวมหัวข้อเพื่อให้เข้าใจง่ายๆ**

ในพระพุทธศาสนานั้น ท่านสอนไว้หลายชั้นหลายเชิง ศาสนา

เป็นบ่อเกิดของคุณงามความดี เป็นทรัพย์อันสารพัดนึกที่บุคคลต้องการและปรารถนาหาได้ในพุทธศาสนา

หรือจะพูดอีกนัยหนึ่งว่า **ศาสนามีทั้งสะเก็ด เปลือก กระพี้และแก่น** เพราะเหตุนี้ศาสนาจึงมีอายุยืนนานไม่เสื่อมสลาย ถ้าหากมีแต่**แก่น**อย่างเดียวศาสนาจะอยู่ทนทานไม่ได้

นี่อุปมาเปรียบเหมือนกับต้นไม้ ถ้ามีแต่แก่นอย่างเดียวแล้วอายุไม่ยืน เดี๋ยวก็ผุ ถ้าหากมีสะเก็ดหุ้มเปลือก เปลือกหุ้มกระพี้ กระพี้หุ้มแก่นใน ผลที่สุดเปลือกหล่อเลี้ยงกระพี้ กระพี้หล่อเลี้ยงแก่น แก่นก็ค่อยเติบโตขึ้นโดยลำดับ **นานปีเข้าไปกระพี้ก็ค่อยบางลงไป แก่นก็ค่อยโตขึ้นมา**

อุปมาถึงเรื่องพุทธศาสนา คำสอนของพระพุทธเจ้ามีครบครันบริบูรณ์หมด จึงได้มีอายุยืนนานมาจนป่านนี้

คำว่า **สะเก็ด** คืออะไร **เปลือก กระพี้** และ**แก่น** คืออะไร?

สะเก็ด นั้น คือเรื่องปลีกย่อยเล็กๆ น้อยๆ ที่เราปฏิบัติในทางศาสนา พิธีรีตองต่างๆ หลายอย่างหลายเรื่องที่เราทำ

เช่น การอาราธนาเทศน์ อาราธนาธรรม อาราธนาศีล อาราธนาปริตรมงคล อันนี้เป็นของปลีกย่อยเล็กๆ น้อย

เพื่ออะไร? เหล่านี้แหละเป็นเหตุให้เราตั้งใจ เมื่อเราอาราธนาเราก็ตั้งใจว่าต่อนี้ไปจะฟังเทศน์ หรือต่อนี้ไปจะรักษาศีล ต่อนี้ไปจะตั้งใจอุทิศกุศลผลบุญ คือ ทำบุญ ทำทาน นี่จึงเรียกว่า **สะเก็ด**

เปลือก ได้แก่ การทำบุญทำทานด้วยประการต่างๆ

เขาทำบุญทำทานอย่างที่เขาพากันทำอยู่ทั่วบ้านทั่วเมือง นอกจากทำบุญตักบาตรเพื่อถวายอาหารแด่พระภิกษุสามเณร ท่านผู้ทรงศีล

ทรงธรรม ที่ไม่มีการหาเลี้ยงชีพกสิกรรมกสิกรอย่างฆราวาส แล้วก็มีการทำบุญปลีกย่อยหลายอย่างหลายประการ เช่น เทศน์พระเวส เทศน์มหาชาติ หรือฉลองโน่นนี่สารพัดทุกอย่าง มีงานฉลองกัน นี้เรียกว่า **เปลือก**

กระพี้ คือ ศีล ศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ อันนี้เป็นกระพี้

ศีล เป็นการที่จะเข้าถึงแก่น คนเราเพียงแต่**ทำทาน**เฉยๆ ยังไม่ทันมีศีลเลย เรียกว่า **ยังไม่ทันหนักแน่น**

ทำทาน นั้น บางทีอาจจะไปฆ่าสัตว์ ลักฉ้อโกงขโมย หรือโลภชิงของวิ่งราวมาทำบุญทำทานก็ได้ มีทั้ง**บาป**ทั้ง**บุญ**ปะปนกันอยู่ **นี่จึงเรียกว่าเปลือก มันยังไม่ทันถึงกระพี้**

ส่วน**การรักษาศีล** งดเว้นเสียจากความชั่วด้วยประการต่างๆ ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดมิจฉาจาร กล่าวโกหกมุสาวาท ดื่มสุราเมรัย

ศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ มีแต่การงดเว้นทั้งหมด เข้ามาถึงกระพี้ แข็งขึ้นมากทีเดียว ไม่ทันถึงแก่น แต่แข็งขึ้นมากทีเดียว

คนมีศีลประจำอยู่ในใจของตน งดเว้นเสียจากความชั่ว มีแต่จิตใจผ่องใสสะอาด เชื่อมั่นในคุณพระรัตนตรัย เชื่อมั่นในธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า

นี่โดยย่นย่อสรุปรวมความ เรียกว่า **กระพี้**

แก่น คือ การอบรมภาวนา รักษาจิตใจของเราไม่ให้หวั่นไหววุ่นวาย จิตใจของเราไม่มีกิเลสบาปกรรม จิตใจตั้งมั่นเป็นสมาธิ แน่วแน่

อยู่ในฌานสมาธิ เป็นจิตใจผ่องใสสะอาดบริสุทธิ์ เรียกว่า **แก่น**ศาสนานั้น **มารวมอยู่ที่แก่น**

ส่วนของต้นไม้ที่มีคุณค่าวิเศษสูงสุดกว่าส่วนใดทั้งหมด คือ **แก่น**

ส่วน**เปลือก กระพี้** เวลาเขาต้องการเขาก็ใช้บ้างเล็กๆ น้อยๆ แต่ว่าสิ่งที่เขาต้องการมากที่สุดก็คือ**แก่น** ทำบ้านทำเรือน ทำเสา เขาใช้แก่นไม่ใช้เปลือก กระพี้

แต่เปลือกและกระพี้ห่อหุ้มแก่นไว้ ให้ได้เอามาใช้เป็นเสาบ้านเสาเรือน หรือปลูกบ้านปลูกเรือน

ความต้องการต้นไม้ ทุกคนต้องการแก่น ต้นไม้ไม่มีแก่นเขาไม่ต้องการ นอกจากเขาไม่ต้องการแล้ว ต้นไม้ไม่มีแก่นยืนต้นไม่นาน อย่างต้นงิ้ว นุ่น มะละกอ กล้วย เป็นต้นไม้ไม่มีแก่น

ไม้ล้มลุก ไม่ถึงขวบปี สองปี หัก หรือว่าลมพัดอะไรก็ทนทานไม่ได้

พวกต้นแดง ประดู่ ตะเคียน แก่นมันแข็ง อยู่ได้เป็นร้อยๆ ปี

ศาสนานั้นถ้าเข้าถึงแก่นแล้ว คนนั้นจะเป็นผู้หนักแน่นและมั่นคง ไม่หวั่นไหวต่อทุกข์ทั้งหลาย

พระพุทธเจ้ามองเห็นแล้วว่า คนเราเกิดขึ้นมาประกอบไปด้วย**กองทุกข์** คนที่จะเข้าใจกองทุกข์นี่มันยาก คนยากที่จะเห็นทุกข์ เพราะความมัวเมาของคน ไม่เคยคิดถึงเรื่องทุกข์ เอาแต่เรื่องสนุกอย่างเดียวมาคิด

หรือบางคนเลยไม่อยากคิดเสียซ้ำ ว่าคิดถึงเรื่องทุกข์แล้วกลุ้มใจ มีชีวิตอยู่กับเขาก็ขอให้เพลินเสีย มีชีวิตอยู่ในชาติเดียวเท่านั้น ให้มันเพลินสนุกไปตามเรื่อง ให้มันลืมทุกข์

บางคนทุกข์มากๆ ไม่มีทางระงับ ก็ดื่มสุราให้มึนเมาให้ลืมตน ลืมตัวไปเสีย

ทุกข์ของคน ถ้าพูดกันจริงๆ จังๆ แล้ว ทุกข์ตั้งแต่เกิด ตั้งแต่ยังไม่ทันคลอดจนกระทั่งตาย ทุกข์หลายอย่างหลายประการ

ทุกข์ด้วยการแสวงหาอาชีพเรียกว่า **ปริเยสิกทุกข์** หามาได้ใช้ไปกินไปหมดไป ไม่ใช้ก็ไม่มีประโยชน์ ใช้ก็หมด หมดแล้วก็ต้องหากันอยู่อย่างนี้ ตกลงเลยวุ่นกันแต่**เรื่องปากเรื่องท้อง**

คนหาได้มากๆ ก็เพียงใส่ปากใส่ท้อง เหลือจากใส่ปากใส่ท้องแล้วก็เหลือทิ้งไว้เฉยๆ

คนมีน้อยก็หาใส่ปากใส่ท้อง คนมีมากก็หาใส่ปากใส่ท้อง พูดง่ายๆ **ยุ่งเรื่องกิน** คนไม่กินก็ไม่ต้องยุ่ง

คงจะเคยเห็นหรือเคยได้ยินว่า แรดมันอยู่ในป่า พอออกพรรษาเขาเรียก**แรดเข้ากับ** หรือ **แรดเข้าซุ่ม**

ในฤดูฝนมันไปนอนปลักนอนโคลนที่น้ำมีตมมีโคลน มันกลิ้งไปกลิ้งมาจนกระทั่งจมลงมิดทั้งตัวเลย

พอออกพรรษาน้ำแห้ง โคลนก็เลยปิดแรดไว้ มันเหลือแต่ช่องหายใจนิดเดียว เขาเรียกว่า **แรดนอนซำ** หรือ **แรดเข้าซุ่ม**

ต่อนั้นไปมันไม่กิน สบายเลย อยู่ตั้ง ๒ หรือ ๓ เดือน มันก็ไม่กิน

พวก**กบ**ก็เช่นเดียวกัน ฤดูฝนมันก็เข้าอยู่ในรู พอฤดูนี้มามันก็ปิดรูมันเสีย มันไม่ต้องออกหากินอีกต่อไป อย่างดีที่สุดก็มีปัสสาวะกินอยู่ในรูของมัน อาหารไม่ต้องกิน แต่มันก็อ้วน ทั้งอ้วนทั้งมันด้วยพวกสัตว์เหล่านี้

นั่นนะ **เขาไม่กิน เขาสบาย** แต่มันก็อยู่ไม่ได้ตลอด อยู่เพียง ๒ - ๓ เดือน มันก็ออกมาหากินอีก หากินมันก็ยุ่งเหมือนเก่า

นี่เรียกว่า **ปริเยสิกทุกข์ ทุกข์เพราะการแสวงหากิน**

ใครๆ เกิดมาก็ทุกข์เรื่อง**กิน**ทั้งนั้น ภิกษุสามเณรในพุทธศาสนาไม่ทำมาค้าขาย ไม่ทำไร่ทำสวน ก็ยังขอทานกินแสวงหากินอยู่เหมือนกัน

พระพุทธเจ้าสำเร็จมรรคผลนิพพานแล้ว ท่านก็ยังเสวยพระกระยาหาร เที่ยวบิณฑบาต

อันนี้เรียกว่า **อาการของกองทุกข์** แต่ว่าความทุกข์ภายในใจนั้นอาจจะผิดแผกกันไปบ้าง

สำหรับพวกฆราวาส ผู้ไม่ได้ศึกษาธรรมะ หรือไม่ได้พิจารณาธรรมะ ทุกข์เพราะการแสวงหา ได้น้อยก็ไม่พอใจ ได้มากก็ไม่พอใจ ได้เท่าไรก็ไม่มีที่สิ้นที่สุด

ได้มาแล้วก็มัธยัสถ์ ตระหนี่เหนียวแน่ว ไม่อยากใช้อยากสอย แม้ที่สุดจะบริโภคใช้สอยตนเองมันก็ฝืดเคืองเต็มที่ ทั้งๆ ที่หามาลำบากตรากตรำ แต่ใช้ก็ไม่ได้ มันอะไรกันเรื่องนี้

ผู้รู้เท่าเข้าใจเห็นว่าเป็นเครื่องอาศัย หามาได้ใช้ไป มีมากก็ใช้ตามสมควร มีน้อยก็ใช้พอสมควร คือ เหลือไว้สำหรับที่จะได้ใช้ในเวลาที่เราหาไม่ได้ หรือไว้สำหรับเลี้ยงลูกเลี้ยงหลานที่เขาหาไม่ได้ เห็นพอดีพองาม และเห็นว่า**เราตายไปแล้วเอาไปไม่ได้**

ทุกคนไม่มีใครเอาไปด้วยได้สักคนเดียว เป็นมูลมรดกตกทอดอยู่ในโลกนี้ทั้งหมด

สิ่งที่จะเป็นประโยชน์แก่เราก็คือ **สละจาคะ**แก่คนทุกข์ คนจน คนยากไร้อนาถา หรือสงเคราะห์บิดามารดา ผู้มีอุปการคุณ หรือ

สงเคราะห์ญาติมิตร พวกพ้องพี่น้องที่ขาดตกบกพร่อง **เฉลี่ยเจือจานแบ่งปันความสุขให้แก่เขา**

ทรัพย์ที่เราสละจาคะให้ไปนั้น มันเป็นเครื่องสมานมิตรน้ำจิตน้ำใจ ทำให้คนที่ได้รับคิดถึงบุญคุณผู้ให้อุปการะ เราก็เย็นใจสบายใจเพราะเราได้สงเคราะห์คนอื่น

เมื่อเรามีเราได้สงเคราะห์คนอื่น ทรัพย์อันที่เราหามาได้นั้นชื่อว่าได้ทำประโยชน์

ถ้าหากว่าเราตระหนี่ถี่เหนียว ดังอธิบายในเบื้องต้น ไม่ต้องพูดถึงเรื่องสงเคราะห์คนอื่น แม้แต่ตนเองจะทานก็แสนฝืดเคือง ตนจะใช้ก็แสนฝืดเคือง แบบนี้แล้วตนเองก็เป็นทุกข์ คนอื่นก็ไม่ได้รับประโยชน์ด้วย แล้วใครจะมองหน้า ใครจะสังคมด้วย

ตกลงก็ไม่มีคนสังคมด้วย เมื่อไม่มีคนสังคมด้วย จะเอาประโยชน์อะไรจากทรัพย์ มันจะมีความสุขมาจากไหนกัน

พระพุทธเจ้าท่านว่า กินคนเดียวไม่มีความสุข

ลองดูซิ ใครได้มาแล้วกินคนเดียว ไม่แบ่งปันแก่ใครทั้งหมด แม้จะอยู่ในครอบครัวเดียวกัน

สมมติว่าครอบครัวผัวเมียเดียวกัน มีสิ่งใดมากินคนเดียวอยู่ได้หรือ หรือหากว่าลูกเต้ามีขึ้นมาแล้ว สมาชิกในบ้านเรือนมีสัก ๓-๔ คนขึ้นไป กินคนเดียว หาได้ก็ซุกซ่อนกินเสียคนเดียว ไม่เฉลี่ยเจือจานแก่กันไป ลองดูซิ อยู่ด้วยกันได้ไหม

คนอยู่ด้วยก็กลุ้มใจ ตัวเราเองก็กลุ้มใจ กลัวคนอื่นจะเห็นเรากิน กลัวคนอื่นจะมาแย่งชิงเรา เลยเป็นทุกข์เดือดร้อน ได้มาก็ไม่มีความสุข

นี่แหละเรื่องเปลือก มันเป็นอย่างนี้ ถ้าหากว่าเราไม่รู้จักผลของการทำบุญทำทาน ไม่รู้เรื่องทั้งหลายเหล่านี้แล้วจะเป็นทุกข์เดือดร้อน

การทำทาน ไม่ใช่ว่าเรามีมากจึงจะทาน หรือมีของดีๆ จึงจะทาน หรือว่าตายแล้วจึงให้เขาทานหา ไม่ใช่อย่างนั้น

ก็ดังอธิบายมาแล้วว่า หามาได้ใช้ไป หมดไป จะให้มันเหลือแล้วจึงจะทำบุญทำทาน มากๆ แล้วจึงจะทำบุญทำทาน หรือตายแล้วจึงจะทำบุญทำทาน อย่าไปหวังเลย

การที่เรามีน้อย ทำบุญด้วยความเลื่อมใสศรัทธา อาจได้ผลานิสงส์มากกว่าคนที่ได้มากๆ แล้วจึงค่อยทำบุญ

ในระยะที่ยังไม่ทันได้ ใครจะทำเล่า ถ้าทุกคนพากันทำอย่างนั้นหมด ศาสนาจะอยู่ได้หรือ พระบวชในพุทธศาสนาก็อยู่ไม่ได้ ไม่มีคนถวายจังหันบิณฑบาต

ของเล็กๆ น้อยๆ มีพริกมีผัก ทำบุญตักบาตรทุกวันๆ อันนี้ละมันเป็นประโยชน์ **ได้น้อยทำบุญน้อยๆ ทุกวันๆ นี้เป็นประโยชน์มาก**

ถ้าทุกคนไปคอยให้ได้มากๆ แล้ว ไม่ทราบว่ากี่ปีจึงจะได้มากๆ พระตายหมดก่อน สึกหมดแล้วเลยไม่ได้ทำซ้ำ

การสละ จาคะ ทำบุญ โดยเฉพาะเรื่องอาหารบิณฑบาต เป็นของเลี้ยงชีพของคนเรา อาหารเป็นเครื่องยังชีพของสัตว์ให้อยู่ได้ การที่ถวายอาหารบิณฑบาตกับภิกษุสามเณร หรือแก่คนทุกข์จนอนาถา หรือใครก็ตาม **การถวายอาหารนั้นเป็นเหมือนกับเราถวายทานชีวิต**

โบราณท่านเข้าใจว่า **ทานชีวิต** คือ เอาเนื้อเอาหนังไปให้เสือกิน เสือหิวตกน้ำบ่อ แล้วกลั้นใจกระโจนลงไปให้เสือได้กิน ให้มันอิ่ม เรียกว่า ทานชีวิต

หรือบางคนเข้าใจว่า **ทานชีวิต** คือตัดหัวให้เป็นทาน ใครจะไปต้มหัวกิน? หัวคนใครไปต้มกิน ไม่มีหรอก เข้าใจผิด

คำว่า **ทานชีวิต คือทานอาหารนั่นเอง ยังชีวิตให้ยืนยงไปวันหนึ่งๆ**

นี่จึงให้รู้จัก**การทำทาน** เห็นคุณค่าของการทำทาน อย่าไปคิดว่าได้มากๆ แล้วค่อยทำ

ถึงแม้จะเป็น **เปลือก** ก็ยังหุ้มห่อไว้

คำว่า **หุ้มห่อ** ในที่นี้ อย่างผู้ที่จะเจริญกรรมฐานภาวนา หรือจะถึงมรรค ผล นิพพาน หรือเป็นพระพุทธเจ้า พระอริยสงฆ์สาวกและพระอรหันต์แล้วก็ตาม ถ้าไม่มี**เปลือก** คือ**อาหาร**นี้หล่อเลี้ยง คือ**การทำทาน**นี้ให้หล่อเลี้ยง มันจะอยู่ได้อย่างไร มันก็ต้องตายกันทั้งหมด

นี่จึงว่า เปลือก ก็เป็นของมีประโยชน์ เป็นประโยชน์แก่แก่น

กระพี้ นั้นคือ ศีล ละเว้นเสียจากความชั่วทุกประการ

ศีล ที่เรารักษา **เว้นเสียจากการฆ่าสัตว์** คือไม่เบียดเบียนสัตว์ทั่วๆ ไป สัตว์ทั้งหลายที่มีชีวิต ไม่ฆ่าเด็ดขาดเลย ไม่ว่าสัตว์ตัวน้อยตัวใหญ่หวงชีวิตด้วยกัน ปรารถนาความมีชีวิตด้วยกันทั้งนั้น

ไม่ต้องอื่นไกลหรอก แม้แต่ตัวเราก็แล้วกัน เจ็บไข้จวนจะตายก็ยังดิ้นรนวิ่งหาหมอ กลัวจะตาย

นี่ใครๆ ก็กลัวตาย แล้วเราไม่ฆ่าเขามา เด็ดชีวิตเขามา จะฆ่าโดยการสนุกสนานก็ตาม หรือฆ่ามาเพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้องก็ช่างเถิด ลองคิดดู เขาจะหวงชีวิตของเขาสักเท่าใด

เราน่ะเห็นแก่ปากแก่ท้อง ยิ่งเห็นเนื้อเห็นสัตว์แล้วคิดอร่อยไปเลย มันยิ่งกว่ายักษ์ เหมือนกันกับเสือเห็นวัว สุนัข หรือหมู พอเห็นก็ไม่ได้คิดถึงชีวิตเขาละ คิดแต่ว่าอิ่มปากอิ่มท้องถ่ายเดียว

คนที่มีจิตอำมหิต คิดประทุษร้ายชีวิตจิตใจของคนอื่น อย่าไปเข้าใจว่าเป็นคน ยังมีนิสัยสัตว์อยู่ รูปร่างเป็นคน แต่นิสัยยังเป็นสัตว์

เหตุนั้น พระพุทธเจ้าจึงสอนว่า ให้พากันรักษาศีล

พูดตอนนี้คนน้อยใจหมด ไม่ฆ่าสัตว์ก็เลยไม่มีอะไรกิน ก็เพราะเหตุที่ว่าฆ่าสัตว์นี่แหละ มึงฆ่ากู กูฆ่ามึง มันถึงเดือดร้อนเป็นทุกข์

ถ้างดเว้นเสียจากการฆ่าซึ่งกันและกันแล้ว ลองดูจะมีความสุขสักเท่าไรคนเรา

แล้วการกินนั้น เราหัดเป็นยักษ์ตั้งแต่เกิดมา หากินแต่เลือดเนื้อเขาเพื่อชีวิตของเราอย่างเดียว

เคยไปเห็นแล้ว พวกพม่า ไทยใหญ่ เขาไม่ฆ่าสัตว์ เขายังเป็นบ้านเป็นเมืองอยู่ได้ เขาหาผัก กินน้ำมันงา น้ำมันถั่ว ผัก พริก เขาก็ยังมีกำลังเรี่ยวแรงแข็งแรง

ความเป็นจริงเรื่องน้ำมันงามีวิตามินมาก ทำให้สุขภาพดีขึ้นด้วยซ้ำ ไม่ค่อยเกิดโรคภัยไข้เจ็บ ไม่ค่อยเป็นหิด เปื่อย กลาก เกลื้อน เขาก็ยังอยู่ได้

พวกเราเคยเป็นยักษ์มาแล้ว จะกลับมาเป็นคนได้ยาก พอพระท่านสอนถึงเรื่องให้รักษาศีลแล้วน้อยอกน้อยใจทั้งนั้น

นี่จึงว่า **กระพี้มันแข็งเข้าไป** ถ้าหากว่าไม่ฆ่าสัตว์แล้ว ใจของเราจะเกิดเมตตาปรานี จะเห็นใจเขาใจเรา เห็นชีวิตเขาชีวิตเรา เห็นทุกข์เขาทุกข์เรา

ถ้าหากว่าคนไม่เคยรักษาศีลเลย เห็นเขามีแต่จะเอามาเป็นเนื้อเราอย่างเดียว เอาเลือดเอาเนื้อมาเป็นเลือดเนื้อเราอย่างเดียว ไม่มีหรอกความเมตตาปรานี มืดมิดปิดหมด ศีลธรรมไม่มีเลย

จึงว่า **การรักษาศีลเป็นการทำทานในตัว คือให้อภัยทาน สัตว์ที่เราควรจะฆ่าก็ไม่ฆ่า สิ่งของควรที่จะลัก ฉ้อโกง ขโมย หรือควรที่จะโลภเอาด้วยประการต่างๆ เราก็ไม่เอา ก็เป็นอภัยทานในตัว**

มันรวมเข้ามาแล้วนี่ **ทาน มาอยู่กับ ศีล การรักษาศีลเป็นทานในตัว** อันนี้เมื่อมาหัดภาวนาทำสมาธิแล้ว สำรวมจิตสำรวมใจให้อยู่ในอารมณ์อันเดียว ที่เรียกว่า **ทำสมาธิกรรมฐาน** ยิ่งเป็นทานใหญ่ ยิ่งเป็นศีลใหญ่มารวมอยู่ที่เดียวหมด

คนเราถ้าหากจิตสงบเสียอย่างเดียวแล้ว มันจะมีอะไร **บาปธรรม** ก็ไม่ทำให้เกิด กิเลสทั้งหลาย ความยุ่งวุ่นวายทั้งปวงหมด เราสละไปได้ก็เรียกว่า **ทาน**

ศีล คือ **ความปกติ** เมื่อจิตใจมันอยู่ปกติตามสภาพเดิม มันไม่คิดส่งส่ายก็เรียกว่า **ศีล**

เมื่อหัดทำสมาธิภาวนาเข้าถึงแก่น ก็เหมือนกับต้นไม้นั่นแหละ สะเก็ด เปลือก กระพี้ มาหล่อเลี้ยงแก่น ให้แก่นแข็งแกร่งขึ้น ก็เหมือนๆ กัน มารวมเป็นแก่น

พระพุทธเจ้า พระอริยสงฆ์สาวกทั้งหลาย ท่านรวมถึงแก่นแล้วนิพพาน เรียกว่าแก่นอันนั้นผุพังไปแล้ว เสื่อมสลายไปแล้ว ไม่มาเกิดปรากฏขึ้นมาอีก

ที่อธิบายมานี้ เพื่อให้เข้าใจโดยสรุปรวมความย่อๆ ว่า **การปฏิบัติพุทธศาสนานั้น เราอย่าไปเอาอย่างเดียว** จะนั่งภาวนาให้มันตายละ เอาภาวนาอย่างเดียวไม่ต้องรักษาศีลก็ได้ รักษาศีลอย่างเดียวละ ไม่ต้องทำทานก็แล้วกัน ทำทานอย่างเดียวแล้วไม่ต้องไหว้พระสวดมนต์ อะไรไม่ต้องทำทั้งหมด ไม่มีกิจวัตรก็ไม่ได้เหมือนกัน

การปฏิบัติพุทธศาสนา ปฏิบัติโดยลำดับ ตั้งแต่ไหว้พระสวดมนต์ ทำความเคารพคารวะบิดามารดา คนเฒ่าคนแก่ ได้ทั้งนั้นแหละ บูชาดอกไม้ธูปเทียนได้ทั้งนั้น เป็นความดีทั้งนั้น มันทำใจให้เบิกบานให้สะอาด

เมื่อ**ทำบุญทำทาน จาคะสละ** อิ่มอกอิ่มใจในการที่เราได้สละจาคะลงไป เมื่อ**รักษาศีล** ให้จิตใจเรากล้าแข็งขึ้น สละเสียซึ่งบาปกรรม นั่งทำความเพียร**ภาวนาสมาธิ** เป็นแนวปฏิบัติพุทธศาสนาทั้งนั้น

เราไม่ได้อันหนึ่งก็ให้ได้อันหนึ่ง ไม่ได้สมาธิก็ให้มาอยู่กับศีล เมื่อไม่มีศีลก็ให้มาอยู่กับทาน เมื่อทำทานไม่ได้ก็มีไหว้พระสวดมนต์ หรือปฏิบัติบิดามารดา อุปัชฌาย์อาจารย์ หรือมีความจงรักภักดี เมตตาปราณี โอบอ้อมอารีญาติพี่น้องพวกพ้องหมู่เพื่อนซึ่งกันและกัน ให้มันมีเครื่องอยู่ คนนั้นจึงได้ชื่อว่ามีสรณะเครื่องอยู่

ถ้าหากไม่มีอันนี้เป็นเครื่องอยู่แล้ว มันก็สัตว์ดีๆ นั่นเองคนเรา คิดดูซิสัตว์มันมีอะไร กินแล้วก็นอน ตื่นมาก็หากินใหม่ ดีกว่านั้นขึ้นไปเขาก็เอามาใช้การใช้งาน เอาแรงมาให้เขาใช้ ตายแล้วเขากินเนื้อหนังหมด ไม่ได้ประโยชน์อะไรแก่ตัวเลย เพียงกินแล้วนอน ตื่นขึ้นมาหากินใหม่ มันได้ประโยชน์อะไร

กินเพื่อคอยวันตาย เขามาใช้แรงงาน เอาแรงงานเราไปใช้เปล่าๆ แล้วเขาไม่ได้ให้กินอะไรหรอก ไปทำนาให้เขาทั้งทุ่ง แล้วไปกัดข้าวเขาต้นเดียว เขาตีเอาแทบตาย

คิดดูซิ มันได้อะไร ตายแล้วเขายังสบายใจซ้ำ เอาเนื้อหนังไปปันกันกินสนุก เขาไม่ได้เอ็นดูเมตตาอะไรเลยสักนิดเดียวกับเรา

คนที่ทำบาปกรรม คือไม่ได้ทำความดีไว้ ตายไปจึงว่าไปเป็นสัตว์ ถ้าเรามีสรณะที่พึ่งอย่างที่ว่ามานี้ รับรองว่าไม่เป็นสัตว์ มีการทำทาน รักษาศีล และทำสมาธิภาวนา

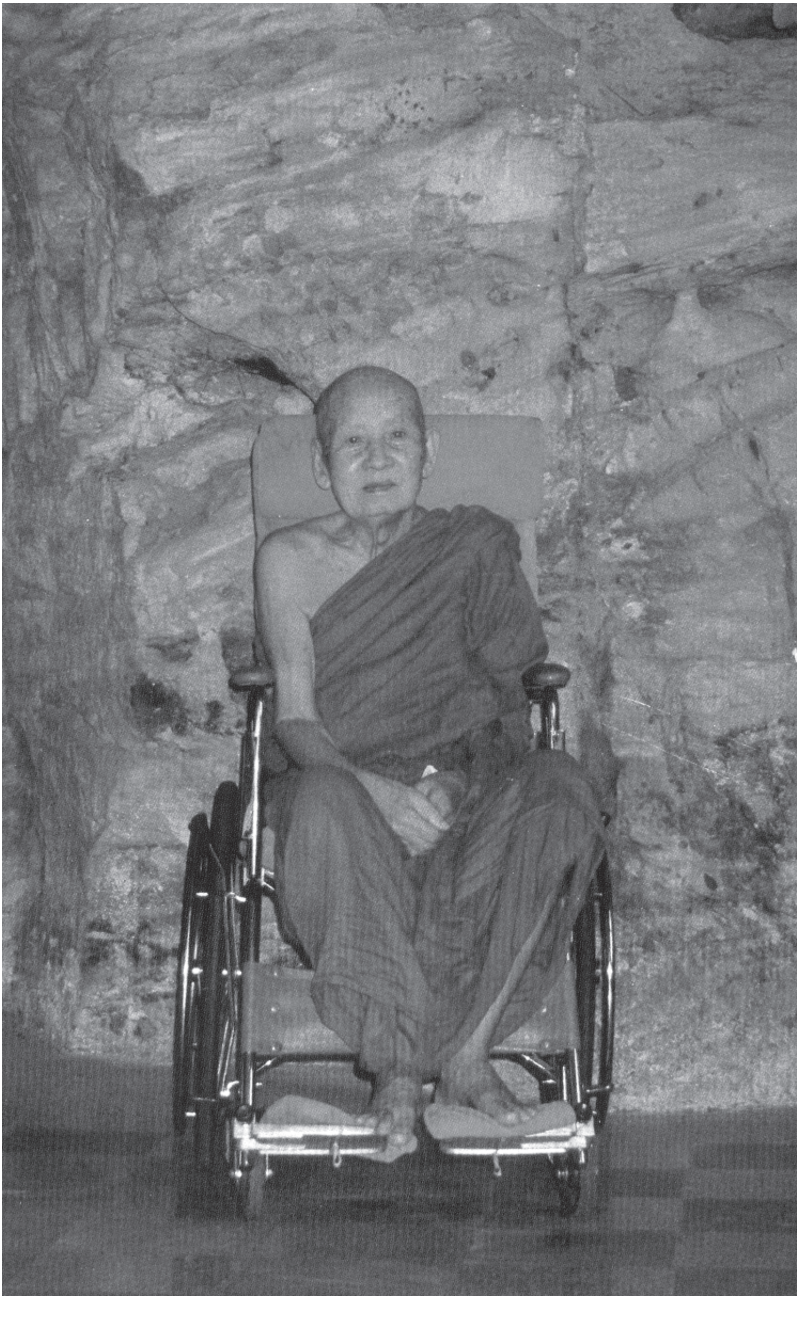
ถ้าหากว่าจิตใจของเรากล้าแข็ง ทำสมาธิภาวนาให้แน่วแน่เต็มที่ อาจจะพ้นจากทุกข์ด้วยซ้ำ ตายแล้วไม่ได้มาเกิดอีก ไม่ได้มายุ่งวุ่นวายอย่างนี้ต่อไป

ที่อธิบายมาในวันนี้ว่าถึงเรื่องการปฏิบัติศาสนา พอเป็นแนวทางเล็กๆ น้อยๆ ถ้าพูดมันก็กว้างขวาง

เพราะฉะนั้น ให้พากันจดจำนำไปพิจารณา แล้วตั้งใจปฏิบัติไปตามความสามารถ จะถึงความบริสุทธิ์หมดจดหรือถึงจุดหมายปลายทางที่เราต้องการ สมดังปรารถนาทุกประการ

อธิบายมาด้วยประการฉะนี้ ฯ

กัณฑ์ที่ ๖

ความประมาท

แสดง ณ วัดหินหมากเป้ง อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย

วันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๑๕

จะเทศน์เรื่อง**ความประมาท** คำว่า**ประมาท** คำนี้ไม่ใช่ภาษาบ้านเรา เป็นภาษา**มคธ** เราไม่สามารถที่จะเอาคำนี้มาพูดตามภาษาบ้านเราให้ได้ความชัด จึงไปยืมภาษาแขกมาพูดกัน คำว่า**ประมาท** ก็เลยเข้าใจกันเพียงแต่ว่า ทำอะไรทั้งปวงหมดทุกสิ่งทุกอย่างโดยการเผอเรอหลงๆ ลืมๆ หรือเข้าใจว่าความประมาทนั้นคือ**ไม่มีสติ** เข้าใจกันเพียงเท่านั้น

คำว่า**ประมาท**ในที่นี้มันกินความกว้าง เราดูตัวของเรานี่แหละไม่ต้องดูที่อื่นหรอก

คนประมาท นั้นมีลักษณะอย่างไร คนที่ประมาทแล้วพระพุทธเจ้าท่านเทศนาว่า **ปมาโท มจฺจุโน ปทํ ความประมาทเป็นหนทางแห่งความตาย**

คำนี้เป็นภาษาบาลี คำพระพุทธเจ้าท่านเทศนาไว้ ไม่ใช่ภาษาบ้านเราเมืองเราเช่นกัน

คำบ้านเราพูดกันง่ายๆ พูดกันอย่างนี้ว่า คนทำอะไรลงไปไม่ได้ใส่ใจ ตั้งใจ จดจ่อ หรือติดตามในเรื่องนั้น ทำอะไรก็ตาม คิดอะไรก็ช่าง พูดอะไรก็ตาม ไม่ได้จดจ่อเฉพาะในเรื่องที่เราทำ เราคิดนึกและพูด และไม่ได้ติดตามในเรื่องนั้นๆ ไม่ได้สนใจในเรื่องนั้น และไม่ได้พอใจในเรื่องนั้นๆ

มันมีความหมายกว้าง คำที่ว่า ประมาท ลองดูตัวของเราก็แล้วกัน

คนเราถ้าหากว่ามีสิ่งใดไม่สนใจในเรื่องนั้น เรียกว่า **ประมาท** เช่น ตัวของเราได้ตัวตนมาเป็นมนุษย์ เรา**ไม่รู้จักคุณค่าของมนุษย์** นี่เรียกว่าประมาทแล้ว

เรามีอวัยวะครบครันบริบูรณ์ในอวัยวะตนตัวของเรา สามารถที่จะใช้ประโยชน์ได้ทุกสิ่งทุกอย่าง แต่เรา**ไม่เอามาใช้** ก็เรียกว่า**ประมาท**แล้ว เรา**ไม่เห็นคุณค่า**ของมันก็เรียกว่าประมาทแล้ว

ตัวของเรามี **ทาน ศีล** มี**คุณงามความดี** เป็นเครื่องอยู่ เช่น เรามีศีล ๕

ศีล ๕ ไม่ใช่ของหาได้ง่ายๆ ศีล ๕ เป็นเครื่องหมาย เป็นเครื่องวัดของความดี แต่เราไม่เห็นคุณค่าของศีล ๕ ที่มีอยู่ในตัวของเรา

ศีล ๘ ศีล ๑๐ ของสามเณร **ศีล ๒๒๗** ของภิกษุผู้บวชในพุทธศาสนาไม่ใช่ของหาได้ง่ายๆ ของเหล่านี้ไม่มีตลาดซื้อขายกันในโลก และขายก็ไม่ได้ ซื้อก็ไม่ได้

ใครจะตีราคาศีล ๕ ศีล ๘ ไม่มีสักคนเดียว จึงว่า**ซื้อขายกันไม่ได้ ได้เปล่าก็ไม่ได้**

ภาษาสำนวนท่านเรียกว่า **ของหาค่ามิได้** คือของไม่มีค่า หมายความว่าต่อไม่ได้ ซื้อไม่ได้ เรียกว่าของไม่มีค่า

ไม่ใช่ของไม่มีค่าอย่างของทอดทิ้ง เช่นขยะมูลฝอย หรือมูตรคูถ ซึ่งเป็นของเลวที่สุด ซึ่งสมัยหนึ่งเห็นว่าเป็นของเลว

ถ้าพูดถึงเรื่องของเลวที่สุดก็คือเรื่องมูตรเรื่องคูถ แต่มาสมัยนี้กลับเป็นของมีค่า เขาเอาไปทำปุ๋ยดีที่สุด ราคาดีซ้ำ นั่นละ ของไม่มีค่าแท้ที่จริงเป็น **ของมีค่า**

แต่ว่าสำหรับ **ศีล ๕ ศีล ๘** ที่ว่าไม่มีค่านั้น แปลว่า**ซื้อไม่ได้**จะไปขายก็ไม่ได้ ไม่เหมือนกับของพวกนั้น ของเหล่านั้นของซื้อขายกันได้

ของนี้ซื้อขายกันไม่ได้ และของอันนี้นั้นเอาไปใส่ปุ้ยคนไหนได้หมด เอาไปใส่เด็กน้อยให้เป็นคนดี ใส่เด็กเล็กๆ ให้เป็นคนดี ใส่คนหนุ่มคนสาวให้เป็นคนดีขึ้นได้ เอาไปใส่คนเฒ่าคนแก่ให้เป็นคนดีขึ้นได้

เอาศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ ไปใส่ เอาเถอะ เอาไปใส่คนไหนดีขึ้นหมด จึงว่าเป็นเครื่องวัดความดี

ศีลเป็นเครื่องวัดความดี เมื่อเรามีความดีอยู่เช่นนี้ แต่หากเราไม่สนใจความดีของตน คือ ไม่พอใจ ไม่อิ่มใจ และไม่ดีใจกับความดีของตน ไม่ใส่ใจฝักใฝ่ เรียกว่าเป็นคน**ประมาท**

สรุปความว่า **ของดีมีอยู่แล้วแต่เราไม่รู้จักของดี เรียกว่าประมาท หรือของดีมีอยู่แล้ว เราไม่รู้จักคุณค่าของของดีเลย ไม่รู้จักใช้ของดีนั้นเรียกว่าเป็นผู้ประมาท**

นี่แหละความประมาท มีมากมาย ให้พิจารณาเอาเถอะต่อนั้นไป คำว่าประมาทในที่นี้ มีแล้วไม่รู้จักใช้ เรียกว่าประมาททั้งหมด ของดีมีแล้วไม่รู้จักคุณค่า เรียกว่าประมาททั้งหมด

ลมหายใจเข้าหายใจออกมีคุณค่าเท่ากับชีวิตของเรา คือ ชีวิตอยู่ได้ก็เพราะลมหายใจเข้าออกนี้ แต่เราไม่รู้จักคุณค่าของลมหายใจเรียกว่าเป็นผู้ประมาท

คนใดถ้าหากรู้จักคุณค่าของชีวิต ตั้งจิตกำหนดลมหายใจเข้าออก อ้อ! ชีวิตของเราอยู่เพียงแค่นี้หนอ คือลมหายใจเข้าลมหายใจออกเท่านี้หนอ!

ให้พิจารณาอยู่อย่างนั้น ให้เห็นคุณค่าของลมหายใจเข้าออกแต่ละระยะๆ ที่สุดลมเข้าลมออกนี้ ว่ามีคุณค่าเท่ากับชีวิตของเรา

เรามาตั้งจิตพิจารณาถึงเรื่องคุณค่าของลมหายใจเข้าออก จิตเราจะสงบอยู่ในที่นั้น จิตเราจะเป็นสมาธิภาวนาเกิดขึ้นในที่นั้น จิตจะเข้าถึงเอกัคคตาจิต เอกัคคตารมณ์ จะรู้แจ้งเห็นจริงในเรื่องธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าขึ้นในที่นั้น นี่จึงเรียกว่าเป็นผู้ไม่ประมาท

อันนี้ลมหายใจเข้าออกผ่านไปผ่านมา ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งวันตาย ไม่เคยคิดถึงลมหายใจเข้าออกสักที และไม่รู้จักคุณค่าของลมหายใจเข้าออกเลย

จะค่อยรู้จักบ้างนิดๆ หน่อยๆ ก็คือเวลาที่เป็นหวัด เป็นไอ คัดจมูก หายใจไม่ออกโน่นละ จึงรู้จักว่าเป็นทุกข์จริงๆ จังๆ แต่ก็ไม่รู้จัก**คุณค่า**ของลมเหมือนกัน เห็นแต่ว่าหายใจไม่คล่องมันเป็นทุกข์เท่านั้น

ที่หายใจคล่องอยู่นี้เดี๋ยวนี้นั้น เป็นของดีมีค่าอยู่สักเท่าใด เป็นของมีประโยชน์สักเท่าใด เราเกิดขึ้นมามีชีวิตอยู่ได้วันหนึ่งๆ นั้นเป็นของมีค่าอยู่สักเท่าใด

หากว่าเราเจ็บไข้ วันนี้อยู่ดี พรุ่งนี้เจ็บ นอนแหงอยู่ ลองดูทำอะไรก็ไม่ได้ ในเวลาที่มันเป็นของมีค่า เอาของดีมีค่ามาใช้ให้เป็นประโยชน์เสียซี

จะทำบุญทำทานก็ทำเสีย จะรักษาศีลก็รักษาเสีย ศีล ๕ ศีล ๘ เป็นภิกษุสามเณรบวชในพระพุทธศาสนาก็บวชเสีย ทำเสีย หากว่ามันวิกลวิการ คือว่ามันไม่คล่อง เจ็บไข้ได้ป่วยก็ดี **หรือว่าตายเสียแล้วที่ไหนจะทำความดีได้**

เหตุนั้น เมื่อมีของดีมีค่า เอาของดีมาใช้ คือ ทำความดีเสีย ชีวิตยังมีอยู่มันก็เป็นประโยชน์ นั่นแหละเป็นผู้ไม่ประมาท

อันนี้วันล่วงไป คืนล่วงไป ปีเดือนล่วงไป หมดไปๆ จนกระทั่งไปไหนไม่รอดแล้ว เป็นทุกข์เดือดร้อนแล้ว คือถึงความสนุกสบาย ว่าบวชท่าจะสบายจึงคิดออกจะบวช มันหมดหนทางแล้ว นั่นประมาทมา แย่แล้ว

ตอนหลังพอรู้สึกก็หมดหนทางแล้ว ของมีค่าแล้วไม่ใช้ในเวลาที่มันมีค่า

อันนี้มันเสื่อมค่าหมดแล้วมาบวชมันจะได้อะไรกันอีก **ของไม่มีค่าเอาไปใช้มันก็ไม่มีประโยชน์** ของไม่มีค่าใช้ไม่ได้ประโยชน์

ไม่เหมือนกับของไม่มีค่าดังที่กล่าวในเบื้องต้น อุจจาระ ปัสสาวะ เป็นของไม่มีค่า มาสมัยนี้ก็กลับกลายเป็นของดีมีค่า ขายกันส่งข้ามบ้านข้ามประเทศชาติ เขาขายให้พวกเราใส่ผักกินกันอยู่ทุกวันนี้ มันก็ของพวกนั้นแล้ว

อันส่วนคนแก่คนเฒ่าคนชรา ทำการทำงานอะไรไม่ได้เสียแล้ว เอาไปขายที่ไหน ใครจะเอา ไม่มีใครเอาหรอก แม้แต่กระดูกเขาก็ไม่ทำปุ๋ย กระดูกคนไม่เหมือนกระดูกวัวควาย ไม่มีใครจะเอาไปทำปุ๋ยหรอก เนื้อหนังคนเราขายไม่ได้จริงๆ นี่ความประมาทมันเกิดขึ้นมาอย่างนี้

พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า **ปมาโท มจฺจุโน ปทํ ความประมาทเป็นทางแห่งความตาย**

อันนี้เป็นคำลึก **ประมาทเป็นทางแห่งความตาย** เราพูดกันได้ เช่นอย่างเราขึ้นต้นไม้ บันได ถ้าประมาทเผลอตกตาย อันนั้นก็ถูกเหมือนกัน

ขับรถขับราไปตามถนนหนทาง หรือข้ามเรือข้ามแพ เกิดความประมาทล่มจมหาย รถตกถนนตาย หรือทับคนตาย หรือรถทับตาย อันนั้นก็ถูกเหมือนกัน เป็นทางแห่งความตายเหมือนกัน ประมาทอย่างนั้น

แต่พระพุทธเจ้าไม่ได้หมายอย่างนั้น ยังหมายลึกเข้าไปกว่านั้นอีก ลึกซึ้งกว่านั้นอีก

คนใดถ้าประมาทดังที่ว่ามานั้น คือว่าไม่สร้างคุณงามความดี ไม่ทำตนให้เป็นผู้บริสุทธิ์หมดจด ไม่มีศีลธรรมประจำตัวของตน เป็นผู้ประมาทอยู่ตลอดเวลา ดังอธิบายมาแล้วนั้น

คนนั้นแหละจะตายแล้วเกิด ตายแล้วเกิด นับภพนับชาติไม่ถ้วน นั้นจึงว่าเป็นทางแห่งความตาย

ท่านหมายถึงตรงนี้ต่างหาก หมายคนละแง่ แต่ว่าอันนั้นก็ถูก คือ สำหรับคนชั้นตื้นชั้นต่ำ คนที่ไม่มีธรรมะเป็นเครื่องอยู่ ถ้าหากเป็นผู้ประมาทดังที่ว่ามานั้น เดินถนนหนทางเกะๆ กะๆ ไม่ได้มองหน้ามองหลัง เดี๋ยวรถก็มาชนตาย เป็นทางแห่งความตายเหมือนกัน

ขับรถขับราเกิดความประมาท กินสุรายาเมาพลั้งเผลอ รถคว่ำตายได้เหมือนกัน ถูกเหมือนกัน ขึ้นบันได ขึ้นบ้านเรือน ขึ้นต้นไม้เผลอตกพลัดตกลงตาย เป็นหนทางแห่งความตาย คือความประมาทเหมือนกัน แต่อันนี้เป็นของเล็กน้อย ประมาทอย่างนี้

ที่มันจะเป็นอย่างนี้ ก็เพราะประมาทตั้งแต่ตอนต้นนั่นแหละที่ว่ามาแล้ว **ประมาทที่ไม่ได้สร้างคุณงามความดีนั่นแหละ ไม่ได้สร้างคุณงามความดี มันจึงเป็นเหตุให้มาเกิด**

พอมาเกิดเป็นคนแล้ว มันจึงค่อยจะมาขับรถประมาทรถคว่ำตาย มันจึงค่อยจะมาขึ้นต้นไม้ พลัดต้นไม้ พลัดบันได ตกต้นไม้ ตกบันไดตาย มันจึงค่อยมาเกิดค่อยมาเป็นอย่างนี้ต่างหาก

อันนี้มันตอนปลาย ตอนต้นตอนโน้น ตอนที่มันเป็นเหตุให้เกิดมานั่นแหละ เพราะความประมาท

ท่านจึงว่าเป็นทางแห่งความตาย มันเป็นทางนำมาหาตายตอนนี้ ตายก็เพราะความประมาท ตายเพราะขาดลมหายใจเข้าออก ความประมาทตรงโน้น

ความไม่ประมาทเป็นทางแห่งไม่ตาย ตรงกันข้าม ถ้าหากเป็นผู้ไม่ประมาท พิจารณาถึง**ลมหายใจ**ดังอธิบายมานั้น เห็นว่าเป็นของมีค่ามีประโยชน์ **เราไม่ตายก็เพราะลมหายใจนี้**

ตั้งสติกำหนดลมหายใจ จนกระทั่งจิตสงบเป็นสมาธิภาวนา จนจิตเข้าถึงอัปปนาสมาธิ เกิดปัญญาวิปัสสนา เกิดความรู้แจ้งแทงตลอดในธรรม สละปล่อยวางความยึดความถือ ความอุปาทานทั้งปวง หายจากความยึดมั่นสำคัญในที่ต่างๆ

ความไม่ประมาทเป็นทางแห่งความไม่ตาย ตรงนั้นต่างหาก ว่าจิตดับ คือ ร่างกายแตกดับสลายไปแล้ว จิตตรงนั้นจะไม่ไปเกาะเกี่ยวในภพในชาติใด จะไม่ได้มาเกิด แก่ เจ็บ ตาย และจะไม่ได้มาขับรถตายบนถนน และไม่ได้เดินเกะกะบนถนนให้รถทับตาย ขึ้นต้นไม้ขึ้นบันไดให้พลัดตกตาย

ตรงนั้นทางแห่งความไม่ตาย คือ**ความไม่ประมาทเป็นทางแห่งความไม่ตาย** ตรงนั้นต่างหากเล่า แต่นี่เรามาพูดกันตื้นๆ มาเข้าใจเพียงตื้นๆ **ถ้าไม่เข้าถึงตรงนั้นแล้ว ไม่เห็นหลักธรรม ไม่เข้าถึงหลักธรรมของจริง**

การฟังธรรม จึงได้เตือนในเบื้องต้นว่า **ทำจิตให้สงบ** ให้ตั้งมั่นอยู่ในที่เดียว ขณะจิตที่ตั้งอยู่ในที่เดียวเป็น **เอกัคคตาจิต เอกัคคตารมณ์**

จิตแน่วแน่อยู่ใน **เอกัคคตารมณ์** - อารมณ์อันเดียว คือเห็นความสุขสงบอยู่นั้น

จิตที่มันประมาท คือมันเผลอแผล็บเดียว ส่งออกจากความสงบนั้น อันนั้นก็เป็นประมาทอันหนึ่ง อย่างละเอียด

เราอย่าให้ประมาทได้ จนกระทั่งให้อยู่ในที่เดียว แน่วอยู่ในที่เดียว หากว่ามันออกไป ก็รู้ตัวว่ามันออกไป ออกไปจากที่นั้น มันจะส่งไปสู่อารมณ์ใด มันจะเข้าไปยึดในสิ่งใด ก็ทำความรู้อยู่ในขณะนั้น

คำว่า **รู้** ในที่นี้ พูดกันง่ายๆ เพื่อให้รู้เรื่องของจิต

ถ้าหากจิตเข้าถึงอารมณ์อันเดียวแล้ว จิตจะเป็นของช้า คือตามทันตามรู้ ถ้าจิตไม่มีอารมณ์เดียวแล้ว จิตจะเป็นของเร็ว ไม่สามารถที่จะจับจิตได้

จิตคิดนึกส่งไปโน่นนี่อะไรต่างๆ สารพัดร้อยแปดพันประการรอบด้านรอบโลก เราจะวิ่งตามไปยึดมาอย่าไปหวังเลย คนที่ไปตามจิตแบบนั้นไม่มีหวังจะคุมจิตได้

ถ้าหากว่าเรามายึดเอาอันเดียว มาตั้งมั่นอยู่ที่ลมหายใจดังที่อธิบายมานี้ จิตมันแน่วแน่อยู่ในอารมณ์อันเดียว เราไม่ต้องไปตามมันมาอยู่แล้วนี่ มันมาอยู่ในที่เดียวแล้ว มันก็รู้จักจิตที่มันแวบออกไปจากในที่นั้นจะไปยึดไปถือ จะไปลุ่มหลงมัวเมาในเรื่องใดเสีย จะไปติดพันในเรื่องใดเห็นชัดเลย

จิตที่ส่งออกไปสู่อารมณ์ต่างๆ เช่น ไปเกิดความรักลูกรักหลาน รักการงาน หรือชอบโน้นชอบนี้ มันออกไปจากอันเดียวเท่านั้น เราก็เห็นว่า อ้อ! มันออกจากนี่เอง ตัวนี้เอง มันออกไปจากนี้เอง ไปรักลูกรักหลานก็ดี รักพี่รักน้อง รักพ่อแม่ก็ดี ยึดถือโน้นนี้ ชอบใจโน้นนี้อะไรต่างๆ ก็ดี มันออกไปจากนี่เอง

ก็ไปเห็นตัวเดิม ตัวที่มันออกไปจากนั่น มันก็ไปรู้เรื่องของมัน อันนั้นเรียกว่า **ไปรู้เท่ารู้ตัวของจิตที่ไปเกาะเกี่ยว** เรียกว่า **จิตที่ไปเป็นกิเลส** กิเลสมันออกไปจากอันนี้ ถ้ามันอยู่นี้ไม่มีกิเลส

คราวนี้ก็สนุกดูกิเลส สนุกดูจิตที่เป็นกิเลส มันจะเป็นกิเลสหยาบหรือละเอียด ขนาดใดขนาดไหน มันรู้หมด ทันทุกขณะทุกเวลาเลย

พูดอีกสำนวนหนึ่ง เรียกว่า **สติตามเห็นจิต หรือจิตตามเห็นจิต** เรียกว่า จิตมันช้า ตามทัน ถ้าไม่เข้าถึงนั้นแล้ว เราจะวิ่งตามจะพบให้มันมาอยู่ ให้มันทันจิต **เหลวทั้งนั้น**

เหมือนกับเราวิ่งตามเงา วิ่งไปเถิดวิ่งไปจนเหน็ดจนเหนื่อย จนขาอ่อน มันก็ไม่ทันสักทีอันที่จะวิ่งไปตามเงา

ถ้าหากเราหยุดเสีย เงาก็อยู่กับตัวของเรา ต่อจากปลายเท้าของเรานั่นแหละเงา ไม่ได้ไปอื่นไกล เราอยู่ตรงไหนมันก็อยู่ตรงนั้นแหละ

จิตถ้าหากไม่วิ่ง มันก็อยู่ตรงนั้นแหละ อันนี้เราไปวิ่งตะครุบจิต อยากจะได้จิต เห็นว่าจิตมันวิ่งก็วิ่งตามจิต มันก็เหมือนตะครุบเงา ไม่มีทางที่จะตามจิตได้

ถ้าเมื่อเราหยุด จิตมันอยู่ที่เดิม มันก็รู้เท่า

นิ่งอยู่เฉยๆ เราจะไม่ปรากฏ(ด้วย)ซ้ำ ไม่มีตนไม่มีตัวเลยเงาสักแต่ว่าเป็นเงา ถ้าเราวอกแวกหรือติงด้วยประการต่างๆ เขาจะปรากฏวอกแวกขึ้นมาได้ เงาจะปรากฏมีกิริยาอาการต่างๆ เพราะตัวของเรา

จิตถ้าหากว่านิ่งแล้วก็ไม่มีอะไร อาการที่จิตคิดนึกออกไปจากอาการอันหนึ่งนั้น อันนั้นเป็น **อาการของจิต**

อาการของจิตนั้นเรียกว่า **กิเลส** ถ้าหากไม่ยึดเอาอาการกิเลส ถ้าหากไปหลงไปเมาตามอาการที่มันไป เรียก **กิเลส**

ถ้าหากว่าเราหัดให้มันชำนาญ คือเห็นโทษของการที่มันวิ่ง มันยึดมันถือ มันมัวเมา มันหลอกด้วยประการต่างๆ แล้ว เข้าใจชัดตามเป็นจริงในสิ่งทั้งหลายนั้น ถึงมันจะมีอาการ มันก็ไม่ถึงกับไปยึดไปถือไปหลงมัวเมา **ก็เป็นสักแต่ว่าอาการ**

เรามาหัดให้มันชำนาญเสียก่อนแล้วจึงค่อยฝึกอย่างนั้น ความไม่ประมาทเป็นทางแห่งความไม่ตาย ด้วยประการอย่างนี้

ผู้ซึ่งต้องการอยากจะหัดจิต คือหัดทำจิตของตนให้เป็นผู้ไม่ประมาท อันเป็นทางแห่งความไม่ตาย จงอย่าไปทอดธุระปล่อยวางจิต คือว่า ยึดจิตตรงนี้

คำว่า **ไม่ปล่อยวาง** ในที่นี้ คือไม่ให้มันเผอเรอ หลงไปที่อื่นไกล

คำว่า **ไม่ปล่อยวาง** หมายความถึงว่า ไม่ให้ทอดธุระ เอาเฉพาะในเรื่อง**จิต**นี้อย่าไปเอาที่อื่น

คราวนี้เมื่อเอาเฉพาะในที่นี้แล้ว **มันเป็นการปล่อยวางสิ่งอื่น**อีก สิ่งอื่นนอกจากจิตมันปล่อยวางไปหมด มันไม่ไปยึด มันจึงเข้าถึงความสงบ **เข้าถึงความสงบแล้วจึงจะเห็นตัวจิตชัดเจน**

อันนั้นจึงเข้าถึงความไม่ประมาท หนทางที่เป็นไปเพื่อความไม่แตกไม่ดับมันอยู่ตรงนี้ อันนี้ว่าถึง**ความไม่ประมาทเป็นทางแห่งความไม่ตาย**

ตัวของเราเกิดขึ้นมา เวลานี้เราประมาทหรือไม่ประมาท ประมาทมากหรือน้อยเห็นได้ชัดทีเดียว

เบื้องต้นตั้งแต่วันหนึ่งๆ เราทำคุณงามความดีอะไร หรือชีวิตของเราที่ยังเป็นของมีค่าอยู่นี้ ของที่มีค่าแล้วเราทำอะไรให้มันเกิดขึ้นจากของมีค่า?

เพชรนิลจินดา ของราคาสูงๆ เราเอาไปแลกอะไร เงินทองเป็นของมีค่า เราไปซื้ออะไรกิน

อย่างเงินเป็นของมีค่าตั้งร้อยตั้งพัน เราจะไปซื้ออะไร เอาไปซื้อแตงลูกละบาทเสียอย่างนั้นหรือ หรือเพชรของดีมีค่าเขาซื้อกันเป็นหมื่นๆ เราจะไปแลกลูกแตง หรือมะเขือเท่านั้นหรือ อันนั้นเรียกว่าไม่รู้จักค่าของเพชร

คนเราเป็นของมีค่าแล้วจะไปทอดทิ้งเฉยๆ วันหนึ่งเราไม่นึกคิดถึงชีวิตของตน และไม่ได้สร้างคุณงามความดีเลยสักนิดในวันนั้นเรียกว่าเรา**ประมาท** นี่ประมาทอย่างนั้น

ถ้ามีความรู้สึกว่าเราจะต้องแตกดับ เพราะชีวิตของเรายังเหลืออยู่เพียงแค่ลมหายใจเข้าออก รีบทำเสีย ขวนขวายทำเสียในขณะที่ยังไม่แตกดับ หรือขณะที่เรายังมีกำลังเรี่ยวแรง ยังไม่ทันเจ็บไข้ได้ป่วยเรายังไม่ทันมีอุปสรรค เรารีบทำเสีย อันเรียกว่า **เป็นผู้ไม่ประมาท**

ไม่ประมาทดีขึ้นมามากทีเดียว ความประมาทน้อยลงไป ความไม่ประมาทมากขึ้นมาอีก

หากว่าเราได้สร้างคุณงามความดีอยู่ตลอด วันหนึ่งเรานึกถึงความตาย พิจารณาถึงความตาย ไม่สามารถที่จะทำชั่วได้ เพราะกลัวความชั่ว เห็นว่าเราก็จะต้องแตกดับ รีบขวนขวายแสวงหา

พระพุทธเจ้าท่านตรัสเทศนาว่า **จเรยฺยา ทิตฺตสีโสว** อุปมาเปรียบเหมือนกับไฟไหม้หัว ไฟไหม้ผมของคนเรา ใครจะไปนิ่งนอนใจอยู่ได้ จะรีบดับให้มันหมด ให้มันดับก็รีบซิ

คนเราที่เกิดมา มามองชีวิตของตนเหมือนกับไฟไหม้ศีรษะ ตั้งใจรีบดับเสีย คือว่าความชั่วอย่าให้มีเกิดขึ้นในตัวของตน

ความชั่วเป็นของเดือดร้อน ทำลงไปแล้วเดือดร้อน รีบดับเสีย ความชั่วอันนั้น มีแต่ความเยือกเย็นอยู่ตลอดเวลา **ไฟ**ก็เรียกว่ามันดับหมด ที่ไหม้ผมบนศีรษะก็ดับไป

อันนี้เรียกว่า **เราเป็นผู้ไม่ประมาท มากขึ้น** ความประมาทก็น้อยถอยลงไป จนกระทั่งเรามีสติตั้งมั่น พิจารณาถึงกรรมฐานของตน คือ **พิจารณาถึงลมหายใจเข้าออก** จนกระทั่งมันปล่อยวางลมแล้ว ลมหายใจเข้าออกไม่พิจารณาเสีย จิตมันสงบไปเป็น**เอกัคคตาจิต เอกัคคตารมณ์** สงบอยู่ในที่เดียว

มองดูความสงบ มันจะแวกออกไปด้วยประการต่างๆ นอก ใน ไปในที่ใดๆ เห็นชัดอยู่ทุกเมื่อทุกขณะ อันนั้นเรียกว่า **เป็นผู้ไม่ประมาท โดยสมบูรณ์** นั่นแหละจึงได้ชื่อว่า **หนทางแห่งความไม่ตาย**

หากผู้ใดยังประคองจิตอันนั้นไว้ได้ รักษาคุณงามความดีอันนั้นไว้ได้ตลอดกาลเวลา ร่างกายสังขารแตกดับสลายไป จิตดวงนั้นจะไม่ได้ไปเกิดดับในที่ใดๆ จิตอันนั้นจะไม่มีภพมีชาติ อันนั้นจึงจะได้ชื่อว่าเป็นผู้ไม่ตาย นั้นเรียกว่า **อมตํ ปทํ** เป็นทางแห่งความไม่ตาย

นี่บรรยายถึงเรื่องธรรมะ คือ **ความไม่ตาย** เป็นบทหัวข้อโดยย่อๆ นอกนั้นให้ไปคิดพิจารณาเอาอีกส่วนหนึ่งต่างหาก เป็นเรื่องของตัวที่จะต้องพิจารณา

พิจารณาก็ไม่มีอะไรดอก คือว่าเรามองดูความไม่ประมาทของเรา เวลานี้เราประมาทมากหรือน้อย ตามแนวที่ได้อธิบายมานี้

ความประมาทของเรามันน้อยลงไปแล้วหรือยังมากอยู่ ถ้าความประมาทมาก เราก็พยายามชำระสะสางบรรเทาความประมาทอันนั้นให้มีน้อยลงไป จนกระทั่งให้ความไม่ประมาทมากขึ้น จนยังเหลือความไม่ประมาทโดยบริสุทธิ์หมดจดอยู่ในที่เดียว ตั้งมั่นแน่วแน่อยู่ในที่เดียว ความรู้รอบคอบ

รู้ขณะจิตของเราอยู่ทุกขณะ มีความผ่องใสและเบิกบานตลอดกาลเวลาอันนั้นจึงจะได้ชื่อว่า อมตํ ปทํ เป็นหนทางแห่งความไม่ตาย

อธิบายมาในวันนี้ เอาเพียงแค่นี้

กัณฑ์ที่ ๗

มรณสติ

แสดง ณ วัดหินหมากเป้ง อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย
วันที่ ๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๕

วันนี้จะเทศนาเรื่อง**มรณสติ**ให้ฟัง **มรณสติ คือ ให้พิจารณาถึงความตาย ระลึกถึงความตาย เป็นบริกรรมภาวนาอย่างหนึ่ง**

ถ้าหากเราไม่ระลึกถึงความตายเป็นอารมณ์ จิตจะเพลิดเพลิน ลุ่มหลงมัวเมา ประมาท เพราะคนเรารักชีวิต คือความเป็นอยู่ ไม่อยากตาย โดยมากเป็นอย่างนั้น

ถ้าหากเรามาพิจารณาถึงเรื่องความตาย เห็นอายุมันสั้นไปไม่ยืดยาวแล้ว คราวนี้จะได้รีบเตรียมเนื้อเตรียมตัว จะได้รีบขวนขวายหาสิ่งที่เป็นสาระ สร้างคุณงามความดีให้เกิดมีขึ้นในตนทันกับกาลเวลาซึ่งเรายังมีชีวิตอยู่

เพราะฉะนั้น มรณสติ - ระลึกถึงความตาย จึงเป็นของมีคุณค่ามาก

แต่คนทั้งหลาย ถ้าพูดถึงเรื่องความตายแล้วไม่ชอบ กลับกลัว แต่ความดีอยู่ที่ความตาย **ถ้าคนเราพิจารณาถึงความตายแล้วทำดีได้ง่าย**

ลองคิดดู บางคนเจ็บไข้ได้ป่วย กลัวตาย รีบไปทำบุญทำทานเสีย หรือเจ็บไข้ได้ป่วยไม่มีสรณะที่พึ่ง หากระลึกถึงความตายว่าจะตายวันไหนก็ไม่ทราบ **ก็จะรีบภาวนา พิจารณาถึงสังขารร่างกาย เห็นเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา** มีสักขีพยานประจักษ์ชัดแจ้งด้วยตนเอง

คือว่ามันเจ็บมันป่วย มันเป็นพระไตรลักษณ์ มันต้องแตกดับในวันหนึ่ง **จึงได้ชื่อว่า ทำประโยชน์ให้เกิดขึ้นแก่เรามากทีเดียว การพิจารณาถึงความตาย**

ตายมี ๒ ชนิด ชนิดหนึ่งเรียกว่า **ปฏิจฉันนะ** คือ **ตายปกปิด**

เหมือนกับความแก่ชรา ชราโดยการปกปิด อีกอย่างหนึ่งเป็นชรา**โดยการเปิดเผย** ก็ตายเหมือนกัน **ตายโดยการปกปิด กับตายโดยการเปิดเผย มี ๒ อย่าง**

ชราปกปิด คือ มันแก่มาตั้งแต่ปฏิสนธิ คนเราถ้าไม่แก่มันก็ไม่คลอด ครั้นแก่จึงค่อยคลอด เรียกว่าแก่มาตั้งแต่ในครรภ์ เป็นเด็กก็แก่ขึ้นมาทุกวัน วันคืนล่วงไปๆ วันหนึ่งก็แก่ไปๆ **แก่วัน แก่เดือน แก่ปี แก่ไปโดยลำดับ**

แต่คนเราไม่ค่อยจะเห็นความแก่เหล่านั้น ถือว่ากำลังหนุ่มแน่นกำลังเจริญงอกงาม แท้ที่จริงคือความแก่นั่นเอง มันแก่เรื่อยไป แก่แบบนี้เรียกว่า **แก่ปกปิด** คนทั้งหลายไม่สู้จะเข้าใจถึงเรื่องความแก่

ส่วน**แก่เปิดเผย**นั้น อายุล่วงเลย ๕๐-๖๐ ปีไปแล้ว ผิวพรรณวรรณะหดหู่ เศร้าหมอง เนื้อหนังก็ทรุดโทรมเหี่ยวแห้ง กำลังวังชาก็หมดลดถอยไปผิดจากปกติ

ผมที่เคยดำก็กลับขาวหงอก เดินไม่ตรงทาง แต่ก่อนเคยเดินคล่องแคล่วว่องไว ตรงไปตรงมา ตอนอายุ ๕๐-๖๐ ปีไปแล้ว มันจะคอนหน้าคอนหลัง ลุกนั่งก็เจ็บปวด เดินก็ไม่คล่องแคล่ว ซุกๆ ซุนๆ **เรื่องเหล่านี้แสดงให้เห็นความแก่อย่างเปิดเผย**

นอกจากนั้นก็แก่หง่อมจนกระทั่งไปไหนไม่ได้ ชักเท้า ๓ ขา หูตาฝ้าฟางไปหมด ฟังอะไรก็ไม่ชัดเจน อันนี้เห็นความแก่ชัดเจน ใครๆ ก็รู้ได้ทั่วกันทั้งนั้น นี่เรียกว่า **แก่เปิดเผย**

ตายก็เช่นเดียวกัน ตายหมายถึงเปลี่ยนสภาพ เปลี่ยนแปลงไป เรียกว่าตาย

เหมือนกับสีทาบ้าน ธรรมดาสีทาทีแรกใสสดงดงาม มีแวววาว พอมันตายก็สีเศร้า สีหมอง สีจางไป เรียกว่า **สีตาย**

คนเราตายก็คือ มันเปลี่ยนสภาพเช่นเดียวกับสี มันก็ทำนองเดียวกันนั่นแหละ

ความตายปกปิด คือตายตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา เบื้องต้นเป็น **กลละ** จาก**กลละ**มาเป็น**น้ำล้างเนื้อ** ตายจากน้ำล้างเนื้อเป็น**ก้อนเนื้อ** ตายจากก้อนเนื้อมาเป็น **ปัญจสาขา ๕ แห่ง** (ปุ่มที่จะกลายเป็นหัว ๑ แขน ๒ ขา ๒)

ครั้นพอเติบโตออกจากนั้น พอแก่ครบครันบริบูรณ์แล้วถ้วน ๑๐ เดือน ก็คลอดออกมา

แล้วก็ตายจากเด็กที่นอนอยู่ในผ้าอ้อมที่ในกระด้งนั่นแหละ เติบโตขึ้นมาโดยลำดับ จนคลานได้ เดินได้ วิ่งได้ พูดจาพาทีได้ทุกสิ่งทุกอย่าง เรียกว่ามันเปลี่ยนสภาพไป **มันตายไปจากของเดิม**

เมื่อเป็นเด็กไม่นุ่งผ้า ครั้นพอโตขึ้นมาก็นุ่งห่มปกปิดอวัยวะทุกส่วน มันตายจากสภาพที่เป็นเด็กมาเป็นหนุ่มเป็นสาว ตายจากหนุ่มสาวก็มาเป็นคนเฒ่าคนแก่ จนกระทั่งนั่งหดหู่ยู่ย่นด้วยประการต่างๆ อย่างอธิบายมาแล้วในเรื่องการแก่แบบไม่ปกปิด

อันนี้**ตายมาโดยลำดับ** ตายเรื่อยๆมา เป็น**ตายปกปิด** คนทั้งหลายไม่ค่อยเข้าใจและไม่ค่อยพิจารณา **ไม่ถือว่าเป็นการตาย ความจริงก็คือตายนั่นเอง**

เหตุที่ไม่ถือว่าเป็นของตาย จึงเรียก**ปกปิด** แท้จริงคือมัน**ตาย**มาแล้ว

ต่อเมื่อขาดลมหายใจเข้าออก ไม่มีลมหายใจ เย็นหมด หมดทั้งตัว เย็นเฉียบหมดทั้งตัวนั่นแหละเข้าใจว่าตายแน่นอน คราวนี้ไม่มีใครคัดค้าน เรียกว่า **ตาย**

ถ้าเอาไว้หลายๆ วันนานๆ หนักเข้าก็อืดขึ้น พอง เหม็นกลิ่นเดี๋ยวก็เปื่อยเน่า น้ำเหลืองไหลเฟอะออกมา อันนี้เรียกว่าตายกันจริงๆ ตอนนี้ นี่**ตายไม่ปกปิด**

นี่ความตายของคนมีอย่างนี้ จึงว่าอยากจะอธิบายให้เข้าใจถึงเรื่อง **ความตาย** ถ้าหากเราเข้าใจความตายดังอธิบายมานี้แล้ว คนเราจะเป็นผู้ไม่ประมาท

เราเกิดขึ้นมาเป็นเด็ก เหตุที่เพลิดเพลินมัวเมาว่ายังเป็นหนุ่มเป็นสาวอยู่ ก็หลงลืมตัว ความเป็นจริง **ความหนุ่ม** ก็คือ **ความตาย** นั่นเอง

เพลินกับความตาย หลงกับความตาย ตนของตนตายอยู่ก็ลืมตัว ไม่รู้สึกตัว เหตุนั้นจึงมัวเมา ประมาท ประกอบในทุจริต ทำผิดด้วยประการต่างๆ อย่างขาดศีลธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม เพราะเหตุที่ว่าลืมความตาย เมากับความตาย เห็นความตายเป็นของสดสวยงดงาม เห็นเป็นหนุ่มเป็นสาวก็เลยมัวเมา

นี่คนไม่เข้าใจถึงความตาย ถ้าหากว่าเราเข้าใจว่าเราตายไปทุกวันๆ เราจะได้เป็นผู้ไม่ประมาท

ความตายก็คล้ายๆ กับดวงอาทิตย์ ดวงตะวัน มันขึ้นมาตั้งต้นตั้งแต่มันโผล่มาเบื้องต้นตอนเช้าทางตะวันออก เราเข้าใจว่าตะวันขึ้นเพราะมันโผล่ขึ้นมา

ความเป็นจริงมันเคลื่อนจะไปหาตะวันบ่ายนั่นเอง มันจะลงดับไปนั่นเอง มันจะมืดมิดไป

พอมันโผล่ขึ้นมา ก็ดีอกดีใจว่าตะวันขึ้น แท้ที่จริงไม่น่าจะดีใจ

ควรที่จะคิดว่า **ตะวันมันขึ้นมาส่องแสง เดี๋ยวมันก็จะดับลับไปเวลาไหนก็ไม่ทราบ รีบประกอบกิจการงานที่ตนจะพึงทำเสียให้ทันกับกาลเวลา**

ดังเช่นบุคคลที่เขารับจ้างทำงาน วันหนึ่งทำ ๘ ชั่วโมง เขาจะรีบเร่งทำงานให้ทันเวลา ๘ ชั่วโมง ถ้าหากว่าไม่ทันมันก็หมดเวลาไปเฉยๆ ก็เลยจะไม่ได้ค่าจ้างรางวัล อย่างนี้เป็นต้น อุปมาเปรียบอย่างนั้น

คนเราเกิดขึ้นมานั้น อายุมันมีเครื่องหมายไม่เหมือนกับรับจ้างเขารับจ้าง ๘ ชั่วโมง เขายังมีกำหนดเวลา คนเราไม่มีกำหนดหรอก กี่ปีจะตายไม่มีกำหนดหรอก

บางทีพอคลอดออกมาตายก็มี บางทีเป็นเด็กหนุ่มตายก็มี บางทีเฒ่าแก่ขนาดกลาง ตายก็มี มันไม่มีกำหนดเวลา

เมื่อเราเข้าใจอย่างนี้แล้ว สิ่งที่เราจะต้องทำให้เป็นประโยชน์ คือ ค่าจ้างรางวัลเราจะพึงได้จากสรีระร่างกายที่ยังไม่ทันดับทันแตกตายนี้มันยังพอใช้ได้ ก็รีบพยายามทำเสีย

อุปมาเปรียบเหมือนกับคนที่ใช้เรือข้ามน้ำในเวลาที่มันยังไม่ทันแตกไม่ทันรั่ว รับจ้างคนข้ามน้ำ รีบส่งรีบข้ามเสีย หากว่ามันแตกมันรั่วแล้วจะใช้ไม่ได้

หากว่ามันรั่วพอยาได้ ก็รีบทำการทำงานให้มันได้เงินได้ทองให้มันมากพอคุ้มค่าเสีย ฉันนั้นเหมือนกัน

คนเราเกิดมาก็เหมือนเรามีเรือลำหนึ่งเหมือนกัน พายล่องไปๆ ขึ้นล่องอยู่นี้ ขึ้นเหนือล่องใต้ ไปๆ มาๆ อยู่นี้

ในการที่เราได้เรือลำนี้พายล่องขึ้นล่องลงนี้ รีบรับจ้างเอาเงินเอาทองเสีย **สิ่งที่เราจะพึงได้ให้มันได้เสียแต่บัดนี้** อย่าให้ชักช้าเสียเวลาที่เราจะต้องทำ

ด้วยการฟังเทศน์ให้ได้ความรู้ความเข้าใจ ให้ฉลาดเกิดความรู้ในทางธรรม คำสอนของพระพุทธเจ้า จดจำให้มันได้ นี่ก็รีบทำเสีย ถ้าหากว่าไม่ทำเวลานี้ ต่อไปอาจจะไม่มีคนเทศน์ให้ฟัง หรือบางทีเราอาจจะไม่มีโอกาสได้ฟัง เพราะมีอุปสรรค์ด้วยประการต่างๆ

หรือมิฉะนั้น เราอาจจะหูหนักหูตึง หรืออาจจะเจ็บไข้ได้ป่วยด้วยประการต่างๆ ไม่สามารถที่จะได้รับได้ฟังก็ได้ มันมีหลายเรื่องอุปสรรคข้างหน้า

ในเมื่อเรายังมีหูตาสว่างแจ่มใส และมีจิตใจนึกคิดตรึกตรองได้ และมีคนเทศน์อบรมสั่งสอน รีบปฏิบัติฝึกหัด หรือฟังเทศน์ฟังธรรม จดจำคำสอนของพระพุทธเจ้าให้ได้

อันนี้เรียกว่า รีบแจวรีบพาย รับจ้างหาเงินทองสมบัติข้าวของที่ตนจะพึงได้

นอกจากนั้น **ศีล ๕ ศีล ๘ สิ่งที่เป็นเครื่องชำระกายใจ**รีบชำระมันเสีย

หากว่าเราไม่ชำระสะสางเสียแต่เวลานี้ เมื่อเราตายไปแล้วสิ่งที่เราทำไว้นั้นจะไม่มีโอกาสได้ชำระ

ชำระเสียแต่มีโอกาสอยู่นี้ คือยังไม่ทันตาย ถ้าหากว่าตายไปแล้วไม่มีโอกาสหรอก ที่จะชำระสะสางจิตใจหรือสร้างบุญสร้างกุศล **อย่าไปหวังเลยนอกจากโลกมนุษย์เราแล้ว**

พวกเทพทั้งหลาย ที่ท่านกล่าวถึงเรื่องอยู่ในสวรรค์ชั้นฟ้าต่างๆ ไม่มีเวลาจะได้ทำบุญตักบาตรหรอกพวกนี้ คืออยู่ด้วยความสุขความสบาย

ถ้าจะอุปมาเปรียบเหมือนกับ คนมีความสุขอยู่ในโลกนี้ เกิดความประมาทร่าเริงในความสุขสมบัติของตน มีความร่ำรวยแล้วก็ลืม

เสียว่าเพียงพอแล้วไม่ต้องเดือดร้อนวุ่นวายอะไร แล้วก็ละเลยลืมคุณงามความดี สร้างแต่สมบัติ ยินดีกับสมบัติของตนตามที่มีอยู่นั้น

นางวิสาขา เทศน์ให้พ่อสามีฟัง เมื่อพ่อสามีได้เป็นเศรษฐีแล้วไม่ทำบุญสุนทาน **นางวิสาขา**บอกว่า **กินของเก่า**

พ่อสามีโกรธ หาว่า**นางวิสาขา**เหยียดหยามดูถูกตน

ธรรมดา **ของเก่า** ความหมายของคนโดยส่วนมากหมายถึง **อุจจาระ ปัสสาวะ** ว่าเป็นของเก่า

พ่อสามีจะเอาโทษ**นางวิสาขา** จึงเรียกกรรมการขึ้นมาปรึกษาหารือ สอบถามความจริงกัน

นางวิสาขา ว่าไม่ได้หมายความอย่างนั้น หมายถึงพ่อสามีทำบุญสุนทานไว้แต่ชาติก่อนแล้ว จึงค่อยได้มามีสมบัติมากมาย ร่ำรวยจนได้เป็นเศรษฐีในชาตินี้ แล้วก็เลยมัวเมากับสมบัติของตนที่ตนได้ทำไว้แต่ก่อน เรียกว่า **กินของเก่า** หมายเอาตรงนั้นต่างหาก

กินของเก่า ไม่ทำบุญต่อ

พอ**นางวิสาขา** เทศน์ให้ฟังเท่านั้น พ่อสามีเลยสะดุ้งตื่นตกใจเห็นดีเห็นชอบกับลูกสะใภ้ จึงได้ยก**นางวิสาขา**ให้เป็นมารดา **นางวิสาขา**จึงมีฉายาว่า **วิสาขา มิคารมาตา**

พ่อสามีชื่อว่า **มิคารเศรษฐี** ลูกสะใภ้ชื่อว่า **วิสาขา** เหตุนั้นจึงได้ฉายาว่า **วิสาขา มิคารมาตา** คือ **เป็นมารดาของมิคารเศรษฐี** นั่นเองนี่เป็นตัวอย่าง

คนเราถ้าหากไม่สร้างคุณงามความดีเสีย เพลิดเพลินมัวเมาแต่ความสุขของตน เรียกว่ากินของเก่า นี่แหละคนที่ลุ่มหลงมัวเมาลืมตนลืมตัวเป็นอย่างนี้

เมื่อเรามาพิจารณาถึง**ความตาย** จะหาอุบายวิธีสร้างคุณงามความดีของตนด้วยวิธีใดก็สุดแล้วแต่เถิด จะเป็นการ**ไหว้พระสวดมนต์ไม่ให้ขาดประจำวัน**

หรือว่า **มี ศีล ๕ ประจำเป็นนิจ** หากไม่ได้ก็อย่าให้มันผิดแผกไปจากธรรมดา วันศีลวันพระก็ให้มันได้ประจำ

รีบทำเสียเมื่อเรายังมีหู ตา อวัยวะ ครบครันบริบูรณ์ เรียกว่าสมบัติของเรามีครบมูลบริบูรณ์รีบทำเสีย

หรือมิฉะนั้น ถ้าหากจะทำอย่างง่ายๆ อย่างสบายที่สุด คือ **เรามาหัดภาวนากรรมฐาน** โดยการที่เราไม่ได้ลงทุนอะไรเลย **นั่งทำกรรมฐานภาวนา ทำสมาธิพิจารณา อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา** เห็นตามเป็นจริง เป็นของไม่เที่ยง ยิ่งจะเป็นเหตุให้เรารีบร้อนทำคุณงามความดีให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป โดยอย่างรวดเร็วที่สุด

นี่การพิจารณาถึงความตายมีประโยชน์หลายอย่างหลายประการ เรียกว่า**พิจารณาถึงความตายให้คุณค่ามหาศาล** ความตายที่เราพิจารณาถึงอยู่ตลอดทุกวันเวลานั้น พระพุทธเจ้าท่านชมนักชมหนา แต่ท่านก็ไม่ได้อธิบายอะไรกว้างขวางมากมาย ท่านบอกว่าเป็นของดีมีประโยชน์มาก

ความเป็นจริงมันเป็นจริงอยู่แล้ว แต่เราไม่อยากพิจารณาเห็นตามเป็นจริง จึงไม่ได้รู้ความจริงของธรรมะ

ความตาย เป็นจริงดังอธิบายมาแล้ว ใครๆ ไม่เว้นเลยสักคนเดียว ทุกคนจะต้องตายด้วยกันทั้งนั้น ถึงจะเพลิดเพลินมัวเมาลุ่มหลงหรือว่าปลง **อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา** เห็นสภาพตามเป็นจริงก็ตาม แต่ผลที่สุดจะต้องแตกดับเหมือนกัน

พระพุทธเจ้าของเราท่านทรงเห็นชัดตามความเป็นจริงแล้วในทุกสิ่งทุกอย่าง ว่าสังขารร่างกายเกิดมาแล้วก็ต้องดับ แต่ถึงขนาดนั้นพระองค์ท่านก็ยังดับขันธ์ปรินิพพาน พระสาวกทั้งหลายก็เช่นเดียวกัน

คนประมาทมัวเมาทั้งหลายทั้งปวงหมด ถึงจะไม่เห็นเป็น**อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา** ตามสภาวธรรมก็ตาม แต่ก็จะต้องตายเหมือนกัน **แต่ว่าความตายมันผิดแผกกัน**

คนมัวเมาประมาท ในเวลาตายไม่มีที่พึ่ง ไม่มีที่เกาะเกี่ยว คือมีแต่ความทุกข์ เดือดร้อน กลุ้มใจ โดยเฉพาะคนมีคนรวย ก็เลยไม่อยากตายจากสมบัติความสุขของตน หรือมีครอบครัวก็ไม่อยากพลัดพรากจากครอบครัวของตน อาลัยอาวรณ์เสียดาย

ถ้าหากว่าผู้ที่ท่านมีสติปัญญา พิจารณาเห็นตามเป็นจริงดังอธิบายมาแล้วนั้น ท่านก็ไม่ได้กังวลเกี่ยวข้องถึงเรื่องทั้งหลายเหล่านั้น ถึงมันแตกดับก็มองเห็นชัดตามเป็นจริงว่ามันเป็นอย่างนั้นแน่นอน

เมื่อมันแตกดับก็เห็นตามเป็นจริง แสดงความจริงให้ปรากฏชัดขึ้นมา ยิ่งเป็นสักขีพยานชัดเจนกว่า แล้วจะมีความทุกข์โศกมาจากไหน

ถ้าเห็นตามเป็นจริงแล้ว ไปทุกข์มันก็ไม่ได้อะไร ไปโศกก็ไม่ได้อะไร จะไปเสียใจมันก็ไม่เห็นได้อะไร มีแต่ทุกข์เราเท่านั้น เราเป็นคนทุกข์ต่างหาก เรื่องทั้งหลายมันหาได้กลับคืนมาเป็นเราอีกไม่ มันจะต้องแตกชำรุดทรุดโทรมลงไป

คนที่ห่วงกังวลเกี่ยวข้องกับคนตาย เป็นทุกข์อาลัยอาวรณ์ ร้องไห้ร้องห่มนั้น มันไม่มีประโยชน์อะไรหรอก ถ้าจะร้องไห้ร้องห่มให้มันมีประโยชน์นั้น **เสียดายที่เราตายทุกวัน ยังได้ประโยชน์กว่า** หมดลมหายใจเข้าออกแล้วไปร้องไห้ร้องห่มเสียดาย มันจะกลับคืนมาหรือไม่มีหรอก

เราร้องไห้เราเสียดายในการที่เราตายทุกวันๆ นี้ เป็นทุกข์เดือดร้อน เพราะเหตุที่เราจะต้องตาย ถ้าคิดได้อย่างนี้แล้ว คนจะสงบเยือกเย็น คือเห็นความตายแล้วคนจะไม่เห่อเหิมกำเริบ จะไม่ประมาทเหยียดหยาม ดูถูกคนอื่น และจะไม่มีการลักฉ้อโกงขโมย จะมีแต่นิ่งสงบเยือกเย็น

นอกจากนั้นอีก ก็จะเห็นช่องทางที่จะทำคุณงามความดีต่อไป

คนเจ็บไข้ได้ป่วยกลัวจะตาย รีบวิ่งเข้าวัดเข้าวา สร้างบุญสร้างกุศล ทำบุญตักบาตร

อย่างน้อย คนคิดถึงความตาย คือ คิดถึงอายุของตน ว่าอายุ ๓๐ ปี ๔๐ ปี หรือถึงวันเกิด เดือนเกิด ปีเกิด จะต้องทำบุญอายุ อันนี้เนื่องจากพิจารณาถึงความตายทั้งนั้น **จึงว่า ความตายมีคุณค่ามหาศาล**

ผู้จะทำคุณงามความดีทั้งหลาย ล้วนแล้วแต่พิจารณาถึงความตาย คนประมาทไม่ได้พิจารณาถึงความตาย ทำชั่วได้ร้อยแปดพันเก้า ทำได้ทุกสิ่งทุกอย่างไม่มีเลือก

เหตุนั้น ความตายจึงเป็นของมีคุณค่าดังอธิบายมาแล้ว ทุกคนจึงต้องพากันพิจารณาถึงความตายเป็นมรณสติ คือเอาความตายมาเป็นเครื่องพิจารณา เป็นเครื่องระลึกอยู่ตลอดกาลเวลา

ยิ่งเรามาหัดภาวนาอยู่แล้ว พอพิจารณาถึงความตาย จิตจะสงบเยือกเย็น อารมณ์ทั้งหลายที่วุ่นวายส่งส่ายเกี่ยวข้องด้วยเรื่องภายนอกต่างๆ จะหายหมด จิตจะเข้ามาเป็นสมาธิภาวนารวมอยู่ในที่เดียว นี่มันเป็นประโยชน์อย่างนี้

ความตายหาคุณค่าไม่ได้ ซื้อเอาไม่ได้ ขายไม่ได้ จะไปขอซื้อขอขายการที่พิจารณาถึงความตายไม่ได้เด็ดขาด และไม่มีใครซื้อขายเสียด้วย

ที่เราพิจารณาถึงความตายไม่มีใครซื้อขายกัน ถ้าใครมีอุบายปัญญาเพ่งพิจารณาถึงความตายด้วยตนเองแล้ว เป็นของมีค่าปรากฏขึ้นมาในนั้นเอง คือจะได้ความสงบเยือกเย็นดังอธิบายมาแล้ว

อธิบายถึงเรื่อง**มรณสติ พิจารณาความตาย** สรุปรวม ความพอที่จะหยิบยกเอาไปคิดพิจารณาได้เพียงเท่านี้

ทุกคนจงพากันสนใจและตั้งใจพิจารณาให้เกิดปัญญาความรู้ อาศัย**อัปปมาทธรรม - ความไม่ประมาท** ก็จะนำมาซึ่งความสุข ความเจริญ

ดังอธิบายมาด้วยประการ ฉะนี้.

กัณฑ์ที่ ๘

กรรมนิมิต - คตินิมิต

แสดง ณ วัดหินหมากเป้ง อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย
วันที่ ๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๖

กรรม ในทางพุทธศาสนาท่านแสดงไว้ตามตำราหลายอย่าง ผู้สนใจศึกษาตามตำหรับตำรา ก็พอเข้าใจและได้ความรู้กว้างขวาง เพราะท่านแสดงไว้ดีหมดทุกอย่าง

วันนี้จะแสดงเฉพาะเรื่อง**กรรมที่ติดตามคน** หรือ **กรรมที่จะนำคนให้ไปเกิดในคตินั้นๆ** นั่นคือ **กรรมนิมิต** กับ **คตินิมิต**

กรรม หมายถึง **การกระทำ**

คนเรานั้น **กาย**กับ**ใจ** เป็นเกลอกัน อยู่ร่วมกันสนิทสนมกลมเกลียวกันดีที่สุด จะทำอันใดพร้อมเพรียงกันทุกสิ่ง ไม่ว่าจะทำชั่ว ทำดี ทำบาปทำบุญ พร้อมเพรียงกันทุกประการ

แต่เวลากายแตกดับ กายไม่ได้รับผิดชอบที่เกิดจากการทำร่วมกันนั้น ใจเป็นผู้รับผิดชอบคนเดียว

ที่ว่าไม่ได้รับผิดชอบ ในที่นี้หมายความถึงว่า **กายไม่ได้รับกรรม** เพราะเมื่อแตกดับหรือตายแล้ว ทอดทิ้งไว้ในดิน กลายเป็น ดิน น้ำ ไฟ ลม ไปตามเดิม **เรียกว่ารูปสลายไปตามสภาพของมัน ไม่ได้รับรู้ด้วย**

ขณะยังมีชีวิตอยู่ **กาย**กับ**ใจ** ร่วมกันทำงานก็จริง เช่น ไป

ฉ้อโกงลักขโมยเขา ไปตีศีรษะเขา ทำทุจริตประพฤติผิดต่างๆ นานา แต่**กาย**เป็นผู้รับโทษให้ปรากฏ เมื่อถูกจับกุมมันก็ต้องจับที่กาย เอาไปติดตะราง ร่างกายเป็นผู้ไปติดคุก หรือเขาจะเอาไปฆ่าไปประหาร เขาก็ประหารที่กาย

ในขณะที่มีชีวิตอยู่ ดูเหมือนว่ากายรับภาระหนักกว่าใจ แต่ความเป็นจริงแล้ว **ใจ**ก็รับภาระหนักเหมือนกัน หากไม่มีใครเห็น ความทุกข์ความกลุ้มใจนั้น จะหนักยิ่งกว่ากายด้วยซ้ำ

เพราะเมื่อเขาเอากายไปประหารไปฆ่า ถ้าหากไม่มีใจมันก็ไม่รู้สึกอะไร ก็เหมือนกับตัดท่อนไม้ หรือท่อนกล้วยท่อนหนึ่งเท่านั้นเอง กายไม่มีความอาลัยอาวรณ์กับความเป็นอยู่ของมันเลย ฆ่าก็ฆ่าไป สับก็สับไป ตีก็ตีไป

ผู้อาลัยอาวรณ์เป็นทุกข์เดือดร้อน คือ ตัว**ใจ** ดังนั้นในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ร่วมกันจึงทำกรรมร่วมกัน และเวลารับผลกรรมก็รับร่วมกัน

แต่เวลาแตกดับ คือใจหนีจากร่างแล้ว กายไม่ได้รับรู้อะไรอีก กรรมต่างๆ จะเป็นบาปหรือเป็นบุญ เป็นกุศล หรืออกุศลก็ตาม **ใจก็จะเป็นผู้รับมอบไปคนเดียวหมด**

ในขณะที่หนีจากกัน ต่างคนต่างไม่อาลัยอาวรณ์กัน เวลาที่กายมันจะแตกดับ ใจก็หนีไปคนเดียว ไม่ได้ร่ำลากันเลย

หรือบางครั้งบางคราว **กายจะหนีจากใจ** เช่น รถชนตาย หรือฟ้าผ่า หรือเกิดอุปัทวเหตุด้วยประการต่างๆ ก็ดี เวลาดับเวลาตายก็วูบวาบไปประเดี๋ยวนั้น ไม่ได้ร่ำลากันเลย ทั้งๆ ที่อยู่ด้วยกันมาตั้งแต่แรก สนิทสนมกลมกลืนกันตลอดมา เวลาจะจากกันจริงๆ จังๆ ต่างคนต่างไป ไม่อาลัยอาวรณ์กันและกัน

ธรรมชาติของคนเรามันเป็นอยู่อย่างนี้ คนที่ไปยึดไปถือนั้น ไปยึดไปถือลมๆ แล้งๆ หรอก ยึดถือว่าของกู ความยึดถือนั่นแหละ ที่ท่านเรียกว่า **กิเลส**

กิเลสอันนี้แหละนำให้เกิดการกระทำ คือ กรรม กรรมนี่แหละ เป็นของมีผล มีกำลังมาก ไม่มีใครสามารถที่จะกีดกัน หรือต้านทาน หรือแก้ไขด้วยประการต่างๆ ได้ กรรมอันนี้ไม่มีหนทางแก้ไขเลย

ในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ คนที่ทำกรรมชั่วประการต่างๆ ด้วยอำนาจของกิเลสแล้วคิดว่าจะแก้ไขทีหลัง หรือบางคนยังพูดดันทุรังอีกว่า ไปสู้กันอยู่ในนรกหรือแก้ไขกันกับนายยมบาล เป็นต้น

ความจริงมันไม่มีหนทางแก้ไขเลย คนเราเวลาจะตาย มันต้องมีเครื่องดึงดูดชักจูง คือ กรรม ที่เรียกว่า **กรรมนิมิต คตินิมิต**

คนจะตายมันจะต้องหมดความรู้สึก คือไม่รู้จักเจ็บปวด ใจทอดธุระกายแล้วจึงค่อยตาย

ในขณะที่ใจทอดธุระกาย ไม่ยึดกาย ปล่อยวางกาย ยังเหลือแต่ใจ ตอนนั้นนิมิตจะเกิดขึ้นเป็นภาพของกรรม คือการกระทำต่างๆ จะมาปรากฏขึ้นในขณะนั้น

ผู้ที่เคยทำดี ทำบุญสุนทาน สร้างกุศลมากมาย จิตใจอิ่มเอิบเบิกบาน ก็จะปรากฏภาพที่เราทำดีนั่นแหละ เช่น เราเคยสร้างกุฏิ เวลาสร้างก็ไม่เคยสร้างใหญ่โต ไม่สวยสดงดงามอะไรมาก แต่ว่าภาพที่มาปรากฏในขณะนั้นมันจะสวยงามวิจิตร เป็นของน่าเพลิดเพลินเจริญใจอย่างยิ่ง และในขณะนั้น จิตจะต้องยึดเอาเป็นอารมณ์ คือ เป็นอารมณ์แน่วแน่ในเรื่องนั้น นี่เรียกว่า **กรรมนิมิต** คือ **นิมิตจากการกระทำ**

ส่วน**คตินิมิต**นั้น อาจปรากฏให้เห็นพวกเทวดาหรือมนุษย์ก็ตาม

ที่เป็นผู้มีความสุขสบาย แต่งกายงดงาม น่าเพลิดเพลินงดงาม มาเรียงรอบร้องเรียก ร้องอ้อนวอน ขอให้ไปอยู่ด้วยกันในสถานที่โอ่โถงสวยงามน่าดูน่าชม ซึ่งเราจะมองเห็นสถานที่เช่นนั้นด้วยตนเอง และเขาจะมาแห่แหนอย่างสมเกียรติยศ ที่เขาเรียกกันว่า **เทวดามารับเอาคนมีบุญ**

เขาจะพูดว่าเทวดาอะไรก็ช่างเถอะ แต่ว่า**นิมิต**มันเป็นอย่างนั้นและเราเห็นชัดด้วยตนเอง

คราวนี้เราก็เลยไปตามเขา เพราะความชอบใจมีมาก ก็ไปตามความชอบใจ อันนี้เรียกว่า **คตินิมิต "คติจะไปมองเห็นที่จะไป" เป็นทางกรรมที่ดี**

ส่วนกรรมที่ชั่ว เคยทำบาปกรรม คิดชั่วช้าเลวทราม ฉ้อโกงลักขโมย ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ประพฤติผิดด้วยประการต่างๆ ในขณะที่จิตมันปล่อยวางกายนั้น จะปรากฏภาพที่เราทำความชั่วต่างๆ ให้เห็นชัดขึ้นมา โดยที่เราไม่ได้ตั้งใจ

ใจจะคิดนึกระลึกถึง เราลืมไปแล้วนานแสนนานทีเดียว ภาพจะแสดงขึ้นมาปรากฏในใจ หรือบางทีอาจแสดงออกมาภายนอกก็ได้ เช่นคนฆ่าหมู ฆ่าวัว ในขณะนั้นจะแสดงอาการทางกาย ทำท่าทีปฏิกิริยาของการที่เราทำความชั่วฆ่าหมู ฆ่าวัว นั้นให้ปรากฏแก่คนอื่น

ทั้งๆ ที่เรามีสติอยู่ แต่มันปรากฏขึ้นมา หรือว่าบางทีในขณะนั้นจะเผลอสติไปก็ได้ ทำให้ปรากฏขึ้นมา อันนี้เรียกว่ายังไม่ทันแตกดับคือกายกับใจยังรวมกันอยู่

ถ้าหากยังเหลือแต่**ใจ**อย่างเดียว คือมันทอดทิ้ง**กาย**แล้ว ดังอธิบายมานั้น มันจะปรากฏภาพความชั่วของตน ซึ่งเป็นเหตุให้วิตกวิจารเดือดร้อนวุ่นวาย หรือหวาดเสียวน่ากลัวอย่างแสนสาหัส

เช่น ปรากฏว่ามีคนใจอำมหิตโหดร้าย หน้าบึ้งหน้าเบี้ยวมาลากมาผูกมัดเอาไป กระชากขู่เข็ญด้วยประการต่างๆ แม้จะขอร้องอ้อนวอนสักเท่าใดก็ไม่มีใครจะช่วยเหลือได้ และก็ไม่ให้อภัยเสียด้วย หรือปรากฏเห็นสิ่งทั้งหลายเป็นสิ่งที่น่ากลัว วิตก สะดุ้ง ตกใจ แต่ไม่สามารถที่จะแก้ไขได้ อันนี้เรียกว่า **กรรมนิมิตในทางชั่ว**

ส่วน **คตินิมิต** นั้น อาจจะไปเห็นที่ซึ่งเราจะไปอยู่ เช่น เห็นหลุมถ่านเพลิง ไฟลุกโชนอยู่ตลอดเวลา กองไฟใหญ่โต หรือว่าเห็นสถานที่อันทุรกันดาร อดอยากยากแค้น เดือดร้อนด้วยประการต่างๆ เป็นสถานที่ซึ่งเขาจะเอาเราไปนั้น เกิดสะดุ้งหวาดกลัวสุดแสน แต่ไม่สามารถแก้ไขได้

กรรมนิมิต - คตินิมิต ทั้งสองอย่างนี้ อันใดอันหนึ่งจะเกิดก่อนก็ได้ กรรมนิมิตเกิดขึ้นก่อนก็ได้ หรือคตินิมิตเกิดขึ้นก่อนก็ได้ แต่ทั้งสองอย่างนี้แหละเป็นเครื่องดึงดูด และชักจูงเอาจิตใจของเราที่ทอดทิ้งจากกายแล้วนั้นให้ไปเสวย

อาจมีปัญหาถามว่า เมื่อครั้งที่กายกับใจยังสามัคคีปรองดองกันอยู่ การทำก็ไม่เห็นโหดร้ายทารุณสักเท่าใดนัก แต่เมื่อ**จิต** คือ**ใจ** นี้ทอดทิ้งกายแล้ว ทำไมจึงทำให้เกิดนิมิตโหดร้ายน่ากลัว แสดงอาการโหดร้ายเหลือเกิน

นั่นมันเป็นธรรมดาถึงเรื่องในใจของคนเรา ถ้าใจยังอยู่กับกายพร้อมเพรียง ก็ยังมีการที่จะปลดเปลื้องแก้ไขได้

สมมุติว่าเรานั่งหรือเรานอนเหนื่อย มันเหนื่อยที่ใจ เราก็พลิกกายมันก็พอที่จะแก้ไขปลดเปลื้องกันได้

หรืออ่อนเพลีย หิวข้าว กระหายน้ำ เราก็เอาน้ำมาดื่ม ก็ดื่มลงที่กายใจก็ค่อยสบายขึ้น มีช่วยกันแก้ไข แต่ถ้ายังเหลือแต่ใจอันเดียวแล้ว มันหมดหนทาง ไม่มีหนทางแก้ไข เหตุนั้นเมื่อทุกข์จึงทุกข์แสนสาหัส

สุขก็สุขแสนยิ่ง มันมีสิ่งเดียวเท่านั้น เหลือใจสิ่งเดียว และก็เป็นของเบาอีกด้วย

ของเบาๆ นั้น ไม่ว่าอะไร ลองพิจารณาของภายนอกก็แล้วกัน เช่นรถวิ่งตามถนนหนทาง ถ้าพลาดบางครั้งบางคราวก็ไม่เหลือเกิน ก็พอมีหนทางแก้ไข คือสามารถที่จะปลดเปลื้องแก้ไขด้วยประการต่างๆ ได้

ถ้าหากว่ามันเป็นว่าว มันขึ้นไปปลิวอยู่บนอากาศ มันเป็นของเบาๆ พอแฉลบก็วูบลงเลย ของเบาเป็นอย่างนั้น

ใจเป็นของเบาเหมือนกัน ถ้ามันตกลงได้เอนไปทางไหนแล้วจะไปอย่างสุดขีดเลย เหตุนั้นสุขก็สุขสุดขีด ทุกข์ก็ทุกข์อย่างสุดขีด ดังนั้น **เมื่อถึงตอนนี้ จึงเรียกว่าไม่มีหนทางแก้ไข ที่บางคนว่าจะไปแก้ไขตอนไปหรือตายไปแล้วจะแก้ไขนั้น อย่าไปหวังเลย ไม่มีทางแก้ไขเลย**

ที่ท่านเรียกว่า **นรก** ทนทุกข์ทรมานแสนสาหัส หรือ **สวรรค์** ได้ความสุขอย่างยิ่ง ไม่ใช่อยู่ที่อื่นไกล อยู่เฉพาะในขณะนั้นแหละ ในขณะที่จิตมันวางทอดทิ้งร่างนั่นละ ไม่ได้หมายความว่าอยู่ใต้ดินหรืออยู่บนอากาศกลางหาวที่ไหน

ขณะที่จิตมันถอนจากร่างแล้วนั่น เกิดกรรมนิมิต - คตินิมิตปรากฏเห็น นรก - สวรรค์ กันตรงนั้นเอง

เหตุนั้น ผู้ที่มาเข้าใจในเรื่องทั้งหลายนี้แล้ว จะแก้ไขตนเองก็พึงแก้ไขเสียในขณะที่ตนยังมีชีวิตอยู่ คือ เมื่อกายกับใจยังรบกัน

อยู่นี้ จะประกอบกุศลให้มีคุณงามความดีเจริญงอกงามขึ้น ก็พากันพร้อมใจเจริญเสีย รู้สึกตนแล้วยังแก้ไขได้

เมื่อทำดีแล้ว ก็ทำให้เจริญยิ่งๆ ขึ้นไปได้ **ถ้าหากว่าใจทอดทิ้งกายแล้ว ไม่มีหนทางแก้ไขเลย**

ผลของ**กาย** กับ**ใจ** ร่วมกันทำ เรียกว่า **กรรม** มาส่อแสดงให้ปรากฏ

กรรม เป็นของมีพลังอย่างยิ่ง ไม่มีใครจะต้านทานหรือห้ามปรามไว้ได้ ไม่มีใครจะมาร้องขออ้อนวอนได้เลย

กรรมให้ผลยุติธรรมอย่างยิ่ง ทำลงไปแล้วมากน้อยเท่าใด ก็ให้ผลเท่าที่ตนทำนั่นแหละ ไม่เหมือนเมื่อยังมีชีวิตอยู่ กายกับจิตยังรบกันอยู่ ปลิ้นปล้อนหลอกลวงได้สารพัดทุกอย่าง จะโกหกมายาได้ทั้งนั้น

ส่วนไปถึง**ตรงนั้น**แล้ว ยังเหลือแต่**ใจ** ไม่มีอัฐ ไม่มีสตางค์ ไม่มีทนายความ ไม่มีใครจะอ้อนวอนร้องขอได้ และไม่ให้อภัยกันเสียด้วย

เมื่อถึง**ตรงนั้น**แล้ว มีอย่างใดก็ต้องตรงไปตรงมาเลย ไม่มีการยกเว้น กรรมดังนี้ไม่มีพ่อมีแม่ ไม่มีพี่น้อง ไม่มีญาติวงศ์ ไม่มีครูมีอาจารย์ เป็นเอกสิทธิ์ของมันคนเดียว มันไม่เลือกหน้าใครทั้งนั้น **กรรมถึงได้ชื่อว่าเป็นของมีกำลังมาก**

กรรม ได้ชื่อว่าแยกสัตว์ ให้เป็นไปได้ต่างๆ นานา เช่น เราทำกรรมชั่วด้วยประการต่างๆ มันจะแยกให้เราไปเกิดในที่ชั่ว

ถ้าเราทำกรรมดี มันจะแยกเรามาในทางดี

ในทางชั่วหรือทางดีนั้น คนอื่นจะมาแยกไม่ได้ สุขหรือทุกข์คนอื่นมาแยกไม่ได้ **กรรม**เท่านั้นเป็นคนแยก เราจะมาแก้ตัวและผลัดเปลี่ยนกันไม่ได้ทั้งนั้น

นั่นจึงเป็นของน่ากลัว เป็นสิ่งที่เราพึงสังวรและรู้สึกตัว จงรีบทำเสียตั้งแต่ยังมีชีวิตอยู่

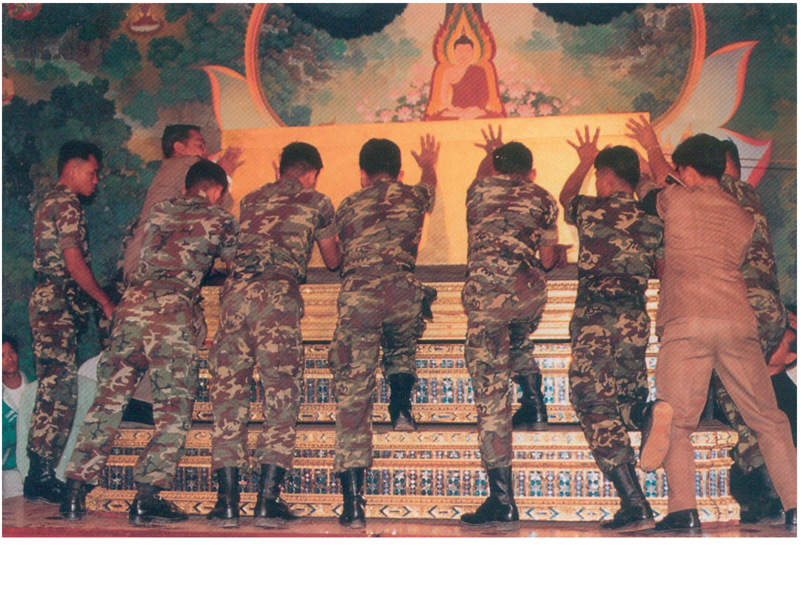
เราเกิดมาพบพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทรงสอนให้เราละชั่วทำดี เป็นสิ่งที่มีประโยชน์มาก เป็นโชคลาภอย่างยิ่ง

ถ้าหากเรามาระลึกได้ถึงเรื่องนิมิตว่า **กรรมนิมิต คตินิมิต เป็นสิ่งที่ไม่มีหนทางแก้ไขได้ เป็นสิ่งที่ควรจะกลัวและพยายามแก้ไขตนเสียจึงจะไม่สายเกินกาล รีบแก้ไขเสียตั้งแต่เดี๋ยวนี้**

เพราะเราจะต้องเวียนว่ายตายเกิด ด้วยเหตุ - ผล ของกรรมนำให้ไปเกิด

ถ้าเราแก้ไขเสียได้แล้ว การเกิดการตายก็เรียกว่าสั้นเข้ามา คือว่า ใกล้ที่จะสิ้นสุดลงไป

เพราะฉะนั้น ให้พากันศึกษา พิจารณาธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าดังที่อธิบายมานี้ ก็จะเป็นประโยชน์แก่ตนทุกๆ คน **เอวํ ฯ**

กัณฑ์ที่ ๙

ธรรมเกิดจากความสงบ

แสดง ณ วัดหินหมากเป้ง อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย
วันที่ ๒๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๗

พากันตั้งใจฟังธรรมเทศนา เทศน์มาให้ฟังตลอดพรรษา ไม่ใช่ตลอดพรรษา (เท่านั้น) ตลอดแล้งตลอดฝนทีเดียวละ ตั้งแต่มาอยู่ที่นี่ตั้ง ๑๐ ปีมาแล้ว **เทศน์เสียจนทุกวันพระวันศีล** ไม่ทราบพากันได้อะไรบ้าง?

ธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ถ้าหากว่าเราพากันฟังเฉยๆ ไม่ได้ฝึกฝนอบรมจิตของตนให้เป็นเครื่องรับรองธรรมะ คำสอนของพระพุทธเจ้า ธรรมคำสอนของพระองค์ก็ไม่ทราบว่าจะตั้งอยู่ตรงไหน

พระธรรมคำสอนที่พระพุทธเจ้านำออกมาเทศนาเผยแพร่ ที่เรียกว่า**ศาสนา**ให้พวกเราได้ปฏิบัติประพฤติตามนั้น เบื้องต้นก่อนที่พระพุทธเจ้าจะได้นั้นท่านต้องฝึกฝนอบรมตัวของพระองค์อยู่ตั้งนานถึง ๖ ปี ที่เรียกว่า **นำทุกรกิริยา** พยายามฝึกฝนใจอย่างเดียว **อบรมใจอย่างเดียว คือ ให้ใจถอนออกเสียจากโลก คือ ความโลภ ความโกรธ ความหลง ให้ถอนออกจากกองกิเลส**

ธรรมะกับกิเลสมันเป็นปรปักษ์กัน ธรรมะ คือคำสอนของพระพุทธเจ้าที่บริสุทธิ์นั้น เป็นปรปักษ์กับตัว**กิเลส** เช่น ท่านสอนให้ **สละ จาคะ** กิเลสนั้นมีแต่สะสมอยากจะได้

สอนให้สละ**จาคะ** เฉลี่ยความสุขให้แก่คนอื่น แต่ว่า**กิเลส**มีแต่

สะสม อยากจะกอบโกยมาเข้าตัว มันจึงเป็นปรปักษ์กันอย่างนี้

ถ้าคนเรายังมี**มัจฉริยะ** - ตระหนี่ อยู่ในใจ คำสอนให้สละ **จาคะ** แบ่งความสุขให้คนอื่น (ก็)ไม่อยากจะฟัง เป็นพิษเป็นสงเกิดขึ้นในใจ

ถ้าคนใดมีการ**สละจาคะ** เรียกว่ามีพื้นฐานอยู่แล้ว พอท่านสอนให้**สละจาคะ** เพื่อเฉลี่ยความสุขของตนที่มีอยู่เพื่อคนอื่น มันซาบซึ้งเข้าถึงหัวใจ เห็นตามด้วย **สุขทั้งตนที่ได้ให้คนอื่น สุขทั้งคนอื่นที่ได้รับจากเรา**

ที่ว่าพื้นฐานของธรรมะ ถ้าหากมันมีที่ตั้ง คือชำระพื้นฐานของตนให้มันสะอาดบริสุทธิ์แล้ว ธรรมะจึงค่อยไปตั้งลงไปได้

นี่ชักอุปมาเปรียบเทียบให้ฟังพอเป็นอุทาหรณ์ เช่นการทำทานดังว่ามานี้

ส่วนเรื่องอื่นนอกไปกว่านั้นอีก ที่ท่านสอน**ให้พากันทำความสงบอบรมใจอย่าให้ฟุ้งซ่านส่งไปหน้าหลัง** ถ้าหากว่าเรายังไม่ทันทำความสงบอบรมสมาธิยังไม่ทันได้

ครั้นสอนให้**พากันทำความสงบ อบรมสมาธิไม่ให้ฟุ้งซ่าน** ก็เป็นปรปักษ์กันอีก ไม่ค่อยชอบไม่ค่อยอยากฟัง คิดว่ามันจะสุขที่ไหน แต่เพลิดเพลินส่งส่ายอยู่ขนาดนี้ มันก็ยังไม่มีความสุขเพียงพอแก่ความต้องการ สงบแล้วมันจะได้อะไร นิ่งเฉยสงบอยู่คนเดียวมันจะได้อะไร มันก็เป็นคนโง่เท่านั้นละซี

มันเลยไม่เข้ากัน จึงว่าเป็นปรปักษ์ของธรรมะที่ท่านสอนให้สงบ

ถ้าคนใดมาตั้งใจฝึกฝนจิตใจของตนให้สงบ คือบางทีเห็นด้วยตนเองด้วยซ้ำ ความยุ่งเหยิงและวุ่นวายเห็นเป็นอันตรายของความสุข

ถ้าหากว่าเราสงบอยู่นิ่ง หรือมีความเบิกบานเยือกเย็นอยู่คนเดียว

พอดีท่านอธิบายถึงเรื่อง**ความสงบ** ว่า **เป็นความสุข** สมกับบาลีที่ว่า **นตฺถิ สนฺติปรํ สุขํ ความสุขเสมอด้วยความสงบไม่มี**

มันซาบซึ้งเข้าไปถึงใจเลย มันสมจริงทุกสิ่งทุกประการ ความสงบเป็นความสุขแท้จริงทีเดียว ใครจะให้เงินหมื่นเงินแสน ใครจะให้วัตถุสิ่งของใดๆ ก็ตาม ไม่ได้รับความสุขเหมือนกันกับเราได้รับความสงบ

พอท่านสอนให้**สละ** มันสละอยู่แล้ว จิตมีฐานที่สละอยู่แล้ว รู้สึกเห็นโทษในการวุ่นวายอยู่แล้ว เราพยายามอยากจะถอนอยากจะสละอยู่แล้ว

พอท่านสอนว่า การละความวุ่นวายส่งส่าย จิตสงบลงไปได้ นั่นแหละเป็นความสุขยิ่ง ก็เลยไปถูกอกถูกใจ เลยชอบใจ ใจของเราหนักแน่นแน่วแน่เข้าไปอีก ก็มีแต่พยายามที่จะรักษาความสงบนั้นไว้ให้ได้ และก็หาอุบายที่จะทำความสงบนั้นให้แน่นแฟ้นไปกว่าเก่า

นี่คำว่า **ฐานของธรรมะ** มันมีอยู่

ธรรมทั้งหลายที่อธิบายมามากมายก็เหมือนกัน ถ้าไม่มีฐานเป็นที่ตั้งแล้วก็ยากที่จะจับได้

เพราะธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่พระองค์ออกมาประกาศนี้นั้น ล้วนแล้วแต่เกิดจากความสงบ คือจิตของพระองค์เป็นสมาธิแล้ว ชำระจิตใจให้ใสสะอาดบริสุทธิ์ผุดผ่องดีแล้ว

สิ่งใดที่มาผ่านมาปรากฏในนั้นก็เห็นชัดขึ้นมาเลย เหมือนกับกระจกที่ใสสะอาด ละอองนิดเดียวมาติดอยู่ก็รู้ก็เห็นว่ามีละออง จิตของพระพุทธองค์ใสสะอาดแล้ว กิเลสทั้งหลายจะมาผ่านตรงนั้นก็รู้ได้ เห็นได้ชัด เห็นหน้าเห็นตาเห็นลักษณะท่าทีกิริยามันชัดเจนเลยทุกสิ่งทุกอย่าง

เหตุนั้นพระองค์จึงได้นำมาประกาศหรือนำมาสอน คือ มาตั้งศาสนาให้พวกเราได้ปฏิบัติ

เช่นที่พระองค์ท่านสอนว่า **ความโลภเป็นอันตรายของธรรมอย่างยิ่ง**

คำว่า **โลภ** ในที่นี้คือ **มันอยากได้มาก** ไม่ใช่อยากได้พอดีพองาม

อย่างบางคนที่ซื้อถูกขายแพง แลกเปลี่ยนเอาผลกำไรก็เป็นตามธรรมดา แต่นี่มันอยากได้มากๆ ขึ้น ก็เลยเกิดเป็นการฉ้อโกงขึ้นมา นี่มัน**โลภเกินประมาณ มันกลายเป็นอันตรายของธรรม**

เมื่อมันเกิดความโลภขึ้นมาแล้ว กรรมอื่นๆ ที่เราจะไม่ทำก็ไม่มี คือ ฉ้อก็เกิดขึ้นมาได้ โกงก็เกิดขึ้นมาได้ ลักขโมยก็เกิดขึ้นมาได้ อิจฉาริษยาทุกสิ่งทุกอย่าง กลัวเขาจะดีกว่า ก็เกิดขึ้นมาได้ นั่นจึงว่า **เป็นอันตรายของธรรมทั้งหลายคือ ความสงบนั่นเอง**

มันเป็นอันตรายของความสงบของความสุข เมื่อเกิดความโลภขึ้นมาแล้วก็ร้อนวุ่นวาย

ความโกรธ ก็เป็นอันตรายของธรรมอันหนึ่งเหมือนกัน ถ้าโกรธขึ้นแล้วปิดมิดหมด ความสุขสงบไม่มี ไม่เห็นจิตเห็นใจตนเอง

พระธรรมเกิดจากความสงบ จิตที่สงบแล้วใสสะอาด ดังอธิบายมาแล้ว

คราวนี้ถ้าโลภ โกรธ หลง ขึ้นมาแล้ว ปิดหมด ความสงบไม่มี แสงสว่างก็ไม่ปรากฏ ไม่เกิด ก็ไม่ทราบเอาอะไรมาพูด ธรรมะคืออะไรกันก็ไม่ทราบ

ถ้าหากแสงสว่างของจิต คือความสะอาดของจิตมันมีแล้ว มันใสสะอาดแล้ว ธรรมทั้งหลายจะปรากฏขึ้นมาในที่นั้น พูดได้ อธิบายได้ว่าอะไรเป็นอะไร เห็นอยู่ในความสว่างนั้นเลย

จึงว่าธรรมเกิดจากความสงบ คำสอนของพระพุทธเจ้าเกิดจากความสงบ

เหตุนั้นผู้ซึ่งจะฟังธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า **จะต้องพากันทำความสงบ อย่าให้จิตส่งไปมาหน้าหลัง ให้ตั้งอยู่เฉพาะรักษาจิต กำหนดจิตให้อยู่เฉพาะในที่เดียว**

เมื่อตั้งสติรักษาอารมณ์ไม่ให้จิตฟุ้งซ่านส่งไป และไม่ให้อารมณ์ภายนอกเข้ามาแทรกซึม ในที่นั้นจะมีความสงบสว่างอยู่ คำว่าสว่างคือมันเห็นใจอยู่นั่นเอง

กิเลสทั้งหลายมันเกิดจากใจ ไม่ใช่เกิดจากที่อื่น โกรธมันก็เกิดจากใจ ความโลภ ความรัก ความชัง ก็เกิดจากใจ เมื่อใจมันสงบแล้ว สติตั้งมั่นอยู่ มองเห็นใจสว่างอยู่ตลอดเวลา

ถ้าความโลภมันปรากฏ ก็ผลักออกไปและกำจัดออกไป ความโกรธเกิดขึ้นมา ความหลงเกิดขึ้น ก็เห็นว่าเป็นโทษ เห็นว่าเป็นของมัวหมอง เป็นเครื่องไม่ผ่องใส มาปิดบังความผ่องใส เราก็ขจัดออกไป ทำลายออกไป ผลักมันออกให้มันหนีไป ก็ยังเหลือแต่ใจสะอาด

ถึงแม้ว่าเราจะไม่บัญญัติว่าอันนั้นเป็นโลภ โกรธ หลง ก็ไม่มีปัญหาอะไร **คือขอให้เราชำระใจของเราให้สะอาดแล้วก็เป็นใช้ได้**

การปฏิบัติ คือ ต้องการชำระใจอย่างเดียว ให้ใจสะอาดอย่างเดียว

เมื่อเราเข้าใจรักษาใจได้อย่างนี้ ฟังธรรมอยู่ตลอดเวลา ถึงคนอื่นจะไม่เทศน์ พระเจ้าพระสงฆ์ ครูบาอาจารย์ ไม่เทศน์ ก็เป็นอันว่าเทศน์อยู่ในนั้น ถือว่ามันเห็นอยู่ในที่นั้น

ท่านเทศน์ก็เทศน์ให้รู้จักอันนั้น สอนให้รู้จักอันนั้น คือกิเลสมัน

มาเป็นฝ้าปกปิดความสว่างอันนั้น เมื่อเราเข้าใจเห็นชัดอันนั้น เราชำระอันนั้น เป็นอันว่าเราฟังเทศน์ถูกต้องแล้ว เราปฏิบัติศาสนาถูกต้องแล้ว

ที่ท่านแสดงถึงเรื่องพระพุทธเจ้ารู้ซึ่งธรรมทั้งหลาย เรียกว่า **สัพพัญญู** รู้ซึ่งสรรพธรรม คือธรรมทั้งหลายนั้น ไม่ใช่ว่าท่านไปตามรู้ทั่วบ้านทั่วเมือง ทั่วโลกทั่วแผ่นดิน **ท่านไปรู้ตรงนั้นแหละ**

ของมากๆ ที่กระจัดกระจายอยู่ ใครจะไปตามรู้ได้ ต้องมารวมอยู่ในที่นั้นจึงจะตามรู้ได้

พระพุทธเจ้าก็เช่นเดียวกัน ต้องมาเห็นในที่นั้น ปรากฏในที่นั้น อะไรๆ เกิดมาในที่นั้นจึงเรียกว่า **รู้** ได้ รู้ซึ่งสิ่งสารพัดทั้งปวงหมดที่เกิดในที่นั้น ไม่รู้เรื่องวิชาภายนอกไม่ต้องการหรอก พระพุทธเจ้าท่านไม่ต้องการ พระสาวกทั้งหลายก็ไม่ต้องการ

วิชาของโลกไม่มีที่สิ้นสุด กสิกรรม หัตถกรรม พาณิชยกรรม สารพัดวิชาทุกอย่าง

อย่างการทำไร่ทำนา เรือกสวนต่างๆ ก็ดี ค้าขายก็ดี ไม่มีที่สิ้นสุด ทำไปเถิด ทำไปเท่าไรก็ทำไปเถิด คนที่ทำไปอายุ ๑๐๐ ปี ตายไปแล้วคนอื่นก็ยังมาทำต่อไปอีก ไม่จบไม่มีที่สิ้นสุด

เรื่องของโลกมันต้องเป็นอย่างนั้น วิชาของโลกมันเป็นอย่างนั้น เหตุนั้นจึงว่าโลกทั้งหลายตายไม่รู้จักจบจักสิ้น ในผลที่สุดก็หมุนเวียนกลับมาของเก่านั่นแหละ

คือมาใส่ปากใส่ท้องมาเลี้ยงชีพอันนี้ พอมีชีพคือยังมีชีวิตอยู่ก็ทำต่อไปอีก ทำไปแล้วก็กลับย้อนมาเลี้ยงตัวนี้แหละ วนเวียนมาอยู่แค่นี้ เมื่อชีพนี้ยังไม่แตกไม่ดับ ก็ต้องเป็นไปตามเรื่องของมัน แตกดับไปแล้วงานก็ยังค้างเติ่งอยู่นั่นแหละ ยังไม่สิ้นไม่สุด นี่เรื่องโลกเป็นอย่างนี้

เรื่องธรรมหาได้เป็นเช่นนั้นไม่ ธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเบื้องต้น อย่างพวกฝึกหัดภาวนาอย่างที่อธิบายให้ฟังนี้ ยอมสละยอมปล่อยวาง

ถึงงานอันนั้นจะมีหนาแน่นสักเท่าใด ยืดยาวสักเท่าใดก็ตาม ทอดทิ้ง ปล่อยวาง จิตสงบ หมดหนทาง ไม่มีทางไป

สงบเยือกเย็นแล้วไม่มีทางไป ได้รับความสุขขึ้นในนั้น ถึงแม้จะไม่มีวัตถุอะไรปรากฏขึ้นก็ตาม พอสงบมันก็สุข พอปล่อยวางมันก็เย็น

เหตุนั้น ธรรมจึงว่าเป็นของเย็น ธรรมจึงว่ามีที่สิ้นสุด อันนี้ความสุขเพียงแค่นี้เราก็พอจะรู้ได้

ถ้าปัญญาฉลาดเฉียบแหลมขึ้นไปกว่านั้นอีก อย่างพระสาวกพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ท่านตามค้นคว้าหาต้นตอของสิ่งทั้งหลายทั้งปวงหมดในโลก เช่น จิตมันส่งส่าย ปรุงแต่ง วุ่นวายสารพัดทุกอย่าง

อันนั้นก็จะทำ อันนี้ก็จะทำ อันนั้นก็คิด อันนี้ก็นึก ส่งไปๆ ตามไปรู้เหตุผลของมัน มันทำไปทำไม ทำไปเพื่ออะไร มันเกิดจากอะไร

สิ่งทั้งปวงหมดซึ่งถือว่าเป็นเราเป็นของเรานั้น เป็นของเราจริงหรือไม่ อะไรเป็นของเราแน่นอน ตามค้นตามคว้า เห็นเหตุผลหมดทุกสิ่งทุกอย่าง

อย่างว่าเราทำสวนหรือทำนา ซึ่งถือว่าเป็นของเรา นาก็เป็นของเรา สวนก็เป็นของเรา ท่านตามไปค้นคว้าเห็นหมด แต่ก่อนเป็นของใคร ก่อนที่เราจะไปเอาเป็นของใคร สวนก็ดี ที่ดินก็ดี เป็นของใคร เป็นของปู่ย่าตาทวด ก่อนปู่ย่าตาทวดเป็นของใคร ตามไปๆ จนไม่มีที่สิ้นสุด

ในผลที่สุด**ไม่ใช่ของใครทั้งหมด** เลยจบกันลงเพียงเท่านั้นจบ คือว่าไม่มีของใคร

คราวนี้ถึง**เรา**มายึด มันก็ไม่ใช่ของเราอีก เราตายไปแล้วก็เป็นของคนอื่นอีก ตกลงก็เลยสุดกันเพียงเท่านี้ ไม่ใช่ของใครทั้งหมด เป็น**อนัตตา**

ท่านเลยพิจารณาเห็นต้นตอเป็นอย่างนั้น ท่านจึงจบลงไปได้

คนที่ไม่มีปัญญาพิจารณาไม่เห็นของจริง มีแต่ว่าของกูๆ ร่ำไปอะไรก็ยึดถือร่ำไป ขออันนี้มีอยู่ก็ยึด ของอันนั้นหายไปก็ยึด เป็นทุกข์เป็นโศกเพราะของอันนั้น

นี้เป็นส่วนภายนอก ส่วนตัวของเราก็เหมือนกัน ได้แก่ สังขารร่างกายที่เรียกว่า **ขันธ์ ๕ - รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ** ที่อยู่ในตัวของเรานี้

รูป คือตัวของเรานี้ เป็นของเราจริงหรือไม่ **เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ** เป็นของเราจริงหรือไม่

ถ้าเป็นของเราจริง มันก็คงจะไม่แก่ ใครไม่อยากแก่สักคน มันก็คงไม่เจ็บ ใครก็ไม่อยากเจ็บสักคน คงจะไม่เฒ่าไม่ตาย เพราะใครก็ไม่อยากตาย แม้ไม่อยากตายมันก็ยังตายอยู่

มันเป็นของใคร เมื่อมันเป็นไปตามเรื่องของมัน เราจะถือว่าเป็นของเราได้อย่างไร

ก็ตกลงว่าไม่ใช่ของเรา มันเกิดขึ้นมาแล้วมันก็แปรปรวนไปตามสภาพของมัน มันเป็นเรื่องของธรรมชาติธรรมดา มันเป็นอยู่อย่างนั้น

จิตของเราเข้ามาครองเท่านี้ก็ถือว่าเป็นของเรา เหมือนกับเราไปครองที่ดินนั่นแหละ ที่เราไปยึดเอาที่ดินที่นา อันนี้ก็เหมือนๆ กัน

ถ้าพิจารณาให้เห็นอย่างนี้ ท่านสละปล่อยวางลงไปได้ ท่านทิ้งอันนี้ ปล่อยวางอันนี้เสีย แล้วยังเหลือแต่ใจ คราวนี้ใจก็ปรากฏขึ้นมา

เวทนา คือ สุข ทุกข์ ทุกข์ก็ดี สุขก็ดี เป็นของใคร มีตนมีตัวมาจากไหน ใครเป็นบิดามารดาของทุกข์ สุขอันนั้น เวทนาอันนั้นใครเป็นญาติเป็นวงศ์ของทุกข์สุขนั้น ก็เปล่าทั้งนั้น

มีแต่เรื่องกระทบกันทั้งนั้น สิ่งภายนอกภายในกระทบกัน เช่น เย็นร้อนอ่อนแข็งหนาว มันมากระทบกับกาย ก็ปรากฏว่าหนาวสั่นสะท้าน ไม่สบาย หรือร้อนกระสับกระส่าย ก็เพราะภายนอกกระทบกับภายใน หรือของแข็งมากระทบกับตัวของเรา หรือของนุ่มนวลมากระทบกับตัวของเรา ก็ปรากฏรู้สึกขึ้นมา

ชอบใจ ไม่ชอบใจ มันก็เพียงได้แค่นั้นแล้วก็หายไป ไม่เห็นอยู่ถาวรแน่นอนสักเท่าไร ไม่ใช่ของใคร มันเกิดขึ้นมาแล้วก็หายไป

ท่านอุปมาเปรียบเหมือนกับน้ำที่มันเป็นต่อมแล้วดับไป เป็นฟองแล้วดับไป เป็นฟองขึ้นมาหน่อยหนึ่งแล้วก็ดับไปๆ มันเป็นอยู่อย่างนั้น

แต่ว่าอาการที่มันดับไปนั้น อย่าง**เวทนา** ที่เจ็บหัวปวดท้องมากๆ นี้ มันเจ็บแล้วก็หายไปเป็นขณะๆ ที่มันเจ็บแล้วหายไป ถ้ามันถี่ยิบเข้าก็กลายเป็นทุกข์มากขึ้น ถ้าหากมันห่างๆ ก็ทุกข์น้อยลงไป

ขณะจิตนี้หายไป ขณะอื่นเข้ามา ขณะนี้หายไป ขณะอื่นเข้ามาอีก ยากที่เราจะจดจำและยากที่เราจะตามรู้ เพราะปัญญาของเราไม่ทันสติของเรามันน้อย

นี่ **เวทนา** เป็นของเกิดขึ้นดับไป - เกิดขึ้นดับไป ไม่ใช่ของใครแล้วใครจะมาหล่อเลี้ยงเอาเวทนาให้มันอยู่ในโลกนี้ก็ไม่มี หรือใครจะผลักให้มันหนี้ก็ไม่ได้

เมื่อมาอยู่ในโลกนี้แล้ว มันก็ปรากฏอย่างนี้แหละ คือ เหมือนนัยร่างกายนี้ปรากฏเพราะมีอวัยวะภายในภายนอกประสบกัน

สัญญา คือ **ความจำ** ก็ยิ่งแล้ว จำโน่นจำนี่อะไรต่างๆ สิ่งสารพัดวัตถุที่เราจำไปนั้น จำแล้วก็หายไป จำได้หน่อยแล้วก็หายไป ระลึกได้นานแสนนานแล้วก็หายไป ก็ลองคิดดูซิ ตั้งแต่เกิดมาจนถึงป่านนี้

บางสิ่งบางอย่างที่เราจำได้แม่นที่สุด ที่เราเกลียดที่สุด หรือเราโกรธ หรือเรารักเราชอบมากที่สุด เคยประสบมาแล้ว เดี๋ยวนี้มันหายไปไหนหมด มันก็หายไปอย่างนั้น ไม่มีตนมีตัวเหมือนกัน **อันนี้เรียกว่า สัญญา เป็นอนัตตาเหมือนกัน**

สังขาร คือ **ความปรุงความแต่ง** มันแต่งขึ้นมาเรียกว่าปั้นน้ำเป็นตัวขึ้นมาได้ อย่างที่เขาเรียกว่าสร้างวิมานบนอากาศ

ต้องการรวย แล้วก็คิดปรุงแต่ง อันนั้นก็จะได้ อันนี้ก็จะดี อันนี้ก็จะมี อันนั้นก็วิเศษวิโส อันนี้ก็ของกู อะไรต่างๆ สารพัดทุกอย่าง

การทำมาค้าขายมันก็จะร่ำรวยวันสองวัน การทำนาทำสวนก็ดูเหมือนจะร่ำจะรวยวันสองวัน เล่นไพ่เล่นโป ซื้อล็อตเตอรี่ ก็นึกว่าจะรวยได้เงินแสนเงินล้าน

นี่เป็นอย่างนี้เรื่อง**สังขาร** มันก็ไม่เห็นมีอะไร บางทีก็ได้ บางทีก็ไม่ได้ บางทีก็เกิดปรากฏ บางทีก็ไม่ปรากฏ **ที่แน่ที่สุดก็คือปรากฏเพราะความที่เราปรุง พอเราวางก็หายไป**

สิ่งนั้นจะมีหรือไม่ก็ช่าง มันมีเพราะเราปรุงขึ้นมา บางทีก็มีขึ้นมาจริงๆ จังๆ แต่ถึงขนาดนั้นมันก็วาง มันก็หายได้เหมือนกัน

บางอย่างมันไม่มี แต่เราปรุงขึ้นมา ปรากฏเป็นของมีขึ้นมา พอหายปรุงก็หายตามกัน

อันนี้เรียกว่า สังขาร ก็เป็นอนัตตาเหมือนกัน

วิญญาณ คือ **ความรู้สึก วิญญาณในขันธ์ ๕ นี้ หมายเอาวิญญาณที่รู้สึกในทางอายตนะทั้ง ๖ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เรียกว่าวิญญาณ**

เช่น **ตา**เห็น เกิดความรู้สึกขึ้นมาครั้งแรกเรียกว่า **วิญญาณ หู** ได้ยินเสียง **จมูก** สูดดมกลิ่น **ลิ้น** ถูกรส **กาย** ถูกสัมผัส ความรู้สึกปรากฏครั้งแรกเรียก**วิญญาณ**

ต่อไปวิญญาณนั้นหายไป **สัญญา** ก็เข้ามา **จำ** แทน อย่างว่า เรารู้สึกว่าหนาว พอรู้สึกครั้งแรกเป็น **วิญญาณ** พอหนาวเป็น**สัญญา** อยากจะได้ผ้ามาห่ม อยากจะผิงไฟเป็น **สังขาร**

อันนี้ตัว**วิญญาณ** หายวับๆ ประเดี๋ยวประด๋าวแท้ๆ ทีเดียว ไม่ใช่ตนไม่ใช่ตัว ไม่มีตนมีตัว

ในผลที่สุดสรุปรวมใจความแล้วว่า คือ**ความถือ**อันเดียว ถ้าถือนานก็อยู่นาน ถ้าถือไม่นานก็หายวับไปประเดี๋ยวประด๋าว ไม่ว่า **เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ**

รูป ก็เช่นนี้เหมือนกัน รูปถ้าหากเราไม่ยึดไม่ถือ อย่างเราทำสมาธิภาวนา ปล่อยวาง หายไปไหนไม่ทราบ - รูปไม่ดี หายวับไปหมด ยังเหลือแต่ความสงบสุข ยังเหลือแต่จิต รูปหายได้เหมือนกัน ทั้งๆ ที่มีอยู่ก็หาย

เหตุนั้นบางคนเข้าใจผิดไปว่า ถ้าอะไรก็วาง อะไรก็ปล่อย มันจะอยู่ได้อย่างไรคนเรา?

ไม่ใช่ **วาง** อย่างที่คิดนึกอันนั้น **ภาวนา**ไม่ใช่อย่างนั้น **วางในปัจจุบัน วางโดยอุบายภาวนา**

อย่างสังขารร่างกาย คือตัวของเรานี้แหละ ปล่อยวางแล้วก็ไม่หายไปไหน มันก็ตั้งอยู่นี่แหละ เรานั่งตงมงอยู่นี่แหละตั้งแต่เราวางในขณะนั้น **วางเพื่อให้จิตสงบ วางเพื่ออบรมใจให้เป็นสมาธิด้วยอุบายภาวนา**

วิธีทำกรรมฐาน มันต้องมีอุบายอย่างนี้

ไม่เหมือนกับโลก **โลกนั้นอะไรก็ยึดแต่ว่าไม่ได้ อุบายกรรมฐานอะไรก็ปล่อย อะไรก็วาง แต่ได้ คือได้ความสุขสงบ**

โลกมีแต่เอาทั้งหมด แต่ไม่มีความสุขสงบ มีแต่ความเดือดร้อนวุ่นวายตลอดไป

โลกกับธรรมตรงกันข้ามอย่างนี้

เพราะฉะนั้น การฟังธรรมหรือการที่จะพิจารณาธรรมนั้น ต้องชำระใจให้เข้าถึงความสงบ คือให้ปล่อยวางเสียซึ่งโลก คือความวุ่นวายยังเหลือแต่ความสงบ

เมื่อมันสงบแล้ว ก็ยกเอา รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณขึ้นมาพิจารณา เรียกว่า ธรรมมาตั้งลงที่ความสงบ เมื่อเราตั้งลงที่นี่เราพิจารณามันก็ได้ความรู้ขึ้นมา ชัดขึ้นมา

หากว่าจิตนั้นยังไม่สงบเต็มที่ ความรู้อันนั้นก็เรียกว่าชัดน้อยไป ความสว่างน้อยไป ถ้าจิตมันสงบเต็มที่ มีสมรรถภาพเพียงพอ สามารถที่จะพิจารณาธรรมนั้นๆ ชัดเจนลงไปได้ อยู่ได้นานๆ ก็จะเกิดปัญญาญาณรู้แจ้งแทงตลอดซึ่งธรรมทั้งหลาย

หมายความว่า รู้สิ่งที่ควรละควรเอา สิ่งใดควรละ สิ่งใดควรถอน สิ่งใดควรทิ้ง สิ่งใดควรรักษา และควรจะดำเนินอย่างไรต่อไปมันรู้ได้หมดทุกสิ่งทุกอย่าง และก็ทำได้อย่างนั้นเสียด้วย

ถ้าเพียงแต่รู้เฉยๆ จะไม่ได้ รู้เฉยๆ ไม่เห็นโทษภัย หรือไม่รู้จักวิธีที่จะละ เรียกว่ายังไม่ทันแจ้ง ยังไม่ทันชัด ยังไม่ทันเห็นจริง ยังไม่ทันถึงธรรมะคำสอนของพระพุทธเจ้าที่แท้จริง

นี่อุบายของการทำกรรมฐาน ที่อธิบายมาวันนี้ ว่าโดยย่นย่อแล้ว**ธรรมทั้งหลายเกิดจากความสงบ** อย่างพระพุทธเจ้าเป็นต้น **เมื่อสงบแล้วจิตก็ผ่องใส**

คำว่า **สงบ** คือละเสียจากความวุ่นวาย ซึ่งเป็นของโลก ใจที่สงบนั้นเรียกว่า **ฐานที่ตั้งของธรรม**

เมื่อฐานที่ตั้งของธรรมมีแล้ว ธรรมจะมาตั้งตรงที่นั้น มาพิจารณาตรงนั้น แล้วจะได้ความรู้ว่า อันนี้เป็นเรื่องควรละ สิ่งที่เราละมาแล้วมันได้ความสุขอย่างนี้อย่างนี้

เมื่อละได้ ได้รับความสุข เราก็เห็นลู่ทางในการที่เราจะละต่อไปอีก หรือเราจะพยายามละอันนี้ไว้เสมอ เรียกว่า **รักษาไว้ซึ่งอุบายอันนั้น**

ถ้าเราเห็นโทษทุกสิ่งทุกอย่างในการที่วุ่นวาย พอมันแทรกเข้ามาเราก็รู้ตัวมันทันที เหมือนกับว่าคนอยู่เฝ้าประตู คนออกคนเข้า คนดีคนชั่ว ต้องตรวจตรา

รู้จักคนดีคนชั่วตลอดเวลาคือตัว**สติ** การที่หัดสติระมัดระวังรักษาอย่างนี้แหละ เพราะความสงบและเบิกบานแท้ๆ จึงค่อยรู้จักตัวการ คือตัว**กิเลส**ทั้งหลาย เพราะฉะนั้นจึงว่า **ฐานที่ตั้งของธรรมคือความสงบ**

เมื่อเราทำได้อย่างนี้ จึงได้ชื่อว่าเรา**ปฏิบัติถูกธรรม และฟังธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าได้ความรู้เรื่อง เพราะมันเข้าถูกหลักคำสอนของพระองค์**

เอาละ อธิบายวันนี้เพียงเท่านี้

กัณฑ์ที่ ๑๐

กระจกเครื่องส่อง

แสดง ณ วัดหินหมากเป้ง อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย
วันที่ ๑๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

พากันตั้งใจฟังธรรมเทศนา วันนี้จะอธิบายถึงเรื่อง**เครื่องส่อง** คือ**กระจกเงา**

กระจก มีไว้สำหรับส่องดูตัวเราเองก็ได้ ส่องดูสิ่งอื่นก็ได้

โดยมากคนเราไม่ค่อยจะเห็นตัวเราเอง คิดดู ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งวันตาย ถ้าหากไม่ไปมองดูกระจกก็จะไม่เห็นหน้าเราสักที หน้าของเราไม่ทราบว่าเป็นอย่างไร ตา หู จมูก อวัยวะต่างๆ ทั้งหน้าไม่ทราบว่ามีรูปร่างลักษณะอย่างไร

นี่พูดถึงความไม่ดีของคนเรา คือความโง่ของคนเรา ได้ของมาพร้อมกันแล้ว แต่ว่าไม่รู้จักหน้ารู้จักตา ไม่รู้จักรูปพรรณสันฐานของมันเสียเลย ต้องอาศัยกระจกส่องดู นี่ถึงขนาดนี้คนเรา

ว่าถึงเรื่องของไม่ดีมันเป็นอย่างนี้ หรือเรียกว่าเราโง่ ต้องอาศัยคนอื่นส่องจึงค่อยเห็นความโง่ของเรา

คนเราแต่ละคนก็ทำนองนั้น เกิดขึ้นมายากที่จะรู้เรื่องของตนเอง อ่านตนเองไม่ค่อยออก

การกระทำทุกสิ่งทุกอย่างที่เรากระทำนั้น อ่านไม่ค่อยออกว่าทำผิดหรือถูก ดีหรือชั่ว หยาบหรือละเอียด ควรหรือไม่ควร ทำลงไปด้วยความโง่ๆ เง่าๆ ทำด้วยความลุ่มหลงมัวเมา

เราชอบใจจะทำอย่างไรก็ทำลงไปอย่างนั้น ชอบใจจะพูดอย่างไรก็พูดออกไป ชอบใจคิดนึกอย่างไรก็คิดนึกไป แต่มันจะเป็นผลดีผลเสียอย่างไรไม่รู้

ต้องอาศัยพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า คือการศึกษาสดับตรับฟัง

ถึงแม้จะฟังก็ตาม ศึกษาเรียนมาเท่าไรก็ช่าง ก็เหมือนกับกระจกที่เราศึกษาเหมือนกับกระจกเหมือนกัน **กระจกไปตั้งไว้ ถ้าเราไม่เข้าไปส่องก็ไม่เห็นเหมือนกัน**

จะเรียนรู้มากสักเท่าไรก็ตามเถอะ ถ้าหากเราไม่ส่องดูตัวของเราแล้ว ก็จะไม่รู้เรื่องตัวของเราเหมือนกัน

สิ่งที่เราจะพึงรู้พึงเห็นในตัวของเรานั้น เพียงรูปร่างหน้าตาไม่เป็นของสำคัญเท่าไรนัก หน้าตารูปร่างสัณฐานของเรานั้น มันจะเป็นอย่างไรๆ บุญกรรมวาสนาบารมีส่งมาให้แล้ว มันก็แค่นั้นแหละ จะไปดัดแปลงแก้ไขมันก็แก้ไขไม่ได้

อย่างใบหูก็ดี จมูกก็ดี ตาก็ดี เราจะแต่งใหม่ก็ไม่ได้เหมือนกัน อย่างปาก อย่างคิ้ว แต่งใหม่ไม่ได้หรอก อย่างดีที่สุดก็ไปเสริมนิดๆ หน่อยๆ เอารู้จเอาอะไรไปทานิดๆ หน่อยๆ ให้มันแปลกๆ คือไปทาให้แปลกกว่าเก่า ให้คนมองดู

ถ้าเป็นเหมือนเก่าคนเบื่อ เขาดูนานๆ แล้วเบื่อ ให้มันแปลกแตกต่างเก่าหน่อยคนจะได้สนใจ ขนาดนั้นคนเรา แล้วก็ไม่เห็นดีวิเศษวิโสอะไรตัวของเรา ดีไม่ดีอาจจะทำความเสื่อมเสียให้แก่เราอีกซ้ำ

ถ้าเขาชมเรา เราก็จะลืมตัว หาว่าเราสวยสดงดงามอะไรต่างๆ ถือตนถือตัว ลืมตนลืมตัว ถ้าเขาติเรา เราก็จะโกรธ เสียใจน้อยใจไม่ใช่เป็นของดี

ถ้าหากปกติแล้ว อยู่ตามเรื่องตามราว มันก็สบายไป นี่จึงว่าไม่เป็นปัญหา ถ้าเราไปตบแต่งเข้า นอกจากจะเป็นภัยอันตรายแก่ตนแล้ว ก็ไม่เห็นดีวิเศษวิโสอะไรขึ้นมา

ของอย่างนั้น พระพุทธเจ้าท่านไม่ทรงให้แต่ง แต่งมันเป็นภาระสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมากขึ้นไปอีก **นอกจากเป็นบ่อเกิดของกิเลสดังอธิบายมาแล้ว ยังเป็นของสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมากขึ้นอีก**

ที่พระพุทธองค์ทรงให้แต่งให้ดูนั้น ไม่ใช่ดูตรงนั้น **ดูความประพฤติต่างหาก ดูการกระทำต่างหาก**

คนเราจะเป็นคนดีหรือคนเลว ไม่ใช่เพราะโคตร วงศ์ตระกูล รูปร่างสัญฐาน วิชาความรู้ ดีตรงที่ประพฤติต่างหาก

ดูครั้งพุทธกาล ผู้ที่บวชในพุทธศาสนา สูงสุดเป็นถึงกษัตริย์ ต่ำลงมาก็พวกพราหมณ์ ต่ำลงมาอีกก็พวกคนธรรมดาสามัญ ต่ำที่สุดคนขอทาน

คนขอทาน พระองค์ก็เทศนาอบรมสั่งสอนให้ประพฤติปฏิบัติตนจนได้สำเร็จมรรคผลนิพพาน มีสักขีพยานชัดเจน

พระองค์จึงตรัสอย่างนั้นว่า **คนดีจะดีได้ไม่ใช่เพราะโคตรเพราะวงศ์ตระกูลหรือรูปร่างสัณฐานผิวพรรณต่างๆ ดีเพราะการฝึก**

ตรงนี้จุดสำคัญที่เราต้องสนใจกัน

ความประพฤติก็ไม่มีอะไร มีในตัวของเราทั้งหมด มีกาย วาจา ใจ ๓ อย่างนี้แหละ ดีชั่วอยู่ตรงนี้ จะดีก็เพราะกาย วาจา ใจ นี้ จะชั่วจะเลวก็เพราะ กาย วาจา ใจ นี้

กาย ไม่ได้หมายถึงเรื่องกายที่อธิบายมาแล้ว อันนั้นเป็นของมีอยู่ไม่ใช่จะไปแต่งตรงนั้น คือแต่งกาย - **ความประพฤติ**ต่างหาก ไม่ใช่แต่งหน้าแต่งรูปโฉมอย่างที่ว่า แต่งความประพฤตินี่ต่างหาก

ดังอธิบายมาแล้วในขั้นต้น คนเราไม่ค่อยจะรู้สึกตัว คือ ไม่รู้เรื่องของตนที่ตนเป็นมา ตนทำอยู่นี้ไม่รู้เรื่อง บางทีทำด้วยกาย การงานอะไร ภาระใดๆ ทั้งสิ้น ทำลงไปนั้น เข้าใจว่าเป็นของถูกของดี ถูกต้องดีแล้ว แต่ทำไปบางทีมันอาจเป็นเครื่องกระทบกระเทือน หรืออาจเป็นเครื่องเบียดเบียนคนอื่น ทำให้คนอื่นเสื่อมเสียไปก็ได้

หลักมีอย่างนี้ **ทำสิ่งใด ถ้าหากว่าทำดี ถูกต้อง นั้น ไม่เป็นเครื่องกระทบกระเทือนทั้งตนและคนอื่น คือไม่ทำความเสียหายแก่ตนและคนอื่น ไม่ทำความเดือดร้อนให้แก่ตนและทั้งคนอื่นด้วย นั่นแหละหลักความดี**

อย่าไปเอาดีแต่ตนฝ่ายเดียว ถ้าตนเห็นว่าดีแล้ว คนอื่นอาจกระทบกระเทือนก็ได้ อันนั้นไม่ใช่ของดี นี่ตรงนี้ ตรงที่จะส่องดูตัวของเรา

คนเรามักไม่ส่องตน ไม่ค่อยจะส่องตัวของเรา ทำไปหน้าเดียวเลย เข้าใจว่าดีแล้วก็ทำไปหน้าเดียว นี่ไม่ส่องตน

ถ้ามีหลักอย่างว่านี้ ส่องดูว่าทำสิ่งใดลงไป มันเป็นเครื่องเบียดเบียนตนและคนอื่นหรือไม่ ถ้าไม่เบียดเบียนตนและคนอื่น อันนั้นใช้ได้ ให้ส่องแบบนี้ นี่เป็นเรื่องการกระทำ

กาลเวลาที่เราต้องทำนั้น มันรู้จักกาลไหม ถูกแล้วก็ต้องรู้จักกาลรู้จักเวลา อย่างบางคนขยันหมั่นเพียรทำกิจภาระธุระ ขยันจริงๆ แต่ไม่รู้จักกาล รู้จักประมาณตนเอง อย่างทำเรือกสวนไร่นา ทำตะพึดตะพือไป

ครั้งพุทธกาลก็เคยมี พระองค์หนึ่งถือว่าปัดกวาดนี้เป็นการบุญการกุศลเสียจริงๆ กวาดตะพึดตะพือไปเลย ถือว่าเป็นของดีวิเศษศักดิ์สิทธิ์ กวาดไม่มีหยุดมีหย่อน ไม่รู้จักเวลา ไม่มีเวลาที่จะทำความเพียรภาวนา มีแต่หาจะกวาดลานวัดตลอดเวลา

พระองค์ตรัสว่า **ให้รู้จักกาล** มันไม่ใช่จะดีอยู่ตรงนั้นอย่างเดียว อันนั้นเป็นกิจวัตรที่ควรประกอบ **นี่ไม่รู้จักกาล ไม่รู้จักประมาณ**

เมื่อไม่รู้จักกาล ก็ไม่รู้จักประมาณอีกเหมือนกัน คือ ทำไม่รู้จักกาล รู้จักประมาณ คือไม่รู้พอดีพองาม ว่าจะเหมาะควรด้วยประการใดๆ อันนี้ไม่เบียดเบียนคนอื่นจริงอยู่หรอก แต่เบียดเบียนตนเอง

กวาดวัดกวาดวากวาดตะพึดตะพือไป ไม่เบียดเบียนใครหรอก คนอื่นเขาก็ชมว่าเป็นของดีเหมือนกัน เราไม่ต้องกวาดยาก คนอื่นกวาดให้แล้วก็แล้วไป สบาย ไม่เบียดเบียนใครหรอก

แต่ไป**เบียดเบียนตน**ซิ คือขาดการกระทำคุณงามความดีอย่างอื่น **แทนที่จะเอาเวลาไปกวาดวัดสักพักหนึ่ง แล้วมาทำกิจวัตรเดินจงกรมภาวนาสักพักหนึ่ง** แทนที่จะทำอย่างนั้นไม่เอา เอาแต่กวาดอย่างเดียว

นี่ส่องไม่ถึง คือไม่มีกระจกส่องตนเอง นี่ตัวอย่าง

ทีนี้คนทำงาน เช่น คนทำสวน ทำนา ปลูกก็ปลูกเรื่อยไป ทำก็ทำเรื่อยไป ปลูกตะพึดตะพือ พอได้ปลูกแล้วก็กะว่าจะร่ำรวย

ปลูกมะเขือเทศ ผักกาด กะหล่ำปลี ปลูกอะไรต่างๆ ปลูกจนไม่มีจังหวะจะโคน ปลูกมากๆ จนชิดกระทั่งมันขึ้นมาไม่ได้ มันชิดมันแย่งอาหารกันกิน เลยไม่มีลูกไม่มีผล ได้แต่ต้น ต้นก็ไม่งามเสียซ้ำ

นี้เรียกว่า **ไม่รู้จักพอดีพองาม** เห็นเขาทำก็ทำไป เมื่อคิดไปก็น่าสงสาร คล้ายๆ กับเครื่องจักร พอคิดเครื่องแล้วก็ทำตะพึดตะพือเลย เครื่องไม่พัง น้ำมันไม่หมด ก็เลยเดินเครื่องอยู่อย่างนั้นตลอดเวลา

อันนี้ว่าถึงเรื่องการกระทำด้วยกาย เมื่อไม่มีอุบายปัญญา เมื่อไม่ฉลาด ทำด้วยความโง่เง่า พระพุทธเจ้าก็ไม่ทรงชมเชยสรรเสริญ ไม่มีเครื่องส่องตนเอง หากคนอื่นจะส่องให้ ก็ไม่เหมือนตนเองส่อง

หากคนอื่นไปติเข้า ลองดูซิ ไม่พอใจ หากคนอื่นไปชมก็ลืมตัว ก็เลยไม่เป็นประโยชน์ทั้งสองฝ่าย

ถ้าตนเองส่องตนเอง รู้เท่าเข้าใจตนเอง ว่าควรไม่ควรด้วยตนเอง นั่นแหละจึงเรียกว่าส่องตนเอง รู้จักตนเอง

เปรียบเหมือนกับเราไปส่องกระจก ดูหน้า ตรงไหนมีจุดมีไฝ ตรงไหนมันดำ ตรงไหนมันไม่ดีไม่งามจนต้องเช็ดต้องชำระ ควรที่จะแต้มจะแต่งด้วยประการใด ให้มันเหมาะสมแก่ใบหน้าของตน และก็ค่อยสวยขึ้นมาเพิ่มเติมขึ้นสักนิดหนึ่ง ดีกว่าไม่แต่ง

เรียกว่า **ความรู้** เพราะรู้สิ่งที่ผิดที่ถูก คือความรู้อันนั้นเอง สิ่งที่ควรไม่ควร รู้อันนั้นเอง อันนั้นจึงจะเรียกว่า**ส่องกระจกตนเอง**

นี่พูดถึงเรื่อง **กาย** อย่างเดียว

คราวนี้พูดถึงเรื่อง **วาจา** ยิ่งกว้างกว่านั้น กว้างกว่า**กาย**อันนั้นมาก

คนเราตั้งใจว่าเราพูดถูกพูดดีแล้ว ว่าถูกต้องไม่เท็จไม่โกหกใครทั้งนั้น สิ่งที่เราจะต้องพูดออกไปเพื่อความเมตตาปราณีหวังดีต่อคนอื่น อันนี้ว่าถึงส่วนดี

ถ้าว่าส่วนไม่ดีแล้ว พูดสิ่งใดเป็นเรื่องกระทบกระแทกแดกดัน หรือต้องการให้เจ็บช้ำน้ำใจ ให้คนอื่นเดือดร้อน นั่นบาปโดยแท้ นั่นเรียกว่าไม่ได้ส่องกระจก หรือส่องแต่ยังไม่ทันเห็น

พูดสิ่งใดออกไปที่หวังประโยชน์ความดีแก่คนอื่น สิ่งที่เราพูดวาจาหรือสำนวนนั้น มันเป็นสำนวนวาจาหยาบคาย คนอื่นฟังแล้วมันไม่เพราะหู ไม่มีความอุตสาหะวิริยะที่จะต้องทำตาม มันก็ไม่ได้ประโยชน์เหมือนกัน

นอกจากไม่ได้ประโยชน์แล้ว ยังเป็นโทษแก่ตัวเราอีกด้วยซ้ำ คือ เขาเกลียดและเบื่อ เขาไม่อยากฟัง ไม่อยากทำตาม

ตัวเราเองไม่รู้ เรายิ่งโกรธเพิ่มขึ้นอีก แสดงความน้อยใจไม่พอใจมากเพิ่มขึ้นอีก

อันนั้นมีกระจกส่องแต่ว่าไม่เห็น ไม่เห็นหน้าตนเอง

นี่มันยาก คือไปมองแต่คนอื่น ไม่มองตนเอง จึงว่ามีกระจกส่องแต่ไม่เห็น

ถ้าหากว่าเรามารู้สึกตนได้ว่า ที่เราหวังดีปรารถนาดี แต่ทำไมเราพูดเราสอนคนอื่น ทำไมเขาไม่พอใจ มันเป็นเพราะอะไร มาตรวจดูตัวของเราให้ถี่ถ้วนจะเห็นหรอก

บางทีเกิดเพราะนิสัยเคยชินติดมาแต่นมนาน เราเคยฝึกฝนอบรมอย่างนั้นมา และก็ไม่มีใครจะตักเตือนบอกกล่าวว่าสอน ว่าสิ่งนั้นมันไม่ดีไม่งาม

ถึงคนอื่นตักเตือนสั่งสอนก็อย่างที่ว่าแล้ว จะไม่พอใจ เกิดความไม่พอใจขึ้นมา อันนั้นเรียกว่า **ส่องกระจกไม่เป็น** คือ ไม่เห็นเงาตนเอง หรือเห็นแล้วก็แต่งไม่ได้ เลยไม่แต่ง มันจุดดำจุดแหว่งตรงไหนก็ตามมันเถอะ ก็เลยจะไม่แต่ง ไว้ตามเดิมนั่นแหละ

มันเป็นอย่างนี้แล้วก็ปล่อยไว้อย่างนี้แหละ ก็ดีเหมือนกันถ้าปล่อยไว้อย่างนั้น แต่ว่าเราอย่าไปทำความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและคนอื่น

ถ้าปล่อยแล้วไม่เดือดร้อนตนเองและคนอื่นเหมือนกัน ว่าเราเคยพูดอย่างนี้ละ เราเคยพูดสำนวนวาจาอย่างนี้ละ เราปล่อยตามเรื่องมันนิสัยสันดานเราเป็นอย่างนี้ ก็ปล่อยตามเรื่อง

ก็อย่าไปพูดให้คนอื่นได้ยิน ถ้าไปพูดให้คนอื่นได้ยิน มันเดือดร้อนคนอื่น เมื่อเขาไม่พอใจ เขาแสดงความไม่พอใจและโต้ตอบเดี๋ยวเราก็เดือดร้อนขึ้นมาอีก ร้อนทั้งตนและคนอื่น

กระทบทั้งตนและคนอื่นก็ใช้ไม่ได้อีก ถ้าปล่อยตามเรื่องแล้วเอาอย่างนี้ละ เราปล่อยเลย ไม่ต้องไปพูดกับใคร มันก็ดีไปส่วนหนึ่งเหมือนกัน ถือว่ากรรมเวรเราสร้างมาอย่างนี้ ความชั่วเราอบรมมาอย่างนี้

พระพุทธเจ้าทรงแสดงถึงเรื่องการส่อเสียด โทษของการส่อเสียด หาเรื่อง หาโทษให้คนโน้นคนนี้ ตายไปตกนรก พ้นจากนรกมา มาเป็นคนพูดปากไม่ดี ปากมีกลิ่นเหม็น อยู่ใกล้ใครพูดกับใคร ใครก็ไม่ชอบ พูดคำใดวาจาใดออกไป มีแต่คนเกลียดเหยียดหยามดูถูก ไม่เป็นเหตุให้คนอื่นเชื่อฟัง พูดดีๆ เขาก็ไม่เชื่อฟัง พูดเพราะๆ เขาก็แสดงความรังเกียจ

บาปกรรมอันนั้นยังเหลือเศษอยู่ ถ้าระลึกได้อย่างนี้ รู้สึกตัวว่า **กรรมของเรา** ค่อยยังชั่วหน่อย จะได้มีการระมัดระวัง เรียกว่า **ส่องกระจกดูตัวเราเห็น และมีหนทางแก้ไข**

ถึงแก้ไม่ได้ ก็ยังเรียกว่าเราระงับตนไว้เสีย อย่าให้เป็นเรื่องกระทบคนอื่นต่อไป **อย่าไปสร้างกรรมต่อไปอีก** ถ้าเขาไม่พอใจและเขาแสดงความโต้ตอบ รังเกียจเหยียดหยาม เราไปโกรธอีกยิ่งไปใหญ่อีกละ **สร้างกรรมเพิ่มอีก**

กรรมมีแล้วยังไม่แล้ว ยังเพิ่มกรรมอีก ทวีคูณขึ้นอีก เลยไม่หมดสิ้นสักที

ถ้าหากเรารู้อย่างที่ว่ามาแล้ว ปล่อยเอาเถอะ หมดกรรมหมดเวรเสีย เอาแค่นี้เราเข็ดแล้ว เรายอมแล้ว ทีนี้ต่อไปจะไม่สร้างกรรมต่อไปอีกก็ดี ถ้าอย่างนั้นก็ดี

นี่พูดถึงเรื่องวาจา ส่องดูวาจา

คราวนี้**ส่องดูใจ** ใครเป็นคนส่อง **ใจส่องใจ** ใจนั่นแหละไปส่องดูกาย ส่องดูวาจา ส่องดูใจ

คราวนี้**ใจส่องดูใจ** ใจปกติธรรมดา ดังเคยอธิบายมาแล้ว คือกลางๆ ไม่ดีไม่ชั่ว ไม่คิดหยาบละเอียด อะไรทั้งหมด เฉยๆ

ผู้ที่ฝึกฝนทำภาวนาสมาธิจนกระทั่งจิตรวมเข้าไปแน่วแน่แล้ว

ไม่มีอะไรเหลือเลย ยังเหลือแต่ความสงบนิ่งใสแจ๋วอยู่คนเดียว

นั่นคือ ใจแท้ ใจเดิม อาการที่มันแสดงออกมาทั้งปวงหมด คิดนึก ส่งส่าย วิตก วิจาร วุ่นวายนั่นนี่อะไรต่างๆ เป็นอาการของใจ

ตรงนั้นแหละ เราจะส่องดูตรงนั้นแหละ มันคิดอะไร มันคิดไม่พอใจคนนั้น หาว่าคนนั้นเกลียดเหยียดหยามดูถูกเรา คนนี้รักเรา คนนั้นไม่ชอบ ไม่พอใจ ไม่รักเรา เกลียดโกรธเรา ดูถูกเหยียดหยามเรา ใจที่ไปวิตกวิจารนั้น ให้เห็นให้รู้ตัวว่าอันนั้นมันไม่ใช่ของดี

เอาละ ถึงแม้เขาจะเกลียดจะโกรธ หรือจะเหยียดหยาม ดูถูก เขารักหรือชังก็ตามเถอะ

ถ้าหากเขาเกลียด เขาโกรธ เขาไม่พอใจ เราไปแสดงความโกรธหรือเกลียด น้อยใจหรือเสียใจ ตัวของเราก็พลอยสร้างกรรมไปอีก แล้วกรรมตัวนั้นก็เลยเพิ่มทวีขึ้นมาอีก ดังอธิบายให้ฟังในเรื่องวาจา

เพราะ**กรรมเก่า**ของเรา มันจึงเป็นอย่างนั้น จึงมีคนไม่ชอบไม่พอใจ หรือเกลียดโกรธ เพราะกรรมที่เราทำชั่วไว้แต่ก่อนเก่า

เมื่อเราเข้าใจว่าเรามีกรรมเช่นนั้นแล้ว เรามาเสวยกรรม เราอย่าให้กรรมนั้นเพิ่มทวีขึ้นอีก เสวยเท่าที่มีอยู่

เหมือนกับว่าเรามีหนี้สิน มีสักร้อยสักพันหนึ่ง เราใช้ให้หมดหมดเรื่อง อย่าไปหาเพิ่มมาอีก

หรือมิฉะนั้น ก็เหมือนเราเป็นแผลที่แข้งหรือที่ขา มีน้ำเหลืองไหลเยิ้ม เราพอใจไหม แผลขาขวามีแล้ว อยากจะได้แผลขาซ้ายอีกไหม หรือว่าแผลแขนขวามีแล้ว แขนซ้ายอยากได้อีกไหม

ถ้าหากว่าเราไม่พอใจ ก็พยายามรักษาแผลนั้นให้หาย แล้วเราก็จะได้สบาย จะไม่มีคนรังเกียจอีกต่อไป

ถ้าเรารู้ตัวอย่างนี้ เราส่องดูตัวเรา เห็นใจของเราอย่างนี้ เราก็พยายามอย่าให้แผลนั้นมากขึ้นอีก หรือเหวอะหวะ กว้างลึกใหญ่กว่าเก่าอีก พยายามรักษาแผลนั้นให้มันหายเสีย อย่าไปเพิ่มแผลอื่นอีกต่อไป

หากว่าความคิดนึกของเราไม่ชอบใจในคนนั้นคนนี้ เราติดอกติดใจในคนนั้นคนนี้ อะไรต่างๆ เกิดความรักความพอใจในคนนั้นคนนี้ขึ้นมา **ความรักความชอบอันนี้ ก็เป็นเหตุหนึ่งเหมือนกัน**

พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาว่า : -

ปิยโต ชายเต โสโก รักสิ่งใด โศกในเพราะสิ่งนั้น

ปิยโต ชายเต ภยํ รักสิ่งใด ภัยเกิดจากสิ่งนั้น

นี่พระองค์ทรงเทศน์นาอย่างนี้ ที่เราไปรักไปชอบใจ อย่าไปเข้าใจว่าเป็นของดี ความโศกมันจะเกิดจากตรงนั้น ภัยจะเกิดจากนั้น

ถ้าหากว่าไปรักหมู่เพื่อน ชอบใจหมู่เพื่อน สนิทสนมเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน จะต้องระบายความรักความชั่วที่ตนทำมาแล้วให้หมู่เพื่อนฟังจนหมดเปลือกเลย ทีหลังเวลาไม่พอใจ โกรธขึ้นมาแล้ว ความลับที่เราระบายนั้นจะเสียใจภายหลัง หรือบางทีเขาจะไปโฆษณาความชั่วของเราเลยเสียหายใหญ่โตมโหฬาร

ความโศก มันเกิดขึ้นมาด้วยอาการอย่างนี้ จึงว่ามันเป็นโศกเป็นภัย ความรักอย่าเข้าใจว่าเป็นของดี หากว่าสิ่งนั้นพลัดพรากจากไปเกิดอันตรายขึ้นมาแล้ว เราจะกลุ้มใจเป็นทุกข์เป็นโศกเพราะสิ่งนั้น

นี่ท่านจึงสอนให้รู้จักรักษาตน คือส่องดูตน อย่าให้หลงมัวเมาเรื่องความชอบความดี

ถ้าหากเป็นนักภาวนากันจริงๆ จังๆ มีสติคุ้มครองรักษาจิต จะคิดดีคิดชั่ว คิดหยาบคิดละเอียด ส่งส่ายไปตาม**อายตนะ ผัสสะ** ต่างๆ

จะต้องส่องดูว่า อันนี้มันคิดดี คิดชั่ว เราก็รู้จัก หยาบละเอียดเราก็รู้จัก ส่งส่ายไปตาม**อายตนะ** ทั้งหลายเราก็รู้จัก ว่าเป็นไปเพื่อสะสมกิเลส หรือเป็นไปเพื่อได้ความรู้ความฉลาดเกิดอุบายปัญญา ตามรู้ตามเห็นอยู่ตลอดเวลา และก็ตามชำระอยู่ทุกขณะ

นี่เรียกว่า **เราส่อง เรามองดูใจของเรา** เรียกว่า **ใจเห็นใจ**

เมื่อใจเห็นใจแล้ว ก็ตั้งใจเพ่งพิจารณาอยู่เฉพาะใจอันเดียว นี่นักภาวนาต้องเป็นอย่างนี้

เมื่อเราไปจับ**จุดตรงนั้น**ได้แล้ว ส่วนกาย วาจา ไม่มีปัญหา ถ้าจับ**ตรงนั้น**แล้วไม่มีปัญหา เพราะกาย วาจา อยู่ใต้บังคับของใจ

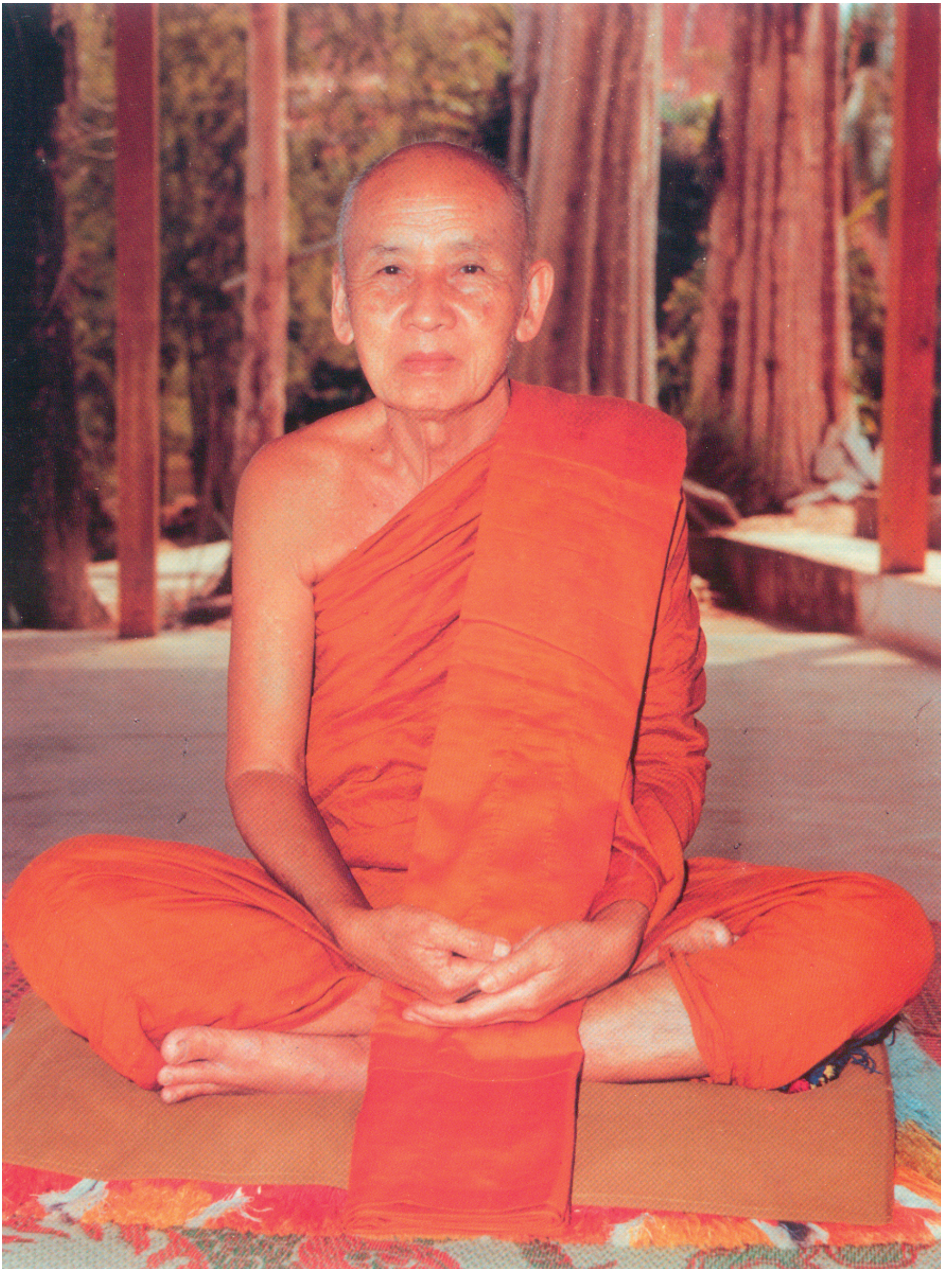
ใจเป็นผู้บัญชาการ ถ้าเราจับใจได้แล้ว เรื่องทั้งหลายนั้นก็หมดเรื่องไป ทำแบบนี้พระพุทธเจ้าท่านว่า **มีธรรมเป็นกระจกเครื่องส่องตนเอง** พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้อย่างนี้

เพราะฉะนั้น เรามาปฏิบัติธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า **จงเอากระจก คือพระธรรม มาไว้เป็นเครื่องส่อง**

เราได้กระจกมาแล้ว แต่ถ้าเราไม่ส่อง มันก็ไม่เห็นตัวของเรา

เพราะฉะนั้น จงพากันส่องตัวของเราทุกคน จึงจะสมว่าเราเป็นนักปฏิบัติ

นี่อธิบายเรื่อง**กระจกส่องเงาตนเอง** มีเนื้อความพอที่จะจดจำนำไปปฏิบัติเพียงเท่านี้

กัณฑ์ที่ ๑๑

ศาสนามีพระเจ้า และศาสนาไม่มีพระเจ้า

แสดง ณ เมืองเพิร์ธ ประเทศออสเตรเลีย
วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๙ เวลาค่ำ

เข้ามาใน**ออสเตรเลีย**แล้ว เห็นคนในออสเตรเลียพากันศึกษาคำสอนพุทธศาสนา จึงน่ายินดีมาก

ถึงจะไม่ใช่คำสอนของศาสนาพุทธ **แต่สนทนากันเข้าสนิท** ไปในสถานที่ใดพูดกันลงคอกันได้ ไม่วิวาทแก่งแย่ง สามัคคีกัน สถานที่นั้นเป็นความสุขอย่างยิ่ง

ศาสนาทุกๆ ศาสนาสอนให้คนละชั่วทำดีเป็นพื้นฐาน วิธีการแนะแนวปฏิบัติจะมีผิดแปลกกันบ้างก็ช่างเถิด แต่ความหมายอันเดียวกัน

เช่น **ศาสนามีพระเจ้า เอาพระเจ้าเป็นอารมณ์ จนจิตแน่วแน่เป็นเอกัคคตารมณ์ แล้วจะมีเสียงพระเจ้ามากระซิบสอนให้ละชั่วทำดี ละสิ่งที่ผิด ทำแต่สิ่งที่ถูก**

นั้นจึง**ถึงพระเจ้าแท้** แล้วเอาคำสอนของพระเจ้าสอนศาสนิกชนต่อไป ไม่ใช่คิดเอาแต่งเอาแล้วมาสอนด้วยตนเอง อย่างนี้ไม่ถูก เป็นการคิดทรยศต่อพระองค์

ส่วน **พุทธศาสนา** ก็สอนเช่นนั้นเหมือนกัน **คือสอนให้ละชั่วทำดี ด้วยการงดเว้นจากบาปธรรม ๕ ประการ**

บาปกรรมอันใด ซึ่งจะพึงเกิดขึ้นด้วยการกระทำ**ทางกาย** และ**วาจา** พระองค์สอนให้**ละเว้น** ด้วยการ**งด** คือ **รักษาศีล**

และ บาปกรรมอันใดที่จะพึงเกิดขึ้นด้วย**ใจ** พระองค์สอนให้**สำรวมระวัง** ด้วยการหัด**สมาธิ** **ยึดเอาพระคุณของพระองค์เป็นอารมณ์** จนจิตแน่วแน่เข้าถึง **เอกัคคตารมณ์** ไม่มีการส่งส่ายไปในที่ทั้งปวง

บางคนอาจมี**เสียงธรรม** สอนขึ้นมาในที่นั้น อย่างเดียวกันกับศาสนาที่มีพระเจ้า **แต่พุทธศาสนาไม่ถือพระเจ้า จึงไม่เรียกว่าพระเจ้ามาสอน เรียกว่าธรรมมาสอน**

ผู้นั้นได้ชื่อว่า **เข้าถึงธรรมแท้** แล้วนำธรรมนั้นมาสอนศาสนิกชนให้ทำตามนั้น จึงได้ชื่อว่า**ไม่ทรยศต่อพระพุทธเจ้า**

พุทธศาสนา ยังสอนละเอียดลึกซึ้งเข้าไปกว่าศาสนาพระเจ้าคือ**สอนให้ละทิ้งทั้งของดีและของไม่ดีเสีย** เมื่อกายแตกดับแล้ว**ใจจะไม่ยึดถืออะไรๆ ทั้งหมด** เมื่อยึดถืออะไรๆ ทั้งหมด ก็หาที่ตั้งไม่ได้

ส่วนศาสนาพระเจ้ายังยึดถือ **ดี** เป็นสรณะ **จึงยังมีภพมีชาติอีกต่อไป**

ศาสนามีพระเจ้า และศาสนาไม่มีพระเจ้า เบื้องต้นสอนในแนวเดียวกัน คือละชั่ว ทำดี ด้วยกันทั้งนั้น

แต่ตอนปลายผิดแปลกกัน ศาสนาพระเจ้าสอนให้ยึดความดีอันเป็นเหตุให้เกิดภพเกิดชาติ พุทธศาสนาสอนให้ละทั้งดีทั้งชั่ว จึงหมด-ภพหมดชาติ

มติของศาสนาทั้งสองไม่ผิดแปลกกัน ลงกันได้ด้วยอาการอย่างนี้ ผิดแปลกกันแต่ไม่ขัดอุดมคติของกัน ไปด้วยกันได้

ตอบปัญหาหลังธรรมเทศนา

๑. ผู้ถาม : ดิฉันเป็นคนยิว และคนทั่วโลกก็แปลก **ชอบยกโทษคนยิว** ทำให้เราได้รับความเดือดร้อนใจมาก แม้แต่นักศึกษาชาวออสเตรเลียนี้ก็เหมือนกัน บางครั้งถึงขนาดมีคนเอาก้อนอิฐมาขว้างปาก็มี อยากจะทราบว่า **จะเป็นเพราะกรรมที่เคยสร้างมาใช่หรือไม่ จึงทำให้เราได้รับผลกรรมถึงเพียงนี้ ?**

หลวงปู่ : มันไม่แน่เหมือนกัน ที่คนเขายกโทษว่า**ยิว**ไม่มีที่อยู่แล้วไปแทรกซึมทุกชาติ แล้วแย่งอาชีพเขา ความเข้าใจอันนั้นมันเลยกระจายไปทั่วโลก เห็นยิวอยู่ตรงไหนเขาก็พากันรังเกียจ

ที่แท้จริงนั้นพวกยิวก็มีความดีอยู่เหมือนกัน ยังมีคนชมอยู่เหมือนกันว่า พวกยิวฉลาด กล้าหาญ แม้แต่ระเบิดปรมาณูก็เกิดจากยิว แต่ก็ยังเกลียดพวกยิวอยู่ตลอดเวลา เพราะเหตุผลนี้แหละความนิยมจึงเป็นของแน่นอน

ความจริงตามหลักพุทธศาสนา ไม่ได้ถือชาตินั่นชาตินี่อะไรทั้งนั้น ถือคุณธรรม

เดี๋ยวนี้นะ ยิวเขาพึ่งตนเองได้ เขาส่งไปอยู่ทะเลทรายยังสามารถสร้างประเทศชาติของเขาให้เจริญ จะว่าไม่ดีได้อย่างไร

จึงว่า ของดีมีอยู่แต่นิสัย ความนิยมของคนเราไม่ดีมันติดอยู่ในสันดาน

คนยุโรปเห็นพวกยิวแล้วพากันรังเกียจไปหมด **ญวน** ก็เป็นที่รังเกียจของชาวเอเชียฉันนั้น **แต่ในผลที่สุด เอเชียก็กลัวญวน ยุโรปก็กลัวยิว เพราะเขาเหล่านั้นมีธรรมะ คือ ขยัน อดทน ต่อเหตุการณ์นั้นๆ**

๒. ผู้ถาม : ตามหลักพุทธศาสนาเราไม่ถือพระเจ้า และพระพุทธเจ้าไม่ให้เรานึกคิดในเรื่อง**สาระของคนเรา** เป็นเพราะเหตุใด และปัจจุบันนี้ก็มีพุทธศาสนา ๒ นิกาย **มหายาน** กับ **หินยาน มหายานยังเหลือเรื่องของพระเจ้าอยู่ แต่หินยานไม่ให้นึกถึงเรื่องสาระของคนเรา?**

หลวงปู่ : ไม่ได้ห้ามนา ! พระพุทธองค์**ไม่ได้ห้ามที่จะไม่ให้ค้นคิดสาระอันลึกซึ้งของคนเลย ยิ่งคิดยิ่งดี**

พุทธศาสนาไม่ให้ถือพระเจ้า แต่พุทธศาสนาสอนให้คิดค้นหาเหตุผลตัวจริง ข้อเท็จจริงในสิ่งต่างๆ

เช่น พิจารณากายนี้ให้เห็นเป็น **ธาตุ** สภาพของธาตุเกิดขึ้นมาจากอะไร ตั้งอยู่ด้วยประการใด แล้วก็ดับไปได้ด้วยวิธีใด

พูดกันง่ายๆ ให้คิดค้นหาเหตุผลสิ่งต่างๆ ทั้งหมดในโลก จนกระทั่งไม่เข้าไปยึดอันนั้นเป็นตนเป็นตัว เป็นเราเป็นเขา เห็นเป็นแต่สักแต่ว่า **สภาวธรรม** การไม่เข้าไปยึดเท่านั้นแหละเป็นทาง ให้พ้นจากความเป็นภพชาติ

นี่แหละที่ว่าพุทธศาสนาเป็นของลึกซึ้ง ลึกตรงนี้

๓. ผู้ถาม : ถ้าเราพิจารณา**สภาวธรรม** และเราก็เห็นว่า**สภาวธรรม** เป็นสิ่งลึกซึ้งมาก เหมือนกับทุกๆ สิ่งมันมี**โครงการ** มัน**ต่อเนื่องกัน** และมันทำงานด้วยกัน และจะต้องมี**ผู้วางแปลน**ด้วย

ถ้าหากเราพิจารณา**สภาวธรรม** ว่าเป็นสิ่งที่มี**แปลน** และเข้าใจว่า**มีผู้วางแปลน** นั้น **มันจะผิดกับหลักของหินยานหรือเปล่า ?**

หลวงปู่ : จะมี**โครงการ** แล**ทำงานสืบเนื่องกัน** โดยที่มี**ผู้วางแปลน** หรือไม่ก็ตาม พระพุทธเจ้าไม่ได้คำนึงเรื่องอันไร้สาระประโยชน์ พระพุทธเจ้า**สอนแต่สิ่งที่ทำประโยชน์ให้เกิดมีขึ้นแก่ตน** (คือทำให้พ้นจากทุกข์)

เช่น เรื่องโลกกลมโลกแบน พระพุทธเจ้าท่านรู้ก่อนคนทั้งหลายว่า **วัฏฏโก โลโก** ความว่า **นี้เป็นของกลมหมุนอยู่เป็นนิจ วัตถุธาตุสิ่งใดเกิดขึ้นมาแล้วจะต้องดับไปเป็นที่สุด ไม่มีใครแต่งมัน หากเกิดจากเหตุปัจจัยของมันเองเกิดมาแล้วก็ดับไป หากมันเป็นอยู่อย่างนั้นจึงเรียกว่า โลก**

พระเจ้าเสียอีก **สร้างโลกแล้วก็ไม่รู้จักว่า โลกนี้กลม** แลโลกนี้สลายไปเมื่อไร

นายอะไรคนหนึ่งเขาว่าโลกนี้กลม ก็เลยโกรธเขาเอาเขาไปลงโทษ พอเขาพ้นจากโทษแล้ว นายคนนั้นยันว่าโลกนี้กลมอยู่

มาสมัยวิทยาศาสตร์ นักวิทยาศาสตร์ทั่วทั้งโลกก็ลงความเห็นอย่างนายคนนั้น ผลที่สุดชาวศาสนาคริสต์ทั้งหลายก็เลยคิดทรยศต่อพระเป็นเจ้า (คือคิดตรงข้าม)

(**หมายเหตุ** : **"นายคนนั้น"** ที่หลวงปู่พูดถึงนี้ ก็คือ **กาลิเลโอ** เป็นนักดาราศาสตร์ ที่ประกาศว่า **โลกนี้กลม และหมุนรอบดวงอาทิตย์** ซึ่งขัดแย้งกับหลักคำสอนของศาสนา ทางศาสนจักรสั่งให้เขาถอนคำประกาศนั้น เมื่อเขาไม่ยอมจึงถูกพิพากษาให้ประหารชีวิตด้วยการเผาทั้งเป็นครับ - ปฐม นิคมานนท์)

๔. ผู้ถาม : คำสอนของลัทธิศาสนาต่างๆ เช่น ฮินดู พวกโยคี เวลาหัดภาวนาแล้ว ได้รับประสบการณ์ต่างๆ มีสาระหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่พ้นจากใจของเรา **เราจะปล่อยใจของเราให้อยู่กับสาระสากลทั่วไป** ทางศาสนาพุทธเป็นอย่างไร?

หลวงปู่ : เราจะปล่อยใจอย่างไรก็ต้องมีใจอยู่ดีๆ นั่นเอง จะให้ปราศจากใจไม่มี ที่ว่า**ปล่อยใจของเราให้ไปอยู่กับสาระสากล**นั้น จะปล่อยอย่างไร **ถ้าไม่มีใจเสียอย่างเดียวแล้วก็ไม่มีสาระ**

แท้ที่จริงการปล่อยใจของตนให้ไปอยู่กับสาระสากลนั้น ก็คือ **ส่งใจ**ไปอยู่กับสิ่งนั้นๆ นั่นเอง ที่พ้นจากใจแล้วไม่มีใครทำอะไรได้ก็ล้วนแต่เอาใจนี้ไปทำทั้งนั้น คนตายแล้วจะทำอะไรได้ไม่มี

๕. ผู้ถาม : ศาสดาอื่นๆ เช่น **พระเยซู เข้าถึงพุทธศาสนา**โดยไม่รู้ตัว หรือคำสั่งของเขาต่ำกว่าพระพุทธเจ้า?

หลวงปู่ : ขออย่าให้เรียกว่า **ถึงพุทธศาสนา** เลย เรียกว่า **ถึงธรรมะ** คือจะเรียนรู้พุทธศาสนาหรือไม่ก็ตาม ถ้าผู้นั้นปฏิบัติธรรม เช่น มีเมตตา มีสามัคคีธรรม มีความอดทนต่อสิ่งที่มากระทบให้เกิดอารมณ์ อย่างนี้เป็นต้น ผู้นั้นได้ชื่อว่า **เข้าถึงธรรม** แล้ว

ที่เรียกว่า **เข้าถึงพุทธศาสนาโดยไม่รู้ตัว** นั้น คือ **ธรรม**เหล่านั้น พระพุทธเจ้ามารู้ก่อนคนทั้งปวง จึงเรียก**ธรรม** เหล่านั้นว่าเป็น**พุทธศาสนา**

คำสอนของศาสนาต่างๆ ไม่ใช่แต่คริสต์ศาสนาต่ำกว่าพุทธศาสนา ด้วยเหตุที่พุทธศาสนาสอนให้ไม่ให้เอาอะไรทั้งหมดเป็นของตัว แม้แต่ความดีความชั่ว ก็ให้ละหมด ศาสนาอื่นๆ สอนให้เอา

๖. ผู้ถาม : ศาสดาของลัทธิต่างๆ ที่มีคุณธรรมสูง ตามความเห็นของเขา เราถือว่าเขาปฏิบัติหลักของพุทธศาสนาโดยไม่รู้ตัว หรือลัทธิของเขามีสาระเองของเขาโดยเฉพาะที่จะทำให้คนดี ที่จะทำให้คนมีคุณธรรม?

หลวงปู่ : มันก็แน่ละซี **มีสาระในตัวของมันเอง** เพราะคุณธรรมนั้นๆ ทำให้มีสาระในตัวของมัน แต่อย่าลืมว่า ที่จะมีสาระก็ต้องมี**สมาธิ** เสียก่อน

เช่น **โมเสส** ผู้ตั้งลัทธิคริสต์ศาสนา **เขาไปนั่งทำความสงบจิต** จึงเกิด**นิมิต**เป็นเสียงขึ้นมา **“บัญญัติ ๑๐ ประการ”** ให้นำไปสอน

พวก**ยิว**ทั้งหลาย เมื่อมีแต่เสียง ไม่ปรากฏตัว เขาถือพระเจ้าก็เลยถือว่า **เป็นเสียงของพระเจ้าที่**

ศักดิ์สิทธิ์ เหมือนคนโบราณถือเสียงฟ้าร้องว่าเป็นเสียงศักดิ์สิทธิ์ฉะนั้น

โมเสส หาได้นึกคิดเอาเองไม่ เขามีสมาธิเป็นพื้นฐานแล้ว จึงเกิดความรู้อันนั้นขึ้นมา

๗. ผู้ถาม : ขอกราบเรียนถามเรื่อง**ปัญญา** เท่าที่เข้าใจ **เวลาเราทำใจสงบ ใจนิ่งอยู่กับอารมณ์อันเดียว ถึงจะมีความรู้เกิดขึ้น**

แต่ที่**ท่านอาจารย์** สอนถึงเรื่อง**ปัญญา** เราจะต้องเข้าสภาพอันนี้ก่อน แล้วจึงค่อยเข้าสู่สภาพที่หยาบกว่า จึงจะมีปัญญาสามารถค้นคว้าหาเหตุผลได้

อยากทราบเรื่องของ**ปัญญา** หรือ **ภูมิของใจ** ที่เราจะใช้นี้ เป็นเรื่องของพุทธศาสนาโดยเฉพาะ หรือเป็นเรื่องของศาสนาอื่นๆ ก็มี หรือเป็นเรื่องของฝ่าย**หินยาน**โดยเฉพาะ **อยากทราบว่าลัทธิอื่นๆ สอนถึงภูมิของปัญญาด้วยหรือไม่?**

หลวงปู่ : ที่ว่า**มันนิ่งแน่วอยู่ในอารมณ์อันเดียวและให้เกิดปัญญา**นั้น การนิ่งแน่วอยู่ในอารมณ์อันเดียวในที่นี้ **มิได้หมายความว่าไม่มีอารมณ์ มี แต่เป็นอารมณ์อันเดียวเฉพาะที่พิจารณาอยู่นั้นเท่านั้น** ไม่มีอารมณ์อื่นมาเจือปนเลย

นั้นมิใช่ของหยาบและละเอียด **ปัญญาเกิดภูมินี้เท่านั้น หยาบกว่านี้และละเอียดกว่านี้แล้วไม่เกิดปัญญา**

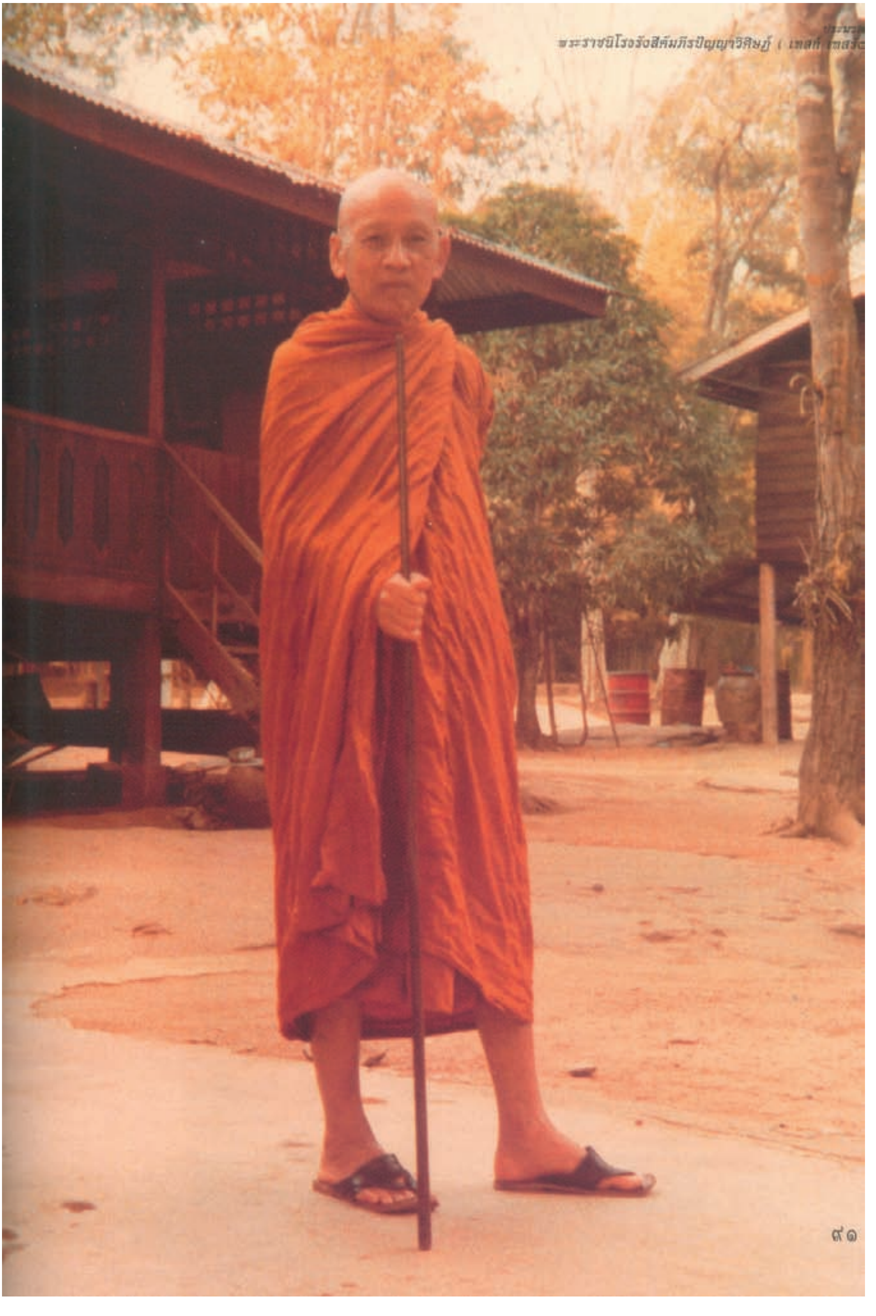
ภูมิของจิต และ **ภูมิของปัญญา** ที่ว่านี้ใช้ได้ทั่วไป มิใช่แต่เฉพาะพุทธศาสนาเท่านั้น **แต่พุทธศาสนาสอนให้พิจารณาเป็น ธาตุ ขันธ์ อายตนะ สัจธรรม**

ลงสู่พระไตรลักษณญาณ นอกจากนี้แล้วไม่ใช่ปัญญาทางพุทธศาสนาแน่

๘. ผู้ถาม : ไม่มีลัทธิที่จะตัด**กระแสตัณหา** หรือ**กระแสของกรรม** หรือ ?

หลวงปู่ : ไม่มีลัทธิใดซึ่งจะตัดกระแสตัณหาและกรรมได้ นอกจากพุทธศาสนาเท่านั้น **พุทธศาสนาสอนให้ตัดตัณหาด้วยการพิจารณาเห็นชัดแจ้งด้วยปัญญาอันชอบ ว่าตัณหาเกิด และกรรมนี้เป็นตัวการ ก่อให้เกิดภพเกิดชาติ แล้วละได้**

พระราชนิโรธรังสีคัมภีรปัญญาวิศิษฏ์ (เทสก์
๙๑

กัณฑ์ที่ ๑๒

วิธีเอาชนะข้าศึกภายในด้วยใจเย็น

อบรมคณะที่ติดตาม ณ วัดพรหมวิหาร เมืองสิงหราช
ประเทศอินโดนีเซีย
วันที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๐ เวลาค่ำ

เรามา**อินโดนีเซีย** เที่ยว**เกาะบาหลี** ได้เห็นสภาพของบ้านเมือง ซึ่งภัยธรรมชาติแผ่นดินไหว ทำเอาบ้านเมืองแลวัดวาวินาศเสียหายไปเป็นอันมาก มีความรู้สึกเศร้าสลดใจเป็นอย่างยิ่ง แต่ก็ไม่ทราบจะทำอย่างไรได้

เราเกิดมาพึ่งดินฟ้าอากาศเขาอยู่ เขาเป็นไปตามสภาพของเขา แต่เมื่อเราพึ่งเขาอยู่ เราก็ต้องเป็นไปตามเขา

ที่อยู่ดีๆ มาตั้งหลายปีมีความสุข เพิ่งมาเกิดแผ่นดินไหวทำให้เดือดร้อนเป็นทุกข์หนเดียวเท่านั้น ขอให้อดทนสู้

ไปคิดถึงแผ่นดินนี้ ให้ความสุขแก่เรามาแล้วนานแสนนาน บุญคุณหนักหนา พึ่งมาได้รับทุกข์ครั้งเดียวเท่านี้

เมื่อเอาความทุกข์มาลบกับความสุขแล้ว สุขคงยังเหลือมากกว่า เราพออยู่ไปได้ เราคิดเสียอย่างนี้จึงไม่เป็นทุกข์

ถึงทุกข์อย่างไร ของที่เราเสียไปแล้วก็ไม่กลับคืนมา ฉะนั้นจงอย่าไปคิดถึงมันเลยจะดีกว่า **เรามีชีวิตอยู่หาใหม่ยังพอได้**

ชีวิตนี้เกิดมาเพื่อการต่อสู้ ไหนๆ เกิดมาเพื่อสู้แล้วจงสู้มันไป จนกว่าจะถึงที่สุด

เรารู้สิ่งอื่น คนอื่น ไม่สำคัญเท่ารู้ตัวเราเอง อายตนะทั้ง ๖ ของเรามีอยู่ครบครัน เราไปไหนเอาไปด้วย ข้าศึกเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ เพราะตาเห็นรูป หูฟังเสียง จมูกสูดกลิ่น ลิ้นถูกรส กายถูกสัมผัส ใจนึกคิดสิ่งต่างๆ แล้วก็เกิดความดีใจบ้าง เสียใจบ้าง ได้ทุกเมื่อ

ยิ่งกว่าข้าศึกภายนอกเสียอีก เพราะมันเกิดได้ทุกขณะ ไม่ว่ากลางวัน กลางคืน แม้แต่ยืน เดิน นั่ง นอน มันก็เกิดขึ้นได้ เด็กผู้ใหญ่ เกิดขึ้นได้ทั้งนั้น ไม่เลือก **ตกลงตัวของเราเป็นภัยแก่เราเอง**

เกิดเป็นคนมีอวัยวะครบครัน แทนที่จะเป็นสุข อวัยวะเหล่านั้นแหละนำทุกข์มาให้ไม่มีสิ้นสุด นรกหกขุมนี้แวดล้อมหุ้มห่อตัวของเราอยู่ หนีไปไหนก็ไม่พ้น ไหม้อยู่ตลอดทั้งกลางวันและกลางคืน นี่แหละมีของดีๆ ใช้ไม่เป็นจึงเป็นทุกข์

พระพุทธเจ้าสอนให้เรารู้จักใช้ของเหล่านั้นให้เป็นประโยชน์ มี**ตา**เห็นรูปดีแล้ว ถ้าไม่มีตาก็จะไม่เห็นรูป มี**หู**ได้ยินเสียงก็ดีแล้ว ถ้าไม่มีหูก็จะไม่ได้ยินเสียง บางคนยังเอาหูเทียมมาใส่เพราะหูฟังไม่ได้ยิน

มี**จมูก**ได้ดมกลิ่นก็ดีแล้ว ถ้าจะไม่มีจมูกก็จะไม่รู้สึกกลิ่นเหม็นกลิ่นหอม มี**กาย**ได้รู้จักสัมผัสเย็นร้อนอ่อนแข็งก็ดีแล้ว ถ้าไม่มีกายก็จะไม่รู้สัมผัสเย็นร้อนอ่อนแข็ง

มี**ใจ**ไว้คิดนึกรู้สึกสิ่งต่างๆ ก็ดีแล้ว ถ้าไม่มีใจก็คือคนตายแล้วจะมีประโยชน์อะไร

แต่มีของเหล่านั้นแล้ว ใช้ให้ถูกตามหน้าที่ของมัน ถ้าใช้ก้าวก่ายหน้าที่ของกันแลกันแล้ว มันยุ่ง ตกนรกทั้งเป็น

และเห็นจำเป็นที่จะต้องใช้ประจำ เมื่อใช้แล้วจงเก็บไว้ให้ดี (คือ ใช้สักแต่ว่าใช้อย่าเอามาเป็นของตัว) ใช้อย่างนี้เรียกว่าใช้เป็น เป็นคุณประโยชน์แก่ตัวเอง

ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ของเรา เลยกลายเป็นสวรรค์ ๖ ชั้น ขึ้นมาในตัวของเรานี้

เราจะต้องต่อสู้กับข้าศึกภายในอันเกิดจากอายตนะทั้ง ๖ โดยจับตัว**ผู้สั่งการ** (คือใจ) ได้เสียก่อน ถ้าผู้สั่งการไม่เอาเรื่องแล้วอายตนะทั้ง ๖ ก็ไปไม่รอด

อายตนะทั้ง ๖ ก็สักแต่ว่าทำงานตามหน้าที่ที่ไม่ได้ทำให้ใจนั้นมัวหมองเพราะเรารู้เท่าเสียแล้ว

นี้วิธีเอาชนะข้าศึกภายในด้วยใจเย็นๆ

... (ต่อไปนั่งภาวนาโดยหลวงปู่อบรมนำก่อน) ...

เราจะภาวนาอะไรก็ตามใจ เคยชำนาญเรื่องพิจารณา**อานาปานสติ** หรือ**พุทโธ** บางคนก็ประสมกัน **พุทธ** - เข้า **โธ** - ออก ก็ได้เหมือนกัน

คือเราให้จับอารมณ์ใดอารมณ์หนึ่งให้มั่น จิตใจให้แน่วแน่อยู่ในอารมณ์อันเดียว คือให้สติคุมจิตให้อยู่ในอารมณ์เดียว **บริกรรมของเรานั่นให้เป็นอารมณ์ จิตแนบเนียนอยู่ตรงนั้น แน่วแน่อยู่ตรงนั้น**

จิต จะอยู่ตรงนั้นก็ให้รู้ จิตไม่อยู่ตรงนั้นก็ให้รู้ ให้ทำความรู้สึกเฉพาะอยู่ในเรื่องนั้น ทำให้ใจมั่นคง ทำความพอใจในเรื่องที่เราอบรมอยู่นั้น

คือ ถือว่าเราอบรมสมาธิภาวนานี้นั้น มันเป็นเรื่องสำรวมใจ การฝึกฝนใจ เป็นวิธีการที่เป็นของพิเศษ ยากคนที่จะทำได้ และยากที่เราจะทำได้

เมื่อเราทำอยู่นี้นั้น เรียกว่าเป็นของ**พิเศษ**อยู่แล้ว จิตถึงแม้จะไม่รวมสนิท เบื้องต้นก็เพียงเรารู้เรื่องของ**จิต** ก็นับว่าเป็นของดีกว่าที่เราไม่รู้เสียเลย ไม่ได้อบรมฝึกฝนเสียเลย

เมื่อจิตของเรารวมได้สงบได้ขนาดไหนเพียงไร ก็ให้ยินดีพอใจในเรื่องที่เราอบรมนั้นฝึกฝนนั้น ให้ทำอยู่อย่างนั้นอยู่ตลอดกาลเวลา อย่าไปทะเยอทะยานอยากจะให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป

แท้จริงก็คือความที่เราทำสม่ำเสมอไม่ท้อถอย

อันนั้นล่ะเป็นการทำให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นโดยลำดับ ถ้าหากว่าจะทำละเอียดสักเท่าใดก็ตาม แต่ทำไม่มั่นคง คือว่าไม่สามารถที่จะปลอบใจบำรุงศรัทธาของเราให้มั่นคงในแนวปฏิบัติ สักประเดี๋ยวประด๋าว ก็เสื่อมจากคุณธรรมอันนั้นเสีย ใช้ไม่ได้เหมือนกัน

เหตุนั้น มีอะไรก็ให้**ยินดี**ในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ ก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

ข้อสำคัญคือว่า **ให้สร้างศรัทธาปสาทะให้เกิดขึ้นในอารมณ์ที่ตนภาวนาอยู่นั้น** ให้ข่มในสิ่งที่ควรข่ม ส่งเสริมศรัทธาให้มันแก่กล้าในสิ่งที่ตนมีตนได้อยู่นั้น ไม่ว่ามันจะมากหรือน้อย หยาบหรือละเอียด

นี่อุบายวิธีที่เราจะสร้างสมสมาธิภาวนาของเราให้มันสม่ำเสมอ ให้เข้าใจถึงเรื่องนี้ ส่วนที่มันจะเป็นไป หยาบหรือละเอียด เอาไว้ส่วนหนึ่งต่างหาก อย่าไปทะเยอทะยานดิ้นรนมันเลย

(นั่งภาวนาประมาณ ๓๐ นาที)

กัณฑ์ที่ ๑๓

รื้อถอนภพ

แสดง ณ วัดหินหมากเป้ง อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย
วันที่ ๑๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๑

จะอธิบายธรรมที่เป็นหัวข้อสำคัญมีประจำอยู่กับตัวของเราทุกคน คือ **พฺยาธิ ธมฺโมมฺหิ พฺยาธิํ อนตีโต เรามีความเจ็บไข้เป็นธรรมดาจะล่วงพ้นความเจ็บไข้ไปไม่ได้**

พยาธิ คือ **ความเจ็บไข้ ความเสียดแทง ความไม่สบาย** เป็นเรื่องกระทบกระเทือนเสียดสีเกิดขึ้นในตัวของเราทุกคน ไม่ให้อยู่เป็นสุขสบายได้ ตั้งแต่เกิดมาจนกระทั่งแก่เฒ่า มันตามเบียดเบียนอยู่ตลอดเวลา หาความสุขสักนิดหนึ่งไม่มีเลย

ที่ว่า สุขๆ นั้น เพราะความมัวเมา เพราะความหลงต่างหาก แท้ที่จริงนั้นไม่สุขหรอก

เราเข้าใจกันแต่การเจ็บปวด เป็นไข้ที่รุนแรงถึงกับล้มหมอนนอนเสื่อจึงจะเรียกว่า **ป่วย** แท้ที่จริง ที่ท่านเรียกว่า **อาพาธิโก** คือ **เป็นผู้อาพาธ** หมายถึง **มีความเสียดแทงอยู่ตลอดเวลา** ไม่ต้องถึงกับว่าเป็นหนักจนกระทั่งต้องนอนจึงจะเรียกว่า **อาพาธ**

ลองคิดดู ตั้งแต่อยู่ในครรภ์ของมารดา ก็คุดคู้อยู่ในท่าเดียว พลิกแพลงเบี่ยงตัวก็ไม่ได้ นั่นแหละเรียกว่า **เวทนา** มีความเจ็บ ความปวด ความเมื่อย ทนทุกข์ อยู่ในที่นั้น

เมื่ออยู่ในครรภ์ ก็อาศัยลมของมารดาไปหล่อเลี้ยง ระบายออก ระบายเข้า ถ้าหากมารดาไม่มีลม ทารกในครรภ์ก็พลอยหมดลมไปด้วย เป็นการอาศัยลมคนอื่น เมื่อเขาเหน็ดเหนื่อยทรุดโทรมเจ็บป่วยไปตามธรรมชาติของเขา มันก็ต้องเหน็ดเหนื่อยทรุดโทรมเจ็บป่วยไปตามอาการของเขาทุกประการ **มันเนื่องอยู่กับมารดา**

ครั้นคลอดออกมาแล้ว อาศัยลมของเราระบายเอง ค่อยสะดวกขึ้นหน่อย แต่กระนั้น การถูกสัมผัสกับความเย็น ร้อน อ่อนแข็ง ก็เกิดการเจ็บปวดเป็นทุกข์มากถึงกับร้องไห้ร้องห่ม

การร้องไห้เรียกว่า **เวทนา** เวทนาอย่างนี้แหละที่เรียกว่า **ทุกข์** เรียกว่า **อาพาธ** มีอยู่ตามปกติธรรมดา

ที่เราอาศัยยืน อาศัยเดิน อาศัยนั่ง นอน เปลี่ยนอิริยาบถต่างๆ ก็คือเปลี่ยนทุกข์นั่นเอง

ยืนเหนื่อยหนักเข้าก็ต้องเดิน เดินเหนื่อยหนักเข้าก็ต้องนั่ง นั่งเหนื่อยหนักเข้าก็ต้องนอน เปลี่ยนอยู่ในอิริยาบถทั้งสี่นี้ตลอดเวลา เปลี่ยนแต่ละครั้งๆ ค่อยสบายขึ้นนิดหน่อย พออยู่ได้แต่ไม่ตลอด อันนี้เรียกว่า **เวทนา** เรียกว่า **อาพาธ ไม่มีที่สิ้นสุด**

ทุกคนต้องอาพาธอยู่ตลอดเวลา เพราะร่างกายเรานี้เป็นที่เกิดที่ตั้งของเวทนา หรืออาพาธิโก คือเป็นที่ตั้งของความเจ็บปวด ความเมื่อยอยู่ตลอดเวลา

บางคนซ้ำร้ายกว่านั้นอีก เป็นโรคกระเสาะกระแสะ ทำอะไรก็ไม่สะดวกคล่องแคล่ว เจ็บป่วยออดๆ แอดๆ แม้แต่จะรับประทานอาหารมันก็ไม่รับให้ อาหารไม่มีรสชาติ ไม่เอร็ดอร่อย

ทุกข์ ทั้งหลายมันมีอย่างนี้ **อาพาธ** ทั้งหลายมันเสียดแทงอยู่อย่างนี้ สังขารร่างกายเป็นของน่าเบื่อหน่าย เป็นของน่าเกลียดไม่พึงปรารถนา

ถ้าหากตั้งใจภาวนา พิจารณาเวทนาเห็นเป็นของน่าเกลียดน่าเบื่อหน่ายอย่างนี้แล้ว จิตใจจะไม่เกาะเกี่ยวถึงเรื่องรูปกาย ใจนั้นจะออกไปมองดูเวทนาอยู่ เรียกว่าแยกใจออกจากเวทนา คือ ออกจากอาพาธนั่นเอง

เห็นว่า **อาพาธ** เป็นของจริงของเขาอยู่อย่างนั้น เมื่อได้กายได้รูปอันนี้มาต้องมีต้องเป็นอย่างนี้ทุกๆ คน ไม่มีใครพ้นไปจากนี้ได้

เมื่อเห็นชัดอย่างนี้แล้ว เกิดความสลดสังเวชในการที่ได้กายนี้มาให้เจ็บให้ป่วย มาให้อาพาธอยู่อย่างนี้ **อยากจะทิ้งกายนี้เสีย ละกายนี้เสีย ให้มันพ้นไป**

พ้นจากกายนี้แล้วก็ไม่ถือกายอื่นอีกต่อไป เพราะได้ที่ไรๆ ก็ต้องเป็นอย่างนี้ทั้งนั้น ตั้งแต่เกิดจนตาย ไม่ยึด - มันก็เป็นอยู่อย่างนั้น ยึด - ก็เป็นอยู่อย่างนั้น แต่ไหนแต่ไรมา

ถ้าหากว่า**ไม่ยึด** ปล่อยวางเสียแล้ว หมดเรื่องหมดกังวล ไม่วุ่นวายดิ้นรน เวทนาก็เป็นอยู่อย่างนั้น เห็นเป็นเรื่องของกาย เป็นสภาพของกาย เมื่อได้มาแล้วต้องเป็นอย่างนั้นทุกๆ คน **ใจจะเป็นเอกเทศของมัน ส่วนหนึ่งต่างหาก จึงหมดทุกข์หมดร้อน**

บางคนถึงจะทุกข์มาก อยากตายมันก็ไม่ตาย บางคนไม่อยากตายมันก็ตายไปเอง **เป็นเรื่องของกาย**

บางคนได้รูปได้กายอันนี้มาแล้วหลงลืมตัวมัวเมา ประมาท ด้วยเข้าใจว่ายังหนุ่มยังสาว เข้าใจว่ายังสวยสดงดงาม เข้าใจว่าเราจะยังไม่ตาย ยึดเอาร่างกายอันนี้ไว้แน่น ไม่สวยก็ว่าสวย ไม่งามก็ว่างาม มันแก่แล้วก็ยังว่าไม่แก่ มันเฒ่าแล้วก็ยังว่าไม่เฒ่า

แท้จริงมันเสื่อมโทรมไปทุกวันๆ ตั้งแต่เกิด ตั้งแต่ปฏิสนธิ ถ้าไม่แก่ก็ไม่คลอด คลอดออกมาแล้วก็แก่ไปโดยลำดับ เด็ก - แก่เป็นหนุ่มสาว แก่เป็นกลางคน แก่เป็นเฒ่าชรา จนกระทั่ง**งอม** จึงจะรู้ตัวได้

ความมัวเมาประมาทอย่างนี้ จึงเป็นความหลง น่าสลดสังเวชนัก

พวกเราทั้งหลายควรพิจารณาได้หลงตาม ตั้งใจพิจารณาให้เห็นตามเป็นจริง ตั้งมั่นอยู่ในธรรมที่เห็นตามเป็นจริง แล้วก็ปล่อยวางสิ่งที่เคยยึดถือ เรียกว่าตั้งมั่นอยู่ในธรรม

ธรรมนี่แหละเป็นที่พึ่ง เป็นเกาะสำหรับที่จะยึดไว้ ไม่ให้หลงไปตามสังขารร่างกาย เมื่อมันจะแก่จะเฒ่าก็แก่เฒ่าไปตามเรื่องของร่างกาย จิตใจไม่แก่ไม่เฒ่าไปด้วย เพราะเป็นอิสระ ไม่หลงยึดกายอีกต่อไป

เป็นการรื้อถอนภพชาติ ก็จะพ้นจากความแก่ ความเจ็บความตาย เอวํ ฯ

นั่งสมาธิภาวนา

หลวงปู่อบรมนำก่อน

เราอุทิศชีวิตร่างกายนี้เป็นเครื่องบูชาพระพุทธ พระธรรมพระสงฆ์

ตามธรรมดา **การบูชา** นั้น หมายถึงบูชาด้วยดอกไม้ธูปเทียนเราจะต้องเด็ดเอาลงจากต้น บูชาธูปจุดธูป บูชาเทียนจุดเทียน ไม่มีการเสียดายว่าจะหมดสิ้นไป

การบูชาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ วันนี้ ก็เช่นนั้นเหมือนกัน ตั้งใจของเราให้มั่น ว่าชีวิตของเราเป็นมานานแล้ว ยี่สิบสามสิบ หรือสี่สิบปี อะไรก็ตาม ยังไม่ได้บูชาคุณพระรัตนตรัยสักที

เอาละ ในวันนี้ เรานั่งสมาธิภาวนา เราจะบูชาพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ด้วยการยอมสละทุกอย่าง ความคิดความนึกที่ส่งส่ายไปภายนอก สละหมด ปล่อยวาง ละหมด ไม่เอากลับคืนมา

ตั้งใจตั้งสติกำหนดใจแห่งเดียว ภาวนา**อานาปานสติ** กำหนดจิตให้อยู่ในอานาปานสติ **กำหนดลมหายใจ ให้จิตแน่วแน่อยู่กับลมหายใจเข้าออก**

ไม่ต้องไปกำหนดที่ตรงนั้นตรงนี้ หรือไม่ต้องไปกำหนดว่าลมตรงนั้นตรงนี้ แต่หากว่าทำความรู้สึกว่า**มีลมหายใจเข้าออก** เรากำหนดว่ามีเพียงแต่ลมเท่านั้น มันระบายออกระบายเข้า ตั้งสติอยู่ตรงนั้นแหละ

กำหนดรู้เพียงแต่ลมเท่านั้นจนแม่นยำมั่นคง แล้วจึงไปจับผู้ที่รู้ลมนั้นอีกทีหนึ่ง

ดูผู้ที่รู้ว่าลมหายใจเข้าออกนั้น **ใครเป็นผู้รู้ - ใจเป็นผู้รู้** เมื่อจับ**ใจ**ได้แล้ว ตอนนั้น**ลม**ก็จะหายไป **สติ**นิ่งแน่วอยู่กับ**อาการที่รู้**นั้น (หรือ**ผู้รู้**นั้น) อย่างนี้แหละเรียกว่า **อานาปานสติ**

ผลที่สุดลมก็จะไม่มี แต่อย่าไปกลัว ลมไม่มีไม่ตายหรอก มันเป็นเพราะภาวนาต่างหาก **ถ้าไม่มีลมจริงๆ มันดับมันสูญในขณะนั้นก็ยิ่งดีด้วยซ้ำ ให้มันตายกับภาวนายิ่งดี เป็นการตายหนเดียวเท่านั้น หมดภพหมดชาติ ไม่เวียนว่ายตายเกิดอีกต่อไป**

เราอย่าไปเสียดายความตาย ถ้ากลัวตายจะต้องตายหลายครั้งหลายหนไม่ดีหรอก

การหัดสมาธิภาวนาให้ลงตรงใจอันเดียว จับตรงใจอันเดียวเท่านี้เป็นพอ

(นั่งสมาธิภาวนาต่อไป...)

มวลภาพ
ราชนิโรธรังสีคัมภีรปัญญาวิศิษฏ์ (เทสก์ เทสรังสี)
๖๘

กัณฑ์ที่ ๑๔

อานาปานสติ

เทศนา ณ วัดหินหมากเป้ง อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย
วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๒

ได้แสดงถึงเรื่อง **กายคตาสติ** เมื่อวันพระที่แล้ว วันนี้จะแสดงเรื่อง **อานาปานสติ** สืบต่อไป

ที่จริง **อานาปานสติ** ก็ดี **มรณสติ** ก็ดี มันเป็น **กายคตาสติ** นั่นเอง คือเกี่ยวเนื่องถึงร่างกาย แต่ท่านอธิบายแยกออกไป พวกเราพากัน**หลง**ต่างหาก จึงได้ว่า**หลงของเก่า** รวบรวมเอาคำสอนของท่านไม่ได้

เอาเถิด ถึงอย่างไรก็ดี เมื่อแสดง **อนุสสติ ๑๐** แล้ว ก็จะแสดงโดยลำดับไปเพื่อมิให้ขาดตอนกัน

อานาปานสติ เป็น **อนุสสติ** ที่ ๙ ที่ท่านได้แสดงไว้ในตำราว่า **ให้พิจารณาลมหายใจเข้า** นับหนึ่ง **หายใจออก** นับเป็นสอง **อยู่อย่างนี้เรื่อยไป จนกว่าจิตจะรวมสงบลงได้** เรียกว่า **อานาปานสติ**

ถ้าจิตยังไม่สงบลงก็ให้พิจารณาอยู่อย่างนั้นเรื่อยไป เมื่อจิตสงบลงสู่**ภวังค์**แล้ว จะวางคำบริกรรมที่ว่า ลมหายใจเข้า หนึ่ง ลมหายใจออก นับเป็นสอง นั้นเสีย จะคงเหลือแต่ความสงบสุขนั้นอย่างเดียว

แท้ที่จริง **ลมหายใจเข้า ลมหายใจออก** เป็นแค่เพียงคำบริกรรมเพื่อให้จิตรวมเข้ามาเป็นหนึ่ง เท่านั้น เปรียบเหมือนกับ**เหยื่อล่อปลา**ให้มากินเบ็ดเท่านั้นเอง เมื่อปลามากินเบ็ดแล้ว เหยื่อนั้นเขาไม่ต้องการอีก เขาต้องการเอาปลาต่างหาก

อันนี้ก็ฉันนั้น **เราต้องการให้จิตสงบนิ่งต่างหาก เมื่อจิตสงบไม่แส่ส่ายแล้ว ก็ไม่ต้องบริกรรมต่อไป**

เป็นที่น่าสังเกตว่า บางคนภาวนา**อานาปานสติ** จนจิตมันอยากจะสงบนิ่งอยู่แล้ว แต่อาจารย์สอนไม่ให้**วาง**คำบริกรรม **เมื่อจิตรวมลงสู่ภวังค์ ลืมคำบริกรรมหมด** อาจารย์กลับบอกว่าผิด ใช้ไม่ได้ **นับเป็นความเข้าใจผิดของอาจารย์ต่างหาก**

การภาวนาต้องการให้จิตรวมเป็นหนึ่ง เมื่อรวมเป็นหนึ่งแล้วสิ่งอื่นๆ ที่เป็นอารมณ์ของจิตมันก็วางหมด อย่าไปว่าแต่คำบริกรรมเลย ที่สุดแม้แต่**ลมหายใจ**ก็ไม่ปรากฏที่นั่น และ**ตัวของเราเอง** ก็ไม่ปรากฏ

นี่คือ **จิตเป็นสมาธิ** อย่างนี้จึงชื่อว่า **ภาวนาเป็น** ไปได้

คำที่ใช้สำหรับบริกรรมมีมาก เช่น **อสุภ ๑๐ กสิณ ๑๐** เป็นต้น แต่ในที่นี้จะแสดงแต่ **อนุสสติ ๑๐** เท่านั้น

เพราะคำบริกรรมเป็นแต่เพียงเครื่องที่นำจิตหรือผูกจิตไว้ไม่ให้ส่งส่าย เมื่อจิตรวมลงเข้ามาเป็นสมาธิแล้ว ก็วางอารมณ์อื่นหมด ถึงเราไม่วางก็จำเป็นต้องวางเองตามครรลองของจิต

เมื่อถึงตรงนั้นแล้ว ตั้งสติมากำหนดเอาแต่**จิต** คือ **ผู้รู้** อย่างเดียว เช่นนี้แหละเรียกว่า **สมาธิ**

จึงน่าเสียดาย ผู้ที่ไม่ได้ตามสมาธิลงไปว่า **ใครเป็นผู้รู้ว่าสมาธิคือความสงบ** หรือ ใครสงบอยู่ ณ ที่ใด ใครเป็นผู้พูดว่าสงบและผู้ว่านั้นอยู่ที่ไหน ใครเป็นผู้ว่าไม่มีอะไร ไม่มีอะไรทำไมจึงมีผู้พูดอยู่ **ตรงนี้แหละจะเห็นของจริงของแท้ในการที่เรามาหัดภาวนาสมาธิ**

บางคนยังเอาแสงสว่างหรือรูปภาพอะไรต่างๆ เป็นต้นว่ารูปพระพุทธรูป หรือรูปกสิณต่างๆ มาเป็นอารมณ์ **จิตปล่อยวางไม่ได้**

จะอยู่ในอิริยาบถไหนก็ปรากฏอยู่อย่างนั้น ไม่ลืม

นั่นเป็น**มโนภาพ** จิตเพ่งอย่างนั้น เมื่อจิตรวมลงไปก็เกิดภาพเช่นนั้น จิตจึงไม่พ้นจากภาพนั้น

ถ้าหากกำหนดเอาผู้เห็นภาพนั้น คือ **จิต แล้วปล่อยวางภาพนั้นเสีย ก็จะเห็นจิตของตน แล้วสมาธิก็จะสูงขึ้นกว่าเก่า**

มีเรื่องท่านเล่าไว้ว่า พระรูปหนึ่งไปนั่งภาวนาทำสมาธิอยู่ริมสระแห่งหนึ่ง เห็นนกยางโฉบกินปลา เลยเอามาเป็นอารมณ์กรรมฐานว่า นกยางกินปลา-นกยางกินปลา-ๆ อยู่ดังนี้ จนจิตรวมเป็นสมาธิ ได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์

ดังนั้น จึงว่าการหัดสมาธินี้ ไม่จำเป็นจะต้องให้เอาคำบริกรรมแต่ในขอบเขตที่ท่านว่าไว้ ๔๐ อย่างเท่านั้น จะเอาอะไรๆ ก็ได้ ขอแต่อย่าให้ออกนอกไปจากกายของตัวเราก็ใช้ได้เหมือนกัน

กายของเรานี้ มี **ธรรม**อยู่พร้อมเบ็ดเสร็จทุกอย่าง จะพิจารณาให้เป็น**อสุภ** ก็ได้ ให้เป็นกรรมฐานอะไรๆ ได้หมด และเป็นที่ตั้งทั้ง**สมถะ**และ**วิปัสสนา**ด้วย

จะพิจารณาให้เห็นโทษเห็น**ทุกข์** เห็นเป็น**ของไม่เที่ยง ไม่ใช่ตัวตน** ก็ได้ อย่าไปทิ้งกายอันนี้ก็แล้วกัน จะทิ้งไม่ได้ เพราะเราเกิดขึ้นมาได้ตัวตนมาแล้วจะไปทิ้งให้ใคร จะทิ้งไว้ที่ไหน ไปฝากใครไว้ จะขายให้ใคร ถึงขายตัวของเราไป มันก็อยู่ที่นี่และ จะฝากคนอื่นไว้ ก็ยังเป็นตัวตนของเราอย่างเดิมนี่แหละ ต้องเลี้ยงดูปูเสื่อตัวของเราเองอยู่ทุกประการ

เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงจำเป็นที่สุดที่จะต้องยกกายนี้ขึ้นมาพิจารณา ผู้ต้องการเห็นทุกข์โทษในวัฏสงสาร ต้องยกกายนี้ขึ้นมาพิจารณาเพราะเป็นของมีอยู่

กรรมฐานทั้งปวงหมด ล้วนมีอยู่ในกายนี้ทั้งนั้น เลือกยกเอามาพิจารณา ไม่ใช่ไปเอาของไม่มีมาพิจารณา

พระพุทธองค์ทรงตรัสรู้ **อริยสัจธรรม** ก็ทรงรู้ของมีอยู่ทั้งนั้น ถ้าเป็นของไม่มี ไม่จริง พระพุทธองค์ก็จะไม่ได้ตรัสรู้

มันเป็นอยู่อย่างไรก็ให้รู้ตามเป็นจริงของมันอย่างนั้น พระพุทธเจ้าทรงสอนตรงนี้ ทรงสอนให้เห็นจริงทั้งด้วยตา และด้วยใจ

เช่น ตัวของเรานี้เกิดขึ้นมาแล้วเป็น**ทุกข์** ใครๆ ก็เห็นว่าเป็นทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ใครก็เห็นเป็นทุกข์ทั้งนั้น ถามใครใครก็รู้ เจ้าของเราก็รู้ ใจก็รู้ ตาก็เห็น นั้นเรียกว่าของจริง

ชาติปิ ทุกฺขา ชราปิ ทุกฺขา มรณมฺปิ ทุกฺขํ

ชาติ ชรา มรณะ เป็นทุกข์ทั้งนั้น

เมื่อเห็นเป็นโทษเป็นทุกข์ เราจะไปทิ้งให้ใคร ทิ้งก็ไม่ได้ จึงเอามาพิจารณา

อยู่อย่างนั้นแหละ นั่นเป็นของจริงของพระอริยเจ้า เรากลับไปเบื่อหน่าย ไปรังเกียจเสีย เห็นทุกข์แล้วเลยอยากทิ้งไปเสีย **อันนั้นผิด**

หรือเกิดทุกข์ โทมนัส คับแค้นในใจ นั้นก็ผิดเหมือนกัน

ธรรมทั้งหลายมันอยู่ตรงนี้เอง จึงให้พิจารณาให้เห็นทุกข์ รู้จักทุกข์

ทุกข์ อันนี้ มันเกิดขึ้นมาแล้วก็ดับไป ทุกข์อันอื่นมันจะเกิดขึ้นใหม่ต่อไปอีก มันเปลี่ยนแปลงยักย้ายไปมาเรื่อยๆ เช่น ทุกข์ในอิริยาบถต่างๆ การอยู่ การกิน การทำมาหาเลี้ยงชีพ มีกินแล้วก็สลายไปได้ระยะหนึ่ง ประเดี๋ยวก็หิวโหยมาอีก

รู้จักรสชาติเอร็ดอร่อย รสชาตินั้นซึมซาบทั่วสรรพางค์กาย มีความสบายเบิกบานไปพักหนึ่ง ประเดี๋ยวก็ต้องไปถ่ายทุกข์ เขาเรียกว่า

ถ่ายทุกข์ เพราะถ้าไม่ถ่ายมันเป็นทุกข์จริงๆ ทุกข์มากยิ่งกว่าเก่า

กำลังถ่ายอยู่นั้นมันเหม็นแสนเหม็น ก็จำเป็นต้องทน กว่าจะเสร็จธุระกิจจึงจะไปได้

เวลากินล้วนแล้วแต่ของดิบของดี มีราคามาก เรียกร้องพวกเพื่อนมารับประทานด้วยกัน ด้วยความหรรษาร่าเริง เวลาถ่ายเงียบฉี่ไม่มีใครเห็นด้วย

จึงว่า **มีสุขแล้วก็เป็นทุกข์** เป็น **อนิจจัง** - ของไม่เที่ยง **เพราะเป็นของไม่เที่ยงนั่นแหละ มันจึงเป็นทุกข์**

การเป็นทุกข์มันเป็นของใครเล่าคราวนี้ ?

สุขก็ไม่ใช่ของใคร มันเกิดขึ้นประเดี๋ยวประด๋าวแล้วมันก็หายไป เดี๋ยวทุกข์อื่นเกิดขึ้นมาอีก แล้วมันก็หายไป

มันไม่ใช่ของใครทั้งหมด มันเป็นของประจำกายอยู่อย่างนั้น จึงว่าเป็น **อนัตตา**

อนัตตา เป็นของมีอยู่เห็นอยู่เดี๋ยวนี้แหละ แต่เป็นของไม่มีสาระ

อานาปานสติ นั้น เมื่ออธิบายแล้วจะเห็นว่ามันลงที่ **กายคตาสติ** นั่นเอง **กายคตาสติ** ก็รวมลง **มรณสติ** เลยเป็นอันเดียวกัน

ถ้าไม่มี **กาย** จะพิจารณา**ลมหายใจ**ได้อย่างไร แล้วจะพิจารณา**กาย**ได้อย่างไร

เมื่อพิจารณาอันใดอันหนึ่งแล้ว มันเกี่ยวเนื่องถึงกันไปหมดทั้ง ๓ อย่าง

ผู้ที่หลงทางกรรมฐานเลยจับอะไรก็ไม่ถูก

มีเรื่องน่าขบขันอยู่เรื่องหนึ่ง **มีพระมหารูปหนึ่ง** ทางเจ้าคณะเขาสั่งไปให้เที่ยวอบรมสั่งสอนศีลธรรมตามหมู่บ้านต่างๆ ที่เรียกว่า **พระธรรมฑูต** นั่นเอง

เมื่อไปถึงหมู่บ้านหนึ่งซึ่งเขาปฏิบัติพระนักปฏิบัติอยู่แล้ว พอค่ำมาเขาก็ตีกลองให้คนมาฟังเทศน์ เมื่อเขามารวมกันแล้ว พระมหารูปนั้นก็ขึ้นธรรมาศน์เทศน์

เทศน์ไปแกก็ติเตียนพระนักปฏิบัติไป หมายถึงพระกรรมฐานรูปที่ชาวบ้านเขาปฏิบัติท่านอยู่นั่นเอง หัวเราะเฮฮาเย้ยหยันไปในตัวอันแสดงถึงเรื่องชาวบ้านปฏิบัติตามพระเหล่านั้นเห็นเป็นหลงงมงาย

มีผู้หญิงคนหนึ่ง วัยกลางคน นั่งอยู่ในที่ประชุมนั้นด้วย แกแสนที่จะอดกลั้นต่อไปได้ สงสัยว่าทำไมพระจึงมาใส่โทษกันในที่ประชุมเช่นนี้ พระรูปที่ท่านพูดถึงนั้นก็ไม่ได้ทำผิดพระธรรมวินัยอะไร แล้วท่านก็ไม่ได้อยู่ในที่นั้นอีกด้วย

แกจึงย้อนถาม ทั้งๆ ที่**พระมหา**รูปนั้นยังเทศน์อยู่บนธรรมาสน์นั้นเองว่า “ดิฉันขอถามท่านมหาหน่อย ท่านมหามิใช่กรรมฐานหรอกหรือ ?”

ท่านมหาตอบอย่างไม่มีอายว่า “อาตมามิใช่พระกรรมฐาน”

หญิงคนนั้นจึงย้อนถามอีกว่า **“เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ** ของท่านมหามีไหม ?”

ท่านตอบเสียงอ่อยๆ ว่า “มี”

หญิงคนนั้นจึงบอกว่า “นั่นแหละพระกรรมฐานที่ท่านใส่โทษอยู่ประเดี๋ยวนี้ อุปัชฌาย์ของท่านมหาสอนแล้วแต่เมื่อบวชครั้งแรกโน้นมิใช่หรือ ?”

ท่านมหาลงจากธรรมาสน์ แล้วเปิดหนีแต่เช้ามืด ทีหลังมาได้ข่าวว่าสึกแล้ว

มิน่าล่ะ เป็นถึงพระมหาแล้วยังต้องให้ผู้หญิงบอกสอนกรรมฐาน สึกเสียก็ดี อยู่ไปก็เลอะเทอะ ทำพระศาสนาให้เสื่อมเปล่าๆ

ใครจะพิจารณา อานาปานสติ หรืออะไรก็แล้วแต่อุปนิสัย ขอให้จิตรวมลงเป็นหนึ่งได้แล้วก็เป็นอันดีด้วยกันทั้งนั้น ถ้าจิตไม่รวม จะใช้วิธีอะไรก็ไม่เป็นประโยชน์ทั้งนั้น กรรมฐานที่ท่านว่าไว้มากมาย หรือธรรมทั้งหลายที่ท่านเทศนากว้างขวางนั้น ก็เพื่อสำรวมจิตนี้เท่านั้น เอง

เทศนามาก็สมควรแก่เวลา **เอวํ ฯ**

(นั่งสมาธิ)

หลวงปู่อบรมนำก่อน

นั่งสมาธิภาวนากันเถิด ฟังมากๆ เรียนมากๆ ทำให้เกิด**สัญญา**

สัญญา คือ ความจำของเก่าที่ล่วงเลยมาแล้ว เราทำสมาธิ เพราะต้องการลบล้าง**สัญญา**

แท้จริง**สัญญา** มันก็ดีอยู่เหมือนกัน เอาไว้เล่าเอาไว้เทศนาให้คนอื่นฟัง ถ้าไม่มี**สัญญา** ก็ไม่ทราบว่าจะไปฟังอะไรกับใคร พุทธศาสนาก็เลยเสื่อมสูญไปหมด

แต่ **สัญญา** มิใช่ของเป็นจริงที่เกิดขึ้นภายในใจของตน สัญญานี้อยู่ไปนานๆ หนักเข้ามันชักจะดื้อด้าน ไม่ยอมเชื่อฟังคำสอนของพระพุทธเจ้า

พระองค์ทรงสอนให้ภาวนา **อานาปานสติ** ซึ่งเป็นอุบายให้ลบล้างสัญญาได้อย่างหนึ่งเหมือนกัน คือ ใช้คำว่า **อานาปานสติๆ** อย่างนี้เรื่อยไป **พิจารณาลมหายใจออก หายใจเข้า เป็นอารมณ์ ให้จิตแน่วแน่อยู่เฉพาะลมนั้นเท่านั้น**

เมื่อพิจารณารวมอยู่ในที่เดียวแล้ว คราวนี้ให้วางลมอันนั้นเสีย จิตก็จะว่างอยู่เฉยๆ ไม่มีอะไรปรากฏอยู่ในที่นั้น จะเหลืออยู่แต่**ผู้รู้**เท่านั้น

เมื่อตามเข้าไปดู**ผู้รู้**จริงๆ แล้ว **ผู้รู้** อันนั้นก็จะหายไปเป็น**สภาวธรรม**

สิ่งทั้งปวงหมดที่มีอยู่ในโลกนี้ ที่โลกเขาสมมติว่า สัตว์ บุคคล ว่าสิ่งของนั่นนี่ต่างๆ นั้น ก็หายไปหมด จะยังเหลือแต่**สภาวธรรม**เท่านั้น

อันนี้แหละเป็นสิ่งที่ปรารถนาของผู้ภาวนาอานาปานสติ

แล้วมันมีประโยชน์อะไร เมื่อมันหมดเสียทุกสิ่งทุกอย่าง แม้แต่ความรู้ความสุขนั้นก็ไม่ปรากฏ ?

มันมีประโยชน์เหลือที่จะคณนาดังอธิบายมาแล้วข้างต้น

ภาวนา**อานาปานสติ**ก็เพื่อลบล้าง**สัญญาอดีต** และ**สังขารในอนาคต** เพราะสิ่งที่ล่วงลับไปแล้ว และสิ่งที่ยังมาไม่ถึง เหล่านี้ เป็นเหตุนำทุกข์มาให้ **สัญญาไปยึดเอามาเป็นทุกข์**

คนเราเกิดมาเห็นแต่สิ่งแวดล้อมต่างๆ นานา **สิ่งที่ว่างเปล่าไม่มีอะไรเลย** ไม่เคยเห็น เลยไปถือเอาแต่สิ่งเหล่านั้น และว่าเป็นความสุขที่แท้จริง

แท้จริงสิ่งที่เป็นวัตถุ รูปนามเกิดขึ้นมาแล้ว สิ่งนั้นย่อมมีความกระทบกระเทือนเป็นธรรมดา เครื่องกระทบกระเทือนเป็นเหตุนำมาซึ่งโทษทุกข์ เพราะ**กระทบ** ต้องมีทั้งดีและชั่ว **นี้เป็นพื้นฐานของทุกข์ทั้งปวง**

ท่านผู้ฉลาดทั้งหลาย รู้จักแล้วซึ่งสิ่งนั้น จึงพยายามละสิ่งที่มีอยู่นี้ให้สิ้นไป และพยายามไม่ให้สิ่งที่ยังไม่มีเกิดขึ้นอีกต่อไป

กัณฑ์ที่ ๑๕

อาหาเรปฏิกูลสัญญา

เทศน์ ณ วัดหินหมากเป้ง อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย
วันที่ ๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๓

วันนี้จะเทศนาเรื่อง **อาหาเรปฏิกูลสัญญา** ให้ฟัง จงตั้งใจฟังให้ดี

อาหาร เป็นสิ่งที่มนุษย์และสัตว์ทั่วไปทั้งหมดจะต้องกิน ถ้าไม่กินก็อยู่ไม่ได้ จะต้องตาย

ฉะนั้น อาหารจึงเป็นปัจจัยเครื่องยังชีพให้เป็นอยู่อย่างหนึ่งใน **ปัจจัย ๔ คือ ผ้านุ่งห่ม ๑ อาหาร ๑ ที่อยู่อาศัย ๑ ยาแก้โรคภัยไข้เจ็บ ๑**

ปัจจัย ๔ แต่ละอย่างนั้น ท่านสอนให้พิจารณาโดยนัยเดียวกัน คือ **ก่อนจะรับ เวลารับอยู่** และ**รับแล้ว** แยกกันออกไปโดยตามประเภทดังนี้ : -

เช่น **จีวร** ก่อนจะรับมาบริโภคใช้สอย ให้พิจารณาโดยแยบคายด้วยอุบายอันชอบนั้น แล้วแต่ว่าใครจะมีอุบายเห็นสมควรแก่จริตนิสัยของตน **ขอให้พิจารณาเพื่อมิให้มัวเมาประมาทในกิเลส ให้เกิดสลดสังเวชเป็นพอ**

จีวรนี้สักแต่ว่า **ธาตุ** หาใช่สัตว์ บุคคล ตัวตน เราเขาไม่ ไม่มีชีวิตจิตใจอะไร เป็นของว่างเปล่า

เมื่อธาตุภายนอก คือ จีวร เอามาหุ้มห่อธาตุภายใน คือร่างกาย

อันนี้แล้ว ก็เป็นของปฏิกูล เก่า คร่ำคร่าน่าเกลียด ต้องชำระซักฟอกอยู่เสมอ

พิจารณาก่อนจะรับ เรียกว่า **ธาตุปัจจเวกขณ์**

เมื่อรับอยู่ ก็ให้พิจารณา เราบริโภคใช้สอยจีวรนี้ ก็เพื่อ**ป้องกัน** ความเย็น ความร้อน ความอ่อน ความแข็ง และสัตว์เลือกคลานต่างๆ มีริ้น เหลือบ ยุง เป็นต้น แล้วก็**ปกปิด**ร่างกายเพื่อป้องกันความอับอาย

พิจารณา**เมื่อกำลังรับอยู่** เรียกว่า **ตังขณิกปัจจเวกขณ์**

เมื่อรับแล้ว ขอให้พิจารณาอย่างเมื่อกำลังรับนั้น การพิจารณาภายหลังเมื่อรับแล้ว เรียกว่า **อตีตปัจจเวกขณ์**

ปัจจัยเครื่องอาศัยทั้งสี่ นี้ ต้องอาศัยอยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน เมื่ออาศัยแล้วทำให้เกิด**กิเลส** คือ ยินดี พอใจ ชอบใจ รักใคร่ หรือไม่พึงพอใจ ไม่ปรารถนา เกลียด แหนงหน่าย

สิ่งที่**ไม่พอใจ** ก็เป็น**กิเลส** เป็นวิสัยของ**ปุถุชน** คนหนาด้วยกิเลส

เหตุนั้น สาธุชนผู้ปรารถนาจะพ้นจากทุกข์ทั้งหลาย โดยเฉพาะพระภิกษุในพระพุทธศาสนาของพระพุทธองค์ เมื่อบวชมาเพื่อสละเพศฆราวาส ปรารถนาที่จะทำตนให้พ้นจากโลกิยวิสัย ที่เรียกว่า**เนกขัมมะ**

ฉะนั้น เมื่อมาบริโภคใช้สอยปัจจัย ๔ อันทายกเขานำมาถวายเพื่ออุทิศแก่พระศาสนา เราเป็นผู้รับแทน จงได้พิจารณาดังที่ได้อธิบายมาแล้วนั้น จึงจะพ้นจากโทษอันเป็นหนี้ในวัตถุทานของเขา

บริโภค ท่านอธิบายไว้ มี ๓ อย่าง คือ **เถยยบริโภค ๑ อิณบริโภค ๑ สามีบริโภค ๑**

ภิกษุในพระศาสนานี้ บวชมาแล้วเป็นอยู่ด้วยอาศัยเครื่องภายนอก **อาศัยด้วยคนอื่น** คือ ทายก ทายิกา เห็นครองผ้าเหลืองๆ คิดว่าเป็นผู้มีสีลาจารวัตร เกิดศรัทธาเลื่อมใสมีใจยินดีทำบุญด้วย

แต่**พระบางองค์**โลภมาก อยากได้ไม่พอ จึงพูดค่อนแคะกับผู้มีศรัทธา เพื่อหวังผลอยากได้ในสิ่งที่ตนต้องการ

ดัง**พระองค์หนึ่ง** พูดกับผู้เทศน์ว่า เขาไม่เคยไปกรุงเทพฯ เลยในชีวิต ครั้งแรกที่เขาไปคงจะเป็นแถวเมืองนนทบุรี นั่นเอง เห็นผู้หญิงวัยกลางคนคนหนึ่งหิ้วทุเรียนผ่านไป กลิ่นทุเรียนเหม็นฉุ่ย

พระองค์นั้นก็ถามขึ้นว่า "กลิ่นอะไร โยม?"

โยมบอกว่า "กลิ่นทุเรียนเจ้าค่ะ"

พระองค์นั้นจึงเอ่ยขึ้นว่า "ฉันไม่รู้จัก รสชาติของมันเป็นอย่างไร หวานหรือเปรี้ยว ลูกละเท่าไร?" (ที่จริงพระองค์นั้นเคยฉันและรู้จักรสชาติมาแล้ว ตลอดถึงราคา เมื่อก่อน ๒ บาท หรือสิบสลึงเท่านั้น)

โยมจึงบอกว่า "ฉันได้ รสชาติก็อร่อยดี ราคาก็ไม่เท่าไร สองบาท หรือสิบสลึง เท่านั้นแหละ"

พระจึงบอกเรื่องของตัวว่า "อาตมาอยู่บ้านนอก ไม่เคยเข้ามาในกรุง เห็นของแปลกๆ ก็อยากฉันดูบ้าง"

โยมบ้ายอคนนั้นก็ฉีกทุเรียนถวายพระขี้โกหกหมดทั้งลูกเลย

นี่แหละเรียกว่า **กุหนา** (อ่านว่า กุหะนา) หลอกลวง โกหกเขากิน หรือ **เถยยบริโภค** ลักขโมยของเขากินด้วยการเห็นแก่ปากแก่ท้อง แล้วพูดโกหกหลอกลวงเขาด้วยอาการต่างๆ นานาให้เขาหลงเชื่อ **ไม่พิจารณาให้สมแก่สมณะ**

โยมก็ศรัทธาเหลือควร เห็นเขายอเข้าก็ได้ใจใหญ่เพื่อจะเพิ่มพูนกิเลสของพระ เมื่อพระท่านฉันของไม่ว่าหวานหรือคาว สิ่งใดมากๆ ก็ตักมาเพิ่มเติมให้

ถ้าพระมีสติรู้ตัวละอายหน่อย ก็หยุดฉันทันที ถ้าพระหายางอายไม่ได้ก็จะฉันเรื่อยไป

พูดเท่านี้ก็พอแล้ว

อิณบริโภค (อ่านว่า อิ นะ บริโภค) เมื่อภิกษุได้ **ปัจจัย ๔** มาแล้ว **บริโภคปัจจัยนั้นด้วยความมัวเมา** หาพิจารณา **ตังขณิกปัจจเวกขณ์ ธาตุปัจจเวกขณ์** หรือ **อตีตปัจเวกขณ์** ไม่ ตามที่อธิบายมาแล้วแต่ข้างต้น

ภิกษุบวชมาในพระพุทธศาสนานี้ **เพื่อรักษาไว้ซึ่งพรหมจรรย์** มาปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า หากเห็นแก่ลาภ ยศ สรรเสริญ ลืมตัว ไม่พิจารณาปัจจัย ๔ ดังอธิบายมาแล้ว

ทรงเทศนาเฉพาะ **ก้อนข้าว** อย่างเดียวว่า **ภิกษุเช่นนั้นบริโภคก้อนเหล็กร้อนแดงยังดีกว่า เพราะก้อนเหล็กแดงเมื่อบริโภคเข้าไปแล้วจะต้องไหม้ลำไส้ทะลุลงไปถึงทวารหนัก แล้วก็ตาย ตายแล้วไม่ได้รับบาปกรรมตกนรกทุกข์ทรมานนาน**

ส่วนก้อนข้าวที่ชาวเมืองเขาทำบุญหวังผลอานิสงส์นี้ เป็นบาปมาก เพราะเจตนาของเขาบริสุทธิ์ แต่พระผู้รับเป็นผู้ทุศีล ไม่พิจารณาปัจจเวกขณ์ให้สมแก่สมณสารูป จึงเป็นบาปมาก

สามีบริโภค คือ ภิกษุ**ก่อนจะรับ**ปัจจัย ๔ มีจีวรเป็นต้น ถ้าพิจารณาให้เป็นของจำเป็นที่เราจะต้องนุ่งห่ม เพื่อป้องกันความเย็นร้อนและริ้น เหลือบ ยุง ทั้งหลาย เพื่อป้องกันกำบังความละอาย

เมื่อบริโภคอยู่ ให้พิจารณาเป็นแต่สักแต่ว่าธาตุทั้ง ๔ ไม่ใช่สัตว์ตัวตน บุคคล เราเขา เป็นของว่างเปล่า เมื่อเข้ามาถึงอัตภาพของเราแล้วก็เป็นของปฏิกูลเปื่อยเน่า

เมื่อบริโภคแล้ว ก็พิจารณาเหมือนก่อนได้รับนั้น จะไม่ให้เกิดความมัวเมา หลงระเริง ดังในตัวอย่าง**พระบางรูป** เมื่อได้ปัจจัย ๔ มา เช่น อาหาร เป็นต้น บริโภคโดยระเริงพูดคุยกันอย่างสนุกสนาน หยอกล้อหัวเราะคิกๆ คักๆ ผิดวิสัยสมณสารูปที่ดีงาม ไม่สำรวมทั้งกาย วาจา และใจ ทำตัวอย่างให้กุลบุตรผู้ได้เห็นแล้วถือเป็นแบบอย่างได้ **ชื่อว่าทำลายพระพุทธศาสนาโดยไม่รู้ตัว**

ปัจจัยทั้งสี่นี้ **เครื่องนุ่งห่ม และอาหารสำคัญที่สุด จะเว้นเสียมิได้**

อาหาร ก็ยังพออดได้ ๑๐ วัน ๒๐ หรือ ๓๐ วัน ก็ยังไม่ตาย ส่วน**จีวร**นี่ซี ไม่นุ่งห่มไม่ตายจริงแล แต่ไม่นุ่งห่มแล้วใครเล่าจะกล้าออกมาเดินโทกเทกๆ ให้เขาดูได้

เหตุนั้น **จีวร** จึงเป็นของจำเป็นยิ่ง ส่วน**อาหาร** มีการหิวโหย เมื่อรับประทานแล้วก็มีอาการระงับได้ แล้วก็หิวโหยอีก ไม่รู้แล้วรู้รอดสักที วันหนึ่งๆ ตั้งหลายครั้งหลายหน

ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ย่อมละเว้นข้อเหล่านั้นเสีย **บริโภคเพื่อยังชีวิตให้อยู่ได้ จะได้ประพฤติพรหมจรรย์ให้มั่นคงถาวรต่อไป** ถ้าไม่บริโภคก็หิวโหยทุกขเวทนามาก จะประพฤติพรหมจรรย์ลำบาก

เพราะพระพุทธศาสนานี้ จะตั้งอยู่มั่นคงถาวรได้ ก็เพราะอาศัยพระสงฆ์ **พระสงฆ์จึงได้ชื่อว่า เป็นผู้รักษาไว้ซึ่งพระพุทธศาสนา**

ทายก ทายิกา ทำบุญก็**เพื่อยังพระศาสนาให้มั่นคงถาวรต่อไป**

ฉะนั้น ภิกษุที่ท่านพิจารณาอาหารโดยเห็นเป็นธาตุชัดเจนแล้ว เมื่อจะบริโภคก็ไม่มีมัวเมา บริโภคเพื่อยังชีวิตให้เป็นไปวันหนึ่งๆ เท่านั้น หรือที่เรียกว่าเพื่อเป็น ยาปนมัต (อ่านว่า ยาปะนะมัต) **เท่านั้นเอง**

คนเป็นไข้ป่วยมาลาเรีย ไม่รับประทานยาควินินอันขมขื่นก็จะไม่หาย ฉันใดก็ฉันนั้น

ท่านอุปมาไว้ว่า เหมือนหญิงลูกอ่อนเดินข้ามทะเลทรายอันกันดารไปหลายวันหลายคืน เสบียงที่เตรียมติดตัวไปก็หมดลง จึงมาคิดว่าทางอันกันดารก็ยังไกลอยู่ อาหารเราก็หมดแล้ว อีก ๒-๓ วัน เราพร้อมด้วยลูกก็จะตายลงเพราะไม่มีอาหารรับประทาน

อย่ากระนั้นเลย เรามาฆ่าลูกน้อยของเราอันแสนรักสุดชีวิต กินเพื่อยังประทังชีวิตให้เป็นอยู่ แล้วหญิงแม่ลูกอ่อนคนนั้นก็ฆ่าลูกตายเสีย

อันการรับประทาน (เนื้อของ) ลูกรักแสนสุดใจ กับ การรักชีวิตพ้นวิสัยจะพรรณนา อาหาร (เนื้อ) ที่รับประทานนั้นจะเป็นอย่างไร ขอให้ผู้อ่านพิจารณาเอาเอง

ภิกษุผู้มีสติควบคุมจิตของตนได้แล้ว ย่อมพิจารณาตังขณิกปัจจเวกขณ์ ธาตุปัจจเวกขณ์ อตีตปัจจเวกขณ์ ในปัจจัยทั้งสี่ให้เห็นเป็นสักแต่ว่าธาตุเท่านั้น ย่อมไม่มัวเมาหลงระเริงลืมตัว แล้วบริโภคปัจจัย ๔ นั้น เรียกว่า สามีบริโภค บริโภคด้วยความเป็นใหญ่โดยเป็นเจ้าของแห่งวัตถุทานนั้น

อธิบายว่า ทานวัตถุอันใดที่ทายกทายิกานำมาถวายพระนั้น มีจีวร บิณฑบาต เป็นต้น ไม่ว่าวัตถุนั้นจะเป็นของหยาบและของละเอียดก็ตาม เป็นของมีคุณค่าเสมอเหมือนกัน

ด้วยเจตนาหวังบุญอันแน่วแน่แด่พระภิกษุผู้มีตนเห็นว่าเป็นผู้มีศีลบริสุทธิ์และมีจริยาวัตรอันดีงาม แล้วหวังเพื่อบุญกุศลอันยิ่งใหญ่อันหาค่ามิได้

แต่พระภิกษุ กลับทำตัวแกล้งเป็นผู้บริสุทธิ์ด้วยศีลและจริยาวัตร หลอกลวงเขากิน ฉ้อโกงเขาด้วยกระเท่ห์เล่ห์กลต่างๆ ถึงไม่ผิดกฎหมายบ้านเมือง แต่ผิดในธรรมวินัย

ด้วยเจตนาอันไม่บริสุทธิ์ เหตุนั้นจึงเรียกว่า เถยยบริโภค และอิณบริโภค ขโมยของเขามากิน เป็นหนี้เป็นสินเขามากิน

การบริโภคทั้ง ๓ นี้ ถึงแม้พระพุทธเจ้าจะทรงเทศนาให้พระภิกษุบริษัทฟัง ก็จริงแล **แต่ฆราวาสก็ควรนำมาพิจารณาได้เหมือนกัน** อย่างน้อยก็เพื่อลดหย่อนความฟุ่มเฟือยลงไปได้ดีกว่าจะไม่พิจารณาเสียเลย มีแต่ความหลงมัวเมา เอาแต่ความชอบใจของตนอย่างเดียว ไม่รู้จักผิดถูกชั่วดี

ดังเรื่อง **นายโคฆาต** ท่านแสดงไว้ใน **พระธรรมบท**

นายโคฆาต คนนี้ติดเนื้อวัว เอาแต่รับประทานเนื้อวัวจนไม่ต้องรับประทานข้าวก็อิ่ม ฆ่าวัวขายเป็นประจำตั้งหลายสิบปี

วันหนึ่ง แกออกจากบ้านไปทำงาน ภรรยาแกอยู่เฝ้าบ้าน ตอนกลางวันมีเพื่อนสามีมาเยี่ยมถึงบ้าน เมื่อถามหาสามีก็บอกว่าไม่อยู่ ไปทำงานนอกบ้าน

ภรรยาของเพื่อนจึงถามว่า รับประทานอาหารเที่ยงหรือยัง เขาบอกว่าไม่เป็นไรหรอก ยังไม่หิว รับประทานไปตะกี้นี้เอง

ภรรยาของเพื่อนก็ได้ต้อนรับด้วยน้ำใสใจดี ขอให้รอสักประเดี๋ยว จะจัดอาหารอย่างดีมาให้รับประทาน แล้วก็ไปหยิบเอาเนื้อวัวที่เหลือไว้ให้สามีรับประทานนั้นมาปรุงเป็นอาหาร

แต่ลืมไป หาได้คิดว่า สามีกลับจากทำงานมาถึงบ้านจะรับประทานอะไร ถ้าขาดเนื้อวัวแล้วก็รับประทานไม่ได้เด็ดขาด

เพื่อนของสามี เมื่อรับประทานอาหารแล้วก็ขอบพระคุณลาไป ก่อนจะลาไปสั่งภรรยาของเพื่อนให้บอกสามีว่าฉันมาเยี่ยมแต่ไม่พบ

พอตอนบ่ายหน่อย **นายโคฆาต** ก็กลับถึงบ้าน ถามหาเนื้อวัวที่เก็บไว้ ภรรยาก็บอกว่าได้เอาไปทำอาหารให้เพื่อนของแกรับประทานเสียแล้ว

นายโคฆาต กำลังหิวจัด จึงจับมีดอันคมจัดลงไปใต้ถุนบ้าน ล้วงจับเอาลิ้นของโคที่ผูกไว้ เชือดเอามาปิ้งกิน

โคนั้นก็ชักดิ้นตายอยู่กับที่ นายโคฆาต ก็รับประทานลิ้นวัวด้วยความเอร็ดอร่อย เพลินไปในรสอาหาร เลยกัดลิ้นของตนเองขาดตายคาที่นั่นเอง ก่อนจะตายก็ร้องเหมือนเสียงโค แล้วก็กลิ้งไปกลิ้งมาจนสิ้นใจตาย

นี่แลผลกรรมที่ตัดลิ้นวัวมาเป็นอาหาร ไม่รู้ตัว กว่าจะรู้ตัวก็ตายเสียแล้ว และความหลงรสชาติในอาหารด้วยการไม่พิจารณาก่อน ใครๆ ก็บอกว่าไม่มีโทษ เพราะไม่ได้ลักขโมยเขากิน

ย่อมเป็นอย่างนี้แหละ

วันนี้อธิบายเพียงเท่านี้ **เอวํ ฯ**

(นั่งสมาธิ)

หลวงปู่อบรมนำก่อน

นั่งภาวนาต่อไป **ปัจจัย ๔** มี **อาหาร** เป็นต้น ก็เป็น**กรรมฐาน**ด้วยหรือ ทำไมจึงต้องพิจารณา**กรรมฐาน**ด้วย

แน่นอน ถ้าพิจารณาให้เป็นกรรมฐาน ไม่ว่าแต่เป็นปัจจัย ๔ เท่านั้น สิ่งทั้งปวงหมดที่มีอยู่ในโลกนี้ ถ้าพิจารณาให้เป็นกรรมฐานก็เป็นด้วยกันทั้งนั้น

เพราะท่านให้พิจารณาสิ่งที่มีอยู่แล้ว ให้เห็นตามเป็นจริงของมันทุกประการ เรียกว่ากรรมฐาน

ที่ท่านยกเอา**ปัจจัย ๔** มาให้พิจารณา ก็ด้วยปัจจัย ๔ เป็นของจำเป็นแก่ชีวิตทุกคน และต้องอาศัยอยู่เป็นนิตย์ด้วย

สิ่งที่เราอาศัยอยู่เป็นนิตย์นี้ มันเป็นเหตุปัจจัยให้เราหลงและเกิดกิเลสได้ เมื่อเกิดกิเลสขึ้นบ่อยๆ ก็หุ้มห่อจิตใจให้หนาแน่นขึ้นทุกวันๆ

เหตุนี้ท่านจึงให้พิจารณา **ก่อนจะรับ**ให้เห็นเป็นธาตุ **รับอยู่**ก็ให้พิจารณาด้วยแยบคาย เพื่อมิให้หลงตามของเหล่านั้น **เมื่อรับแล้ว**เอามาพิจารณาอีก ซ้ำๆ ซากๆ อยู่อย่างนั้น ตราบใดยังมีชีวิตอาศัยของ ๔ อย่างนี้อยู่ ก็จะต้องพิจารณาอยู่อย่างนี้เรื่อยไป

เมื่อพิจารณาอยู่อย่างนั้นแล้ว สติจะแน่วแน่อยู่ในอารมณ์อันเดียว คือ ปัจจเวกขณ์ นั่นแล

แล้วจะเอากรรมฐานที่ไหนอีก เมื่อพิจารณาอยู่อย่างนั้นจนชำนาญแล้ว ปัญญาความฉลาดในการพิจารณานั้นก็ดี หรือปัญญาอันเกิดจากแยบคายที่พิจารณาสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็ดี **หากจะเกิดขึ้นด้วยตนเอง**

เอาละ

กัณฑ์ที่ ๑๖

ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร

แสดง ณ วัดหินหมากเป้ง อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย
วันที่ ๑๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๔

วันนี้เป็น**วันเข้าพรรษา**มาบรรจบครบรอบอีกวาระหนึ่ง พระภิกษุสามเณรที่จะอยู่จำพรรษาจะได้อธิษฐานเข้าพรรษาพรุ่งนี้แหละ และพร้อมกันนั้นก็เป็น**วันอาสาฬหบูชา** คือวันที่พระพุทธเจ้าเทศนา**ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร** ให้ฤาษีปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ องค์ฟัง **เป็นธรรมเทศนากัณฑ์แรก**

ฉะนั้น พวกเราจึงพร้อมใจกัน**ทำอาสาฬหบูชา** ระลึกถึงวันนั้น พระพุทธเจ้าท่านตรัสรู้เดือน ๖ เพ็ญ พอมาเข้าพรรษานี้เดือน ๘ เพ็ญ ๒ เดือนพอดี

แท้ที่จริง**ปัญจวัคคีย์** นั้น ก็เคยเป็นลูกศิษย์ของพระองค์ท่านมาแต่ก่อนแล้ว เมื่อครั้งที่พระองค์**ทำทุกรกิริยา**อยู่ ปฏิบัติอุปัฏฐากพระสิทธัตถะราชกุมารเมื่อยังไม่ได้เป็นพระพุทธเจ้า

พวกปัญจวัคคีย์เห็นพระองค์ลดละความเพียร คือกลับคืนมาฉันอาหารอีก เห็นว่าพระองค์มักมากจึงหลบหลีกหนีไป พระองค์จึงได้ประกอบความเพียรแต่ผู้เดียว ได้สำเร็จมรรคผลนิพพานแล้ว จึงมาคิดถึงเรื่อง **ผู้ที่จะมาฟังธรรมเทศนา**

ใครหนอจะได้บรรลุมรรคผลนิพพานกับเรา ใครหนอจะรู้เห็นธรรมนี้ได้ **ธรรมนี้เป็นของลึกละเอียดเหลือเกิน**

พิจารณาไปถึง **อาฬารดาบส** และ **อุทกดาบส** ว่า มีนิสัยพอที่จะรู้ธรรมนี้ได้บ้าง เมื่อพิจารณาไปอีกทีก็ทราบว่าทั้งสองท่านนั้นตายเสียแล้ว ยังเหลือ**ปัญจวัคคีย์**นี่แหละจะมีหู ตา สว่างพอสมควรจะรู้ธรรมได้ พระองค์จึงได้เสด็จไปยัง**ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน** อันเป็นที่อยู่ของท่านเหล่านั้น

ปัญจวัคคีย์ทั้งห้า เห็นพระองค์เสด็จมา จึงพูดกันว่า โน่นมาแล้ว คนมักมากโลภมากมาแล้ว มาก็ช่างเถอะ พวกเราอย่าไปต้อนรับเลย เพียงแต่ปูอาสนะไว้ให้ก็แล้วกัน

พอพระองค์ไปถึง ที่ไหนได้ กุลีกุจอต้อนรับกันหมดทุกคน เมื่อพระองค์ประทับแล้วจึงเทศนาให้ฟัง ทีแรกดื้อด้านไม่ยอมฟัง ในผลที่สุดพระองค์จึงรับสั่งเตือนว่า **เราตรัสรู้แล้ว เราเป็นพระพุทธเจ้าแล้ว อันคำที่เรากล่าวนี้ เธอทั้งห้าเคยได้ยินเราพูดมาแต่ก่อนไหม?**

จึงค่อยสะดุดใจ น้อมใจฟัง พระองค์จึงได้เทศนาถึงเรื่อง **ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร** นี่แหละ

เรื่องเป็นมาอย่างนี้

วันนี้ คล้ายกับวันที่พระองค์เทศนากัณฑ์แรก ครั้งนั้น เหตุนั้นเราจึงพากันระลึกถึง

การระลึกถึงนี้ หากเราไม่เคยไปเห็นประเทศอินเดีย ที่ที่พระองค์ตรัสรู้ ถ้าหากผู้นั้นระลึกถึงพระคุณของพระพุทธเจ้าแล้ว ก็จะปรากฏเหมือนกับพระพุทธเจ้ายังเทศนาอยู่ ณ ที่นั้น เกิดปลื้มปีติ อิ่มอกอิ่มใจปราโมทย์ขึ้นมา ได้ปสาธะศรัทธาเลื่อมใสเป็นบุญกุศลเหมือนกัน

คราวนี้จะเทศน์ **ธัมมจักกัปวัตตนสูตร** ให้ฟัง เอาแต่ย่อๆ

ธรรมเทศนาที่พระองค์เทศน์นั้น ใจความก็ **อริยสัจ ๔** นี่แหละ คือ **ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค**

พระองค์เทศนา**อริยสัจ ๔ มีปริวัฏ ๓ รวมอาการ ๑๒ อย่าง** กล่าวคือ **นี้คือทุกข์ หรือหมายความว่าทุกข์** เป็นหนึ่งแล้ว **ทุกข์เป็นของควรกำหนด** นี่เป็นสอง **เราได้กำหนดแล้ว** นี่เป็นสาม **ทุกข์มีอาการ ๓ อย่างนี้**

อธิบายคำว่า **ทุกข์** ก่อน **ทุกคนมีทุกข์อยู่ในตัวตนทุกคนแล้ว แต่ไม่ได้กำหนด** ก็อย่างพวกเราทั้งหลายนี้ ทุกข์สักเท่าไรๆ ก็ไม่เห็น ไม่เคยเห็น**ทุกข์**ในตัว เห็นแต่ทุกข์คนอื่น จะมาเห็นทุกข์ในตัวก็ต่อเมื่อเจ็บหนัก จนกระทั่งนอนอยู่กับเสื่อกับหมอน จึงค่อยจะเห็นทุกข์ แต่พอหายเจ็บหายไข้ไปแล้วก็เลยระเริงเสีย ไม่เห็นเป็นทุกข์

พระองค์จึงใช้คำว่า **ควร** ท่านว่าอย่างนั้น คำว่า**ควร**ไม่ใช่บังคับมัน เป็นการรำพึงว่า **ควรกำหนด คือ เห็นด้วยตนเองว่าทุกข์เป็นของควรกำหนด**

ทุกข์ คืออะไร ตั้งแต่เกิดมา ทุกคนเกิดอยู่ในครรภ์ของมารดาก็ทุกข์อยู่แล้ว แต่ว่าไม่รู้จักว่าทุกข์

ก็ลองคิดดู เด็กนอนอยู่ในท้องของมารดา นอนอยู่ในท่าเดียวตั้ง ๗ เดือน ๘ เดือน จึงได้คลอดออกมา จะไม่ทุกข์ได้อย่างไร ถ้าหากพวกเรามาลองนอนอย่างนั้นดู มันจะนอนได้หรือ นั้นจึงว่ามันเป็น**ทุกข์**

คลอดออกมาก็เป็นทุกข์ ยืน เดิน นั่ง นอน ก็เป็นทุกข์ จึงได้เปลี่ยนอิริยาบถต่างๆ แต่เราไม่คิด ไม่คำนึงถึง จึงประมาทมัวเมา **ทุกข์จึงควรกำหนดอย่างนี้**

พระพุทธเจ้าตรัสว่า **ทุกข์เป็นของควรกำหนด** นั่นเป็นอันหนึ่ง พระองค์ได้กำหนดเรียบร้อยแล้ว คือว่ากำหนดแล้วทุกสิ่งทุกอย่างว่าเป็นทุกข์ ชัดเจนแจ่มแจ้ง เห็นจริงด้วยตนเอง

ทุกข์นี้มันเป็นของประจำโลกอยู่อย่างนั้น พระองค์จึงว่า **เกิดขึ้นมาแล้วมีแต่ทุกข์เท่านั้น ทุกข์นั้นดับไปแล้ว ทุกข์อื่นก็เกิดขึ้นมาอีก แล้วทุกข์นั้นก็ดับไป**

นั่ง มันทุกข์ เปลี่ยนอิริยาบถ ทุกข์นั่งมันดับไป พอยืน ทุกข์นั้นเกิดขึ้นมาอีก แต่ไม่ใช่ทุกข์นั่ง เป็นทุกข์ยืน พอยืนแล้วมันเมื่อยก็เดินไปอีก ก้าวไปอีก ทุกข์ยืนนั้นหายไป ทุกข์เดินกลับมาอีก ยังงี้แหละ เวียนไปเวียนมาในอิริยาบถทั้งสี่อยู่ตลอดเวลา

ทุกข์จึงเป็นของควรกำหนด พระองค์ได้กำหนดแล้ว นี้จึงเรียกว่า **อาการ ๓**

สมุทัย ละคราวนี้ **สมุทัย** คือ **เหตุให้เกิดทุกข์** ทุกสิ่งทุกอย่างมันมีเหตุมีผลทั้งนั้น พระองค์ตามสืบสาวหาเหตุของทุกข์ คือตัว**สมุทัย**

อย่างเราต้องการ อยากได้อยากมี อยากเป็น แล้วขวนขวายหาก็ต้องเดือดร้อนเป็นทุกข์ ได้บ้างไม่ได้บ้าง ถูกใจบ้าง ไม่ถูกใจบ้าง เศร้าโศกเสียใจ เดือดร้อนวุ่นวาย

เรียกว่ามันประสบเหตุให้เกิดทุกข์ คือ ความอยาก พระองค์เรียกว่า **ตัณหา ๓** คือ **กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา** ไม่นอกเหนือไปจากตัณหา ๓ ประการนี้

คนเกิดมาด้วยกาม กินอยู่ด้วยกาม นอนอยู่ด้วยกาม นั่งอยู่ในกาม คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ไม่หนีไปจาก ๕ อย่างนี้

ผู้ใดเกิดมาต้องวุ่นวายอยู่กับของเหล่านี้แหละ เดือดร้อนอยู่กับของเหล่านี้ คือมันข้อง มันติด ไปไม่หลุด ไปไม่พ้น เรียกว่า **กามตัณหา** พระองค์ได้**ละ**แล้ว

ภวตัณหา คือ **ความอยากเป็นโน่นเป็นนี่ อยากได้โน่นได้นี่** ได้แล้วก็อยากได้อีก เป็นแล้วก็อยากเป็นอีก ไม่อิ่มไม่พอเป็นสักที

นี่ก็เป็นทุกข์เพราะความไม่อิ่มไม่พอ เรียกว่า **ภวตัณหา** พระองค์ได้ **ละ** แล้ว

วิภวตัณหา คือ **ความไม่เป็นโน่นไม่เป็นนี่ ไม่อยากได้โน่นไม่อยากได้นี่** ก็เป็นทุกข์เหมือนกัน เพราะความไม่อยากจึงเป็นเหตุให้เดือดร้อน เป็นทุกข์ เรียกว่า **วิภวตัณหา**

ทั้งสามนี้เรียกว่า สมุทัย พระองค์ได้ละทิ้ง ถอนไปหมดแล้ว ไม่ให้มีเหลืออยู่ในสันดานพระองค์เลย

ขันธวิบากทุกข์ ซึ่งยังมีร่างกายอันนี้อยู่ จึงจำเป็นจะต้องเสวยทุกข์อยู่ด้วยกันทุกรูปทุกนาม **แต่พระองค์ไม่เป็นทุกข์เพราะเหตุที่เห็นทุกข์ ซึ่งพระองค์ได้กำหนดแล้ว**

สมุทัย เป็นของควรละ พระองค์ได้ละแล้ว

อย่างความอยาก เราอยากได้โน่นอยากได้นี่ เราไม่เอาละ สละทิ้งเลย ปล่อยวางเลย สละได้จริงๆ นั่นแหละ

สมุทัย คือตัณหา ตัณหาเป็นของควรละ พระองค์ได้ละแล้ว รวมเป็นสามเหมือนกัน

นิโรธ คือ ความดับทุกข์

เมื่อพระองค์เห็นสมุทัย พระองค์ละสมุทัย มันก็เป็นนิโรธเท่านั้นเอง

นิโรธเป็นของควรทำให้แจ้ง พระองค์ได้ทำให้แจ้งแล้ว

มรรค คือ สัมมาทิฏฐิ สัมมาทิฏฐิตัวแรกตัวเดียวเท่านั้นเป็น **มรรค ๘** เลย ถ้าความเห็นชอบแล้วก็เป็นอันถูกทั้ง ๘ อย่าง ท่านจึงว่า **มรรคทั้งแปดรวมลงเป็นอันเดียวกัน รวมลงเป็นหนึ่ง**

ถ้าให้**จิต**รวมลงเป็นหนึ่งแล้ว มรรคอีก ๗ ก็มารวมกันเข้าเป็นอันหนึ่งเดียว คือ **สัมมาสังกัปโป สัมมาวาจา สัมมากัมมันโต สัมมาอาชีโว สัมมาวายาโม** และ **สัมมาสมาธิ** ก็รวมกันทั้งหมด

สัมมา ด้วยกันทั้งนั้น **สัมมา** คือ **ความชอบ** ถ้าไม่ชอบก็จะไม่รวมลงเป็นหนึ่งทั้งหมด รวมกันในที่เดียว นี้คือ **มรรค**

มรรคเป็นของควรเจริญ พระองค์ได้เจริญแล้ว

อริยสัจ ๔ อันมีปริวัฏ ๓ มีอาการ ๑๒ คืออริยสัจมี ๔ อย่าง แต่ละอย่างๆ นั้นมีปริวัฏ ๓ จึงรวมกันเป็น ๑๒ **รวมกันเป็นธรรมในขณะเดียว ในขณะจิตเดียว** ท่านว่าอย่างนั้น

คือ จิตรวมลงได้แล้วจึงเห็นแจ้งในธรรมในขณะนั้น เรียกว่า **เห็นในขณะจิตเดียว**

เหมือนผู้พิพากษาศาลอาญา รวมคดีทั้งหมดได้แล้ว จึงมานั่งบัลลังก์อ่านคำพิพากษาในที่เดียวฉะนั้น

มันยากอยู่สำหรับคนที่ไม่เคยภาวนา พูดอย่างนี้ยากที่จะเข้าใจได้ ถ้าพูดกันง่ายๆ ว่าเราเห็นทุกข์ เมื่อเห็นทุกข์แล้วความเห็นทุกข์นั่นแหละเป็น **สัมมาทิฏฐิ** เห็นทุกข์นั่นแหละเรียกว่า **ละสมุทัยแล้ว** ละสมุทัยก็เป็น**นิโรธ**

ความเห็นชอบตัวเดียวนั่นแหละเลยเป็นมรรคทั้งหมด เรียกว่า เห็นธรรมในขณะจิตเดียว

นี่แหละที่พระพุทธเจ้าท่านเทศนาถึงเรื่อง อริสัจ ๔ ให้ปัญจวัคคีย์ฟัง มีเนื้อความสรุปลงเพียงเท่านี้

วันนี้เราได้ฟัง **ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร** โดยย่อ ให้น้อมเข้ามาพิจารณาในตัวของเรา อย่าได้ส่งออกไปหาคนอื่น สิ่งอื่นภายนอก นอกจากตัวเรา **ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค** ก็อยู่ในตัวของเรานี้ อยู่ในนี้หมด

พระพุทธศาสนาให้น้อมเข้ามาพิจารณาในที่นี้ ไม่ได้สอนออกไปภายนอก **สอนออกไปนอกนั้นไม่ใช่ศาสนา มันเป็นโลก** สอนพระพุทธศาสนาต้องสอนเข้ามาในที่นี้หมด **เมื่อเราเห็นทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ชัดเจนแจ่มแจ้งแล้ว เราเป็นผู้ถึงซึ่งธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว**

อัญญาโกณฑัญญะ ท่านพิจารณาตาม ท่านก็เห็นชัดตามนัยที่พระพุทธองค์ทรงแสดงแล้วทุกอย่าง พระองค์ทรงแสดงว่า **รู้แล้วอัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอๆ เห็นธรรมแล้วหนอๆ**

เห็นธรรมคืออะไร **ธมฺมจกฺขุํ** คือ **ดวงตาเห็นธรรม** หมายความว่าเห็นภายนอกภายใน **ภายนอก** นั้นเห็นด้วยตาอย่างที่เล่าให้ฟังนี่แหละ

ตัวเราเป็นก้อนทุกข์ เรียกว่า เห็นด้วยตา ทั้งภายในก็เห็นชัดด้วยใจ เรียกว่า**เห็นภายนอกภายใน**

ธมฺมจกฺขุํ อุทปาทิ ดวงตาเห็นธรรมได้เกิดขึ้นแล้ว ความรู้นั่นเห็นชัดขึ้นมาด้วยตนเองแล้ว

ปญฺญา อุทปาทิ ปัญญารู้รอบ รู้ทั่วหมดทุกสิ่งทุกอย่าง

วิชฺชา อุทปาทิ รู้แจ้งเห็นจริงทุกสิ่งทุกประการ

อันเดียวกันนั่นแหละ **ธมฺมจกฺขุํ ปญฺญา วิชฺชา** ก็อันเดียวกัน **อาโลโก ไม่มีเครื่องปกปิดในโลกอันนี้** ก็จะปกปิดอะไรอีก ตัวของเราก็เป็นอย่างนั้น ตัวคนอื่นก็เป็นอย่างนั้น มองหมดไปทั้งโลกก็เป็นอย่างเดียวกัน มันจะปกปิดที่ไหน มันก็เห็นหมดนะซี

จึงว่า **อาโลโก อุทปาทิ** แปลว่า **ไม่มีโลก** คือว่ามันเป็นธรรมทั้งหมด เห็นแจ้งประจักษ์ทั้งหมด

เราพากันมาฟังเทศน์ฟังธรรม มีอะไรบ้างที่เห็น เห็นพอลางๆ บ้างไหม ชัดเจนในใจเราบ้างไหม **ให้ส่องเข้าภายใน**

เมื่อรู้แจ้งเห็นในใจของตน อย่างอธิบายมานี้แล้ว จงพากันรักษาความสงบ อบรมสมาธิอันนั้นไว้ให้แน่นหนา แล้วจง**ใช้ปัญญา**ที่เกิดจากอันนั้นแหละ

อย่าไปเห็นอื่นเลย เห็นเทพบุตร เทวดา อินทร์ พรหม เห็นสวรรค์ นิพพาน อย่าไปเห็นมันเลย ของพรรค์นั้นไม่ใช่ของตัวของเรา เราเห็นแต่ตัวของเราอย่างที่อธิบายให้ฟังนี่ ชัดเจนแล้วรักษาอันนั้นไว้

นี่แหละที่แสดงมา พอสมควรแก่เวลาด้วยประการฉะนี้

(นั่งสมาธิ)

หลวงปู่อบรมนำก่อน

พวกเราหายากที่จะได้มาพร้อมเพรียงกันฟังธรรมเทศนาเช่นนี้ นี่นับว่าเป็นการดีแล้วที่มานี้

ไหนๆ ก็ได้ทำความดีแล้ว จงทำดีต่อไป อุตสาหะ วิริยะ พากเพียร ให้มันถึงที่สุดตามความสามารถของเรา

จงนั่งภาวนากันอีกต่อไป ใครจะภาวนาอย่างไรก็เอาเถอะ บริกรรมเบื้องต้นจะเอา **สัมมาอรหัง** หรือ **อานาปานสติ** หรือจะ**ยุบหนอพองหนอ** ก็ตามใจ คือว่าหัดเบื้องต้นให้มันชำนิชำนาญทางไหนก็เอา

เมื่อจิตรวมเป็นสมาธิแล้ว มันจะวางคำบริกรรมเองหรอก คำบริกรรมเป็นเครื่องล่อ เครื่องอ่อย ให้จิตเข้ามาอยู่ ในบริกรรมเท่านั้นแหละ

ถ้าหากไปยึดเอาคำบริกรรมนั้นถ่ายเดียว **ไม่รู้เรื่องจิต** จิตไปอยู่นั้นก็เลยเข้าใจว่า คำบริกรรมนั้นเป็นจิต ไปนึกแต่คำบริกรรมนั้นอยู่ไม่แล้วสักที จิตมันก็ไม่รวมลงเป็นสมาธิ

บางคนเมื่อจิตรวมลงเป็นสมาธิแน่วแน่เต็มที่แล้ว วางคำบริกรรมเสีย เข้าใจว่าจิตเสื่อมจากสมาธิ สมาธิถอนแล้ว

ความจริง เมื่อจิตมันรวมแล้ว มันจะวางหมดทุกอย่าง แม้แต่คำบริกรรมก็วางหมด อันนั้นมันเข้าถึงจิตแล้ว ให้กำหนดเอาจิตนั้นจึงจะถูก

มันมี ๒ อย่าง คือ :-

อย่างหนึ่ง เมื่อจิตรวมอยู่ในคำบริกรรมก็ไปยึดเอาคำบริกรรมนั้น บางคนเจ็บหัว ปวดสมอง เพราะไปยึดเอาตรงนั้น บางทีเอาคำบริกรรมไปกำหนดที่หัวใจหรือปลายจมูก เมื่อจิตรวมก็เจ็บหัวใจหรือปลายจมูกก็มี

อีกอย่างหนึ่ง เมื่อจิตรวมลงไปแล้ว มันทอดธุระปล่อยวางหมดทุกสิ่งทุกอย่าง มันว่าง มันสบาย ให้เอาความว่างนั้นเป็นเครื่องอยู่ ให้พิจารณาความว่างนั้นอยู่ตลอดเวลา อย่าไปอยากรู้อยากเห็น อย่าไปอยากเห็นโน่นเห็นนี่อะไรต่างๆ เลยจิตถอนอีก ให้อยู่กับ**ความว่าง**นั้นเสียก่อน อยู่นานๆ ไม่ใช่อยู่วันสองวัน อยู่ตั้งแต่เป็นปี ๙ ปี ๑๐ ปี ก็ให้มันอยู่อย่างนั้นเสียก่อน **พิจารณาความว่างนั้นให้เข้าถึงจิตเดิม**

เรื่อง **จิต** กับ **ใจ** มันคนละอย่างกัน **จิตอันหนึ่ง ใจอันหนึ่ง**

แต่ท่านก็พูดว่าเหมือนกันนั่นแหละ จิตอันใดใจอันนั้น ใจอันใดจิตอันนั้น แต่ทำไมถึงเรียก**จิต** เรียก**ใจ** ทำไมจึงไม่เรียกอันเดียวกัน มันคงมีแปลกต่างกันอยู่ จะอธิบายให้ฟังถึงความแตกต่างของ**จิต** ของ**ใจ**

ใจ เป็นผู้วางเฉยอยู่ ที่เรียกว่า **ปภสฺสรมิทํ จิตฺตํ ตญฺจ โข อาคนฺตุเกหิ อุปกฺกิเลเสหิ อุปกฺกิลิฏฺฐํ จิตเป็นของเลื่อมใสประภัสสรอยู่ตลอดเวลา**

ในที่นี้ท่านเรียกว่า **จิต** ไม่ได้เรียกว่า **ใจ**

บางคนว่า **จิต**เป็นประภัสสรเลื่อมใสอยู่ตลอดเวลา **ทำไมจึงต้องชำระ ?**

มันยังไม่ทันผ่องใสเต็มที่ มันผ่องใสเพียง**จิต**เท่านั้น ไม่ใช่**ปัญญา** **ปัญญา** มันอีกต่างหาก ทำใจให้ผ่องใสต้องใช้**ปัญญา**นะซี เหมือนกับเพชรนิลจินดาที่เขาเอามาแต่ดิน เป็นของใสจริงๆ แต่มันมีเศร้าหมองต่อเมื่อไปเจียระไนเสียให้ละเอียดลงไป มันจึงค่อยผ่องใสเต็มที่ฉันใด ใจก็อย่างนั้นเหมือนกัน

ใจ ผ่องใสสะอาดอยู่ตลอดเวลา **อาคันตุกกิเลส** คือ **จิต** ที่ไม่ได้รับการอบรมนั่นเอง ไปเกาะเกี่ยวพัวพันเอาอารมณ์ทั้งปวงหมดเข้ามาทำให้ใจมันหมอง

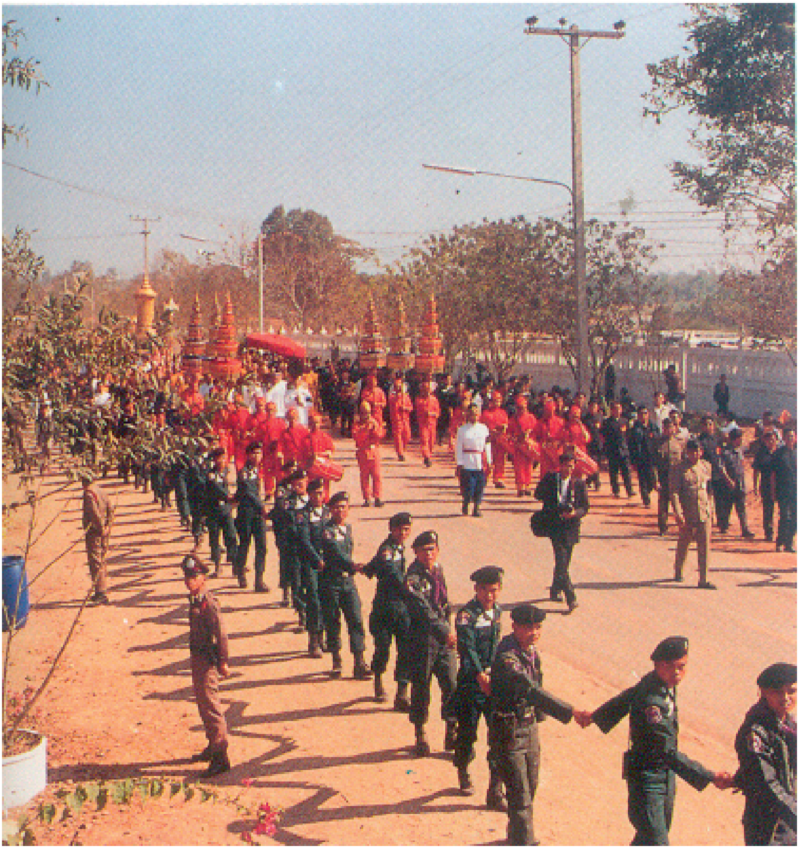
เหตุนั้นจึงว่า **ใจคือของกลาง** อย่างที่เราเรียกว่า ใจมือ ใจเท้า ใจไม้ อะไรทั้งหมด ถ้าเรียก**ใจ**แล้วต้องชี้เข้า**ใจกลาง**ทั้งนั้น แม้แต่ **ใจคน** หัวใจอยู่ตรงไหนล่ะ ต้องชี้เข้ามาท่ามกลางอก คือ แสดงถึงเรื่องของ**กลาง**นั่นเอง ที่เรียกว่า **ใจ**

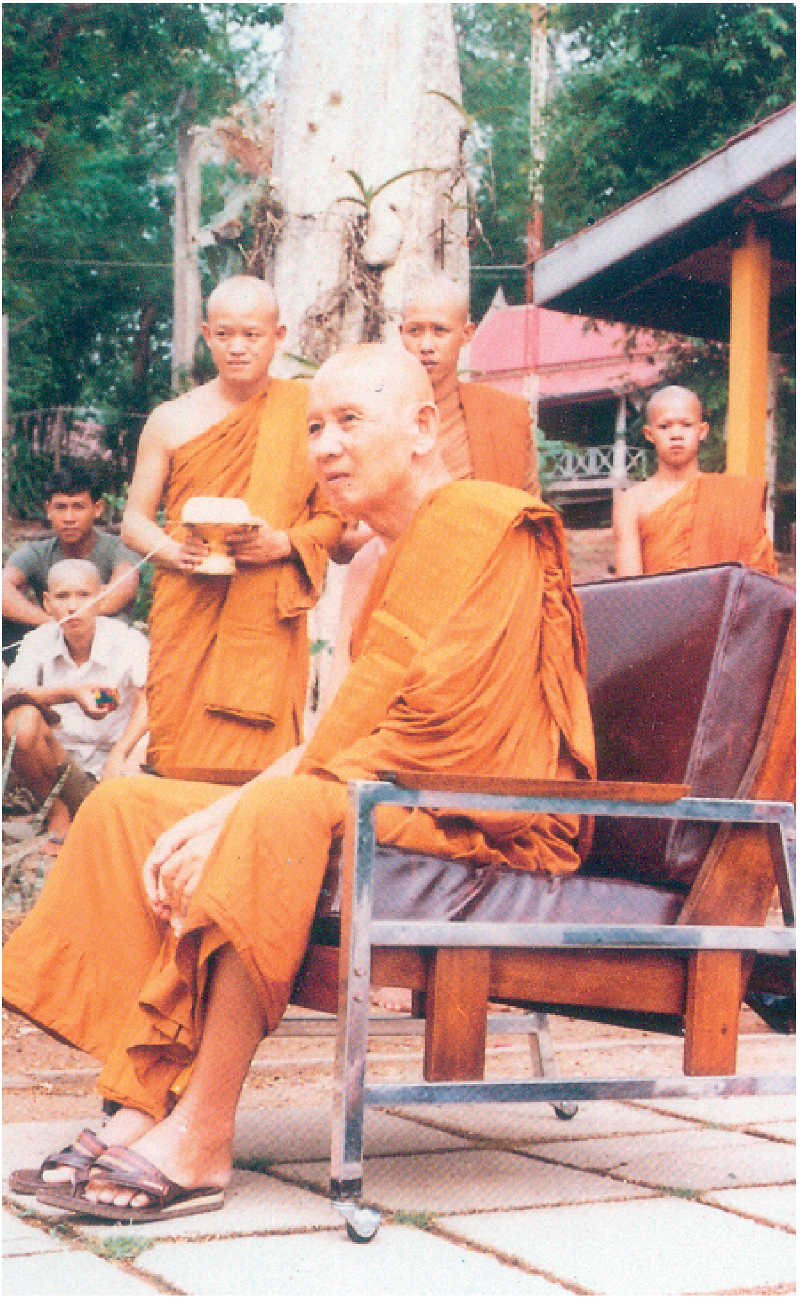
ใจ ไม่ใช่อยู่ที่หัวใจอย่างเดียว อยู่ทั่วไปหมดทั้งร่างกายตั้งแต่ปลายผมถึงปลายเท้า มันอยู่ทั่วหมด มันไม่อยู่ที่เก่าดอก **มันมีความรู้สึกตรงไหน มีใจตรงนั้นแหละ**

ใจ ตัวกลางนี้ ไม่เป็นบุญ ไม่เป็นบาป เป็นของเฉยๆ ไม่มี อดีต อนาคต อยู่ปัจจุบัน

ถ้าหากอยากรู้ตัว**ใจ**จริงๆ เรากลั้นลมหายใจลองดูก็ได้ เดี๋ยวนี้ก็ได้ กลั้นลมสักพักหนึ่งเท่านั้นแหละ ในขณะนั้นไม่มีอะไร มันเฉย **เพียงแต่รู้ว่า เฉย แต่ไม่คิด ไม่นึกไม่ปรุง ไม่แต่ง**

เอ้า ภาวนากันต่อไป

กัณฑ์ที่ ๑๗

งานสมโภชฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี

แสดง ณ วัดหินหมากเป้ง อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย
วันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๕

วันนี้เป็นวันเริ่มงาน**พิธีสมโภชฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ ครบรอบ ๒๐๐ ปี** พระสงฆ์ทุกวัดทั่วประเทศไทยจะพร้อมเพรียงไหว้พระสวดมนต์ แล้วสวดชยันโต นั่งสมาธิ

เลิกจากทำสมาธิก็อุทิศส่วนกุศลถวายแด่สมเด็จพระมหาราชาธิราชเจ้าแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ทั้ง ๙ พระองค์

สวดมนต์ในตอนบ่าย ราว ๑๕.๐๐ - ๑๖.๐๐ น. แต่เราสวดมากเอาตอนค่ำเลยทีเดียว สวดแล้วก็ทำสมาธิภาวนา อุทิศส่วนกุศลถวายสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินทั้ง ๙ พระองค์

อันที่จริงนั้น เราทำเรื่องพรรค์นี้มาแต่ไหนแต่ไรแล้ว แต่นี่พิธีของเขาเราต้องทำบ้าง

พระมหากษัตราธิราชเจ้าทั้ง ๙ พระองค์นั้น เป็นพระเจ้าแผ่นดินปกครองประชาราษฎร์ทั่วราชอาณาจักรไทยติดต่อกันมาเป็นลำดับ ประชาชนพลเมืองทั้งปวงหมดต่างได้รับความร่มเย็นเป็นสุขภายใต้ร่มเงาของพระองค์ นับว่าเป็นพระมหากรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่

พวกเราทุกคนเกิดมาในแผ่นดินของพระองค์ที่เป็นเอกราชยั่งยืนมาได้นานถึง ๒๐๐ ปี นับว่าเป็นบุญคุณอักโข ควรที่จะระลึกถึงพระคุณของพระองค์

ถ้าหากว่าประเทศไทยไม่ได้พระเจ้าแผ่นดินที่ทรงพระปรีชาสามารถปกครองประเทศชาติให้ได้รับความร่มเย็นเป็นสุข ก็จะพากันเดือดร้อนอย่างที่เห็นพี่น้องเพื่อนบ้านใกล้เคียงเราได้รับอยู่ในทุกวันนี้ เพราะมีพระมหากษัตริย์ไม่ดี หรือมีก็ถูกพวกคอมมิวนิสต์ปลงพระชนม์หรือขับไล่ไปเสีย เขาปกครองประเทศระบบใหม่ ทำให้ได้รับความเดือดร้อนวุ่นวาย ราษฎรก็แตกกระจัดกระจาย หาที่อยู่อาศัยไม่ได้

พวกเรานี้ได้พระมหากษัตริย์ปกป้องรักษาอาณาประชาราษฎร์ให้อยู่เย็นเป็นสุข ที่ดีแสนดีที่สุด

ไม่ว่ามนุษย์หรือสัตว์ ถ้าไม่มีเจ้านายปกปักรักษา จะได้รับความเดือดร้อนอย่างยิ่ง เช่นเพื่อนบ้านใกล้เคียงของเรา พอเปลี่ยนการปกครองระบบคอมมิวนิสต์เท่านั้นแหละ คนก็เดือดร้อน สัตว์ก็เดือดร้อน อพยพหนีกันวุ่นวายหมด

สัตว์ เป็น วัว ควาย และลิง ซึ่งไม่รู้ภาษากับคนเลย ยังต้องหลบหนีข้ามแม่น้ำโขงมาฝั่งไทยเรา คนและสัตว์ไม่มีอิสระในตัวของตนเลย

มนุษย์คนเราตาดำๆ ค่อยยังชั่วหน่อย พูดพอรู้ภาษากันบ้าง บางทีก็ยังเมตตากันบ้าง แต่สัตว์นี่ไม่ทราบจะพูดอย่างไร หนีภัยในป่ามาพึ่งคนในบ้าน คนในบ้านก็ทำลายอีก ไม่มีที่พึ่งจริงๆ น่าสงสารอย่างยิ่ง

หาที่พึ่งที่ไหนก็ไม่ได้ จะร้องขอใครก็มีแต่คนจะฆ่าจะกินกันทั้งนั้น น่าสมเพชเวทนา

พวกเรานั้นเกิดมาภายใต้ร่มเงาของพระเจ้าแผ่นดินมีกฎหมายบังคับ มีตำรวจทหารรักษาคุ้มครอง ถึงแม้เขาจะเบียดเบียนเอาบ้างก็พอร้องขอเอากับเจ้านายพอได้บ้าง จึงได้ชื่อว่า**มีที่พึ่ง**

ท่านทั้งหลายจึงควรที่จะคิดถึงบุญคุณของพระองค์ท่านที่ได้ให้ความอิสระสุขแก่พวกเรา ตลอดถึงลูกหลาน มาเป็นเวลาถึง ๒๐๐ ปี

เราทำบุญบำเพ็ญกุศลสิ่งใด มีเจริญสมาธิภาวนา หรือไหว้พระสวดมนต์ ตลอดถึงการกุศลต่างๆ ทุกประการ เราควรระลึกถึงพระคุณของพระมหากษัตราธิราชเจ้าทุกๆ พระองค์ ที่ทรงดำรงราชสมบัติด้วยทศพิธราชธรรมในสยามประเทศ แล้วอุทิศกุศลนั้นถวายแด่พระองค์ท่านทุกๆ พระองค์

หากพระวิญญาณของพระองค์จะทรงสถิตอยู่ ณ ภูมิสถานที่ใดๆ ก็ดี ถ้าทรงทราบด้วยญาณวิถีประการใดแล้ว ก็จงทรงอนุโมทนาด้วยกุศลอันเล็กน้อยของข้าพระพุทธเจ้านี้เถิด

งานสมโภชฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี ที่ชาวบ้านชาวเมืองเขาทำกัน เขาเพ่งความสนุกสนานเป็นส่วนใหญ่ ถึงแม้จะมีเรื่องทางประวัติศาสตร์เล่าเรื่องอดีตพระมหากษัตริย์เจ้าแต่ก่อนก็ดี ก็เป็นไปเพื่อความสนุกสนานเป็นส่วนมาก **ที่ตั้งจิตคิดถึงพระคุณของท่านแล้วบำเพ็ญกุศลถวายแด่พระองค์นั้นมีส่วนน้อย**

แต่พวกเราไม่ได้เป็นอย่างนั้น **เราบำเพ็ญกุศลด้วยความสงบยิ่ง เราไม่ได้สมโภชฉลองแต่ของภายนอก**

การสมโภชฉลองภายในด้วยการกระทำความสงบภายในเราก็ทำ คือ หัดกาย วาจา ใจ ให้สงบ ไม่ทำความชั่ว ด้วยกาย วาจา ใจ ให้บ้านเมืองของท่านวุ่นวายเดือดร้อน

สมโภช แปลว่า ทำบุญส่งเสริมอุทิศให้บ้านเมืองเจริญยิ่งๆ ขึ้นไป เป็นการทำบุญสมโภชทั้งของภายนอกคือ กรุงรัตนโกสินทร์และทั้งของภายใน คือตัวของเราด้วย

การฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ที่พากันทำอยู่นั้น เป็นการฉลองภายนอก แล้วสิ้นเปลืองมากเสียด้วย ๕๐ ปี ๑๐๐ ปี ๑๕๐ ปี ๒๐๐ ปี จึงจะมีการฉลองกันทีหนึ่ง

ถ้าพวกเราพากันมาระลึกถึง**กรุงเทพฯ** ซึ่งเป็นชื่อของ**กรุงเทวดา** ทุกๆ คนเกิดมาในกรุงของเทวดาแล้ว พากันมี**ธรรมของเทวดา** คือ **หิริ** และ **โอตตัปปะ** อยู่ในใจสักนิดหนึ่ง ถึงไม่เป็นเทวดาเต็มตัว ก็สมกับที่เกิดมายืมเมืองเทวดาท่านอยู่ **เป็นการฉลองภายในของตัวเองอยู่ทุกๆ วัน**

การฉลองแบบนี้ไม่เปลืองอีกด้วย ทั้งเป็นการฉลองที่ได้ผลคุ้มค่า บ้านเมืองจะเจริญรุ่งเรืองอยู่เย็นเป็นสุข สมกับความหมาย**ฉลอง**ที่แท้จริง ดีกว่าฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ภายนอก แต่ไม่ได้ฉลองภายในด้วย

การฉลองภายนอก ต้องใช้จ่ายเปลืองมาก ประดับตกแต่งให้สวยสดงดงามตามประเพณี เพื่อให้เจริญตาเจริญใจแก่ผู้คนทั้งหลายที่มาดู แล้วไม่กี่วันก็เลิกกันไป สิ่งที่ตกแต่งก็เข้าสู่สภาพเดิม ซ้ำร้ายกว่านั้น การรื้อถอนย่อมกินเวลามากทีเดียว

คนส่วนมากเห็นการฉลองภายในเป็นของไม่สำคัญ ฉลองภายนอกสำคัญกว่า

คนเราจะดีได้ก็เพราะกาย วาจา ใจ นี้ดีเสียก่อน เมื่อกาย วาจา ใจ นี้ไม่ดีแล้ว จะไปอยู่ที่ไหนก็ไม่ดี

ดูแต่คนไทยบางคนไปเห็นอารยประเทศบางประเทศเขาเจริญ อยากไปอยู่ หาว่าเมืองไทยเราไม่เจริญ พอไปอยู่จริงๆ แล้ว นิสัยสันดานอันไม่ดีแต่เดิมกลับไปทำให้บ้านเมืองของเขาเดือดร้อนวุ่นวายไปอีก

ในวันที่ ๖ เมษายน (พ.ศ. ๒๕๒๕) จะมีพิธีทำการไหว้พระ

สวดมนต์และมีพระธรรมเทศนา พระผู้เป็นหัวหน้าเป็นประธานพาทำให้ทุกคนพร้อมเพรียงสามัคคีกัน จงเคารพนับถือในพิธีการนั้น อย่าได้แตกแยกกัน

นั่นเป็นการเฉลิมตัวเราเอง ความพร้อมเพรียงสามัคคีกันเป็นของดียิ่งนัก ธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่เรียกว่า **สามัคคี สามัคคีธรรม** นั่นแหละ เป็นของดีเหมือนกันหมด พระองค์ไหนทำ ก็เหมือนกันหมด

เราเพ่งถึงเรื่องคุณธรรม เรามาระลึกถึงคำสอนของพระองค์แล้วมาพร้อมเพรียงสามัคคีกัน ได้ชื่อว่า ทำตามพุทธวจนะของพระองค์ย่อมประสบแต่ความเจริญรุ่งเรืองส่วนเดียว

พวกญาติโยมที่พร้อมเพรียงกันนุ่งห่มขาว พากันรักษาศีล คราวนี้ นับว่าพร้อมเพรียงกันดีแล้ว น่าชมเชยสรรเสริญอย่างยิ่ง ไม่คิดเลยว่าญาติโยมจะพร้อมเพรียงกันอย่างนี้

หากว่าจะรักษาศีลอย่างนี้ต่อไปจนสิ้นกำหนดถึงวันที่ ๖ (เมษายน ๒๕๒๕) ก็จะเป็นการดีมาก หรือว่าจะมีขาดตกบกพร่องบ้างก็นับว่าเป็นการดีอยู่

แต่น่าเสียดายที่มีแต่ผู้หญิง ผู้ชายนั้นไม่มี ถ้ามีผู้ชายก็จะเป็นการดีมาก แต่ถึงอย่างไรก็ตามเถิด ผู้หญิงก็ได้ชื่อว่าเป็นการแสดงความสามัคคีปรองดองซึ่งกันและกันเป็นการดีอยู่แล้ว

เอวัง ก็สมควรแก่เวลาด้วยประการฉะนี้

(นั่งสมาธิ)

หลวงปู่อบรมนำก่อน

ภาวนา คือการทำจิตใจให้แน่วแน่เป็นอารมณ์อันเดียว เรียกว่า **ทำสมาธิภาวนา** จะยืน เดิน นั่ง นอน หรือจะทำอะไรก็ตาม ถ้า**จิตนิ่งแน่วเป็นหนึ่งในอารมณ์อันหนึ่งอันเดียวแล้ว เรียกว่า สมาธิภาวนา**

แท้ที่จริง พระพุทธศาสนาของเรานั้นสอนเรื่อง **ภาวนา** โดยส่วนมากระลึกถึง **ทาน** ก็เรียกว่าภาวนาแน่วแน่อยู่ในอันนั้น เรียกว่า **จาคานุสสติ** ระลึกถึง **ศีล** ก็เรียกว่า **สีลานุสสติ**

คนที่ไม่ภาวนานั้นจิตใจฟุ้งซ่าน มันส่งส่ายไม่อยู่ในอารมณ์เดียว เรียกว่า ภาวนาไม่เป็น

พระเที่ยวป่าเขาเรียกว่า **พระกัมมัฏฐาน** แท้จริง **พระกัมมัฏฐาน** มิใช่มีเฉพาะพระที่เที่ยวป่า พระอยู่ตามบ้านก็มีกัมมัฏฐานเหมือนกัน แม้ที่สุดฆราวาสที่มีครอบครัวอยู่ ก็มีเหมือนกัน เว้นแต่ไม่พิจารณากัมมัฏฐานของตนเท่านั้นแหละ

กัมมัฏฐาน ๕ มีอยู่ในตัวของเรานี้แล้วทุกคน คือ **เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ** แต่เราไม่พิจารณาให้มันเห็นชัดขึ้นมาในใจของตน ก็เลยเข้าใจว่ากัมมัฏฐานของตนไม่มี

ขอให้พิจารณาลงไปเถิด อย่างน้อยวันหนึ่งๆ ขอให้ได้สัก ๕ นาที ๑๐ นาที ก็เป็นการดี ทำอะไรอยากให้ได้มากๆ จึงจะเอา มันไม่ได้หรอก ดูแต่ตัวต่อทำรัง หรือปลวกทำเรือนอยู่ของมันก็แล้วกัน ค่อยทำไปวันละนิดวันละหน่อย หลายวันเข้ามันหากโตเองหรอก

เราทำสมาธิภาวนาก็เหมือนกัน แต่เราทำสมาธิภาวนา ยังดีกว่าต่อทำรังหรือปลวกทำเรือนเสียอีก **เพราะสิ่งที่เราจะต้องทำมีอยู่พร้อมแล้ว**

(คือ ปัญจกกัมมัฏฐาน) ส่วนต่อและปลวกนั้น เขาต้องขนเอาสิ่งก่อสร้างมาจากที่อื่น เรายังได้เปรียบสัตว์เหล่านั้นอักโข

ขอจงตั้งใจทำให้จริงจัง และทำความเลื่อมใสพอใจในกัมมัฏฐานของตนให้แน่วแน่เต็มที่ ทำนิดเดียวก็จะเป็นผลยิ่งใหญ่มหาศาล เมื่อทำไปทุกๆ วัน วันละนิดวันละหน่อย มักหากจะมีวันหนึ่งโดยที่เราไม่ได้ตั้งใจจะให้เป็น มันหากเป็นเอง คราวนี้ละเราจะประสบโชคลาภอย่างยิ่ง อย่าบอกใครเลย ถึงบอกก็ไม่ถูก เป็นของรู้และซาบซึ้งเฉพาะตนเอง คำว่าภาวนานี้ ขี้เกียจและปวดเมื่อยแข้งขาจะหายไปเองอย่างปลิดทิ้ง จะมีแต่อยากทำภาวนาสมาธิอยู่ร่ำไป

คำว่า จะประสบโชคลาภอย่างยิ่ง ก็คือเราได้สมาธิ หรือพระกัมมัฏฐาน จิตใจของเราเป็นเอกัคคตารมณ์ มีอารมณ์อันเดียวแล้วจงรักษาอารมณ์อันนั้นไว้ให้มั่นคง

คราวนี้เราจะน้อมจิตอันนั้นไปสู่พระคุณทั้งหลาย ก็จะเห็นชัดแจ้งขึ้นมาด้วยตนเองยิ่งกว่าคนอื่นบอก เช่น น้อมไปถึงคุณบิดามารดาก็เห็นพระคุณของท่านมีอยู่ในตัวของเรานี้ทั้งหมด เป็นต้นว่า ตา หู จมูก ลิ้น กาย อวัยวะทุกชิ้นส่วนในตัวของเรานี้ทั้งหมด พระคุณของท่านได้มอบให้เป็นกรรมสิทธิ์แก่เราโดยเฉพาะทีเดียว เราจะทดแทนเท่าไรๆ ก็ไม่มีวันสิ้นสุดได้

พระคุณของพระรัตนตรัยก็เช่นเดียวกัน ที่เราประกอบคุณงามความดีอยู่ทุกวันนี้ก็เพราะพระคุณของท่าน ถ้าหาไม่แล้ว เราคงเป็นสัตว์ไปแล้ว

เราทำความดีอยู่นี้ ไม่หลงทำความชั่ว ก็เพราะอาศัยพระรัตนตรัยเป็นเหตุ

ถึงบิดา มารดา ครูอาจารย์ สอนเรา ท่านเหล่านั้นก็ได้อาศัย

พระรัตนตรัยเป็นเหตุ ถ้าไม่มีพระรัตนตรัยเสียแล้ว ก็ไม่ทราบว่าจะได้ความรู้ในศีลธรรมมาจากไหน

ถึงปู่ย่าตาทวดของเรา ที่สอนศีลธรรมสืบๆ มาก็เช่นนั้นเหมือนกัน ศีลธรรมที่สอนสืบทอดกันมาโดยลำดับจนกระทั่งถึงเราทุกวันนี้ ก็เพราะพระรัตนตรัยเป็นเหตุ ถ้าไม่ได้พระรัตนตรัยแล้ว คนเราก็จะเป็นคนป่าไปหมด

คุณพระรัตนตรัยมีอเนกอนันต์ สอนให้คนพ้นจากทุกข์เข้าถึงพระนิพพานได้ก็เพราะพระรัตนตรัย ศาสนาอื่นไม่มีอย่างนี้

คุณของพระมหากษัตราธิราชเจ้าทุกๆ พระองค์ ตั้งแต่ตั้งกรุงรัตนโกสินทร์มาได้ ๒๐๐ ปี มีพระมหากษัตริย์เสวยราชย์มาแล้ว ๙ พระองค์ ทั้งองค์ปัจจุบัน ได้ปกปักรักษาเอกราชอธิปไตยมาโดยลำดับ

เราทุกๆ คน ซึ่งเกิดมาอยู่ใต้พระบรมโพธิสมภาร พากันทำมาหากินอยู่เย็นเป็นสุข ไม่มีความเดือดร้อน ก็เพราะบารมีของพระองค์เหล่านั้นปกเกล้าปกกระหม่อม

บางคนอาจเกิดในกรุงรัตนโกสินทร์นี้หลายครั้งหลายหนและได้เฝ้าพระเจ้าแผ่นดินหลายพระองค์แล้วก็ได้ เพราะเราตายแล้วเกิดตายแล้วเกิด หลายภพหลายชาติ เพราะความห่วงใยในกรุงรัตนโกสินทร์ก็ได้

ฉะนั้น เราทั้งหลาย จงพร้อมกันถวายอุทิศพระราชกุศลที่ได้บำเพ็ญแล้ววันนี้ ด้วยการกระทำทาน ไหว้พระ สวดมนต์ การเจริญสมาธิภาวนา เหล่านี้ จงบันดลบันดาลให้ถึงพระวิญญาณของพระมหากษัตราธิราชเจ้าทุกๆ พระองค์ที่สวรรคตไปแล้ว หากสถิตอยู่ ณ ที่ใด **ขอได้อนุโมทนาในกุศลของปวงข้าพระพุทธบาทผู้ยากจนด้วยเถิด**

อนึ่ง ขอน้อมถวายพระราชกุศลอันนี้ แด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบัน พร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนี และพระบรมวงศานุวงศ์น้อยใหญ่ทั้งปวงจงทุกๆ พระองค์

ขอจงทรงพระเกษมสำราญ ปราศจากโรคาพาธ นิราศภัยวิบัติทั้งปวง จงสถิตสถาพรในถวัลยราชสมบัติจงเป็นร่มโพธิ์ทองปกป้องอุปัทวทั้งภายในและภายนอก แก่ปวงข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลาย เพื่ออยู่เย็นเป็นสุขตลอดกาลนานเทอญ

ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม

เหล่าเกล้ากระหม่อมพุทธบริษัทวัดหินหมากเป้ง

กัณฑ์ที่ ๑๘

หลักการปฏิบัติธรรม

แสดง ณ วัดหินหมากเป้ง อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย
วันที่ ๒๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๖

การมาอยู่จำพรรษาที่วัดนี้ ไม่ว่าจะเป็นพระภิกษุ สามเณร อุบาสก และอุบาสิกา ที่มาจากที่อื่นหรืออยู่ในที่นี้ก็เหมือนกัน **ได้อยู่จำพรรษาสิ้นไตรมาส** (๓ เดือน) แล้ว วันนี้เป็น**วันปวารณาออกพรรษา** หลังจากนี้ต่างคนก็จะแยกย้ายกันไปทำมาหากินตามหน้าที่ธุระของตนๆ แต่ละคนก็มีภาระต่างๆ กัน

คำว่า **พรรษา** ในที่นี้หมายเอา **ฤดูฝน ๔ เดือน** แต่แท้ที่จริงนั้น **วัสสา** แปลว่า **ฝน** เฉยๆ นี่แหละ ต่อมาก็เลยกลายเป็นวันสำคัญ พระเจ้าพระสงฆ์ได้บวช ๓ เดือน อุบาสกอุบาสิกาได้มาจำพรรษาเพื่อมาปฏิบัติธรรม ถือเป็นของขลังศักดิ์สิทธิ์ในฤดูฝน ๔ เดือนนั่นเลย เข้าใจว่าเป็น ๑ พรรษา

ความเป็นจริง พรรษาหนึ่งๆ คือ การนับอายุนั่นเอง พอถึง ๑๒ เดือน จึงนับเป็น ๑ พรรษา ต่อมามันย่อลงเอาแต่สั้นๆ เพียง ๓ เดือน คือ นับจากเดือน ๘ เพ็ญ ถึงเดือน ๑๑ เพ็ญ เป็นเวลา ๑ พรรษา **ผู้ใดบวชเข้ามาถึง ๓ เดือนก็เลยเรียกว่าได้ ๑ พรรษา**

อันเรื่องการนับพรรษาหนึ่ง หรือปีหนึ่งนี้ ก็ไม่เป็นของสำคัญอะไร พูดให้ฟังเท่านั้น จะนับหรือไม่นับก็ตามใจ ไม่สำคัญอะไรนัก

ที่สำคัญที่สุดคือ ที่เราได้มาอยู่จำพรรษาที่นี่ ได้มาปฏิบัติธรรม ชำระกิเลสอารมณ์ของตนๆ ให้สะอาด ในเมื่อมีโอกาสเช่นนี้

พอออกพรรษาแล้วก็จะต้องแยกย้ายกันไปทำมาหากินตามภารกิจของตนๆ ขอให้ยึดมั่นในหลักธรรมที่เราได้ปฏิบัติมาแล้วตลอดพรรษา เราได้ปฏิบัติมาเช่นไร ให้ยึดมั่นในใจของตนว่า อันนี้แหละเป็นอันถูกต้องแล้ว ให้จับหลักอันนั้นไว้ให้มั่น อันนั้นเป็นของสำคัญยิ่งนัก

เรามาปฏิบัติธรรม คล้ายกับว่าเรามาตรึกตรอง มาพินิจพิจารณาหาข้อเท็จจริงในหลักธรรมนั้นๆ นี่คือการปฏิบัติธรรม

ถ้าหากว่าเรามาปฏิบัติธรรมได้พรรษาหนึ่งหรือหลายพรรษาแล้วก็ตาม แต่ที่ปฏิบัติมา**ยังจับหลักไม่ได้** พินิจพิจารณาข้อธรรมไม่ได้สักอย่างเดียว การปฏิบัติเลยโลเล ไม่มั่นคง อันนั้นยังไม่มีหลักยังใช้ไม่ได้ดี

การที่จะให้ได้ดีแท้นั้น ต้องมีหลักในการปฏิบัติธรรมให้มั่นคงในใจของตน โดยการพิจารณาหาข้อเท็จจริงในหลักธรรมนั้นๆ ให้ชัดเจนด้วยตนเอง

การปฏิบัติธรรมตามพระพุทธศาสนาคือ **ทำดี**

ทีนี้เรา **ทำดี** กันอยู่ทุกวันนี้มีหลักอะไรบ้าง พูดย่อๆ คือ **มีการทำทาน มีการรักษาศีล มีการทำสมาธิ แล้วก็เกิดปัญญา ทั้ง ๔ อย่างนี้แหละ เรียกว่า หลักการทำดีของพระพุทธศาสนา**

ความดีที่ทำทั้งหมดนั้นไม่หนีจากหลัก ๔ ประการนี้เลย ทำที่ไหนก็ตามเถิด ถ้าทำตามหลักพระพุทธศาสนาแล้ว ต้องอยู่ในหลัก ๔ ประการนี้ทั้งนั้น

หลักที่ ๑ การทำทาน มีอะไรเป็นหลักเบื้องต้นที่เราจะต้องให้ยึดมั่น การทำทานต้องมี **ความเชื่อ** เป็นหลักมั่นคงเสียก่อน

เชื่ออะไร คือ **เชื่อว่าทำบุญได้บุญ ทำบาปได้บาป** เชื่อมั่นอย่างนี้เรียกว่า **กมฺมสฺสกตา เชื่อมั่นในกรรมในผลกรรม** เมื่อมีความเชื่อมั่นเช่นนี้แล้ว**ทำทาน**ลงไปย่อมไม่ผิดพลาด ได้ความสมปรารถนาทุกอย่าง

ที่ว่า **ไม่ผิดพลาด** ในที่นี้คืออย่างไร **เมื่อมีความเชื่อมั่นแน่นแฟ้นในใจของตนเสียก่อนแล้วจึงทำทานลงไป ทานนั้นเป็นผลเลิศ ทานนั้นย่อมได้ผลแก่ตนเองไม่ผิดพลาด**

ความหมายของ **ทาน** ท่านเทศนาไว้ว่า **ทานวัตถุมี ๑๐ ประการ** ดังนั้น **ทานจึงต้องมีวัตถุทาน คือ สิ่งของที่จะต้องให้ และต้องมีผู้รับทาน เรียกว่า ปฏิคาหก** จะเป็นใครก็ได้ พระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา หรือแม้แต่สัตว์เดรัจฉานก็ได้

ต้องมีครบทั้งวัตถุทาน และผู้รับทาน จึงจะเรียกว่าทำทาน

ทานวัตถุ ๑๐ ประการ มี ๑. **อนฺนํ** ให้ทานข้าว ๒. **ปานํ** ให้ทานน้ำ ๓. **วตฺถํ** ให้ทานผ้า ๔. **ยานํ** ให้ทานยวดยานพาหนะ ๕. **มาลา** ให้ทานดอกไม้ธูปเทียน ๖. **คนฺธํ** ให้ทานของหอมกระแจะจันทน์ต่างๆ ๗. **วิเลปนํ** ให้ทานเครื่องลูบทาตัวทาตน ๘. **เสยฺยํ** ให้ทานที่นอนเครื่องลาดปู ๙. **อาวสถํ** ให้ที่อยู่อาศัยเสนาสนะ ๑๐. **ปทีเปยฺยํ** ให้ทานประทีปแสงสว่าง ทานวัตถุมี ๑๐ ประการนี้

ยังมีอีกอย่างหนึ่งที่เรียกว่า **จาคะ** ต่างจากวัตถุทาน ๑๐ ประการที่ว่ามานั้น

จาคะ ได้แก่ **การสละด้วยน้ำใจ ทั้งที่มีวัตถุและไม่มีวัตถุก็ได้** หรือจะเรียกว่า **มีจาคะเสียก่อนแล้วจึงมีทานวัตถุก็ได้**

จาคะ นี้เป็นของสำคัญมาก ต้องเข้าถึงจิตถึงใจจริงๆ จะมีผู้รับ

หรือไม่มี **จาคะ**ได้ทั้งนั้น เช่น จาคะสละความโลภ ความโกรธ ความหลง ออกจากใจของตน ซึ่งไม่มีใครมารับก็สละได้ ใครจะมารับ ทุกๆ คนก็แบกเต็มบ่าอยู่แล้ว เราสละออกไปให้ห่างไกลจากตัวของเรา ใครจะเอาเล่า

ความโลภ พระพุทธองค์ทรงเห็นว่าไม่ดี ทรงจาคะสละหมด ความโลภเมื่อตกแก่พวกเราผู้มีปัญญาทราม อยากได้โน่นอยากได้นี่ ชิงลาภชิงยศ ชิงดีชิงเด่นซึ่งกันและกัน เรียกว่าแย่งกัน เมื่อแย่งกัน ก็เป็นเหตุให้ทะเลาะวิวาท ทุ่มเถียง ฆ่าซึ่งกันและกัน

ความโกรธ ก็เหมือนกัน พระพุทธเจ้าและพระสาวกทั้งหลาย ท่านสละทิ้งหมด แต่คนเรานี่เรื่องโกรธละชอบนัก ใครว่าอะไรผิดหูไม่ได้หรอก ชอบไปรับเอาเข้ามาใส่หูแล้วโกรธเอาๆ บางทีผู้ที่เราโกรธนั้นไม่รู้เสียด้วยซ้ำไป เราไปรับเอาความโกรธนั่นมากลุ้มใจอยู่คนเดียว

ความหลง มัวเมาในสิ่งต่างๆ เรื่องต่างๆ ก็เหมือนกัน เป็นแบบเดียวกัน

จาคะ เป็นของดีอย่างนี้ ทำได้เสมอทุกเวลา วัตถุที่จะจาคะก็ไม่ต้องมี บุคคลที่จะรับก็ไม่ต้องมี แต่หากไม่อดคนที่จะมารับเอาจาคะ แม้แต่ตัวของเราก็อาจจะเป็นคนขอทาน - รับของทานที่สละแล้วซ้ำไป

ศรัทธา ก็เป็นของดีเหมือนกัน เป็นของสำคัญ พระพุทธองค์ตรัสเทศนาไว้ว่า **สทฺธาย ตรติ โอฆํ ศรัทธาเป็นเครื่องนำให้ข้ามโอฆะได้** คือ หมายความว่ามีศรัทธาเชื่อมั่นแน่วแน่แล้วนั่นแหละเป็นเครื่องให้ข้าม**โอฆะ** (**โอฆะ** เปรียบเทียบห้วงน้ำ) ราคะ โทสะ โมหะ เป็น**โอฆะ**แต่ละอย่างๆ

คนที่จะข้ามโอฆะได้ต้องมีศรัทธาเสียก่อน ถ้าไม่มีศรัทธาเสียอย่างเดียวก็หมดทางที่จะข้ามโอฆะได้ ศรัทธาจึงเป็นของสำคัญที่สุด เช่น เชื่อมั่นในกรรม เชื่อผลของกรรม ดังที่ได้อธิบายมาแล้ว

แต่ว่าศรัทธาอันนั้นเป็นเบื้องต้นที่จะทำทาน ถ้ามีศรัทธาแล้ว ไม่อดเรื่องการทำทาน อยู่ที่ไหนก็ทำได้ ทำมากก็ได้ ทำน้อยก็ได้ ไม่ต้องเลือกวัตถุในการทำทาน จะเป็นข้าว น้ำ อาหาร หมากพลู บุหรี่ ฯลฯ สารพัดสิ่งเป็นทานได้ทั้งหมด แม้แต่ใบไม้ ใบตอง ใบหญ้า ก็เป็นทานได้

เราทำด้วยความเชื่อมั่นว่า สิ่งนี้ทำไปแล้วจะเป็นประโยชน์แก่ผู้นั้นๆ ก็อิ่มอกอิ่มใจขึ้นมาก็เป็นบุญ นั่นแหละ ศรัทธา มันทำให้อิ่มอกอิ่มใจ ทำให้เกิดบุญซาบซึ้งถึงใจทุกอย่างไม่ลืมเลย อันนั้นจึงเป็นเหตุปัจจัยให้ข้ามโอฆะ

หลักที่ ๒ การรักษาศีล

ศีล คือเจตนางดเว้นจากโทษนั้นๆ เมื่องดเว้นจากโทษ ๕ ประการ เรียกว่า **ศีล ๕ เกิดขึ้นแล้วในตัวของเรา** เจตนางดเว้นจากโทษ ๘ ประการ เรียกว่า **ศีล ๘** เกิดขึ้นแล้วในตัวของเรา งดเว้นจากโทษ ๑๐ ประการ เรียกว่า **ศีล ๑๐** เกิดขึ้นแล้วในตัวของเรา งดเว้นจากโทษ ๒๒๗ ประการ เรียกว่า **ศีล ๒๒๗** เกิดขึ้นในตัวของเรา

ศีล มีเจตนาเป็นพื้นฐาน ถ้าไม่มีเจตนาจะงดเว้นแล้ว ศีลทั้งหมดก็จะไม่มีในบุคคลผู้นั้นเลย **เจตนา** จะมีก็เพราะผู้นั้นเห็นโทษในข้อนั้นๆ เสียก่อนจึงงดเว้น พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาว่า**เจตนาตัวเดียวเป็นศีล**

ศีล เป็นของรักษาง่ายนิดเดียว ถ้าผู้มีศรัทธาเชื่อมั่นว่าเราทำดีย่อมได้ดี มีผลให้บังเกิดความสุข ทำชั่วย่อมได้รับความชั่ว มีผลให้เกิดความทุกข์

คนเราเกิดมาย่อมปรารถนาความสุขด้วยกันมิใช่หรือ เมื่อปรารถนาความสุขก็ต้อง**รักษาศีล** และรักษาศีลก็ไม่ต้องป่าวร้องคนอื่น คนเดียว

หรืออยู่ที่ไหนก็รักษาได้ และไม่ต้องมีวัตถุสิ่งของเหมือนกับทำทาน

พอเจตนางดเว้นจากข้อนั้นๆ เราก็เป็นผู้มีศีลขึ้นมาทันที

และ**ศีล**ไม่จำเป็นต้องมี ๕ ข้อ ๘ ข้อ เรื่อยไป **เอาข้อเดียวก็ได้ เราผิดข้อไหนเรางดเว้นข้อนั้น และงดเว้นให้จริงอย่าให้ขาดตกบกพร่องได้**

ถ้ายังขาดตกบกพร่องอยู่ ให้ตั้งใจรักษาใหม่ ๓ เดือน ๖ เดือน ๑ ปี ๒ ปี จนกว่าศีล (ข้อนั้น) จะสมบูรณ์บริบูรณ์

ดีกว่าผู้ไป**สมาทานศีล**ทุกวันพระ แล้วรักษาไม่ได้สักตัวเดียว สมาทานศีลมาไม่ทราบกี่ปีแล้ว ศีล ๕ ข้อก็รักษาไม่ได้

รักษาศีลแบบรักษาตัวเดียว นี้ สมมติว่าข้อหนึ่งรักษาปีหนึ่งจึงรักษาได้บริบูรณ์ ปีต่อไปรักษาข้อ ๒ ปีต่อไปรักษาข้อ ๓ ๕ ปีก็รักษา ๕ ข้อสมบูรณ์ **ศีลนั้นได้ชื่อว่าเป็นของตัวแล้ว**

คราวนี้เราไม่ต้องรักษาศีลแล้ว ศีลกลับมารักษาตัวเรา เราจะล่วงละเมิดศีลไม่ได้เด็ดขาด หากจะล่วงละเมิด ศีลต้องรักษาตัวเราไม่ให้ทำ

เช่น เห็นสัตว์ควรที่จะฆ่า แล้วก็เกิดเมตตาสงสารเอ็นดูเหมือนกับเห็นลูกหลานของตนที่กำลังตกทุกข์ได้ยาก

เห็นสิ่งของของคนอื่น เหมือนกับเห็นของของเรา เห็นบุตรภรรยาของคนอื่น ก็เหมือนเห็นพ่อแม่ พี่น้อง ลุงป้า น้าอาของตน แล้วที่ไหนจะล่วงละเมิดได้

คำพูดที่ควรจะโกหกหลอกลวงเขา ก็เห็นเหมือนกับเรากำลังจะอ้าปากคาบเอาของเลวทรามมาไว้ในตน

สุราเมรัย เครื่องดองของเมาต่างๆ ตลอดถึงยาเสพติดที่เราจะดื่มให้ล่วงละเมิดลำคอ ก็เหมือนกับเรากำลังจะกลืนยาพิษลงไปในลำคอ

หลักที่ ๓ การทำสมาธิ

ผู้ฝึกหัดสมาธิมีอะไรเป็นหลัก ให้พิจารณาข้อเท็จจริงของการทำสมาธิ จะเห็นว่าการทำสมาธินี้มันเกี่ยวข้องถึงเรื่องตัวของเราเองทั้งนั้น เช่น พิจารณาว่าเราทำสมาธิทุกวันนี้เพื่ออะไร **ก็เพื่อหัดสละปล่อยวาง** สละอะไร **ก็สละสิ่งที่มาติดข้องมัวหมองอยู่ในจิตในใจของตนละซี** เราจะต้องสละสิ่งเหล่านี้แหละ ต้องสละเปลื้องหมดทุกสิ่งทุกอย่าง หรือเรียกว่า **จาคะ**

นี่คือหลักของสมาธิ

เมื่อสละสิ่งมาข้องอยู่กับจิตกับใจแล้ว ลงปัจจุบันจึงจะเป็น **สมาธิ** อย่างที่ท่านอธิบายไว้ว่า ละวิตก ละวิจาร ละปีติ ละสุข เป็น **เอกัคคตา** ที่เรียกว่า **ฌานมีองค์ ๕**

ละ ก็คือ **สละ** นั่นเอง **สละ** กับ **จาคะ** ก็อันเดียวกัน เมื่อ **จาคะ** อารมณ์ที่มาติดข้องอยู่ในใจไปแล้ว จิตใจย่อมปลอดโปร่งผ่องใสสะอาดเป็น **สมาธิ**

อันนี้ทุกคนทำได้ แล้วต้อง**เห็นด้วยใจตนเอง** ใครจะสละอะไรก็เห็นด้วยใจตนเองทั้งนั้น

ความโกรธ ความโลภ ความหลง ล้วนเป็นของเศร้าหมอง ทำใจให้มืดมิด ทำจิตใจให้ติดข้องอยู่ในเรื่องนั้นไม่หายสักที คนที่ติดภพติดชาติอยู่นานๆ ก็ติดอยู่ด้วยของเหล่านี้เอง การที่ติดภพติดชาติอยู่นานๆ มันเลยเป็นนิสัยให้ผูกพันกับของเหล่านี้แหละ

ฉะนั้น ในชาตินี้ ปัจจุบันนี้ เมื่อเรารู้สึกตัวแล้วจึงควรหัดละ หัดทิ้ง หัดถอน หัดปล่อยทอดธุระในสิ่งที่ไม่ดีเสีย ให้มันค่อยเบาบางลงไปบ้าง อย่างนี้จึงจะชื่อว่า **หัดสมาธิ** คือ **หัดเพื่อละ**

สมาธิมีการละ การปล่อยวาง เป็นหลัก

หลักที่ ๔ ปัญญา

การที่พิจารณารอบรู้ในสิ่งต่างๆ จะรู้อะไรก็ตาม แม้จะรู้เล็กๆ น้อยๆ ก็อยู่ในขอบเขตของ**ปัญญา** ที่รู้สิ่งดีสิ่งชั่วสิ่งหยาบละเอียด ก็อยู่ในขอบเขตของ**ปัญญาขั้นสูงเลย**

ปัญญาที่เป็นฝ่ายโลกิยะ คือ ปัญญารู้จักทำมาหากินโดยชอบ ประกอบกิจโดยสุจริต ไม่อิจฉาริษยาคนอื่น เป็นต้น

ปัญญาที่เป็นฝ่ายธรรมะ นั่นคือ เมื่อพิจารณาอะไรก็เป็น**ธรรม**ทั้งหมด เช่น **ความโลภ** หากพิจารณาให้เป็นธรรมแล้วความโลภมันก็ดีเหมือนกัน พิจารณาให้เห็นความโลภนี้แหละเป็นของดีมีประโยชน์ คือ ถ้ามันไม่โลภ เราก็ไม่มีโอกาสจะสละความโลภ

ความโกรธ ก็เหมือนกัน เพราะมี**โกรธ** เราจึงมาหัดละความโกรธ ถ้าไม่มีโกรธเสียแล้วจะเอาอะไรมาละ

ความหลง ก็เป็นของดีเช่นเดียวกัน ถ้าไม่มีหลงก็ไม่ได้ละความหลง

นี่แหละมันเป็น**ธรรม**อย่างนี้

ส่วนคนที่ไม่เห็นเป็นธรรม เวลามีโลภก็กลุ้มอกกลุ้มใจ อยากจะได้ถ่ายเดียว ไม่มีทางปลดเปลื้องแก้ไขตนเองได้ **เวลาโกรธ**ก็เหมือนกัน ได้แต่กลุ้มอกกลุ้มใจด้วยความโกรธนั่นแหละ มันมืดมิดปิดหนทาง ไม่มีทางออก พิจารณาไปทางไหนปกปิดไปด้วยความโกรธทั้งนั้น **ความหลง**ก็แบบเดียวกัน

คนเราไม่เข้าใจว่า**นั่นเป็นธรรม** เลยมีแต่ความโลภ ความโกรธ ความหลง ครอบงำอย่างเดียว อันนั้นเป็น**โลภ** ไม่เป็นธรรม

ครั้นถ้าพิจารณาจนเห็นโทษเห็นทุกข์ของมันแล้วนั่นแหละจึงค่อยเป็น**ธรรม** เมื่อละมันได้แล้ว จะเห็นคุณค่าของเรื่องเหล่านั้น อันนี้เรียกว่า **ปัญญา** เป็น**ปัญญาสามัญในทางธรรม**

ถ้าปัญญาสูงวิเศษขึ้นไปกว่านั้น ก็เป็น**ปัญญาวิปัสสนา** ปัญญาชนิดนั้นมันเกิดเองหรอก ใครจะสอนให้ใครจะแนะนำให้ก็ไม่ได้ สอนให้แต่ปัญญาขั้นต้นนี้แหละ **เวลามันจะเกิดมันเกิดขึ้นมาเอง**

เวลาจิตใจปล่อยวางหมดทุกสิ่งทุกประการ แม้แต่ความคิดนึกในจิตใจที่อยากให้เป็นเช่นนั้นก็ปล่อยวางหมด มันเกิดขึ้นมาในขณะนั้นเป็นความรู้ชัดขึ้นมา เห็นสิ่งทั้งปวงหมดในโลกเป็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา สภาพเดียวกันไปหมด

อันนี้แหละเป็นที่สุดของโลก พระพุทธศาสนาสอนหมดแค่นั้น ใครจะภาวนาเห็นอะไรก็เห็นไปเถิด หากพอลงอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา แล้วมันก็หมดเรื่องเท่านั้นเอง

วันนี้อธิบายให้ฟังถึงเรื่อง **หลักการทำความดี** สรุปได้ว่า

ทำทาน ต้องมีหลัก คือ **ศรัทธา** เสียก่อน

รักษาศีล ก็มีหลัก คือ **วิรัติ** เครื่องงดเว้น และ **หิริโอตตัปปะ** ความละอายบาป เกรงกลัวบาป เป็นเครื่องอยู่

ทำสมาธิ มีหลักคือ **จาคะ** สละของที่มีในตัวคือ **โลภ โกรธ หลง**

ปัญญา ก็มีหลัก คือ ความรู้ความเข้าใจในการเห็นสิ่งทั้งปวงหมดเป็น**ธรรม** รู้ผิดรู้ถูก รู้ดีรู้ชั่ว รู้สิ่งที่ควรหรือไม่ควร แม้แต่ผู้จะทำทาน รักษาศีล ทำสมาธิ ก็ต้องมี**ปัญญา**เสียก่อนจึงทำได้

ปัญญาทางธรรม มี ๒ อย่าง อย่างแรกเป็น **ปัญญาสามัญในทางธรรม** เห็นโลกเป็นธรรม อย่างที่อธิบายมาแล้วว่า ความโลภ ความโกรธ ความหลง ซึ่งเป็นของที่ให้โทษให้ทุกข์แก่จิตใจ ก็เป็นของดีเหมือนกัน ถ้าไม่มีโลภ โกรธ หลง ก็ไม่ได้ละโลภ โกรธ หลง

ปัญญาอีกอย่างหนึ่ง เป็นปัญญาที่สูงดีเด่นขึ้นไปกว่านั้นอีก เรียกว่า **ปัญญาวิปัสสนา** คือ เห็นสิ่งทั้งปวงหมดเป็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา สิ่งเหล่านั้นเป็นของไร้สาระ เป็นโทษ เป็นทุกข์ เป็นอันตรายแก่จิตใจ จึงปล่อยวางทอดธุระในสิ่งทั้งหลายเหล่านั้น

อันนี้เป็นปัญญาอันวิเศษสูงสุด เพราะคนจะพ้นจากโลภได้ ก็เพราะเห็น**ที่สุดของโลภ คือได้เห็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา นั่นเอง** ไม่ใช่เห็นโดยคิดคาดคะเนเอานะ **ต้องเห็นแจ้งชัดด้วยใจของตนเอง สัมผัสด้วยใจของตนเองจริงๆ**

ถ้าคิดนึกเอา มันไม่ใช่วิปัสสนา มันเป็น**วิปัสสนึก** หมดความนึกคิดอันนั้นแล้วมันก็วกกลับคืนมาเล่นงานเราอีก

ถ้าเห็นแจ้งชัดด้วยใจของตนเองจริงๆ ลงได้ถึง **อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา** แล้ว ละได้หมดทุกสิ่งทุกอย่าง พระพุทธศาสนารวมยอดเข้ามาแค่นี้แหละ

เมื่อออกพรรษาแล้ว ต่างก็แยกย้ายกันไปทำมาหากินตามหน้าที่ของตนทุกๆ คน **ให้พากันจับหลักในการปฏิบัติธรรมให้ได้** อย่าให้เสียทีที่เรามาฝึกหัดปฏิบัติอบรมกัมมัฏฐาน ประเดี๋ยวเอาของไม่ดีไปเผยแพร่ก็ขายขี้หน้าตัวเอง

คนทั้งหลายทั้งปวงต่างก็อยากได้ของดี พากันมาหาของดีอย่างที่อธิบายมานี้ พอออกพรรษาแล้ว กลับไปบ้าน เอาของดีไปฝากพี่ฝากน้อง ฝากเพื่อนฝูงญาติมิตร หมู่เพื่อนเห็นเข้าก็น่านิยมนับถือ

อันนั้นเป็นการดีมาก **ได้ชื่อว่าพวกเรารับเอาของดีไป นำของดีๆ ไปฝากเขา หมู่เพื่อนก็เลยพลอยดีตามไปด้วย**

ทีนี้ถ้าหากเก็บเอาของไม่ดีไป ของไม่ดีก็คือของที่เขาสละละทิ้งแล้ว เราก็เก็บเอาใส่ถุงใส่ห่อเต็มแล้วก็กลับบ้าน พอไปเปิดดูที่บ้านก็ไม่มีของดีอะไรเลย มีแต่ขยะ ของที่เขาทิ้งแล้วทั้งนั้น

ของขี้ขยะนั้นเปรียบได้กับเศษกระดาษและของเขาทิ้งแล้ว เปลือกผลไม้ต่างๆ เศษต่างๆ ใช้อะไรไม่ได้ทั้งนั้น เราเลยเก็บใส่พกใส่ห่อไป

อุปมาได้กับการปฏิบัติที่ไม่มีอะไรเป็นหลัก เป็นเครื่องยึดถือที่ถูกต้อง มาปฏิบัติก็เสียเวลาเปล่าๆ

ฉะนั้น อย่าให้มันเสียประโยชน์ในการที่ได้เกิดมามีชีวิต มีโอกาสฝึกฝนอบรมปฏิบัติธรรม จงทำตนของตนให้มีประโยชน์มีคุณค่า จงสอนจงอบรมตนให้เข้าใจถึงเรื่องตัวของเราที่เรามาอยู่จะต้องเอาอะไรไปบ้าง เลือกเอาสิ่งที่ดีมีคุณค่าที่ควรจะติดไม้ติดมือไป อย่าไปเอาของเศษๆ ของเลอะเทอะพวกนั้นไม่เกิดประโยชน์อะไรเลย หมู่เพื่อนเขามาละความโกรธ ความโลภ ความหลง สิ่งที่เขาทิ้งแล้ว เอาไปเป็นสมบัติของตนไม่ดีเลย

เอวํ ฯ

(นั่งสมาธิ)

หลวงปู่อบรมก่อนนั่ง

วันนี้เป็นวันสุดท้ายแห่งวันอยู่พรรษาแล้ว เราต้องนั่งสมาธิภาวนาเพื่อเป็นการบูชาพระรัตนตรัย อันความเจ็บปวดทั้งหลาย ปวดขาปวดเอว เจ็บหลัง เจ็บในที่ต่างๆ บูชาหมด อย่าให้เป็นของตัว

ความขี้เกียจขี้คร้าน ความเหน็ดเหนื่อย สัญญาอารมณ์ที่แผ้วพานในจิตในใจของตนๆ ทำให้กระวนกระวายอยู่นั่น วันนี้ต้องสละให้หมดสิ้น เพราะเป็นวันสุดท้ายที่ได้มาจำพรรษา จะต้องบูชา ถ้าไม่บูชาวันนี้มันจะติดตามตัวเราไป แล้วก็ออกแม่ออกลูก แพร่ลูกขยายกว้างขวางออกไปอีก

เหตุนั้นจึงตั้งใจทำการบูชาพระรัตนตรัยเสียให้หมดสิ้น

การทำสมาธิ มีหลักอย่างที่อธิบายมาแล้วข้างต้น คือ การสละปล่อยวางทุกสิ่งทุกประการในขณะที่นั่งภาวนา ไม่เสียประโยชน์อะไรเลย สิ่งที่มีมันก็มีอยู่อย่างนั้นแหละ ทรัพย์สินสิ่งของเงินทองบ้านเรือนมันไม่ได้หายไปไหนในเวลาที่เรานั่ง **แต่เรายอมสละโดยไม่ต้องไปคิดห่วงกังวลด้วยของพรรค์นั้น**

การภาวนา เบื้องต้นเราต้องเอาคำบริกรรมเป็นหลัก จะเอา **พุทโธ** หรือ **อานาปานสติ** ก็ได้ ให้เลือกเอาอันเดียว ถ้าไม่มีคำบริกรรมก็ไม่ทราบว่าจิตจะไปอยู่ได้อย่างไร เพราะจิตไม่มีตนมีตัว มันต้องมีคำบริกรรม มันจึงจะมีเครื่องอยู่

ครั้นเอาคำบริกรรมมาตั้งไว้ จิตก็ไปยึดคำบริกรรมนั้น จิตมันก็จดจ้องในสิ่งนั้น จิตไม่มีหลายอย่างหลายอัน **จิตมีอันเดียว** ถึงจดจ้องอยู่เช่นนั้นแล้วมันไม่กังวลถึงเรื่องอื่นไกล มันนิ่งแน่วอยู่อันเดียว พอสละปล่อยวางความคิดอ่านแล้ว ยังแต่จิตอันเดียว มันก็เป็นสมาธิเท่านั้นเอง พากันมาฝึกหัดปฏิบัติก็ต้องการให้เป็นสมาธิทั้งนั้น

เมื่อเป็นสมาธิแล้ว คราวนี้ให้รักษาสมาธินั้นไว้ให้ชำนาญ จะรักษาได้นานเท่าใด จะเป็นปีหรือเป็นสิบๆ ปีก็ให้รักษาไว้เสียก่อน อย่าไปอยากรู้อยากเห็นอะไรอื่น ถ้าไปอยาก สมาธิมันไม่ชำนาญ มันกลับมาวุ่นวายอีกเหมือนเดิม มันกลับเป็นหลายอย่างหลายจิตหลายใจไปอีกแล้ว มันก็ไม่เป็นสมาธิ

ผู้จะฝึกหัดสมาธิต้องรู้จักจิตของตนเสียก่อน จิตคือผู้คิดผู้นึกส่งส่ายไปมาแต่ไหนแต่ไรมาแล้ว ถ้าไม่เห็นโทษเห็นทุกข์ของการคิดนึกส่งส่าย จึงไม่เข้าถึงสมาธิสักที

เราฝึกหัดต้องการจะให้เป็นสมาธิ เหตุนั้นจึงพิจารณาให้เห็นโทษในการที่จิตส่งส่ายวุ่นวาย เบื่อหน่ายจึงยอมสละ ยังเหลือแต่ตัวจิตอันเดียวเท่านั้น

เรารู้ว่าจิตคือผู้คิดนึก แต่อย่าไปเอาการคิดนึกมาเป็นอารมณ์ ให้จับผู้ที่คิดผู้ที่นึก ผู้มันส่งส่ายนั้น เมื่อจับเอาผู้นั้นแล้วจะหยุดส่งส่าย มันจะรวมเข้ามาเป็น **ใจ** คือ **ผู้รู้**

จิต กับ **ใจ** มันต่างกันอย่างนี้ **จิต** คือผู้คิดผู้นึก ผู้ส่งส่ายปรุงแต่ง ครั้นไม่คิดไม่นึก ไม่ส่งส่าย อยู่เฉยๆ แล้วก็เป็น **ใจ** **ใจ** คือ**ผู้รู้** นั่นแหละจึงจะเป็นสมาธิได้

ถ้าเราจะสังเกตให้รู้ตัว **ใจ** ต้องทำอย่างนี้ คือ **กลั้นลมหายใจสักพักหนึ่ง**

ขณะกลั้นลมหายใจ ความคิดนึกไม่มีหรอก มันเฉยทีเดียว แต่รู้จักว่าเฉยๆ อยู่ ผู้เฉยๆ นั่นแหละเป็นตัว **ใจ**

นั่นเป็นข้อสังเกตที่จับตัว**ใจ** เมื่อทดสอบได้อย่างนี้แล้ว ครั้นระบายลมหายใจออกไป มันก็ฟุ้งซ่านส่งส่ายไปตามเรื่อง มันก็กลับเป็น **จิต**

ใจ ก็คือผู้เป็นกลางๆ ไม่ดีไม่ชั่ว

สมมติว่า**ดี**เป็นทางซ้าย **ชั่ว**เป็นทางขวา **ใจ**ก็ตกอยู่ตรงกลาง คือผู้อยู่กลางๆ นั่นแหละคือ **ใจ** แท้

สิ่งทั้งปวงที่เป็นกลางเขาเรียกว่า **ใจ** เช่น ใจมือ ใจไม้ ใจคน ก็ชี้ที่ท่ามกลางอก ถ้าจะรู้**ใจ** ต้องเข้าใจอย่างนี้ จึงจะค้นหา **ใจ** ได้ถูก

เราฝึกหัดปฏิบัติภาวนากัมมัฏฐานก็เพราะต้องการอบรมจิต (ไม่ต้องการอบรมใจ) ด้วยการตั้งสติควบคุมจิตอันนี้แหละ จะยืน เดิน นั่ง นอน อิริยาบถใดก็ดี เราดูจิต มันจะคิดนึกส่งส่ายก็เห็นอยู่ จะเป็นสมาธิหรือไม่เป็นสมาธิก็เอาเถิด มันก็เป็นสมาธิอยู่ในตัวแล้ว

การฝึกหัดอบรมภาวนามีเท่านี้แหละ ไม่มีอะไรมาก ต้องการให้เห็นจิตเท่านั้น มันจะไปไหนก็ตาม มันจะเข้าจะออก จะหยุดนิ่งๆ อะไรต่างๆ เราเห็นตัวมันอยู่ตลอดเวลา

ครั้นเราเห็นมันอยู่อย่างนั้นแล้ว **จิต**มันหากมีโอกาสเวลาหนึ่ง มันจะรวมมาเป็น**ใจ** อย่างที่อธิบายให้ฟังมาแล้ว

ที่มันมารวมลงนั้นก็ไม่รู้สึกว่าอยู่ที่ไหนหรอก แม้แต่ความคิดว่าเราอยากรวมหรือไม่ก็ไม่มี มันมีความรู้สึกเฉพาะ**ตัวเฉยอยู่ ไม่ได้คิดนึก ตัวนั้นแหละที่ผู้ฝึกสมาธิต้องการ**

เอาละภาวนาหา**ใจ** กันเถอะ

กัณฑ์ที่ ๑๙

กรรม

แสดง ณ วัดหินหมากเป้ง อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย
วันที่ ๑๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๘

พุทธมามกะ ผู้นับถือพุทธศาสนา ควรเชื่อกรรม เชื่อผลของกรรม เราทำกรรมอันใดไว้แล้ว เราต้องรับผลของกรรมนั้นๆ ด้วยตนเอง คนอื่นจะมารับแทนไม่ได้เด็ดขาด หรือใครจะมีฤทธิ์มีปาฏิหาริย์สักปานใดจะแปรสภาพกรรมให้เป็นอื่นไปไม่ได้

แล้ว**กรรม**นี้ เมื่อทำลงไปแล้วย่อมได้รับผลในปัจจุบันไม่ว่าจะทำกรรมดีหรือกรรมชั่ว ในที่ลับหรือที่แจ้ง ย่อมได้รับผลกรรมนั้นด้วยใจของตนเอง คนอื่นจะรู้หรือไม่ก็ตาม ตัวของตนนั่นแหละย่อมรู้ชัดด้วยตนตลอดเรื่อง

ส่วนภพอื่นชาติอื่นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง

ผู้นับถือพุทธศาสนาต้องเชื่อกรรม เชื่อผลของกรรมอย่างนี้เป็นพื้นฐาน จึงจะรับรักษาพระรัตนตรัยให้มั่นคงตลอดไปได้

ตัว**กรรม**แท้เกิดที่จิตใจของบุคคล คนไม่มีใจไม่ทำกรรมนั้นๆ ได้ เช่น คนตายแล้ว ไม่เคยเห็นเขามาทำกรรมอีก มีแต่คนมีชีวิตจิตใจอยู่ในโลกนี้แหละ พากันทำกรรมดีและชั่วยุ่งกันอยู่นี่แหละไม่มีที่สิ้นสุด

จิตใจ เป็นผู้ริเริ่มที่จะทำกรรมนั้นๆ กรรมจึงค่อยเกิดขึ้น กรรมไม่ได้เกิดเองเป็นเอง

เมื่อกรรมริเริ่มที่ใจแล้ว ก็มี**เจตนา**เกิดขึ้น จึงแสดงออกมาทางกาย วาจา และใจ

ใจเป็นต้นเหตุ เจตนาเป็นผู้แสดงออกมา

ถ้าใจชั่ว คิดไม่ดี มีความเกลียด โกรธ อิจฉาพยาบาทอยู่แล้ว ย่อมแสดงออกมาทางกายให้เห็นชัดเลย

เป็นต้นว่า คิดจะฆ่าสัตว์ ลักขโมยของเขา และประพฤติผิดในกาม เป็นต้น ย่อมแสดงออกมาแต่ที่ไม่ดี ไม่มีประโยชน์แก่คนอื่นทั้งนั้น

หรือ มิเช่นนั้นก็แสดงออกทางวาจา ด้วยการพูดเท็จ พูดโกหกหลอกลวงผู้อื่น เพื่อให้เขาเสียผลประโยชน์ในสิ่งที่ควรจะได้ เป็นต้น

ถึงไม่แสดงออกทางกาย ทางวาจา แต่ก็ยังมีความนึกคิดอยู่ในใจ ในการที่ทำความไม่ดีแก่คนอื่นจนเป็นนิสัย

ใจ เป็นผู้ก่อกรรมก่อเวรทีแรก แล้วจึงแสดงออกมาทางกาย วาจา และใจ

ใจ เป็นคนตั้งใจไว้ จึงบังคับให้กาย วาจา และใจ ทำกรรมนั้นๆ ตาม ทำความเดือดร้อน เป็นทุกข์แก่ตนและคนอื่นทั่วไป ที่เรียกว่า **กรรมชั่ว** หรือ **บาป** นั่นเอง

ตรงกันข้าม ถ้า**ใจ**มีความปราณี โอบอ้อมอารีเผื่อแผ่แก่มนุษย์ทั้งหลาย ใจอันนั้นก็คิดจะกระทำแต่กรรมดี ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์ หรือสัตว์เดรัจฉาน เห็นเป็นเหมือนกับญาติสาโลหิตของตนเอง

เมื่อจิตคิดและตั้งเจตนาไว้เช่นนั้นแล้ว จะทำกรรมดีให้มีประโยชน์แก่ตนและคนอื่นก็ง่ายขึ้น และทำได้ทุกโอกาส ทุกเวลา

กาย วาจา และใจ อันที่แสดงออกมา เป็นต้นว่า **ศีล ๕ ศีล ๘** มันเป็นเอง ไม่ต้องบังคับ นั้นเรียกว่า **กรรมดี** หรือ **บุญกุศล** ก็เรียก

เราเกิดมาเพราะกรรมนำมาให้เกิด เมื่อเกิดมาเพราะกรรมแล้ว ยังไปนำเอากรรมมาปรุงมาแต่งเพิ่มให้ทวีคูณขึ้นมาอีก เพราะความไม่รู้ ความหลง ว่ากรรมไม่ใช่กรรม

เมื่อมาระลึกถึงความผิดพลาด จึงกลัวกรรมจะตามมาสนอง **เมื่อทำบุญกุศลอันใด จึงอุทิศให้เจ้ากรรมนายเวรอยู่เสมอ**

เจ้ากรรมนายเวรมีจริงหรือไม่ ?

เจ้ากรรมนายเวร ก็หมายถึงบุคคลกระทำกรรมนั้นๆ ไว้แล้ว มอบให้เจ้ากรรมนายเวรนั้นเป็นผู้รักษา และประสิทธิ์ประสาทให้แก่ผู้กระทำ หรือผู้เป็นกรรมเป็นเวรต่อกันอีกทีหนึ่ง จึงจะเรียกว่า**เจ้ากรรมนายเวร**

กรรมเวร มันเกิดขึ้นที่ **ใจ** ของบุคคล บุคคลมีเจตนาไปยึดเอามาปรุงแต่งขึ้นที่กาย วาจา และใจ นี้ กรรมเวรจึงค่อยมี คนอื่นนอกจากตัวของเราแล้วจะไปรู้ได้อย่างไร

เราควบคุมใจของเราไว้แต่เบื้องต้น จะไปทำชั่วแล้วยังจะส่งกรรมเวรนั้นไปให้คนอื่นรักษาให้ ใครจะยอมรับเล่า

กรรมดี ค่อยยังชั่วหน่อย ยังจะพอรับได้บ้าง แต่**กรรมชั่ว**นี่ซิ ใครๆ ก็เกลียดจะยอมรับไว้ได้

โบราณท่านสอนไว้ว่า "เขาหามหมู อย่าเอาไม้คานไปสอด"

กรรมเวรเกิดขึ้นจากจิต เป็นนามธรรม ดังได้อธิบายมาแล้ว เมื่อ**จิต**ไปสวมเอา**รูปกาย** ซึ่งเป็น**วิบากของกรรม**มาเป็นตัวตน กรรมก็จะต้องตามมาให้ใช้กรรมนั้นอีก

จิตผู้สร้างกรรมนั้น ย่อมจะรับผลกรรมนั้นยิ่งทวีคูณ เมื่อกายแตกดับแล้ว จิตจะต้องเป็นผู้รับผลกรรมนั้นผู้เดียว และยังจะต้องได้รับต่อไปอีกหลายภพหลายชาติอีกด้วย

ดังพระพุทธเจ้าของเรา ท่านเกิดมาเสวยชาติเป็นสัตว์สาราสิ่งเหลือที่จะคณนา นับไม่ถ้วน แต่ละภพละชาติ ไม่ว่าจะเป็นสัตว์เป็นมนุษย์ ล้วนแล้วแต่เกิดมาเสวยกรรมทั้งนั้น

รูปดับแล้วยังเหลือแต่จิต จิตนั้นก็หอบเอากรรมนั้นพาไปเกิดอีกต่อไป

กรรมและ**เวร**มีลักษณะต่างกัน และให้ผลก็ต่างกัน **กรรม** ทางพุทธศาสนา ท่านแสดงไว้ ๒ อย่าง **กรรมดี** หรือ **บุญ** เรียกว่า **กุศลกรรม, กรรมชั่ว** หรือ **บาป** ก็เรียกว่า **อกุศลกรรม**

ส่วน **เวร** นั้น เกิดจากเจตนาอันชั่วช้าเลวทราม ทำกรรมแล้ว จนเป็นเหตุให้**ผูกเวรซึ่งกันและกัน**

กรรม และ **เวร** ในที่นี้ จะได้อธิบายแต่ในทางที่ไม่ดีอย่างเดียว เพราะคนส่วนมากก็เข้าใจเช่นนั้นเหมือนกัน

ตรงกันข้าม **กรรมที่ดี** พึงเข้าใจโดยอัตโนมัติยาธิบายไป

กรรมที่บุคคลกระทำลงไปแล้วด้วยเจตนาไม่มุ่งมั่นเฉพาะในบุคคลหรือสัตว์นั้นๆ เรียก **กรรม**

เช่น ชาวประมงตกเบ็ด ทอดแห ลากอวนลงโป๊ะ จับปลาได้เป็นเข่งๆ ตันๆ มาขาย

หรือ รบราฆ่าฟันกัน ไม่รู้ว่าใครเป็นใคร ล้มตายกันเป็นร้อยๆ พันๆ มุ่งแต่จะทำลายอีกฝ่ายหนึ่งให้มากที่สุดที่จะมากได้เพื่อเอาชนะเขา

นั่นได้ชื่อว่ากระทำ**กรรม** มีผลสนองในชาตินี้ คือ ทำใจให้เศร้าหมอง เดือดร้อน คิดแต่จะทำร้ายให้เขาได้รับโทษทุกข์แต่ฝ่ายเดียว

เมื่อกายแตกทำลายไปตามสภาพของมันแล้ว ยังเหลือแต่จิต กรรมนั้นย่อมติดพันต่อไป เพราะจิตเป็นผู้สร้างกรรมไว้ เมื่อจิตไปเกิดในภพนั้นๆ หรือคตินั้น กรรมย่อมตามไปสนองอย่างนี้อีกตลอดเวลายาวนาน จนกว่าจิตนั้นจะบริสุทธิ์พ้นจากกิเลส จึงสิ้นสุดลงได้

ดังชาว **ศากยราช** ที่เป็นพระญาติของพระพุทธเจ้าของเรา ถูกกองทัพ**วิฑูฑภะ** บดขยี้รายเรียบหมด

เรื่องเดิมมีอยู่ว่า **วิฑูฑภะ** เป็นราชโอรสของ**พระเจ้าปเสนทิโกศล** ถูก**ชาวศากยราช**ดูถูกเหยียดหยาม ทรงพระพิโรธมาก จึงทรงยกกองทัพไปจะขยี้ชาว**ศากยราช**ให้ฉิบหายทั้งหมด

พระพุทธเจ้าได้เสด็จไปสกัดกั้นอยู่ข้างหน้า **วิฑูฑภะ** ได้ทรงเห็นจึงตรัสว่า พระองค์เสด็จมาประทับ ณ ที่นี้ ไม่ทรงร้อนพระวรกายหรือ

พระพุทธเจ้าตรัสว่า **"ความร้อนของเรามีนิดหน่อย ไม่เท่าความร้อนของกษัตริย์วิวาทกัน"**

วิฑูฑภะ เข้าใจว่า "พระพุทธเจ้าเสด็จมาห้ามเรา" จึงยกทัพกลับคืนที่เดิม

แต่**วิฑูฑภะ** ทรงยกทัพไปอีกถึง ๒ ครั้ง พระพุทธเจ้าก็เสด็จไปกั้นทั้ง ๒ ครั้งเหมือนกัน

ด้วยความพิโรธอันแรงกล้า **วิฑูฑภะ** ทรงยกกองทัพไปอีก พระพุทธเจ้าทรงพิจารณาถึงกรรมของ**ชาวศากยราช**แล้ว จึงไม่เสด็จไปกั้นอีก

วิฑูฑภะ ทรงยกทัพตะลุยเข้า**พระนครกบิลพัสดุ์** ฆ่าชาวกรุงกบิลพัสดุ์เรียบหมด

มันจะต้านทานได้ที่ไหน เพราะชาวกรุงกบิลพัสดุ์ รักษาศีล ๕ รบกับกองทัพวิฑูฑภะโดยมิมีกระสุน **ยอมตายเพราะรักศีลมากกว่ารักชีวิตของตน**

นี่แหละ **กรรม** และ **เวร** ใครจะห้ามไม่ได้เด็ดขาด แม้แต่พระพุทธเจ้าก็ยังห้ามไม่ได้ **เมื่อตนทำกรรมอะไรลงไปแล้ว ตนจะต้องได้รับผลกรรมนั้นต่อไป**

ส่วน **เวร** ก็คือการกระทำกรรมนั่นแหละ แต่กระทำลงไปด้วย

เจตนาอันแรงกล้าเฉพาะบุคคล จนผูกอาฆาตมาตร้ายจองล้างจองผลาญซึ่งกันและกัน

กรรมที่ทำด้วยเจตนาอันแรงกล้ามากจนกลายเป็นเวร แต่แก้ได้ง่ายกว่ากรรม

เมื่อบุคคลทั้งสองต่างก็เห็นโทษซึ่งตนกระทำลงไปแล้ว ก็เปิดเผยโทษที่ตนกระทำนั้นให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบ แล้วขออโหสิกรรมเสีย **เวรนั้นย่อมระงับได้ด้วยประการฉะนี้**

แต่หากอีกฝ่ายหนึ่ง ไม่ยอมอโหสิกรรมให้ กรรมนั้นย่อมติดตามต่อไปอีก **ดังพระเทวทัต**ได้ทำเวรไว้กับพระพุทธเจ้าในอดีตชาติหลายพันล้านชาติ **มาในชาติเป็นพระพุทธเจ้าแล้ว พระเทวทัตก็ตามมาสนองอีก**

เรื่องมีอยู่ว่า ในอดีตชาติอันยาวนาน เมื่อพระพุทธเจ้าและ**พระเทวทัต** เกิดมาเป็น**พ่อค้า**ด้วยกัน พระเทวทัตได้เข้าไปในบ้านของตระกูลเศรษฐีตกทุกข์แห่งหนึ่ง เขาเอา**ถาดทองคำเก่าๆ** มาขายให้

พระเทวทัต ก็แกล้งว่า “ถาดไม่ดีไม่มีราคา” แล้วก็ให้ราคาถูกๆ เจ้าของก็ไม่ยอมขายให้ พระเทวทัตก็จากไป

พระโพธิสัตว์ ตามไปทีหลัง เขาเอาออกมาขายให้อีก พระโพธิสัตว์เห็นเป็นของดีมีราคามาก จึงได้ให้ราคามากตามสมควรแก่ของแล้วจากไป

พระเทวทัต ย้อนกลับมาอีก ถามถึงถาดใบนั้น เจ้าของบอกว่า เมื่อท่านไม่เอา หาว่าราคาแพง พ่อค้าคนอื่นมาเขาก็ซื้อเอาไปแล้ว

พระเทวทัตโกรธมาก ถึงกับอาฆาตจองเวรวิ่งตามพระโพธิสัตว์ไป แต่ไม่ทัน

แต่นั้นมา เกิดในภพใดชาติใด ก็ทำกรรมทำเวรแก่พระโพธิสัตว์ทุกภพทุกชาติ

แต่**พระโพธิสัตว์**ก็มิได้ก่อกรรมก่อเวรใดๆ แก่**พระเทวทัต** มีแต่ทำคุณประโยชน์แก่พระเทวทัตเรื่อยมา

มาในชาติที่สุด ได้เกิดมาเป็น**พระเทวทัต** ออกบวชแล้วเป็นลูกศิษย์พระพุทธเจ้า

พระองค์ทรงสอนให้ได้สำเร็จ**โลกียฌาน** ทำปาฏิหาริย์ได้หลายอย่าง

เวรเก่าบันดาลให้อยากเป็นพระพุทธเจ้าแทนพระองค์ เมื่อพระพุทธเจ้าไม่ทรงอนุญาตจึงคิดทำลายสงฆ์ จนถึงกับเป็น**สังฆเภท**

แรงของเวรนี้มันร้ายกาจเหลือหลาย หากว่าคู่เวรทั้งสองมาเห็นโทษของมันแล้วหันหน้าเข้าหากัน ต่างก็ให้อโหสิกรรมแก่กันและกัน เวรนั้นย่อมสิ้นสุดลงเพียงแค่นั้น

ตัวอย่างในบ้านเมืองของเราก็มีให้เห็นประจักษ์อยู่แล้ว จังหวัดภาคใต้จังหวัดหนึ่ง มีตระกูล ๒ ตระกูล ห้ำหั่นฆ่ากันเป็นว่าเล่นมาหลายศพแล้ว ต่างก็ไม่ไปแจ้งเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ก็ทราบดีอยู่เต็มอก แต่เจ้าทุกข์ไม่มีก็ทำอะไรไม่ได้

พอดีเจ้าเมืองและผู้กำกับตำรวจเป็น **"พระมาลัย"** เรียกตระกูลทั้งสองนั้นมาปรับปรุงทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน แล้วให้สาบานกันต่อหน้าพระพุทธรูปและพระสงฆ์ ซึ่งมี**เจ้าเมือง**เป็นประธาน ว่า "ตั้งแต่นี้ต่อไป พวกกระผมทั้งสองฝ่ายจะไม่ทำร้ายซึ่งกันและกัน" **เวรมันจึงระงับลงทันที**

สรุป **พึงเข้าใจว่ากรรมเวรมิใช่ของมันเกิดเอง เกิดจากจิตของบุคคลผู้คิดพยาบาทจองล้างจองผลาญซึ่งกันและกัน**

กรรมเวรมิใช่เป็นวัตถุ มันเป็นนามธรรม จะรู้สึกได้ด้วยใจของตนเอง

กรรมเวรใครทำลงไปแล้ว ผู้กระทำนั้นแหละย่อมได้รับผลด้วยตนเอง คนอื่นจะมารับแทนไม่ได้ หรือคนอื่นจะถ่ายทอดให้ก็ไม่ได้เหมือนกัน ดังได้อธิบายมาแล้วข้างต้น

คนส่วนมากเข้าใจผิดในหลักพระพุทธศาสนาอยู่มากทีเดียว เมื่อคนได้ทำกรรมเวรไว้ด้วยเจตนาอันแรงกล้า จนเป็นเหตุให้ได้จองกรรมจองเวรกันแล้ว ภายหลังมาระลึกได้ว่าตนได้กระทำกรรมเวรมาก แล้วคิดอยากถ่ายถอนกรรมเวรนั้นให้หมดไปเสีย

เมื่อได้ทำบุญก็อุทิศบุญนั้นไปให้เจ้ากรรมนายเวร เพื่อให้บุญนั้นไปถึงผู้กระทำกรรมเวรแก่เรา เพื่อว่าผู้นั้นเห็นบุญของเราเข้าแล้วจะได้ใจอ่อน จะได้อโหสิกรรมให้แก่เรา

ความเป็นจริงแล้ว ในพุทธศาสนานี้ไม่มีอย่างนี้

เท่าที่ผู้เทศน์ได้ศึกษาเล่าเรียนมา หรือได้ฟังจากพระผู้หลักผู้ใหญ่มาก็มากพอสมควร มีแต่สอนว่า **ใครทำกรรมเวรอันใดไว้แล้ว ผู้กระทำกรรมเวรนั้นย่อมได้รับผลกรรมนั้นด้วยตนเอง** ดังอธิบายมาแล้ว

กรรมเวรเป็นนามธรรม ไม่มีตัวตน เกิดจากเจตนาของตน เมื่อเกิดแล้วจะเอาไปเก็บไว้ที่ไหน นอกจากใจของตนเป็นผู้เก็บไว้ด้วยการระลึกถึงเท่านั้น

อนึ่ง เจ้ากรรมนายเวร เราก็ไม่รู้จักมักคุ้น และไม่เคยเป็นญาติพี่น้องเรามาแต่ก่อน แม้แต่เราก็ไม่เคยได้ยินเลย เจ้ากรรมนายเวรที่ไหนจะเป็นธุระรับใช้ให้เรา

ส่วนกรรมเวรอันติดตามวิบากร่างกายนั้น เมื่อแตกดับแล้วก็หมดกรรมนั้น เพราะตัวการคือจิตไม่มีกรรมเวรอีกแล้ว เป็นวิธีแก้กรรมแก้เวรอย่างง่ายที่สุด และกะทัดรัดที่สุด

รายนามเจ้าภาพร่วมพิมพ์หนังสือ
หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี
โครงการหนังสือบูรพาจารย์ เล่ม ๑๐
(พิมพ์ครั้งที่ ๑ : เดือนธันวาคม ๒๕๔๘)

....

บริจาค ๒๐,๐๐๐ บาท

คุณอภิญญา แจ้งอริยวงศ์

บริจาค ๑๐,๐๐๐ บาท

คุณเกรียงศักดิ์ – พ.ต.อ. หญิง จารุวรรณ วัชรพล
คุณพรชัย – อนงค์ลักษณ์ เอี่ยมเศรษฐกุล
นายปฐม – นางภัทรา นิคมานนท์ และครอบครัว
คุณวิชัย ม้าลายทอง และครอบครัว

บริจาค ๕,๐๐๐ บาท

คุณดวงมน ธีระวิคาวี – คุณสุนทร จึงเสถียรทรัพย์
คุณนงลักษณ์ ปิติบัณฑิต
นายโฆษิต บุญเรืองขาว

บริจาค ๔,๐๐๐ บาท

คุณชัชชัย อรรถยุกติ

บริจาค ๓,๐๐๐ บาท

คุณหมอ กำไลทอง สุทธิเชื้อนาค และเพื่อน
คุณจารุณี พึ่งเพียร
รศ. พญ. วราภรณ์ เชื้ออินทร์
คุณณัฐยา โนนคำ
นายพลศักดิ์ บัวศรี และครอบครัว
นพ. เกรียงศักดิ์ – พญ. กมลวรรณ และ ด.ช. ศักดิ์ศรี เจนวิถีสุข
นายศรัณย์ เรืองขจร

บริจาค ๒,๓๐๐ บาท

นายสมเกียรติ พุทธธรรมวงศ์

บริจาค ๒,๐๐๐ บาท

นางสาว อรทัย ภูวเศรษฐ์
คุณจันทร์ศรี เชนเจริญ
คุณสมจิตร เฉลิมวงศาเวช
นายอำนาจ งามสุริยโรจน์
คุณสมศรี ศิริสุวัฒน์
นายวราวุธ วงศ์วิเศษ
คุณบุญเลิศ – สุนทรี ภวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม
คุณสะอาด เปี่ยมพงศ์สานต์
คุณวิภารัตน์ มีสถานทรัพย์
คุณสถาพร – ถนอมนวล – กรพรหม – พรพรหม กลิ่นฟุ้ง
คุณกัญชฎา รุ่งโรจน์ประทีป
คุณทรงศิริ สุพรรณธเนศ
คุณชนุตร์ เลิศมหากิจ
คุณสุรชัย – พิศมัย วินิจฉัยกุล
คุณสุวารี เสือสง่า

บริจาค ๑,๘๐๐ บาท

คุณสุลิดา ตั้งธรรมวงษ์
คุณอัญชสา โตษะกาญจนะ

บริจาค ๑,๖๐๐ บาท

คุณกิ่งกาญจน์ เตวิทย์

บริจาค ๑,๕๐๐ บาท

พระอาจารย์ บุญมี ธมฺมรโต
คุณหมอ เกรียงศักดิ์ อภิชัย
คุณวิกรม – นิตยา – บดินทร์ – ธเณศ วศินพงศ์วณิช
คุณสุรพล – จงกล อารักษ์วิชานันท์
นายธนวัฒน์ กำจรไพศาล
คุณณัฐสมพล+นันทพรรษ+นันทวัช อัชชารกูร

บริจาค ๑,๓๐๐ บาท

คุณกิจชัย หลายศิริกุล

บริจาค ๑,๒๐๐ บาท

แม่ประชุม + นายประวิทย์ คชาชื่น และคณะ
ดร. ศิริวรรณ องค์ไชย และบิดา มารดา
คุณแม่พูลสุข – นายกฤษณ์ และนางจารุณี อินทฤทธิ์
คุณธงชัย – ภาวิดา ปัญจรัตน์ และครอบครัว

บริจาค ๑,๑๐๐ บาท

นายทศพล ธรรมศรีมงคล
คุณพรวิมล งามมณีรัตน์

บริจาค ๑,๐๕๐ บาท

คุณอริสรา ธนาปกิจ

บริจาค ๑,๐๐๐ บาท

พระราชสารโสภณ (เจ้าคณะจังหวัดตรัง)
พระครูพุทธิสารสุนทร (พระอาจารย์บุญกู้)
พระอาจารย์ จำรัส จกฺกวโร จ.เลย
พระพลพจน์ กิตฺติวณฺโณ
คุณศิราภรณ์ โล่เจริญธรรม
คุณยงยุทธ – ภาวณี วิทยวงศ์รุจิ
นางเพชรา เหล่าเจริญ
คุณสุภาวดี ลิ้มอารีย์
ดร. ดาราวรรณ เด่นอุดม
คุณสมพงษ์ ประเสริฐผล
นายเจตสิทธิ ธีรลดานนท์
คุณวิมล มงคลพิพัฒน์กุล
ดร. เจตน์ – ปิ่นมณี ตันปรียะชญา
นายพงศ์ภัทร นิคมานนท์
คุณพรจิตต์ พงศ์วราภา
นางธวัลรัตน์ พรานบุญปลูก
แพทย์หญิง ศรีสุดา สิตปรีชา
คุณพรนภา – พรสิทธิ์ ธำรงสวัสดิ์
นางปราณี ธนารักษ์โชค
นายณรัตน์ มนตรีขจร
คุณชื่นวิไล ไฝ่รัชตะพาณิช
นายวศิน ธนสารสมบัติ
นายชินวงษ์ หัตถมาตร
ทพญ. มัลลิกา ตัณฑุลเวศม์
น.พ. นิยม เกษจำรัส
ครอบครัว พงศ์พานิช
คุณวิภาวี สมิทธิเศรษฐ์
อาจารย์ สมพงษ์ ธรรมวิริยารักษ์
คุณสุวินัย กริชไกรวรรณ
นายกิจจา ฟ้าภิญโญ

คุณณภัฏ จารุสมบัติ
คุณประวิทย์ – วิจิตร วรุตบางกูร
นายอนุสนธิ์ อัครลาวัลย์
คุณนิทัศน์ – นภาภรณ์ ลาภชัยเจริญกิจ
พลโท ปุ่น วงศ์วิเศษ
คุณบุญพร บริบูรณ์ส่งศิลป์
น.ท. หญิง ศรีไพบูลย์ ศิริมังคละ และครอบครัว
นางวัลภา ศรีสุบรรณ
อาจารย์ สายใจ คงกำจัด
นายกรัณฑ์ วัฒนธรรม
คุณอนงค์ ลออพันธ์พล
นายเจริญ ปฏิมาภรณ์ชัย
นายถิรพันธุ์ สรรพกิจ
น.ส. สุพีพรรณ พัฒนพาณิชย์
ผศ. มุขดา ศิริเทพกวี
คุณแม่จริยา – คุณอัจฉรีย์ อมรเลิศวิมาน
คุณจรัล อัมพรกลิ่นแก้ว
อาจารย์ จิรวรรณ ปลั่งพงษ์พันธ์
นายกฤษฎา ปลั่งศรีทรัพย์
คุณเติมทรัพย์ ลิมป์ชวลิต
คุณรัชนี ลิมป์ชวลิต
คุณณัฐวรรณ เวียงวิเศษ
นายมนตรี ลัทธิธรรม
คุณยุพาภรณ์ นุชนารถ
คุณแม่สนธยา ลี้ไพโรจน์กุล
นายพรภัทร นิคมานนท์
คุณภุชงค์ ฉัตรตระการ – คุณศศธร เอี๊ยบสวัสดิ์ – ด.ช. ภัทรเชษฐ์ ฉัตรตระการ
คุณวราทิพย์ อัศวแสงรัตน์ และพี่น้อง

บริจาค ๙๐๐ บาท

พ.ต.ต. สุชาติ ชาญเดช
นายสุรศักดิ์ ทศกาญจน์

บริจาค ๘๐๐ บาท

รศ. นงเยาว์ อำรุงพงษ์วัฒนา
อาจารย์ รุจพร วิภาสุรมณฑล
คุณวรรณชัย อวยพรกชกร
คุณมงคล แซ่เจีย
คุณอนิศา เสตเสถียร
อาจารย์ เพ็ญศรี โพธิภักดี
คุณจงกลณี ศฤงฆไพบูลย์ และคณะ

บริจาค ๗๒๐ บาท

คุณเกียรติพงษ์ กมลรุจิเรข

บริจาค ๗๐๐ บาท

นายพิรัตน์ มะลิแก้ว, ด.ญ. สิริกร มะลิแก้ว,
ด.ญ. ศุภพร มะลิแก้ว, นายสาธิต พงษ์พันธ์ภักดีกุล
นายประหยัด และ นางกาญจนา หาสิตะพันธุ์
พัฒนาการพิมพ์ (วงเวียนใหญ่) และครอบครัว ประสพรัตนชัย

คุณสมจิตต์ มุจลินทังกูร
คุณศุภรัตน์ ศรีศิลป์
พลเอก ปรีชา – คุณหญิง วนิดา สุวัณณะศรี
อาจารย์ วิภาวรรณ มนุญปิจุ
คุณจิระชัย – วิยะดา – จิรภัทร คุณากร
ด.ต. อาทิตย์ วัฒนปฤดา
นางสารี่ ปิ่นทอง
อาจารย์ อุดม – ประชิด เชยกีวงศ์
คุณวลัยพันธ์ ปิยประภัสรานันท์
นายปรากฏ ขันติวรพงศ์

บริจาค ๖๕๐ บาท

อาจารย์ ประยูร อุดรพิมพ์
คุณบุษบากานต์ ยุติศาสตร์

บริจาค ๖๐๐ บาท

นายบุญส่ง – นางสุนทราภรณ์ เพ็ญพะยม
น.ส. สุภาพ ทิพยทัศน์
คุณประภา เลิศกิติยศ
รศ. จิตรพี ชวาลาวัณย์
นายไชย – นางนิภา สำลีแก้ว
ครอบครัว ขจรชัยเกียรติ
น.อ. หญิง สุวิภา จุฑัยรัศม์, นายเสรี – นางเค็ง ประคุณหังสิต
อาจารย์ จำปาศรี เทพสง่า
คุณบัวขาว แหวนเพชร
อาจารย์ ประสงค์ รายณสุข
นายพจน์ – นางนงนุช สินสมบูรณ์
คุณวิจิตรา บุตราช
คุณกนกวรรณ ธาตุสุวรรณ
คุณวาสินี ธีรมหานนท์

บริจาค ๕๔๐ บาท

คุณนำชัย – เฉลิมศรี – ด.ญ. ณิชมน โชติขจรเกียรติ
คุณจิตต์โสภี ทองเถา

บริจาค ๕๒๐ บาท

นายวีระ เศวตมาลย์

บริจาค ๕๐๐ บาท

พระสุวรรณวงศ์ รตนญาโณ
แม่ชี อุทัย อินทร์พรหม
คุณอมรศรี ไพฑูรย์วงศ์วีระ
คุณกนก อรุณสวัสดิฤกษ์
น.ส. อารี มกรานนท์
คุณคำเทือง ละอองคำ
ทญ. พรรณพนัช บริพันธกุล
คุณธวัชชัย – ไพวณี ชัยชนะ
นายอำนวย ศรีกฤษณพล
อาจารย์ เพ็ญแข บุญโสดากร
นางอรนุช ชูปัญญา
คุณพิธิพนธ์ – ชุมศิลป์ หาญพินิจศักดิ์
น.ส. รัชนี ศิริจันทร์เพ็ญ
นางมยุรี บุญช่วย – วรางค์ บุญช่วย
นายสิงห์ – นางปดิวรัดา – ด.ญ. ชนิตรา – ด.ญ. ฉันทชนิต พฤกษเศรษฐ์
นายสมศักดิ์ งามสุริยโรจน์
อาจารย์ ลักษณา พิมพสุต
คุณสาลี่ จิตต์สิงห์
คุณพิศพร ตุ้มท่าไม้
คุณจรินทร์ ทัดศรี และครอบครัว
คุณนานัตว์ สัตยานนท์
คุณมานพ ควรอาจ
นายปรากฏ ขันติวรพงศ์
น.ส. จุฑารัตน์ สุริยาสกล
อาจารย์ สัจจา ธีระกุล
น.ส. บุบผา ซังพุก
นางทัศนีย์ ศิวายพราหมณ์
อาจารย์ ชูศรี บุญยฤทธิ์
คุณปัทมา สมพงษ์
คุณกิติมา วิภัทรไพบูลย์
คุณจันทรัตน์ วิมุติวงศ์
นายวาณิช – นางนาฏยา สิทธารถ
คุณกิตติพร จันทรวิสุทธิ์
คุณปนัดดา ลิ้มถวิล
คุณศิรินทร์ – เจริญศรี อำนวยผล และบุตร
นายวีระศักดิ์ พัฒนศิริมงคล และครอบครัว
นายสมชัย เจษฎาพรพันธุ์
พ่อจวน – แม่สังเวียน ลิขิตายน
ครอบครัวนายประสิทธิ์ – อมรา วงศ์นิจศีล พร้อมบุตร
นายวิเชียร สุขสถาวรพันธุ์
รศ. นรินทร์ บุญชู
คุณทวีศักดิ์ รัตนวิจิตตากร
คุณปาจรีย์ ศิลปคัมภีรภาพ และครอบครัว
คุณประเสริฐ ตันประเสริฐสุภา
พ.ญ. อุษณีย์ สิบหมู่

ดร. นฤมล ตันธสุรเศรษฐ์
นางระวีวรรณ คุณาวิศรุต
คุณสุธิดา สุทธิมณฑล
นางสุทิน สนั่นเสียง
คุณภิรมย์รักษ์ น้อยคุ้ม
คุณสมศรี มนตรีปราโมทย์
นางเกษม แก้วศิริ
พ.อ. สิทธิ์ สิทธิคงศักดิ์
คุณธัญรักษ์ ชัยมงคล
คุณภาสกร ศิระโสภา
นางอรนุช วุตติวิโรจน์
คุณศิริวรรณ ศรีขจรลาภ
คุณชลิต อุทยานวุฒิกุล
คุณอรุชา แสงเจริญ
คุณเฉิดโฉม กะลัมพะเหติ
คุณปริญญา ทองแผ่น
น.ส. พรเพ็ญ นาถพิริยรัตน์
คุณศรีประภา พริ้งพงษ์

คุณพิจัย อัครวุฒิ
นายพงษ์ศักดิ์ นับถือดี
ทพ. พงษ์ศักดิ์ ธีระพิทยานนท์
คุณบรรเจิด จีนสุข
คุณกิตติ – ปุณณภา ปริเมธาชัย
น.ส. สมใจ เสรีจันทร์
อาจารย์ กัญญ์ชลี จังสถิตย์กุล
คุณนริศ-รุ่งอรุณ-ด.ญ. ณัฐนรี ตรณโนภาส
อาจารย์ บรรจง ศิริเวชพันธุ์
คุณธำรงวิทย์ ชัยจรูญพร
นายทวีสุข อุยสุย
อาจารย์ เพ็ญจันทร์ ศิริชุมแสง
คุณสุวารี ลิมป์ชัยโรจน์
คุณปิยะวุฒิ ภินนารัตน์
นายประสานสุข รังสิยานนท์
นายประเสริฐ เทศพันธ์
คุณวันชัย พุ่มพวง
อาจารย์ จันทิมา พรหมโชติกุล

คุณทศพล – คุณวรีพร ตันติวงษ์ และครอบครัว
ครอบครัว อุ่ยไท้จั่ว
คุณณัฐวุฒิ – คุณธิดารัตน์ รอดอนันต์ และครอบครัว
คุณสรายุทธ ตันติวงษ์ และครอบครัว
คุณกวี – คุณจิดารัตน์ ตันติวงษ์ และครอบครัว
คุณคณิต ตันติวงษ์ และครอบครัว
คุณอัชฌา – คุณโชติมา ลีอังกูร และครอบครัว
คุณชนวีร์ – คุณลักษณา สุภัทรเกียรติ และครอบครัว
ด.ญ. จิราพร อธิรกุล และครอบครัว
คุณเฉลียว เอี๊ยบสวัสดิ์
นายสินชัย พิชัยวานิชสิน
คุณภูฉัตร สุรยุทธคุณ
คุณจักร บุนนาค – คุณนาถอนงค์ เอี๊ยบสวัสดิ์
คุณแม่ไช้จิง แซ่โง้ว และลูกหลาน

บริจาค ๔๒๐ บาท

อาจารย์ ชูชาติ ผลวัฒนะ

บริจาค ๔๐๐ บาท

คุณย่าเรียม ก้อนมณี
คุณบุปผา รัตนประทีป
คุณภาณี ล้ออุทัย
คุณอาภาพิทย์ เรืองทวีทรัพย์
คุณพรทิพย์ ขำท้วม
นางเปรมปรางค์ ศิริดาพันธ์
คุณปรารถนา ปิยไกรวุฒิ
คุณลัดดา จันทรังษี
คุณสุมิตร หล่อวัฒนศิริกุล
นางเม้ง แซ่ตั้ง และ น.ส. มัทนา ทุติยาภรณ์
นายสุรพงษ์ – นางรุ่งทิวา สุคนธฉายา
นายจิรศักดิ์ – นางปัทมา อมรรัตนอนันต์
นางสาว ศุลีพร ประสิทธิ์วงษ์
นางชูศรี วงศ์รัตนะ
รศ. สุวดี โฆษิตบวรชัย
น.ส. ประดับ หาญสมุทร
น.ส. พอตา ลี้ไพโรจน์กุล
คุณประมวลศรี พิกุล

บริจาค ๓๒๐ บาท

นายวันชัย วงษ์กมลชุณห์
อาจารย์ ธรรมนูญ ยิ่งยง

บริจาค ๓๐๐ บาท

พระชุมพล พลปญฺโญ
คุณสนั่น – ดลฤดี โอภาสพินิจ
คุณย่า รำเพย นิคมานนท์
คุณวุฒิเกียรติ กิติคุณไพโรจน์
คุณธีระศักดิ์ เตรียมชัยศรี
คุณรุ่งรัตน์ ลิ่วเฉลิมวงศ์
พ.ญ. ชวัญญา แสงสุวรรณ
นางสุมล ยศสุข
คุณหฤทัย ศรีอิทยาจิต
นางอัมพร ดวงเนตร
คุณสุพิตา ตรีสิทธิโชค
อาจารย์ วิไล นิคมานนท์
คุณพรพิศ เมฆสวัสดิ์
น.ส. ประทิน ภู่อุบล
นายสาโรจน์ – นางกรองจิต เฮงทับทิม พร้อมบุตร ธิดา
นายจีระพงษ์ ทิพยจันทร์
นายชูเกียรติ บุณยรัตพันธุ์
นายสมัคร – นางพัฒนา ขานไข
นายบริภัทร ไชยวัฒน์มาลากุล
คุณปิยะฉัตร พังจุนันท์
คุณเปรมฤดี สถิตพานิช

นายรักพงษ์ แซ่โซว
คุณชไมพร กาลวันตวานิช
รศ. ดร. กมลชัย ตรงวานิชนาม
รศ. วันเพ็ญ พิศาลพงศ์
คุณกนกลักษณ์ รัตรสาร
น.ส. วิจิตรา วงศ์มาศ
นางบุญส่ง เสาวรัจ
นายพัลลภ งามษมาภรณ์
นายอัยย์ เพชรทอง
คุณถมยา สาโรชสุวรรณ
คุณเดวี ซิงห์
ด.ต. นิธิวัช ทัดเทียมพร
คุณสุมนา โต๊ะสงวนพันธ์
คุณจันทนา ชนะสิทธิ์
คุณวันเพ็ญ + ฐิตาภรณ์ เพ็ชรรัตน์
คุณนนทกร สักกะพลางกูร
คุณวาสินี สักกะพลางกูร
ด.ญ. ปวีณ์กร สักกะพลางกูร
นางไพรินทร์ กุลวัฒนศักดิ์
ผศ. ประนันท์ แสงหิรัญ
คุณชลดา อวยพรกชกร
นายทรงยศ พจนานุวัฒน์
นางยุรี ไวทยวรรณ
นายเสริมศักดิ์-นางชัชนี อาวะกุล
คุณวิไล จังสถิตย์กุล
อาจารย์ ประไพ คชารัตน์
นายกิตติ์ ศุภนิทัศนาภรณ์
อาจารย์ ปรียา ธัญญขันธ์
เรือตรี วิจัย แตงน้อย
คุณวิทยา หวังกิตติกาล
นายทรงศักดิ์ ก่อเกียรติตระกูล
คุณดนัย ผงทอง
คุณประทุม ไทยอุส่าห์
นายประเสริฐ หรุ่นโพธิ์
คุณมณี ไขว้พันธ์
คุณยายประสิทธิ์ โพธิ์ศรี
น.อ. หญิง รพีพรรณ แก้วรัศมี
ด.ญ. กรุณาชนก ผลวัฒนะ
นายธิติทัต - นางอุไร ธรรมสุขีโย พร้อมบุตร - ธิดา
นายชาตรี ธงทอง

บริจาค ๒๕๐ บาท

คุณจันทร์ทิพย์ จูรณารักษ์
คุณไพโรจน์ อัมพวันวงศ์
นายชะอวบ จิระกิจ
คุณวัฒนา ชวนิตย์
นายธนา นวลปลอด
นางสุดา เรืองโชติวิทย์

บริจาค ๒๒๐ บาท

คุณเพ็ชราภรณ์ ธรรมธวัชชัย

บริจาค ๒๐๐ บาท

พระเติม กนฺตจาโร
แม่ชีบุญล้อม เผือกเทศ
นางเรไร สุวรรณกิตติ
คุณวิสุทธิ์ แทนศิริ
นางอังกาบ ไชยนันทน์ และ สกุลหอพิสุทธิ์
นางประพิศ แสงสุวรรณ
โรงพยาบาลสัตว์สุโขทัย
น.ส. ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์
คุณพงษ์นุช สบายจิตร
คุณนลวรรณ ฤกษ์วิจิตรนันท์
คุณจีรภา เสณีตันติกุล
คุณชนิดา วุฒิเผ่า และครอบครัว
นายรังสรรค์ เลิศไกร
นางพูลศรี ศุกระรุจิ
คุณไข สีดำ
นายธาดา พูนทวี
นายกรีฑา ศิรมลพิวัฒน์
อาจารย์ ศศิกาญจน์ ริบรวมทรัพย์
นายวิชัย เพียรภักดีสกุล
คุณสรณ์ ไขประภาย
คุณสมจิต, อัมรินทร์, พาฝัน ศรีพิพัฒน์พิชัย
นายเดชา พิบูลศิลป์
คุณสมจิตร คำม่วง
ด.ช. พีรวิชญ์ ทัดศรี
คุณณัฐพงศ์ บุญวานิช
คุณวาสนา สมบัติทวี
คุณชาญ เชิดชูเหล่า
คุณชลดา จูจิรโชติ
นางกรองกาญจน์ คุโรวาท
นายปรีชาญ คลายทุกข์
นายพรศักดิ์ รุ่งเลิศเกรียงไกร
นายสุพจน์ – นางวิไลวรรณ – น.ส. สุวิมล พงษ์ไทย
คุณนพดารัตน์ อวยพรกชกร
นางสาวศรีสว่าง เลี้ยววาริณ
คุณนิสิต เพชรทอง
นายพัฒน พิชยเดชะ
คุณศักดิ์ศิริ – กษิรา – ด.ช. ตาณกร จันทรังษี
คุณศตพร แข็งธัญกรณ์
คุณถวิล เมืองอยู่
คุณนพพร บุญแท้
คุณพรสุรางค์ ราชภักดี
นายชนะ แป้นขำ
รศ. ดร. นารีรัตน์ รักวิจิตรกุล
คุณชัยพัฒน์ โรจนวิภาต
คุณแม่สมปอง เรืองรอง
คุณกัลยา และ นิลวรรณ ภมรคณเสวิต
นายธนพ ชัยวัฒน์ธีรากร
นางอาภรณ์ ลักษณลม้าย
นางฐิติมา พิริยะ
นายวีระเดช ธนีคุณ
นางสมคิด กลิ่นชื่น
นายธรรมดา วิริยะปิติ และเพื่อน ๆ
นางอินทราณี วิวัฒนานนท์

อาจารย์ ศรีน้อย มาศเกษม
นายสุเกียรติ ไกรศรสุวรรณ
ด.ต. ประดิษฐ์ ประเสริฐสังข์
คุณอารยา มสาริยานนท์
คุณอาทิตยา ประดิษฐ์ศิลปโชติ
นางประไพ เทียนทอง
นายวิบูลย์ ชินบูรพา
คุณอรชุมา มาศรีจันทร์
คุณศรีวรรณ กันบังเกิด
นายวิกูล รัตนไชย
คุณเมตตา พิทักษ์
แพทย์หญิง ลีนา องอาจยุทธ
นายจุมพล เมืองเก่า
นายพิสิฏฐ์ เอี่ยมพานิชย์
นายกิตติ์พงส์ ชมภูพงษ์เกษม
นายวินัย ขาวสำอาง
คุณยุคล – กัณหา พิริยะกุล
คุณวิชุดา ลัคนทินวงศ์
น.ส. ฐาภร สืบบำรุง
คุณวูดดี้ เอส. กุล
คุณอำไพ ขานไข
คุณพรรณเพ็ญ วัฒนาอาษากิจ
นางสุขุม ทัพพะรังสี
นายธงชัย อติโรจน์
นายสัตพล, สุนีย์, ทรงพล, นภาภรณ์ สุทธิทรัพย์
นางเพลินพิศ อันตรเสน
คุณสุชัย – กัลยารัตน์ เขตชำนิ และครอบครัว
นางสาว อัญชลี วุฒิภักดี
นายยุทธพงษ์ ธรรมากรกุล
อาจารย์ บุญเทียม และ อาจารย์ ศรีสุวรรณ แสงศิริ
นายนพพร ดิลกรัตน์วณิช
คุณทิพวรรณ สิงห์สง่า
นายเฉลิมชัย ชาตกุล และคณะ
คุณสุวรรณา ทรัพย์มา
คุณสุรินทร์ อุดมพงศ์อนันต์
นายประชุม เจริญลาภ
น.ส. นลินี เจียงวัฒนะ
น.ส. ลักขณา อุทัยพยัคฆ์
น.ท. ณรงค์ แสนสระดี
คุณจันทนา กระจ่างเนตร
คุณจิราพัชร ศิริรัชต์
นายจิณณวัตร แสงจันทร์
คุณเดช- ศิริภรณ์, โสภณ – จารุณี - ด.ช. ภัทรศักดิ์ กลิ่นเกลา
น.ส. ประเทือง มูลสวัสดิ์
น.ส. ร่มบุญ อุดมสิน
นพ. วิทูรย์ ประเสริฐเจริญสุข
ผศ. มณฑล เมฆอนันต์ธวัช
น.ส. โรสริน จันทโรจวงศ์
นางลำใย รอดภัย
คุณนิตยา สุวรรณชาต และ คุณยายเฉลิม ศรีพันธ์
รศ. มณเฑียร เปลี่
แม่กลอยใจ บุนนาค
คุณธนกร – ยุรี กันทะวงศ์
คุณอารี แสงวิวัฒน์เจริญ

คุณพูนศรี สุวรรณวงศ์
อาจารย์ วินัย ดีปัญญา
พ.อ. อดิชาติ องคสิงห
นางสุรินทร์ โตเกษม
ร้านอินทร
น.ส. กนกพรรณ เทอดพิทักษ์พงษ์
คุณณัฐกานต์ หาญพินิจศักดิ์
นางพรรณทิพย์ เทอดพิทักษ์พงษ์
คุณภรณี พงศ์สิริวรกุล
คุณชมน์ชนก ชูมัง
อาจารย์ ศุภชัย – ฉวีวรรณ รมยานนท์
คุณลุงหมื่น งามเมือง
คุณเฉลิมชัย จารุพัฒนเดช
นายสุรชัย ลี้ไพโรจน์กุล
คุณอัญชลี ชัยมณีวรรณ
คุณวิชัย ภาคอรรถ
นายสุพัฒน์ วงศ์ลิมปิยะรัตน์
นางอัญชลี ชัยมณีวรรณ
นางเฉิดโฉม กะลัมพะเหติ

บริจาค ๑๘๐ บาท

คุณสมหมาย โหมดม่วง

บริจาค ๑๖๐ บาท

อาจารย์ กาญจนา จิตต์วัฒน

บริจาค ๑๕๙ บาท

ด.ต. อนุชาติ ลาภะสัมปันนะ
คุณกัญญา กิจสุวรรณ

บริจาค ๑๕๐ บาท

คุณวิชัย เตชะวัฒนานันท์
นายชูศักดิ์ บัณฑิตกุล
คุณสาคร สุดแน่น
นายวิรัช อัครทัตตะ
นายเธียรชัย – นางเปี่ยมจิต ทองใหญ่
คุณกนกพร เกตุแก้ว
คุณวรรณา เลิศพรชัยกุล
(ไม่ออกนาม)
คุณสารภี – คุณเพ็ญแข ยังเจริญ
คุณสาคร จันทร์เขียว
นายพิสิษฐ์ – นางนลินรัตน์ จิรานิธิศนนท์
นางสาริณี โรหิตจันทร์
นายพีรศักดิ์ วิศัลย์พิทยากร
คุณมนตรี วิจิตรพลเกณฑ์
คุณรัศมี มณีวิรุฬห์

บริจาค ๑๔๐ บาท

นางสุภางค์ ทองมั่น
นายอาทิตย์ ทองไถ่ผา

บริจาค ๑๓๐ บาท

นายจำลอง บุญชูเลิศ

บริจาค ๑๒๕ บาท

คุณสุนิสา วัฒโน
คุณสถาพร กิจเจริญวิศาล

บริจาค ๑๒๐ บาท

นางยิ่งพันธุ์ ปรัชญานนท์
นายไพรัช เอี่ยมสะอาด
นายชาญชัย เบ็ดกระโทก
คุณบุญเสริม นาคะนาท
นายบุญหลาย เพียแก้ว
นางยูธิกา เอกพจน์

บริจาค ๑๐๙ บาท

ว่าที่ ร.ต. สมพจน์ หวลมานพ

บริจาค ๑๐๐ บาท

แม่ชีจันทร์ทิพย์ ดาบพล
แม่ชีมณฑา เกษร
คุณอาภิสรา พงษ์พูล
นางอุ้ย เผือกเทศ
นายเที่ยง เผือกเทศ
นายจิรายุ ธัญโชตนาวุฒิ
น.ส. ภัคจิรา ธัญโชตนาวุฒิ
นายธนพัฒน์ ธัญโชตนาวุฒิ
น.ส. ณัชากร ธัญโชตนาวุฒิ
ด.ญ. ณฐมล ธัญโชตนาวุฒิ
นางนิตยา ธรฤทธิ์
นายชวลิต ธรฤทธิ์
คุณเมธิรา ธรฤทธิ์
คุณมาลี บูรณรักษ์
คุณพวงผกา ดีเลิศมงคล
นางพนิตศนี เกิดวิสิษฐ์
นายมานะ กุโบลา
น.อ. คำรพ บุญโสดากร
คุณสุรภี โพธิสมภรณ์
นางอนงค์ อิ่มเอิบ
คุณสุวรรณา ศรีนภา
น.ส. นภา ศรีนภา
นางสายพิณ ม่วงนา
คุณฐิตารีย์ สายสุวรรณ

คุณขวัญฤดี หาญยุทธกร และครอบครัว
นายบงกช พรหมมี และครอบครัว
น.ส. พรพิมล ประมวลทรัพย์
นางประสงค์ สุขสมกลิ่น
นายไพบูลย์ – นางมาลี – นายโรจพล บูรณรักษ์
น.ส. สุอัญชัญ ชัยชนะ
นายสุรกิจ ปัสตัน
พ.ท. ชนะ ผดุงพันธ์
คุณอมรศรี ยุติมิตร
คุณป้า วรรณา เมฆเวียน
คุณโสภิต ภานาดา
คุณจิตรา เสงี่ยมเฉย
คุณสามารถ ภูมิดา
อาจารย์ ยุพา ไวรักษ์สัตว์
นางวลัยศรี คุโรวาท
นายสุขเกษม รอมใจ
นายเชาวลิต ธาดาสิทธิเวท
คุณบุญรอด สมผล
คุณป้าเล็ก บุณยรัตพันธุ์
คุณอมรา สมพงษ์
น.ส. ดุษดี ดุษฎีพาณิชย์
ด.ช. สุธี ดุษฎีพาณิชย์
นายเกรียงไกร กิตติธรทรัพย์
น.ส. บุญนาค ศศะภูริ
คุณสาโรช โชติศรีนิมิต
คุณธัมมศักดิ์ โชติศรีนิมิต
นายเจริญ – นางอำนวย ถาปินตา
คุณพิชิต วิชัยธนพัฒน์
น.ท. หญิง พรทิพย์ เนตรวงศ์อินทร์
นายไมตรี – นางนวลสวาท โชติชัยสถิตย์
นางจันทราภา วงศ์วิชิต และครอบครัว
น.ส. ยุพาพรรณ์ คุณาธิปพงษ์ และครอบครัว
น.ส. ศิรินทร์ มาศเกษม
นางพิมพร ม่วงดิษฐ์ และครอบครัว
นายจำนงค์ นิลคูหา
คุณพูลศรี อันยาวาทพานิชย์
(ไม่ออกนาม)
ส.ต.ท. พัสดา เรืองแสน
อาจารย์ สมประสงค์ ปิ่นจินดา
นางวารุณี เบอร์เคิล
น.ส. นวลจันทร์ สุวรรณฉวี
จ.ส.ต. ธีรเดช ซ่อนกลิ่น
นายสุรพล ยังวัฒนา
นายบุญสม วงษ์เนตร
พล.ต. ดำรง จินดารัศมี
คุณยี่สุ่น ดุริยะบรรเลง
คุณกรุณา เนตรมณี
นางงักเจ็ง แซ่อั้ง
คุณสายชล อวยพรกชกร
นางซิวพ้าง แซ่อั้ง
คุณนพรัตน์ ชื่นเกษม
คุณวริศรา โฆษิตฤทธิเดช
นางมณฑา อินทรัตน์
คุณสุมาลย์ เวชพันธุ์
คุณศักดา มโนมัยนุกูล
คุณเกรียงศักดิ์ จันทร
คุณปัญญา มีแก้ว
คุณสุมิตร วิจิตรพลเกณฑ์

คุณระรื่น แสนโคตร
นางสาว โสภี วิภาตะพันธุ์
คุณวาสนา แก้วประสิทธิ์
คุณดุสิตา เรืองรุ่ง
นายสมยศ สุวรรณกูฏ
คุณลัดดาวัลย์ บัวบาน
นางรุ่งวิไล ยงมหาภากรณ์
นายยิ่งวัฒนา เนาวบุตร
คุณฉัตรรวี วุฒิพรผาติ
น.ส. จินดามณี ศรีประทุม
คุณอุไร พลรักษ์
คุณจุฑารัตน์ จำนงค์ถ้อย
นางสาว สอางค์ ไชยรินทร์
นายสุรัตน์ ดวงชาทม
นายสุพัฒน์ เกษมธรรมแสวง
คุณจีรภา เสณีตันติกุล
น.ส.กนกพรรณ เทอดพิทักษ์พงษ์

บริจาค ๕๐ บาท

คุณสุรีย์ โชติศรีนิมิต
นายอภิรักษ์ สิบหมู่
คุณเอมฤทัย ชาญกำโชค
น.ท. หญิง มณฑิรา อาจสมิติ
คุณทิษณุ เทียนเงิน

บริจาค ๒๕ บาท

นายจอมเจตน์ ด้วงสุข
คุณธวัชร ใยสุ่น
คุณเทวิน ใยสุ่น

บริจาค ๒๐ บาท

คุณสัมฤทธิ์ อมาตยกุล

รวมยอดเงินบริจาคถึง ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๘ เป็นเงิน ๓๕๘,๗๙๒ บาท
(สามแสนห้าหมื่นแปดพันเจ็ดร้อยเก้าสิบสองบาทถ้วน)

ขออนุโมทนากับเจ้าภาพผู้ร่วมบริจาคทุกท่าน

สพฺพทานํ ธมฺมทานํ ชินาติ
การให้ธรรมะเป็นทาน ชนะการให้ทั้งปวง.

รายรับ - รายจ่าย
โครงการหนังสือบูรพาจารย์
วัดป่าอาจารย์มั่น (ภูริทตฺโต)
บ้านแม่กอย ต.เวียง อ.พร้าว จ.เชียงใหม่

ในโครงการนี้ จะจัดทำหนังสือประวัติบูรพาจารย์สายกรรมฐาน ๑๒ เล่ม จำนวนพิมพ์ ๕,๐๐๐ เล่ม ถวาย**วัดป่าอาจารย์มั่น** ๒,๐๐๐ เล่ม ถวายวัด และมอบให้สถาบันการศึกษา ฯลฯ ประมาณ ๑,๐๐๐ เล่ม มอบให้เจ้าภาพร่วมพิมพ์ ๑,๐๐๐ เล่ม และเหลือให้ผู้ต้องการร่วมทำบุญภายหลัง ประมาณ ๑,๐๐๐ เล่ม

ไม่ได้ทำเพื่อการค้าใดๆ ทั้งสิ้น เงินบริจาคทั้งหมด จะนำเข้า **กองทุนพระมหาธาตุมณฑป ฯ วัดป่าอาจารย์มั่น** และ เป็นทุนหมุนเวียนเพื่อจัดทำหนังสือในโครงการนี้ต่อไป

รายรับ - รายจ่าย ถึงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๘

	รายรับ	รายจ่าย	งบดุล
เล่ม ๑: **หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต** (พิมพ์ ๖ ครั้ง)	๔๐๓,๐๐๖	๓๔๙,๐๐๐	+ ๕๔,๐๐๖
เล่ม ๒: **หลวงปู่ตื้อ อจลธมฺโม** (พิมพ์ ๓ ครั้ง)	๔๘๐,๔๙๐	๔๖๘,๐๐๐	+ ๑๒,๔๙๐
เล่ม ๓: **หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ** (พิมพ์ ๓ ครั้ง)	๖๔๐,๖๕๘	๖๔๓,๐๐๐	- ๒,๓๔๒
เล่ม ๔: **หลวงปู่ขาว อนาลโย**	๓๙๖,๕๘๘	๔๐๐,๐๐๐	- ๓,๔๑๒
เล่ม ๕: **หลวงปู่ใหญ่เสาร์ กนฺตสีโล**	๓๖๗,๙๐๘	๓๗๕,๐๐๐	- ๗,๐๙๒
เล่ม ๖: **พระกรรมฐานสู่ล้านนา ตอน ๑**	๔๑๔,๐๑๙	๓๙๕,๐๐๐	+ ๑๙,๐๑๙

เล่ม ๗: **พระกรรมฐานสู่ล้านนา ตอน ๒ (พิมพ์ ๒ ครั้ง)**	๒๐๓,๘๒๐	๓๙๐,๐๐๐	- ๑๘๖,๑๘๐
เล่ม ๘: **หลวงปู่หลุย จนฺทสาโร**	๒๖๕,๗๙๕	๓๙๐,๐๐๐	- ๑๒๔,๒๐๕
เล่ม ๙: **หลวงปู่ชอบ ฐานสโม**	๒๗๔,๑๔๐	๓๗๕,๐๐๐	- ๑๐๐,๘๖๐
รวม เล่ม ๑ - ๙	**๓,๔๔๖,๔๒๔**	**๓,๗๘๕,๐๐๐**	**- ๓๓๘,๕๗๖**

รายจ่าย ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการพิมพ์ และค่าจัดส่ง

สรุปรวม ๙ เล่ม **มีรายจ่ายเกินรายรับ รวม ๓๓๘,๕๗๖ บาท**
(สามแสนสามหมื่นแปดพันห้าร้อยเจ็ดสิบหกบาท)

เพื่อโปรดทราบ และขออนุโมทนากับผู้ร่วมบริจาคทุกท่าน

ภัทรา นิคมานนท์

๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๘.

ใบเชิญชวนทำบุญท้ายเล่ม

ท่านที่ต้องการร่วมบริจาคกองทุนเพื่อทะนุบำรุง **พระมหาธาตุมณฑปอนุสรณ์บูรพาจารย์** และต้องการรับหนังสือใน **โครงการหนังสือบูรพาจารย์** วัดป่าอาจารย์มั่น (ภูริทตฺโต) ขอเชิญดังนี้ :-

<u>ติดต่อด้วยตนเอง</u> เชิญได้ที่ :-

พระอาจารย์วิชิต โสภโณ วัดป่าอาจารย์มั่น (ภูริทตฺโต)
บ้านแม่กอย ต.เวียง อ.พร้าว จ.เชียงใหม่ ๕๐๑๙๐
โทร. ๐๑ - ๓๒๔ ๐๓๖๑

<u>ติดต่อทางไปรษณีย์</u> เชิญได้ที่ :-

อาจารย์ปฐม นิคมานนท์ ๔/๔๔๙ ซอย ๑๙ หมู่บ้านสหกรณ์ ถนนเสรีไทย เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๔๐.
โทร / โทรสาร ๐๒ - ๓๗๙ ๗๑๓๙ หรือ ๐๑ - ๕๔๗ ๖๕๒๓
E-mail : ppn1@hotmail.com
(**ธนาณัติสั่งจ่าย ปท.บึงกุ่ม รหัส ๑๐๒๓๑**)

หรือ โอนเข้าบัญชีสะสมทรัพย์ ธนาคารกรุงเทพ สาขาสวนสยาม
เลขที่ ๑๙๒ ๔๐๒ ๖๔๕๑ ชื่อบัญชี นางภัทรา นิคมานนท์
(โอนเข้าบัญชีแล้ว โปรดแจ้งให้ทราบด้วย ที่โทร/โทรสาร ๐๒ - ๓๗๙ ๗๑๓๙ หรือ ๐๑ - ๕๕๗ ๖๕๒๓ หรือ ตามที่อยู่ข้างต้น)

ใบแสดงความจำนงร่วมทำบุญ และรับหนังสือ ในโครงการหนังสือบูรพาจารย์ วัดป่าอาจารย์มั่น

ชื่อ-นามสกุล...ที่อยู่..

....

....โทรศัพท์....................................

บริจาคกองทุนพระมหาธาตุมณฑปบูรพาจารย์ ....บาท

เล่ม ๑ - หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต : ประวัติ ข้อวัตรและปฏิปทา (ต้นทุนพิมพ์ ๕๐ บาท)

ขอร่วมบริจาค..................................บาท ต้องการรับหนังสือ........................ เล่ม

เล่ม ๒ - หลวงปู่ตื้อ อจลธมฺโม : พระอรหันต์ผู้มีฤทธิ์ในยุคปัจจุบัน
(ต้นทุนพิมพ์ ๑๐๐ บาท)

ขอร่วมบริจาค..................................บาท ต้องการรับหนังสือ........................ เล่ม

เล่ม ๓ - หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ (ต้นทุนพิมพ์ ๑๐๐ บาท)

ขอร่วมบริจาค..................................บาท ต้องการรับหนังสือ........................ เล่ม

เล่ม ๔ - หลวงปู่ขาว อนาลโย (ต้นทุนพิมพ์ ๑๐๐ บาท)

ขอร่วมบริจาค..................................บาท ต้องการรับหนังสือ........................ เล่ม

เล่ม ๕ - หลวงปู่ใหญ่เสาร์ กนฺตสีโล (ต้นทุนพิมพ์ ๑๐๐ บาท)

ขอร่วมบริจาค..................................บาท ต้องการรับหนังสือ........................ เล่ม

เล่ม ๖ - พระกรรมฐานสู่ล้านนา ตอนที่ ๑ (ต้นทุนพิมพ์ ๑๐๐ บาท)

ขอร่วมบริจาค..................................บาท ต้องการรับหนังสือ........................ เล่ม

เล่ม ๗ - พระกรรมฐานสู่ล้านนา ตอน ๒ (ต้นทุนพิมพ์ ๑๐๐ บาท)

ขอร่วมบริจาค..................................บาท ต้องการรับหนังสือ........................ เล่ม

เล่ม ๘ - หลวงปู่หลุย จนฺทสาโร (ต้นทุนพิมพ์ ๑๐๐ บาท)

ขอร่วมบริจาค..................................บาท ต้องการรับหนังสือ........................ เล่ม

เล่ม ๙ - หลวงปู่ชอบ ฐานสโม (ต้นทุนพิมพ์ ๑๐๐ บาท)

ขอร่วมบริจาค..................................บาท ต้องการรับหนังสือ........................ เล่ม

เล่ม ๑๐ - หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี (ต้นทุนพิมพ์ ๑๐๐ บาท)

ขอร่วมบริจาค..................................บาท ต้องการรับหนังสือ........................ เล่ม

(โปรดช่วยค่าส่ง เล่มละ ๒๐ บาท ด้วย จะขอบคุณยิ่ง)

หมายเหตุ : ๑. หนังสือทั้งหมดนี้ไม่ได้พิมพ์เพื่อขายใดๆ ทั้งสิ้น รายได้ทั้งหมดเพื่อสมทบเข้ากองทุนพระมหาธาตุมณฑปบูรพาจารย์ และเป็นทุนหมุนเวียนในโครงการหนังสือบูรพาจารย์วัดป่าอาจารย์มั่น (ภูริทตฺโต) บ้านแม่กอย ต.เวียง อ.พร้าว จ.เชียงใหม่

๒. ในโครงการหนังสือบูรพาจารย์นี้ จะมีทั้งหมด ๑๒ เล่ม (เล่ม ๑๑ : **หลวงปู่ฝั้น อาจาโร**, เล่ม ๑๒ : **หลวงปู่สิม พุทฺธาจาโร**) หลวงปู่ทุกองค์มีพระธาตุ และรูปหล่อเหมือน ประดิษฐานอยู่ภายใน**พระมหาธาตุมณฑปอนุสรณ์บูรพาจารย์** วัดป่าอาจารย์มั่น (ภูริทตฺโต) บ้านแม่กอย ต.เวียง อ.พร้าว จ.เชียงใหม่ **พระมหาธาตุมณฑปฯ** องค์นี้ ริเริ่มและนำการก่อสร้างโดย**หลวงพ่อจำรัส จิรวํโส** สมัยที่ท่านเป็นเจ้าอาวาส (พ.ศ. ๒๕๔๔ - ๒๕๔๖)

โปรดติดต่อที่ : -

- **อาจารย์ปฐม นิคมานนท์** ๔/๔๔๙ ซอย ๑๙ หมู่บ้านสหกรณ์ ถนนเสรีไทย ๕๗ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๔๐
  โทร/โทรสาร ๐๒-๓๗๙ ๗๑๓๙ หรือ ๐๑-๕๕๗ ๖๕๒๓
  (ธนาณัติสั่งจ่าย ปท.บึงกุ่ม รหัส ๑๐๒๓๑)

- โอนเข้าบัญชีสะสมทรัพย์ ธนาคารกรุงเทพ สาขาสวนสยาม เลขที่ ๑๙๒ ๔๐๒ ๖๔๕๑ ชื่อบัญชี นางภัทรา นิคมานนท์
  (โอนเข้าบัญชีแล้ว โปรดแจ้งให้ทราบด้วย ที่โทร/โทรสาร ๐๒-๓๗๙ ๗๑๓๙ หรือ ๐๑-๕๕๗ ๖๕๒๓ หรือตามที่อยู่ข้างต้น)

พระธาตุและรูปเหมือน
หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี
ประดิษฐานร่วมกับบูรพาจารย์องค์อื่น
ในพระมหาธาตุมณฑปอนุสรณ์บูรพาจารย์
วัดป่าอาจารย์มั่น บ้านแม่กอย อ.พร้าว จ.เชียงใหม่